

N: 191

THEOLOGIA MORALIS

JUXTA SACRÆ SCRIPTURÆ,

CANONUM, ET SS. PATRUM MENTEM,

Jussu Eminentissimi, ac Reverendissimi Stephani Cardinalis LE CAMUS Episcopi Gratianopolitani, Gallica lingua, & deinde Latina exarata,

AUCTORE

FRANCISCO GENETTO

Avenionensi, Episcopo Vasionensi.

EDITIO NOVISSIMA

A plurimis aliarum mendis diligenter expurgata, & præter varia Conciliorum Provincialium, Synodorumque Italiæ Decreta, omnibus BENEDICTI XIV. & CLEMENTIS XIII. Constitutionibus ad rem moralem pertinentibus nunc primum illustrata.

TOMUS QUARTUS

Continens Tractatus de Sacramentis Pœnitentiæ & Extremæ Unctionis; una cum pluribus Instructionibus super Pœnitentia, variisque Romanis Decretis contra plures propositiones; item BENEDICTI XIV. *Constitutiones duas; alteram circa Confessarios sollicitantes, alteram de Confessionibus Capuccinorum &c.*

IN TYPOGRAPHIA BASSANENSI,
M D C C L X I X.

SUMPTIBUS REMONDINI VENETI.
SUPERIORUM PERMISSU.

BIBLIOTECA

INDEX

TRACTATUUM, CAPITUM, & Quæstionum

TOMI QUARTI.

TRACTATUS SEXTUS.

De Sacramento Pœnitentiæ.

CAPUT PRIMUM.

Quæst. 1. QUID significat nomen Pœnitentiæ? 15
Quæst. 2. Quot modis sumitur nomen Pœnitentiæ? *ibid.*
Q. 3. Quid est virtus Pœnitentiæ? *ibid.*
Q. 4. Quid est Sacramentum Pœnitentiæ? 16
Q. 5. Quodnam ponis discrimen inter virtutem Pœnitentiæ, & Sacramentum Pœnitentiæ? 17
Q. 6. Pœnitentia in quantum virtus, cum desiderio Sacramenti Pœnitentiæ, est-ne sufficiens ad justificationem peccatoris? *ibid.*
Q. 7. Quid est in Sacramento pœnitentiæ, res tantum, Sacramentum tantum, & res ac Sacramentum simul? *ibid.*

CAPUT II.

De Institutione, & necessitate Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæst. 1. QUando-nam Christus Dominus instituit Sacramentum Pœnitentiæ? 18
Q. 2. Quomodo probari potest, necessarium esse confiteri peccata sua Sacerdoti, ad hoc ut aliquis possit recipere absolutionem in Sacramento Pœnitentiæ? *ibid.*
Q. 3. Numquid Christus Dominus ante resurrectionem suam, postquam scilicet egressus est e deserto, prædicavit Pœnitentiam, cum dixit, Matth. 4. *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum*? quæ verba declarare videntur, eum instituisse Sacramentum Pœnitentiæ ante suam resurrectionem? *ibid.*

Q. 4. Quænam est necessitas Sacramenti Pœnitentiæ? 19
Q. 5. Contritio perfecta, & amor Dei, numquid possunt delere peccata sine Pœnitentiæ Sacramento? *ibid.*

CAPUT III.

De Materia & forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæst. 1. QUotuplex est materia Sacramenti Pœnitentiæ? 20
Q. 2. Quænam est materia proxima? *ibid.*
Q. 3. Quænam est materia remota? 21
Q. 4. Quænam sunt verba formæ Sacramenti Pœnitentiæ? 22
Q. 5. Quisnam est verus sensus verborum absolutionis? *ibid.*
Q. 6. Quomodo responderi potest his verbis Marci 2. 7. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* ex quibus videtur, sensum verborum absolutionis non esse, quod Sacerdos effective peccata remittat? *ibid.*
Q. 7. Præter hæc verba, *Ego te absolvo, &c.* oportetne in absolvendo dicere alia verba, quæ in Rituali præscribuntur? 23

CAPUT IV.

De Effectibus & Partibus Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæst. 1. QUisnam est primus Sacramenti Pœnitentiæ effectus? 23
Q. 2. Sacramentum Pœnitentiæ remittit-ne peccata non solum quoad culpam, sed etiam quantum ad pœnam ipsis debitam? 24
Q. 3. Si Sacramenti Pœnitentiæ effectus sit peccatorum omnium remissio, quomodo intelligenda sunt illa Christi D. verba Matth. 12. *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis &c.* 25
Q. 4. Quinam alii sunt effectus Pœnitentiæ? 26
Q. 5. Bona opera facta ab eo, qui erat in statu gratiæ, quique postea incidit in mortale peccatum, per quod meritum amiserunt, recuperantur-ne per Pœnitentiam? *ibid.*
Q. 6. Bona opera facta in statu mortalis peccati, possunt-ne effici meritoria vitæ æternæ per Pœnitentiam? *ibid.*
Q. 7. Quænam sunt Partes Pœnitentiæ? 27

CAPUT V.

De Contritione.

Quæst. 1. QUid est Contritio? 27
Quæst. 2. Quænam conditiones exiguntur ad hunc dolorem, ut sit verus? *ibid.*
Q. 3. Quare contritio debet esse interior? *ibid.*
Q. 4. Quare debet esse suprema? *ibid.*
Q. 5. Est-ne necesse, ad hoc ut dolor de peccatis nostris sit supremus, sensum esse vehementiorem quolibet doloris sensu ex aliis omnibus malis concepto? 28
Q. 6. Quare dolor contritionis debet esse universalis? *ibid.*
Q. 7. Quare debet esse supernaturalis? 29
Q. 8. In quonam consistit differentia inter dolorem perfectum, qui vocatur contritio, & dolorem imperfectum, qui vocatur attritio? *ibid.*
Q. 9. Quilibet dolor de peccatis, proveniens ex consideratione turpitudinis peccati, aut timoris Inferni, est-ne vera, & salutaris attritio? 30
Q. 10. Si dolor peccati, qui concipitur ex solo timore pœnarum Inferni, non esset sufficiens ad justificandum peccatorem cum Sacramento Pœnitentiæ, videtur, quod Confessores non deberent uti tali motivo ad excitandum pœnitentes ad contritionem: quod tamen contrarium est praxi SS. Ecclesiæ Patrum. 35
Q. 11. Quando aliquis detestatur peccata solum ex timore pœnarum Inferni, sine ullo motivo amoris Dei, habet-ne veram attritionem, quæ, ut ait Concilium Tridentinum, voluntatem peccandi excludat? 36
Q. 12. Quomodo intelligi debet id, quod communiter dicitur, quod pœnitens, qui est tantum attritus de peccato, ex attrito fit contritus virtute Sacramenti Pœnitentiæ? 37
Q. 13. Si amor Dei, quo peccator justificatur, est necessaria dispositio ad Pœnitentiæ Sacramentum, sequitur, hoc Sacramentum numquam peccatorem cum Deo reconciliare; quia priusquam Sacramentum suscipiat, per amorem Dei videtur jam prius reconciliatus. 38
Q. 14. Contritio includit-ne semper firmum, & stabile propositum non peccandi de cætero? 41
Q. 15. Sufficit-ne propositum non peccandi de cætero, non evitatis proximis peccandi occasionibus? 43
Q. 16. Tenetur-ne quis speciali præcepto elicere actum contritionis: statim ac cognoscit se incidisse in aliquod mortale peccatum? 44

Q. 17. Quomodo posset quis accusare in Confessione hanc contritionis omissionem? 45
Q. 18. Confessarius tenetur-ne diligenter advertere: utrum pœnitens verum habeat dolorem de suis peccatis, priusquam eum absolvat? 46
Q. 19. Quomodo Confessarius dignoscere potest, Pœnitentem vere esse contritum? 48
Q. 20. Quænam sunt indicia, seu signa, quibus Confessarius certus fieri poterit, utrum vere a pœnitente odio habeatur peccatum? 49
Q. 21. Lacrymæ pœnitentis, dolor sensibilis, & promissa non relabendi in peccatum sunt-ne certa contritionis signa? 51
Q. 22. Quomodo se gerere debet Confessarius erga Pœnitentem, qui non dat vera contritionis signa? 52
Q. 23. Quænam motiva potest Confessarius proponere Pœnitenti, ut illum inducat ad sua detestanda peccata, & obtinendam a Deo veram contritionem? *ibid.*
Q. 24. Periculosum-ne est, veram differre pœnitentiam usque ad horam mortis? 54

CAPUT VI.

De Confessione.

Quæst. 1. QUid est Confessio Sacramentalis? 57
Quæst. 2. Est-ne necesse accusare omnia, & singula peccata mortalia? *ibid.*
Q. 3. Quænam peccati circumstantiæ exprimendæ sunt in Confessione? 58
Q. 4. Tenetur-ne quis accusare in Confessione peccatum, quando dubitat, an sit mortale? 60
Q. 5. Est-ne necessarium, aut utile confiteri peccata venialia? *ibid.*
Q. 6. Est-ne periculosum confiteri peccata venialia absque dolore, & voluntate ea dimittendi? *ibid.*
Q. 7. Ille, qui confitetur solum peccata venialia, quæ Sancti Patres vocant peccata quotidiana, & peccata justorum, facit-ne non solum Confessionem nullam, sed etiam sacrilegam, quando ex sua negligentia non affert dispositiones necessarias ad habendam absolutionem? 61
Q. 8. Ut vitetur nullitas in Confessione illorum, qui de peccatis tantum venialibus confiteri solent, debet-ne Confessarius illis consulere, ut peccatum aliquod mortale olim commissum confiteantur? &c. 62
Q. 9. Quibusnam mediis uti potest Confessarius, ut excitet ad contritionem Pœnitentem, qui regulariter peccata solum venialia confitetur? 65
Q. 10. Quænam sunt conditiones requisitæ ad salutarem pec-

peccatorum Confessionem? 67
Q. 11. Quinam sunt casus, in quibus iterari debet Confessio, quia non erat bene facta? 70
Q. 12. Sunt-ne alii casus, in quibus iteranda sit Confessio? 71
Q. 13. Quomodo se gerere debet Confessarius, cum deprehendit aut noverit pœnitenti accidisse in Confessionibus præteritis aliquem casum, qui eas nullas reddiderit? 72
Q. 14. Ille, qui post Confessionem peccatorum suorum, parvam aut nullam in se emendationem agnoscit, debet-ne se securum credere in conscientia, quia de illis habuit absolutionem? 74
Q. 15. Quonam tempore præceptum Ecclesiæ de Confessione debet impleri? 77

CAPUT VII.

De Satisfactione.

Quæst. 1. QUid est Satisfactio Sacramentalis? 78
Quæst. 2. Quænam sunt opera, quibus satisfacere Deo possumus pro peccatis, quæque Confessor in pœnitentiam peccatorum imponere debet? *ibid.*
Q. 3. Satisfactio est-ne necessaria ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ? 79
Q. 4. Prodest-ne plurimum Pœnitentibus, adire Confessores, qui illis injungant Pœnitentias gravitati peccatorum convenientes? 80
Q. 5. Cum teneantur Confessores curare salutem suorum pœnitentium, tenentur-ne indispensabiliter ipsis convenientes satisfactiones injungere? 81
Q. 6. Quare vix occurrunt, qui convenientes & salutares pœnitentias injungant? 82
Q. 7. Si Confessarius non imponat satisfactionem convenientem, tenetur-ne pœnitens illam augere, ut satisfaciat divinæ justitiæ? 85
Q. 8. Quomodo Confessarius se gerere debet in praxi, ut convenientes satisfactiones pœnitentibus injungat? 86
Q. 9. Confessores possunt-ne abstinere ab imponendis satisfactionibus convenientibus tempore Jubilæi? &c. 89
Q. 10. Potest-ne absolvi pœnitens, qui recusat pœnitentiam sibi rationabiliter impositam, quamque potest implere, dicens, se pro peccatis suis in Purgatorio satisfacturum? 95
Q. 11. Potest-ne Confessarius commutare pœnitentiam impositam ab altero Confessore, quando tolerabilis, seu rationabilis est? 98
Q. 12. Quomodo se gerere debet in impositione satisfactionum erga illos, qui lapsi in ingentia crimina,

fere nullam de iis Pœnitentiam agerunt? &c. *ibid.*
Q. 13. Quænam injungenda est Pœnitentia iis qui mundi pompas sectantur, qui choreas frequentant, & aliis Satanæ operibus delectantur? 99
Q. 14. Quænam injungenda est iis, qui in prava mortalis peccati consuetudine versantur, cujusmodi sunt blasphemiæ, imprecationes, obscœnitates, & similia? *ibid.*
Q. 15. Quomodo se gerere debet Confessarius erga Pœnitentem, quem dimiserat propter peccatum ex habitu, aut prava consuetudine, quando iterum redit ad Pœnitentiæ tribunal? 101
Q. 16. Quomodo se gerere debet, quando pœnitens aliquod commisit peccatum publicum? 103
Q. 17. Possunt-ne simplices Confessarii propria authoritate imponere pœnitentias publicas, non consulto Episcopo Diœcesano? 106
Q. 18. Quasnam pœnitentias publicas possunt Confessarii injungere in praxi peccatoribus publicis? 108
Q. 19. Quænam præterea habere debet præ oculis Confessarius, ut imponat pœnitentias convenientes? 109
Compendium Canonum Pœnitentialium, ex Instructione S. Caroli ad Confessores desumptorum; quorum cognitio Parochis & Confessoribus necessaria est. 110
Q. 20. Numquid dici posset, per contrariam consuetudinem abrogatos esse prædictos Canones Pœnitentiales, ac proinde a Confessoribus rationem non habendam hujusmodi Canonum in imponendis Pœnitentiis? 117
Q. 21. Quænam præterea observanda sunt a Confessore in imponendis pœnitentiis? 119

CAPUT VIII.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæst. 1. QUisnam est legitimus Sacramenti Pœnitentiæ Minister? 120
Q. 2. Sufficit-ne, ut quis sit Sacerdos, ad audiendum valide Confessiones? *ibid.*
Q. 3. Quinam habent Jurisdictionem in Pœnitentem? *ibid.*
Q. 4. Sacerdotes, qui non sunt approbati ad audiendas Confessiones, possunt-ne audire, & absolvere eos, qui peccata tantum venialia commiserunt? 123
Q. 5. Sacerdotes sæculares, & Regulares, qui habent facultatem absolvendi a casibus sanctæ Sedi reservatis, possunt-ne absolvere a casibus, quos sibi reservant Episcopi, absque expressa eorum licentia? 124
Q. 6. Cum quis absolutus fuit in articulo mortis ab aliquo casu reservato, aut ab aliqua censura; per Sacerdotem, qui non habebat casus reservatos; tenetur-ne restitutus in pristinam sanitatem, confiteri Presbytero, qui habeat potestatem a talibus casibus absolvendi? 125
Q. 7. Sacerdotes sæculares, aut Regulares, qui generaliter in aliqua Diœcesi sunt approbati, possunt-ne virtute hujus generalis approbationis audire Monialium Confessiones? *ibid.*
Q. 8. Regulares egent-ne approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones Religiosorum sui Ordinis? 126
Q. 9. Regulares possunt-ne, absque Episcopi approbatione, audire Confessiones Monialium sui Ordinis? 127
Q. 10. Sacerdos generaliter approbatus in una Diœcesi, potest-ne audire in alia Diœcesi Confessionem illius, qui ex ea Diœcesi esset, in qua fuit approbatus? Et Parochus potest-ne similiter audire Confessionem sui subditi, seu Parochialis, ubicumque eum reperierit? *ibid.*
Q. 11. Parochi possunt-ne vocare alios Parochos, aut alios Vicarios ad audiendas Confessiones suorum subditorum? 128
Q. 12. Quomodo se gerere debet Confessarius, qui per inadvertentiam aut ignorantiam, absolvit pœnitentem a casu reservato, non obtenta facultate a superioribus? 128

CAPUT IX.

Quomodo se gerere debet Confessarius erga personas sibi ignotas.

Quæst. 1. COnfessarius teneturne interrogare suos pœnitentes? 129
Q. 2. Quomodo se gerere debet Confessarius in his interrogationibus? *ibid.*
Q. 3. Quomodo se gerere debet Confessarius erga pueros? 131
Q. 4. Quomodo se gerere debet Confessarius circa personas rudes, quæ nesciunt confiteri, & ignorant præcipua Fidei Mysteria? *ibid.*
Q. 5. Qua ratione Patres, & Matres familias monere debet Confessarius? 133
Q. 6. Faciendæ ne sunt aliquæ interrogationes divitibus? 135
Q. 7. Quid agere debet Confessarius cum iis, qui versantur in aliqua proxima peccati mortalis occasione, & asserunt fieri non posse, ut illam dimittant? *ibid.*
Q. 8. Quomodo se gerere debet Confessarius cum Ecclesiasticis, quando eorum conscientiæ notitiam non habet? 138
Q. 9. Quid agere potest Confessarius cum mulieribus fatuis, aut alias valde immodestis? 139

Q. 10. Quid observare debet Confessarius erga infirmos? 141

CAPUT X.

De Scientia Confessorum.

Quæst. 1. SCientia est-ne absolute Confessori necessaria? 145
Q. 2. Interest-ne ad pœnitentium salutem, ut doctos eligant Confessores? 141
Q. 3. Quænam scientia necessaria est Confessariis? 150
Q. 4. Est-ne necesse, ut Confessores, & Episcopi perfecte sciant, quidquid continetur in Scriptura Sacra, sacrisque Canonibus, & quidquid ad proprium pertinet ministerium? 152
Q. 5. Confessarius potest-ne in Tribunali Confessionis se conformare sententiæ sui pœnitentis, contra propriam, quando pœnitens asserit, opinionem suam esse probabilem, se suum ea de opinione consilium habere, & plures affert authores ad illius confirmationem? 153

CAPUT XI.

De qualitatibus necessariis Confessoribus.

Quæst. 1. QUænam sunt dotes, seu qualitates Confessoris? 154
Q. 2. In quo consistit pietas, quæ requiritur in Confessore? 155
Q. 3. In quo consistunt boni mores Confessoris? 156
Q. 4. In quo consistit prudentia necessaria Confessoribus? 157
Q. 5. In quo consistit patientia necessaria Confessoribus? 160
Q. 6. In quo positus esse debet zelus, quem pro pœnitentium salute habere debent Confessarii? 162
Q. 7. Licet-ne Confessario aliquibus in casibus confessionem revelare ad salutem pœnitentis procurandam? 166
Q. 8. Potest-ne Confessarius, cum licentia pœnitentis, ea declarare, quæ in Confessione percepit? 168
Q. 9. Violaret-ne Confessarius secretum Confessionis, qui adduceret eam, quæ ad venerem incitata fuit in Confessione, ad detegendum Episcopo abominabilem illum Confessorem, aut saltem ad permittendum, ut Episcopo, aut Inquisitoribus detegatur a Confessore, si pœnitens vel non posset, vel præ pudore non vellet? *ibid.*
Q. 10. Inventum-ne est & excogitatum aliquod effugium ad declinandum Pontificiæ authoritatis pondus? 169

Q. 11. Est-ne necesse, ut Confessarius fugiat avaritiæ notam? *ibid.*
Q. 12. In quo consistit charitas, seu benignitas, quam Ecclesiæ Canones, & sancti Patres identidem inculcant Confessariis? 173
Q. 13. Quid agere convenit Confessario, dum ad illum deferuntur peccata, seu casus pertinentes ad Sacram Pœnitentiariam? 176
Q. 14. Quo pacto debet Confessarius exequi dictas Sacræ Pœnitentiariæ litteras, & qua arte illarum characteres Gothicos legere poterit? *ibid.*

CAPUT XII.

De dilatione, aut negatione absolutionis.

Quæst. 1. QUibus præsertim in casibus Confessarius absolutionem vel omnino denegare debet, vel ad tempus differre? 180
Q. 2. Quare Confessarii tenentur, aut omnino denegare, aut saltem ad tempus absolutionem differre in casibus prænotatis? 186
Q. 3. Exemplum Christi Domini, qui introduxit in gloriam bonum latronem, uno eodemque die simul confessum latrocinia sua: qui peccatrici in Evangelio pepercit, dicens: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum*; qui dixit mulieri adulteræ: *Vade, & noli amplius peccare*, nulla prorsus imposita Pœnitentia: nonne videtur damnare duritiem Confessariorum, qui peccatoribus absolutionem denegant, aut differunt, & opera Pœnitentiæ prius exigunt, quam eos absolvant? 192
Q. 4. Quomodo se gerere debet Confessarius erga illos, qui ut absolutionem post peccatorum Confessionem consequantur, dicunt quod periclitaretur æterna eorum salus, si repentina morte interim opprimerentur, antequam accepissent absolutionem? 203
Q. 5. Potest-ne impendi Sacramentalis absolutio moribundo, cui vis morbi facultatem ademit confitendi peccata sua, imo & præbendi aliquod doloris signum, & desiderium percipiendi peccatorum suorum absolutionem? 205
Q. 6. Potest-ne dari absolutio moribundo, saltem sub conditione, qui nimia semper cum licentia vixit, cum morbus eum impedit, quominus aliquod doloris indicium possit proferre? 207
P. Emerici de Bonis S. J. præclarissima profertur sententia, de abusibus, qui in usu sacræ Communionis admittuntur. 213

TRACTATUS SEPTIMUS.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

CAPUT PRIMUM.

De Nomine, definitione, institutione, materia, & forma hujus Sacramenti.

Quæst. 1. CUR hoc Sacramentum vocatur Extrema-Unctio? 226
Q. 2. Quid est Extrema-Unctio? *ibid.*
Q. 3. Quisnam instituit hoc Sacramentum? *ibid.*
Q. 4. Quænam est materia hujus Sacramenti? *ibid.*
Q. 5. Specialis benedictio, qua utitur Ecclesia in hoc oleo infirmorum, est-ne de necessitate hujus Sacramenti? 227
Q. 6. Quid agendum esset a Presbytero, qui per errorem usus fuisset, in administrando hoc Sacramento, oleo Catechumenorum, aut Chrismatis? *ibid.*
Q. 7. Quid agere debet Sacerdos, cum non sufficit oleum consecratum ad unctiones perficiendas? *ibid.*
Q. 8. Quare oleum Extremæ-Unctionis oportet esse benedictum? *ibid.*
Q. 9. Quænam est materia proxima hujus Sacramenti? *ibid.*
Q. 10. Quænam est forma hujus Sacramenti? 128
Q. 11. In quibusnam corporis partibus fieri debent unctiones? *ibid.*
Q. 12. Quando unguntur oculi, aut aliæ partes geminatæ, sunt-ne proferenda verba formæ super quamlibet sigillatim? *ibid.*
Q. 13. Quid agendum est, cum ægrotus caret aliquo ex membris, in quibus unctio fieri debet? *ibid.*
Q. 14. Manus debet-ne exterius, an interius inungi? *ibid.*
Q. 15. Unctio pedum debet-ne fieri in planta, aut superius? 129
Q. 16. Quid agendum est, si forte ægrotus decedat omnibus unctionibus nondum perfectis? *ibid.*

CAPUT II.

De Ministro hujus Sacramenti, & de iis, quibus conferri debet.

Quæst. 1. QUisnam est Minister hujus Sacramenti? 129
Q. 2. Potest-ne omnis Sacerdos licite ministrare hoc Sacramentum? *ibid.*

Q. 3. Quodnam est officium Parochi circa hoc Sacramentum? *ibid.*
Q. 4. Quibusnam administrari debet hoc Sacramentum? 231
Q. 5. Potest-ne hoc Sacramentum ministrari iis, quibus nulla supereſt amplius cognitio, & nullus rationis usus? *ibid.*
Q. 6. Potest-ne hoc Sacramentum bis eidem ægroto ministrari? 232
Q. 7. Potest-ne phreneticis, & furiosis hoc Sacramentum administrari? *ibid.*

CAPUT III.

De necessitate, & effectibus Sacramenti Extremæ Unctionis.

Quæst. 1. PErceptio hujus Sacramenti est-ne de necessitate præcepti? 232
Q. 2. Quinam sunt effectus Sacramenti Extremæ-Unctionis? *ibid.*
Q. 3. Quinam sunt effectus pertinentes ad corpus? 233.
Q. 4. Quinam sunt effectus hujus Sacramenti respectu animæ? 234
Q. 5. Quid est Oratio fidei, de qua S. Jacobus loquitur? 236

CAPUT IV.

Quænam dispositiones ad legitimam hujus Sacramenti perceptionem exiguntur.

Quæst. 1. QUænam dispositiones exiguntur ad hoc Sacramentum rite suscipiendum? 237
Q. 2. Quænam sunt dispositiones externæ, & cæremoniæ observandæ in administratione Sacramenti Extremæ-Unctionis? 238
Propositiones damnatæ a diversis Sum. Pontif. 244. & seqq.
Bulla Grægorii XV. contra solicitantes in Confessionibus. 256
Epistola Sacræ Congr. Sancti Officii super Bullam Gregorii IV. contra solicitantes in Confessionibus. 259
Bulla Clementis X. circa Privilegia Regularium. 265
Varia Decreta Romæ edita, 264. 268. 269. 270. 274.
Instructiones diversæ pro Confessariis, 261. 271. 277. 283. 291.
Epistola Pastoralis Emin. Card. de Forbin de Janson. 295.

Homilia Clem. XI. habita in Dominica Resurrectionis D. N. J. C. ann. 1705. 308
* BENEDICTI XIV. Constitutio, qua FF. Capuccinis conceditur Indultum confitendi extraneis Confessariis deficiente Confessore approbato sui Ordinis. 311
* Ejusdem Constitutio circa Confessarios sollicitantes Pœnitentes ad turpia. Item de Facultate adempta Sacerdotibus administrandi Sacramentum Pœnitentiæ complicibus in peccato contra castitatem. 313

TRACTATUS SEXTUS.

DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

CAPUT PRIMUM.

De Nomine & definitione Pœnitentiæ.

Quæst. 1. QUID significat nomen Pœnitentiæ?

Resp. *Pœnitentia*, inquit S. Isidorus Hispalensis (*lib. 2. de Officiis Ecclesiast.*), *nomen sumpsit a Pœna, qua anima cruciatur, & caro mortificatur.*

Et D. Augustinus relatus in Canone ait (*Can. Pœnitentiæ, dist. 3. de Pœnit.*), *Pœnitentia est quædam dolentis vindicta, puniens in se, quod dolet commisisse; continue dolendum est de peccato, quod declarat ipsa dictionis virtus; pœnitere enim est pœnam tenere.*

Quæst. 2. Quot modis sumitur nomen Pœnitentiæ?

Resp. Nomen Pœnitentiæ, inquit Divus Thomas 3. p. q. 84. sumi potest duobus modis, aut pro virtute pœnitentiæ, aut pro Sacramento Pœnitentiæ.

Quæst. 3. Quid est virtus Pœnitentiæ?

Resp. S. Thomas (*3. p. q. 83. art. 1. in corp.*) eam definit virtutem, qua *Pœnitens assumit moderatum dolorem de peccatis præteritis, cum intentione removendi ea; unde manifestum est, quod Pœnitentia, de qua nunc loquimur, vel est virtus, vel actus virtutis.* Efficit Pœnitentia, ut moderate doleamus de peccatis in Deum commissis cum proposito illi satisfaciendi, & non peccandi de cætero: idque proprie Pœnitentiæ virtus producit in pœnitentibus, ut recte observatum est a Catechismo Concilii Tridenti-

ni

ni (*p. 2. de Sacram. Pœnit. n. 9.*): *Interdum enim*, inquit, *evenit ut ex admissis sceleribus minorem, quam par est, dolorem homines capiant; quin etiam, ut a Salomone scriptum est, nonnulli sunt, qui cum male fecerint, lætantur: rursus vero alii ita se mœrori animi & ægritudini dederunt, ut de salute prorsus desperent: qualis fortasse Cain videri potest, qui ait: Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear; Et qualis certe Judas fuit, qui pœnitentia ductus, suspendio vitam & animam amisit. Ut igitur modum in dolore tenere possimus, Pœnitentiæ virtute adjuvamur.*

Quæst. 4. Quid est Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. Est Sacramentum novæ Legis a Jesu Christo Domino nostro institutum, in quo relapsis post Baptismum, illud cum debitis dispositionibus percipientibus, remittuntur peccata per Sacerdotalem absolutionem.

Primo, est Sacramentum, ut a Concilio Tridentino (*Sess. 14. Can. 10.*) sub anathematis pœna contra negantes definitum est his verbis: *Si quis dixerit, Pœnitentiam non esse vere, & proprie Sacramentum pro Fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis a Christo Domino nostro institutum, anathema sit.*

Hoc autem probat D. Thomas, dum ait (*3. p. q. 8. art. 1. in corp.*): *Dicendum, quod sicut Gregorius dicit, & habetur in Decret. 1. q. 1. Can.* Multi, *Sacramentum est in aliqua celebratione, cum res gesta ita fit, ut aliquid significare intelligatur quod sancte accipiendum est. Manifestum est autem, quod in Pœnitentia ita res gesta fit, quod aliquid Sanctum significatur tam ex parte peccatoris Pœnitentis, quam ex parte Sacerdotis absolventis: Nam peccator pœnitens per ea quæ facit & dicit, ostendit cor suum a peccato recessisse; similiter etiam Sacerdos per ea quæ agit & dicit circa pœnitentem, significat opus Dei remittentis peccata. Unde manifestum est, quod Pœnitentia, quæ in Ecclesia agitur, est Sacramentum.*

Secundo, est Sacramentum *institutum ad remittenda peccata commissa post Baptismum*, quia, ut supra diximus, peccata ante Baptismum admissa, remittuntur per Baptismum tam quoad culpam, quam quoad pœnam.

Denique dicitur, *Cum debitis dispositionibus illud recipientibus*; quia ut ait D. Thomas (*in 4. sent. dist. 14. art. 1. ad 1.*): „ Sicut in corporalibus Medicinis quædam sunt, „ quæ consistunt in sola passione, vel receptione curati, „ ut sectio vulneris, vel appositio emplastri; quædam vero „ quæ consistunt in actu laborantis, sicut exercitationes, & „ hujusmodi: ita etiam in Sacramentis, quædam non requirunt actum ejus qui sanctificatur, quantum ad substantiam Sacramenti; nisi per accidens, sicut removens, „ prohibens: sicut patet in Baptismo & Confirmatione, & „ hujusmodi: Quædam autem requirunt essentialiter & per „ se actum ejus qui Sacramentum recipit, ad essentiam Sa-„ cra-

„ cramenti: sicut patet in Pœnitentia & Matrimonio". In his enim materia Sacramenti sunt actus ejus, qui ipsum recipit: ita in Pœnitentia se habent contritio, confessio & satisfactio: hinc est, quod actus pœnitentis sunt omnino necessario necessarii ad validitatem Sacramenti, ut deinceps explicabimus.

Quæst. 5. Quodnam ponis discrimen inter virtutem Pœnitentiæ, & Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. In hoc Pœnitentiæ virtus & Sacramentum differunt, quod Pœnitentia virtus sit actus internus voluntatis, quo peccator odit & detestatur peccata a se commissa, cum firmo constantique proposito deferendi malam vitam, Deoque pro præterita vita satisfaciendi; verum Pœnitentia, in quantum est Sacramentum, consistit in certis actibus exterioribus sensibusque subjectis, qui denotant, id quod interius in animo peragitur, cum absolutione Sacerdotis; quo fit, ut actus virtutis Pœnitentiæ sint materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ, quod producit gratiam *ex opere operato*.

Quæst. 6. Pœnitentia in quantum virtus cum desiderio Sacramenti Pœnitentiæ, est-ne sufficiens ad justificationem peccatoris?

Resp. Satis patet ex Concilio Tridentino (*sess. 14. de Pœnit. c. 4.*), desiderium Sacramenti Pœnitentiæ sufficere ad justificationem peccatoris virtute meritorum Domini nostri Jesu-Christi, si fit conjunctum cum contritione perfecta; ita enim: *Et si contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendum.*

Desiderium Sacramenti Pœnitentiæ potest esse explicitum, aut implicitum: Explicitum, quando quis actu & expresse desiderat recipere Sacramentum Pœnitentiæ. Implicitum, quando aliquis facit aliquid, quod in se includit desiderium Sacramenti Pœnitentiæ; ut quando aliquis, qui nullam habet cognitionem hujus Sacramenti, elicit actum contritionis perfectæ, aut amoris Dei: tunc enim habet desiderium implicitum Sacramenti Pœnitentiæ, quia eliciendo actum contritionis, aut amoris Dei, habet verum desiderium adimplendi omnia, quæ sibi a Deo præcepta sunt, consequenter recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, si post Baptismum commisit aliquod peccatum, si sciret, Sacramentum Pœnitentiæ institutum esse a Deo ad remittenda peccata commissa post Baptismum.

Quæst. 7. Quid est in Sacramento Pœnitentiæ, res tantum, Sacramentum tantum, & res ac Sacramentum simul?

Resp. Divus Thomas ita respondet (*3. p. q. 82. art. 1. ad 3.*): „ Dicendum, quod etiam in Pœnitentia est „ aliquod quod est Sacramentum tantum, scilicet actus exterius exercitus, tam per peccatorem pœnitentem, quam „ etiam Sacerdotem absolventem; res autem, & Sacramen-„ tum,

„ tum, est Pœnitentia interior peccatoris; res autem tan-
„ tum, & non Sacramentum, est remissio peccati. "

CAPUT II.

De Institutione & necessitate Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæst. 1. QUando nam Christus Dominus instituit Sacramentum Pœnitentiæ?

Resp. Huic quæstioni satisfacit Concilium Trid. (*sess.* 14. *c.* 1.) his verbis: *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum e mortuis excitatus insufflavit in discipulos suos, dicens*: Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.

Quæst. 2. Quomodo probari potest, necessarium esse confiteri peccata sua Sacerdoti, ab hoc ut aliquis possit recipere absolutionem in Sacramento Pœnitentiæ?

Resp. Hoc probatur primo ex eo quod dicitur Act. 19. v. 18. *Multique credentium veniebant, confitentes, & annunciantes actus suos*: Et in Evangelio S. Matth. c. 18. v. 18. Jesus-Christus Dominus noster sic loquitur Apostolis: *Amen dico vobis; Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cœlo; & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Sic autem D. Hieronymus explicat hæc verba Domini nostri Jesu-Christi (*in c. 16. Matth.*): *Episcopus & Presbyter, non eos qui insontes sunt, vel noxii, sed pro officio suo cum peccatorum audierit varietates, scit, qui ligandus sit, quive solvendus.*

Sanctus Basilius expresse declarat, quod omnes Fideles tenentur confiteri peccata sua (*in Regulis contractioribus, Regula* 288.): „ Quoniam igitur, *inquit*, conversionis mo-
„ dus proprius esse debet peccatoris, & necesse est, ut fru-
„ ctus ferantur, qui deceant resipiscentiam, juxta quod scri-
„ ptum est, Facite fructus resipiscentia dignos, ne commu-
„ natio, quam subjecit, locum habeat, si fructus defuerint
„ (nam omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidi-
„ tur, & in ignem conjicitur) necessarium est, ut iis fiat con-
„ fessio peccatorum, quibus dispensatio Mysteriorum Dei
„ concredita est. Nam hoc pacto, & qui olim inter sanctos
„ Pœnitentiam egerunt, feciisse reperiuntur. Scriptum est enim
„ in Evangelio, quod Joanni Baptistæ peccata confessi sint.
„ In Actis vero, Apostolis a quibus baptizabantur, pecca-
„ ta sua confessi sunt omnes. "

S. Augustinus ait (*in Ps.* 68. *Conc.* 1. *in fine.*): *Amissa confessione, non erit locus misericordiæ: tu factus es peccati tui defensor, quomodo erit Deus liberator? Ut ergo ille sit liberator, tu esto accusator.*

Q. 3. Numquid Christus Dominus ante Resurrectionem suam, postquam egressus est e deserto, prædicavit Pœnitentiam, cum dixit Matthæi c. 4. *Pœnitentiam agite: appropinquavit enim regnum Cælorum*: quæ verba declarare videntur, eum instituisse Sacramentum Pœnitentiæ ante suam Resurrectionem?

Resp.

Resp. Non loquebatur in hoc loco Christus Dominus de Pœnitentiæ Sacramento, sed tantum de virtute Pœnitentiæ ad præparandum homines ad fidem, & Baptismum, & ad suscipiendum Pœnitentiæ Sacramentum, ut notat D. Thomas, dum ait (3. *p. q.* 84. *art.* 7. *in corp.*): *Dominus in principio prædicationis suæ indixit hominibus; ut non solum pœniterent, sed etiam pœnitentiam agerent, significans determinatos modos actuum qui requiruntur ad hoc Sacramentum*, postmodum instituendum.

Q. 4. Quænam est necessitas Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. Eam declaravit Consilium Tridentinum (*sess.* 14. *c.* 1.) his verbis: *Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum, ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipso Baptismus.*

Et ut ait S. Hieronymus (*scribens ad Demetr.*): *Secunda Tabula post naufragium est Pœnitentia.* Quod ita explicat Divus Thomas (3. *p. q.* 84. *art.* 6. *in corp.*). *Nam sicut primum remedium mare transeuntibus est, ut conserventur in navi integra; secundum autem remedium est, post navem fractam, ut quis tabulæ adhæreat: ita etiam primum remedium in mari hujus vitæ est, quod homo integritatem servet: secundum autem remedium est, si per peccatum integritatem perdiderit, quod per Pœnitentiam redeat.*

Quibus verbis gravissime admonentur Pastores de suis obligationibus, ut non solum summam curam adhibeant, ne pœnitentes sacrilegas faciant confessiones, verum etiam ut inducant Fideles, ne in re tanti momenti quidquam prætermittant; quoniam, ut ait Divus Augustinus: *Nulla satis magna securitas, ubi periclitatur æternitas.*

Unde etiam in Synodo Spalatensi (*anno* 1088. *c.* 11.) habetur: „ Potissimum salutis animarum præsidium est Sa-
„ cramentum Pœnitentiæ, quippe quod est lapsis post baptis-
„ mum unica post naufragium tabula, & necessaria pec-
„ catorum medicina. Quapropter quam diligentissime eni-
„ tendum est, ut Sacramentum hoc rite administretur & su-
„ scipiatur; si enim contrarium accidat, nulla spes supereſt
„ salutis consequendæ; ideo pii ac prudentes viri magis ti-
„ ment populi confessiones, quam peccata; si enim medici-
„ na vertatur in venenum, quæ spes salutis ægroto? San-
„ ctique Dei Spiritu afflati deplorare solebant, majorem
„ Christianorum partem damnari ex pravo Confessionis
„ usu. " Et ut habetur in Synodo Tiburtina Card. Marcelli Santacrucii (*ann.* 1638. *tit.* 8. *de Pœnit.*), *Plurima crimina aluntur in populo, aut certe non extirpantur, ob Confessariorum minus diligens ministerium.*

Quæst. 5. Contritio perfecta, & amor Dei, numquid possunt delere peccata sine Pœnitentiæ Sacramento?

Resp. Concilium Tridentinum (*sess.* 24. *c.* 4.) huic difficultati ita respondet: „ Docet præterea, etsi contritio-
„ nem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat,
„ hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramen-
„ tum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem

„ ipsi

„ ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa in-
„ cluditur, non esse adscribendam.

Ex quo patet, Sacramentum Pœnitentiæ in re, aut in voto, esse necessarium ad salutem lapsis post Baptismum in aliquod peccatum mortale, ut nondum regeneratis ipse Baptismus.

Utile erit hic advertere, quod illi qui incidunt in aliquod peccatum mortale eo prætextu, quia credunt, quod facile potuerunt obtinere remissionem per Sacramentum Pœnitentiæ; non solum in hoc magnam malitiam & ingratitudinem ostendunt, occasionem sumentes offendendi Deum, ex eo quod bonus est, & semper paratus ad remittenda peccata; sed etiam cum magna imprudentia & temeritate agant, non solum quia facile evenire potest, quod in illo miserabili statu moriantur: sed etiam quia multæ occurrunt difficultates in praxi ad hoc, ut aliquis veram possit agere pœnitentiam, ut nemo sensatus debeat velle sibi infigi similia vulnera, quia potest ab illis sanari.

Nec statim nobis Pœnitentiæ subsidia blandiantur, ait S. Hieron. (*Ep. 9. ad Salvinam*) *quæ sunt infeliciora remedia. Cavendum est vulnus, quod dolore curatur: aliud est, integra nave & salvis mercibus, portum salutis intrare: aliud nudum hærere tabulæ, & crebris fluctuum recursibus ad asperrima saxa collidi.*

Verba Divi Ambrosii deberent nobis terrorem incutere, dum ait (*de Pœnit. c. 10. l. 2.*) *Facilius inveni, qui innocentiam servaverint, quam qui congrue pœnitentiam egerint.*

Et S. Pacianus nos admonet (*Epist. 3. ad Sympron.*), quod *Baptismus ad Sacramentum Dominicæ Passionis: Pœnitentium veniam, meritum confitentis. Illud omnes adipisci possunt, quia gratiæ Dei donum est: labor vero iste paucorum est, qui post casum resurgunt, qui post vulnera convalescunt, qui lacrymosis vocibus adjuvantur, qui carnis interitu revivisunt.*

CAPUT III.

De Materia & forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæst. 1. Quotuplex est materia Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. Dicendum, inquit Divus Thomas (*3. p. q. 84. art. 2. in corp.*), *quod duplex est materia Sacramenti Pœnitentiæ: proxima, & remota.*

Q. 2. Quænam est materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. Actus Pœnitentis, ut innuit Concilium Tridentinum (*Sess. 14. de Pœnit. c. 3.*) his verbis: *Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti, ipsius pœnitentis actus nempe contritio, confessio, & satisfactio; qui quatenus in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes dicuntur.*

Ratio autem, cur Concilium dixit, hos actus esse quasi materiam Sacramenti Pœnitentiæ; non ita intelligenda est,

da est, quasi velit, eos non esse veram materiam; sed voluit dumtaxat indicare discrimen, quod inter hujus, & aliorum Sacramentorum materiam intercedit, in hoc consistens, quod aliorum Sacramentorum materia est res aliqua materialis & sensibilis, cujusmodi est aqua in Baptismo; Sacramenti vero pœnitentiæ materia sunt actus pœnitentis, quorum præcipuus, ipsa scilicet contritio, est insensibilis, cum actus sit internus: & sic non ita proprie appellantur hujus Sacramenti materia.

Sacramenti vero Pœnitentiæ, ait Catechismus Concilii Tridentin (*1. p. de Pœnit. Sacr. n. 17.*), *quasi materia sunt actus Pœnitentis, nempe contritio, confessio, & satisfactio. Neque vero hi actus quasi materia a sancta Synodo appellantur, qui veræ materiæ rationem non habeant, sed quia ejus generis materia non sint, quæ extrinsecus adhibeatur, ut aqua in Baptismo, & Chrisma in Confirmatione.*

Quare cum aliqui Theologi Catholici negassent, hos actus esse proprie materiam hujus Sacramenti, Concilium, ne eos damnaret, maluit dicere, quasi materiam; ut notat Eminentissimus Cardinalis, qui historiam Concilii descripsit, c. 3. sess. 14.

Quo fit, hoc esse discrimen inter hoc Sacramentum, & alia, quod in Sacramentis, quæ constant materia sensibili, Minister non potest applicare formam, nisi materia sit realiter & physice præsens, v. g. in Sacramento Baptismi, nisi realiter habeat aquam: sed in Sacramento Pœnitentiæ sufficit habere certitudinem moralem de præsentia materiæ ad applicandam formam: quæ quidem certitudo in eo consistit, quod prudens Confessarius judicare debeat, pœnitentem esse vere contritum, & vero dolore peccatorum suorum compunctum, cum firmo proposito non amplius peccandi, & affectum peccati ex animo penitus extirpandi.

Hoc etiam ostendit cæcitatem illorum Confessorum, qui eos passim absolvunt, qui pluries promiserunt se vitam, & mores correcturos, absque ulla, aut certe perexigua emendatione; & tamen in negotiis hujus sæculi imprudens utique habetur, qui fidem illi haberet, a quo sæpe deceptus fuit, nisi prius aliquo argumento & experientia notabili sibi constaret de ejus fide in futurum?

Q. 3. Quænam est materia remota Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. Omnia peccatorum genera, sive mortalium, sive venialium, quæ commisit homo post Baptismum; quamvis alias debite confessus fuerit; hoc tamen discrimine, quod sola peccata mortalia sunt materia necessaria hujus Sacramenti, quia scilicet non possunt remitti, nisi per susceptionem hujus Sacramenti, vel in re, vel saltem in voto: at peccata venialia, quæ non excludunt a gratia Dei, aut mortalia, quæ quis rite confessus est, sunt materia sufficiens, hoc est, ut ait Concilium Tridentinum (*Sess. 14. de Pœnit. c. 5.*): „Peccata venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius

„ labi-

„ labimur, quamquam recte & utiliter citraque omnem
„ præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum ho-
„ minum usus demonstrat: taceri tamen citra culpam,
„ multisque aliis remediis expiari possunt. "

Q. 4. Quænam sunt verba formæ Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. Concilium Tridentinum post Decretum Eugenii Papæ IV. ait, hæc esse verba formæ: *Ego te absolvo, &c.* Quia exprimunt effectum, quem hoc Sacramentum operatur, qui est remissio peccatorum. Cæteræ preces, quæ præmittuntur, aut subsequuntur, institutæ sunt ab Ecclesia; & quamvis non sint de essentia hujus Sacramenti, omitti tamen de facili non debent.

Q. 5. Quisnam est verus sensus verborum absolutionis?

Resp. Sensus horum verborum non est, quod absolutio sit simplex declaratio remissionis peccatorum; sed quod ea effective remittat. Quod quidem probatur ex Conc. Trid. (*Sess.* 14. *Can.* 9.) his verbis: „ Si quis dixerit, ab-
„ solutionem Sacramentalem Sacerdotis esse nudum mini-
„ sterium pronunciandi & declarandi remissa esse peccata
„ confitenti, anathema sit. "

Rationem affert Divus Thomas, dum ait (3. *p. q.* 84. *art.* 3. *ad* 5.): " Sacramenta novæ Legis non solum signifi-
„ cant, sed etiam faciunt, quod significant: unde sicut
„ Sacerdos baptizando aliquem, ostendit hominem inte-
„ rius ablutum per verba & facta, & non solum signifi-
„ cative, sed effective; ita etiam cum dicit; Ego te ab-
„ solvo, ostendit hominem absolutum, non solum signifi-
„ cative, sed etiam effective. "

Quæst. 6. Quomodo responderi potest his verbis, quæ habentur Marci c. 2. v. 7. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* Ex quibus videtur, sensum verborum absolutionis non esse, quod Sacerdos effective peccata remittat?

Resp. Respondeo ex D. Thoma (3. *p. q.* 84. *a.* 3. *ad* 3.): „ Dicendum, quod solus Deus per authoritatem & a peccato
„ absolvit, & peccatum remittit. Sacerdotes tamen utrumque
„ faciunt per Ministerium, in quantum scilicet verba Sa-
„ cerdotis in hoc Sacramento instrumentaliter operantur in
„ virtute divina, sicut etiam in aliis Sacramentis. "

Quod idem S. Doctor fortius etiam explicat Opusculo 22. cap. 1. ubi hæc habet: *Dixit Dominus Petro, Matth.* 17. Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis. *Quod ad usum Clavium pertinere ostenditur; nam præmiserat*: Et tibi dabo Claves Regni Cælorum. *Et post quasi usum Clavium exponens, dicit*; Et quodcumque solveris. *Patet ergo ex dictis Salvatoris, quod habens Claves absolvit. Præsumptuosum est ergo, ne dicam erroneum, ut Sacerdos dicere non possit, Ego te absolvo, quem Dominus absolvere confitetur. Magis autem ex verbis Domini colligitur, hanc esse formam debitam absolvendi: Ego te absolvo. Sicut enim Dominus discipulis dixit*: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, *Matth. ult. ita dixit*; Quodcumque; solveritis super terram. *Unde sicut conveniens est forma Baptismi, ut Minister dicat, Ego te baptizo, quia Dominus Ministris actum baptizandi attribuit; ita conveniens forma est, ut dicatur, Ego te absolvo, quia Dominus Ministro actum absolvendi attribuit.*

Q. 7. Præter hæc verba, *Ego te absolvo, &c.* oportet-ne in absolvendo dicere alia verba, quæ in Rituali præscribuntur?

Resp. Quamvis omissis aliquorum ex his verbis non efficiat absolutionem invalidam; constat tamen, nisi necessitas aliud suadeat, omnino recitanda esse, quæ in Rituali continentur, sine ulla prorsus additione, vel detractione; & quia experientia constat, plures Confessarios aliquatenus alterare formulam in absolvendo præscriptam, non abs re erit hic indicare formam, & apponere, quæ habentur in Rituali Romano de Sacramento Pœnitentiæ in hunc modum. *Cum igitur Pœnitentem absolvere voluerit, injuncta ei prius, & ab eo accepta salutari Pœnitentia, primo dicit*: Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen. *Deinde dextera versus pœnitentem elevata, dicit*: Indulgentiam, absolutionem & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors Dominus. Amen. Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego authoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges. *Deinde*: Ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. *Si Pœnitens sit Laicus, omittitur verbum* Suspensionis. Passio Domini nostri Jesu Christi, merita Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen. *In confessionibus autem frequentioribus & brevioribus omitti potest*: Misereatur, &c. *Satis erit dicere*; Dominus noster Jesus Christus, &c. *ut supra, usque ad illud*; Passio Domini, &c. *Urgente vero aliqua gravi necessitate in periculo mortis, breviter dicere poterit*: Ego te absolvo ab omnibus censuris & peccatis, in nomine Patris, &c.

CAPUT IV.

De Effectibus & Partibus Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæst. 1. QUisnam est primus Sacramenti Pœnitentiæ effectus?

Resp. Nihil utilius, nihil efficacius nos impellere potest ad amplectendum cum gaudio Pœnitentiam, quam ingentium consideratio bonorum, quæ ex ea percepturi sumus, quorum primum est remissio omnium peccatorum, quibus specialiter applicatur; quod quidem eloquenter suo more explicat S. Joan. Chrysost., relatus in Canone his verbis (*Can. Talis de Pœnit. dist.* 3.) *Talis mihi crede, talis est erga homines pietas Dei, numquam spernit Pœnitentiam, si ei sincere & simpliciter offeratur; etiam si ad summum quis perveniat malorum, & inde tamen velit reverti ad virtutis viam, suscipit, & libenter amplectitur: facit omnia, quatenus ad priorem vocer statum.*

Hoc

Hoc etiam nobis ipse Deus significare voluit hic Ezechielis Prophetæ verbis (*c.* 18.): *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit præcepta mea, & fecerit judicium & justitiam, vita vivet, & non morietur; omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor.* Et S. Joannes idipsum testatur Epistola 1. cap. 1. *Si confiteamur*, inquit, *peccata nostra, fidelis est & justus, ut remittat nobis peccata nostra*; Et cap. 2. ait: *Sed & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.*

Q. 2. Sacramentum Pœnitentiæ remittit-ne peccata non solum quoad culpam, sed etiam quantum ad pœnam ipsis debitam?

Resp. Certum est, verum hujus Sacramenti effectum non minus esse remissionem totius pœnæ peccato debitæ, quam totius culpæ, ut enim ait Divus Thomas (*in 4. dist. 8. q. 1. art. 3. q. 2. ad 4.*). *In absolutione alicui plus & minus de pœna dimittitur vi Clavium, secundum quod plus se ad gratiam disponit, & potest esse tanta dispositio, quod ex vi contritionis tota pœna tollatur.*

Et sane Concilium Tridentinum (*sess. 12. de Pœnit. c. 2.*) hoc unicum ponit discrimen inter fructus, quos ex Sacramento Pœnitentiæ percipimus, & eos quos percipimus ex Baptismo, his verbis: „ Alius est præterea Baptismi, alius Pœnitentiæ fructus: per Baptismum enim „ Christum induentes, nova prorsus in illo efficimur creatura plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes; ad quam tamen novitatem & integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ sine magnis „ nostris fletibus & laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possumus: ut merito Pœnitentia laboriosus quidam Baptismus a sanctis Patribus dictus fuerit.

Quocirca hoc discrimen est inter Pœnitentiæ & Baptismi Sacramentum, quod ut ait Divus Thomas (*3. p. q. 86. art. 4. ad 3.*): „ In Baptismo homo participat totaliter virtutem Passionis Christi (utpote per aquam & „ spiritum Christi commortuus peccato, & in eo regeneratus ad novam vitam) & ideo in Baptismo homo consequitur remissionem totius pœnæ; In Pœnitentia vero consequitur virtutem Passionis Christi, secundum „ modum proprium actuum qui sunt materia Pœnitentiæ, sicut aqua Baptismi; & ideo non statim per primum actum Pœnitentiæ, quo remittitur culpa, solvitur reatus totius pœnæ: sed completis omnibus pœnitentiæ actibus, " hoc est, cum pœnitens congruam de Peccatis suis egerit Pœnitentiam. Et ut ait S. Augustinus (*Tract. 12. Joann.*): „ Productior est pœna, quam culpa, „ ne parva putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna.“

Idem autem explicat S. Bonaventura (*in 4. dist. 14. q. 2. tit. 1.*), & probat authoritate S. Augustini, „ Si autem, *in-*

„ *inquit*, Pœnitentia sit perfecta quantum ad fervorem „ & durationem, sic dico, quod si ita ferventer pœnitet, & dolet de culpa secundum quod congruit ei, qui „ de tanto statu cecidit, credo, quod per hanc redit in „ pristinam sanitatem. Et de hac intelligitur Augustinus, lib. 5. responsionum: Pœnitentia est res quædam „ optima & perfecta, omnes defectus revocans ad perfectum; quia Antidotum illud operatur secundum congruentiam suscipientis.

Quare licet Pœnitentiæ Sacramentum ex sua institutione nihil relinquat solvendum, sicut Baptismus; nihilominus ut plurimum tantummodo commutat pœnam æternam debitam peccatis, in pœnam temporalem, defectu pœnitentium, qui omnia necessaria non præstant, ut plenam, & integram peccatorum suorum remissionem consequantur.

Quæst. 3. Si Sacramenti Pœnitentiæ effectus sit peccatorum omnium remissio, quomodo intelligenda sunt illa Christi Domini verba apud Matth. c. 12. v. 32. *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum-sanctum, non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Aut etiam id quod in Scripturis legimus, nonnullos Dei misericordiam non esse consecutos, licet cum summo eam ardore petierint: sed & Apostolus Paulus ad Hebræos, c. 6. v. 4. ait: *Impossibile est enim, eos qui semel illuminati sunt, gustaverunt etiam donum cæleste, & participes facti sunt Spiritus-sancti... & prolapsi sunt, rursus renovari ad Pœnitentiam.*

Resp. Divus Thomas optime explicat illum Matth. locum, dum ait (*3. p. q. 86. art. 1. ad 3.*): „ Dicendum „ quod illud verbum; vel blasphemiæ contra Spiritum „ sanctum, est finalis impœnitentia, ut Augustinus dicit „ in libro de verbis Domini, Sermone 11. quæ penitus „ irremissibilis est, quia post finem hujus vitæ non est „ remissio peccatorum: vel si intelligatur, per blasphemiam Spiritus-sancti, peccatum quod fit ex certa malitia, vel etiam ipsa blasphemia Spiritus-sancti, non „ dicitur remitti, scilicet de facili.

Idem dicendum est de iis, qui post conversionem suam relapsi sunt in peccata sua: quemadmodum enim morbus dicitur incurabilis, quando ægrotus ita male est affectus, ut ab ipsis abhorreat remediis, quibus sanari posset, ita quædam sunt peccata, quæ non remittuntur; quia is, qui ea commisit, gratiam Dei spernit, qua sola curari potest; juxta id, quod habetur Proverbiorum 18. *Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit.*

Et in hoc sensu Divus Augustinus dixit (*l. 1. de serm. Domini in monte, c. 43.*), *Tanta labes est illius peccati, scilicet cum post agnitionem Dei per gratiam Christi oppugnat aliquis fraternitatem, & adversus ipsam gra-*

tiam invidiæ facibus agitur, ut deprecandi humilitatem subire non possit, etiam peccatum suum mala conscientia agnoscere, & annunciare cogatur.

Cum etiam legimus, aliquos non esse consecutos veniam peccatorum suorum, licet eam ardenter petierint, id accidisse omnino faciendum est, quia non vere dolebant de peccatis suis: hinc ait D. Thomas (3. *p. q.* 86. *art.* 1. *ad* 1.); *Nec Antiochus vere pœnituit: dolebat enim de culpa præterita, non propter offensam Dei, sed propter infirmitatem corporalem, quam patiebatur*; quam agnoscebat ex peccato suo procedere.

Quæst. 4. Quinam alii sunt effectus Pœnitentiæ?

Resp. Concilium Tridentinum (*Sess.* 10. *cap.* 3.) ait: *Effectus hujus Sacramenti, quantum ad ejus vim & efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo, quam interdum in viris piis, & cum devotione hoc Sacramentum percipientibus, conscientiæ pax & serenitas cum vehementi Spiritus consolatione consequi solet.*

Quæst. 5. Bona opera facta ab eo, qui erat in statu gratiæ, quique postea incidit in mortale peccatum, per quod meritum amiserunt, recuperantur-ne per Pœnitentiam?

Resp. Ut ait Divus Thomas (2. *p. q.* 89. *art.* 5. *in corp.*): *Opera meritoria per peccatum mortificata, revivunt quantum est de se: quia semper Deus illa opera, prout facta fuerunt, acceptabit, & Sancti de eis gaudebunt; secundum illum Apocalypsis*, Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam: *Sed quod ista, qui ea facit, non sint efficacia ad ducendum ad vitam æternam, provenit ex impedimento peccati supervenientis, per quod ipse redditus est indignus vita æterna. Hoc autem impedimentum tollitur per Pœnitentiam, in quantum per eam remittuntur peccata; unde restat, quod opera prius mortificata, per Pœnitentiam recuperent efficaciam perducendi eum, qui fecit, in vitam æternam.*

Quæst. 6. Bona opera facta in statu mortalis peccati, possunt ne effici meritoria vitæ æternæ per Pœnitentiam?

Resp. Non possunt, quia illa opera numquam a principio vitæ spiritualis processerunt, unde quam numquam habuerunt vitam, recuperare non possunt. Quare illa opera quamlibet videantur eximia, comparat Divus Th. 3. p. q. 89. art. 6. in corp. sono cytharæ, quæ dicitur vox mortua. Hinc fit, illa opera nihil prodesse, ut ait Apostolus, 1. Corinth. 13. *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*; nimirum ad salutem, quamvis prodesse possint ad remunerationem temporalem, & sint tanquam dispositiones ad obtinendam pœnitentiæ gratiam, maxime si ea de causa fiant. Sic v. gr. quando peccator dat eleemosynam, aut facit aliquod aliud bonum opus ad obtinendam pœnitentiæ gratiam, hoc est initium bonæ voluntatis ad mutandam vitam; & quamvis adhuc imperfecta sit, non debet tamen considerari ut inutilis, & sine fructu, cum sit initium dispositionis ad perfectam pœnitentiam.

Quæst. 7. Quænam sunt partes pœnitentiæ?

Resp. Ex Concilio Tridentino (*Sess.* 4. *c.* 3.), *Contritio, Confessio, & Satisfactio, Pœnitentiæ partes dicuntur*, suntque illius quasi materia: quod quidem egregie explicat S. Chrysostomus relatus in Canone his verbis (*Can. Perfecta, de pœnit. dist.* 3.): *Perfecta Pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter sufferre; in corde ejus Contritio est, in ore ejus Confessio, in opere tota humilitas, scilicet satisfactionis.* In sequentibus deinceps capitibus explicabimus tres has partes, quæ necessariæ sunt ad veram pœnitentiam.

CAPUT V.

De Contritione.

Quæst. 1. Quid est Contritio?

Resp. Ex Concilio Tridentino (*Sess.* 14. *c.* 4.), „ Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis „ actus habet, animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero: „ ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si „ cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi „ reliqua conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc „ Sacramentum requiruntur.

Quæst. 2. Quænam conditiones exiguntur ad hunc dolorem, ut sit verus?

Resp. Quatuor conditiones requiruntur: nimirum debet esse Interior, Supremus, Universalis, & Supernaturalis.

Quæst. 3. Quare contritio debet esse interior?

Resp. Ut diximus ex Concilio Tridentino: *Contritio est dolor animi*: & non solum corporis, quia cum peccatum sit malum interius, originem habens in voluntate, dolor, qui ejus est remedium, debet pariter esse internus: *In contritione*, inquit D. Thomas (*in suppl. q.* 3. *art.* 1. *in corp.*), *est duplex dolor: unus est in ipsa voluntate, qui est essentialiter ipsa contritio, & nihil aliud est, quam displicentia præteriti peccati.* Quare non sufficit dolor externus, & sensibilis, & in appetitu solum inferiori, quem indicant singultus, lacrymæ; sed debet esse in intimo cordis, & in voluntate, juxta id, quod Deus nobis præcipit, Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & fletu, & planctu; & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.* Et ut jam diximus cum S. Chrysostomo, contritio debet esse in corde.

Quæst. 4. Quare contritio debet esse suprema?

Resp. Dolor in contritione, ut habet Divus Thomas (*in suppl. q.* 3. *art.* 1. *in corp.*), *excedit omnes alios dolores; quia quantum aliquid placet, tantum contrarium ejus displicet: finis autem ultimus super omnia placet, cum omnia propter ipsum desideventur; & ideo peccatum, quod a fine ultimo avertit, super omnia displicere debet.*

Quæst. 5. Est-ne necesse, ad hoc ut dolor de peccatis nostris sit supremus, sensum esse vehementiorem quolibet doloris sensu ex aliis omnibus malis concepto, quæ nobis accidere possunt?

Resp. Non est necesse; quod quidem S. Bonaventura sic explicat (*in dist. 6. q. 1. art. 2. q. 1.*); „ Respondeo dicendum, quod cum quæritur de quantitate doloris, dolor potest dici displicentia rationis, vel passio ex hac resultans in sensualitate. Si hoc secundo modo accipiatur, dico, quod non est necesse magis dolere de peccato, quam de re temporali; nec etiam necesse est dolere, quia non est in potestate cujuslibet; talis enim dolor non consequitur amorem, sed consequitur ipsam affectionem, & affectio experimentalem cognitionem. Et quia non omnes habent experientiam divinæ dilectionis, ideo non omnes ita sensibiliter dolent de peccatis: tamen quod magis etiam sensibiliter doleat aliquis de peccato, quam de aliquo damno, hoc est perfectionis, & congruum, non necessarium. Sed in quantum dolor dicitur displicentia rationis, dico, quod displicentia mensuratur secundum quantitatem charitatis. Et sic dico, quod in comparatione ad alios amores, vendicat sibi dominium in corde, quamdiu est; nec unquam ibi est, nisi sit domina. Unde dico, quod ad hoc, quod aliquis habeat charitatem, necesse est, quod diligat Deum super omnia; hoc autem est diligere Deum super omnia, quod pro nullo damno, vel commodo velit offendere Deum. Sic intelligendum est de displicentia contritionis. Unde dico, quod peccatum debet tantum displicere rationi, quod nullo pacto, nullo commodo, vel incommodo, velit in ipsum consentire, vel consensisse, quoniam voluntas, quæ ex aliqua causa consentit in peccatum, justa non est; & in hoc sensu dolor de peccatis in contritione debet esse summus, seu supremus.

Quæst. 6. Quare dolor contritionis debet esse universalis?

Resp. Quia hic dolor debet ad omnia peccata mortalia, quæ quis admisit, se extendere, ut habetur Ezechielis cap. 18. *Si impius egerit Pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, vita vivet*: proinde si remanet affectus ad unum mortale peccatum, vera nequit esse Contritio, & falsa est Pœnitentia.

Hoc autem Innocentius II. relatus in Canone asserit, dicens (*Can. Fratres, de Pœnit. dist. 5.*): *Fratres nostros Episcopos & Presbyteros admonemus, ne falsis Pœnitentiis Laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falsam autem Pœnitentiam esse constat, cum spretis pluribus, de uno solo pœnitentia agitur; aut cum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio, unde scriptum est*: Qui totam legem observaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus, *scilicet quantum ad vitam æternam. Sicut enim si quis peccatis esset omnibus involutus, ita si in uno*

uno tantum maneat, æternæ vitæ januam non intrabit.

Quæst. 7. Quare contritio debet esse supernaturalis?

Resp. Quia cum gratia habitualis, per contritionem producta, sit qualitas supernaturalis, Contritio debet esse ejusdem ordinis: quo fit, ut si quis de suis peccatis doleret ex motivo tantum naturali, v. gr. propter pudorem, aut infamiam a peccato provenientem, aut propter pœnam, quam patitur propter illud, non esset vera Contritio. Unde Divus Thomas rationem reddit, quare Antiochi pœnitentia ei nihil omnino profuerit ad remissionem peccatorum consequendam, dum ait (*S. Th. 3. p. q. 88. art. 1. ad 1.*): *Nec Antiochus vere pœnituit; dolebat enim de culpa præterita, non propter offensam Dei, sed propter infirmitatem corporalem, quam patiebatur*, & sciebat esse pœnam sui peccati.

Et ut ait Catechismus Concilii Tridentini (*p. 1. de Sacr. Pœnit. n. 2.*): „ Altera est Pœnitentia, cum quis „ ex scelere admisso, quod quidem antea placebat, dolorem non Dei, sed sui ipsius causa concipit. Et est „ quædam commoti, & perturbati animi affectio. Tertia „ est, cum non solum admissi sceleris causa intimo animi sensu dolemus, vel ejus doloris externum etiam „ aliquod signum damus; verum unius Dei causa in eo „ mœrore sumus; ac singulis quidem pœnitentiæ generibus, quæ commemorata sunt, Pœnitentiæ vox proprie „ convenit. Tertiam, tum ad virtutem pertinere, tum „ Sacramentum esse, dicimus.

Summus Pontifex Innocentius XI. sic definiit, cum sequentem propositionem damnavit (*57. Propos. damnata*).

Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam.

Quæst. 8. In quonam consistit differentia inter dolorem perfectum, qui vocatur contritio, & dolorem imperfectum, qui dicitur attritio?

Resp. S. Antoninus id clare explicat his verbis (*3. p. tit. 14. c. 18.*): „ Ad veram contritionem concurrunt illa „ quatuor. Primo, infusio gratiæ. Secundo, motus liberi arbitrii in peccatum detestando, in quo includitur propositum confitendi, & satisfaciendi. Tertio, motus liberi „ arbitrii in Deum diligendo super omnia. Quarto, remissio culpæ. Ex his patet differentia inter contritionem, & „ attritionem dupliciter. Uno modo ex parte liberi arbitrii; quia dolor imperfectus dicitur attritio, & dolor „ perfectus dicitur contritio. Secundo, ex parte Dei; „ quia dolor gratia informatus est contritio, quantumcumque sit modicus dolor; qui non est gratia informatus, non potest dici contritio, sed attritio.

Hanc duplicem differentiam clare satis explicat Concilium Trident. (*sess. 14. c. 4.*) Primam quidem, cum attritionem vocat imperfectam contritionem. Secundam vero, cum asserit: „ Docet præterea, etsi contritionem „ hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, ho-

„ minemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramen-
„ tum actu suscipiatur : ipsam nihilominus reconciliatio-
„ nem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in
„ illa includitur, non esse adscribendam; illam vero contri-
„ tionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam
„ vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex ge-
„ hennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si
„ voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, decla-
„ rat, non solum non facere hominem hypocritam, &
„ magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, &
„ Spiritus sancti impulsum, non adhuc quidem inhabi-
„ tantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus
„ viam sibi ad justitiam parat.

Quæst. 9. Quilibet dolor de peccatis, proveniens ex consideratione turpitudinis peccati, aut timoris inferni, est-ne vera, & salutaris attritio?

Resp. Videtur, quod non; quia ut attritio sit salutaris, & sufficiens ad remittenda peccata una cum Sacramento Pœnitentiæ, oportet, ut sit supernaturalis, & includat in se amorem Dei tamquam omnis justitiæ fontis; quod quidem satis clare docet Concilium Tridentinum (*Sess. 6. de justificatione, c. 6.*), cum loquens de dispositionibus in adultis ad justificationem necessariis in Baptismo, ait: „ Disponuntur adulti ad justificationem, dum pec-
„ catores se esse intelligentes, a divinæ justitiæ timore
„ quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei Mi-
„ sericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fiden-
„ tes, Deum sibi propter Christum propitium fore : il-
„ lumque tamquam omnis justitiæ fontem diligere inci-
„ piunt; ac propterea moventur adversus peccata per odium
„ aliquod, & detestationem, hoc est, per eam Pœniten-
„ tiam, quam ante Baptismum agi oportet.

Evidens autem est, hanc ipsam dispositionem magis esse necessariam in Sacramento Pœnitentiæ, cum peccata post Baptismum commissa sint graviora, & difficilioris veniæ, iis quæ Baptismum præcessere : Ostendimus in Tractatu de Baptismo c. 5. q. 7. hunc amorem, de quo Concilium loquitur, esse amorem charitatis; quod quidem constat ex actis ipsius Concilii a Cardinali Pallavicino relatis.

Unde etiam pietate, & doctrina celebris Cardinalis Franciscus Toletus sic loquitur (*instruct. Sacerd. lib. 3. cap. 4.*): *Attritio, si talis sit, ut cognoscat pœnitens, se non detestari peccatum, ut est Dei offensa, sed tantum, ut est alicujus mali causa, & pœnæ inferni, quamvis bonus actus iste sit, tamen non sufficit ad Sacramentum; imo qui sic accederet, peccaret denuo, & non impleret præceptum, sed esset repetendum Sacramentum.* Hæc verba habentur in editione Lugdunensi anni 1599. apud Horatium Cardon, cujus exemplar in bibliotheca repertum, benigne exhibuit R. P. Valentinus Ghiselinus, Sacræ Theologiæ Regens meritissimus in Conventu

tu Sancti Marcelli de Urbe, Servorum Beatæ Mariæ Virginis. Cui similem editionem Mediolanensem ejusdem anni, a Joanne Bordonio impressam, videre licuit apud eruditum Patrem Josephum Bellizenum, Gallum, Patrum Doctrinariorum generalem Procuratorem in Urbe. Eadem etiam verba leguntur in editione Romana ann. 1600. apud Bartholomæum Bonfadinum, quæ certe editio in magno pretio esse debet, cum facta fuerat procurante Venerabili Patre Juvenali Ancina, Romanæ Congregationis Oratorii tunc Presbytero, postmodum ad Salutiarum Episcopatum promoto, & cum non obscura sanctitatis opinione mortuo. Illius autem pretiosæ editionis exemplaria reperiuntur Romæ in Bibliotheca Patrum Oratorii S. Philippi de Urbe, cujus mihi aditum sæpius aperuit R. P. Joannes Conventati, prius ibidem bibliothecarius, singulari eruditione, apostolicaque eloquentia notissimus. Liber autem hic notatur in Indice, in verbo; *Toletus*. Littera C. 2. 210. Præterea in insigni Collegio Clementino Clericorum Regularium Congregationis Somaschæ. In Bibliotheca, Angelica dicta, apud Patres Augustinianos. Et in Conventu Jesu Mariæ Patrum Augustinianorum discalceato, um, cujus mihi bibliothecam aperuit R. P. Vincentius a sancta Francisca, lector Theologiæ moralis.

Reperitur etiam alia ejusdem libri genuina editio Antuerpiæ, ex officina Joannis Belleri, eodem anno impressa, cujus exemplar vidi Romæ in Conventu S. Nicolai de Tolentino, Patrum Augustinianorum excalceatorum, inter quos bibliothecæ custos nunc est R. P. Horatius Christophorus. Sinceræ quoque nec interpolatæ editionis Venetæ, apud Juntas, an. 1601. exemplar, mihi a Juris consulto integerrimo in Urbe commorante suppeditatum fuit: Cui simile ab admodum R. P. Magistro Norberto Delbecque, eruditione non vulgari, & sincera, exemplarique pietate clarissimo, exhibitum, in bibliotheca Reverendissimi P. Antonini Cloche, Ordinis Prædicatorum Generalis Magistri Romæ asservatur.

Aliud extat exemplar Placentiæ editum, anno 1601. a Joanne Bazachio, in Bibliotheca S. Sabinæ, Ordinis Prædicatorum Congregationis Lombardiæ reformatæ : quod cum admodum R. P. Augustino, magna zeli, & eruditionis laude celeberrimo, non semel percurrere licuit. Simile exemplar videri etiam potest in antiquiori, venerabilique Conventu S. Dominici in Urbe, ad Sanctum Sixtum. Videri etiam potest Romæ, in Conventu S. Chrysogoni Patrum Carmelitarum, accurata versio ejusdem Institutionis Sacerdotum Cardinalis Toleti, vulgari lingua Itala a R. D. Manfredo Manfredi, Rectore S. Crucis de Plave, anno 1605. Venetiis in lucem edita, apud Venetam societatem; cujus aliud exemplar reperiuntur in Conventu Patrum Carmelitanorum Sancti Martini in Montibus.

Adest præterea alia ejusdem libri sincera latina editio, Antuerpiæ causa, an. 1699. & alia Coloniensis, an. 1601. ut videre est in libro Gallica lingua exarato, cui titulus: *Dilucidatio, &c. super contritione. Eclaircissement, &c.* p. 2. §. 23. In quo eximio opere hæc de attritione quæstio pleno calamo elucidatur; ut & in Opusculo posthumo de Contritione, & Attritione, P. Joannis Morini, anno proxime præterito in lucem Parisiis edito.

Illam autem priorum editionum Summæ Toleti in quæstione maximi momenti consonantiam, antea notaverat R. P. Gaspar Juenin, Oratorienſis, in Gallia & in toto Orbe Christiano celeberrimus, in egregio Commentario Historico, & Dogmatico de Sacramentis. Par. 2. art. 2. §. 3. n. 6.

Præterea necessitas amoris Dei, ut attritio justificare possit cum Sacramento Pœnitentiæ, patet ex pluribus Sacræ Scripturæ locis. Apostolus enim Joannes ait ep. 1. c. 3. v. 14. *Qui non diligit manet in morte.* Et S. Paulus Apostolus docet (1. *ad Cor. c.* 13. *v.* 3.), aliarum virtutum exercitium sine amore Dei nihil prodesse; *Et si distribuero*, inquit, *in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Faciat enim homo quidquid voluerit, qui non diligit Dominum nostrum Jesum-Christum, anathema sit, & abominandus.

Posset etiam istud formari argumentum; attritio ex Concilio Tridentino debet *Voluntatem peccandi excludere, cum spe veniæ*: sed ex D. Augustino, voluntas peccandi non potest excludi, nec spes vere Christiana haberi sine dilectione Dei: *Desiderium*, inquit D. Augustinus (*l.* 2. *contra adverſ. Legis, & Proph. c.* 7.) *peccandi non extinguitur, nisi contrario desiderio recte faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.* Et in alio loco idem D. Augustinus ait, (*In Enchir. c.* 8.) *Spes vero sine amore esse non potest*; Ergo attritio, de qua loquitur Concilium Tridentinum, includit amorem Dei, ex Divo Augustino.

Ex quibus omnibus constat, pœnitentiam non posse esse veram, neque posse justificare peccatorem, si sit sine amore Dei, & sine charitate, quæ operatur in peccatore, ut Deum plus amet, quam creaturas. Idemque S. Jo. Chrysostomus ait (*hom.* 4. *in ep. ad Cor.*): *Cum peccaveris, ingemisce, non quod pœnam daturus sis* (*nihil enim hoc est*) *sed quod Dominum tuum offenderis tam benignum, tam te amantem, tam denique tuæ saluti appensum, ut Filium quoque suum tua causa tradiderit.*

Et S. Augustinus breviter ait (*Serm.* 7. *de tempore.*): *Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei.*

Unde Cardinalis Clemens Dolera, dictus Monilianus, in

in egregiis suis Theologicis Institutionibus, a Cardinali Michaele Ghislerio, tunc supremo Inquisitore, postea Summo Pontifice Sancto Pio V. approbatis, sic loquitur (*de Pœnit. c.* 35.): *Qui ex sui tantum amore, sui commodi respectu, nempe ob solum gehennæ metum, de peccatis dolor procedit, etiam quantumvis immensus sit, non est, qui cor contritum facit, aut veniam impetrat: unde si servus domino, quem offendit, diceret; doleo equidem vehementer, quod te offenderim, non tamen propter te, sed propter me doleo; quia ob tuam offensam merito cædor, vinculis constringor, bonis, quibus tibi obsequentes suaviter perfruuntur, ego misere careo; numquid penitentia hujusmodi impetraret veniam? Deo ita dicit quisquis ita dolet, quod ipsum offenderit, si propter se doleat, quia ob offensam cæditur. Non fallitur, neque irridetur Deus. Debet sane dolor offensæ impetrativus veniæ, esse de offensa, quia offensa illius est, quem offendimus, & non tantum quia nobis damnosa, & incommoda.*

Contritio ergo, quam Deus in nobis respicit, est dolor divinæ offensæ, non nostri tantum, sed illius præcipue causa quem offendimus; cujusmodi ut sit, Dei amorem, ex quo procedat, prærequirit.

Sanctus Franciscus Salesius in 2. libro amoris Dei, ita de necessitate amoris Dei in Sacramento Pœnitentiæ locutus est, ut nemini plane dubitare liceat, quin eum maxime necessarium judicaverit ad consequendam remissionem peccatorum: *Pœnitentia*, inquit Sanctus ille Episcopus, *quæ non excludit amorem Dei, licet adhuc sit sine ipso, est bona, & optanda pœnitentia, sed imperfecta; nec potest conferre salutem, donec ad amorem pervenerit, & cum eo fuerit commixta: adeo ut dixerit Apostolus, si tradidisset corpus suum, & omnia bona sua pauperibus sine charitate, nihil ei prodesset; sic vere dicere possumus, quod etsi nostra pœnitentia tanta foret, ut dolor lacrymarum imbrem eliceret, & cor nostrum scinderet, ac divideret, si desit sanctus Dei amor, nihil nobis prodesse posset ad vitam æternam.*

Hoc etiam agnovit Sanctus Thomas, cum respondens objectioni, quam sibi in hunc modum proposuerat: *Videtur, quod timor servilis non sit bonus, quia, sicut dicit Glossa Rom.* 8. *Qui timore aliquid facit, etsi bonum sit, quod facit, non tamen bene facit*: sic respondet D. Thomas huic objectioni (2. 2. *q.* 19. *ar.* 4. *ad* 1.): „ Ad primum dicendum, quod verbum illud Augustini intelligendum est de eo, qui facit aliquid timore servili, in quantum est servilis, ut scilicet non amet justitiam, sed solum pœnam timeat. " Ac proinde, ex mente Divi Thomæ, ut timor servilis, a quo originem habet attritio, possit esse bonus, & salutaris, debet includere amorem justitiæ: & quia dolor de peccatis propter timorem inferni, non semper includit amorem justitiæ, ideoque non semper est salutaris, nec vera attritio.

Sed Doctor Angelicus adhuc clarius probat, attritionem sine amore Dei non sufficere ad veram pœnitentiam, cum ait (3. *p. q.* 86. *art.* 2. *in corp.*): „ Peccatum mortale non potest sine vera pœnitentia remitti, ad quem „ pertinet deserere peccatum, in quantum est contra „ Deum: quod quidem est commune omnibus peccatis „ mortalibus. Ubi autem est eadem ratio, est & idem „ effectus. Unde non potest esse vere pœnitens, qui de „ uno peccato pœnitet, & non de alio; si enim ei displiceret illud peccatum, quia est contra Deum super „ omnia dilectum (quod requiritur ad rationem veræ „ Pœnitentiæ) sequeretur, quod de omnibus pœniteret: „ Sic necesse est ad veram Pœnitentiam, ut quis doleat „ de peccatis, quia sunt contra Deum, qui super omnia „ diligitur. „ Ex quo necessario sequitur, secundum mentem Angelici Doctoris, attritionem, quæ est sine amore Dei, non sufficere ad obtinendam remissionem peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ.

In hoc defectu amoris Dei tamquam fontis omnis justitiæ, hanc doctrinam toties a D. Augustino inculcatam, stabilivit D. Thomas, docetque Pœnitentiam, quam infirmus vi morbi oppressus petit, esse quoque infirmam, timetque, ne quæ a moriente desideratur Pœnitentia, cum eo quoque moriatur: quod Divus Thomas probat Antiochi exemplo, dum ait (*in* 4. *sent. dist.* 20. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 1.) „ Dicendum, quod veniam consecutus fuisset Antiochus, si vere pœnituisset: sed non habuit veram „ pœnitentiam quia non ex amore justitiæ de peccatis „ commissis dolebat, sed timore pœnæ quam expectabat, vel dolore pœnæ quam sustinebat, & hoc etiam „ multis in fine pœnitentibus contingit: Quia non est „ facile, ut affectus, quem homo toto tempore vitæ suæ „ inclinavit in aliquid, subito ad contrarium retrahatur. Nec tamen est impossibile, quia liberum arbitrium non cogitur ex habitu acquisito, nec Providentiæ Dei potest terminus præfigi, per quam etiam „ in extremo vitæ, veræ Pœnitentiæ motus inspiratur „ quandoque.

Doctor subtilis Scotus eamdem rationem affert, ac ipse Divus Thomas, ad probandum, Pœnitentiam, quæ in hora mortis petitur, esse ut plurimum falsam (*in* 4. *sent.* 18. *reportatorum*, *q.* 5.): *Ad hoc quod sit attritio sufficiens*, inquit Doctor subtilis Scotus, *ex congruo ad remissionem peccati, ut sit dispositio ex congruo ad receptionem gratiæ, oportet, quod sit voluntaria detestatio, atque homo pœniteat non solum propter timorem pœnæ, sed timore filiali: sed difficile est tunc dolere, nisi ex timore solum: & si non sit cum amore, non disponit ex congruo.*

Quod evidenter probat, duos Scholæ principes, S. Thomam & Scotum, hujus sententiæ fuisse, necessarium esse, quod attritio concipiatur ex motivo amoris Dei, ut

ut possit disponere pœnitentem ad recipiendam gratiam sanctificantem in Pœnitentiæ Sacramento.

His rationibus, & ponderosis authoritatibus motus Eminentissimus Cardinalis Denoff, Episcopus Cæsenatensis, pietate singulari non minus, quam eruditione celeberrimus, in Instructione utilissima, quam de Sacramento Pœnitentiæ composuit (*): *Contritio*, inquit, *quæ requiritur in pœnitentibus, conditiones duas habere debet: quarum prima est, ut sit cum aliquo actu amoris Dei, quia mature pensatis omnibus rationibus, hæc opinio probabilior est: & hic amor debet præponderare omnibus aliis amoribus graviter inordinatis erga creaturas, ita ut appretiativo amore plus amet Deum, quam ea omnia, quæ illum peccati mortalis reum effecerunt, aut efficere possunt.*

Demonstratur autem, hunc amorem præponderare debere, ex necessitate absoluta, in qua est peccator, excludendi a suo corde, & ejiciendi prædictarum creaturarum amorem, in quo proprie consistit peccatum mortale; verum iste ultimus amor excludi non potest, nisi contrario amore, id est, amore Dei, qui idcirco debet esse prædominans, ut vincat noxium creaturarum amorem.

Quæst. 10. Si dolor peccati, qui concipitur ex solo timore pœnarum inferni, non esset sufficiens ad justificandum peccatorem cum Sacramento Pœnitentiæ, videtur quod Confessores non deberent uti motivo timoris ultimi judicii, & pœnarum inferni, ad excitandum pœnitentes ad contritionem; quod tamen contrarium est praxi sanctorum Ecclesiæ Patrum.

Resp. Quamvis dolor peccati conceptus ex solo motivo timoris pœnarum inferni, non sit sufficiens ad justificandum peccatorem etiam cum Sacramento Pœnitentiæ: utile nihilominus est, hunc motivum timoris imprimere in peccatoribus, quia, ut ait Concilium Tri-

(*) Pag. 33. La Contrizione, che si ricerca nei penitenti, deve avere due condizioni; la prima, che sia accompagnata da qualche atto di amore di Dio, essendo ciò (ponderando bene tutte le ragioni) il più probabile, e questo amore deve preponderare ad ogni altro amore gravemente disordinato verso le creature: di modo che il peccatore collo amor appreziativo ami Iddio sopra tutte quelle cose, che lo hanno costituito reo del peccato mortale, o che lo possono costituire.

Che questo amore debba essere di tal sorta, lo dimostra la necessità assoluta di cacciare dal cuore il mentovato amore delle creature, nel quale propriamente consiste il peccato mortale; e questo amore non si può sloggiare, se non per mezzo di un' opposto, che è lo amor di Dio, il quale perciò deve esser predominante: altrimente non vincerebbe lo amore peccaminoso delle creature.

dentinum (*Sess. 6. de Justific. c. 6.*): „ Adulti peccatores „ se esse intelligentes, a divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam „ se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi „ propter Christum propitium fore: illumque tamquam „ omnis justitiæ fontem diligere incipiunt.

Et per consequens, ex Concilio Tridentino, utiliter concutiuntur peccatores a Divinæ justitiæ timore, quia illud motivum aptum est ad excitandum in illis amorem Dei, tamquam totius justitiæ fontem.

Quod etiam confirmari potest ex S. Chrysostomo, dum ait (*S. Chrys. in epist. ad Rom. c. 2. hom. 5.*): „ Dei offensio, nullo non supplicio gravior est; at nunc tam „ misere animati, affectique sumus, ut nisi gehennæ timor esset, ne propositum quidem nobis sit, bono aliquo opere defungi.

Sanctus Augustinus nos etiam docet, motivum proveniens ex timore pœnarum inferni, utile esse ad producendum in peccatoribus amorem Dei necessarium ad justificationem (*in Ps. 127.*): „ Alius, *inquit*, non in hac „ terra pati timet, sed gehennam timet. Unde territi „ & Dominus: audistis, cum Evangelium legeretur, ubi „ vermes eorum non morientur, & ignis eorum non extinguetur. Audiunt hæc homines, & quia vera futura „ sunt impiis, timent, & continent se a peccato. Timent „ quidem, sed non amant justitiam. Cum autem per timorem continent se a peccato, fit consuetudo justitiæ, „ & incipit quod durum erat, amari, & dulcescit Deus: „ & jam incipit homo juste vivere, propterea non quia „ timet pœnam; sed quia amat æternitatem. "

„ Sancta electorum Ecclesia, *ait S. Gregorius Papa* „ (*l. 1. moral. c. 11.*), simplicitatis suæ, & rectitudinis „ vias timore inchoat, sed charitate consummat: cui „ tunc est funditus a malo recedere, cum ex amore Dei „ cœperit jam nolle peccare. Cum vero adhuc timore bona agit, a malo penitus non recessit, quia eo ipso peccat quo peccare vellet, si inulte potuisset.

Ex quo patet, quod licet ex S. Gregorio Papa motivum timoris non sit sufficiens ad justificandum peccatorem, utile nihilominus est illud excitare in peccatore, ut possit postea suam acquirere perfectionem per amorem Dei, qui huic timori succedet.

Quæst. 11. Quando aliquis detestatur peccata commissa solum ex timore pœnarum inferni, sine ullo motivo amoris Dei, habet-ne veram attritionem, quæ, ut ait Concilium Tridentinum, voluntatem peccandi excludat?

Resp. Videtur, quod ex communi Patrum consensu, ad hoc ut aliquis habeat veram attritionem, quæ excludat voluntatem peccandi, necesse est, ut Deum amet super omnia; ad hoc ut excludat a suo corde, & ejiciat creaturarum amorem, in quo proprie consistit peccatum mortale.

„ Inani-

„ Inaniter autem putat, victorem se esse peccati, *ait* „ *D. August.* (ep. 144.) qui pœnæ timore non peccat; quia „ etsi non impletur foris negotium malæ cupiditatis, ipsa „ tamen mala cupiditas intus est hostis. Et quis coram „ Deo innocens invenitur, qui vult fieri, quod vetatur, si „ subtrahat, quod timetur? ac per hoc in ipsa voluntate „ reus est, qui vult facere, quod non licet fieri; sed ideo „ non facit, quia impune non potest fieri. "

Idem S. Doctor alio in loco ait (*l. 2. contra adverss. legis, & Proph. c. 7.*): *Desiderium peccandi non extinguitur, nisi contrario desiderio recto faciendi, ubi fides per dilectionem operatur.*

Qui metuit, ait S. Ambrosius (*Lib. 8. in Luc. c. 17.*), *reprimitur, non emendatur*; id est, non relinquit voluntatem peccandi.

Cum vero adhuc timore bona aguntur, ut mox diximus ex S. Gregorio, a malo penitus non receditur; quia eo ipso peccatur, quo peccare vellent, si inulte potuissent.

Unde etiam sacri Cardinalium Collegii magnum decus, S. Bonaventura sic expresse loquitur (*in 4. sent. dist. 17. q. 4. quæstiunc. 2. p. 2. art. 1.*). Sacramenti *nemo recipit effectum, nisi charitatem habeat, saltem in principio Confessionis, vel in medio, vel in fine. Multi habent in fine, qui tamen non habent in principio: & alii se credunt habere in principio & in fine, qui fortassis non habent: & aliqui non habent nec credunt se habere. Primi non incurrunt offensam, sed acquirunt gratiam: secundi evadunt offensam, quamvis non acquirant gratiam: tertii vero non acquirunt gratiam, sed iram.*

Experientia quotidiana videmus, quod mercator, qui dat crumenam latroni, ne ab eo occidatur, semper servat affectum ad crumenam, quam vellet retinere, quia illam non dat latroni, nisi timore mortis, & non desiderio, quod habeat dandi pecuniam latroni ex aliqua gratificatione.

Quæst. 12. Quomodo intelligi debet id quod communiter dicitur, quod pœnitens, qui est tantum attritus de peccato, ex attrito fit contritus virtute Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. Illud axioma nullo modo intelligi potest de illa attritione, quæ concipitur ex solo motivo timoris, sine ullo amore Dei, licet imperfecto; quia, ut ait Concilium Tridentinum (*Sess. 4. c. 4.*): *Illam vero contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ, peccatorem ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.* Sed jam probavimus in quæstione præcedenti, attritionem, quæ non concipitur ex motivo imperfecto amo-

moris Dei, non excludere voluntatem peccandi; & ita de illa intelligi non potest dictum axioma, sed solummodo de illa imperfecta contritione, quam Concilium attritionem appellat, quæ scilicet continet initium amoris Dei super omnia; quod initium, licet ob suam tenuitatem & imperfectionem non sit ex se solo sufficiens ad remissionem peccatorum; tamen sit contritio perfecta virtute Sacramenti, quod gratiam sanctificantem in anima pœnitentis producit.

Hæc opinio, quam constat esse tutiorem, quamque omnes, qui propriæ saluti attente invigilant, sequi deberent, non minuit sinceram nostram venerationem erga Decretum Alexandri Papæ VII. quo prohibet, ne quis audeat damnare aut opinionem quæ asserit, attritionem sine amore sufficere in Sacramento ad justificationem, aut etiam contrariam quam secuti sumus, donec sancta Sedes hanc quæstionem determinaverit. Hoc Decretum habetur integrum in fine hujus Tomi quarti.

Cæterum qui ampliorem super hac materia explicationem & elucidationem desiderare possunt, legant Tomum primum editionis 2. libri cui titulus est: *Amor pœnitens*, authore Joanne Episcopo Castorensi, Vicario Apostolico in Fœderatis Belgii Provinciis, cujus recens memoria in benedictione est.

Quæst. 13. Si amor Dei, quo peccator justificatur, est necessaria dispositio ad suscipiendum Pœnitentiæ Sacramentum, sequitur, hoc Sacramentum nunquam peccatorem cum Deo reconciliare; quia priusquam Sacramentum suscipiat, per amorem Dei videtur jam prius reconciliatus.

Resp. Divus Thomas modum exponens, quo Christus Dominus suscitavit Lazarum, qui typus est peccatoris; cum supposuisset cum Divo Augustino, D. Chrysostomo, communique Patrum consensu eum solum fuisse ab Apostolis solutum, quem Deus sua gratia vivificasset; propositæ quæstioni respondet, duplicem amorem distinguendo, sicut & Concilium Tridentinum, alterum perfectum, quo peccator perfecte justificatur; alterum imperfectum, sive amoris initium, quod Concilium Tridentinum necessarium esse docet ad justificationem cum Sacramento consequendam, dum ait: *Deum diligere incipiat*, qui proinde peccatorem sine Sacramento perfecte nequit justificare.

Sic autem habet Angelicus Doctor (*in Joan. c. 11. lect. 6.*): „ Dicunt autem quidem hoc Ministerium „ prosequentes, quod sicut Christus Lazarum per seipsum „ vivificavit, vivificatum a discipulis absolvendum man„ davit: ita Deus interius vivificat animam per gratiam, „ remittendo culpam, & absolvendo a reatu pœnæ æter„ næ; sed Sacerdotes virtute clavium absolvunt a parte „ pœnæ temporalis. Sed hæc positio nimis parum at„ tribuit Ecclesiæ Clavibus; hoc est enim proprium Sa-

„ cramentorum novæ Legis, quod in eis gratia confe„ ratur. Sacramenta autem in dispensatione Ministro„ rum consistunt. Unde in Sacramento Pœnitentiæ, „ Contritio & Confessio se tenent materialiter ex parte „ suscipientis Sacramentum; vis autem causativa Sacra„ menti est in absolutione Sacerdotis, ex virtute Cla„ vium, per quos effectum Dominicæ Passionis quodam„ modo applicat ad eum, quem absolvit ut remissionem „ consequatur.

„ Si ergo Sacerdos non absolveret, nisi solum a pœna, „ Sacramentum Pœnitentiæ non esset gratiæ collativum, „ per quam culpa remittitur, & per consequens non es„ set Sacramentum novæ Legis. Est ergo dicendum, quod „ sicut in Sacramento Baptismi, Sacerdos verba profe„ rens, & exterius abluens, Ministerium Baptismi ex„ hibet, Christo interius baptizante: ita Sacerdos, ex„ terius virtute Clavium ministerium absolutionis impen„ dit, Christo per gratiam culpam remittente.

„ Sed hoc dubium facere videtur, quod ad Baptismum „ plerumque accedunt pueri, non ante Baptismum justi„ ficati, qui in Baptismo remissionis gratiam consequun„ tur: sed ad absolutionem consequendam accedunt a„ dulti plerumque antea per contritionem peccatorum „ remissionem consecuti, ut sic sequens absolutio nihil „ facere videatur ad peccatorum remissionem.

„ Sed si quis diligenter consideret ex utraque parte adul„ tos accipientes, invenietur omnimoda similitudo: con„ tingit enim, aliquos adultos, antequam actu Sacramen„ tum Baptismi consequantur, habentes illud in voto, re„ missionem peccatorum consequi Baptismo flaminis ba„ ptizati; & tamen Baptismus sequens, quantum est de se, „ remissionem peccatorum operatur, licet in isto cui jam „ sunt remissa, hoc locum non habeat; sed solum aug„ mentum gratiæ consequatur.

„ Si quis autem adultus ante Baptismum non perfecte „ fuisset dispositus ad consequendum remissionem pecca„ torum, in ipso actu, dum baptizatur, remissionem „ consequitur virtute Baptismi, nisi ponat per fictionem „ obstaculum Spiritui-sancto. Et similiter est dicendum „ de pœnitentia. Si quis enim ante absolutionem Sacer„ dotis, plene contritus fuerit, consequitur remissionem „ peccatorum, eo quod habet in voto, ut subjiciat se „ Ecclesiæ Clavibus, sine quo vera contritio non esset. „ Si autem antea non plena fuisset contritio sufficiens „ ad remissionem, in ipsa absolutione remissionem „ culpæ consequitur, nisi ponat obstaculum Spiritui „ sancto.

Hæc doctrina omnino consonat Divo Augustin. de natura, & gratia cap. ultimo, ubi varia charitatum genera agnoscit, dicens: *Charitas inchoata, inchoata justitia est: Charitas provecta, provecta justitia est.*

est: Charitas magna, magna justitia est: Charitas perfecta, perfecta justitia est: Et in hoc sensu attritio dici potest charitas inchoata, seu initialis.

Id eodem plane modo explicare videtur Eminentissimus Cardinalis Denoff, in Instructione Pastorali superius citata (*pag.* 4.):

„ Inutiliter, *inquit*, objiceretur, quod omnis actus amoris Dei super omnia sufficiat ad justificationem, & ita peccator semper esset justificatus ante absolutionem. Nam hæc justificationis prærogativa conceditur tantum amori Dei perfecto, non autem imperfecto; qualem nunc requirimus, & hæc amoris perfectio non provenit ex solo motivo, sed ex intentione actus, ut affirmant communiter antiqui Theologi: qui dum explicant diversitatem contritionis perfectæ, & imperfectæ, comparant imperfectam auroræ, seu luci incipienti; perfectam autem luci apertæ, & solari; quod ostendit, illos Theologos putasse, illas contritiones esse ejusdem speciei, & solum differre ob majorem, vel minorem intentionem, seu perfectionem actus.

„ Nè serve il dire che ogni atto di amore di Dio sopra tutte le cose basti per giustificare, e però sempre sarebbe giustificato il peccatore avanti la assoluzione: perchè tale prerogativa non si concede, che all'amor di Dio perfetto, e non all'imperfetto, quale qui domandiamo: la quale perfezione non la riceve dal solo motivo, ma dall' intenzione dell' atto, come lo affermano gli antichi Teologi comunemente: i quali spiegando la differenza fra la contrizione imperfetta, e la perfetta, comparano la prima al giorno, che comincia, e la seconda al giorno chiaro; il che prova, che essi le stimano tutte due della medesima specie, differenti solo nel più, e meno.

Hæc eruditissimi Cardinalis doctrina omnino conformis videtur verbis Concilii Tridentini (*sess.* 14. *cap.* 4.) supra relatis quæst. 8. *Docet præterea, etsi contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, &c.* Ergo non semper Deo per hæc contritio reconciliat, quia non semper ex charitate perfecta provenit, nec semper attingit hunc supremum gradum, qui ad reconciliationem ante Sacramentum requiritur.

Unde etiam in Catechismo Romano (*de pœnitent.* §. 37.) sic habetur: *Ut enim hoc concedamus, contritione peccata deleri; quis ignorat, illam adeo vehementem, acrem, intensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari, conferrique possit?* Igitur, dum contritio non est adeo

adeo vehemens, acris, & intensa, peccata non delet extra Sacramentum.

Cæterum damnatio propositionis illius, in qua dicebatur, quod *non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiori, &c.* multos vere pios Theologos ab opinione contraria attritionis ex solo timore deterruit, & deinceps opinionem, quæ sine dubio tutior est, de contritione, seu attritione cum amore, in praxi sequuntur: ne impingant in venerabile Decretum Innoc. VI. & forte censuris in illo appositis irretiantur.

Ne autem in hac materia diffusiores solito videamur, remittimus Lectorem ad Dissertationem Theologicam scholasticam de necessitate alicujus amoris Dei ad obtinendam gratiam in Sacramentis mortuorum, Romæ editam, an. 1698. authore R. P. Francisco Maria Campione, Congreg. Matris Dei, & ad Theologiam Sanctorum, de usu Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ, authore R. P. Henrico a S. Ignatio, Vicario Provinciali Carmelit. Vallobelgii: Videri etiam utiliter potest Schola Ægidiana R. P. Friderici Nicolai Gavardi Augustiniani, in Archigymnasio Romano Sapientiæ, Sacræ Scripturæ acutissimi interpretis, & in omni sacrarum scientiarum genere eruditissimi, Tom. 6. in lib. 4. sententiar. de Pœnit. quæst. 1. art. 4. §. 2. Quæ Schola Ægidiana typis edita fuit Romæ ann. 1696.

Quæst. 14. Contritio includit-ne semper firmum, & stabile propositum non peccandi de cætero?

Resp. Constans propositum, & veluti adamantinum non peccandi de cætero, est secunda pars contritionis, ut patet ex definitione a nobis allata ex Conc. Trid. sess. 14. c. 4. ubi hæc habet: *Declarat igitur sancta Synodus, hanc conditionem, cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem continere*, hoc est propositum non amplius peccandi.

Quod quidem clarissime explicatum videmus hoc S. Spiritus oraculo ab Apostolo pronunciato, qui testatur ep. 2. ad Corint. c. 7. quod *Quæ secundum Deum est tristitia, Pœnitentiam in salutem stabilem operatur*; hæc autem tristitia, ipsa est cordis vera contritio.

Et sane, nihil magis opponitur Legi Evangelicæ & vitæ Christianæ, quam criminum, & conversionum ea vicissitudo, quæ nunc ita communis est, quam hic circulus perpetuus Confessionum recurrentibus Festis solemnibus, & relapsus paulo post in eadem peccata.

Hoc toto conatu reprobat Ecclesia, quæ in sacris Canonibus (*Can. Pœnitentia de pœnit. dist.* 3.), post S. Ambrosium, Hieronym. & S. Gregor. definivit pœnitentiam: *Pœnitentia est, & mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere.*

S. Aug. admonet peccatores (*ser. in Ps.* 37.): *Ne securus sis cum confessus fueris peccatum, tamquam ser-*

per.

per præparatus ad confitendum, & committendum.

Et Idem S. Doct. in lib. quem scripsit quinquaginta Homiliarum, ait (*Hom. 49. c. 6.*): *Quid prodest, o Pœnitentes, quia humiliamini, si non mutamini?*

Quare S. Isidorus relatus in Canone ait (*Can. ille, de Pœnit. dist. 3.*): „ Ille Pœnitentiam digne agit, qui „ sic præterita mala deplorat, ut futura iterum non com„ mittat: nam qui plangit peccatum, & iterum admit„ tit, quasi si quis lavet laterem crudum; quia quanto „ magis laveris, tanto magis lutum facit. "

Idem Sanctus Isidorus, relatus in alio Canone ait (*Can. Irrisor de Pœnit. dist. 3.*): „ Irrisor est, non pœnitens, „ qui adhuc agit, quod pœnitet, nec videtur Deum po„ scere subditus, sed subjannare superbus. "

Unde Eminentissimus Cardinalis Cibo prudenter Confessarios monet his verbis (*Syn. Velitrna, an. 1698. c. 13.*): „ Advertant Confessarii diligenter, ne confessio„ nes defectu dispositionis, hoc est, doloris, & proposi„ ti, nullæ fiant; & ideo pœnitentes benevole suscipiant, „ patienter audiant, caute interrogent, opportune mo„ neant, sapienter edoceant, mansuete reprehendant, „ curantes, ut non solum a peccatis, sed etiam ab oc„ casione peccandi abstinere proponant, servantes ada„ mussim ea, quæ de requirendo, an fidei rudimenta „ calleant, superius decreta sunt. "

Et Eminentissimus Cardinalis Barbadicus, Episcoporum exemplar, Confessarios graviter monet his verbis (*Syn. Montisfal. ann. 1696. c. 12.*): „ Cum aliqui ma„ li Christiani, qui ad peccandum habitum contraxerunt, „ suæ obduratæ conscientiæ satisfeciisse credant, si dolo„ sis artibus a Confessario, ob suam indispositionem, ab„ solutionem nullam & invalidam extorserint, se solutos „ existimantes, cum validioribus laqueis alligantur: ex „ quo, cum abyssus abyssum invocet, vice emendationis „ peccatorum, semper de peccato in peccatum progre„ diuntur: Nos istarum miserabilium animarum, quan„ tum in Nobis est salutis consulere volentes, decerni„ mus, a Confessariis peccatores hujusmodi interrogandos „ esse circa consuetudinem peccandi; & cum repererint, „ post multas & iteratas confessiones, non modo in si„ milibus peccatoribus ullam emendationem apparere, „ verum potius malitiam crevisse, differant eo casu abso„ lutionem, pœnitentiam aliquam salutarem decernen„ tes, donec resipiscentes, absolutionis sint capaces. In„ terrogent etiam Confessarii tales pœnitentes, utrum „ peccata hujusmodi alii Confessario confessi fuerint, a „ quo absolutio illis delata, seu justis de causis negata „ fuerit? Quod si repererint, eos non absolvant, nisi „ remotis causis, & occasione, ob quæ absolutio dilata „ vel negata fuit, super quibus Confessariorum conscien„ tiam graviter oneramus, eos quantum in Domino pos„ sumus hortantes, ut in tam arduo negotio concorditer „ pro-

„ procedant, ne alter eum solvat, qui ab altero jure li„ gatus est; cum experimento compertum sit, ex tanta „ absolvendi facilitate, tantam peccandi libertatem or„ tam fuisse. "

Unde Cardinalis Maria Gallus in Synodo Auximana (*an. 1593. de Pœn. c. 21.* decernit, ut „ concubinariis, „ adulteris, incestuosis, & aliis peccatoribus, præser„ tim recidivis, absolutio nullatenus concedatur, nisi re„ mota prius omni peccandi occasione.

„ Cum vero Confessarii inciderint in pœnitentem pec„ catis assuetum, & maximis criminibus gravatum: præ„ ter alia remedia contra recidivum, hoc unum tamquam „ singulare adhibere conentur ad illius præservationem, „ ut per annum integrum, aut sex menses, semel in „ mense peccata sua confiteatur: &, si fieri poterit, sa„ cram Eucharistiam sumat; sic enim ad bene vivendum „ promptior, & firmior evadet. "

Et in celebri Synodo Nucerina (*anno 1608. de Pœnit.*), a Simone Lunadoro Episcopo congregata, sic habetur; „ Si Confessarius pœnitentis statum & conditio„ nem ignoret, de iis perquirat; ut inde cognoscat, an „ in statu peccati mortalis versetur? & an aliquam pro„ ximam ad peccandum occasionem habeat? a quibus „ nisi statim recedere ipsi certum ac deliberatum fuerit, „ indignus plane est, cui absolutionis beneficium tribua„ tur: quem si vel gravi cohortatione ab ea insana men„ te divellere nequiverit, miserandam ejus conditionem „ objiciens, ac deplorans, a se dimittat. "

Præterea celebris Cardinalis Gabriel Paleottus, Archiepiscopus Bononiensis, Confessarios monet his verbis (*Nel compendio dei suoi Ordini, pag. 7.*): „ Si guardino d' „ assolvere coloro, che non si vogliono allontanar dall' „ occasione del peccato; nè quei che per contratti ille„ citi, o per altra cagione, hanno obbligo di restituzio„ ne, se potendo non lo faranno prima attualmente, e „ non rescinderanno contratti; nè coloro che saranno „ congionti in matrimonio in gradi proibiti, finchè non „ abbiano ottenuta la dispensa. "

Quæst. 15. Sufficit-ne propositum non peccandi de cætero non evitatis proximi peccandi occasionibus?

Resp. Non sufficit, quia dici revera non potest, Christianum, qui non statuit proximas peccandi occasiones fugere, sincere peccatum odisse, cum scriptum sit, *Qui amat periculum, peribit in illo.*

Hæc veritas innititur authoritati duorum summorum Pontificum. Prima est Gregorii magni, quæ habetur in Canone his verbis (*Can. Falsas pœnit. dist. 2.*): *Falsas pœnitentias dicimus, nisi miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod sine peccato exerceri non possit, negotium derelinquat, vel officium deserat*; quod illi est occasio peccandi.

Altera est Innocentii II. relati in Canone, ubi ait

(*Can.*

(*Can. Fratres, de Pœn. dist.* 5.). *Fratres nostros Episcopos & Presbyteros admonemus, ne falsis pœnitentiis, Laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falsa Pœnitentia est cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævalet*: quæ quidem dicta sunt ab hoc Pontifice in Concilio Romæ celebrato.

His summis Pontificibus addere possumus sanctissimum Cardinalem D. Carolum in suis ad Confessarios instructionibus, ubi docet, absolvi eos minime posse, qui non modo peccatis omnibus, sed & peccandi occasionibus nolint renunciare. Ut videre licet in Instructionibus Confessariorum actorum ejusdem Sancti p. 4. (*S. Carolus act. p. 4. ad Instruct. Confess.*) * Hæ autem Instructiones vulgari lingua typis mandatæ sunt Romæ, jubente Innocentio Papa VII. anno 1700.

Cum autem hæc doctrina ultimis his temporibus a quibusdam Casuum conscientiæ compilatoribus, laxitatis amantibus, impugnaretur, ejus praxim authoritate sua confirmare voluit Innocentius Papa XI. damnando tres sequentes propositiones in decreto die 2. Martii 1679.

61. Propositio damnata: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest & non vult dimittere, quinimo, directe & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.*

62. Propositio damnata: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit.*

63. Propositio damnata: *Licitum est quærere directe occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, aut temporali nostro vel proximi.*

Et quoniam magni certe interest, ut Confessarii hoc plenius intelligant, de illo dicemus uberius, ubi de Casibus iis agemus, in quibus vel differenda, vel neganda est absolutio.

Vide infra, cap. 5. q. 20. 21. & cap. 9. q. 7. & cap. 7. q. 13. 14. & 15.

Quæst. 16. Tenetur-ne quis speciali præcepto elicere actum contritionis, statim ac cognoscit se incidisse in aliquod mortale peccatum?

Resp. Sanctus Antoninus satis clare solideque propositam explicat quæstionem, cum dicit (*S. Aug. 3. p. tit. 24. c. 18. §. 2.*): „ Si peccatum commissum menti occurrit practice, ut scilicet materia delectationis, vel „ detestationis, tenetur homo judicare detestandum, & detestari: Hæc Petrus Paludanus. De peccatis quidem „ commissis, de quibus jam quis habuit, vel credit se „ habuisse contritionem, videtur sufficere, quod dictum „ est.

* Non si possono assolvere parimente quelli, che non hanno vera risoluzione di lasciare insieme con li peccati mortali le occasioni di essi.

„ est. Sed quantum ad peccata mortalia, de quibus non„ dum quis habuit contritionem: videtur, quod semper „ teneatur, quando peccatum menti occurrit, ad actu „ odiendum, & detestandum peccatum; alias peccat „ mortaliter peccato omissionis, quousque conteratur. „ Dicit enim Th. Petr. de Palud. Bon. & Durandus, „ quod post mortale peccatum etsi non tenetur quis ad „ statim confitendum, tenetur tamen ex necessitate ad „ statim conterendum; nec enim per momentum licet „ stare in peccato: unde Eccli. 21. dicitur: Quasi a fa„ cie colubri, fuge peccatum. Imminet enim tali ma„ ximum periculum: cum enim nulla necessitas excuset „ a contritione, si moriatur ante contritionem, etiamsi „ non poterit conteri, quia subito moritur, nihilominus „ damnatur; quod non sic est de Confessione.“

Et ut ait Sanctus Gregorius (*Hom. 12. in Evang.*): „ Si sciret quisque de præsenti sæculo quo tempore exi„ ret; aliud tempus voluptatibus, aliud Pœnitentiæ ap„ tare potuisset; sed qui pœnitenti veniam spopondit, „ peccanti diem crastinum non promisit; semper ergo „ externum diem debemus metuere, quem numquam „ possumus prævidere. Ecce hunc ipsum diem ad indu„ cias conversionis accepimus, & tamen mala quæ fe„ cimus, flere recusamus.“

Quæ quidem magnam indicant cæcitatem, & insensibilitatis speciem quamdam ut ita dicam, in rebus ad salutem pertinentibus.

Quæst. 17. Quomodo posset quis accusare in Confessione hanc contritionis omissionem, & quomodo posset exprimere numerum peccatorum, quæ includuntur in hac peccaminosa negligentia, in qua diu quis perseveraverit?

Resp. Dicere poterit, quod commisit tale peccatum mortale, in quo permansit tanto tempore ex negligentia; aut nimia adhæsione; & interim relinquere Deo, eique qui ejus locum tenet, sive Confessario, illius rei judicium. Nam multa necessario remittenda sunt ad judicium, & misericordiam Dei, præcipue cum agitur non solum de gravitate, sed etiam de numero peccatorum. Unde cum Propheta Regio dicere cogimur (*Ps.* 18. 13.): *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me.* David duo commiserat enormia peccata, quæ toto vitæ suæ tempore deflevit, & pro quibus severam egit pœnitentiam; licet enim Rex esset, *Posui*, inquit, *vestimentum meum cilicium* (*Ps.* 68. 12.). Et Psal. 34. *Induebar cilicio.* Denique Psal. 108. *Genua mea infirmata sunt a jejunio.*

Et quia per annum permansit in hoc lethali statu, ait Psalm. 39. v. 15. *Circumdederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui, ut viderem. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei.*

Quare ubi Christianus homo ad eum infelicitatis gradum pervenit, ut deliberate diu permanserit in peccatis mor-

mortalibus, ac neglexerit seſe a tam periculoſo ſtatu liberare per veram contritionem, cum Davide dicere poteſt: *Multiplicatæ ſunt iniquitates meæ ſuper capillos capitis mei*. Verum quia Deus impoſſibilia non jubet, ſufficit, ut exprimat in Confeſſione peccata, quæ diſtincte novit, cum circumſtantiis ſpeciem mutantibus, aut notabiliter aggravantibus, & dicat circiter tempus, quo voluntarie permanſit in ſtatu peccati mortalis, cætera relinquens miſericordiæ Dei, qui ſolus comprehendit gravitatem, & numerum peccatorum, quæ ſingulis diebus committuntur ab eo, qui immerſam criminibus vitam agit: *Quis*, inquit Divus Auguſtinus (*in Pſ.* 39.), *numerat peccata? quis numerat iniquitates alienas & proprias? ſub quo cumulo gemebat qui dicebat*: Ab occultis meis munda me, ab alienis parce ſervo tuo.

Quæſt. 18. Confeſſarius tenetur-ne diligenter advertere, utrum pœnitens verum habeat dolorem de ſuis peccatis priuſquam eum abſolvat?

Reſp. Utique tenetur, quia, ut diximus, contritio eſt materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ, & per conſequens niſi Confeſſarius diligenter obſervet, ſi pœnitens ſit contritus, exponit ſe periculo applicandi formam Sacramenti abſque eo, quod ejus materia ſit præſens.

2. Quia ut ait Divus Thomas (*D. Thom. opuſc. 73. de Uſuris c. 21.*); *Sicut Confeſſor oſtendit abſolutum a Deo, quem abſolvit verbo, ita non debet abſolvere, niſi cum viderit ſigna reſtitutionis fiendæ in confitente*.

Idem præſcribitur in Rituali Romano de Sacramento Pœnitentiæ, in quo ſic legitur: *Nec abſolvat eos, qui nulla dant ſigna doloris*.

Et idcirco debet in pœnitente ſuo veræ contritionis indicia agnoſcere, quoniam ut habet Concilium Tridentinum, ſemper neceſſaria fuit contritio ad conſequendam peccatorum veniam.

Hinc Sanctus Carolus Actorum, p. 4. ait: „ Sacerdos „ antequam Pœnitentiam imponat, & abſolutionem tri„ buat Pœnitenti, videbit, an propter Deum veram pec„ catorum ſuorum contritionem habeat: atque certum „ deliberatumque ei ſit, in poſterum, quantum in ſe eſt, „ divina gratia adjuvante, a peccatis abſtinere, & quæ „ antea commiſerit, pro iis ſatisfactionem perſolvere.“

Et in præclara Synodo Sublacenſi, Eminentiſſimi Cardinalis Caroli Barberini (*ann. 1675. c. 11. n. 16.*), ſic prudenter apoſtolicis plane verbis ſtatuitur: „ Poſtquam „ pœnitens peccata enumeraverit, & Confeſſarius con„ ſcientiæ illius ſtatum introſpexerit, quam maximam „ curam adhibebit, propoſitis ei peſtiferis peccatorum „ effectibus, amiſſione videlicet gratiæ & amicitiæ Divi„ næ, jactura hæreditatis æternæ filiorum Dei, ſervitute „ Diaboli, aliiſque calamitatibus, quibus Deus peccata „ juſtiſſime caſtigat, præcipue tamen exaggerando Divi„ næ majeſtatis & bonitatis offenſam, qua Spiritum-ſan„ ctum

„ ctum contriſtare peccatores non horreſcunt: ut gravi„ tatem primum peccatorum ſuorum ac turpitudinem „ apprehendant, deinde ſalutari timore concuſſi; ſed in„ concuſſa fide, ſpe certa & charitate non ficta erecti, „ præteritos annos in amaritudine animæ recogitantes, „ vetera commiſſa deteſtari, & meliorem vitam inchoa„ re incipiant, atque admiſſas noxas, non ſolum per „ humilem miſeriarum hujus vitæ perpeſſionem, verum „ etiam per ſalutares pœnitentias abolere proponant.“

„ Quos animi ſenſus ſi Confeſſarius pœnitentem nec ha„ bere, nec in eo excitari animadvertat, eum iterum „ atque iterum opportune & importune arguat, obſe„ cret, increpet in omni patientia & doctrina, donec „ aut contritionem, aut certe attritionem eliciat; ſed „ ſi fruſtra laborare ſe idem Confeſſarius agnoſcat, ca„ veat, ne impœnitentibus beneficium abſolutionis, in „ ipſo etiam articulo mortis, impertiatur.“

Ea de cauſa Cardinalis Denhoff Confeſſarios ſuæ Diœceſis inſtruens:

„ Judicabitis, *inquit* (*Inſtruz. Paſtorale pag.* 131.) „ veſtros pœnitentes non „ habere verum dolorem, „ quidquid aliter affirment. „ 1. Dum ad Tribunal Pœ„ nitentiæ accedunt cum „ quadam ſuperbiæ ſpecie, „ velut aſpernantes Jeſu„ Chriſti Mimſtrum; dum „ impatientiam & indigna„ tionem oſtendunt in qua„ libet interrogatione fa„ cta, ut illorum animæ ſta„ tus dignoſci poſſit.

„ 2. Dum peccata nar„ rant velut res plane in„ differentes, & magis ad „ memoriæ, quam conſcien„ tiæ, exonerationem.

„ 3. Dum confitentes pec„ cata, culpam & reatum „ in alios transferre ſata„ gunt, & ſæpius magis ſe „ excuſare, quam accuſare „ intendunt.

„ 4. Cum videbit prudens „ Confeſſarius, Pœnitentem „ data opera voluiſſe aliquod „ celare peccatum mortale, „ & ſola ipſius induſtria fuit „ detectum.

„ 5. Si recuſaverint pœni„ tentem

„ Giudicherete, che i vo„ ſtri penitenti non hanno „ vero dolore, non oſtante „ la loro atteſtazione ver„ bale. 1. Quando verran„ no a confeſſarſi con una „ certa alterigia, come ſe „ voleſſero bravare il Mi„ niſtro di Geſu-criſto mo„ ſtrando impazienza, e „ ſdegno ad ogni domanda „ che fa loro, per ricono„ ſcere lo ſtato delle loro „ anime.

„ 2. Quando racconteranno i loro peccati come ſe „ foſſero fatti indifferenti, „ più per ſcarico della me„ moria, che della con„ ſcienza.

„ 3. Quando confeſſando „ il peccato, ne daranno la „ colpa ad altri, e invece „ di accuſarſi, ſi ſcuſeran„ no ad ogni paſſo.

„ 4. Quando troverete, „ che a diſegno hanno vo„ luto celare qualche pec„ cato mortale, non aven„ dolo ſcoperto, che per l' „ induſtria del Confeſſore.

„ 5. Quando ricuſeranno

„ ten-

„ tentes, satisfactionem con-
„ gruam, & convenientem
„ implere, modo inferius
„ explicando.

„ 6. Dum nolunt uti re-
„ mediis propriis ad evi-
„ tanda peccata, quia qui
„ media non vult ad finem
„ necessaria, neque ipsum
„ finem velle censendus est.

„ 7. Quando sunt de illorum Pœnitentium numero, qui studiose Confessarios ignaros, aut nimis indulgentes quærunt, qui plures libros volvunt, & revolvunt, donec aliquem authorem propriæ cupiditati favent invenerint: similes omnino ægrotis, qui indoctos, & inexpertos medicos quærent, qui omnes morbos cum solis unctionibus curare præsumerent.

„ fare congrue penitenze
„ nella maniera spiegata
„ sopra.

„ 6. Quando non vorranno abbracciare i mezzi
„ proprii per evitare i peccati; perchè chi non vuole i mezzi non vuole il fine.

„ 7. Quando saranno del numero di quei penitenti, che cercano studiosamente Confessori ignoranti, o indulgenti, voltano, e rivoltano i libri, fin che abbiano trovato qualche Autore favorevole alla loro cupidigia; simili in ciò agli ammalati, quali cerassero medici, o poco esperti, o che pretendessero guarire tutte le malattie colle sole unzioni.

Quæst. 19. Quomodo Confessarius dignoscere potest, pœnitentem vere esse contritum?

Resp. Ad hoc requiritur, ut possit Confessarius prudenter judicare contritionem pœnitentis includere quatuor circumstantias, quas Tridentina Synodus censuit necessarias esse ad veram contritionem.

Prima est odium, ac detestatio peccatorum vitæ præteritæ.

Secunda, per quam prima dignoscitur, est cessatio a peccato, id est, ordinarie loquendo, Confessarius non debet absolvere pœnitentem in mortale peccatum sæpe delapsum, nisi per aliquod tempus ipsum probaverit, & noverit in eo initium emendationis; quod longiori vel minori tempore probari debet, quo pœnitens sæpius aut rarius in peccata mortalia solet incidere, nisi in casu necessitatis, v. gr. si pœnitens esset in periculo mortis.

Tertia, est firmum constansque, seu non vacillans novæ vitæ propositum, hoc est, non amplius peccandi, & sincerum eliciendi actus justitiæ desiderium.

Quarta, est ipsa novæ vitæ inchoatio, ubi revera incipit eas habere dispositiones, quæ eum ad virtutes Christianas exercendas excitent.

Verba Concilii Tridentini (*sess.* 14. *c.* 4.) sunt: „ Declarat igitur sancta Synodus, hanc contritionem non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, „ & inchoationem, sed veteris etiam odium continere.

Et

Et enim, ut ait S. Gregorius (*S. Greg. in expositione Ps. Pœn.*), „ Sciendum est, quod peccata sua sæpe „ & reprobi confitendo aperiunt: sed quia novæ vitæ „ habitum immutare despiciunt, ea ipsa quæ confitentur, flere obstinati contemnunt: Electi vero culpas „ suas non solum voce Confessionis denuntiant, sed etiam districtæ animadversionis eas fletibus abolere procurant. Ad Pœnitentiæ namque se lamenta incitantes, „ occulta se increpatione dilaniant, & futuri judicii timore percussi si quæ in eis adhuc male gesta lateant, „ diligenter investigant: sæpe enim quod torpentes latuit, flentibus innotescit. Et qui reatum suum securi „ nesciunt, hunc in se contra se erecti deprehendunt.

Clare satis patet ex hoc Divi Gregorii loco, necessario differendam esse aliquando absolutionem, ut compertum esse possit, pœnitentes vitæ mutatione, perversæ indolis suæ inclinationem præveniendi studio & fugiendo demum quidquid occasionem peccandi præbere potest, vere contritos esse; neque ex his esse reprobis, qui peccata sua sine ulla emendatione confitentur, qui serio de seipsis non cogitant, nec quidquam per Pœnitentiam curant corrigere.

Et sic Confessarius potest esse moraliter certus de vera Pœnitentis sui contritione, cum videt eum, post lapsum in peccatum, incœpisse agere Pœnitentiam, seque in virtutibus Christianis exercere, in iis præsertim, quæ sunt contraria peccatis, in quæ lapsus est.

„ Signum vero veræ conversionis, *ait Sanctus Gregorius* (*lib. 6. in c.* 15. 2. *Regum*), non est in oris „ confessione, sed in afflictione pœnitentiæ; tunc namque bene conversum peccatorum cernimus, cum digna „ afflictionis austeritate delere nititur quod loquendo confitetur. Unde Joannes Baptista, male conversos Judæos „ ad se confluentes increpans, ait: *Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo dignos fructus Pœnitentiæ*: In fructu ergo, „ non in foliis, aut ramis, Pœnitentia cognoscenda est. „ Quasi arbor quippe bona voluntas est. Confessionis ergo verba quid sunt aliud, nisi folia? non ergo nobis „ folia propter seipsa, sed propter fructum expectanda „ sunt: idcirco omnis Confessio peccatorum recipitur, „ ut fructus Pœnitentiæ subsequatur. Unde & Dominus „ arborem foliis decoram, fructu sterilem, maledixit, „ quia Confessionis ornatum, non recipit sine fructu afflictionis.

Quæst. 20. Quænam sunt indicia, seu signa, quibus Confessarius certus fieri poterit, utrum vere a pœnitente odio habeatur peccatum?

Resp. Potest ut plurimum certior fieri, cum deprehendit in pœnitente eadem doloris signa, quæ solent homines ostendere in damnis, seu jacturis gravis momenti, utrum pœnitens ad Deum redeat, & coram ipso

humilietur per jejunia, lacrymas, & suspiria, juxta id quod ait Dominus per Prophetam Joel (*c. 2. 11.*): *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu.*

Sicut veræ compunctionis indicium, inquit S. Bernardus (*ser. 1. de Pasch.*), *opportunitatis fuga, subtractio occasionis.*

Etenim, ordinarie loquendo, signum est veræ conversionis, quando pœnitens, etiam antequam accedat ad Confessarium, fuit occasiones, in quibus sæpissime incidebat in peccatum, renunciat mundanis oblectamentis, quæ eum antea in præcipitio detinebant; bona male acquisita restituit, comburit litteras, & etiam libros, & picturas lascivas, quæ illi, aut aliis occasionem possent esse peccandi, relinquit domum, in qua erat in periculo peccandi, & sic de cæteris.

Unde S. Thomas de Villanova ait (*ser. in feria 6. post Dominicam 4. Quad.*); „Prius ergo vadat, & concubinam a domo pellat, pecuniam alienam restituat, „ contractus usurarios rumpat, famam proximi læsam, „ prout potest, resarciat, mercenariorum labores, & „ pauperum debita solvat; offenso Fratri reconcilietur, „ & veniam petat: & tunc ad Confessarium redeat, & „ absolvatur.

At si ex oppositio Confessarius videat pœnitentem in rebus etiam licitis semper delectari, mundanas ut solebat sectari societates, & denique sua vivendi ratione testari, verum non concepisse dolorem, cum ita post peccatum se gerat, quasi nihil sibi mali accidisset: tunc judicare debet Confessarius, eum nondum habere necessariam peccatorum suorum detestationem.

Nam ut ait S. Cyprianus (*ser. 5. de lapsis.*) „ Lamentari eum putamus ex toto corde, jejuniis, fletibus, planctibus Dominum deprecari, qui ex primo „ criminis die lavacra cum fœminis quotidie celebrat, qui epulis affluentibus pastus, & sagina largiore distentus, cibos suos, & potus cum pauperum necessitate „ non communicat? qui hilaris ac lætus incedit, quomodo mortem suam deflet, & placare nunc cuiquam „ studet, qui Deo displicet? An ille ingemiscit, & plangit, cui vacat cultum pretiosæ vestis induere, nec indumentum Christi, quod perdidit, cogitare; accipere „ pretiosa ornamenta & monilia elaborata, nec divini „ & cœlestis ornatus damna deflere? Si quem de tuis „ charis mortalitatis exitu perdidisses, ingemisceres dolenter, & fleres, facie inculta, veste mutata, negle„ cto capillo, vultu nubilo, dejecto, indicia mœroris „ ostenderes: animam tuam, misera perdidisti, spiritualiter mortua supervivere hic tibi, & ipsa ambulans fu„ nus tuum portare cepisti; & non acriter plangis, non „ jugiter ingemiscis; non te vel pudore criminis, vel „ continuatione lamentationis abscondis? Ecce pejora ad„ huc

„ huc peccandi vulnera, ecce majora delicta, peccasse, „ nec satisfacere; deliquisse, nec delicta deflere.

Hæc veræ Pœnitentiæ sunt indicia, inquit S. Basilius Seleuciensis (*in oratione 1. in Jonan.*), *lugens anima, lacrymantes oculi, discessio a malitia, impietatis fuga, carnis contritio, animi compressio, injustitiæ devitatio.*

Quæst. 21. Lacrymæ pœnitentis, dolor sensibilis, & promissa non relabendi in peccatum, sunt-ne certa contritionis signa?

Resp. Licet hæc frequentiora sint contritionis signa, non tamen sunt certa illius indicia, quia alio ex fonte procedere possunt, quam ex vera, & sincera peccatoris conversione, nam sæpe proveniunt ab humano prorsus effectu, vel ex imaginatione objecto aliquo insolito commota. Videmus etiam nonnullos, qui ostensis his speciosæ Pœnitentiæ signis, prima data occasione relapsi sunt in peccatum: ex quo facile dignoscitur, eos non habuisse veram contritionem suorum peccatorum.

Quia ut ait B. Albertus Magnus (*in Paradiso animæ, c. 38.*) *Argumentum falsæ contritionis habet, qui quamvis peccata commissa vehementer defleas, tamen continuo post dolorem, eadem vel alia committere non reformidat.*

Neque mirum videri debet, quod a pœnitentibus tam sæpe Confessarii decipiantur, quia ut ait S. Gregorius (*in Pastorali, p. 1. c. 9.*): „ Sæpe sibi de semetipsa mentitur, fitque, ut aliud in imis intentio supprimat, aliud „ tractantis animo superficie cogitationis ostendat; & fingit se de bono opere amare, quod non amat: de mundi autem gloria non amare, quod amat. „

„ Nemo itaque de momentanea contritione vel affluentia „ lacrymarum præsumant, *inquit Petrus Blesensis* (Tract. „ de Confess.); nonne ista compunctio eorum excæcat oculos, & aures cordis obturat, qui credentes se esse aliquid, cum nihil sint, abominabiles criminum maculas „ sine fructibus pœnitentiæ paucis lacrymis æstimant abluisse? vera siquidem pœnitentia, non in lacrymis momentaneis, aut horaria compunctione consistit. "

* Quare, ut ait S. Carolus (*Act. p. 4. de Instructione Confessorum.*), ut Confessarius aliquam habeat contritionis sui pœnitentis certitudinem, quam habere tenetur, sæpe præter ea signa exteriora, eorum requirit exercitium remediorum, sine quibus prudens Confessarius judicat, pœnitentem in peccatum relapsurum.

Et sane verissimum est apud Philosophos principium,

* Non si possono assolvere quelli, che se ben dicono di desiderare di lasciare il peccato, nondimeno affermano, che gli pare che non lo lascieranno, se questi tali non vogliono pigliare quelli rimedj, senza li quali il Confessore giudica, che torneranno al peccato.

quod qui non vult uti mediis ducentibus ad finem, censetur non velle finem: & sic non creditur in praxi, quod quis vere cupiat fieri dives, quidquid protestando asserat, cum non modo non adhibeat media, quæ ad hunc finem perducere possunt; verum etiam oppositam viam insequitur; ut si mercator per totum diem luderet, cum deberet in taberna ad parandas opes immorari; sic judicari non debet, quod peccator sinceram habeat voluntatem dimittendi peccata, cum non vult vacare orationi, jejuniis insistere, eleemosynas erogare, mundanos cœtus declinare, & hujusmodi adhibere remedia, quæ prudens Confessarius, amans salutem pœnitentis, censet necessaria ad extirpandum ex animo peccatum.

Quæst. 22. Quomodo se gerere debet Confessarius erga Pœnitentem, qui non dat vera contritionis signa?

Resp. Præscribit illud S. Carolus, dum ait (*Act. p. 4. De Sacram. Pœn.*): „ Quod si pœnitens nullam contri-„ tionem ostendit, eum minime Confessor absolvat: sed „ tamen cum salutaribus consilii & operibus præscribendis „ juvet: quod idem præstet, si ante Confessionem id ani-„ madverterit, cavendo, ne quemquam asperius tractans, „ culpa sua inducat, ut vel desperet, vel a Confessione „ abhorreat. "

Quæst. 23. Quænam motiva potest Confessarius proponere Pœnitenti, ut illum inducat ad sua detestanda peccata, & obtinendam a Deo veram contritionem?

Resp. S. Carolus Actorum p. 4. * De Instructione Confessorum, ea tradit & explicat, cum ait, Confessorem animadvertere debere diligenter, cum pœnitentes ex parte sua studium aliquod, curamque adhibuerint, ut se ad Confessionem faciendam digne præpararent; si tamen, sive propter incapacitatem, sive propter aliquam aliam causam, necessarias habere non videntur dispositiones, eas supplere debet, & conari eos ad peccatorum suorum contritionem excitare, iis eorum enormitatem ostendendo; declarando, quantam mereantur pœnam, cum contra Deum commissa sint: quam infinita inferant damna, & incommoda, quoniam vita privant æterna; & ita debet eos disponere, ut saltem adeo sint attriti de omnibus & singulis peccatis mortalibus, ut eos tuta conscientia possit absolvere.

Potest etiam Confessarius, ut pœnitentes commoveat, & præparet ad perfectam dispositionem, uti motivo timoris divini judicii, & pœnarum inferni, *Quoties diem illum considero, totus contremisco*, ait S. Hieronymus.

Potest etiam eos inducere motivo spei, affirmando, eos una sola bona Confessione veniam peccatorum suorum consequi posse (*Actuum Apost. c. 2.*): *Pœnitemini igitur*, ait Princeps Apostolorum, *& convertimini, ut deleantur peccata vestra.*

Denique spe gratiæ recuperandæ commovere potest, quoniam scriptum est: Deus stat & pulsat ad ostium cordis nostri; spe etiam gloriæ æternæ, cum scriptum sit (*Matth. c. 3.*): *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum cœlorum.*

Si quis autem adeo infelix sit, ut nolit peccatorum suorum in hac vita pœnitente, ubi potest hoc unico medio veniam obtinere, ipsum in æternum pœnitebit apud inferos, sed absque fructu, juxta id quod habetur in Psal. 13. *Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt.*

In Synodo Spalatensi (*ann. 1688. tit. 11.*) utile monitum hac in materia insertum est, his verbis; „ Uni-„ versim vero advertet Confessarius, ne confessiones de-„ fectu dispositionis, hoc est doloris, aut propositi, nullæ „ fiant: quod, proh dolor! nimium frequenter occurrit. „ Qua in re omnium gravissima pœnitentes, præcipue „ rudes ac simplices, Confessarius facillime adjuvare po-„ terit, si post confessionem auditam, ipsis actum perfe-„ ctæ contritionis proponat per duas vel tres interroga-„ tiones, ab ipsisque exigat aptam responsionem; exem-„ pli gratia, interroget; Doles-ne toto corde, supra o-„ mnia mala, te Deum offendisse bonum infinitum? „ Proponis ne firmiter imposterum non peccare, pœniten-„ tiam adimplere, proximo satisfacere, & occasiones o-„ mnes peccandi, maxime proximas, evitare? Speras-ne „ peccatorum remissionem obtinere, mediante infinita „ Dei misericordia, & passione ac sanguine Redemptoris „ nostri Jesu-Christi? Quo etiam modo ad actus fidei excitare poterit.

In præclara Synodo Alexandriæ in Longobardia (*ann. 1606. De pœn.*), pius juxta ac eruditus Episcopus Petrus Georgius Odescalcus, quid Confessarius in praxi agere debeat ad salutem pœnitentis, diserte aperit his verbis: „ Ad Sacramentum Pœnitentiæ rite suscipiendum „ cum inter alia requiratur dolor & detestatio peccati „ commissi, illud præcipue curandum est, ut ea de cau-„ sa doleat quantum potest pœnitens, atque etiam super „ omnia detestetur peccatum, quod Dei offensa sit, sum-„ mi

---

* Ha però da avvertire il Confessore, che quando vede che li penitenti hanno fatto dal canto loro qualche diligenza per prepararsi a confessarsi debitamente, e nondimeno o per la incapacità loro, o per altro, non gli pare, che abbiano la necessaria disposizione, deve supplire esso, procurando di indurli alla contrizione dei suoi peccati, con mostrare la bruttezza della colpa, la gravità di essa per essere contra Dio, l' infinito danno della eterna dannazione, che per essa incorre, e con questo veda di indurli, e disporli, di modo, che di tutti, e ciascun peccato mortale sia almeno così attrito, che possa sicuramente darli la assoluzione.

„ mi illius videlicet boni, quique est fons & origo totius „ bonitatis, & beneficentiam suam immensam perpetuo „ in nos exercet, cujus etiam majestas adeo tremenda „ est, ut mirum sit, hominem vilissimum servum, de eo „ offerendo cogitare; cui demum omnis laus, honos, & „ gloria defertur. Hunc dolorem detestationi peccati con„ junctum excitare in pœnitente diligenter curet Confes„ sor: & ideo interrogationi quæ fieri solet, an doleat & „ pœniteat de peccatis, illud etiam adjungat an ob eam „ causam, quia Dei offensa sunt: & an super omnia illi „ displiceat hæc offensa? rationesque supradictas & alias „ proponat, quæ ad id disponant pœnitentem. Quod si „ perfecta hujusmodi displicentia in eo excitari minime „ possit, ea saltem sit, ut Sacramenti virtute accedente, „ beneficium absolutionis impendi ei possit. " Quia scilicet licet pœnitens non habeat perfectam, id est, valde intensam contritionem; minus intensa, sed tamen ex eodem motivo, prodesse ei potest ad Sacramentum, ut superius explicuimus. Vide ejusdem venerabilis Episcopi Instructionem pro Confessariis, in fine Tomi hujus IV.

In eodem sensu loquens Cardinalis Bonifacius Gaetanus, in Synodo Tarentina (*ann.* 1612. *tit.* 24. *c.* 1.): „ Pœnitentia, *inquit*, tribus partibus perfecte continetur, videlicet contritione, confessione, & satisfactione: Contritio autem in eo præcipue consistit, ut peccator de commissis ideo doleat, quia Deum, quem super omnia colere & diligere tenetur, offenderit, atque ipsi creaturam falsa delectatione illusus atque illectus prætulerit; ut quemadmodum peccando se a Deo avertit ita, dicente Propheta: Convertimini ad me in toto corde vestro, se a creatura avertendo, spe veniæ impetrandæ motus, iterum ad Deum convertatur.

Quæst. 24. Periculosum-ne est, veram differre Pœnitentiam usque ad horam mortis?

Resp. Sancti Ecclesiæ Patres vehementer locuti sunt de periculo, cui se exponebant pœnitentes, qui conversionem differebant usque ad finem vitæ; & Ecclesia ita fuit solicita, ne pœnitentes suam usque ad finem vitæ differrent conversionem, ut videamus, quod in primis Ecclesiæ sæculis denegabatur absolutio iis, qui postquam in vita criminosa perseveraverant, ad Pœnitentiam solum in extremitate vitæ recurrebant; quia credebatur, quod illa conversio non ex intimo cordis affectu proveniebat, sed ex timore pure servili: *Quia*, ait S. Cyprianus (*Ep.* 50. *ad Antonianum*, *rogare illos*, *non delicti Pœnitentia*; *sed mortis urgentis admonitio compellit*. *Nec dignus est in morte accipere solatium*, *qui se non cogitavit esse moriturum*.

Pœnitentia, inquit S. Augustinus (*ser.* 27. *de Temp.*), *quæ ab infirmo petitur*, *infirma est*: *Pœnitentia quæ a moriente petitur*, *timeo*, *ne & ipsa moriatur*.... *Quicumque vult invenire misericordiam Dei*, *sanus agat Pœnitentiam in hoc sæculo*, *ut sanus esse valeat in futuro*. Nam ut dicitur in libro de vera & falsa Pœnitentia, qui Divo Augustino tribuit: *Quoniam vix & raro est tunc justa conversio*, *timendum est de pœnitente sero*.

„ Non dubitamus, *inquit S. Isidorus Hispalensis* (*de* „ *Off. Eccles. l.* 2. *c.* 16.), circa finem justificari homi„ nem per pœnitentiæ compunctionem; sed quia raro id „ fieri solet, metuendum est, ne dum ad finem differ„ tur conversio, incerta occupet mors, priusquam ve„ niat pœnitentia; pro qua re, etsi bona est ad extre„ mum conversio, tamen multo melior est, quæ longe „ ante finem agitur, ut ab hac vita securius transeatur.

Rationem terrore plenam affignat Sanctus Cæsarius Arelatensis (*hom.* 13.): „ Multos, *inquit*, novimus „ cum sani essent, frequenter dixisse, pœnitentiam se to„ to corde desiderare: sed tamen quia illam statim age„ re noluerunt, sine ipsius remedio de hoc sæculo reces„ serunt: percutitur enim hac animadversione peccator, „ ut moriens obliviscatur sui, qui vivens oblitus est Dei. „ Nam qui remedium animæ suæ, quando potuit, no„ luerit quærere, postea, etiamsi velit, dubium est, u„ trum mereatur accipere.

Sanctus Raymundus (*in Sum. de Pœnit. l.* 3. §. 23.), quem Deus Ecclesiæ suæ concessit tamquam *Sacramenti Pœnitentiæ insignem ministrum*: „ In extrema ægritudine, „ *inquit*, vix potest aliquis pœnitere, vel etiam cogitare, „ ex Hieronymo: cum ægritudine opprimeris, vix potes „ aliud cogitare, quam quod sentis: & illuc rapitur in„ tentio mentis, ubi est vis doloris; multa enim, ut ait „ Augustinus, occurrunt tunc impedimenta: nam morbus „ viget, pœna terret, filii quos illicite dilexit, uxor & „ mundus eum ad se vocant. "

Ut plurimum pœnitentia in fine vitæ est ex solo timore, quem antiqui Theologi non putaverunt sufficere ad justificationem etiam in Sacramento; unde sic loquitur Sanctus Albertus Magnus (*in* 4. *sent. dist.* 22.): „ Pœ„ nitentiam ex timore non audit Deus, & de illa non „ loquitur Glossa: sed de illa quæ est ex amore, loqui„ tur hic, & hanc Deus audit; sed quia infirmitas potius „ est indicium timoris, ideo raro fit, ut ex amore ali„ quis tunc pœniteat. "

Doctor subtilis Scotus hujus rei tres rationes principales affert, dum ait (*in* 4. *sent. dist.* 18. *Reportatorum q.* 3.): „ Quando primo imminet alicui mors, ut vel „ per infirmitatem, vel videt gladium ultra caput, vel „ navem fractam; in quibus casibus communiter non „ speratur vita: habebit quicumque vel vehementem do„ lorem propter infirmitatem, vel vehementem timo„ rem propter extrinsecum; & tunc vix potest intelle„ ctus occupari circa aliquid aliud quam pars sensitiva, „ propter ordinem potentiarum; quia vel totaliter im-

„ ditur actus intellectus ab alio actu, vel non habet „ actum perfectum alium, cum dolor occupet totam „ partem sensitivam. Sed nolendo peccatum, oportet, „ quod sit magna considerationis intellectus, & detestatio, „ ad hoc quod sit attritio sufficiens ex congruo ad re„ missionem peccati, sicut vehemens delectatio prior in „ peccato. Ad hoc ut sit dispositio ex congruo ad re„ ceptionem gratiæ, oportet, quod sit voluntaria dete„ statio, & debita circumstantia fiat, atque homo pœ„ niteat non solum propter timorem pœnæ, sed timo„ re filiali: sed difficile est tunc dolere, nisi ex timo„ re solum: & si non sit cum amore, non disponit ex „ congruo. Et habitu malo præcedenti usque ad extre„ mum, est inclinatio vehemens ad peccata, & ad a„ ctus similes prioribus. Igitur difficile est tunc primo „ contra istum habitum inclinari, detestando, quæ prius „ erant delectabilia.

Damna periculaque dilatæ nimium conversionis, pru„ denter expendens Dominicus Maria Cardinalis Cursus (*Syn. Arim. ann.* 1693. *tit. 6. de Pœnit.* §. 1.): „ Conversionem, *inquit*, pœnitentiamque differre, est „ tempus vitiose expendere, spiritualia lucra negligere, „ hoc est, profectum in omni gratia & virtute, in mul„ tiplicatione meritorum impedire; propriam animam vi„ tiis lacerare, dæmonibus deservire, Deo altissimo „ prorsus ingratum existere, qui conversionem ini„ qui tam misericordialiter præstolatur, qui ei pro „ malis tot bona largitur, & ipsum ad meliora hortatur; „ ne quis igitur sic de spirituali ægritudine gratuletur, „ ut velit in vulnere permanere.“

Hinc est, quod non pauci videntur pœnitentes in morbo, qui supremus esse putatur, non pauci, inquam, in hac vitæ exigua & pene nulla spe, lachrymas copiosas confitentes effundunt, inimicis reconciliantur, ablata etiam quandoque restituunt, mutationem totalem promittunt, quid pluris? ita se gerunt, ut si mors sequatur, Sancti a pluribus appellentur. Sed sequens quandoque sanitas ex insperato, inania fuisse promissa, ut plurimum aperit, tristitiamque illam non secundum Deum fuisse testatur, eum nullo modo pœnitentiam in salutem stabilem operentur, & in deteriora sæpius labantur intra paucos dies; imo quandoque ultro fateantur, ea omnia quæ imminente morte egerant, aut dixerant, non ex animo, aut corde vere converso profecta.

Quare necesse est, ut peccatores sequantur id quod dicitur in Scriptura (*Ecclesiast. c. 5.*): *Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te*: Et sic evitabunt ponere salutem suam in illa incertitudine; de qua loquitur S. Augustinus dum ait (*Hom. 41. inter 50.*): *Si quis positus in ultima necessitate ægritudinis suæ, voluerit accipere Pœnitentiam, & accipit, mox reconciliatur, & hinc vadit. Fateor vobis, non illi negamus, quod petit: sed non præsumimus, quia bene hinc exit. Non præsumo, non vos fallo, non præsumo.*

CAPUT VI.

De Confessione.

Quæst. 1. Quid est Confessio Sacramentalis?

Resp. Illam sic definit S. Thomas (*in 4. sent. dist. 7. q. 3. art. 2. q. 1. in corp.*). *Confessio est Sacramentalis delinquentis accusatio, & erubescentia per Claves Ecclesiæ satisfactoria, obligans ad peragendam Pœnitentiam injunctam.*

Est primo, *Accusatio*; ut enim ait Catechismus Concilii Tridentini (*De Sac. Pœn. n.* 51.): „ Recte autem „ accusatio dicitur, quod peccata ita commemoranda non „ sunt, quasi scelera nostra ostentemus, ut ii faciunt, qui „ lætantur, cum male fecerint, aut omnino enarranda, „ ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi „ causa exponamus; verum accusatorio animo ita enume„ randa sunt, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus.“

Et ut ait S. Augustinus (*c. 16. lib. De vera & falsa Pœnit.*): *Sentiat culpam nec velit excusare, ne augeat crimen: ut Adam, cui non sufficiebat peccasse, sed ampliavit crimen culpando uxorem, & culpam transferens in authorem.*

Est accusatio *Delinquentis*, quia non debet pœnitens confiteri aliena peccata, sed propria.

Est accusatio *Satisfactoria*, quia obtinetur venia, & remissio peccatorum, quæ est Sacramenti Pœnitentia finis.

Per Claves Ecclesiæ, quia soli sacerdoti tradita est Clavium potestas, & solus est legitimus hujus Sacramenti Minister, ut aperiat cælorum januam peccatori, qui sibi illam per peccatum mortale clausit.

Agnovit hanc veritatem S. Augustinus cum dixit (*ho. 49.*): *Nemo sibi dicat; occulte ago apud Dominum Pœnitentiam, novit Deus, qui mihi ignoscat, quid in corde ago. Ergo sine causa dictum*, Quæ solveritis in terra, soluta erunt in cælo: *Ergo sine causa claves Ecclesiæ Dei datæ sunt.*

Denique est accusatio: *Obligans ad peragendam Pœnitentiam injunctam*, quia ex Concilio Tridentino (*sess. 14. c. 3.*): *Satisfactio in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem, ex Dei institutione requiritur.*

Quæst. 2. Est-ne necesse accusare omnia, & singula peccata mortalia?

Resp. Est necessarium: „ Constat enim, ait Conci„ lium Tridentinum (*Sess. 14. c. 5.*), Sacerdotes ju„ dicium hoc incognita causa exercere non potuisse; ne„ que

„ que æquitatem quidem illos in pœnis injungendis ser-
„ vare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius
„ in specie, ac sigillatim sua ipsi peccata declarassent.
„ Ex his colligitur, oportere a pœnitentibus omnia pec-
„ cata mortalia, quorum post diligentem sui discussio-
„ nem, conscientiam habent, in Confessione recenseri,
„ etiamsi occultissima illa sint, & tantum adversus duo
„ ultima Præcepta Decalogi commissa, quæ nonnum-
„ quam animam gravius sauciant, & periculosiora sunt
„ iis, quæ in manifesto admittuntur. Verum cum uni-
„ versa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines
„ iræ filios, & Dei inimicos reddant, necessum est,
„ omnium etiam veniam cum aperta, & verecunda Con-
„ fessione a Deo quærere. " *Deus tegat vulnera tua, noli tu*, inquit S. Augustinus (*in Ps.* 31.); *nam si tu tegere volueris erubescens, medicus non curabit.*

Quæst. 3. Quænam peccati circumstantiæ exprimendæ sunt in Confessione?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, supponendum est cum Divo Thoma (1. 2. *q.* 73. *ar.* 7. *in corp.*), quod
„ Peccatum natum est aggravari per circumstantias tri-
„ pliciter; uno quidem modo, in quantum circumstan-
„ tia transfert in aliud genus peccati; sicut peccatum
„ fornicationis consistit in hoc, quod homo accedat ad
„ non suam; si autem additur hæc circumstantia, ut
„ illa, ad quam accedit, sit alterius uxor, transfertur
„ jam in aliud genus peccati, scilicet in adulterium,
„ quod est gravius peccatum, quam fornicatio. Ali-
„ quando vero circumstantia non aggravat peccatum,
„ quasi trahens in aliud genus peccati, sed solum quia
„ multiplicat rationem peccati; sicut si prodigus det,
„ quando non debet, & cui non debet, multiplicius
„ peccat eodem genere peccati, quam si solum det, cui
„ non debet; & ex hoc ipso peccatum fit gravius. Ter-
„ tio modo circumstantia aggravat peccatum ex eo,
„ quod auget deformitatem provenientem ex alia cir-
„ cumstantia, sicut accipere alienum, constituit pecca-
„ tum furti, si autem addatur hæc circumstantia, ut
„ multum accipiat de alieno, erit peccatum gravius.

Hoc posito, constat, requiri ad integritatem Confessionis, ut explicentur circumstantiæ speciem mutantes, & augentes numerum peccatorum, cum, ut diximus, teneamur accusare singula peccata mortalia: eæ quoque circumstantiæ declarandæ sunt, quæ peccata notabiliter aggravant, quæque tribuunt illis malitiam quasi alterius speciei.

Ratio est, quia cum Confessio sit tribunal, in quo Confessor exercet justitiam Dei, ibique sedet tamquam medicus, ut peccatoris animæ morbis medeatur, neces-se est, ut eorum noverit malitiam, & perspectum habeat, quidquid est alicujus momenti in peccato; quia, ut ait Concilium Tridentinum (*Sess.* 14. *c.* 5.): *Quo ignovat medicina, non curat*; alias ferre non posset nisi judicium imperfectum, neque posset apponere remedia naturæ morbi convenientia: atqui circumstantiæ peccatum notabiliter aggravantes, tanti sunt momenti, ut ipsis a Confessore ignoratis sufficiens sibi deesset lumen, ac notitia ad judicandum de morbo, illique medendum: necesse est igitur, eas explicare in Confessione.

Hac de causa Innocentius Papa III. relatus in Canone (*Cap. Deus qui de Pœnit. & remiss.*), præcipit Episcopo Liburnensi: *Consideratis circumstantiis omnibus, competentem pœnitentiam delinquentibus imponatis, prout saluti eorum videritis expedire.*

Et in cap. *Omnis utriusque sexus* in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. dicitur (*Can. Omnis utriusque de pœnit. & remiss.*): *Sacerdos autem sit discretus, & cautus ut more periti medici superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati; quibus prudenter intelligat, quale debeat illi præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum.*

Sanctus autem Carolus Actorum part. 4. in suis Instructionibus ad Confessores ait (*): Confessarium scire debere circumstantias, aut speciem mutantes peccati, aut illud notabiliter aggravantes, quia illæ circumstantiæ necessario in Confessione declarari debent. Voluit, ut id scirent Romani Confessarii Innocentius Papa XII. dum has sancti Caroli Instructiones typis mandari jussit ann. 1700.

Et in celebri Synodo Farfensi (*sub Carolo Card. Barberino, c.* 1. *n.* 11. *pag.* 111.) sic habetur. „ Pœnitens a
„ Confessario non interpelletur, nisi cum res ipsa exege-
„ rit, ubi scilicet inquirendum erit super circumstantiis
„ peccatorum, quæ speciem mutant, vel pravitatem val-
„ de augent. " Quod etiam expressius habetur in eadem Synodo in Instructione vulgari lingua exarata, quæ habetur in fine Tomi hujus.

Videtur etiam, quod Innocentius Papa XI. hanc definierit quæstionem, damnando sequentem propositionem in Decreto contra 66. propositiones.

58. Propositio damnata: *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.*

Cum enim conveniant Theologi, circumstantiam consuetudinis, seu habitus, esse circumstantiam solum notabi-

(*) Il Confessore deve esser instrutto, quali sono le circostanze, che mutano la spezie di peccato, o che grandemente lo aggravano, perocchè queste due sorti di circostanze necessariamente si devono esplicare nella Confessione.

tabiliter aggravantem intra eamdem speciem : si tenemur eam in Confessione exprimere, manifeste sequitur, debere nos explicare circumstantias notabiliter aggravantes, quamvis speciem non mutent.

Et in Concilio Provinciali Gnesnensi, a S. Sede expresse confirmato, & approbato (*an.* 1682. *de pœnit.*), decernitur, ut Confessarii *potissimum inquirant de peccatis, numeroque & specie illorum ; cum circumstantiis mutantibus speciem peccati, aut idem valde gravantibus, quæ vel promissæ perpetrantur nunc ab hominibus, vel propria sunt statui, & conditioni cujusque pœnitentis.*

Præterea in eleganti Synodo Sublacensi Eminentissimi Caroli Cardinalis Barberini (*anno* 1674. *c.* 11. *nu.* 11.), sic expresse habetur : *Inquirendum erit super circumstantiis peccatorum, quæ speciem mutant, vel pravitatem valde augent.* Et in Synodo Ariminensi, Cardinalis Dominicus Cursius (*anno* 1696. *tit.* 5. *de pœnit.* §. 5.) : *Inquirendum erit*, inquit, *super circumstantiis peccatorum, quæ speciem immutant, vel pravitatem augent.*

Quæ vero circumstantiæ peccatum non aggravant notabiliter, consilio potius, quam præcepto, eas debemus confiteri, quia tanti non sunt momenti, ut impediant justitiam judicii, quod de pœnitentis conscientia facere debet Confessarius, neque vim remediorum, quæ tamquam medicus adhiberi debet.

Quæst. 4. Tenetur-ne quis accusare in Confessione peccatum, quando dubitat, an sit mortale?

Resp. „ Dicendum, *cum D. Thoma*, (*in* 4. *sent. dist.* „ 21. *q.* 2. *ar.* 3. *ad.* 3.), quod quando aliquis dubitat de a„ liquo peccato, an sit mortale, tenetur illud confiteri du„ bitatione manente ; quia qui aliquid committit, vel ad„ mittit, in quo dubitat esse mortale peccatum, peccat „ mortaliter discrimini se committens, & similiter pericu„ lo se committit, qui de hoc, quod dubitat esse morta„ le, negligit confiteri ; non tamen debet asserere, illud „ esse mortale, sed cum dubitatione loqui, & judicium „ Sacerdotis expectare, cujus est discernere inter lepram, „ & lepram. "

Quæst. 5. Est-ne necessarium, aut utile confiteri peccata venialia?

Resp. Utile est, quamquam non necessarium, ea confiteri juxta definitionem Concilii Tridentini (*sess.* 14. *c.* 6.), his verbis : „ Venialia peccata, quibus a gratia Dei „ non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quam„ quam recte, & utiliter, citraque omnem præsumptio„ nem, in Confessione dicantur, quod priorum hominum „ usus demonstrat : taceri tamen citra culpam, multis„ que aliis remediis expiari possunt. "

Quæst. 6. Est-ne periculosum confiteri peccata venialia absque dolore, & voluntate ea dimittendi?

Resp. Omnino periculosum est, quia peccata non sunt ma-

teria Sacramenti Pœnitentiæ, nisi quatenus declarantur in Confessione cum dolore, ac proposito non peccandi de cetero : & per consequens, qui confitetur peccata venialia absque proposito ea non amplius committendi, id est, nolens adhibere remedia, quibus ad emendationem uti potest, confugiens ad orationem, ut gratiam hanc a Deo obtineat, seque exercens in actibus virtutis contrariæ peccato suo, se exponit periculo faciendi nullam, & inutilem Confessionem, propter defectum materiæ sufficientis ad validitatem hujus Sacramenti.

Hic autem advertendum est, plures inveniri, qui putant, se verum de peccatis suis dolorem habere, qui tamen nullam habent voluntatem ea corrigendi, seu emendandi, propter nimium sui amorem, & creaturarum, quæ illos in his peccatis detinent, & qui nolunt sibi necessariam vim inferre, ut hæc impedimenta solvant.

Videtur, quod talibus aliquando præstaret, non confiteri hæc peccatorum genera, quæ probabiliter norunt, se statim commissuros, quia nec satis de iis peccatis dolent, & se nimis propensos natura sua ad ea committenda vident.

Deberent enim interim de his peccatis salutari humilitate coram Deo confundi, ab ipso petere emendationis gratiam, omnemque adhibere diligentiam, ut contrariis virtutum actibus, aut voluntariis aliquibus pœnis, ac castigationibus sponte assumptis, cum illa admiserint, ab iis se liberent : & ea non confiteri, nisi cum noverint se plane dispositos ad illa vitanda, post novæ vitæ inchoationem, juxta Concilium Tridentinum, ab his peccatis liberam, quibus adhærere, quæque amare videntur.

Quæst. 7. Ille, qui confitetur solum peccata venialia, quæ Sancti Patres vocant peccata quotidiana, & peccata justorum, facit-ne non solum Confessionem nullam, sed etiam sacrilegam, quando ex sua negligentia non affert dispositiones necessarias ad habendam absolutionem?

Resp. Ut huic quæstioni satisfiat, advertendum primo cum Divo Thoma (2. 2. *q.* 54. *art.* 3.), quod „ Potest „ dupliciter contingere, quod negligentia sit peccatum „ mortale. Uno modo ex parte ejus, quod prætermitti„ tur per negligentiam ; quod quidem si sit de necessi„ tate salutis, erit peccatum mortale : alio modo ex „ parte causæ ; si enim voluntas in tantum sit remissa „ circa ea, quæ sunt Dei, ut totaliter a Dei charitate „ deficiat, talis negligentia est peccatum mortale : & „ hoc præcipue contingit, quando negligentia sequitur „ ex contemptu ; alioquin si negligentia consistat in præ„ termissione alicujus actus, vel circumstantiæ, quæ „ non sit de necessitate salutis, nec hoc fiat ex contem„ ptu, sed ex aliquo defectu favoris, qui impeditur in„ terdum per aliquod veniale peccatum, tunc negligen„ tia non est peccatum mortale, sed veniale. "

Supponendum est secundo cum Divo Bonaventura, quod

quod licet sacrilegium committatur, cum indigne suscipitur Sacramentum; nihilominus non semper indigne suscipitur, quando ejus impeditur effectus, & redditur nullum ex aliqua levi negligentia.

„ Digne manducare, *ait Divus Bonaventura* (*lib. 4. „ Sentent. dist. 9. q. 3. a. 2.*), est sufficienter se præpa- „ rare, scilicet peccati omnis expulsione, reverentia, & „ dilectione. Quidam igitur sunt, qui se sufficienter „ præparant secundum veritatem. Quidam autem non „ sufficienter secundum veritatem; sufficienter tamen se- „ cundum probabilitatem. Quidam autem neutro modo „ se præparant, imo contemnunt.

„ Qui ergo sufficienter se præparat, manducat digne: „ qui se nullo modo præparat, manducat indigne: qui „ autem minus sufficienter se præparat, scilicet secun- „ dum probabilitatem, potius quam secundum veri- „ tatem, non manducat digne, quia non se præparavit „ digne sufficienter; nec indigne quia se præparavit tan- „ tum probabiliter: talis, quamvis non recipiat gra- „ tiam, non tamen incurrit offensam. "

Et consequenter, ex Divo Bonaventura, licet non omnes afferantur dispositiones necessariæ, ad hoc ut aliquis Sacramentum cum fructu recipiat, non tamen committitur sacrilegium, quando aliquis diligentiam adhibuit, quam credidit necessariam: ut disponeret se ad illud recipiendum, & se sufficienter credidit dispositum.

Hoc supposito, dicere possumus cum eodem sancto Doctore, quod si ille, qui confitetur tantum peccata venialia, aliquam diligentiam adhibuit, ad hoc ut verum haberet dolorem illorum peccatorum, si conatus sit illis renunciare, & resistere perversæ suæ naturæ propensioni: tunc etiam si aliqua sua negligentia, de illis peccatis dolorem necessarium ad obtinendam absolutionem non habuit, non tamen ideireo sacrilegium eo ipso commisit. Nam & idem S. Bonaventura (*in 4. sent. dist. 17. p. 2. q. 4. ar. 2. ad 4.*) alibi docet, illos qui ex aliqua negligentia, quam tamen non advertunt, non habent charitatem, seu dispositionem necessariam ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ consequendam, aliquando non recipere gratiam, sed tamen non peccare.

„ Ad illud, *inquit Doctor Seraphicus*, quod objicitur „ de absolutione: Dicendum, quod nemo recipit effectum, „ nisi charitatem habeat, saltem in principio Confessionis, „ vel in medio, vel in fine. Multi autem habent in fine, „ qui tamen non habent in principio: & alii se credunt „ habere in principio, & in fine, qui fortassis non habent: „ & aliqui non habent, nec credunt se habere. Primi non „ incurrunt offensam, sed acquirunt gratiam: Secundi e- „ vadunt offensam, quamvis non acquirant gratiam: Ter- „ tii vero non acquirunt gratiam, sed iram. "

Quæst. 8. Ut vitetur nullitas in Confessione illorum, qui de peccatis tantum venialibus confiteri solent, debet-ne

bet-ne Confessarius illis consulere, ut peccatum aliquod mortale in vita præterita olim commissum confiteantur, quia scilicet adest certitudo saltem moralis, quod de illo vere dolent?

Resp. Etiamsi vix in eo casu aliqua generalis regula assignari possit, quia scilicet fieri potest, ut hæc praxis confitendi aliquod peccatum mortale olim commissum, alicui pœnitenti nocere possit; præsertim si illum distrahat, & impediat, ne se vere excitet ad detestanda cum Dei gratia peccata sua quotidiana, & conetur illa emendare; dum scilicet valde levia esse putat, & ideo necessariam non esse talem detestationem: quod tamen posset aliquando Confessionem sacrilegam efficere ob contemptum effectus Sacramenti, ut supra dictum fuit.

Nihilo tamen minus, communiter & ordinarie loquendo, hæc praxis confitendi aliquod præteritæ vitæ peccatum, laudabilis omnino videtur: & ideo Confessarii eamdem praxim communiter consulere possunt. Primo, quia id agendo evenire potest, ut is qui fortassis gratiam Sacramentalem non consequeretur (quia videlicet, ob aliquam suam negligentiam, quæ tamen contemptum Sacramenti non includit, non habuit dispositionem necessariam ad consequendam absolutionem peccatorum venialium, quæ confessus est) illam tamen consequatur, habens, ut supponitur, verum dolorem de peccato mortali præterito, quod confitetur. Secundo, quia, ut ait Sanctus Thomas, erubescentia, quam experimur in Confessione peccati gravis, est aliqua pars satisfactionis, & pœnæ debitæ pro eodem peccato: „ Alio modo, *inquit „ Angelicus Doctor* (*in 4. sent. dist. 17. q. 3. in solutione „ q. 2. art. 5. in fine*), Confessio diminuit pœnam ex ipsa „ natura actus confitentis, qui habet pœnam erubescentiæ „ annexam: & ideo quanto aliquis pluries de eisdem pec- „ catis confitetur, tanto magis pœna diminuitur. "

Addi potest, ad majorem hujusce quæstionis elucidationem, resolutio exarata ab Illustrissimo hujusce ævi Doctore, ut responderet dubio sibi proposito, utrum scilicet consilium dari posset illis, qui vitam vere Christianam ducunt, & a peccatis mortalibus immunem, ut non confiterentur levia hæc delicta quotidiana, ne cum habeant levissimas tantum culpas ante Confessionem, inde exeuntes, gravis peccati rei inveniantur ob Sacramenti profanationem, quæ in Confessione peccatorum, de quibus verus non adest dolor, reperitur?

Respondet eximius ille Doctor, relatam modo opinionem satis communem esse, attamen vix probabilem videri, & concipi posse; ipse etiam modus eam opinionem proponendi, illius falsitatem demonstrat. Nam duo supponuntur: Primo, facile evenire posse, ut ille, qui sancte vivit, non habeat dolorem necessarium de levibus culpis, quibus assuetus est, & de quibus confitetur; nam

hæc

hæc est ratio, ob quam approbatur consilium datum a Directoribus prudentibus, de non confitendis levibus hujusce generis peccatis, ne scilicet hæc Confessio sine vero dolore fiat. Alia suppositio est quod dum id accidit, ille qui venialium tantum reus erat, dum ad Pœnitentiæ Tribunal accessit, inde exit mortalis peccati reus; quod scilicet ex sancta anima, & digna regnare cum Christo, Dei hostem efficit, & inferno dignam.

Est-ne credibilis talis mutatio, tam subita, tamque miserabilis, ob defectum, qui nullam malitiam involvit, ob solam omissionem, quæ in hominibus vere bonis ex sola humana infirmitate provenire potest? Nam cui evenire non potest, ut confitens levia peccata, quæ ideo non multum movent; de illis cogitet minus, quam par est? & defectus ex doloris inadvertentia, aut distractione proveniens, aut certe ex quodam tepiditatis statu, poterit Dei gratiam eripere, & ab eo in æternum nos separare?

Si id verum esset, vix puto, reperiri posse aliquem, neque etiam inter sanctissimos Monachos, aut Moniales, a teneris annis longe a mundanis nugis educatas, quia possit confidenter credere, se innocentiam Baptismalem conservasse; etenim cum sæpissime confiteantur, vix credibile est, illos non aliquando passos esse aliquem doloris defectum, præsertim circa levia, & quotidiana peccata. Periculosissimum etiam esset, bonos, & vere timentes Deum absolvere, præsertim in extremis constitutos, dum de talibus solum peccatis confitentur; quis enim securus esse potest, tales habituros dispositiones necessarias ad recipiendam utiliter absolutionem, nec aliquid eis, propria ipsorum culpa, aliquando defuturum: quod tamen asseritur sufficere ad eorum damnationem æternam, si statim post hanc absolutionem inutilem morerentur; eo quod, ut dicunt, invenirentur rei profanationis Sacramenti.

Si hæc opinio vera esset, putarem eodem tempore, quemque teneri consulere omnibus vere piis, qui leves tantum culpas committunt, ut eas numquam confiterentur, sed eas tantum Directori spirituali aperirent ad humiliationem, & ut ab eo acciperent remedia ad emendationem utilia, sed extra Pœnitentiæ Tribunal.

Nam cum similium culparum venia duplici via obtineri possit, ex quibus una potest subjacere periculo amittendæ gratiæ Dei, quod certe est malorum omnium maximum; alia vero via sine periculo est: ageret-ne sapienter, qui non præferret hanc ultimam viam, quæ nullum inimicitiæ Dei periculum involvit, alteri viæ, quæ tanto periculo subest? In hac etiam opinione vix auderem absolvere illos, qui hujuscemodi tantum leves culpas confiterentur; etenim cum difficile cognosci possit, utrum illi, qui frequenter confitentur, habeant verum dolorem de peccatis venialibus, quibus sunt assueti; quare

quare dabitur eis absolutio non necessaria, quæ efficere potest, ut fiant peccati mortalis rei.

Sed objiciet aliquis, quod negari non potest, illum, qui peccata venialia sine vero dolore confitetur, profanare Sacramentum, & hanc profanationem peccatum mortale involvere.

Respondeo, aut non omnem Sacramenti profanationem esse mortalem, aut non profanari Sacramentum, quando contra voluntatem, & ex sola veniali omissione, redditur nullum, & infructuosum; defectus autem veri doloris, est omissio mortalis, quando agitur de peccatis mortalibus, cum enim hæc peccata nos a Deo separent, & inimicos reddant, mortaliter peccat, qui non facit omne, quod in se est, ut de eis vere doleat, & ita justificetur in Sacramento Pœnitentiæ. Sed idem dici non potest de peccatis venialibus, quia scilicet non propter illa gratiam perdimus; & multi reperiuntur Christiani, ut notat sanctus Augustinus, qui per totam vitam levibus culpis adhærent, nec tamen propterea damnantur a Deo, cui sufficit, ut purgentur vel in hac vita, tribulationibus quas patiuntur, aut in altera purgatorio igne.

Et ita cum defectus doloris de talibus culpis commissis non sit mortalis in se, credere non possum, talem defectum mortalem fieri in Confessione. Et idcirco, ne disputatio in verbis solummodo consistat, dicendum putarem, quod si inutilitas, quæ accidit in Sacramento Pœnitentiæ ex prædicto doloris de venialibus defectu, debet profanatio appellari, tunc omnis profanatio non erit mortalis, nec necessario peccatum mortale involvit.

Quæst. 9. Quibusnam mediis uti potest Confessarius, ut excitet ad contritionem Pœnitentem, qui regulariter peccata solum venialia confitetur?

Resp. Proponere primo debet, quodlibet peccatum Deo displicere: quo motivo excitari facile poterit, qui Deum diligit in veritate.

Secundo, monere debet, omne peccatum, licet minimum, a Deo puniendum, nisi puniatur a nobis; ne verbum quidem otiosum impunitum manebit, dicente Domino Matthæi cap. 12. *Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.*

Tertio, quod peccata venialia, si negligantur, ad mortalia disponunt, ideoque timendum est, ne præcipitent in ignem æternum eos, qui ea non curant emendare, ut enim ait S. Augustinus (*Ser. 24. de Tem.*): „ Sed dicis, peccatum quidem est, sed tamen parvum est; nec „ nos dicimus, quia capitale peccatum est, sed tamen, „ si frequenter exerceatur, & jejuniis, vel eleemosynis „ non redimatur, nimis immundam animam facit. Noli „ despicere peccata tua, quia parva sunt, nam & plu„ viarum guttæ sunt, sed flumina implent, & moles

„ tra-

„ trahunt, & arbores cum suis radicibus tollunt. Tu qui „ dicis, quia parvum peccatum est, velim scire quoties „ tale peccatum admittis; si tot parvulas plagas in cor„ pore, & tot maculas, aut sciissuras in vestibus tuis fie„ ri velis. Cum ergo in corpore tuo plagas, nec in veste „ tua sciissuras, vel maculas fieri acquiescis, qua conscien„ tia hoc facere in anima tua non metuis? ac sic quicum„ que hoc fecerit plus amat vestem, aut carnem suam, „ quam animam. Cum enim ad imaginem Dei facti si„ mus, quoties aliquid turpe aut loquimur, aut facimus, „ toties Dei imaginem sordidamus. Etiam videte, si hoc „ deceat vos, aut oporteat.

Alibi etiam idem S. Augustinus sic loquitur (*ser. 5. alias 6. de temp. sit serm. 56. alias 48. de divers.*): „ Noli illa contemnere, quia minora sunt; sed time, quia „ plura sunt. Attendite Fratres mei; minuta sunt, non „ sunt magna: non est bestia quasi leo, ut uno morsu gut„ tur frangat: sed & plerumque bestiæ minutæ necant: „ sed infirma est natura humana, quæ etiam minutissimis „ bestiis interimi potest: sic & modica peccata attendite, „ quia modica sunt, cavete, quia plura sunt: Quam mi„ nutissima sunt grana arenæ, si arenæ amplius in navem „ mittatur, mergit illam, ut pereat. Quam minutæ sunt „ guttæ pluviæ, nonne flumina implent, & domos dejiciunt? *Et in alio loco idem Sanctus Doctor: Ista omnia inquit*, si colligantur contra nos, num ideo non premunt, „ quia minuta sunt? Quid interest, utrum te plumbum „ premat, an arena? Plumbum una massa est, arena „ multa grana sunt, sed copia te premunt: minuta sunt „ peccata, non vides de guttis minutis flumina impleri, & „ funda trahi? minuta sunt, sed multa sunt. “

Confessor potest etiam exhibere pœnitenti, difficile prorsus esse judicare, si peccata quæ confitetur, sint tantum venialia: „ id ipso Divo Augustino, licet doctis„ simo, visum est periculosum, ut satis constat ex hoc „ quod ait (*l. 21. de Civit. Dei c. 17.*): Sed quæ sint „ ipsa peccata, quæ ita impediant perventionem ad Re„ gnum Dei, ut tamen Sanctorum amicorum meritis im„ petrent indulgentiam, difficillimum est invenire, pe„ riculosissimum definire. Ego certe usque ad hoc tem„ pus, cum inde fatagerem, ad eorum indaginem perve„ nire non potui: & fortassis propterea latent, ne stu„ dium proficiendi ad omnia peccata cavenda pigrescat: „ Quoniam si sciretur, quæ, vel qualia sint delicta, pro„ quibus etiam permanentibus, nec profectu vitæ melio„ ris assumpto, interceptio sit inquirenda, & speranda iu„ storum, eis secura se absolveret humana segnities, nec „ evolvi talibus implicamentis ullius virtutis expeditione „ curaret. Nunc vero, dum venialis iniquitatis, etiam „ perseveret, ignoratur modus, profecto studium in me„ liora proficiendi, orationi instando, vigilantius adhibe„ tur.

Uti-

Utiliter etiam Confessarius admonere potest pœnitentem, peccata venialia duplicis esse generis: quædam enim sunt quæ sine magna deliberatione committuntur, & quæ potius ex infirmitate humana, quam ex voluntate proveniunt: quia si peccator adverteret, talem actionem esse offensam Dei, forsitan illam evitaret, sic aliquando inconsiderata verba proferuntur, cogitationes malæ statim non rejiciuntur. Sed sunt aliqua peccata venialia, quæ committuntur, etiam si quis deliberate sciat esse offensam Dei, quamvis levem, quia in ipsis sibi complacet. Quando aliquis incidit in illa peccata venialia ultimi generis, debet se multum coram Deo humiliare, & timere, ne multum noceant animæ suæ, nisi quamprimum corrigantur: „ Cavete deinceps, *ait Divus Bernardus* „ (*ser. 1. in Convers. S. Pauli, c. 5.*), ne quis parva re„ putet, quamlibet parva scienter delinquere convincatur. „ Nemo dicat in corde suo, levia sunt ista, non curo cor„ rigere; non est magnum, si in his maneam venialibus, „ minimisque peccatis. Hæc est enim dilectissimi impœni„ tentia, hæc blasphemia in Spiritum sanctum. “

„ Mirabile quidquam, atque inauditum dicere audeo, „ *ait S. Chrisostomus* (hom. 57. in Matth.), solet mihi non„ numquam non tanto studio magna videri peccata esse evi„ tanda, quam parva, & vilia: illa enim ut adversemur, „ ipsa natura efficit: hæc autem hac ipsa re, quia parva „ sunt, desides reddunt, & dum contemnuntur, non potest „ ad expulsionem eorum animus generose insurgere. Unde „ cito ex parvis magna fiunt negligentia nostra. “

Quæst. 10. Quænam sunt conditiones requisitæ ad salutarem peccatorum Confessionem?

Resp. Doctores solent sexdecim afferre, quæ his versibus continentur,

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, & discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, & lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

Prudens autem Confessarius eas reducere debet ad quatuor, aut certe quinque, ut ait S. Carolus, easque pœnitentem suum summa cum brevitate, & quanta potest facilitate, docere debet. Prima est, ut *Confessio sit simplex*, ut ait Divus Thomas (*in 4. sent. dis. 17. q. 3. art. 2. q. 4. in cor. S. Ant. 2. p. tit. 14. c. 19. §. 12.*), *ut non recitent in Confessione, nisi quod ad quantitatem peccati pertinet.*

„ Confessio, *ait S. Antoninus*, debet esse simplex, ut „ dicantur præcise peccata cum circumstantiis suis, & dimit„ tantur aliæ materiæ, nec immisceantur superflua: quo „ tamen difficile est, & præcipue idiotis, dicere peccata „ sua, quin addant superflua: non tamen hoc habet vitia„ re Confessionem, ex quo dicant hac intentione, ut decla„ rent factum suum; prudens autem Confessor debet, quan„ tum commode potest, hujusmodi narrationes superfluas

„ face-

„ facere resecare: & qui indiget consolatione propter tri„ bulationes, vel consilio propter dubia, post Confessionm „ factam, & absolutionem, talia dicantur, & non mi„ sceantur in Confessione.

Secunda conditio est, ut sit *humilis*, juxta id, quod dicitur Ecclesiastici 4. *Presbytero humilia animam tuam*: humilis in modo accusandi peccata citra arrogantiam, ea non excusando, aut narrando opera bona, quæ fecit, sed humilitas præcipue debet esse in corde, ita ut in se unum conferat culpam peccator nec rejiciat in defectum, seu privationem gratiæ Dei, in tentationes dæmonis, aut in eos, qui illum ad peccatum excitarunt.

Ut enim ait S. Ambrosius relatus in Canone (*Can. Non est, q.* 15.): „ Non est, quod cuiquam nostram „ adscribamus ærumnam, nisi nostræ voluntati, quod te„ netur ad culpam, nisi voluntate propria deflexerit. Non „ habent crimen, quæ inferuntur reluctantibus: volun„ tarium sibi militem elegit; voluntarium servum sibi „ diabolus auctionatur; neminem jugo servitutis adstri„ ctum possidet, nisi se prius peccatorum ære ei vendi„ derit. “

Et ut ait Glossa ibidem, verbo *peccatorum ære: Ipsum peccatum dat nobis diabolus pro pretio, ut nos demus ei jus ad occidendum nos.*

Tertia conditio est, quod Confessio sit integra, hoc est, omnium & singulorum peccatorum mortalium, quorum post diligentem discussionem conscientia habetur.

Quarta, debet esse *lacrymabilis*, scilicet, ut, qui confitetur peccata sua, de iis verum sentiat dolorem cum proposito non peccandi de cætero, ut superiori capite diximus.

Quinta est, Confessio sit *parere parata*, ut scilicet pœnitenti infit prompta voluntas faciendi quidquid Confessarius injunxerit in pœnam peccatorum, ut enim ait S. Augustus. relatus in Can. (*Can. Consideret, de pœn. dist.* 5.) „ Ponat se peccator omnino in potestate judicis, „ in judicio Sacerdotis, nihil sibi reservans sui; ut „ omnia eo jubente paratus sit facere pro reparanda ani„ mæ vita, quæcumque faceret pro vitanda corporis mor„ te; & hoc cum desiderio, quia vitam recuperat infi„ nitam, ut Deus: cum gaudio enim debet facere, im„ mortalis futurus, quæ faceret pro differenda morte mo„ riturus. “

Potest etiam addi sexta bonæ Confessionis conditio, ut scilicet pœnitens quærat Confessarium vere doctum, & pium, non autem ignarum, aut adulatorem; quod tamen sæpius fit: unde celebris Cardinalis Denoff. (*In Intr. pag.* 46.), inter defectus, qui circa Confessionem occurrunt, merito enumerat negligentiam Pœnitentium.

„ Qui non quærunt Con„ fessarium doctum, & bonis „ moribus, ut & Christia„ na prudentia præditum, „ quinimo adeunt Confes„ sarios minus doctos, mi„ nusque constantes, qui „ scilicet non exigunt, ut „ pœnitentes a pravis ha„ bitibus recedant, & re„ moveant occasiones pro„ ximas, antequam absol„ vantur: qui non obligant „ ad restitutionem, nisi in „ casibus rarissimis: qui „ non præscribunt medici„ nales pœnitentias, a „ Conc. Trid. valde com„ mendatas: qui non cu„ rant investigare causas, „ & circumstantias necessa„ rias ad distinctam noti„ tiam peccatorum. Quid „ plura? Illos quærunt pec„ catores, quia nullam ab „ iis molestiam timeant; „ sed potius ab eisdem ju„ vari putant ad excusan„ das excusationes in pec„ catis cum pravis qui„ busdam opinionibus; ita „ ut possint libere, & quiete „ in tenebris peccatorum „ conquiescere, & a lethar„ gico somno non expergi„ scere.

„ Sciant nihilominus ta„ les Confessarii & Pœ„ nitentes, Sacerdotem es„ se tantum judicem de„ legatum a supremo judi„ ce Jesu-Christo, & ita „ non posse agere in Tri„ bunali contra delegantis „ mentem, quæ nobis a„ perta est, & manifestata „ in Sacris Scripturis, & „ in regulis ab Ecclesia „ præscriptis, ad legitimam „ istius Sacramenti admi„ nistrationem, & idcirco, „ ut ait S. Gregorius Papa, „ *Tunc vera est absolutio* „ *præsidentis, cum æterni* „ *arbitrium sequitur judi-*

„ Il quarto difetto, che „ commettono i penitenti „ si è, il non cercare Con„ fessori dotti, e esemplari „ e dotati di prudenza Cri„ stiana, ma al contrario „ Confessori di poca abili„ tà, e deboli, quali nè „ esigono mai dai loro „ penitenti la correzione „ de' peccati abituali, e la „ rimozione delle occasio„ ni prossime prima d' as„ solvergli: non gli obbli„ gano alle restituzioni se „ non ne' casi rarissimi: „ non prescrivono loro pe„ nitenze medicinali rac„ comandate dal Concilio „ di Trento: non si cura„ no d' indagare le cause, „ e le circostanze necessarie „ alla piena cognizione de' „ peccati. In somma si „ indrizzano ad essi i pecca„ tori, perchè non solo non „ danno loro alcuna mole„ stia, ma di più gli ajuta„ no colle dottrine storte a „ scusare i loro misfatti; „ con che li lasciano dolce„ mente riposare nel morti„ fero letargo delle loro ini„ quità.

„ Sappiano però simili „ Confessori e penitenti, „ che il Confessore non è, „ che giudice delegato dal „ supremo giudice Gesu„ cristo: e che conseguen„ temente egli non può „ arbitrare nel Tribunale „ contro la mente del de„ legante, palesataci nelle „ sagre Scriture, e nelle „ regole prescritte dalla „ Chiesa per la legittima „ amministrazione di que„ sto Sacramento; impe„ rocchè, come dice S. „ Gregorio il Grande; „ *Tunc vera est absolutio* „ *præsidentis; cum æterni* „ *arbitrium sequitur judi-*

„ cis. Altrimente quel po-

„ vero

„ *eis*. Ideoque dum miser „ ille peccator putabit, se „ veram absolutionem consecutum esse, experietur, „ sed sero, in extrema scilicet hora constitutus „ quando ante supremum „ judicem respondendum „ erit in particulari judicio, remansisse se Divinæ „ Majestatis reum, & hoc maxime, quia quæsivit „ Confessarios adulatores: „ *Magistros prurientes auribus*: Hoc enim oritur „ ex secreta cordis corruptione, quod scilicet fomenta potius, quam medicamenta propriis cupiditatibus quærebat; & „ merito talibus convenire „ potest, quod dicit Isaias: „ *Qui dicunt videntibus*: „ *Nolite videre, & aspicientibus, Nolite aspicere nobis ea quæ recta „ sunt: loquimini nobis placentia, videte nobis „ errores.*

„ Unde mirum non est, „ si taliter dispositi sentiant „ justitiam ultricem, dum „ se securos temere putant. „ *Cum dixerint pax, & „ securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habentis, & non effugient.*

„ vero peccatore, quando „ crederà avere avuta la „ assolutoria in buona forma, si accorgerà tardi „ all'ora della morte, momento formidabile del „ giudizio particolare, rimanere tuttavia reo di „ lesa divina Maestà, in „ pena di aver cercato „ Confessori, che dissimulano i vizj, e adulano i „ peccatori. *Magistros prurientes auribus*; provenendo ciò dal fondo corrotto del suo cuore; il „ quale cercava fomenti, „ e non medicamenti alle „ proprie cupidigie, potendosi ad essi applicare „ quello racconta Isaia de' „ peccatori del suo tempo, „ *Qui dicunt videntibus*, „ così si chiamavano nella „ legge antica i Profeti interpreti della volontà di „ Dio. *Nolite videre, & „ aspicientibus, Nolite aspicere nobis ea, quæ recta sunt, loquimini nobis placentia, videte nobis errores.*

„ E però non dovranno „ maravigliarsi, se quando „ si stimeranno sicuri, allora si sentiranno perseguitati dalla giustizia divina: *Cum dixerint pax, & „ securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habentis, & non effugient.*

Quæst. 11. Quinam sunt casus, in quibus iterari debet Confessio, quia non erat bene facta?

Resp. Illos indicavit Catechismus Concilii Tridentini (*p. 2. de pœn. Sacram.*) mentem ejusdem Concilii explicans, his verbis; „ Hæc igitur, quæ diximus, enumeranda sunt. Quæ vero pravitatem rei magnopere non „ urgent, sine crimine omitti possunt.

„ Sed ad Confessionem adeo necessarium est, ut, quod „ antea diximus, integra & absoluta sit, ut si quis de- „ dita

„ dita opera alia quidem ex iis, quæ explicari debent, „ prætermittat, alia vero tantummodo confiteatur; non „ solum ex ea Confessione is commodum nullum consequatur, sed etiam novo scelere se obstringat: neque e- „ jusmodi peccatorum enumeratio Confessionis nomine, „ in qua Sacramenti ratio insit, appellanda est; quin potius Pœnitenti Confessionem repetere est necesse, seque „ ipsum illius peccati reum facere, quod Sacramenti sanctitatem simulatione Confessionis violaverit.

„ At vero si alia de causa Confessioni aliquid defuisse „ videatur, quia pœnitens nonnulla crimina oblitus fuerit, vel quia conscientiæ suæ latebras non ita accurate perquisierit, cum tamen illud in animo haberet, ut integre peccata omnia confiteretur, nihil erit opus Confessionem iterare; satis autem habebit, si quando peccata, quæ oblitus erat, in memoriam reduxerit, ea Sacerdoti alio tempore confiteri.

„ In quo tamen animadvertendum est, ne forte nimis dissolute, & remisse conscientiam nostram scrutati simus; „ adeoque negligenter peccata admissa memoria repetere „ studuerimus, ut ea ne recordari quidem voluisse meri- „ to videri possimus: id enim si factum fuerit, Confes- „ sionem iterare omnino oportebit.

Quæst. 12. Sunt-ne alii casus, in quibus iteranda sit Confessio?

Resp. Plures alii sunt, & hac de causa S. Carolus vult (*Instruct. Confess.*), (*) ut Confessarius interrogatio-

(*) Deve fare quelle interrogazioni delle Confessioni passate che sono necessarie per conoscere se fosse incorso in alcun caso, per il quale fossero state nulle, e però si dovessero reiterare; come sarebbe, se fosse confessato da chi non avesse potestà di assolverlo o da chi non avesse usata la forma legittima della assoluzione; o da Sacerdote tanto ignorante, che non intendesse, o sapesse le cose, che sono necessarie per amministrare questo Sacramento; ovvero se egli avesse scientemente taciuto qualche peccato mortale, o divisa la Confessione, dicendo a un Confessore una parte de' suoi peccati, e a un altro l'altra: ovvero se si fosse confessato senza avere alcun dolore de' suoi peccati, o senza proposito di emendarsi: ovvero senza usare diligenza di sorte alcuna per ricordarsi de' peccati. E perchè per il più si suole usare molta negligenza in far le Confessioni, come si deve, massime nel tempo, che la persona non vive in timore di Dio, o ha pochissima, o niuna cura dell'anima sua, di modo che più presto si confessa per una certa usanza, che per cognizione, che egli ha de' suoi peccati, e desiderio di emendarsi; e in ogni caso per la grande utilità, che è di confessarsi generalmente, massime nel principio, che l'uomo si risolve di volersi da dovero emendare, e con

gationes faciat de præcedentibus Confessionibus, quibus a pœnitentibus scire possit, an aliquis contigerit casus, qui eorum Confessiones reddiderit nullas, & proinde necessario repetendas, v. g. si quis confessus fuerit ei, qui non haberet absolvendi potestatem, aut non esset usus legitima absolutionis forma, aut a Presbytero tam ignoranti, qui nec intelligeret, nec sciret ea quæ necessaria sunt ad hoc Sacramentum administrandum. Si consilio, aut data opera peccatum aliquod mortale in Confessione celaverit, aut eam dimidiaverit, partem peccatorum uni, & partem alteri recitando. Si confessus fuerit sine ullo peccatorum suorum dolore, sine ulla emendationis intentione, aut non adhibito diligenti satis examine, ut peccatorum suorum recordaretur. Quantum ad casus summo Pontifici reservatos, aut dispensationes, seu condonationes in foro pœnitentiali, videatur Instructio in fine Tomi quinti appositæ.

Quæst. 13. Quomodo se gerere debet Confessarius, cum deprehendit, aut noverit pœnitenti accidisse in Confessionibus præteritis aliquem casum, qui eas nullas reddiderit?

Resp. Debet eum inducere ad faciendam Confessionem generalem, quo unico medio reparare poterit Confessiones præcedentes: Et quia, ut prosequitur Sanctus Carolus loco citato, sæpe negligentissimi sunt homines in Confessionibus, ut par est faciendis, præsertim ii, qui sine ullo timore Dei vivunt, & exiguam, sive propemodum nullam animæ suæ curam habent, adeo ut consuetudine quadam ducti confiteantur potius, quam certa cognitione peccatorum, & vero emendationis desiderio: ac tandem ob magnam utilitatem, quæ ex generali Confessione nascitur, præsertim cum veram emendationem vitæ præteritæ intendunt, seque ad Deum convertunt; Confessarii opportuno tempore, & loco pœnitens suos hortari debent, eorum spectata conditione, ut eam faciant: ut hoc modo præteritam vitæ rationem recogitando, ad Deum cum majori fervore convertantur, ac sic defectus reparent præcedentium Confessionum. Hæ sancti Caroli Instructiones de novo editæ sunt anno 1700. Romæ jussu Innocentii Papæ XII.

Eodem Sancti Caroli spiritu animatus Archiepiscopus Spalatensis, sic loquitur in Synodo: „ (*anno* 1688. *tit.* „ 11.) Illud vero vehementissime cupimus, quod a viris „ harum

---

vertire a Dio, esortino li Confessori, secondo la qualità delle persone, a luogo e tempo, li penitenti a fare una buona confessione generale; acciò che per mezzo di quella rappresentandosi innanzi a gli occhi tutta la vita passata, si convertano con maggior fervore a Dio, e soddisfacciano con questa a tutti i difetti, che fossero intervenuti nelle Confessioni passate.

„ harum rerum peritissimis observatum vidimus, ut se„ mel saltem in vita quisquis, præcipue mulieres, ac „ homines simplices, & ignari, cum pietatis, & intel„ ligentiæ majus lumen affulserit, Confessionem genera„ lem totius anteactæ vitæ habeant, ut si quis in præ„ teritis confessionibus defectus occurrerit, sive ex ma„ litia, sive ex ignorantia crassa in examine, in dolore, „ in propósito emendationis, hac utilissima diligentia se„ mel corrigatur. Ex quo anima se Deo reconciliatam „ (quantum humana certitudo consequi potest) cogno„ scens, pacem ac serenitatem conscientiæ, cœlestesque „ consolationes acquirat, quibus allecta, & corroborata, „ peccata imposterum magis horrere, detestarique, & „ bona opera sectari alacriori spiritu pergat. Quod mo„ nitum animarum saluti, plusquam exprimi potest, uti„ le, tam pœnitentium, quam Confessariorum mentibus „ altissime infigi vellemus.

Idem monitum ad Sacerdotes extendit doctissimus piissimusque Episcopus Veronensis Joannes Matthæus Giber„ tus, in Synodo (*Syn. Veronens. anno* 1401. *c.* 11.): „ Cum „ bonarum mentium sit, *inquit*, ibi timere culpam, etiam „ ubi culpa minime reperiatur; salubrius & rectius ani„ mabus suis consulsent Sacerdotes, si tutiorem viam eli„ gendo, matura delictorum suorum cum amaritudine re„ cognitione præmissa, idcirco Sacerdoti per se electo, ge„ neralem unam Confessionem fecerint: sic enim eorum ob„ sequium Altissimo famulando magis placebit, & eorum „ preces facilius exaudientur.

Modum autem, quem Confessarius in ejusmodi Confessionibus observare debet, indicat S. Franciscus Xaverius his verbis (*Epist. lib.* 4. *ep.* 4.): „ Quem velle videris o„ nus ex longo exaggeratum prægravatæ conscientiæ in tuis „ auribus deponere, eum fac adhorteris primum, ut bi„ duo triduove in id sumpto, se totum excutiat inde „ usque ab ultimæ pueritiæ recordatione, per omnes æta„ tum & occupationum gradus; relegens vestigia vitæ de„ currsæ, cuncta perperam acta, dicta, cogitata in summa „ contrahens, ac, si opus est ad memoriæ subsidium, scri„ pto sublegens; sic paratum postquam audierit, plerumque „ juverit non continuo absolvere, sed agere cum illo, ut „ boni consulat, per duos tresve dies abducere a curis fa„ miliaribus animum, & idoneis ad dolorem peccatorum „ ex amore Dei offensi ciendum commentationibus, com„ probare se ad fructum uberiorem e sacramentali absolu„ tione percipiendum. Eo triduo pœnitentem exercebis ali„ quos meditationibus, quarum illi capita edisseres, modum „ commentandi & orandi trades; suadebis etiam, ut pœ„ na quapiam ultro susceptа, puta jejunio aut flagella„ tione, seipsum ad veram detestationem criminum intime „ concipiendam, & per lacrymas etiam prodendam juvet. „ Præterea hoc spatio curabis, ut, si quam injuste isti de„ tinent alienam rem, dominis restituant; si famam cu„ „ Juspiam

„ jusquam læserunt, dictum revocent; si amoribus incon-
„ cessis implicati vixerant, flagitiosa cum quibusvis com-
„ mercia abrumpant, occasionesque jam non admoveant
„ culparum. Talia in posterum, quantumvis prolixe ac
„ serio pollicentibus, haud tuto creditur sine pignore: fac
„ repræsentent in antecessum, quod se præstituros asseve-
„ rant. Nullum est tempus aptius his officiis, quam ne-
„ cessariis, tam difficilibus; ubi ardor commoti animi re-
„ frixerit, & illecebræ familiares malesuada dulcedine
„ dudum assuetos in tantisper omissa retrahere flagitia ce-
„ perint, frustra reposcas promissorum fidem. Ergo ante-
„ quam illos salutari sententia culpis solutos omnibus di-
„ mittat, hæc ut prævertant, omnino exige. Alias, quæ
„ humana fragilitas est, brevi relapsos in præcipitium, a
„ cujus lubrica declivitate non satis eos longe submove-
„ ras, inutiliter dolebis. "

Quæst. 14. Ille qui post Confessionem peccatorum suorum, parvam aut nullam in se emendationem agnoscit, debet-ne se securum credere in conscientia, quia de illis habuit absolutionem?

Resp. Sanctus Augustinus admonet peccatores his verbis (*ser. in Ps.* 37.): *Ne securus sis, cum confessus fueris peccatum, tamquam semper præparatus ad confitendum & committendum*. Et idem S. Doctor alibi dicit (*lib.* 10. *homil.* 49. *c.* 6.): *Quid prodest o pœnitentes, quia humiliamini, si non mutamini?*

Parum in judicio proderit dicere, te putasse recta via ambulare, teque invenisse Confessarios, qui infirmitati obsecundantes, & cupiditati condescendentes, te securum in conscientia super illorum assertione esse posse dixerunt. Procurator hanc securitatem dedit; sed ut ait S. Augustinus (*hom.* 11. *vel serm.* 4. *in edit. nova.*): „ Ecce dat ti-
„ bi securitatem Procurator, quid tibi prodest, si pater
„ familias non acceptet? Procurator sum, servus sum;
„ vis dicam tibi, vive, quomodo vis, Dominus te non
„ perdet. Securitatem tibi Procurator dedit, nihil valet
„ securitas Procuratoris. Utinam tibi Dominus securita-
„ tem daret, & ego te solicitum scirem: Domini enim
„ securitas valet, etiamsi nolim: mea vero nihil valet,
„ si ille noluerit. Quæ est autem securitas Fratres, vel
„ mea, vel vestra; nisi ut Domini jussa intente diligen-
„ terque audiamus, & promisso fideliter expectemus.

Cum præsertim Christus Dominus sic nos admoneat in Evangelio (*Matth* 15.): *Si Cæcus autem Cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt*.

„ Sacerdos, *inquit Divus Thomas in suppl. c.* 3. *q.*
„ 18. *art.* 4.), operatur in usu Clavium, sicut instru-
„ mentum & minister Dei; nullum autem instrumentum
„ habet efficacem actum, nisi secundum quod movetur
„ a principali agente: & ideo dicit Dionysius in fine Ec-
„ clesiasticæ Hierarchiæ, quod Sacerdotibus utendum est
„ virtutibus Hierarchicis, quomodo divinitas eos move-
„ rit.

„ rit. Unde si quis, præter illum motum divinum, uti
„ sua potestate præsumeret, non consequeretur effectum.

Et consequenter, ex Divo Thoma, quoties nullum, aut parvum emendationis fructum in Pœnitente reperimus, magnum est fundamentum dubitandi, quod invalide acceperit absolutionem: quin, ut ait Apostolus (*Ep.* 2. *ad Cor. c.* 7. 10.), *Quæ secundum Deum est tristitia, Pœnitentiam in salutem stabilem operatur*: Et ordinarie loquendo, non nisi per illam emendationem, quæ per longum tempus durat, potest cognosci vera contritio, & distingui ab illa, quæ falsa est, & solum apparens.

Unde etiam in Synodo Spalatensi (*anno* 1618. *tit.* 2.) sic habetur; „ At maxima diligentia adhibenda est cum
„ duplici pœnitentium classe; nempe cum recidivis, & cum
„ iis, qui res, aut famam restituere tenentur. Reputet se-
„ cum diligentissime Confessarius, ne ut alios absolvat, seu
„ verius magis illiget (neque enim absolutio male colla-
„ ta, est absolutio) incidat ipse in laqueum diaboli, &
„ cum cæcus cæcum ducit, ambo in infernum prolabantur. "
Vide quoad restitutionem, Tom. 7. Tr. 8. cap. 3. q. 3.

Sed non solum tales Confessiones sine emendatione inutiles sunt, sed etiam, ut optime observat Cardinalis Denoff (*Instruct. Pastoral. pag.* 78.),

„ *Præterquam quod sancti Patres* asserunt, Pœ-
„ nitentiam sine emendatio-
„ ne, vanam esse & frustra-
„ toriam, ut videre est in
„ illorum operibus, quæ
„ tali doctrina quasi plena
„ videntur; affirmant et-
„ iam, similem Pœniten-
„ tiam hominem sordidio-
„ rem reddere. *Qui plan-*
„ *git peccatum*, inquit S.
„ Isidorus, *& iterum ad-*
„ *mittit peccatum, quasi*
„ *si quis lavet laterem cru-*
„ *dum: quia quanto magis*
„ *laverit, tanto magis lutum*
„ *facit*. Id omnino accidit
„ illis, qui post peccatum
„ ad Confessionem veniunt,
„ & post Confessionem ad
„ peccatum redeunt, cu-
„ mulantes hoc modo men-
„ suram aliorum peccato-
„ rum, superadditis sacri-
„ legiis: & ita illorum
„ conscientiæ semper sor-
„ didiores fiunt.

„ Ejusdem sententiæ est

„ I SS. Padri non
„ contenti di dire che la
„ penitenza senza emenda-
„ zione è vana, e frustra-
„ toria, del che i loro li-
„ bri sono pieni, hanno
„ di più affermato, che si-
„ mil penitenza rende i
„ peccatori più imbratta-
„ ti: *Qui plangit pecca-*
„ *tum*, dice S. Isid. *& i-*
„ *terum admittit pecca-*
„ *tum, quasi si quis*
„ *lavet laterem crudum,*
„ *quia quanto magis la-*
„ *verit, tanto magis lu-*
„ *tum facit*. Il che av-
„ viene appunto a quei
„ che dal peccato vanno
„ alla Confessione, e dalla
„ Confessione ritornano di
„ bel nuovo al peccato,
„ cumulando in tal modo
„ la misura di altri loro
„ peccati con i sacrileg;:
„ con che diventano le lo-
„ ro conscienze sempre più
„ fangose.

„ Del medesimo senti-

„ S. Gregorius asserens, „ quod *Qui admissum plangit, nec tamen deserit, „ pœnæ graviori se subjicit; „ quia ipsam quam flendo „ potuit impetrare veniam „ contemnit, & quasi in „ lutuosa aqua semetipsum „ volvit; quia dum fletibus „ suis vitæ munditiam „ subtrahit, ante Dei oculos „ sordidas ipsas etiam „ lacrimas facit.*

„ Sed S. Augustinus mirabili plane modo miseriam illorum exponit, qui in Pœnitentiæ Tribunali aliquod externum conversionis signum dant, nec tamen mores emendant: *Pectora vestra tundere*, ait S. Doctor, *& hæc eadem facere, nihil aliud est, quam peccata pavimentare.* Quia scilicet peccatores, dum ante Confessionem scrupulis & conscientiæ remorsibus a peccatis provenientibus agitantur, videntur incedere velut super lapidibus, confuso plane modo, & absque ordine collocatis; qui lapides, dum pedes offendunt, & vulnerant, aliquem dolorem & sensum iisdem causant; sed post peccatorum Confessionem, & nescio quod externum doloris signum datum, de illis non amplius cogitant; quia scilicet, juxta S. Augustini mentem, de peccatis, seu lapidibus antea non ordinatis, planum pavimentum factum „ est, quod nullam amplius „ molestiam causat.

„ mento è S. Gregorio, „ asserendo, che chi piange „ i peccati, e non gli abbandona, diventa più reo; „ perchè essendo stato favorito da Dio sin del dono „ delle lagrime per fare la „ penitenza, e non essendosene prevalso per farla „ effettivamente, merita „ maggiore castigo: *Qui admissum plangit*, dice il Santo, *nec tamen deserit, pœnæ gravioris culpæ se subjicit, quia & ipsam quam flendo potuit impetrare veniam, contemnit.*

„ E S. Agostino mirabilmente spiega la infelicità di quei, che nel tribunale della Penitenza danno qualche segno esterno del pentimento, „ senza emendare i costumi, *Pectora vestra*, dice egli *Serm. 28. tundere, & hæc eadem facere, nihil aliud est, quam peccata pavimentare.* Imperocchè i peccatori provando prima della Confessione dei scrupoli, e dei rimorsi di coscienza „ cagionati da i peccati, „ camminano come sopra „ delle pietre messe confusamente, e senza ordine, „ le quali con offendere i „ piedi producono in essi „ sentimento: ma dopo esserne confessati, e datone qualche segno esteriore di dolore, non vi pensano più, per averne fatta, secondo il pensiero „ del Santo, una lastricata „ ben unita, che non dà „ più loro alcun fastidio.

Quæst. 16. Quonam tempore præceptum Ecclesiæ de Confessione debet impleri?

Resp. Illud Ecclesiæ præceptum quolibet anni tempore potest recte observari, nec tempus in illo præscriptum est, ut in Communionis annuæ præcepto. Attamen quia Confessio Communionem præcedit, ideo ut plurimum eodem tempore duo illa præcepta adimplentur, sed quia sæpius contingit, quod hi, qui semel tantum in anno confitentur, non sunt recte dispositi ad absolutionem sacramentalem statim recipiendam, & ita ad Confessarium redire debent post aliquod tempus: aut quis nimia pœnitentium multitudo circa Pascha, una cum aliis in Ecclesia functionibus, vix modum relinquit Confessariis diligenter peccatorum conscientiam, variis adhibitis interrogationibus, perscrutandi, remediaque salutaria suo tempore prudenter applicandi: ideo plures Synodi statuunt, ut moneantur fideles de Confessione facienda initio Quadragesimæ: id omnino observari decernit celebris Synodus Alexandrina, a piissimo Episcopo Petro Georgio Odescalco, san. mem. Innocentii XI. patruo, celebrata (*ann.* 1667. *Decr.* 15.), his verbis: „ Curati omnes in posterum primo, & tertio die Dominicæ Quadragesimæ, sibi subditos admoneant, ut, qui per annum confessi non sunt, „ ante diem Dominicam Palmarum omnino id præstent, „ quo tempore elapso, neminem admittant sine licentia „ in scriptis Episcopi in Civitate, & Vicariorum foraneorum in Diœcesi. Hoc autem Decretum, quo magis omnibus innotescat, curabitur, ut etiam per Concionatorem primo diie Quadragesimæ promulgetur.

Et Cardinalis Ptolomæus Comensis, in Synodo Sabinensi (*ann.* 1590. *de Pœnit.*) statit ut, *Parochi hortentur, & admoneant populum, ne in hebdomadam sanctam eorum Confessiones differant.*

Quod idem monitum parochis & per eos Populis insinuat Archiepiscopus Rossanensis Lucius Sanseverinus (*Syn. Rossanen. anno* 1594. *de Pœnit. c.* 2.), his verbis: *Qui semel tantum solent in anni circulo confiteri, usque ad majorem hebdomadam Confessionem non differant peccatorum.*

Et in celebri Synodo Amerina (*ann.* 1195. *c.* 129.) statuitur, ut Parochi „ in Quadragesima, quantum cohortando monendoque efficere poterunt, suos adducere conentur: ne in ultimos hebdomadæ sanctæ dies Confessionem differant: sed præcipiunt temporis aliquid, quo „ ad Divinam hostiam Eucharistiamque sumendam, animum religionis ac pietatis exercitationibus incitatum „ compositumque afferant.“

In Synodo quoque Sorana (*ann.* 1612. *tit.* 5. *Decr.* 8.) sic statuitur: „ Hortamur omnes, ne differant peccata sua confiteri in hebdomada sancta, quo tempore Sa-

„ verdotes functionibus sacris valde occupati sunt; & ideo „ Parochi, per seipsos & per concionatores, debent in pri- „ ma Dominica Quadragesimæ populum monere, ut in Do- „ minica Palmarum quilibet sit confessus peccata sua, & „ non confessis eo die non dabuntur palmæ benedictæ. “ Quod utinam ubique observaretur.

Cardinalis Tiberius Mutus in Synodo Viterbiensi (*anno* 1614. *c.* 14.) statuit his verbis; „ Parochorum partes „ erunt, populum sibi commissum monere & inducere, ut „ quam singulis annis, ex præcepto Ecclesiæ, facere tene- „ tur sacramentalem Confessionem, non in majorem pro- „ trahant hebdomadam; sed in Quadragesimæ initio id „ potius peragat, ne temporum angustiis oppressus, in re „ tanti momenti ex aliqua parte deficiat. “

Et Archiepiscopus Amalphitanus (*Syn. Amalphit. anno* 1620. *de Pœnit. n.* 13.), Angelus Picus, statuit, ut Parochi „ moneant populum, ut in hebdomadam sanctam „ peccata confiteri nullo modo differant: eum enim sacris „ aliis plurimis ministeriis eo tempore Parochi & Confes- „ sarii sint occupati, præcipiti festinatione, cum magno a- „ nimarum periculo, munus hoc obire coguntur. “

CAPUT VII.

De Satisfactione.

Quæst. 1. QUid est Satisfactio Sacramentalis?

Resp. Ut colligitur ex Catech. Concilii Trid. de Sacramento Pœnitentiæ his verbis (*Num.* 88.); illa „ tantum Satisfactio Sacramenti pars censenda est, quam „ diximus ex præcepto Sacerdotis Deo pro peccatis dependi, „ hoc adjuncto, aut statutum eum animo, & deliberatum „ habeamus, peccata in posterum omni studio vitare. “

Quocirca ait S. Anselmus (*lib.* 1. *Cur Deus homo c.* 11.): *Hoc quoque attendendum est*, quod cum aliquis, quod injuste abstulit, solvit, hoc debet dare, quod ab illo non posset exigi, si alienum non rapuisset. Sic ergo debet omnis qui peccat, honorem quem rapit, Deo solvere. Et hæc est satisfactio, quam omnis peccator debet Deo facere.

Quoniam autem debitus honor Deo reddi non potest, nisi, quis peccata omnino vitare instituat, S. Augustinus relatus in Canone (*Satisfactio, de Pœnit. dist.* 3.), ait; *Satisfactio Pœnitentiæ, est peccatorum causas excidere, nec earum suggestionibus aditum indulgere.*

Quæst. 2. Quænam sunt opera, quibus satisfacere Deo possimus pro peccatis, quæque Confessor in pœnitentiam peccatorum imponere debet?

Resp. Ea ad tria præcipua reducuntur, ut in Concilio Florentino tradidit Eugenius Papa in Decreto unionis his verbis? *Tertia pars Pœnitentiæ est Satisfactio pro peccatis secundum arbitrium Sacerdotis: quæ quidem*

dem præcipue fit per orationem, jejunium, & eleemosynam.

Cujus rationem affert Divus Thomas, dum ait (*in* 2. 2. *sent. dist.* 15. *q.* 1. *ar.* 4. *q.* 3. *in corp.*): „ Dicendum, „ quod Satisfactio debet esse talis, per quam aliquid no- „ bis subtrahamus ad honorem Dei. Nos autem non ha- „ bemus, nisi tria bona; scilicet bona animæ, bona cor- „ poris, & fortunæ, scilicet exteriora: ex bonis quidem „ fortunæ subtrahimus aliquid nobis per eleemosynam, „ sed ex bonis corporalibus per jejunium; ex bonis au- „ tem animæ non oportet, quod aliquid subtrahamus a „ nobis quantum ad diminutionem ipsorum, quia per ea „ efficimur Deo accepti; sed per hoc quod ea submitti- „ mus Deo totaliter, & hoc fit per orationem.

„ Competit etiam iste numerus ex parte illa, quia sa- „ tisfactio peccatorum causas excidit; quia radices pec- „ catorum tres ponuntur, 1. Joan. 2. *Concupiscentia car- „ nis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* Et „ contra concupiscentiam carnis ordinatur jejunium; con- „ tra concupiscentiam oculorum, eleemosyna; contra „ superbiam vitæ, oratio, ut Augustinus dicit super Mat- „ th. Competit etiam quantum ad hoc quod satisfactio- „ nis est, peccatorum suggestionibus aditum non indulge- „ re, quia omne peccatum vel in Deum committitur, „ & contra hoc ordinatur oratio; vel in proximum, & „ contra hoc eleemosyna: vel in nos ipsos, & contra hoc „ ordinatur jejunium.

Quæst. 3. Satisfactio est necessaria ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ?

Resp. Docet Concilium Tridentinum, intentionem satisfaciendi Deo pro peccatis quantum per ejus gratiam possumus omnino necessariam esse, ut eorum veniam consequamur, quoniam contritio hoc desiderium includit, ut supra ostendimus.

Certum est quoque, actualem Pœnitentiam, quæ aliquam proportionem habeat cum enormitate peccatorum commissorum, necessariam esse ad eorum consequendam veniam, tum quoad culpam, tum quoad pœnam iis debitam.

Quocirca idem Concilium Tridentinum (*sess.* 14. *c.* 3.) sic habet: „ Contritio, Confessio, & satisfactio, quatenus „ in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque „ & perfectam peccatorum remissionem, ex Dei institutio- „ ne requiruntur, hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur. “

Idemque Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 2. ait: „ Ad quam tamen novitatem & integritatem per Sacra- „ mentum Pœnitentiæ sine magnis nostris fletibus, & labo- „ ribus divina id exigente justitia, pervenire nequaquam „ possumus, ut merito Pœnitentia laboriosus quidam Ba- „ ptismus a Sanctis Patribus dictus fuerit. “

Nihilominus actualis satisfactio, absolute loquendo, non est necessaria ad valorem Sacramenti. Ut enim ha-

bet idem Concilium Tridentinum (*sess. 6. c. 14.*): „ Dicendum est, Christiani hominis Pœnitentiam post lapsum „ continere satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia: non quidem „ pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti „ voto una culpa remittitur; sed pro pœna temporali.

Quæst. Prodest-ne plurimum Pœnitentibus, adire Confessores, qui illis injungant Pœnitentias gravitati peccatorum convenientes?

Resp. Omne studium, omnemque operam adhibere deberent Pœnitentes, ut hujusmodi Confessores invenirent, cum enim Confessarii medici agant partes, ii quærendi sunt, qui eorum morbis congruis remediis mederi efficaciter possint: Maxime quia, ut asserit Concilium Tridentinum (*Sess. 14. c. 8.*): „ Procul dubio enim magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam „ coercente hæ satisfactoriæ pœnæ, cautioresque & vigilantiores in futurum Pœnitentes efficiunt; medentur „ quoque peccatorum reliquiis, & vitiosos habitus, male „ vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus „ tollunt. Accedit ad hæc quod dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, „ conformes efficimur, certissimam quoque inde arrham „ habentes, quod si compatimur, & conglorificabimur.

Quin etiam magnus sanctus Ambrosius excellenter observat, nimiam erga peccatores indulgentiam, eos pejores efficere & in majores ignominiæ passiones procliviores (*in Ps.* 158.): „ Merito, *inquit*, quia vulnus grande „ & vetus est, diu serpens perfectioris medicinæ remedia „ deposcit; obsecrat ut Domini legitima miseratione curetur; cito enim refricatur vulnus, quod sanatum medicinæ lege non fuerit; imo etiam seriorem curatio „ sentit profectum: ideoque si virus in interiora proserpit, medicamenta foris apposita non sentit. Exigit ergo medicinæ ratio ut aut sectione, aut adustione curetur; nisi enim putrefacta recidantur, aut humor inutilis „ decoquatur, frustra medicinæ manus adhibentur ad vulnera: ideoque bonus Medicus hujusmodi ægrum legitime dicit esse curandum, ut possit medicina proficere. „ Lege ergo miseretur, qui cum justitia sapientiaque miretur, ut ea dimittat, quæ scit jure posse dimitti: ne „ cum alterius miseretur, seipsum legi faciat obnoxium. „ Consideremus etiam, ne & ipsum deteriorem faciamus, „ cujus miseremur injuste; plerumque enim non coercere delinquentes majoris austeritatis est, quam si ulciscaris. Traduntur enim in passione ignominiæ; qui „ cum aliquid honestum commiserint, nullum culpæ pretium ferunt.

Sed & sanctus Carolus, dignus Ambrosii successor, post Concilium Tridentinum agnovit, nimiam Confessariorum indulgentiam, Deo & Ecclesiæ spiritui plane con-

contrariam multorum Christianorum damnationis causam extitisse, quoniam Ecclesia sanctorum. Patrum vestigiis inhærens, Pœnitentiam semper laboriosum Baptismum vocavit.

„ Longe absint a nobis, *inquit Sanctus Carolus* (*in orat. habit. in Concil. Prov. 6.*), voces istorum, qui „ consuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt „ cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas. Næ isti his adulationum vocibus, vocumque „ blanditiis, cum nos fallere studeant; tum istis etiam „ illecebris populos nostros decipiunt: dicunt enim bonum malum, & malum bonum.

„ O populе meus! quis poterit omnia mala, quæ te „ undique premunt, enumerando percensere? Audent tamen isti a salutis via te adulationibus longius abducere. Populе meus! qui te in tanta malorum colluvie „ beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum „ tuorum dissipant.

„ Nec tibi blandiaris, *inquit Sanctus Bernardus*, *aut illius discipulus* (*Serm. de S. Andrea inter opera S. Bern. n. 7.*), si graviter peccanti levior pœnitentia, „ vel a nesciente, vel a dissimulante dictatus; cum in „ purgatoriis ignibus perficiendum sit, quidquid hic minus feceris, quia dignos pœnitentiæ fructus quærit Altissimus. Licet autem non evaserit manus Omnipotentis, qui tibi non plane consulit, tibi tamen ratio magistra præsidet, quæ te doceat tantum a licitis abstinere, quantum te memineris illicita perpetrasse.

Quæst. 5. Cum teneantur Confessores curare salutem suorum Pœnitentium, tenentur-ne indispensabiliter ipsis convenientes satisfactiones injungere?

Resp. Concilium Tridentinum (*sess. 14. c. 1.*) id infert ex his quæ diximus, his verbis: „ Debent ergo Sacerdotes Domini quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, salutares & convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius „ cum pœnitentibus agant, leviissima quædam opera pro „ gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum „ participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut „ satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam & infirmitatis medicamentum, sed „ etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem.

Hæc Sacri Concilii verba attentius perpendens piissimus & eruditissimus Cardinalis de Aguirre (*Dissert. 8. in Concil. Tolet 3. n. 195.*): „ Rogo ego, *inquit*, Sacerdos nimium indignus, & olim, ac diu, forsan misaus caute versatus in excipiendis Confessionibus multorum, & remissus satisfactionibus imponendis, rogo, inquam, per viscera misericordiæ Jesu-Christi, quosvis alios Confessarios, reflectamus omnes ad prædicta verba

„ Concilii Tridentini, imo Spiritus Sancti in ea dogmatica Seſſione loquentis. Conſideremus identidem illorum „ gravitatem; & ſi forte in ea parte deliquimus, ac peccatorum alienorum participes facti fuimus ob imbecillitatem, aut deſidiam noſtram; faciamus dignos pœnitentiæ fructus, ſtudeamuſque de cætero, ut & alii pariter „ illos faciant. Alioqui & ipſi pſeudo-pœnitentes, ob deſidiam noſtram relabentur, diceturque de nobis, multo potiori jure, quam de Sacerdotibus quibuſdam Hiſpaniæ „ in Canone 12. Concilii Toletani tertii. "Sæpius laicis tribuendo deſidioſe pœnitentiam, ad lamentanda rurſus facinora poſt acceptam pœnitentiam relabuntur.

Sanctus quoque Cyprianus agnovit, nimiam abſolvendi peccatores facilitatem, non impoſitis pro gravitate peccatorum congruis pœnitentiis, perſecutionem eſſe „ quæ fidelibus, pluſquam crudelitas tyrannorum, nocuit. „ Emerſit enim, *inquit* (*ſer. 5. de lapſis.*), fratres „ dilectiſſimi novum genus cladis, & quaſi parum perſecutionis procella ſævierit, acceſſit ad cumulum, ſub „ miſericordiæ titulo, malum fallens & blanda pernicies. Contra Evangelii vigorem, contra Domini ad „ Dei legem temeritate quorumdam laxatur incauta „ communicatio, irrita & falſa pax, periculoſa dantibus, & nihil accipientibus profutura.

„ Non quærunt ſanitatis patientiam, nec veram de ſatisfactione medicinam. Pœnitentia de peccatoribus exeluſa eſt, „ graviſſimi, extremique delicti memoria ſublata eſt, operiuntur morientium vulnera, & plaga lethalis altis & „ profundis viſceribus infixa, diſſimulato dolore contegitur.

„ Hoc ſunt ejuſmodi lapſis, quod grando frugibus, „ quod turbidum ſydus arboribus, quod armentis peſtilens vaſtitas, quod navigiis ſæva tempeſtas. Solatium „ æternæ ſpei adimunt, arbores radice ſubvertunt, ſermone morbido ad lethale contagium ſerpunt; naves „ ad ſcopulos, ne in portum perveniat, illidunt.

Quæſt. 6. Cum ita neceſſarium ſit ad ſalutem Confeſſorum & Pœnitentium, ut hujuſmodi Pœnitentiæ imponantur, quare vix occurrunt, qui convenientes & ſalutares Pœnitentias injungant?

Reſp. Hoc provenit ex parte Pœnitentium, & ex parte Confeſſorum; ex parte quidem pœnitentium; nam ſi arceſſentes medicum, qui medeatur corporalibus eorum infirmitatibus, & parati ſunt ad omnia præſtanda, quæ medicus jubet, modo id conferat ad ſanitatem; aliter tamen ſe gerunt erga Confeſſarium. Medicus præcipere poteſt vivendi rationem; & jejunium per quadraginta & quinquaginta dies & amplius jubere poteſt: ut ægroti ſe in cubiculo contineant, neminem videant, venæ ſectiones, inciſiones, & amaras præcipere poteſt medicinas, ſocique globulos & ſimilia: ſi autem æger aliquando conqueratur de nimia vi, aut violentia remediorum, ſufficit, quod dicatur illi non alio modo poſſe curari morbum,

bum, aut vitam produci, tunc lubens obtemperat medico.

Verum ſi Confeſſarius Pœnitenti dicat, inveteratum eſſe morbum, cumque non niſi longa Pœnitentia curari poſſe; jejunandum eſſe, ab hominum ſocietate recedendum, orationi vacandum, Pœnitentiam eſſe Baptiſmum laborioſum; occidendum eum potius, quam curandum, ſi remediis uti nolit, ejus morbo convenientibus ſecundum Eccleſiæ leges: Pœnitentes ut plurimum reſpondere ſolent eo modo, quo quondam populus Iſrael reſpondit Iſaiæ Prophetæ (*c. 30.*); *Nolite aſpicere nobis ea quæ recta ſunt, loquimini nobis placentia.*

Eruditiſſimus noſtri ævi Cardinalis Joſeph Saens de Guirre appoſite notat (*diſſertat. 8. Canon. Conc. Tol. p. 135.*), quod „ Ingentem dilationem veniæ, reconciliationis, & communionis, aut per annos plures, aut uſque ad finem vitæ, in tam aſſiduo jejunio, auſteritate, „ fletu & planctu tolerabant olim patienter Chriſtiani in „ aliquod gravius crimen lapſi, ut tandem Deo graviter „ offenſo ſatisfacerent, & ſalutem animæ obtinerent.

„ Noſtro autem ævo (o tempora, o mores!) multi non „ modo in aliquod grave crimen, ſed in varia aut pluri„ ma lapſi, vix jejunio aliquo, auſteritate, fletu, aut „ planctu præmiſſo, accedentes ad confitendum ſtatim abſol„ vi volunt, & mitti ad Communionem. Quod ſi Sacer„ dos pius & doctus, & verſatus in diſciplina Eccleſiaſtica, ac Sacris Canonibus, illos hortetur ad jejunandum, „ plangendum, & orandum, non dico integris annis, non „ menſibus, ſed aliquot hebdomadis, aut ſaltem diebus, „ antequam abſolvantur, ut veram de peccatis contritio„ nem & totius cordis converſionem impetrent, qua Deum „ graviſſime offenſum ſibi concilient, ſeque ad veniam diſponant; videbis illos impatienter omnino id ferre, & „ vociferari adverſus Sacerdotes hujuſmodi, eoſque incuſare veluti crudeles & carnifices conſcientiarum.

„ Hoc novo injuſtiſſimæ accuſationis & criminationis „ ſcelere jam longe nequiores effecti, adeunt quempiam a„ lium Sacerdotem ignarum, remiſſum, palponem aut „ nullius zeli circa diſciplinam eccleſiaſticam, & abſque „ ulla contritione de novo ſcelere commiſſo, ac de aliis „ præcedentibus, levi ſatisfactione impoſita, ſtatim aſſe„ quuntur, aut extorquent ab eo præproperam abſolutio„ nem, & intempeſtivam Communionem, utramque in„ genti dantis & recipientis damno."

Confeſſariorum quoque culpa id accidit, qui ſeipſos potius, quam Pœnitentium ſalutem quærentes, iis potius placere, quam mederi volunt. Quod quidem egregie exponit D. Auguſt. de prædicatoribus diſſerens, quibus id ipſum exempli loco proponit, quod Divo quondam Paulo contigit his verbis (*S. Aug. l. de Paſtorib. c. 9.*): „ Teſtimonium perhibet Apoſtolus, quod ſicut „ Angelum Dei ſuſceperint eum, & quod, ſi fieri poſſet, oculos ſuos vellent eruere, & illi dare, & ta-

„ men accedit ad ovem languidam, & ovam *putridam*, „ *secare vulnus, non parcere putredini*; ergo, *inquit*, „ inimicus factus sum vobis verum prædicans? *Ecce*, „ *& accepit de lacte ovium, sicut paulo* ante memora- „ vimus, & indumentum ex lanis ovium, sed tamen „ oves non neglexit; non enim sua quærebat, sed quæ „ Jesu Christi. Absit ergo, ut dicamus vobis: vivite ut „ vultis, securi estote. Deus neminem perdet: tantum- „ modo fidem Christianam tenete; non perdet ille quod „ redemit, non perdet pro quibus sanguinem suum fu- „ dit: & si spectaculis volueritis oblectare animos ve- „ stros, ite; quid mali est? & festa ista quæ celebrantur „ per universas civitates & publicis mensis seipsos, ut pu- „ tant, jucundantium, revera magis perdentium; ite, „ celebrate; magna est Dei misericordia, quæ totum i- „ gnoscat. Hæc si dixerimus, forte congregabimus tur- „ bas ampliores; & si sint quidam, qui nos sentiant hoc „ dicentes non recta sapere, paucos offendimus, sed mul- „ titudinem conciliamus. Quod si fecerimus, non verba „ Dei, non verba Christi dicentes, sed nostra, erimus „ Pastores nosmetipsos pascentes, non oves.

Ille fons est, & origo indulgentiæ Confessariorum; hinc fit, ut pœnitentibus congruas non imponant Pœnitentias, seipsos quærunt, sibi consulunt, & pœnitentium saluti minime student, de qua tamen aliquando Deo reddent rationem. Pernicioſa Confessariorum indulgentia sæpissime provenit ex eo, quod Confessores Tribunalia & Ecclesias frequentari desiderant, ideoque non audent veritates non placentes, licet necessarias, pœnitentibus dicere; & viam arctam, quæ sola ad salutem ducit, divitibus indicare, ne fastiditi alios adeant Confessores. *Omnia subversa sunt*, ait sanctus Chrysostomus, Homil. 26. ad populum Antiochenum, *Omnia confusa, quod volut in Theatris multitudinem quærimus, non vero probatam multitudinem*. Medicus qui non multum solicitus est de sanitate ægrotantis, ei grata præscribit remedia, ut ejus voluntati placeat, cavetque sibi a majoribus incisionibus faciendis, ne ei displiceat: verum Pater, qui inservit Filio ægroto, eum etiam invitum eas sumere cogit medicinas, quas necessarias esse putat ad ejus salutem recuperandam; nec ægri voluntati placere studet, nisi in quantum sanitati recuperandæ confert, quam solam intendit: *Non respicit ad voluntatem, sed ad sanitatem*. Ita prudens zeloque fervens Confessarius, Pœnitenti suo cum omni indulgentia, & mansuetudine applicat remedia, ut magis ægro prodesse valeant: sed postmodum vulnus ad putrescentem usque materiam aperit, nec displicere timet, quando putat, id Pœnitentis saluti conferre posse: Pœnitentiam peccati magnitudini convenientem impendit, male parta cogit restituere, vitamque agere Christianam, & a mundi illecebris & cupiditatibus alienam.

Quæst.

Quæst. 7. Si Confessarius non imponat satisfactionem convenientem, tenetur-ne pœnitens illam augere, ut satisfaciat divinæ justitiæ?

Resp. Certum est, quod cum peccata mortalia magna satisfactionis opera exigant, indulgentia, aut ignorantia Confessorum non potest pœnitentem ab iis dispensare: oportet, ut tunc studium, in se vindicandi injuriam Deo factam, eum excitet ad Pœnitentiam criminum suorum magnitudini convenientem sibi imponendam. Hæc pernicioſa Confessariorum indulgentia eum non impedire debet, quominus æqualitatem, justamque proportionem servet, quæ inter peccata, & satisfactionem esse debet, & ita dignos fructus Pœnitentiæ facere.

Quoniam, ut ait S. Augustinus (*hom. ultima, l.* 50.): „ Non sufficit mores in melius commutare, & a factis ma- „ lis recedere, nisi etiam de his, quæ facta sunt, satisfa- „ ciat Deo per Pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemi- „ tum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus ele- „ emosynis.

Pro capitalibus vero criminibus, inquit S. Cæsarius (*hom.* 8.) *addendæ sunt lacrymæ, & rugitus, & gemitus, continuata, & longo tempore procrastinata jejunia, lavgiores eleemosynæ, etiam plusquam non ipsi valere possimus, erogandæ.*

Renunciandum est sæculo, ait S. Ambrosius (*l.* 5. *de Pœn. c.* 10.), *somno ipsi minus indulgendum, quam natura postulat; interpellandus est gemitibus, interrumpendus est suspiriis, sequestrandus orationibus: vivendum ita, ut vitali huic moriamur usui, seipsum sibi homo abneget, & totus mutetur.*

Grandi plagæ alta & prolixa opus est medicina, ait idem Sanctus (*in Ep. ad Virg. lapsum c.* 8.): *grande scelus, grandem habet necessariam satisfactionem.*

Quare, ut ait S. Basilius, *Itaque attende tibi ipsi*, ut „ proportione, hinc quoque mutueris, ex admota tibi „ medela valetudinis instaurandæ subsidium. Magnum est „ & grave peccatum, multa opus habes confessione, la- „ crymis amarulentis, peracri contentione vigiliarum in- „ divulso & continenti jejunio.

Si in correctione minor est afflictio, quam in culpa fuit delectatio, non est dignus Pœnitentiæ fructus, ait Hugo a sancto Victore (*2. de Sacram. p.* 14. *c.* 21.)

Quod si ipsi judices fiant, ait S. Prosper (*Lib. 2. de vita contemp. c.* 7.), *& velusi suæ iniquitatis ultores, hic in se voluntariam pœnam severissimæ animadversionis exercent: temporalibus pœnis mutabunt æterna supplicia; & lacrymis ex vera cordis compunctione fluentibus restinguent æterni ignis incendia.*

Et sicut expresse dicit Theodoretus (*in Ep. divinor. Decretorum, cap. de Pœn.*): „ Sunt ergo medicabilia, „ etiam quæ post Baptismum fiunt vulnera; medicabilia „ autem, non ut olim, sed per multas lacrymas, &

„ fle-

„ fletus, & luctus, & jejunium, & orationem, & la-
„ borem facti peccati quantitati respondentem. “

„ Nec tibi blandiaris, ait Petrus Damiani (*ser.* 58. *sive* 2. *de S. Andrea*), si graviter peccanti levior Pœ-
„ nitentia vel a nesciente, vel a dissimulante dictatur;
„ cum in purgatoriis ignibus perficiendum sit, quidquid
„ hic minus feceris; quia dignos Pœnitentiæ fructus quæ-
„ rit Altissimus. Licet autem non evaseris manus Dei
„ viventis, qui tibi plene non consuluit; tibi tamen ra-
„ tio magistra præsidet, quæ te doceat tantum a licitis
„ abstinere, quantum te memineris illicita perpetrasse. “

Quæst. 8. Quomodo Confessarius se gerere debet in praxi, ut convenientes satisfactiones pœnitentibus injungat?

Resp. Sequi debet, quod sancte præscribit Div. Carolus, dum ait (*Actor. p.* 4. *de Instructione Confes.*)

„ Confessarium esse debere
„ in imponenda Pœnitentia
„ prudentem, ita ut non tam
„ levis sit, ut Ecclesiæ Cla-
„ ves contemptui exponat, &
„ seipsum Pœnitentium suo-
„ rum criminum participem
„ efficiat; nec tam gravem
„ & longam debet impo-
„ nere, ut pœnitentes
„ vel eam non possint ac-
„ ceptare, vel acceptatam
„ plane perfecteque com-
„ plere.

„ Quamobrem Confessa-
„ rius scire debet Canones
„ pœnitentiales, quia licet
„ possit, & debeat eos pru-
„ dentia sua moderari, spe-
„ ctata pœnitentis contri-
„ tione, ac personæ ipsius
„ habita ratione, aliarum-
„ que circumstantiarum;
„ quos tamen Canones,
„ quantum poterit, & ex-
„ pediens esse judicaverit
„ observare conabitur: &
„ quamquam suis pœniten-
„ tibus opera satisfactionis
„ ab antiquis canonibus
„ præscripta non imponat,
„ eorum tamen rigorem i-
„ psis exhibere debet, ut
„ ad majorem contritionem
„ excitet, & ita facilius
„ impellat ad faciendam

„ Nello ingiongere la
„ satisfazione, e peniten-
„ za deve il Confessore essere
„ circospetto, acciò non le
„ imponga tanto leggiere,
„ che la potestà delle chiavi
„ ne venga in disprezzo, e
„ che esso non partecipi de'
„ peccati degli altri nè meno
„ tanto gravi, o lunghe, che
„ li penitenti ricusino di e-
„ seguirle, o accettandole
„ non le eseguiscano poi
„ intieramente.

„ Per tanto deve il Con-
„ fessore sapere li Canoni
„ penitenziali, perciò che
„ quantunque si possino, e
„ debbano moderare ad ar-
„ bitrio di prudente, e di-
„ screto Confessore secondo
„ la contrizione del peni-
„ tente o la qualità, o
„ diversità delle persone,
„ ed altre circostanze; non-
„ dimeno è bene sempre
„ guardare li suddetti Ca-
„ noni, ed a quelli come
„ a regole conformarsi,
„ quanto si giudicherà spe-
„ diente: e quantunque il
„ Confessore non imporrà
„ la penitenza del Canone
„ antico, doverà nondime-
„ no spesso manifestarlo al
„ penitente, per indurlo a

„ mag-

„ Pœnitentiam faciliorem,
„ & minus molestam, quam
„ ipsis vult imponere, er-
„ ga eos ea utendo clemen-
„ tia, quam nunc exercet
„ erga Filios suos Ecclesia,
„ moderando ac temperan-
„ do antiquæ Ecclesiæ di-
„ sciplinæ rigorem.

„ Confessarii, ut habet
„ idem Sanctus, satisfa-
„ ctionem peccatis com-
„ missis convenientem,
„ quantum possunt, impo-
„ nant, v. g. pro peccato
„ carnis imponendo jeju-
„ nia, vigilias, peregrina-
„ tiones, cilicia, & similia
„ exercitia, quæ carnem
„ macerare & domare pos-
„ sint; pro peccatis avari-
„ tiæ, præter restitutiones
„ necessarias, imponet e-
„ leemosynas singulorum
„ facultatibus, & commo-
„ dis convenientes.

„ Pro superbia, & aliis
„ animi peccatis, juvabit
„ loco Pœnitentiæ oratio-
„ nem imponere, qua mens
„ coram Deo prostrata vi-
„ res acquirit, ut similibus
„ peccatis resistat.

„ Iis vero qui negligen-
„ tiores fuerint in addiscen-
„ dis Christianæ Religionis
„ Mysteriis, præcipiet, ut
„ prædicationes audiant, &
„ aliquanto tempore Chri-
„ stianæ adsint Doctrinæ,
„ seu Catechismo.

„ Minus autem devotis,
„ tepidisque, & salutis suæ
„ negligentioribus, Eccle-
„ sias frequentare jubebit,
„ divinis interesse officiis,
„ & sæpius orare.

„ Blasphemis gravem im-
„ ponet Pœnitentiam, ju-
„ xta criminis magnitudi-
„ nem, secundum sacrorum

„ maggior contrizione, ed
„ a eseguire tanto più pron-
„ tamente la minore peni-
„ tenza che li sarà stata in-
„ giunta, cavando utilità
„ dalla benignità che oggi
„ usa seco la santa Chiesa
„ in mitigar il rigore della
„ antica disciplina Ecclesia-
„ stica.

„ Procuri che le satisfa-
„ zioni corrispondano ai
„ peccati commessi, come
„ imponendo per li peccati
„ carnali digiuni, vigilie,
„ peregrinazioni, cilicj, ed
„ altre simili cose che pos-
„ sono macerare, e morti-
„ ficare la carne. Per il
„ peccato della avarizia,
„ oltre le debite restituzio-
„ ni, imponga elemosina
„ conforme alla facoltà di
„ ciascuno.

„ Alla superbia, ed altri
„ peccati spirituali, convie-
„ ne la orazione, con la
„ quale umiliandosi innanzi
„ a Dio, si acquistano for-
„ ze, e vigore di resistere
„ a simili peccati.

„ Alla negligenza di im-
„ parare le cose Cristiane,
„ gli imponga di ascoltare
„ le prediche, ed andare
„ almeno per certo tempo
„ alle scuole della dottrina
„ Cristiana.

„ Agli indevoti, e tepidi
„ nelle cose della salute,
„ gli imporrà il visitare, e
„ frequentare le Chiese, di-
„ vini offizj, e frequentare
„ le orazioni.

„ Alli bestemmiatori par-
„ ticolarmente imponga gra-
„ ve penitenza, secondo la
„ qualità della colpa, con-

„ for-

„ Canonum disposition, „ juxta Pontificum, Concilii Lateranensis, & Provincialium Conciliorum „ Decreta.

„ Quocirca Confessario „ summa opus est prudentia, habita ratione qualitatis, & conditionis personæ, quare non imponet eleemosynas pauperibus, „ nec jejunia iis qui opera „ manum suarum vivunt; „ eamdemque adhibebit cautionem in cæteris Pœnitentiæ operibus præscribendis.

„ Cavebit quoque sibi ab „ absolvendis peccatoribus „ publicis, aut scandalosis, „ aliter quam ipsis publicas „ imponendo Pœnitentias, „ juxta magnitudinem criminum eorum, ut se corrigendo, publicum quoque reparent scandalum, „ cui occasionem dederunt, „ juxta Decreta Sacro-sancti „ Concilii Tridentini, & „ ea quæ a nobis statuta sunt „ in primo & tertio Concilio Provinciali nostro: neque præsumat satisfactionis, & Pœnitentiæ opera „ publica, in alia secreta, „ & particularia commuta- „ re, sine expressa licentia „ a nobis concessa.

„ formandosi alla disposizione de' Sacri Canoni, Decreti de' Pontefici, Concilio Lateranense ed ordinazione de' nostri Concilj Provinciali.

„ Deve però il Confessore „ usar prudenza, avendo riguardo alla qualità delle „ persone, non imponendo „ elemosina a' poveri, nè „ ordinariamente a quelli che „ con le proprie fatiche si „ guadagnano il vivere, digiuni, ed avendo il medesimo riguardo nelle altre penitenze.

„ Avvertisca di non assolvere pubblici, o scandalosi peccatori, senza ingiungere loro pubblica satisfazione, e penitenza „ proporzionata al suo errore: acciò che con la „ correzione loro soddisfacino lo scandalo dato in „ conformità del Concilio di „ Trento, e di quelle che „ è ordinato sopra di questo „ nel primo, e terzo nostro „ Concilio Provinciale; Nè „ commuti le satisfazioni, o „ penitenze pubbliche in altre secrete senza avere da „ noi espressa facoltà.

Scire quoque debent Confessarii, ut convenientem imponant Pœnitentiam; satisfactionem, secundum Divum Thomam (*Suppl. q. 15. art. 1. in corp.*), sanctum Antoninum, & communiter Doctores, esse actum justitiæ: *Satisfactio*, inquit Sanctus Antoninus (*2. p. tit. 14. c. 20.*), *est actus justitiæ: & ideo æqualitas quædam requiritur inter offensam & opus satisfactorium, quia justitia consistit in quadam æqualitate.*

Sic v. g. qui omisit jejunare tres, aut quatuor dies tempore quadragesimæ, deberet ad satisfaciendum Deo, tantumdem temporis post Quadragesimam jejunare. Qui carnem comedit tempore vetito, tantumdem temporis deberet ab ea abstinere, cum licitum est carnem manducare; qui inebriatus est, aut peccavit contra temperan- „ tiam,

tiam, abstinere a vino; aut jejunare tantumdem temporis.

Octavum Concilium Toletanum (*ann. 653. Can. 9.*) præceperat Pœnitentiam multo longiorem in similibus casibus: ait enim: „ Quisquis sine inevitabili necessitate, atque fragilitate & evidenti languore, seu etiam impossibilitate „ ætatis, diebus quadragesimæ esum carnium præsumpserit attentare, non solum reus erit resurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab ejus diei sancta Com- „ munione: & hoc illi cumuletur ad pœnam, ut ipsius anni tempore ab omni usu carnium abstineat gulam, quia „ sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam.“

Qui peccavit ex superbia, debet se exercere in operibus humiliantibus, quæ parem, proportione servata, confusionem habent; & ita de reliquis peccatis, juxta id quod dicitur Apocalypsis 18. *Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum.*

Quæst. 9. Confessores possunt-ne abstinere ab imponendis satisfactionibus convenientibus tempore Jubilæi? Videtur enim indulgentias fore inutiles, si peccatores semper tenerentur exequi satisfactiones peccatis convenientes & proportionatas?

Resp. In nullo legimus Concilio, in nullo Ecclesiæ Patre, quod Jubilæum, aut quæcumque alia indulgentia eximat Confessores ab onere injungendi Pœnitentias salutares, ac qualitati criminis, & facultati Pœnitentium convenientes:

Unde semper ejusmodi satisfactiones imponi debent. Primo, quia, ut diximus ex Concilio Tridentino (*Sess. 14. c. 8.*): *Procul enim magnopere a peccato revocant, & quasi fræno quodam coercent hæ satisfactoriæ pœnæ, cautioresque, & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt. Proindeque gravem Confessor injuriam facit pœnitenti suo, si non confevat illi tam salutare remedium, quo eum revocet a peccando, hoc prætextu; quod per indulgentiam obtinet omnis pœnitentiæ debitæ relaxationem.*

Secundo, quia Ecclesia non videtur velle ea tollere, quæ sanctis Scripturis, Conciliorum Decretis, ac Patrum sententiis præcipiunrur, qui, ut optime notavit S. Carolus (*Act. p. 4. de modo imponendi pœnit. p. 31.*), obligant peccatores, ut dignos pœnitentiæ fructus faciant, & ad Deum se convertant in jejunio, fletu, & planctu. „ Quare, *ut ait idem Archiepiscopus*, Parochus videbit, „ ne pro peccatis gravibus leviſſimas pœnitentias imponat: „ id quod & Confessoribus & pœnitentibus periculosum est, „ cum id a sacris Litteris, & a Conciliorum Decretis, & „ a sanctorum Patrum sententia alienum sit, nam divinæ „ Litteræ ab iis qui pœnitentiam agunt, hoc efflagitant, „ ut fructus dignos pœnitentiæ faciant, utque ad Dominum convertantur in jejunio, fletu, & planctu. Et ve-

„ to

„ ro qui peccatis gravibus leves quosdam pœnitentiæ modos imponunt hi, Canon inquit, *consuunt pulvillos*, secundum Propheticum sermonem, *sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis, ad capiendas animas*. " Imo Concilium Tridentinum docet, alienorum peccatorum participes fieri eos Confessores, qui dum cum pœnitentibus indulgentius agunt, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungunt.

Ipsi etiam summi Pontifices in Bullis Jubilæi asserunt, se Indulgentias conferre: *Vere pœnitentibus, & confessis, vel qui vere pœnitebunt, & confitebuntur*, ut patet ex Bulla primi Jubilæi concessi a Bonifacio VIII. quæ incipit; *Antiquorum*.

Et Paulus II. in Bulla reductionis Jubilæi, quæ incipit *Ineffabilis*, addit: „ Ut mortis hujus, & damnationis detrimenta evitent, his, atque aliis meritoriis operibus peccata sua omni ex parte studeant expiare, ut saltem per hæc remedia, atque remissionum, & indulgentiarum largitionem hujusmodi, quibus Christicolas omnes veluti data mu„nu ad salutem perpetuam invitamus, ac Sanctorum meritis „ & intercessionibus adjuti, ad æternam mereantur beatitudinem pervenire.

Ideoque fortassis S. Carolus in Pastorali illa Epistola quam scripsit ad instructionem populorum Diœcesis Mediolanensis, de modo, quo se gerere deberent, ut Jubilæum anni sancti consequerentur, eos monet (*S. Caroli Actor. p. 7.*), * *ut non solum Romam adeant, & Ecclesias Jubilæo assignatas visitent, sanctorumque reliquias, verum etiam ut harum Ecclesiarum visitationi veræ adjungant pœnitentiam, ita ut hoc iter conficiant in gratia Dei, tantaque cum carnis, & sensuum mortificatione, ut ea prodesse valeat in satisfactionem peccatorum*.

Quod quidem declarat, sanctum hunc Archiepiscopum manifestare voluisse populo suo, unumquemque eniti debere misericordiam Dei promereri bonis operibus & Jubilæi indulgentiam intueri, non tamquam occasionem negligendæ pœnitentiæ, sed tamquam medium, quod supplere possit impotentiæ, & infirmitatis nostræ defectus, nosque juvare, ut plenam, integramque pro peccatis nostris Deo satisfactionem exhibeamus.

Illi igitur, qui vere cupiunt esse dispositi ad accipiendas indulgentias, debent, ut Ecclesiæ puræ intentioni „ respon-

* Nè vi dovete solamente contentar di andar a Roma, e visitare quelle Chiese, e Reliquie de' Santi; ma a questo dovete congionger vera, e perfetta penitenza, e di modo, che facciate questo viaggio in grazia di Dio, e con tal mortificazione della carne, e sensi vostri, che serva anco per la satisfazione dei vostri peccati.

respondeant, sese excitare ad sinceros pœnitentiæ motus, operam dare, ut anteactæ vitæ peccata purgent secundum vires suas, vero, sinceroque studio, illius Apostoli ad Galatas dicti recordantes (*c. 6.*) *Nolite errare, Deus non irridetur*; & tunc licet satis virium, satis constantiæ, ipsis non suppeteret, ut ex toto implerent, quod requiritur ad peccatorum satisfactionem, Ecclesia, quæ rationem habet bonæ eorum voluntatis, & fragilitatis miseretur, supplet per exhibitas indulgentias eorum defectus, ut divinæ justitiæ perfecte satisfacere valeant; quod per sua bona opera præstare minime prævalent.

Id agnovit S. Cyprianus sermone de lapsis, dum ait: *Pœnitenti operanti, roganti potest clementer ignoscere, potest acceptum ferre, quidquid pro talibus & petierint Martyres, & fecerint Sacerdotes*.

Et legimus in Historia Ecclesiastica, quam conscripsit Cardinalis Baronius (*Annal.* 10. 11.) ad annum Christi 1073. n. 61. Gregorii VII. anno 1. *Cum autem Lincolniensis Episcopus suis litteris ab eodem Summo Pontifice petiisset suorum peccatorum absolutionem, quam usitatiori voce indulgentiam appellamus, eam his verbis impendit*: Absolutionem præterea peccatorum tuorum, sicut rogasti, authoritate Principum Apostolorum Petri & Pauli fulti, quorum vice quamvis indigni fungimur, tibi mittere dignum duximus: si tamen bonis operibus inhærendo, commissos excessus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris: *Ut appareat, Sedis Apostolicæ indulgentias illis communicari, qui, quantum suppetunt vires, bene operari non prætermittunt, non autem ignavis, otiosis, ac negligentia torpescentibus*.

Idcirco Eminentissimus Cardinalis Denhoff desiderat (*in Instruct. past. p.* 120.), (*)

„ Ut Confessarii vitent „ omnino abusum, quem „ aliqui introducunt, dum „ in tempore Jubilæi, aut „ Indulgentiæ alicujus ple„ nariæ, sub prætextu, quod „ si ad litteram adimplean„ tur operæ præscriptæ in „ Bullis Pontificiis, remit„ titur non solum culpa, „ sed etiam pœna peccatis „ debita, imponunt magnis „ peccatoribus leviſſimas „ pœnitentias; quia sci„ licet hæc praxis contra„ ria est intentioni Eccle„ siæ, quæ vult quidem „ adjuvare filios suos, ut „ per indulgentias possint

(*) Guardatevi dall'abu„ so, che introducono cer„ ti Confessori, i quali nel „ tempo di Giubileo, e „ nelle occasioni di indul„ genze plenarie, col pre„ testo, che queste adem„ pite letteralmente le o„ pere enunziate nelle Con„ fessioni de i sommi Pon„ tefici rimettono colla col„ pa tutta la pena, impon„ gono a graviſſimi peccato„ ri leggieriſſime penitenze: perchè tale pratica è „ contraria alla mente del„ la Santa Chiesa, la qua„ le vuole bensì ajutare i „ suoi figli per mezzo dell'

„ In-

„ satisfacere pro pœnis debitis, quas aliqui non possunt omnino persolvere, aut propter debilitatem virium, aut propter brevitatem vitæ, aut certe quia vix aliquando pœnitentias peccatis convenientes impleverunt; sed Ecclesia non intendit dispensare a lege divina, quæ ad fructus dignos pœnitentiæ faciendos obligat, aut pigritiam, seu negligentiam inspirare in exercendi operibus satisfactoriis tantopere in sacra Scriptura, & a sanctis Patribus commendatis.

„ 1. Unde in Concilio Tridentino declaratur quod, „ *neque vero securior alia via in Ecclesia Dei umquam existimata fuit ad amovendam imminentem a Deo pœnam, quam ut hæc Pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent.* Eadem Ecclesiæ mens manifestatur in multis Bullis Pontificiis, in quibus summi Pontifices exprimunt, se indulgentias elargiri *vere pœnitentibus:* quæ clausulam sinceram omnium peccatorum detestationem, firmum non peccandi propositum, & voluntatem congrue Deo satisfaciendi importat. Equidem si ita dispositus sit peccator, & juxta vires conetur divinæ justitiæ satisfacere, tunc Ecclesia veluti pia mater, cum indulgentiis adhibitis adjuvat, ut possit debita omnino persolvere, si plenariæ sunt, aut aliquam partem, si limitatæ.

„ Indulgenze a soddisfare per le pene incorse, le quali alcuni non possono finire di pagare per la debolezza delle forze, altri per la brevità della vita, molti non averanno fatte penitenze proporzionate a i loro peccati: Ma non intende gli dispensarli dalla legge divina, che gli obbliga a fare frutti degni di penitenza, nè rendergli pigri, o negligenti nello esercizio delle opere soddisfattorie tanto raccomandate e nelle sagre Scritture e da SS. Padri.

„ 1. Perciò il Concilio di Trento dichiara, non essere stata mai nella Chiesa strada più sicura per sottrarsi da i castighi, che quali Iddio minaccia a peccatori, che l'esercitare si spesso in simili opere di penitenza, accompagnandole con sentimenti di vero dolore. Dichiarano questa mente della Chiesa molte Bolle delle Indulgenze concesse da Sommi Pontefici, nelle quali essi dicono, concederle *vere pœnitentibus* la quale clausula importa la sincera detestazione di tutti i peccati il fermo proponimento di non peccare, e la volontà di dare a Dio soddisfazione congrua: trovandosi il peccatore in tale disposizione e facendo col fervore le sue parti per soddisfare alla divina giustizia, viene la Chiesa, quale madre pietosa, in ajuto collo sborso delle Indulgenze, acciò finisca di pagare i suoi debiti

„ col-

„ 2. Quapropter aliquando fieri potest, ut indulgentias plenarias non omnes illi plene consequantur, qui deposito peccatorum affectu, conditiones præscriptas ad litteram impleverunt: quia scilicet nos omnes æquales summæ debitores sunt, nec omnes æqualiter ornati sunt debita minuere; & Superior Indulgentias concedens, dictas circumstantias saltem habitualiter attendit, & ponderat.

„ Hæc est Sancti Bonaventuræ doctrina: *Indulgentiæ*, inquit, *quantum est ex potestate dantis, tantum valent, quantum promittunt... non tamen cuilibet valent tantum, nec æqualiter omnibus; sed secundum existimationem ejus, quam habuit, vel habere debuit, qui indulgentiam fecit: quam non oportuit exprimere, quia omnes fideles bene illud in corde præsupponere, quod dona, & miserationes Sancti Spiritus donentur cum æquo libamine.*

„ Illud etiam inferri potest ex aliquibus summorum Pontificum constitutionibus, in quibus hanc esse illorum intentionem, expresse declararunt. Ita videtur in Constitutione Bonifacii VIII. in qua promulgans Indulgentiam Jubilæi universalis, ita loquitur: *Unusquisque tamen plus merebitur, & indulgentias efficacius con-*

„ colle plenarie tutti, colle limitate la porzione corrispondente.

„ Onde si danno casi, che le Indulgenze plenarie non da tutti, che hanno deposto l'affetto a i peccati, e adempite letteralmente le condizioni prescritte, si guadagnino pienamente, perchè non tutti hanno l'istessa quantità di debiti a pagare, nè tutti hanno fatto i medesimi sforzi a diminuirli; alle quali cose il Superiore, che le concede, ha sempre riguardo abitualmente; è dottrina di S. Bonaventura *in 1. sent. dist. 20. q. 6. in fine.*

„ Ciò si raccoglie da alcune Costituzioni de' Sommi Pontefici, nelle quali hanno espressamente dichiarato, essere tale la loro intenzione; l'abbiamo in quella di Bonifacio VIII. ove promulgando l' Indulgenza del Giubileo universale, così parla; *Unusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius conse-*

„ que-

„ *sequetur, qui Basilicas ipsas amplius, & devotius frequentabit.* Et in Constitutione, quam Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi edidit, dum concedit Indulgentiam plenariam iis, qui aliquid pro belli sacri expensis erogabunt, exprimit, quod quisque hanc Indulgentiam lucrabitur, *juxta quantitatem subsidii, & devotionis affectum.* Et ita hi Pontifices indicant, indulgentias plenarias fideles lucrari juxta mensuram operum pœnitentiæ, & devotionis fervorem, quibus peccatorum debita minuuntur.

„ Hæc est Cardinalis Cajetani opinio, qui relata supradicta formula, *vere pœnitentibus*, adhibita a summis Pontificibus, asserit, *Indulgentias non consequi pœnitentes negligentes; sed pœnitentes sollicitos, qui soli sunt vere pœnitentes.* Deinde exponit hujus opinionis prærogativas, juxta quam *solvuntur omnes quæstiones tam de nimis largo Dei foro, quam de committendis sufragiis pro plenarie absolutis in morte, quam admiratione sapientum, & obloquutionibus detra-*

„ *quetur, qui Basilicas ipsas amplius, & devotius frequentabit.* E nella Costituzione d' Innocenzio IV. pubblicata nel primo Concilio di Lione, colla quale concedendo l' Indulgenza plenaria a chi contribuirà per le spese della guerra santa, dice, che ognuno le guadagnerà *juxta quantitatem subsidii, & devotionis affectum.* Con che ci danno ad intendere, che le Indulgenze plenarie si guadagnino col riguardo sì alle opere penitenziali frequentate, come al fervore della divozione, con che si va scemando l' obbligo della soddisfazione.

„ Del medesimo sentimento è il Cardinale Gaetano, il quale dopo aver citata la già accennata formula usata da' sommi Pontefici: *Vere pœnitentibus*, dice, *indulgentias, &c. Tract. 10. de sufficientibus indulgentias, q. 1.*

„ Se-

„ *bentium; & excitantur fideles ad pœnitentiæ opera. Nec aliquid adimitur efficaciæ indulgentiarum, sicut nihil adimitur efficaciæ Sacramentorum, ex hoc quod oportet accedentes ad illa esse bene dispositos, si fructuosa sibi esse volunt. Soli siquidem indigni indulgentia, ab illius fructu juxta hunc dicendi modum excluduntur.*

„ Ecclesia etiam nunc indulgentiam thesaurum cum eadem intentione dispensat, idcirco, dum concedit Jubilæos, imponit semper opera ex natura sua satisfactoria, ut sunt jejunia, eleemosynæ, orationes, & Ecclesiarum visitationes; & dum alias indulgentias plenarias elargitur, obligat ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ & ad implendam operam pœnalem præscriptam, ut ita modum suggerat fidelibus lucrandi tales indulgentias, aut dando complementum cum his operibus satisfactioni jam incœptæ, aut supplendo, quod deest pœnitentiarum defectibus, exercendo opera pœnitentialia in Bullis præscripta, & dolendo de peccatis cum extraordinario fervore.

„ Cum igitur hæc opinio Ecclesiæ menti magis conformis videatur, cum S. Bonaventura concludendum est: *Ideo sanum consilium est, quod homo semper pœniteat.* Idem sentit S. Thomas, & in praxi omnino in Confessionali sequendus

„ Seguita la Chiesa anche oggi a dispensare i tesori delle Indulgenze con la istessa intenzione di prima: mentre concedendo i Giubbilei, impone ella opere di natura sua soddisfattorie, come sono i digiuni, le limosine, la orazione, e la visita delle Chiese: e compartendo altre indulgenze plenarie, impone l'obbligo di ricevere il Sagramento della Penitenza, col fare la opera penale prescritta, per dare con ciò modo a' fedeli di guadagnare tale Indulgenza, o col compire con esse la soddisfazione già avanzata, o col supplire alle passate impenitenze, e praticando le opere penitenziali ingionte dalla Bolla, e dolendosi dei peccati con un fervore straordinario.

„ Dunque già che questa opinione pare più conforme alla mente della Chiesa, concludiamo con S. Bonaventura; *Ideo sanum est consilium, quod homo semper pœniteat.* Dello stesso parere è S. Tommaso, che dovrete „ onninamente metter in

„ pra-

„ est, dum dicit: *Consulendum est eis, qui indulgentiam consequuntur, ne propter hoc ab operibus pœnitentiæ injunctis abstineant; ut etiam ex his remedium consequantur, quamvis a debitis pœnæ essent immunes; & præcipue quia quandoque sunt plurimum debitores, quam credant.* Cardinalis Bellarminus in eodem S. Thomæ sensu loquitur, dum ait: *Omnino sic accipiunt prudentes Christiani Pontificias indulgentias, ut simul etiam studeant dignos fructus ferre, ac pro suis peccatis Domino satisfacere.*

„ pratica nel Confessionario. La dottrina del Cardinale Bellarmino è uniforme alla accennata del Dottor Angelico. *Lib. 1. De Indulgentiis, cap. 12. ad 5. Omnino*, afferma quel Porporato, *sic accipiunt prudentes Christiani Pontificias indulgentias, ut simul studeant dignos fructus ferre, ac pro suis peccatis Domino satisfacere.*

Quæst. 10. Potest-ne absolvi pœnitens, qui recusat pœnitentiam sibi rationabiliter impositam, quamque potest implere, dicens, se pro peccatis suis in Purgatorio satisfacturum?

Resp. Certum est, eum absolvi minime posse. Primo, quia frustra Tridentina Synodus præcepisset omnibus Sacerdotibus, ut imponant satisfactiones gravitati criminis convenientes; nisi velint alienorum peccatorum participes fieri, si pœnitentes, absque justa causa, tolerabilem pœnitentiam recusare possent.

Secundo, quia ex eodem Concilio Tridentino (*sess.* 14. *c.* 41.): „ Constat enim, Sacerdotes judicium hoc incognita causa exercere non potuisse; neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis servare potuisse, si in genere dumtaxat, & non potius in specie, ac sigillatim sua ipsa peccata declarassent. Hinc evidens est, juxta Concilium, eum absolvendum non esse, qui renuit acceptare Pœnitentiam peccatis suis convenientem; quia tunc non servaretur æquitas: cui tamen servandæ studere debent Confessarii, cum Judices sint, ut habet dictum Concilium.

Accedit authoritas S. Gregorii, qui ait (*l. 6. in c. 13. 3. Reg.*): *Quid prodest confiteri flagitia, si Confessionis vocem non sequitur afflictio Pœnitentiæ? tunc namque bene conversum peccatorem cernimus cum digna afflictionis asperitate delere nititur, quod loquendo confitetur.* Ac proinde cum Confessor absolvere nequeat Pœnitentem, nisi cum locus est credendi, ipsum vere conversum esse, sequitur, eum absolvendum non esse, qui recusat Pœnitentiam sibi juste impositam; quia tunc, ex S. Gregorio, Confessarius non potest rectè judicare, cum esse vere conversum.

Quod

Quod confirmari quoque potest authoritate IV. Concilii Carthaginensis relati in Canone his verbis (*Can. Is qui 26. q. 6.*): „ Is qui Pœnitentiam in infirmitate petit, „ si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus advenit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus „ fuerit; dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat Pœnitentiam. Si supervixerit, admoneatur petitio„ ni suæ satisfactum, & subdatur Ratitis Pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos, qui Pœnitentiam dedit, probaverit. " Quod quidem satis declarat, rem esse prorsus alienam ab Ecclesiæ consilio, pœnitentem absolvere, qui impositam sibi merito Pœnitentiam complere negat, licet possit; quoniam vult Ecclesia, ut pœnitens, qui pro infirmitate implere non potuit Pœnitentiam, ei satisfacere teneatur, ubi primum poterit id præstare.

His addere possumus authoritatem Reverendi Patris Gasparis de Loarte Societatis Jesu: quamquam enim decisiones meas confirmare tantum statui sanctorum Doctorum authoritate, contra promissam fidem nihil me facturum credidi, cum doctum hunc piumque Jesuitam laudavi, qui scientia & pietate sua meruit a D. Carolo proponi tamquam exemplar Confessariorum, cujusque libros in hunc finem edi jussit Actorum p. 4. in privatis Confessariorum monitis ad Jubilæum deputatorum.

„ Quod si, *inquit Pater Loarte* (de Instruct. Confess. „ cap. 9.), Confessarius tolerabilem imposuisset Pœnitentiam, neque tamen eam vere pœnitens admitteret, nec justa aliqua ex causa recusaret, etsi quidam putent nihilominus absolvendum, ne desperans abeat: ego tamen „ non absolvendum judicarem; quia qui sic affectus est, „ ad absolutionem consequendam non est dispositus, erit„ que melius, ut male contentus, quam deceptus abscedat. " Quoniam ut ait Sanctus Gregorius in Synodo Romana relata in Canone (*Can. Falsas de Pœnit. dist.* 5.): „ Falsas „ pœnitentias dicimus, quæ non secundum authoritatem sanctorum Patrum, pro qualitate criminum imponuntur. " Prudenter, & in spiritu lenitatis, monere posset Confessarius hujusmodi pœnitentem, Deo congrue satisfacere renuentem, quod, ut monet S. Ambrosius (*de lapsu virg. c.* 8.), „ necesse est prævaricatricem animam tartareis pœnis, & gehennæ ignibus tradi: nec aliud remedium constitutum est post unum baptisma, quam „ pœnitentiæ solatium: quantumvis afflictionem, quantumvis laborem subire esto contenta, dummodo ab „ æternalibus pœnis libereris. Talis vita, talis actio pœnitentiæ, si fuerit perseverans, audebit sperare, etsi „ non gloriam, certe pœnæ vacationem .... Peccator „ ergo si futuras pœnas gehennæ perpetuas in hoc parvæ „ vitæ spatio compensaverit, se ipsum ab æterno judicio „ liberavit.

Nam, ut docet Sanctus Augustinus (*ser.* 288. *alias* 34. *de diversis, c.* 12.), „ Hujus vitæ sunt quædam gra-

„ via & mortifera, quæ nisi per vehementissimam molestiam humiliationis cordis, & contritionis spiritus, & „ tribulationis pœnitentiæ non relaxantur ... sit oportet ipse severus in se, ut in eum sit misericors Deus.

Unde Cardinalis Franciscus Maria Brancatius statuit in Synodo quarta Viterbiensi (*anno 1653. pag. 64.*), quod Confessariis, quibus datur facultas absolvendi a casibus Episcopo reservatis, hæc in casu blasphemiæ illis *concediturdilata absolutione, vel sacra Communione per aliquot dies, & gravi pœnitentia salutarique remedio injuncto; videlicet quod linguam amarioribus cibis crucient, vel terram frequenter exosculentur.*

Quæst. 11. Potest-ne Confessarius commutare Pœnitentiam impositam ab altero Confessore, quando tolerabilis, seu rationabilis est?

Resp. Certum est primo non posse Confessorem immutare Pœnitentiam ab altero impositam, non cognita prius conscientia pœnitentis, & cognitis peccatis, quibus motus est talis Confessor ad illam pœnitentiam injungendam; quia, ut ait Concilium Tridentinum (*Sess. 14. c. 5.*): „ Constat enim, Sacerdotes judicium hoc, incognita causa, exercere non potuisse: neque æquitatem quidem „ illos in pœnis injungendis servare potuisse, ut de facto „ tenentur.“

Secundo, si Confessarius causa cognita Pœnitentiam mutet, id caute admodum, & prudenter facere debet, & propter graves causas. Ut enim ait Sanctus Raymundus (*lib. 3. §. 66.*): Ad illud quod quæritur, utrum Sacerdotes possint facere commutationes jejuniorum, vel alterius satisfactionis, ad petitiones ipsorum pœnitentium; „ Credo breviter, quod sic, dum tamen discrete, & propter causam, & circa subditos suos; alias non.“ Quod tamen fieri debet in Pœnitentiæ Tribunali, postquam Confessionem pœnitentis audivit.

Quæst. 12. Quomodo se gerere debet Confessarius in impositione satisfactionum erga illos, qui lapsi in ingentia crimina, fere nullam de iis Pœnitentiam egerunt, quia Confessores, quos adierunt, numquam injunxerunt satisfactiones gravitati criminum convenientes, sed tantum preces aliquas recitandas imposuerunt?

Resp. Cum mollis indulgentia, aut ignorantia Confessorum, qui non imponunt pœnitentias congruas, & salutares, non eximat pœnitentes, quominus sibimetipsis convenientes imponant, ut supra probavimus, sequitur, quod Confessarius, qui tenetur saluti pœnitentis studere, debet satisfactiones convenientes imponere, non solum peccatis, quæ post ultimam confessionem admisit, sed etiam illis, quæ jam confessus fuerat, quando ex ejus confessione novit, ab illo, licet in immania lapso flagitia, convenientem Pœnitentiam peractam non fuisse.

Ratio est, quia, ut ait S. Gregorius (*in Past. p. 3. admon. 33.*): „ Peccatores, qui admissa deserunt, nec tamen „ men

„ men plangunt, non tam sibi relaxatas æstimare debent „ culpas, quas etsi agendo non multiplicant, nullis tamen fletibus mundant: neque enim, qui contumelias „ irrogat, si solummodo tacuerit, satisfecit; cum profecto necesse sit, ut verba præmissæ superbiæ verbis subjunctæ humilitatis impugnet. Ita & cum Deo delinquimus, nequaquam satisfacimus, si ab iniquitate cessamus, nisi voluptates quoque, quas dileximus, e contrario lamentis oppositis insequamur. Hinc Paulus ait: „ *Et hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis.* Nimirum illos emendatior vita sanctificat, „ quos per pœnitentiam abluens afflictio fletuum mundat. „ Hinc Petrus, cum quosdam territos malorum suorum „ consideratione conspiceret, admonuit, dicens: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum.* Dicturus enim baptisma, præmisit pœnitentiæ lamenta: „ ut prius aqua se suæ afflictionis infunderent, & postmodum Sacramento Baptismatis sanarent. Qua igitur „ mente, qui transactas culpas flere negligunt, securi vivunt de venia? quando ipse summus Pastor Ecclesiæ, „ huic Sacramento Pœnitentiam addendam credidit, quod „ peccata principaliter extinguit.

Quæst. 13. Quænam injungenda est Pœnitentia iis, qui mundi pompas sectantur, qui choreas frequentant, & alias Sathanæ operibus delectantur?

Resp. Ex Sancto Carolo (*Act. p. 4. de modo imponendæ pœnit.*), „ Mundi pompas, choreas, aliaque opera sathanæ consectantibus, eam pœnitentiam imponet, ut in hebdomada mane certis diebus (id quod „ in singulos dies etiam faciendum esse, gravissime beatus Chrysostomus monet) sancta meditatione sibi proposita, solemnem illam sponsionem, quam compatres „ in Baptismo sancte fecerunt, redintegrent, intimo „ DEUM precando: in qua precatione firmo, stabilique animi proposito statuant, se CHRISTO Domino „ adhærere, renuntiareque iterum, atque iterum sæculi „ pompis, operibus tenebrarum, & diabolo in primis, „ cui se adversarios esse, & professi sunt, & profitentur „ perpetuo.

Plurima, quæ ex choreis proveniunt, mala, ut etiam ex amatoriis conversationibus, egregie, solideque exposita reperiuntur in Decisionibus prudentialibus casuum conscientiæ, a Reverendo Patre Prospero Dominico Marono, Ordinis Prædicatorum, exaratis, sub umbra, & moderamine singularis prudentiæ, & charitatis Illustr. & Reverendissimi D. Benedicti Luperti, Episcopi nitidæ elegantisque Civitatis Callien sis, in Umbria, & Ducatu Urbinatensi, casu 24. & 69.

Quæst. 14. Quænam injungenda est Pœnitentia iis, qui in prava mortalis peccati consuetudine versantur, cujusmodi sunt blasphemiæ, imprecationes, obscœnitates, & similia?

Resp. Cum, ut ait sanctus Antoninus (*sup. tit. 9. c. 2. §. 3.*): *Ex perversa assuefactione vitiosus quasi repente præcipitetur*, oportet, ut prudens Confessarius de salute pœnitentis solicitus, ipsi imponat aliquam pœnitentiam, qua redire possit ad cor, & reflectere ad id, quod facit, statim admisso peccato, v. g. blasphematoribus, ut osculentur terram, aut erogent aliquam eleemosynam, aut brevem aliquam recitent orationem, ut ait S. Carolus Actor. p. 4. vel ut sibi linguam mordeant, & similia, quoties incidunt in peccata. Juvat etiam monere, ut peccator notet aliquo signo, quoties blasphemaverit, v. gr. calculum in peram injiciendo, nodum sudario nectendo, aut spigulam conspicuo in loco ponendo, ut ita animadvertere possit in privato conscientiæ examine, quod singulis noctibus, priusquam decumbat, facere tenebitur, quoties in peccatum inciderit, & toties pœnitentiam sibi injungere debet, v. gr. digitum lucernæ, seu candelæ accensæ imponere debet, ut ita pœnarum inferni recorderetur, ad quas innumeri fuerunt damnati, qui vel semel inciderunt in illud peccatum, toties ab ipso commissum, & pro quo ne digitum quidem supra candelam tenere vellet, dum *Ave Maria* recitaret.

Quia si ejusmodi peccatores non anxie sibi ipsis attendant, & recidivum vehementer vitent, ut plurimum in peccata relabentur; nam, ut ait Sanctus Bernardus (*de Converss. ad Clericos, c. 11.*): *Quotidianis experimentis discimus, eos qui converti deliberant, tentari acrius a concupiscentia carnis: & urgeri gravius in operibus luti, & lateris, qui Ægyptum egredi, & Pharaonis imperium effugere moliuntur.*

Unde etiam Eminentiss. quodam Cosmus Cardinalis de Torres, in Synodo Perusina (*ann. 1622. pag. 27. in Addition.*) sic loquitur: *Attenda, se il penitente abbia consuetudine di commettere qualche peccato; quale trovando, non l' assolva, se per ragione della consuetudine sarà il peccato riservato, come la bestemmia; e ancorchè n' avesse l' autorità, per lo più lo licenzi, commettendogli, che torni fra certo tempo, protestando, che se tra tanto caderà nell' istesso errore, non sarà assoluto.*

Iste modus procedendi utilis est ad hoc ut pœnitentes magis ad sua opera attendant, & peccatorum suorum gravitatem agnoscant, & periculum, cui se exposuerunt ex prava mortalis peccati consuetudine; quia alioquin peccata consuetudinis non multum afficiunt; præsertim cum multi alii cernantur, qui in hujusmodi peccatis versantur: *Peccata autem*, inquit Sanctus Augustinus (*in Enchiridio c. 80.*), *quamvis magna, & horrenda, cum in consuetudinem venerint, parva aut nulla esse creduntur: usque adeo, ut non solum non occultanda, verum etiam jam prædicanda, ac diffamanda videantur*, quia ut alibi dicit idem Sanctus Doctor (*ser. 17. n. 3. in editione nova Pavien.*): *Omne peccatum consuetudine vilescit, & fit homini, quasi nullum sit: obduruit, jam dolorem perdidit. Quod valde putre est, nec dolet; quod non dolet, non pro sano habendum, sed pro mortuo computandum est.* Vide quæ diximus tomo 1. tr. 1. cap. 13. de habitu, & tomo 4. tract. 6. cap. 12. quæst. 2.

Tenentur præterea Confessarii illis imponere satisfactionem gravitati criminis convenientem, juxta id, quod adduximus supra ex Concilio Tridentino (*Sess. 14. c. 8.*): *Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ, vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum; sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.*

Confessarius debet etiam interrogare pœnitentem, ut peccati causam investiget, quo facilius possit ab eo recedere, v. gr. si noverit pœnitentem propensum ad blasphemiam, quia frequentat tabernas, aut ludum, ipsi imponere debet, ut prædicta absolute dimittat; neque enim juxta leges Ecclesiæ a nobis superius expositas, ac sacris Scripturis, & Canonibus comprobatas, absolvi potest is, qui a proximis peccandi occasionibus non vult penitus recedere.

Utilissimum quoque est injungere peccatoribus ex habitu, cujuscumque sint status, seu conditionis, & iis præcipue, qui delicatiores sunt, aut alias parum dispositi ad exercenda opera corpori laboriosa, & ad acceptandam pœnitentiam gravitati, & numero peccatorum convenientem, ut petant a Deo misericordiam per semihoram singulis diebus genibus flexis, quindecim dierum, aut mensis spatio; aut ut eo tempore recogitent pœnas inferni, quas pro peccatis suis meruerunt; aut ut Deum rogent, ut sibi manifestet, quam Pœnitentiam facere debeant, ut se a pœnis futuri sæculi liberent. Hæc pœnarum, seu satisfactionum genera imponi possunt rudioribus, & idiotis, quas aliquando teneantur implere ante absolutionis beneficium.

Quæst. 15. Quomodo se gerere debet Confessarius erga Pœnitentem, quem dimiserat propter peccatum ex habitu, aut prava consuetudine, quando iterum redit ad Pœnitentiæ tribunal?

Resp. Debet illum interrogare, utrum inciderit in eadem peccata? si cecidit, scire debet, an remedia adhibuerit, quæ illi præscripserat, quoties idem peccatum admitteret; quod si pœnitens non adhibuerit illud remedium, quoties peccavit, debet ipsum dimittere absque absolutione, illi interim repræsentans, in spiritu lenitatis, & charitatis, injuriam quam facit animæ suæ, nolens seriam operam dare, ut eam liberet a morte æterna, ad quam damnatur per peccatum, cum id tam facile possit.

Si vero pœnitens diligenter applicuit remedium, & tamen

men in peccatum inciderit, quamvis minus frequenter, debet Confessarius illi animum facere, ostendens, quod Dei aspirante gratia, incipit peccatum dimittere, in quod non cecidit, nisi semel, aut bis qualibet hebdomada, cum assueverit prius illud committere sæpius in die; deinde illi repræsentare debet, eodem semper charitatis spiritu, quod cum peccatum altas egerit in ejus animæ radices, nequit ipsum omnino evellere, nisi sibi magnam vim inferat.

Nam consuetudinariis, ut ait S. Anselmus (*de famil. c.* 189.), „ Contingit aliquando, ut sua facta considerantes, fleant, seque amodo a talibus cessaturos ore promittant, & more avis irretitæ liberos se volare autument; sed quia pravo usu irretiti ab hoste tenentur, nolentes in eadem vitia dejiciuntur: sitque hoc sæpius: nec omnimodo liberantur, nisi magno conatu, & gratia Dei, funis rumpatur pravæ consuetudinis. "

Et in eodem plane sensu loquens Sanctus Laurentius Justinianus (*de casto connubio, verbi & animæ c.* 7.), „ Gratia, *inquit*, indigent non mediocri, qui inveteratos cupiunt, & volunt abolere mores; hic rei difficilis seniorum impudicæ vitæ conversio perhibet testimonium; rarus quis eorum invenitur, qui realiter convertatur ad Dominum: obrupti pessima consuetudine tamquam quodam arenæ aggere, nisi grandi, ac terribili voce excitentur, e monumento resurgere nequeunt. "

Et quia Confessarius non parum authoritatis sibi comparat in pœnitentis animum, posset ab ipso petere, vellet-ne aliam exequi pœnitentiam præter jam impositam quam expertus est sibi salutarem admodum fuisse, & ita suaviter eniti pœnitentem graviori quidem pœnitentiæ subjicere, quia prima, peccandi habitum penitus extirpare non potuit, & quia pœnitens ipse majores vires acquisivit vim sibi inferendo, fortius & efficacius remedium potest sustinere. *Ut*, juxta S. Augustini mentem (*in Evang. Jo. Expositio. Tract.* 49.), *violentiæ pœnitendi cedat consuetudo peccandi.*

Videtur tamen, quod nondum deberet illum absolvere, cum non deprehendat in pœnitente unam ex dispositionibus necessariis, juxta Concilium Tridentinum, nempe cessationem a peccato; neque enim dici potest, quod ille cessavit a peccando, qui cecidit in idem peccatum, quamvis rarius: quemadmodum nec Medicus diceret, eum febri omnino carere, qui continua febri laboraret, quando commutata est in tertianam, seu quartanam; sed tantum eum minus frequenter laborare.

Æquum sæpius foret, ut absolutionem differret, donec per tempus notabile a peccando abstinuisset: quod tempus diuturnius esse debet, prout consuetudo diuturnior fuerit? Hoc autem solum intelligendum est de peccatis gravioribus, quæ committuntur cum plena deliberatione;

tione, non vero de iis, ad quæ quis impellitur ex impetu inconsiderato.

Sed ut ab Eminentissimo Denoff dictum est in Instruct. Pastorali, in princip. (*), majus damnum oritur ex Confessariis, aut ignaris, aut certe negligentibus; qui scilicet non curantes procurare, & exigere a pœnitentibus veram morum emendationem, illos in peccatis vivere sinunt, cum ipsius etiam Religionis Christianæ dedecore, & evidenti damnationis periculo.

Quæst. 16. Quomodo se gerere debet Confessarius, quando pœnitens aliquod commisit peccatum publicum?

Resp. Tenetur omnino pœnitentiam publicam peccato convenientem imponere, eamque solus Episcopus in privatam commutare potest propter aliquam justam causam. Hæc disciplina omnibus retro sæculis in Ecclesia viguit, ut habet Catechismus Concilii Tridentini (*p.* 1. *de Sacr. Pœnit. n.* 9.): „ Sapientissime illud ab Ecclesia observatum est, ut, cum ab aliquo publice flagitium commissum esset, publica etiam pœnitentia ei indiceretur, ut cæteri timore perterriti, deinceps peccata diligentius vitarent: quod etiam in occultis criminibus, quæ graviora essent interdum fieri solebat. Sed, ut diximus, in publicis hoc perpetuum fuit, ut, qui ea commiserant, antequam publicam pœnitentiam suscepissent, non absolverentur.

Id perpetua constat traditione, ejusque usum Concilium Tridentinum (*sess.* 24. *de reform. c.* 8.) solemniter confirmavit his verbis.

„ Apostolus monet, publice peccantes, palam esse corripiendos. Quando igitur, ab aliquo publice, & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos, commotosque fuisse non sit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet, ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vitam: Episcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire. "

Idem decrevit S. Carolus in Concilio Mediolanensi. 1. his verbis (*tit. de Pœnit.*) „ Item Confessores, quemadmodum a sancta Tridentina Synodo jussum est, publice peccantibus, publicam pœnitentiam imponant; neque illud pœnitentiæ genus, nisi data ab Episcopo facultate, secreta alia pœna commutare audeant. "

(*) Siamo rimasti persuasi, che il maggior male provenga da' Confessori o ignoranti, o negligenti, i quali non curandosi di esigere da i loro penitenti con Sacerdotale fortezza la effettiva emendazione de' costumi, gli lasciano vivere fra i peccati, col discredito della Religione Cristiana, e collo evidente pericolo di dannarsi.

Sanctissimus hic Cardinalis idem renovavit salutarè Decretum multis aliis in locis Conciliorum, & Actorum suorum. In Concilio Mediolanensi 3. & 5. Actorum p. 3. tit. *Capite, in quibus, si opus erit, cogendi Regulares. Ne relaxent*, inquit, *publicam pœnitentiam sine Episcopi consensu*. Actorum part. 4. (*) prohibet Parochis in sua Diœcesi, ne quemcumque ad Sacram Communionem admittant, qui in publicum aliquod insigne peccatum inciderit, priusquam publice scandalum reparaverit, malumque quod dedit exemplum publice correxerit, licet afferat certa testimonia, quæ fidem facerent, eum a pœnitentiariis nostris esse absolutum, aut a quocumque alio Confessario, etiam Regulari, nisi Parocho constet, Episcopum publicam Pœnitentiam in secretam commutasse.

Idem quoque constitutum fuit a Concilio Provinciali Genuensi anno 1574. tit. *De Pœnitentia*: Et in Concilio Sipontino Manfredoniæ habito anno 1576. tit. *De pœnitentia*; ubi hæc habentur; *Et quoniam Sacro Concilio Tridentino cautum est, publicis peccatis publicam infligi pœnam, ea propter publicam in privatam convertere non audeant; id quod Episcopis tantum, aut eorum permissu licere volumus*.

Denique id ipsum præscribit Concilium Burdigalense tit. 12. *De Pœnitentia*: Concilium Bituricense tit. 2. Can. 2. Concilium Rothomagense ann. 1581. Rhemense anno 1583. Concilium Turonense an. 1583. Concilium Aquense anno 1585. Hæc, inquam, omnia Concilia publicam præcipiunt pœnitentiam pro peccatis publicis, cavendque, ne Confessarii eam in secretam commutent, adeo ut asserere possimus, vix ullam esse partem disciplinæ Ecclesiasticæ aut fortius, aut solidius stabilitam.

Unde Rituale Romanum de Sacramento Pœnitentiæ, ait:

(*) Non si ammetta alla Comunione alcuno che abbia commesso peccati pubblici, o notorii, prima che abbia pubblicamente satisfatto allo scandalo, o mal esempio dato pubblicamente, ancorchè abbia fede legittima di essere assoluto da' Penitenzieri nostri, o altri Confessori, etiam Regolari: nè meno ammetta quelli, che fossero obbligati, secondo gli ordini del Concilio di Trento, o de' nostri Sinodi Provinciali, o de' sacri Canoni, a far penitenza pubblica, ovvero anco solenne per qualche delitto commesso pubblicamente in conspetto di molti, donde altri fossero commossi, e offesi per il scandalo: dovendo simili persone fare pubblicamente condegna penitenza secondo la qualità della colpa, acciocchè revochino alla retta via, quelli che col suo esempio hanno provocati al male, eccetto però se gli co[illegible] stasse, che questa sorta di penitenza gli fosse stata com[illegible] da noi in altra.

ait: *Ne absolvat eos, qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, & scandalum tollant*. Idem etiam Rituale Romanum de Sacramento Eucharistiæ loquens, hæc habet; *Arcendi autem sunt a sacra Communione publice indigni, quales sunt excommunicati, interdicti, manifesteque infames, aut meretrices, concubinarii, fœneratores, magi, blasphemi; & alii ejus generis publici peccatores, nisi de eorum pœnitentia, & emendatione constet, & publico scandalo prius satisfecerint*.

Et in Synodo Farfensi (*anno 1685. c. 1. n. 19. pag. 117.*) sic habetur: *Si publice peccantes, quos absolvendi facultatem Confessarius habuerit, ad hoc Sacramentum recurrant, jubemus, publicas eis pœnitentias, antequam absolvantur, peragendas, injungi, ut cæteri fideles timore deterriti, peccata sibi diligentius vitanda, & pristinos mores, siquidem pravi fuerint, corrigendos esse intelligant*. Videatur Instructio vulgari lingua exarata, in fine hujus Tomi IV.

Et Eruditissimus Episcopus Amerinus statuit his verbis (*Syn. Amerin. anno 1505. c. 147.*: *Instituit Oecumenica Tridentina Synodus, priscorum Patrum secuta morem, ut palam & in multorum conspectu ac veluti publice peccantibus, publica etiam, pro facinoris atrocitate, pœnitentia imperetur; ut, quorum animos audacia ac sceleris exemplo offenderunt, ad idem audendum provocarunt, eos emendationis ac pœnitentiæ specimine, placent, & ad rectæ mentis consilium revocent. Nec Confessorum quisquam hanc meritos pœnam aliter absolvere, aut publicam pœnitentiam in privatam, occultamque commutare, sine authoritate nostra audeat. Qui secus fecerit, graviter a Nobis punietur. Cupimus enim, si ita ratio & utilitas Ecclesiæ nostræ postulare videbitur, rem priscæ disciplinæ exemplum referentem, in morem usumque reducere. Si qui igitur erunt, quos ita pœnitere oporteat, Confessores ea de re nos certiores facient: qui, si ita expedire videbitur, rei executionem ad ineuntem Quadragesimam rejiciemus, quo maxime tempore has peragi pœnitentias, & pœnitentes ipsos in die Cœnæ Domini solemni cæremonia, rituque Ecclesiæ reconciliari usitatum apud veteres fuisse comperimus*.

Quapropter celebris Episcopus Novariensis in Monitis ad Vicarios Foraneos, sic vulgari lingua scribit, juxta doctrinam Sancti Caroli sibi amicissimi (*Carol. Bascapè, Ep. Novar. in Monitis ad Vic. Foran. ep. 27.*): „ Tutti i Curati avvisino pubblicamente i suoi popoli, che „ li peccatori pubblici non saranno ammessi alla Santissi„ ma Comunione, con la fede di qualsivoglia Confessore: „ se non si veda prima emendazione tale, e con tale per„ severanza, che secondo la qualità delle persone, e de' „ peccati, si possa credere vera, e non finta; massime quan-

„ do il peccato è già passato in uso e consuetudine. E sia-
„ no avvisati tutti i Confessori a non dare l' assoluzione
„ a quelli, che hanno uso, o perseveranza ne' peccati,
„ se conforme alle sacre dottrine, non hanno la debita
„ prova dell'emendazione. Se qualche peccatore pubbli-
„ co porterà la fede della Confessione, si trattenghi, e
„ mandi a noi, ed insieme ei si mandi nota di tutti i
„ peccatori pubblici di cura in curà.

„ Avviserete per tempo i Confessori regolari, o altri,
„ che non siano Curati, di tutti i medesimi peccatori pub-
„ blici, che sono per le Cure: acciò che non pretendano
„ ignoranza di non gli aver conosciuti; e se con tutto ciò
„ trasgrediranno, fate, che siamo avvisati di ciascun par-
„ ticolare; e così ancora se vederete, che i Curati istessi,
„ o Vicecurati trasgrediranno, assolvendo nella sua Cu-
„ ra chi non deono." Hic notandum quod hic Illustris-simus author vocabatur antea Joannes Franciscus a Basilica Petri; sed factus Episcopus Novariensis, vocari voluit Carolus, sine ullo cognomine, ut videre est in vita Sancti Caroli a Gussano conscripta.

Et eruditissimus Episcopus Veronensis, Joannes Matthæus Gibertus, in Synodo sic statuit (*Syn. Vero. an.* 1542. *tit.* 5. *c.* 9.): „ Quam multi reperiantur, qui aut in con-
„ cubinatu, usuris, & aliis notoriis peccatis perseveran-
„ tes, & scandalosi, aut obligati ad restitutionem bono-
„ rum, promittant se omnino ad meliorem vitæ frugem
„ reducere, aut infra terminum competentem sibi assigna-
„ tum, juxta facultates suas satisfacere velle; & cum post
„ unum, vel duos, & deinceps multos annos, promissa non
„ exequantur: dubitantes, quod si eisdem Parochianis suis
„ singulis annis confiterentur, nullo pacto absolverentur;
„ in grave animarum suarum præjudicium, a Diabolo ob-
„ cæcati, Confessores mutant malitiose, a quibus, cum aut
„ eis veritas non sit dicta, aut cum tales Sacerdotes, sive
„ ex ignorantia, sive ex alia causa, non Confessores sed
„ confusores sint, credentes se absolutos, a Parochianis suis,
„ eorum quasi invitis dentibus, ad sacram Communionem
„ admitti volunt, interceptis litteris officii, aut sigillis
„ nostrorum Pœnitentiariorum. Mandamus, quod Sacerdo-
„ tes curati nullo modo admittant istos tales concubina-
„ rios, fures, & usurarios, ac alios adhuc in peccato per-
„ severantes, ad Sacramentum, etiam cum dictis sigillis
„ seu bulletis: cum impossibile esset, quod tales potuerint
„ absolvi, si veritatem dixissent, cum adhuc in peccato
„ perseverent, & sint scandalosi, & nullam satisfactionis
„ aut pœnitentiæ partem præmiserint."

Quæst. 17. Possunt-ne simplices Confessarii propria authoritate imponere pœnitentias publicas, non consulto Episcopo Diœcesano?

Resp. Ut huic quæstioni satisfaciamus, supponendum est, dividi posse pœnitentias publicas in solemnes, & simpliciter publicas. Pœnitentia solemnis ea dicitur, quæ so-

lemniter ab Episcopo indicitur die Cinerum, quo die de Ecclesia pœnitentes ejiciuntur, usque in diem in Cœna Domini, ut præscribitur in Rituali Romano publicato a Clemente VIII. anno 1595. p. 3. tit. *De Expulsione publice pœnitentium ab Ecclesia, in feria 4. Cinerum*. Cum hæc Pœnitentia solemnis imponi possit a solo Episcopo, simplices Confessores eam injungere facultatem non habent: verumtamen pœnitentes hortari possent, ut se Episcopo sistant, ad eam ab ipso recipiendam, si compertum haberent, Episcopum eam aliis pœnitentibus imponere velle, ineunte Quadragesima.

Quantum vero ad Pœnitentiam publicam, sed non solemnem, constat non modo ab omnibus Confessariis imponi eam posse suis pœnitentibus, iis in Diœcesibus, in quibus impositio hujusmodi satisfactionum publicarum expresse non est Episcopo reservata; verum etiam præceptam esse a Concilio Tridentino, ut vidimus in quæstione præcedente. Nihilominus tamen in casu quodam extraordinario, ubi Confessarius dubitat de publica Pœnitentia a se imponenda, seu qualem publicam Pœnitentiam possit imponere, consulat prudenter Episcopum, necesse est; ut egregie traditum est in excellenti Instructione typis edita anno 1661. Gallico idiomate ab Illustrissimo Præsule Felici Vialard. Episcopo Catalaunensi super Marnam.

„ Ecclesiastica disciplina, *inquit*, quæ peccatores pu-
„ blicos publicæ subjicit Pœnitentiæ, ut sanctissime fuit
„ ab Apostolo stabilita, ita a Patribus omnibus & Con-
„ ciliis recepta, etiam in sæculo præterito a Concilio
„ Tridentino instaurata, a summis Pontificibus, sanctis-
„ que deinceps sequentibus Præsulibus, & præsertim
„ a S. Carolo cum insigni utilitate populorum sibi com-
„ missorum, & denique a Clero Gallicano in usu revo-
„ cata, per Instructiones Confessariis datas ab eodem
„ S. Carolo, de quibus superius diximus, quasque idem
„ Clerus Gallicanus vertendas imprimendasque, & pu-
„ blicanda curavit non ita pridem lingua vulgari, au-
„ thoritate sua illas omnibus hujus regni Præsulibus com-
„ mendando, ut eas tamquam certas regulas, in admi-
„ nistratione Sacramenti Pœnitentiæ, omnes Confessarii
„ sequantur.

„ Cum, inquam, hæc disciplina tantopere comprobata,
„ tam sancta & Apostolica, tam justa & utilis, non mi-
„ nus sit necessaria hoc corrupto, quo vivimus, sæculo,
„ quam in præcedentibus, ut scandala, quæ Christia-
„ nam deturpant religionem, cum bonorum omnium
„ gemitu, penitus expellant, quippe quæ infinitam ma-
„ jorum Christianorum multitudinem in inferos præcipi-
„ tant.

„ Rogamus & obtestamur Decanos, Promotores, per
„ charitatem Christi Domini nostri, per gloriam ejus,
„ & animarum salutem, quibus salvandis debent in-

„ cumbere ; per adventum ejus, ultimumque judicium, „ ut omni modo eam introducere, & in Diœceſi no„ ſtra fovere conentur : quocirca quoties ad ipſos acceſ„ ſerint publice blaſphemantes, concubinarii omnibus „ noti, meretrices, ebrioſi, ſcandaloſi, Feſtorum & „ Dominicarum dierum violatores, qui manifeſtas exer„ cent inimicitias, & alii ſimiles peccatores, iis abſo„ lutionem non impertiantur, neque ad Sacramento„ rum participationem admittant, niſi prius ſcandalum „ ſuſtulerint, & publicam ſatisfactionem peccati gra„ vitati aliquo modo convenientem præſtiterint : ſive „ peccatum ſuum cum dolore confitendo coram iis „ quos ſcandalo affecerunt, vel etiam coram aliis vi„ ris honore dignis : ſive aliquid tribuendo ad Eccle„ ſiæ ornatum, ut ita ſcandalum aliquo modo reparare „ valeant, ut illis præſcriptum fuerit : ſive aliquo de„ mum alio modo ſcandali magnitudini congruo. Præ„ terea Curatos omnes & Confeſſarios a nobis approba„ tos hortamur, ut eodem modo ſe gerant erga pecca„ tores publicos ; neque his indulgentiores ſint propter „ rationes aliquas mundanas, aut infirmitatem aliquam „ ſuo munere minus dignam.

Ubi vero ſcandalum modum exceſſerit, nec ſatis compertum habuerint tunc Parochi, qualem Pœnitentiam imponere debeant, aut qualem pœnitentes ſubire poſſint, quemadmodum accidere ſolet in ſingularibus certaminibus, divortiis, cognatorum inimicitiis, & aliis hujuſcemodi peccatis ; iis ſignificabunt Decani, nos id velle prius ſcire, quam quidquam ſtatuant, aut exequantur ; idque ipſum a Decanis in ſimilibus caſibus ſervari volumus.

Quæſt. 18. Quaſnam pœnitentias publicas poſſet Confeſſarius injungere in praxi peccatoribus publicis?

Reſp. Cum præcipua ratio, propter quam imponitur Pœnitentia publica, ſit ad medendum ſcandalo, ut ait Concilium Tridentinum ; oportet, ut Confeſſores rationem habentes & qualitatis perſonarum, & peccati commiſſi, præſcribant pœnitentias, qua clare oſtendant, peccatorem ſui criminis pœnitere, & curare, ut Deo, & Eccleſiæ, per Pœnitentiam a Confeſſario impoſitam, ſatisfaciat. Sic v. gr. injungere poſſet Confeſſarius, ut qui publice peccavit, genibus flexis, oculis dimiſſis, & ſumma cum modeſtia veſtitus, cereum in manu tenens, aut etiam ſine cereo, in veſtibulo Eccleſiæ, aut ante januam per Miſſam Parochialem interſit. Et cuidam proceſſionali nudis pedibus incedat, Ut comitetur ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, cum defertur ad infirmos ; accenſo cereo præ manibus per annum. Ut genuflectat per aliquot horas ante fores Eccleſiæ, & interim hoc corporis habitu recitet Pſalmos Pœnitentiales die Feſto. Poſſet etiam in Pœnitentiam injungi blaſphematori publico, ut coram illis, quos ſcandalo offendit, dicat ſe ſuo-

ſuorum exceſſuum pœnitere, etiam atque etiam eos deprecans, ut orent Deum pro eo ad obtinendam ſuorum peccatorum veniam.

Parochus poſſet etiam præſcribere peccatori publico, ut genuflecteret in extrema Eccleſiæ parte tempore Catechiſmi, ſeu inſtructionis familiaris, quam ſingulis Dominicis inter Miſſarum ſolemnia habere debet ad populum juxta mentem Concilii Tridentini : qua functione peracta, Parochus, qui de hoc prius cum pœnitente convenerit, poſſet adſtantibus dicere, ta'em, v. g. Petrum, veniam petere a Deo, & ab Eccleſia pro ſcandalo dato, & in Pœnitentiam ſuſcepturum talem peregrinationem pedibus ; & ſic de cæteris, quæ Chriſtiana prudentia ſuggeret Confeſſori ; qui tamen ſemper rationem habere debet qualitatis criminis commiſſi, ætatis, ſexus, conditionis, infirmitatis, aut conſtantiæ pœnitentis.

Sic aliquando fecit D. Auguſtinus in ſermone quem habuit ad populum, in quo injunxit Pœnitentiam publicam cuidam Chriſtiano, qui aſtrologiam judicialem exercebat : *Cum Mathematicus in populo monſtraretur*, ait D. Auguſtinus, *iſte ſeductus ab inimico, cum eſſet fidelis, diu Mathematicus fuit, ſeductus ſeducens, deceptus decipiens, illexit, fefellit, multa mendacia locutus eſt contra Deum ... modo, ſicut de illo credendum eſt, horruit mendacium, & multorum hominum interitum : ſe aliquando a diabolo ſenſit illectum, convertitur ad Deum pœnitens. Putamus, Fratres, de magno timore cordis accidiſſe. ... Pœnitens eſt, non quærit niſi ſolam miſericordiam ... ſciatis eum tamen, Fratres, olim pulſare ad Eccleſiam ante Paſcha. Ante Paſcha enim cœpit petere de Eccleſia Chriſti medicinam ; ſed quia talis eſt ars, in qua exercitatus erat, quæ ſuſpecta eſſet de mendacio atque fallacia, dilatus eſt, ne tentaret, & aliquando tamen admiſſus eſt, ne periculoſius tentaretur. Orate pro illo Chriſtum, prorſus hodiernam precem pro illo fundite Domino Deo noſtro.*

Conſiderare etiam debet Confeſſarius, Pœnitentiam, quæ levior foret, ſi privata eſſet, gravem fieri, quando publice fit.

Quæſt. 19. Quænam præterea habere debet præ oculis Confeſſarius, ut imponat pœnitentias convenientes?

Reſp. Debent Confeſſarii ſecundum conſilium D. Caroli (*Act. p. 4.*) pluribus Actor. ſuorum locis, & præſertim p. 4. pag.

(*) Deve il Confeſſore ſapere li Canoni penitenziali, perciocchè quantunque ſi poſſano e debbano moderare ad arbitrio di prudente e diſcreto Confeſſore ſecondo la contrizione del Penitente, o la qualità, e diverſità delle circonſtanze ; nondimeno è bene ſempre guardare li ſuddetti Canoni, e a quelli come a regole conformarſi,

pag. 769. Pœnitentiales Canones scire ; licet enim eos possint, & debeant prudentia sua moderari, juxta contritionem pœnitentis, habita semper ratione qualitatis personæ, & aliarum circumstantiarum ; nihilominus tamen utile est eos servare, & tamquam certas regulas sequi, quantum liceat, & expediens fuerit. Licet autem Confessarius non imponat Pœnitentiam juxta antiquos Canones, utile tamen sæpius erit, eos manifestare Pœnitenti, ut ita Ecclesiæ judicio, peccatorum suorum gravitatem, & quas pro illis meretur pœnas, possit percipere, & ita ad majorem contritionem excitari possit, & ad impositam Pœnitentiam facilius & promptius exequendam.

COMPENDIUM CANONUM POENITENTIALIUM

Ex Instructione S. Caroli ad Confessores desumptorum, quorum cognitio Parochis & Confessoribus necessaria est.

Contra primum Præceptum.

QUi Fidem Catholicam deseruerit, Pœnitentiam aget annis decem.

Qui diabolo immolaverit, in Pœnitentiam erit annis decem.

Qui aliquam Gentilium superstitionem secutus fuerit, Pœnitentiam aget annos duos.

Qui comederit ex sacrificio Paganorum, pœnitens victitabit pane & aqua dies triginta.

Qui cum Judæo cibum sumpserit, Pœnitens erit dies decem, pane & aqua victitans.

Qui auguriis, & divinationibus servierit, quive incantationes diabolicas fecerit, pœnitens erit annos septem.

Qui Magos consuluerit, in Pœnitentia erit annis quinque.

Qui

---

quanto si giudicherà spediente : e quantumque il Confessore non imporrà la penitenza del Canone antico, doverà nondimeno spesse volte manifestarlo al penitente, per indurlo a maggior contrizione, e ad eseguire tanto più prontamente la minore penitenza che gli sarà stata ingiunta, cavando utilità dalla benignità, che oggi usa seco la S. Chiesa in mitigar il rigore della antica disciplina Ecclesiastica.

Qui herbas Medicinales cum incantationibus collegerit, Pœnitentiam aget dies viginti.

Si quis ligaturas, aut fascinationes fecerit, pœnitens erit annos duos per ferias legitimas.

Contra secundum Præceptum.

Si quis, postquam Deo voverit, ad sæculum redierit, Pœnitentiam aget annos decem, quorum tres in pane, & aqua.

Quicumque sciens pejeraverit, quadraginta dies in pane, & aqua, & septem sequentes annos pœniteat, & numquam in testimonium recipiatur.

Qui perjurium in Ecclesia fecerit, Pœnitentiam aget annos decem.

Qui sciens pejerat domini impulsu, pœnitens erit quadragesimas tres, & ferias legitimas. Dominus autem qui præcepit, quadraginta dies in pane & aqua, septem sequentes annos.

Si quis per cupiditatem perjurium fecerit, quadragesimam in pane & aqua jejunet, & quamdiu vivit, omnes sextas ferias, aut Monasterium ingressus, jugi se Pœnitentiæ subdat.

Si quis coactus, & necessitate aliqua impulsus, perjurium commiserit, erit in Pœnitentia quadragesimas tres.

Qui compellit alium, ut falsum juret, quadraginta dies in pane & aqua, & septem annis in Pœnitentia erit.

Si quis jusjurandum, quo se Regi, & Domino astrinxerit, violaverit, in Monasterio Pœnitentiam aget omnibus diebus vitæ suæ.

Si quis jurejurando adstrinxerit, ut cum aliquo litiget, nec pacem cum eo habeat, Pœnitentiam aget dies quadraginta in pane, & aqua, per annum a Sacra Communione segregatus : ad charitatem vero celeriter redeat.

Si quis Deum, vel Beatam Virginem, vel aliquem Sanctorum publice blasphemaverit, præ foribus Ecclesiæ diebus Dominicis septem, in manifesto, dum Missarum solemnia agantur, stet, & ultimo ex illis diebus, sine pallio & calceamentis, ligatus corrigia circa collum, septemque præcedentibus feriis sextis in pane & aqua jejunet, Ecclesiam nullo modo tunc ingressurus : recusans, Ecclesiæ ingressu interdicatur : in obitu, Ecclesiastica sepultura careat.

Contra tertium Præceptum.

Qui opus aliquod servile die Dominico, festove fecerit, Pœnitentiam aget tres dies in pane, & aqua.

Qui die Dominico opus terrenum fecerit, dies septem Pœnitentiam aget.

Si quis ante Ecclesiam saltationes fecerit, Pœnitentiam aget diebus tribus.

Si

Si quis pransus Missæ interfuerit, pœnitens erit dies tres in pane, & aqua.

Si quis Sacram Communionem sumpserit post aliquam vel minimam degustationem, Pœnitentiam aget dies decem in pane, & aqua.

Si quis in Ecclesia confabuletur, cum divina fiunt, pœnitens erit dies decem in pane, & aqua.

Si quis jejunia a sancta Ecclesia indicta violaverit, Pœnitentiam aget dies viginti in pane, & aqua.

Qui in Quadragesima jejunium violaverit: pro uno die pœnitentiam aget dies septem.

In quadragesima, carne sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communicet, ac præterea a carne abstineat.

Si quis jejunium quatuor Temporum non custodierit, pœnitens erit dies quadraginta in pane, & aqua.

Contra quartum Præceptum.

Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies pœnitens erit in pane, & aqua.

Qui parentes injuria affecerit, tres annos.

Qui percusserit, annos septem.

Si quis contra Episcopum, & Pastorem insurrexerit, in Monasterio pœnitentiam aget omnibus diebus vitæ suæ, & omnia bona ejus proscriptione publicentur.

Si quis Episcopi, vel Parochi doctrinam, vel præcepta irrideat, vel subsannet, aget in pane, & aqua pœnitentiam dies quadraginta.

Contra quintum Præceptum.

Si Sacerdotem voluntarie occiderit, carne, & vino abstineat cunctis diebus vitæ suæ: quotidie, exceptis Festis, Dominicisque, jejunet; non ingrediatur Ecclesiam quinque annis: sed præ ejus foribus stet, & per annos decem non communicet,

Si quis Presbyter Presbyterum occiderit, Pœnitentiam aget annos viginti octo.

Si quis Patrem, aut Matrem, fratrem, aut sororem occiderit, toto vitæ suæ tempore non suscipiat Corpus Domini, nisi in obitu, abstineat a carne & vino, dum vixerit, & jejunet feriis legitimis.

Qui filium suum, vel filiam voluntarie occiderit, extra patriam quinque annis exul fiat, deinceps viginti annis pœniteat.

Si qua mulier sponte abortum fecerit, pœnitentiam aget tres annos: si nolens, Quadragesimas tres.

Qui sceleris occultandi causa filium necaverit, pœnitentiam aget annos decem.

Qui nolens filium oppresserit, pœnitentiam aget dies quadraginta: deinde pœnitens erit tres annos per legitimas ferias.

Cujus

Cujus parvulus sine Baptismo per negligentiam moritur, tres annos pœniteat.

Qui mortem sibi conscivit, pro eo nulla in Missa commoratio fiat, & Ecclesiastica sepultura careat.

Quæ veneno, aut alio quovis modo, maritum peremerit, Monasterium ingredietur.

Si quis sponte hominem occiderit, ad januam Ecclesiæ semper erit, & in obitu solum Communionem recipiat.

Si quis per iram subitam, aut per rixam, hominem necaverit, pœnitentiam aget annos tres.

Si casu homicidium fecerit, pœnitens erit quadraginta dies, & post quinquennium ad Communionem recipiatur.

Si homicidii auctor fuit ob consilium quod dedit, pœnitentiam aget annos septem.

Si quis aliquem calumniaverit, vel ei aliquod membrum præciderit, pœnitentiam aget uno anno per legitimas ferias.

Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit, id est, absque vulnere, tres dies pœnitentiam aget in pane, & aqua.

Si quis fratri suo, quem oderit, reconciliari non vult: tamdiu in pane, & aqua pœnitentiam aget, quoad reconcilietur.

Contra sextum Præceptum.

Si solutus cum soluta concubuerit, pœnitens erit annos tres; & quanto sæpius, tanto majori pœnitentia afficietur.

Uxor, conscio viro, mechata, in obitu solum communicabitur; si dignam pœnitentiam egerit, post decem annos Sacram Communionem sumat.

Si quis conjugem fornicari consenserit, diebus omnibus vitæ in pœnitentia erit.

Vir solutus, si cum alterius uxore adulterium commiserit, pœnitentiam aget annos quinque, mulier septem.

Si quis maritus semel lapsus est, pœnitentiam aget annos quinque: si sæpius, omnibus diebus vitæ suæ.

Si quis adolescens cum Virgine peccaverit, pœnitentiam aget annum unum.

Qui balneum cum femina ingressus est, pœnitentiam aget annos tres; qui concupierit Virginem, quam postea uxorem duxit, pœnitentiam aget annum unum: si vero non duxit, annos duos.

Vidua quæ stuprum admiserit, pœnitentiam aget annum totum, & præterea in altero anno dies jejuniorum.

Cum duabus sororibus fornicatus, pœnitentiam aget toto vitæ tempore.

Qui incestum minus fecerit, pœnitens erit annos duodecim.

Quicumque Sacerdos spiritualem filiam violaverit, dignitatis honorem amittet, & perpetuam pœnitentiam aget.

Qui Monialem violaverit, pœnitens sit annos decem.

Qui

Qui cum brutis coierit, Pœnitentia afficietur annorum decem, & diuturniori etiam pro personæ conditione.

Qui contra naturam coierit, si servus est, scopis castigabitur, & pœnitebit annos duos; si liber est, & matrimonio junctus, annos decem; si solutus, annos septem; pueri, dies centum.

Quicumque lenocinium exercuerit, Pœnitentiam aget annos duos, & Sacram Communionem non accipiet, nisi in fine vitæ.

Si quis mulier cerussa, aliove pigmento se oblinit, ut aliis viris placeat, Pœnitentia afficietur annorum trium.

Qui polluitur ob prava noctu desideria, septem Psalmos recitabit, & dies triginta Pœnitentiam aget.

Contra septimum Præceptum.

Qui furatus est aliquid de Ecclesiæ supellectili, tres quadragesimas cum septem sequentibus annis pœnitebit.

Qui sacras reliquias furatus est, septem quadragesimas jejunabit.

Qui pecuniam Ecclesiasticam furatus est, quadruplum reddet, & pœnitens erit annos septem.

Qui Ecclesiam incenderit, Pœnitentiam aget annos quindecim: similiter qui incendio consenserit.

Si quis sepulcrum violaverit mala intentione, Pœnitens erit annos septem.

Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit, quadruplum restituet, & Pœnitentiam aget dies viginti in pane, & aqua.

Qui hospitalis domus administrator, aliquid de administratione subtraxerit, pœnitens erit annos tres.

Qui fregerit noctu alicujus domum, & aliquid ceperit, Pœnitentiam aget annum unum in pane, & aqua.

Si quis furtum de re minori semel, aut bis fecerit, restituta re, Pœnitentiam aget annum unum.

Qui rem inventam non reddit, furtum committit; ideo circo tamquam de furto Pœnitentiam aget.

Si quis usuras accipit, rapinam facit, ideoque Pœnitentiam aget annis tribus, uno in pane & aqua.

Omnes hæ Pœnitentiæ pro furto datæ, semper præter restitutionem intelligendæ sunt.

Contra octavum Præceptum.

Qui falsum testimonium præstiterit, toto vitæ tempore Communionem non suscipiet.

Qui falso testimonio consenserit, pœnitens erit annos quinque.

Qui proximo falsum crimen objicit, pœnitentia afficitur ut falsus testis.

Qui proximo detraxerit, pœnitentiam aget dies tres.

Qui falsam statueram, mensuramque adhibuerit, pœnitens

tens erit in pane, & aqua dies viginti, præter restitutionem.

Falsarius, in pane, & aqua pœnitentiam agat, quandiu vivit.

Si quis facile detraxerit, falsumque in hoc dixerit, septem diebus jejunabit in pane, & aqua.

Canones Pœnitentiales pro septem peccatis Capitalibus.

Capitalia peccata, quæ principalia etiam vocantur, utpote a quibus omnia vitia principium habent, sunt Superbia, seu Vanagloria, Avaritia, Luxuria, Invidia, Ira, Gula, & Acedia, seu Pigritia.

Pro Capitali, mortalique crimine, pœnitentia septem annorum indicitur, nisi peccati gravitas, & personæ status, graviorem, & diuturniorem pœnitentiam requirat.

Pro capitali crimine, Pœnitentiam aget Laicus annos quatuor; Clericus, quinque; subdiaconus, sex; Diaconus, septem; Presbyter, decem; Episcopus, duodecim.

Sacerdos imprudenter ebrius factus, pane & aqua Pœnitentiam agat dies septem; si per negligentiam, dies quindecim jejunabit, si per contemptum, dies quadraginta.

Diaconus & alii Clerici pro Acedia pœnitentiam agent secundum judicium Presbyteri; Monachus jejunabit menses tres in pane, & aqua; Clericus, viginti dies; Laicus graviter redarguetur, & ad Pœnitentiam cogetur per Presbyterum.

Qui humanitatis gratia alium inebriare impulerit, eum ad bibendum excitando, Pœnitentiam aget dies septem; si per contemptum prohibitionis, dies triginta.

Qui præ ebrietate, & crapula, vomitum fecerit: Si Presbyter, aut Diaconus, pœnitentiam agat dies quadraginta: Si Monachus sit, aut Clericus, dies triginta: Si Laicus, dies quindecim, aut, ut legitur in alio Canone, a vino, & carne abstineat dies tres.

Si quis gulæ causa ante horam legitimam jejunium fregerit, duos dies pœnitentiam aget in pane, & aqua.

Canones Pœnitentiales pro aliis peccatis.

Sacerdos excommunicatus si celebret, tribus annis pœnitens sit, per quos in singulis hebdomadis abstinebit a carne & vino secunda, quarta, & sexta feria.

Si Presbyter in perpetuum depositus celebrare audeat, privetur Communione usque ad ultimam diem: & si in excommunicatione est, Viaticum tantum in fine vitæ sumet.

Si Presbyter guttam sanguinis Jesu-Christi cadere finat in terram, pœnitentiam aget dies quinquaginta. Si ceciderit

verit in primam Altaris mappam, dies duos. Si ad secundam pervenerit, dies quatuor; si ad tertiam, dies novem; si ad quartam, dies viginti. Si per inadvertentiam id fecerit, licet nullum inde malum aut scandalum ortum sit, tribus mensibus a sui muneris administratione amovetur.

Qui sciens se rebaptizandum curaverit, si quidem per hæresim tale flagitium perpetrarit, pœnitentiam agat annos septem, tres quadragesimas primi anni jejunet in pane & aqua, & quarta & sexta feria aliorum annorum.

Si propter Purificationem se rebaptizandum curaverit, pœnitentiam aget annos tres: si per ignorantiam, non peccat quidem; nihilominus non promoveatur ad sacros Ordines, licet excellens, & eximius videatur.

Si Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus se rebaptizandum curaverit, per totam vitam pœnitentiam aget.

Clerici, Monachi, & Monachæ, sponte sua per hæreticos baptizati, pœnitentiam agent per annos duodecim.

Presbyter, qui clandestinis sponsalibus interfuerit, suspendatur ab officio suo annos tres.

Presbyter qui mortuum Corpus, Altaris Mappis involverit, pœnitentiam aget annos decem, & menses quinque; Diaconus autem annos tres, & menses sex.

Qui legata pia Ecclesiæ non solvit, uno anno pœnitens sit, & per legitimas ferias jejunet.

Qui sui sexus habitum mutaverit, pœnitentiam aget annos tres, promittens emendationem.

Infirmos & in carcere detentos visitare negligens, pœnitentiam aget dies decem, pane, & aqua victitans.

Ut intelligantur hæ pœnitentiæ per Canones pœnitentiales impositæ, scire juvat, ut ait S. Carolus, qui Canones pœnitentiales collegit Instructionibus datis Confessariis, & a quo eos hausimus, quod tempus pœnitentiæ antiquitus exprimebatur per certum dierum numerum, aliquando per quadragesimas, & aliquando per annos.

Cum pœnitentia indicebatur per certum dierum numerum v. g. decem, viginti, aut triginta, jejunari solebat illis diebus sine intermissione in pane & aqua.

Cum vero indicebatur per quadragesimam, jejunabatur pariter per spatium dierum quadraginta in pane & aqua, & præter id jejunii tempus sæpe ibant nudis pedibus; non armis, non matrimonio utebantur, nec lineis vestibus, & soli cibum sumebant.

Quod si plures quadragesimæ intra eumdem annum indicerentur, redigi solebant ad tres; quarum prima erat ante diem Nativitatis Domini, altera ante Pascha *Resurrectionis*; tertia ante diem Festum Sancti Joannis Baptistæ. Per has quadragesimas jejunabat pœnitens pane, & aqua feriis tantum legitimis, quo nomine intelliguntur feria secunda, quarta, & sexta.

Denique quando pœnitentia imponebatur, ad unum, aut plures

plures annos, in unaquaque hebdomada tres dies, id est, secunda feria, quarta, & sexta in pane & aqua pœnitens jejunabat primo anno; feria vero tertia, quinta, & Sabbato, uti poterat piscibus, fructibus, oleribus, & leguminibus, & cervisiam bibere: diebus autem Dominicis & Festis Nativitas, Epiphaniæ, & per totam octavam Paschæ jejunare non tenebatur.

Pœnitentia secundi anni talis erat, ut hos duos dies, id est, secunda & quarta feria, eodem modo viveret, ac reliquis diebus; sed feria sexta jejunabat in pane & aqua, & tres servabat quadragesimas. Si plures præterea essent anni pœnitentiæ, tres tantum servabantur quadragesimæ.

Quæst. 2o. Numquid dici posset, per contrariam consuetudinem abrogatos esse prædictos Canones pœnitentiales, ac proinde a Confessoribus rationem non habendam hujusmodi Canonum in imponendis pœnitentiis?

Resp. S. Carolus oppositum sentit: *Sunt enim*, inquit, *hujusmodi Canones* quasi regulæ quædam, e quibus cum ad culpæ commissæ gravitatem recte dignoscendum, tum ad imponendam pro illius ratione veram pœnitentiam, Sacerdotes Confessarii ita diriguntur, ut ubi singula, & quæ ad peccati magnitudinem, & quæ ad pœnitentis statum, conditionem, ætatem, intimumque cordis contriti dolorem pertinent, accurate perpenderint, tum demum pœnitentiam judicio, ac prudentia sua moderentur.

Ratio est, quia cum dici nullatenus possit, quod Ecclesia, a Spiritu Sancto directa & gubernata, aliquid statuere queat absque summa prudentia, nec proinde dici poterit, quod nimia usa fuerit severitate erga priorum seculorum Fideles, quando Canones pœnitentiales statuit. Cum igitur hujus temporis Fideles sanctiores non sint primis Christianis, cum idem sit Deus qui offenditur, & idem crimen quod admittitur, æquum est, ut idem homo satisfaciat eidem Deo, pro eodem crimine, in eadem Ecclesia, eodem modo.

Tolerat quidem gemens Ecclesia usum a laxitate invectum, quem nimia præsentium Christianorum introduxit vivendi licentia, & tacet: Mater est dolens, & afflicta, quæ suos gemitus, & suspiria comprimere cogitur, quia profutura non videt, quoniam vix, ac ne vix quidem, præsentes peccatores pœnitentiis antiquis subjici possunt.

Ex quibus inferre solummodo licet cum D. Carolo, quem in initio responsionis superioris laudavimus, & cum S. Francisco Salesio in suis admonitionibus ad Confessores, cap. 8. Confessarium non debere quidem pœnitentiam ab antiquis Canonibus præscriptam imponere, ubi videt pœnitentem minime paratum, & dispositum ad eam suscipiendam: & tunc satius quidem fuerit faciliorem imponere, cum melius sit, ut plurimum pœni-

ten-

tentes cum amore, & benignitate, sine ulla tamen adulatione, quam cum rigore tractare; nihilominus tamen antiquos Canones inculcandos esse, monendumque Pœnitentem, pro gravitate criminum suorum, majorem & severiorem Pœnitentiam se mereri, ut impositam cum majori humilitate & devotione suscipiat.

Et in celebri Synodo Veliterna (*ann.* 1698. *tit.* 13.), ab Eminentissimo quondam Alderano Cardinali Cibo, sacri Collegii Decano, congregata, sic expresse habetur: „ Etsi iamsi rigor Canonum pœnitentialium, fervore fidelium refrigescente, remissus sit; studeant nihilominus Confessarii se illis in injungendis pœnitentiis, quantum licuerit, conformare, tum quoad illarum quantitatem, tum gravitati culpæ, & possibilitati confitentis suo modo respondeant; tum quoad qualitatem, ut non solum satisfactionis, sed etiam medicinæ vim habeant. Erunt autem hujusmodi, si contraria peccatis opera, ut si luxuriis continentiam, tenacibus largitatem, iracundis mansuetudinem, elatis humilitatem præcipiant. "

Unde etiam Eminentissimus Jacobus Cardinalis Boncompagnus, in recentiori Synodo Bononiensi (*ann.* 1698. *tit.* 2. *c.* 5.), vult, ut *quo facilius commissa facinora detestentur pœnitentes, de veteri Ecclesiæ severitate in pœnitentiis imponendis doceantur; ut hinc horrore concepto, perpetrandis sceleribus deterreantur. Quapropter Confessarios tam Civitatis, quam Diœcesis hortamur, ut pœnitentiales recurrant Canones, reprimantque peccandi licentiam, primævos rigores, alioquin piæ Matris Ecclesiæ obtrudendo.*

Idem plane statuitur a Cosmo Cardinali de Torre in Synodo Perusina (*ann.* 1631. *de Pœnit. c.* 5.) his verbis: *Caveant Confessarii, juxta Tridentini Concilii Decretum, ne cum pœnitentibus indulgentius, quam par est, agant, pro gravissimis videlicet delictis levissimas satisfactiones injungendo; sed ad peccatorum vindictam & castigationem, pro delicti gravitate & personarum qualitate, quantum præsentium temporum ratio & hominum infirmitas patitur, proxime ad antiquorum Canonum normam, prudenter & discrete, accedant: admonitis pœnitentibus quam cuique peccato Canones illi pœnitentiam statuerint, ut cognoscant quanto beneficio eum peccatoribus Sancta Mater Ecclesia his temporibus, ad eos pœnitentias reconciliandos, agat, atque ita libentius injunctas pœnitentias suscipiant, & majorem in futurum ad peccanda peccata diligentiam adhibeant.*

Concilium Provinciale Beneventanum a Cardinali Jacobo Sabello congregatum (*an.* 1565. *de Pœnit. c.* 1.), decernit, *ut confitentes admoneantur de vigore pœnarum canonicarum, de quibus Canones pœnitentiales extant. Mandamus & injungimus, ut Confessarii confitentes de eo quam sæpissime inter confitendum admoneant; verum autem pœnitentialium Canonum severitatem, pro*

cepta posteriorum temporum consuetudine, ex Catholicæ Ecclesiæ indulgentia, aliis bonis operibus pro satisfactione mitigent, quod prudenti judicio, pro peccatorum qualitate, pœnitentiumque viribus, consolando arguendoque præstent.

Et Concilium Florentinum Provinciale ab Archiepiscopo Antonio Altovita convocatum (*ann.* 1573. *De Pœnit. c.* 4.), statuit, ut „ Confessarii Canones pœnitentiarios non ignorent, ut confitentes ex eis peccatorum gravitatem conjicere & cognoscere possint, atque inde facilius ad antiquarum satisfactionum severitatem, quoad fieri potest, opere, aut saltem animo, se transferant "

Cardinalis Jo: Baptista Leonius, in Synodo Ferrariensi (*an.* 1622. *De Pœnit. n.* 30.) „ Noverint, inquit, Confessarii pœnas a Sacris Canonibus singulis criminibus impositas, ut quasi comparatione facta, intelligant pœnitentes, quam se mitiorem Ecclesia cum illis præbeat, quam gravitas peccatorum requirat. " Unde etiam in eadem Synodo inserti sunt Canones Pœnitentiales, cum eorum distincta explicatione, ex Pœnitentiali Romano.

Cardinalis Paulus de Aretio, in Synodo Placentina (*an.* 1570. *de Pœnit.*) statuit his verbis: „ Et quoniam universæ satisfactionis modum, culpæ ratio temperare debet: nosse studeant Canones, qui ad satisfactionis & pœnitentiæ modum pertinent. Ita tamen hac ipsa in re se gerant, ut eum norint, quanta & cura & diligentia pœnitentiæ olim præscriberentur, id etiam pœnitentes ipsos, prout culpæ gravitas postulabit, aliquando moneant; quo diligentius illi & in posterum peccata vitent, & præterita vehementius defleant. "

Cardinalis Bonifacius Cajetanus, in Synodo Tarentina (*an.* 1614. *tit.* 64. *c.* 1.): „ Confessarius, *inquit*, omnes antiquos Pœnitentiales Canones optime callere oportet; ut ex veteri Ecclesiæ more, publicas pœnitentias, si quando injungendæ forent, & privatas etiam ad instar illorum, quantum fieri potest, accommodare procurarent.

Quæst. 21. Quænam præterea observanda sunt a Confessore in imponendis pœnitentiis?

Resp. Cavere debet, ut ait S. Franciscus Salesius in admonitione sua ad Confessarios loco citato, ne imponat pœnitentias confusas, & intricatas variis orationum, aliarumque rerum generibus, v. g. ut recitet pœnitens ter orationem Dominicam, Hymnum aliquem, Preces, Collectas, Antiphonas, Psalmos; neque varias diversasque debet præscribere actiones, v. g. ut per tres dies eleemosynas largiatur, tribus feriis sextis jejunet, Missam unam celebrari curet, sese quinquies disciplina percutiat. Ex hac confusione actionum, & orationum, duo sequuntur incommoda: alterum, quod pœnitens eorum obliviscitur, & postea scrupulis angitur; alterum,

rum, quod plus cogitat, quid dicendum, faciendumque sit, quam de iis ipsis quæ dicit, & facit: & dum in memoria sua quærit, quid faciendum sit: aut in horis quid dicendum, devotionis fervor tepescit, & friget.

CAPUT VIII.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæst. 1. Quisnam est legitimus Sacramenti pœnitentiæ Minister?

Resp. De Fide est definitum in Concilio Tridentino, solum Sacerdotem habere authoritatem absolvendi, ut habetur in Decreto Eugenii in Concilio Florentino, ubi sic dicitur (*Sess.* 14. c. 5.): *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, habens authoritatem absolvendi, vel ordinariam, vel ex commissione Superioris.* Verba vero Concilii Tridentini hæc sunt: *Circa Ministrum autem hujus Sacramenti, declarat sancta Synodus, falsas esse, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines præter Episcopos, & Sacerdotes, Clavium Ministerium pernicioſe extendunt.*

Quæst. 2. Sufficit-ne, ut quis sit Sacerdos, ad audiendum valide Confessiones?

Resp. Non sufficit, sed ut possit valide absolvere, præter potestatem Ordinis quam universi Sacerdotes habent, requiritur potestas Jurisdictionis, ut definivit idem Concilium Tridentinum (*Sess.* 14. c. 7.) his verbis: *Hæc Synodus confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet Jurisdictionem.*

Quæst. 3. Quinam habent Jurisdictionem in Pœnitentes?

Resp. Episcopi in tota Diœcesi, & Parochi in propria Parochia: sed in aliis Sacerdotibus requiritur expressa Episcopi approbatio ad audiendas Confessiones, ut definivit Concilium Tridentinum (*Sess.* 2. c. 15.) his verbis: *Decernit sancta Synodus, nullum etiam Regularem posse Confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat, Privilegiis & consuetudine quacumque etiam immemorabili non obstantibus.*

Et si Episcopi eos approbent ad certum tempus, aut ad quædam loca, & quasdam tantum personas, hujusmodi Sacerdotes nullatenus transire possunt statutos limites: ut enim ait S. Carolus in Concilio Mediolanensi 6. (*tit. Quæ ad pœnit. Sac. pert.*) *Episcopus a Confessionibus audiendis suspendat, aut omnino amoveat Confessarios etiam Regulares jam approbatos, quos pro sua*

sua timoratæ conscientiæ religione viderit in eo munere non ita sincere, integreque, & cum ædificatione se gerere, quemadmodum & tanti ministerii illi commissi sanctitas postulat, & animarum salus deposcit, quæ suæ fidei concreditæ sunt.

Quod probari quoque potest Bulla Clementis X. quæ incipit: *Superna magni*, in qua hæc habentur (*an.* 1670.): „ Illos autem Religiosos, qui ad Confessiones „ audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Epi„ scopis generaliter quoque, & indistincte, absque ali„ qua limitatione temporis, cæterorumque locorum aut „ generis personarum, in Diœcesi propria admittendos. „ Quoad cæteros vero, qui non adeo idonei reperien„ tur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum „ relinqui ipsos cum limitata facultate, prout eisdem „ Ordinariis magis expedire videbitur, probare & ad„ mittere Approbatos non posse ab eodem, qui sic ap„ probavit iterum examinari, aut ab eisdem Confessioni„ nibus audiendis suspendi, seu licentias illis concessas „ revocari, nisi nova superveniente causa, quæ ipsas „ Confessiones concernat; de qua tamen haud necessa„ rium esse, ut in actis constet; nec eam teneri Epi„ scopum ipsis Regularibus significare, sed Sedi Aposto„ licæ dumtaxat, ubi eam sibi aperiri postulaverit. Por„ ro, si Regulares cum scandalo, aut alias inhoneste vi„ vant, vel aliquod delictum committant, per quod ra„ tionabili Episcopi judicio videantur a Confessionibus „ suspendendi (in quo ipsius Episcopi conscientiam one„ ratam esse volumus) nihil obstare, quominus Episco„ pus ob eam causam possit Regulares a semetipso appro„ batos suspendere, aut repellere a Confessionibus au„ diendis. Summarium illius Bullæ reperitur in fine hu„ jus Tomi 4.

Observandum autem est, quod in Concilio Mediolanensi 7. (*an.* 1603. *de Sacram. Pœnitent.*) decernitur his verbis: *Ne infelix Parochus fideles suæ fidei commendati, vel ægrotent graviter, vel etiam non sine periculo animarum decedant, quod interdum evenire compertum est: Decernimus, ut quotiescumque Confessarii ad audiendas confessiones ægrotorum accedunt, moneant prius ea de re Parochum ægrotantis: nisi aut subita morbi vis, aut mortis periculum tantam celeritatem requirat, ut id fieri non permittat: tunc enim, ipso etiam non monito, audire confessiones ægrotantium liceat; ita tamen ut statim post auditas, certiorem Parochum faciant: id qui facere recusaverint, aut ex culpa neglexerint, munere audiendi confessiones, vel ad tempus, vel perpetuo, Episcopi arbitrio, priventur.* Et in Concilio Neapolitano (*anno* 1699. *tit.* 3. *c.* 5. *n.* 14.) dicernitur, ut *qui hoc Sacramentum infirmis contulerit, Parocho id per schedulam significet.*

Examen autem Confessariorum diligenter fieri debet;

& prout ministerium adeo excellens, & arduum in praxi, exigere videtur: hujusmodi examinis formula reperitur in erudita Synodo Lyciensi (*an.* 1043. *in Addit. pag.* 104.,) his verbis.

Examen Confessariorum, circa quæ versari possit.

Interrogentur de necessitate Sacramenti pœnitentiæ?
Quare, & a quo sit idem Sacramentum institutum?
Quæ sint illius partes essentiales?
Quæ earum partium ratio?
Quæ ejusdem Sacramenti materia?
Quæ forma?
Qui ejus effectus?
Qui Minister?
Quæ conditiones in eo requirantur?
Quæ sunt regulæ ad cognoscendum, & distinguendum peccatum mortale a veniali?
Quid sit Contritio?
Quæ ad veram contritionem sint necessaria?
Quis contritionis fructus, & quæ utilitas?
Qua ratione quis se ad contritionem excitare possit?
Quæ sint veræ contritionis signa?
Quid sit attritio?
Quod discrimen inter contritionem, & attritionem?
An per contritionem quis salvari possit absque Sacramento Pœnitentiæ?
An per attritionem salvari quoque possit absque eodem Sacramento?
Quæ Confessionis natura sit, atque substantia?
An diligenter sciant inquirere peccatoris, & peccati circumstantias?
Quæ sint circumstantiæ aggravantes peccatum, & an necessario aperiendæ sint in Confessione?
Quæ circumstantiæ mutent speciem peccati, & an in Confessione sint explicandæ?
Quæ peccata restitutionem expostulent? Quæ sint radices, ac causæ restitutionis?
An notitiam habeant dubiorum, suspectorumque contractuum: & an saltem de iis dubitationes, & quæstiones inire sciant?
Quando & quomodo fama detracta alicui, sit ei restituenda?
Quibus criminibus annexæ sint censuræ?
An earum peritiam habeant, earumque viam sciant?
An casus, quibus irregularitas contrahitur, sciant?
Quotuplex sit irregularitas?
An saltem super præmissis, & aliis, quæ ad perfectum hujus Sacramenti ministrum pertinent, sciant dubitare; & quomodo super dubitationibus se gerere debeant, consulendo peritos?
Qui sint ritus, & sacræ cæremoniæ Confessionis?

Quæ

Quæ conditiones sint necessariæ ad Confessionem vere pœnitentis?
Quis sit ordo confitendi?
Quando quis statim confiteri teneatur?
Quando Confessio reiterari debeat?
Quæ sint satisfactionis partes?
Quis sit satisfactionis finis?
Qui sint fructus quæve utilitas satisfactionis?
Quæ in satisfactione requirantur?
Qualis & quanta pœnitentia pœnitenti imponenda est?
An salutares, & convenientes satisfactiones, pro criminum gravitate, & pœnitentium facultate, imponere sciant?
An etiam, ex Innocentii III. præscripto, more peritorum medicorum, sciant infundere vinum, & oleum vulneribus sauciatorum? ac quale pœnitentibus debeant præbere remedium, ac consilium?
An Canonum pœnitentialium periti sint?
Quæ verborum forma requiratur in absolutione?
Quæ preces, & orationes in ea adhibeantur?
Quis ordo sit servandus in absolvendo a peccatis, & ab excommunicatione, aliisve censuris?
Quot sint censuræ?
Quæ & quanta sit vis sigilli Confessionis?
Quæ sub illo cadant?
An Confessio possit dimidiari in aliquo casu?
An simplex Confessarius possit absolvere pœnitentem, peccatis non reservatis, & remittere postea illum ad Episcopum, vel Ordinarium, ut ab eis absolvatur a peccatis?
An valeat absolutio peccatorum reservatorum habita a Confessario alterius Diœcesis, ad quam se contulit pœnitens fraudulenter, ex eo quia in illa non sunt reservata?
An cognitionem habeant eorum, quæ sunt constituta in Sanctionibus Ecclesiasticis, & Sacro Concilio Tridentino, & Synodis Diœcesano, ac Provinciali, circa Sacramentum Pœnitentiæ, ac Cleri & populi disciplinam?

Quæst. 4. Sacerdotes, qui non sunt approbati ad audiendas Confessiones, possunt-ne audire, & absolvere eos, qui peccata tantum venialia commiserunt?

Resp. Cum Sacerdotes tam sæculares, quam Regulares nullam habeant potestatem jurisdictionis, nisi in casu periculi mortis, ut ait Concilium Tridentinum; sequitur, eos minime posse, extra hunc casum, absolvere a peccatis etiam venialibus, quoniam Ecclesia nullam eis concessit unquam ab iis peccatis absolvendi facultatem: quare Sacra Concilii Congregatio multos rescindere cupiens abusus, qui in administratione Sacramentorum Eucharistiæ, & Pœnitentiæ irrepserant, qualis est quando Sacerdos sine ulla jurisdictione a peccatis venialibus in Sacramento Pœnitentiæ absolvere vult: Decretum dit

dit (*Circa communionem quotidianam 12. Febr. 1679.*) Innocentii XI. sanctæ memoriæ authoritate confirmatum, in quo sic habetur: „ Non permittant, ut venialium Confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab „ Episcopo, aut Ordinario. Si Confessarii, etiam Regulares, aut quicumque alii, secus egerint, sciant, Deo „ optimo maximo rationem reddituros esse, neque defuturam Episcoporum, & Ordinariorum justam, & rigorosam animadversionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jesu, facultate ipsis Episcopis, & Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributa. Et facta de præmissis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas „ sua probavit, ac præsens Decretum typis dari, ac publicari voluit. Hoc Decretum reperitur integrum in fine hujus Tomi 4.

Quæst. 5. Sacerdotes sæculares, & Regulares, qui habent facultatem absolvendi a casibus sanctæ Sedi reservatis, possunt-ne absolvere a casibus, quos sibi reservant Episcopi, absque expressa eorum licentia?

Resp. Certum est, eos non posse, ut patet ex Concilio Tridentino (*Sess.* 14. *c.* 7.): „ Neque dubitandum est, *inquit*, quando omnia quæ a Deo sunt, ordinata sunt; quin hoc idem Episcopis omnibus in sua „ cuique Diœcesi, in ædificationem tamen, non in destructionem, liceat pro illis in subditos tradita supra „ reliquos inferiores Sacerdotes authoritate, præsertim „ quoad illa, quibus excommunicationis censura annexa „ est. Hanc autem delictorum reservationem consonum „ est divina authoritate, non tantum in externa politia, „ sed etiam coram Deo vim habere. Verum tamen „ pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, „ in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut „ nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt. Extra quem articulum Sacerdotes, cum nihil possint in casibus reservatis, id unum pœnitentibus persuadere nitantur, ut ad „ Superiores, & legitimos judices pro Beneficio absolutionis accedant.

Hæc doctrina Concilii Tridentini clarissime, ac solidissime tradita, & exposita fuit a S. Carolo, qui Concilii mentem penitus callebat, cum ejus finem, & conclusionem procuraverit, quique ipse in Concilio Mediol. 3. tit. *De iis, quæ ad Pœnitentiæ Sacramentum pertinent*, idem ait his verbis: *Caveant, ne Confessarii Regulares eorum peccatorum, quorum absolutio Episcopo reservata est, vinculis irretitos pœnitentes absolvant, quemadmodum a Sede Apostolica declaratum est id eis non licere, quavis privilegiorum suorum authoritate.*

Et in Concilio Mediol. 5. eodem tit. ait: „ Ab iis vero „ ro casibus proxime promulgatis, si quis Confessarius cu- „ ju-

„ jusvis Ordinis, sine facultate scripto ab Episcopo data, aliquem absolvere attentarit, excommunicatio„ nis pœnam ipso facto subeat. Nec facultatum privile„ giorumve jure, quæ cuique, etiam Rosarii, & Cruce „ signatorum Scholæ Confratriæ, Collegiove etiam Laicorum; quæve Collegiis, Confratribusve in ea adscriptis, ante vel post Concilii Tridentini confirmatio„ nem concessæ sunt, Confessarius, cujusvis Ordinis sit, „ ab iis casibus, quos sibi Episcopus in sua Diœcesi re„ servaverit, pœnitentes, sine illius facultate, absolvat. „ Si contra fecerit, suspensionem a divinis ipso facto in„ currat.

His Concilii Tridentini, & Mediolanensis Decretis, possemus addere varia Concilia Ecclesiæ Gallicanæ, qualia sunt, quæ decrevit Concilium Rhotomagense an. 1581. & Burdigalense ann. 1582. & 1624. Bituricense ann. 1584. & Narbonense ann. 1609. Plura quoque sanctorum Pontificum Decreta his adjungi possunt. * Sufficit autem referre Bullam Clementis X. qua cetera prædecessorum suorum Decreta confirmata sunt, data anno. 1670. quæ incipit: *Superna magni*, in qua hæc habentur.

Ex facultatibus enim per Mare magnum aliave privilegia Regularibus, cujuscumque Ordinis, Jussituti, aut Societatis, etiam Jesu, concessis, factam eis non esse potestatem absolvendi in casibus ab Episcopo sibi reservatis. Et per confirmationes dictorum privilegiorum, quas Regulares a Sede Apostolica post Sacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam revixisse privilegia prius ab eodem Concilio, aut deinde Apostolicis etiam Decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant, absolvendi a casibus Episcopo reservatis. Et habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo a casibus Episcopo reservatis absolvere posse. Videatur hæc Bulla in fine hujus Tomi.

Quæst. 6. Cum quis absolutus fuit in articulo mortis ab aliquo casu reservato, aut ab aliqua censura, per Sacerdotem, qui non habebat casus reservatos; teneturne, restitutus in pristinam sanitatem, confiteri Presbytero, qui habeat potestatem a talibus casibus absolvendi?

Resp. S. Thomas propositæ difficultati ita respondet (*in* 4. *dist.* 20. *q.* 1. *ar.* 1. *ad* 2.): *Non oportet, quod absolutus ab excommunicatione in articulo mortis ab eo, qui non habet facultatem, ad judicem vadat, qui alias absolvere potuisset, absolutionem petens, sed satisfactionem offerens.*

Quæst. 7. Sacerdotes sæculares, aut Regulares, qui

* Quantum ad casus Summo Pontifici reservatos, aut dispensationes in foro pœnitentiario pro casibus occultis, aut etiam condonationes, videatur instructio in fine Tomi quinti.

generaliter in aliqua Diœcesi sunt approbati, possunt-ne virtute hujus generalis approbationis audire Monialium Confessiones?

Resp. Videtur, eos non posse, quoniam Religiosæ non possunt confiteri, nisi Sacerdotibus ab Episcopo sibi deputatis, juxta Conc. Oxoniense in Anglia celebratum an. 1222. (*de Confess. Monial. c. 64.*) *Confiteantur etiam*, inquit, *Moniales Sacerdotibus ab Episcopo sibi deputatis.*

Quod verbis expressis definitum est in Bulla Clementis X. superius citata asserentis: *Religiosos generaliter approbatos ab Episcopo ad personarum sæcularium Confessiones audiendas, nequaquam censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subjectarum; sed egere, quoad hoc, speciali Episcopi approbatione; atque approbatos pro audiendis Confessionibus Monialium unius Monasterii, minime posse audire Confessiones Monialium alterius Monasterii. Itidemque Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro una vice audiendas, haud posse expleta deputatione in vim approbationis hujusmodi illarum Confessiones audire; sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus contigerit.* Videatur summarium dictæ Bullæ in fine hujus Tomi.

Quod quidem declarat, generalem approbationem non sufficere ad audiendas Monialium Confessiones: sed specialem præterea ad hunc finem ab Episcopo desiderari, nisi declaret Episcopus, Confessarios omnes approbatos posse Confessiones etiam Monialium audire; quo casu talem potentiam censetur illis contulisse.

Quæst. 8 Regulares egent-ne approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones Religiosorum sui Ordinis?

Resp. Non videtur tali approbatione indigere; quod probari potest ex Concilio Tridentino (*sess. 23. c. 15. de reform.*) his verbis: *Decernit sancta Synodus nullum etiam Regularem posse Confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nisi aut Parochiale Beneficium habeat, aut ab Episcopis approbationem obtineat.* Ex quibus concludi potest, eos non egere approbatione Episcopi, sed tantum suorum Superiorum, ad audiendas Confessiones Religiosorum sui Ordinis.

Deinde Clemens Papa X. in Bulla *Superna magni*, ait: „ Cæterum in Monasteriis, ac etiam Collegiis, ubi „ juxta Regularia instituta vivitur, posse tam Prælatos „ Regulares, quam Confessores Regularium eorumdem „ Monasteriorum, seu Collegiorum, audire Confessiones „ illorum sæcularium, qui inibi sunt vere de familia, & „ continui commensales, non autem illorum, qui tantum „ ipsis deserviunt.

Quæ quidem verba satis declarant a fortiori, eos sine Episcopi approbatione audire posse Religiosorum suorum Confessiones.

Quæst.

Quæst. 9. Regulares possunt-ne, absque Episcopi approbatione, audire Confessiones Monialium sui Ordinis?

Resp. Certum est, eos non posse; quod quidem satis constat ex Bulla Clementis X. a nobis mox laudata. Tum etiam ex Bulla Gregorii XV. quæ incipit: *Inscrutabili*; in qua sic habetur: „ Confessores, sive Regulares, sive „ sæculares, quomodolibet exempti, tam ordinarii, quam „ extraordinarii, ad Confessiones Monialium etiam Regularibus subjectarum audiendas, nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei judicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant. “ Videatur summarium Bullæ Clementis X. in fine hujus Tomi.

Quæst. 10. Sacerdos generaliter approbatus in una Diœcesi, potest-ne audire in alia Diœcesi Confessionem illius, qui ex ea Diœcesi esset, in qua fuit approbatus? Et Parochus potest-ne similiter audire Confessionem sui subditi, seu Parochiani, ubicumque eum reperit?

Resp. Sacerdos sæcularis, aut Regularis generaliter approbatus in una Diœcesi, nullius Confessionem audire potest extra illam Diœcesim.

Ita expresse definitum legitur in Bulla Clementis X. sæpe a nobis laudata, in qua dicitur: „ Religiosos ab Epi„ scopo ad Confessiones sæcularium in sua Diœcesi audien„ das approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque „ Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis pœni„ tentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi Religiosi „ jam fuerant approbati. “

Quod quidem conforme videtur Clementinæ, *Dudum de sepulturis*, ubi hæc leguntur: *Magistri, Priores, Provinciales, & Ministri Ordinum Prædicatorum eligere studeant personas sufficienter idoneas, vitæ probatas, discretas, modestas, atque peritas, ad tam salubre ministerium, & officium exequendum: quas sic ab ipsis electas repræsentent, vel faciant præsentari Prælatis, & eorum licentia, gratia, & beneplacito in Civitatibus, & Diœcesibus eorumdem hujusmodi personæ sic electæ, Confessiones confiteri sibi volentium audiant; extra Civitates, & Diœceses, in quibus fuerint deputatæ, Confessiones nullatenus audituræ.*

Videtur aliter dicendum de Parocho, quod valide possit audire Confessionem sui Parochiani, ubicumque eum invenerit, modo id sine scandalo fieri possit.

Ratio est, quia cum Parochus habeat Jurisdictionem ordinariam in suos Parochianos, potest hanc exercere, ubicumque eos invenerit, in rebus, quæ fiunt sine strepitu Judicii, qualis est Confessio: Enim vero Canon *Omnis utriusque sexus*, Concilii Lateranensis, asserit, solum fideles semel anno teneri confiteri peccata sua Parocho suo, non determinando locum, ubi debeant confiteri: attamen Parochi non id debent temere facere, & totius est obtinere approbationem Episcopi, in cujus

Diœcesi vult audire Confessionem alicujus de sua Parochia.

Quæst. 11. Parochi possunt-ne vocare alios Parochos, aut alias Vicarios ad audiendas Confessiones suorum subditorum?

Resp. Non possunt, nisi in casu, quo Parochi illi, aut Vicarii generaliter essent in tali Diœcesi approbati, aut Episcopus significasset se Parochis concedere, ut ita agerent; quia tunc censeretur dedisse hanc facultatem audiendi Confessiones. Patet ex Concilio Tridentino supra citato: cum enim determinaverit, *Nullum Sacerdotem posse Confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nisi aut Parochiale Beneficium habeat, aut ab Episcopis approbationem obtineat*, decrevit consequenter, non posse Parochum audire Confessiones extra suam Parochiam absque approbatione Episcopi, cum in hoc casu titulus Beneficii illi non tribuat jurisdictionem, quam debet consequenter ab Episcopo obtinere.

Quare S. Carolus ait (*Act. p. 2. in 11. Synod.*): „ Quod „ in nostris Sacramenti Pœnitentiæ instructionum additio„ nibus cautum est, ut tempore Paschali Parochi aliorum „ Parochorum ministerio ad Confessiones Parochialium „ suorum audiendas uti possint, id de Parochis tantum„ modo intelligi declaramus, quibus extra Parochiæ pro„ priæ fines ad audiendas Confessiones probatis, scripta „ facultas data est. “

Et sane grave oriretur incommodum, si Sacerdotes Parochi in aliqua parva Parochia, quæ tantas non exigit notitias, jus haberent, absque Episcopi approbatione, audiendi Confessiones in Parochia multo ampliori, quæ majores notitias postulat ad hoc munus rite obeundum.

Quæst. 12. Quomodo se gerere debet Confessarius, qui per inadvertentiam, aut ignorantiam, absolvit pœnitentem a casu reservato, non obtenta facultate a superioribus?

Resp. Egregie respondet S. Antoninus dum ait (*1. p. tit. 17. c. 4.*): „ Nota, quod quicumque absolvit aliquem „ ab aliquo peccato in casu, in quo non potest, sive quia „ reservatus est Episcopo, sive quia nullam habet potesta„ tem, aut authoritatem; quamvis graviter peccet, præ„ cipue quando absolvit scienter, vel etiam ex ignorantia „ juris crassa, non tamen censuram aliquam, seu excom„ municationem ex hoc incurrit, sive sit Clericus sœcula„ ris, sive Religiosus, dictus absolvens. Sed tenetur il„ lum, quem sic absolvit, advisare de errore suo, si co„ gnoscit, vel potest invenire. Ille tamen quoad Deum „ excusatur, dum hoc ignorat.

CA-

CAPUT IX.

Quomodo se gerere debeat Confessarius erga personas sibi ignotas.

Quæst. 1. COnfessarius teneturne interrogare suos pœnitentes?

Resp. Qualitas Medici, quam Concilia, & Sancti Patres tribuunt Confessariis, declarat eorum obligationem in interrogandis pœnitentibus, non solum de Peccatis, in quæ potuerunt incidere ab ultima Confessione, sed etiam circa Confessiones præcedentes, quoties adest aliquod dubitandi motivum, utrum sufficienter peccata sua declaraverint, aut quod aliquod vitium fuerit in Confessionibus præteritis, cum sit medium necessarium ad medelam ipsis afferendam. Quare legimus in libro de vera, & falsa pœnitentia, cap. 20. qui Divo Augustino tribuitur (*Can. Qui ult. de pœnitent. dist. 6.*): „ Diligens igitur inquisitor, „ & subtilis investigator, sapienter, & quasi astute inter„ roget a peccatore, quod forsitan ignorat, vel verecun„ dia velit occultare, cognito itaque crimine, varietates e„ jus non dubitet investigare, & locum, & tempus &c. “

Quare, ut ait Divus Thomas (*in 4. sent. dist. 19. in exposit. textus.*): “ Sacerdos debet perscrutari con„ scientiam peccatoris in Confessione, quasi Medicus vul„ nus, & Judex causam; Quia frequenter, quæ pro con„ fusione confitens taceret, interrogatus revelat. “

Quæst. 2. Quomodo se gerere debet Confessarius in his interrogationibus?

„ *Resp.* Ex Angelico Doctore ibidem: *In interroga„ tionibus* faciendis tria sunt attendenda. Primo, ut „ quilibet peccator interrogetur de peccatis, quæ consue„ verunt in hominibus illius conditionis abundare: non „ enim oportet, quod a milite quæratur de peccatis „ Clericorum, aut Religiosorum, aut e converso. Se„ cundo, ut non fiat explicita interrogatio de peccatis, „ nisi de illis, quæ omnibus manifesta sunt, de aliis „ autem adinventionibus peccatorum, ita debet a lon„ ginquo fieri interrogatio, ut si commisit, dicat; si „ non commisit, non addiscat. Tertio, ut de peccatis, „ præcipue carnalibus, non descendat nimis ad parti„ culares circumstantias; quia hujusmodi delectabilia, „ quanto magis in speciali considerantur, magis concu„ piscentiam nata sunt movere, ut dicitur in 3. Ethic. „ Et ideo potest contingere, ut Confessor talia quæ„ rens, & sibi & confitenti noceat. Quare ubi speciem „ peccati, & circumstantias magis aggravantes detexerit, „ non amplius Pœnitentem interrogare debet. “

Cavendum tamen erit circumspecte Confessario, *inqui* *Eminentissimus Barberinus* (*Syn. Farf. sub Carolo Car.*

„ Barberino t. 1. n. 1. & 12. pag. 112.), ne imprudentibus, „ & alienis a personarum conditione percunctationibus, „ pœnitentibus, præsertim pueris, & fœminis, peccandi „ rationes, & vias, antea ipsis fortasse incognitas, sug„ gerat, atque ita, quæ enixe arcere debet peccata, in„ caute doceat: ac præcipue animadvertat, ne nimis cu„ riose impudica investigando, ipsemet in laqueum inci„ dat tentationis.

„ Ante omnia id observabit, ne dum hæc exequitur, „ ulla iræ, aut aversionis indicia commonstret, nec ullos „ gestus faciat, quibus adstantes conjicere quidpiam de „ confitentium peccatis possent: objurgationesque, quas ne„ cessarias judicaverit, ad finem confessionis differat, ne „ intempestivo rigore deterriti pœnitente, quæ supersunt „ peccata, aperire vereantur; quinimo humaniter, quæ „ videbuntur, suggerendo, fiduciam addat, ut remota „ omni stulta verecundia, cunctos animi sinus libere & „ confidenter patefaciant. " Videri potest Instructio data in eadem Synodo, quæ habetur integra in fine hujus Tomi 4. Præterea Episcopus Amerinus Confessarium monet his verbis. *Non pigli tabacco, mentre sta in Confessionario*: quod certe valde indecens esset. Vide tom. 2. cap. 10.

Sæpius utiliter interrogari possent pœnitentes super superstitionibus in genere, & variis observationibus vanis, & periculosis coram Deo, de quibus pauci admodum pœnitentes se accusant, & ideo in talibus vix emendantur, nisi feliciter incidant in Confessarium industrium, & prudentem, cujus velut obstetricante manu hujusmodi superstitiones revelentur, eisque salutare remedium applicetur. Hinc est, quod Hieronymus Joannellus Episcopus Soranus in Synodo sic statuit (*Syn. Sorana anno* 1632. *tit.* 4. *Decreto* 3.). „ Superstitiosas, & vanas populi obser„ vationes, veluti colligere herbas tali potius die, ac „ hora, quam alia; vel verba sacra scripta in tali char„ ta, vel cum sol oritur, vel quando legitur Evangelium, „ vel quod debeant tot sigillis ligari, & a puella virgine, „ aut dum scribitur, a nemine videatur: vel characte„ res, & figuras alias a signo crucis; aut verba extranea, „ & ignota: certum candelarum numerum, sive in Mis„ sæ sacrificio, sive alias quomodocumque adhibere; vel o„ leum ex lucerna ardente in nocte Ascensionis Do„ mini: ova eodem die nata, ac pelles quibus involu„ ti homines nascuntur: quæ etiam, ut audivimus; & „ horribile certe est, benedicuntur ad morbos præser„ tim ex vulgi opinione expellendos, vel ad maleficia „ pertractanda: ac alia similia, quæ longum esset recen„ sere, quæcumque sint, ab ovibus nobis commissis o„ mnino tolli, ac veluti rem perniciosissimam vitari ju„ bemus; ac de omnibus in hoc Titulo contentis Curati „ diligenter perquirant, & Nos quamprimum, vel sal„ tem in sancta Visitatione certos faciant, sub pœna sus„ pensionis a divinis, arbitrio nostro. " Videri possunt, quæ

quæ de hac materia abunde diximus Tr. 6. cap. 7. tract. 2.

Quæst. 3. Quomodo se gerere debet Confessarius erga pueros?

Resp. Prudenter faciet, si fideliter sequatur, quod tradit S. Carolus, qui ait (*Act. p.* 2. *Instr. Confess.*) * : *Laudabilem esse consuetudinem*, ut parvuli quinque, aut sex annos nati, ad Confessionem accedant, quia tunc incipiunt paulatim addiscere, seseque assuefacere huic Sacramento. Nihilominus tamen Confessarius non debet Sacramentalem absolutionem impendere iis, qui materiam non adhibent huic Sacramento necessariam, quique per ætatem nondum ejus sunt capaces: instrui quoque debent summa cum cura a septimo & octavo anno, ubi capaces primum incipiunt esse, de necessitate, & effectis Sacramenti Pœnitentiæ, & de modo accedendi ad hoc Sacramentum.

Quæst. 4. Quomodo se gerere debet Confessarius circa personas rudes, quæ nesciunt confiteri, & ignorant præcipua Fidei Mysteria?

Resp. Debet ipsos instruere cum Christiana charitate, & patientia de principiis Religionis, quæ scire tenentur; & si tunc non vacat, differre ad tempus opportunum, ut melius erudiat; simulque ipsis ostendat, eos sibi ipsis graviter nocuisse negligentes ea addiscere, quæ necessaria sunt ad salutem; & debet statim ipsis injungere: ut Catechesi frequenter intersint: attamen non debet ipsos absolvere, si carent sufficienti notitia præcipuorum Fidei Mysteriorum; quia, ut ait Divus Thom. (2. 2. *q.* 2. *art.* 7. *in corp.*), *Tam majores, quam minores tenentur habere fidem explicitam de Mysteriis Christi*.

Et ut ait S. Carolus (*Act. p.* 4. *Instr. Confess.*), (**) ubi Confessor repererit, pœnitentem suum præcipua

* E'santa usanza di far venir li putti, e putte quantunque non passino cinque, o sei anni, a uno a uno innanzi al Confessore: acciocchè comincino ed a poco a poco vadino istruendosi, ed introducendosi nella cognizione, e poi nello uso di questo Sacramento. Devono nondimeno i Sacerdoti esser avvertiti di non dare l' assoluzione Sacramentale a quelli, ne' quali non si vede materia di assoluzione, nè tanto uso di ragione, che si possa giudicare, che siano capaci di questo Sacramento: ed useranno particolar diligenza di istruire li putti, e putte, come sono arrivati alli sette, o otto anni, secondo la capacità loro, della necessità e virtù di questo Sacramento, e modo di venir ad esso.

(**) Perchè dunque ogni uno è obligato sotto pena di peccato mortale a sapere tutti quelli articoli del Simbolo Apostolico che sono solennizzati dalla Santa Chiesa, e quali siano, almeno quanto alla sostanza e li commandamenti di Dio, e della Santa Chiesa; per questo, trovando il Confessore, che il penitente non sappia le so-

hæc ignorare Mysteria, neque dispositum ita esse, ut ea quamprimum addiscat, ei absolutionem minime debet impendere, licet velle videatur ea doceri Mysteria; si olim a Confessario excitatus fuerit, aut in particulari a Parocho suo, ut ea addisceret, quæ singula interrogare debet Confessarius, si sufficientem pœnitens non adhibuerit diligentiam, ut ea sciret; & in illis casibus debet illum exhortari, ut Confessionem generalem faciat.

Unde etiam in Synodo Ænina, ab Eminentissimo postea Cardinali Petruccio, congregata (*ann.* 1685. *tit.* 17.), sic statuitur: „ Iterum, atque iterum monemus Confessarios, & præcipimus, ut audituri confessiones personarum, quas possunt ipsi suspicari mysteriorum fidei, saltem principaliorum, ignorare notitiam; primo loco eos interrogent, an sciant Sanctissimæ Mysterium Trinitatis, & Incarnationem, passionem, mortem, ac resurrectionem Jesu Christi Dei, & hominis, ac Redemptoris nostri? Quæ si nescire se dicant, noverint Confessarii, tales personas haudquaquam absolutionis esse capaces; quapropter eas erudiant quantum satis est, & præterea manifestent eis, quæ sit virtutum remuneratio in cœlis, & delictorum apud inferos pœnæ; efficaciam Sacramenti Pœnitentiæ ad crimina delenda, dignitatem Eucharistiæ, aliaque fidei dogmata, quæ personarum statui, conditioni & captui necessaria existimabunt. Moneant quoque, eos actum doloris elicere debere ob talem culpabilem ignorantiam: videatque qua fide præteritas perfecerint Confessiones: etenim facillimum est, opus esse illas replicare, ut eorum saluti satis provideatur.

„ Et quia hæc omnino necessaria sunt Confessionis validitati, caveant, ne in hoc negligentes inveniantur; strictissimam enim hujusmodi incuriæ Deo rationem sunt reddituri. Neque eos excusabit multitudo confluentium occasione alicujus festivitatis, Indulgentiæ, vel Jubilæi; etenim melius est paucas expedire personas, sed bene, quam multas, at male. Quod si pœnitentium eruditio alias nota sit Confessario, tunc hujusmodi adhibere diligentias necesse non erit.

Et in Synodo, quam Illustrissimus Georgius Spinula Albingæ congregavit (*ann.* 1696. *tit.* 5. *c.* 5.), statuitur: „ Quoniam nonnulli jam adulti reperiuntur, qui Christianam ignorant Doctrinam, atque etiam aliqui minoris ætatis, ita sunt rudes ingenio, adeoque incapaces ad doctrinam Christianam exacte ediscendam, ut ne quidem symbolum Apostolorum memoria retinere queant: curent Parochi, hujusmodi adultos, & „ pueros saltem edocere orationem Dominicam, & Angelicam salutationem, ac præcipue fidei nostræ principalia mysteria, quæ ab Ecclesia solemniter celebrantur, una cum mysterio Sanctissimæ Trinitatis, Sacramenti Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & quatuor novissimis, justorum præmiis, ac peccatorum suppliciis: at vero, qui hæc propria culpa discere negligunt, absolvere in Confessione sacramentali recusent; neque ad sacramenta Eucharistiæ, & Matrimonii, nec etiam ad officium Patrini, seu Matrinæ, in Sacramentis Baptismi, & Confirmationis, ullo modo admittant. Vide Tomo 5. Tract. 9. cap. 2. q. 17.

Praxis contraria damnata est ab Innocentio XI. in Decreto contra 65. propositiones, dato die 2. Martii 1679. quo duæ sequentes propositiones sunt damnatæ.

64. Propositio damnata.

Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysteria Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.

65. Propositio damnata.

Sufficit illa Mysteria semel credidisse.

Quæst. 5. Qua ratione Patres, & Matres familias monere debet Confessarius?

Resp. Interrogare eos debet, si curam habeant filiorum, & domesticorum suorum; si eos instruant, aut instrui faciant de rebus ad salutem necessariis; utrum omni cum diligentia studeant, ut eorum curæ commissi servent mandata Dei, & Ecclesiæ. Quoniam, ut ait D. Paulus (1. *ad Tim. c.* 5. *v.* 8.), *Si quis suorum, & maxime domesticorum, curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* Si e contrario eos ad peccandum inducant, cogendo, ut Festis diebus, ac Dominicis laborent, seu dando tempus, ut Missæ Sacrificio intersint: si permittant, aut occasionem dent ullam, ut non observent jejunia ab Ecclesia præcepta: & in his omnibus casibus, secundum D. Carolum, Act. p. 4. in Instructione Confessorum, eos Confessarius non debet absolvere, nisi emendationem polliceamur, & promittant deinceps majorem se familiæ suæ curam habituros: neque vero hæc ipsa sufficit promissio, si jam a Confessoribus de talibus moniti fuerint, aut etiam a Parochis, nec se correxerint: tunc differri debet absolutio, donec incœperint se corrigere, novæque vitæ indicia dare. Interrogare quoque eos debet, si filios suos removeant a sæculi pompis, quibus in Baptismo renuntiarunt; an e contra passi sint, ut supra conditionem se ornent? an eorum filiæ indecenter indutæ incedant, nudoque collo, & pectore? quo casu mortaliter peccant, secundum S. Carolum.

Unde etiam Antonius Maria Cardinalis Gallus, in Synodo Auximana (*ann.* 1593. *de Euch. c.* 10.) sic statuit: *Mulieres fucatæ, & quæ margaritas, monilia,*

(4)

---

predette cose, se non sarà disposto a imparrle quanto prima non deve assolverlo, nè quando si esibisca pronto di farlo, se essendo ammonito, non lo ha fatto.

capitis comas petulanter compositas, aliave vanæ ornamenta deferre non erubescunt, ad Communionem non admittantur; sed modesto vestitu contentæ, & velato capite accedant, cum timore, & tremore. Vide infra c. 12. q. . . .

Neque possunt allegare patriæ consuetudinem, quia, ut ait S. Antoninus, 2. part. tit. 4. c. 5. §. 3. *Valde turpis, & impudicus est talis usus; & ideo non servandus.* Utrum sinant filios suos frequentare choreas, comedias, & pernicioſos hujusmodi cœtus, qui teste Tertulliano, *De spectaculis*, c. 17. *Privatum sunt consistorium impudicitiæ.* Vide quæ diximus To. 6. Tr. 5. c. 2. q. 6. & 11. & Tr. 4. c. 2. q. 4.

Quod quidem agnovit S. Carolus, cum dixit in Concilio suo Provinciali 3. (*Act. p. 1. in Conc. Provinc. 3.*) „ Quoniam usu nimis compertum est, depravatis his temporibus, & moribus, ad choreas, tripudia, saltationes, & id genus alia numquam fere sine multis, & iis quidem gravissimis, Dei offensionibus conveniri, idque cum ob turpes cogitationes, obscœna dicta, inhonestas actiones, morum corruptelas, & pernicioſas ad omnia opera carnis illecebras illis perpetuo conjunctas, &c.

Confessarius illis absolutionem in talibus casibus denegare debet, nisi illos videat vere ad emendationem paratos, & polliceantur se non amplius in familiis suis talia permissuros peccata, juxta Divi Augustini verba (*de verb. Domini, ser.* 18.): „ Nec tamen negligentes fitis in corrigendis vestris, ad curam scilicet vestram quoquo modo pertinentibus, monendo, docendo, hortando, terrendo, quibuscumque modis potestis, agite.“

Quia vero Patres, & Matres-familias sæpe damnationem incurrunt propter aviditatem amplificandæ domus, & congerendi divitias, ut filios extollant, quod infinita fere parturit mala; Confessores hac de re interrogare eos debent, ac scire, si nimia rerum temporalium cura eos non cogat negligere ea, quæ ad salutem pertinent: si aliquos ex liberis suis invitos, aut reluctantes in Monasterium detrudant, aut ad Sacerdotium promoveri faciant, non considerata prius Dei vocatione, nec habita ratione talentorum, quæ ad hæc vitæ genera requiruntur, in alios ditiores efficiant. Vide quæ diximus To. 5. Tr. 5. c. 1. q. 8. Et To. 2. Tr. 2. c. 3. q. 11.

Tandem moneant, desiderium illud opum pro liberis congregandarum, esse periculosissimam tentationem, quæ Patribus familias accidere solet, juxta id quod dixit Apostolus (1. *ad Tim. c. 6. v. 9.*) „ Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem; Radix enim omnium malorum est cupiditas.“ Et Dominus Noster Jesus Christus in Evangelio ait (*Luc. 14. 33.*): Qui non „ renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.

Quod explicans venerabilis Beda, ait (*in hom. æstivali de Sanctis, hom. de uno Martyr. Luc. 24.*) „ Distat sane inter renunciare omnibus, & relinquere omnia; paucorum enim, perfectiorumque est relinquere omnia, curas mundi posponere, solis desideriis æternis inhiare. Cunctorum autem fidelium est renunciare omnibus, quæ possident, hoc est, sic tenere, quæ mundi sunt: ut tamen per ea non teneantur in mundo; habere rem temporalem in usu, æternam in desiderio: sic terrena gerere, ut tamen tota mente ad cœlestia tendant.“

Quæst. 6. Faciendæ-ne sunt aliquæ interrogationes divitibus?

Resp. Interrogari debent in primis circa duo eleemosynæ præcepta, quæ a paucis observantur. Alterum consistit in superfluo, quod erogari debet in pauperes, ut ait Apostolus (1. *ad Tim. c. 6. v. 19.*): *Divitibus hujus sæculi præcipe, non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum: sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abunde: bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam æternam.* Idem præcipit Dominus noster Jesus-Christus in Evangelio, dum ait (*Luc. c. 11.*): *Quod superest, date eleemosynam.*

Alterum præceptum obligat, ut largiamur etiam ex iis ipsis, quæ aliquo modo ad statum nostrum necessaria sunt, quando videmus pauperes in extrema necessitate; ut communiter asserunt sancti Patres. Sanctus Basilius in Homilia de divite ait: *Quod dives iste damnatus est, quia nesciebat, se ex præcepto teneri superflua distribuere in pauperes.*

Et Divus Thomas ait (2. 2. *q. 32. art. 5. in corp.*): *Sic ergo dare eleemosynam de superfluo est in præcepto, & dare eleemosynam ei, qui est in extrema necessitate: alias autem eleemosynas dare est in consilio.*

Et idem Doctor explicans, quando-nam obliget præceptum de eleemosyna, sic docet (*in 4. sent. dist. 15. q. 2. art. 5. q. 4. ad 5.*) „ Obligat præceptum de eleemosynis faciendis, quando apparent signa probabilia extremæ necessitatis futuræ, nisi ei subveniatur, ut cum aliquis videt alios imponentes vel pigros ad subveniendum, & pauperem indigentem cibo, & potu, & aliis vitæ necessariis; non tiam expectanda est ultima necessitas. Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?

Quæst. 7. Quid agere debet Confessarius cum iis, qui versantur in aliqua proxima peccati mortalis occasione, & asserunt fieri non posse, ut illam dimittant.

Resp.

Resp. Debet primo illis exponere, quod dum agitur de salute, omnia tentanda sunt, omnia sunt suscipienda, nihil omittendum: tum enim Evangelium obligat, ut ab iis etiam rebus, quæ maxime necessariæ videntur, recedamus, cum in sensu morali dicit (*Matt.* 5. 29.) „ Si „ oculus dexter scandalizat te, erue eum & projice abs „ te: expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam; & „ si dextera manus tua scandalizat te, abscinde eam, & „ projice abs te. Quin etiam ipsa despicienda vita est, ut salus æterna comparetur: quare si pœnitens velit æternam mortem effugere, omnia forti & generoso animo dissolvenda sunt vincula, licet aliquo modo videantur necessaria, ut animæ salutem assequatur, cujus pretium æstimari nequit.

Ita S. Joannes Chrysostomus explicat hunc Evangelii locum, dum ait (*hom.* 17. *in Matth.*): „ Etsi tantum alium quem diligas, ut eo dextri oculi utaris vice: aut ita tibi „ quempiam esse utilem putet, ut eum dexteræ manus habeas loco: & hi tamen animæ tuæ fortassis incommodent, „ etiam istos a te abscinde; & quidem vim sermonis observa; non enim dixit: a talium societate discede; „ sed maximam separationem indicans, erue, ac projice „ abs te.

Ostendendum etiam est huic Pœnitenti, quod si dimittenda foret hæc occasio ad obtinendam coronam, vel ad evitandam mortem infamem, nihil ei impossibile videretur: & tamen ad vitandam mortem æternam, & cælum comparandum, renuit sibi hanc salutarem vim inferre.

De hac materia accurate tractat Illustrissimus Joannes Baptista de Costanzo, Archiepiscopus Cosentinus, in aureo libro cui titulus: *Avvertimenti per l'Uffizio del Rettore Curato*: his verbis: Una delle più importanti difficoltà, che si sperimenta nel sentir le Confessioni, e nel provedere allo stato de' penitenti, è l'aver a toglier l' occasione prossima di peccare; poichè è azione tale, che richiede insieme zelo e prudenza grande del savio Confessore.

Per tanto dovrà egli avvertire, che sono due le sorte d' occasioni prossime di peccare: una che nasce dall' istesse cose, le quali sono induttive al peccato: l'altra che sta congiunta con la persona del penitente.

Le prime occasioni sono le professioni di peccare, come il tener casa per giuoco di carte o dadi: il tenere in casa la persona con chi si pecca, o pure in luogo determinato, che possa andarvi sempre che vuole senza impedimento: il perseverare nelli ragionamenti, sguardi lascivi, ed altre male conversazioni.

Se dunque alcuna di queste occasioni sarà in essere, è necessario, che si tolga prima che si dia l' assoluzione, onde dee cacciarsi prima la concubina, o lasciar l' altre occasioni; e non deve assolversi, se attualmente non lascia tale occasione. Nell' altre occasioni, come di giuochi, conversazioni, e simili, se altre volte ha promesso emendarsi e non l' ha fatto, non può bastar al Confessore, che il penitente di nuovo prometta di lasciarle; perchè conviene differirgli l' assoluzione, fin tanto che ne veda qualche emendazione.

Anzi a quelli penitenti, che diranno d' aver tolta l' occasione della persona, con chi peccano, se per molto spazio di tempo avranno perseverato in tenerla, conviene differire l' assoluzione, per assicurarsi dal recidivo, ricordandosi della bellissima sentenza di San Giovan Grisostomo: *Aanosa passio medicamento momentaneo non curatur*. Il spazio poi avrà da giudicarsi dal prudente Confessore, quanto dovrà essere, regolandosi dal tempo, nel quale era il penitente abituato nel peccato, e dalle novità de' recidivi, che tra quello occorressero.

Unde etiam Cosmus Cardinalis de Torres, in Synodo Perusina (*anno* 1632. *pag.* 271.) sic loquitur: *Non si assolvano quelli, li quali stanno nell' occasione prossima di peccare mortalmente; cioè nell' occasione, nella quale dimorando, sempre, o il più delle volte cadono nel peccato*.

Nihilominus tamen, si Confessarius videat, occasionem talem esse (*S. Carol. in Instruct. Confess.*) (*), ut ab ea vix pœnitens liberare se possit, eumque in desperationem præcipitem agi, si relinquendi eam occasionem ei necessitatem imponeret, v. g. si filia familias occasione peccandi implicita sit in ipsa Patris domo, & non possit eam devitare, nisi Parentes deserendo: in talibus casibus differenda tantum est absolutio, donec constet pœnitentem non amplius in peccatum casurum, ut ait S. Carolus: præscribenda tamen est vitæ ratio, qua relapsus caveri possit, v. g. ut numquam sola reperiatur cum illo, cum quo peccavit; obligare illam ad orationes faciendas, carnemque maceratione domandam: illam etiam obli-

(*) Perchè può accadere tal caso, che il penitente con tutti gli ricordi e modi che gli vengono proposti dal prudente e zelante Confessore veramente non possa lasciare la occasione senza pericolo, o scandalo; deve il Confessore servirsi di questi rimedj. Primieramente differisca la assoluzione fin tanto che veda prove di vera emendazione. Deve proporgli quelli rimedj che gli parranno più opportuni, e necessarj, come per esempio, ordinargli che non si trovi solo con la tal persona, assegnargli orazioni, qualche macerazione della carne, e sopra tutto le frequenti Confessioni, ed altri simili. E se dopo questa diligenza fatta da lui, o da altro Confessore precedente, non si sarà emendata, non gli darà la assoluzione, fin che attualmente non abbia levata la occasione.

obligare debet, ut frequentius ad Confessionem accedat, & similia: sin autem, post similes præcautiones, comperiat Confessarius, pœnitentiam in illud peccatum relabi, deneganda prorsus est absolutio, donec omnino deseruerit proximam peccandi occasionem, quidquid tandem evenire debeat. Ita S. Carolus, Act. par. 4. Instruct. Confess.

Quæst. 8. Quomodo se gerere debet Confessarius cum Ecclesiasticis, quando eorum conscientiæ notitiam non habet?

Resp. Posset in hoc casu illos prudenter & caute aliquoties interrogare circa res ad eorum statum pertinentes, v. g. quo pacto & quo motivo Ordines susceperint? si habeant beneficia, quomodo illa obtinuerint; utrum plura habeant; an proventus impendant ad alendos pauperes, & ad Ecclesiæ necessitates, detracta congrua ad propriam sustentationem portione; quemadmodum tenentur? an Missam illa intentione celebrent, ut ex hoc pecuniam consequantur, quia peccarent mortaliter, juxta S. Thomam, qui ait (*opusc. de offic. Sacerd. p. 1. art. un.*) *Non potest tamen Sacerdos illa intentione celebrare, ut ex hoc pecuniam consequatur, quia peccaret mortaliter.* An sciant cæremonias, & Rubricas Missalis & Braviarii? si addicti sint Choro, quomodo hoc fungantur Officio? si sint Confessores, eos interrogare debet, an ea sciant quæ ad hoc munus exercendum necessaria sunt; si indulgentiores, quam par est, erga pœnitentes suos fuerint, iis non imponendo congruas pro magnitudine criminum pœnitentias; quod tamen facere tenentur ex præcepto Concilii Tridentini (*sess. 14. c. 8.*), qui ait; *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum Spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere:* an se duros præbuerint, impatientes & charitate destitutos erga pœnitentes? & in his casibus absolvendi non sunt, nisi videantur dispositi ad sequendas sanctas Ecclesiæ leges. Si sint Prædicatores, debet inquirere, utrum prædicent ad sibi laudes & favores hominum acquirendos, aut propter lucrum temporale? Vide quæ diximus Tomo 2. Tract. 2. c. 3. q. 30. & 31. utrum sciant, quod dixit sanctus Carolus (*Act. tit. Officium concion.*): Publicorum peccatorum illecebras, quas homines, „ depravatæ consuetudinis errore decepti, pro nihilo putant, Concionator perpetuo reprehendat, atque in summum odium adducere contendat; spectacula, ludos, ludricasque res id generis, quæ ab ethnicorum moribus originem ducunt, disciplinæque Christianæ adversantur, perpetuo detestabitur: execrabitur choreas, saltationes, ac tripudia, quibus mortiferæ cupiditates excitantur, de suggestu graviter reprehendet, atque insectabitur scenicas personatasque actiones, omnem in muliebri vestitu luxum, caudatas vestes, superbum „ ornatum, deformem illam capitis ordinandi speciem, „ muliebres fucos, ac pigmenta, cæteraque ad mollitiem, „ atque adeo ad libidinis incitamentum fœde excogitata, omni persuasionum vi, & argumentorum quasi telis oppugnabit; effusam etiam virorum impensam & „ omnem intemperantiam omni studio coarguet: servorum, quorum opera nulla est, neque domi, neque foris, multitudinem inutilem, ac desidem, supervacaneam dissuadebit: epulas illas sumptuosas & comessationes immoderatas, a frugalitate Christiana alienas, „ omnis intemperantiæ, impudicitiæ, libidinis, aliorumque vitiorum illecebras arguet: increpabit, atque plane „ dissuadebit omnem aleam, omnemque ejus generis ludum, unde jurgiis, furto, maledictis, ac aliis malis, maleficiisque, quasi fores aperiuntur, graviter „ objurgabit, atque exagitabit: eorum peccata exagitabit, insectabitur: qui ædes suas quasi ad ludum aleatorium exponunt, multorum otiosam vitam, atque voluptuariam ita facile peccatis expositam, reprehendet „ quam sæpissime.

Quæst. 9. Quid agere potest Confessarius cum mulieribus fucatis, aut alias valde immodestis?

Resp. De hac materia sæpius actum fuit, & præcipue infra Tr. 6. cap. 12. q. 2. & 3. & Tom. 3. cap. 9. q. 3. & cap. 11. q. 4. Attamen quia non raro hæc difficultas occurrit in praxi, & Confessarios anxios, & de modo agendi dubios & ancipites reddit, non inutile erit, aliqua hic ex accuratioribus Italiæ Synodis, imo ex Summi Pontificis mandatis adjungere.

In egregia Synodo Cremensi (*anno 1688. c. 15.*) statuitur, ut „ Mulieres quas comptius ornatas, nudatoque pectore „ vel brachiis, ad intuentium offensionem, Confessarii „ cognoverint, eas efficacibus verbis increpabunt; quod si „ semel atque iterum admonitæ, Confessarii dictis parere „ noluerint, illis, prout spiritus & prudentia suggesserit, „ beneficium absolutionis aut differant, aut etiam omnino „ negent, attenta semper scandali qualitate, quæ ex hujusmodi ornatu poterit provenire.“

Unde etiam Antonius Card. Barberinus, in Synodo Senogalliensi (*an. 1627. c. 3. de Sacr. §. 1.*) sic statuit: „ Non „ permittat Parochus, quemquam accedere ad sacramenta „ suscipienda, nisi exterior habitus & vestium modestia, debitam venerationem præ se ferat; quod in mulieribus „ præsertim observet, ut illæ vestitu humili, & ornamentis dimissis, Christi paupertatem & humilitatem imitentur.“ Vide Tom. 3. & to. 4. Tr. 6. c. 12. q. 3. & Tom. 6. Tr. 5. c. 2. q. 9.

In recentiori Synodo Asculana, Illustrissimus Episcopus Josephus Salustius Fadulfus statuit (*Syn. Asculana anno 1688. c. 3. & 12.*), ut Parochi „ mulieres ad Sacramentorum susceptionem non admittant, nisi velato capite & honeste comptas, eas arcendo quæ nudatis mammis

„ mis meretriciam magis ostendunt vanitatem. " *Et in alio loco* „ Cupientes, *inquit*, sæculi hujus effrænem licentiam „ cohibere, improbamus morum illam coruptelam, quæ „ apud aliquas, etiam ex honestioribus fœminis, ubique prę„ valere potuit in usu, nudo pectore patulisque mammis, „ nudatisque etiam ad cubitos usque brachiis, tamquam li„ xivium aut coquinam petentes, Ecclesiam adeundi; has „ quippe; quæ sic sacris interesse, & forsan Angelorum men„ sæ accedere pudorem non habent, admoneri a Parochis „ volumus, ut in posterum in publicum non nisi ad collum, „ usque & ad manum tenus, velis aut lineis ornatibus „ coopertæ comptæque prodeant. Pro quarum observan„ tia rerum, stricte, ultra Parochus, Confessarius, ac „ Sacramentum Eucharisticum dispensantes oneramus, ut „ scilicet Parochi & Confessarii moneant pœnitentes, & si „ incorrigibiles fuerint, eos non absolvant; alias vero ita „ lascivientes nullo pacto ad receptionem Dominici corporis „ audeant recipere.

Demum Cardinalis Carolus Rossetus in Synodo Faventina (*an.* 1629. *in Monitis pro Conf. n.* 4.) statuit, ut Confessarius *non admittat fœminas, nisi velato sint capite, & debitam honesto habitu reverentiam atque humilitatem erga hoc Sacramentum præferant*.

Et in accurata elegantique Syn. Juvenacensi (*an.* 1639. *c.* 22. *n.* 5.) statuitur, ut *mulieres honeste ornatæ sint, non fucatæ; ac velato capite, pectora habeant velo præcincta, non aperta, ne scandalum videntibus ingenerent, alioquin ad Sacramenta minime admittantur*.

Novissime Illustrissimus Episcopus Amerinus, Josephus Crispinus, & in Diœcesibus Prænestina & Albana Visitator Apostolicus, in Decretis generalibus sancitis ad executionem litterarum Pontificiarum, sic loquitur (*ann.* 1704. *c.* 2. *n.* 7.) „ Se vi fossero delle Donne così irriverenti, che nep„ pur volessero usare modestia di vestimenti, e tuttavia con„ pompe, e gale, e vestimenti indecenti, e senza deporre „ i cimieri, e scuffie mitrate, e alte a guisa di torri, ar„ dissero di accostarsi a' Santi Sacramenti: sappiano, che „ anco possono e debbono esser discacciate da' Confessori, „ in esecuzione de' Decreti di San Carlo, che precetti„ vamente ordinò, che tali Donne non siano ammesse „ alle Confessioni, nè alla Santissima Comunione. E so„ pra di ciò i Sacerdoti, massimamente Confessori, ne „ hanno avute, per occasione delle Missioni fatte in quest' „ anno in Roma, avvertenze precettive dal medemo nos„ stro Santissimo Papa CLEMENTE XI. con queste pa„ role. "Si ammoniscano i Confessori, ch' escludino a tal effetto da' Santi Sacramenti quelle Donne, che vi si accostano vanamente adornate, dando ben chiaro segno di non esser veramente penitente, chi in tal forma comparisce a' piedi de' Confessori, o alla sagra Mensa. *E sopra di ciò non dubitiamo, che gli Ordinarii armati di arme si forti, adempiranno, ove vi fosse il bisogno ne' luoghi visitati, le loro parti, per togliere dalla Casa di Dio corali abusi, che tirano tante anime alla perdizione*.

Unde non mirum, si Cardinalis Hieronymus Simoncellus in Sinodo Urbevetana (*an.* 1562. *de Euchar.*) statuat, ut *mulieres fucatæ, aut curiose concinnatæ, studiosiusve comptæ, atque pretiosioribus vestibus ornatæ, sine communione dimittantur*.

Celebris Episcopus Amerinus sic de talibus statuit (*Syn. Amer. an.* 1695. *c.* 109.): „ Quos non ita affectos, ut & „ peccasse, vere & ex animo pœniteat, & abstinere in po„ sterum destinasse intelligitis; eos benigne admonitos, „ quanta id religione adeundum Sacramentum sit, inau„ ditos jussosque paratiores redire, dimittite. Quo in „ numero habendæ videntur mulieres, quæ vestibus acu „ pictis, atque auro contextis, pendentibus ex auribus „ gemmis, e collo monilibus, cincinnis exquisita arte „ compositis, fucis unguentisque delibutæ vos adeunt. „ Neque enim reorum hic, & delicta lugentium, sed „ delinquere perseverantium est habitus.

Quæst. 10. Quid observare debet Confessarius erga infirmos?

Resp. In Synodo Cæsenatensi Eminentissimi Cardinalis Denhoff. (*anno* 1691. *l.* 2. *c.* 6.) statuitur, ut „ Parochi in„ firmitate domi detentos invisant, & ad pœnitentiam sti„ mulent; quos & Medici de facienda Confessione comme„ nere debent, juxta Bullam Pii V. & Epistolam Sacræ Con„ gregationis; quas isti accurate sub pœnis ibi contentis, „ aliisque arbitrio nostro infligendis omnino observent. Quod „ si facta monitione, post triduum Confessionis explete fidem „ iidem Medici non viderint, ad ægrotos amplius non „ redeant; nisi forte illa, ex æquo Confessarii judicio, „ ulterius protracta fuerit. Confessarii vero omnes, sive „ sæculares, sive regulares, teneantur de audita decum„ bentis Confessione Parochum certiorem reddere, sive „ per schedulam manu propria subscribendam, quam in „ domo infirmi relinquent, sive alia efficaci ratione: id„ que sub pœna suspensionis ab audiendis confessionibus „ ipso facto incurrenda. " Videatur quoad hoc supra, c. 8. q. 3.

Cardinalis Paulus Æmilius Rondininus, in Synodo Assiensi statuit, ut „ si quando Regulares cæterique Confessa„ rii accersiti fuerint ad audiendas ægrotorum confessiones, „ statim peracto munere, fidem in scriptis mittant, vel „ ore tenus referant Parocho ægroti de ejus excepta Con„ fessione, sub pœna suspensionis ab administratione hujus „ Sacramenti ipso facto incurrenda.

Demum Sacra Congregatio Concilii (*die* 2. *Julii* 1587.) expresse declaravit (ut refertur in Synodo Eugubina an. 1646. pag. 141. in Addition.) quod *Regulares, qui in domibus laicorum Confessiones ex causa audiverint, statim Parochum admonere teneantur, & fidem auditæ Confessionis pro medico adveniente relinquere*.

Unde

Unde etiam in Synodo Civitatis Castellanæ (*an.* 1626. *de Pœnit. c.* 4.) statuitur, ut *Confessarii audita infirmorum Confessione, ministrati Sacramenti restimonium in scriptis relinquant, ut Parocho medicisque ostendatur, alias suspensionis pœnam incurrant.*

Et Cardinalis Cosimus de Torres, graviter statuit in Synodo Montis regalis (*an.* 1638. *de Pœnit. c.* 4.): „ Quoniam Nobis aperte constat, a nullo fere Confessario observari, ut, cum ad infirmorum audiendas Confessiones accedit, vel ante vel post auditam Confessionem, schedulam manu propria scriptam ad ægroti Parochum transmittat, unde sæpius gravia scandala oriri solent; Idcirco Nos tam perniciosæ scandalorum occasioni occurrere cupientes, stricte præcipimus, ut nullus Confessarius, sive sæcularis, sive regularis, deinceps ad infirmorum audiendas Confessiones accedat, quin statim hoc, post impertitam absolutionem, per chirographum infirmi Parocho renunciet, sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus, donec iterum approbetur, ipso facto incurrenda.

Præterea in erudita Synodo Alexandrina (*an.* 1605. *de Extr. Unctione*), prudentissime monet, pietate singulari celeberrimus Episcopus Odescalcus, his verbis; *Qui ægrotantes alicujus rei restitutioni se obnoxios confitentur, diligenter curent Confessarii, ut si possunt, quod debent, restituant, neque id hæredis voluntati committant; quod in eo hæredes ut plurimum negligenter se gerant, & restitutio sine mora facta, saluti, non solum animæ, sed etiam corporis prodesse possit.*

Et Joannes Baptista Cardinalis Lenius, in Synodo Ferrarienli (*anno* 1612. *de Pœnit. num.* 5.) statuit, ut Confessarii *si in privatis domibus audiendæ sint ægrotantium; præsertim mulierum, confessiones; id non faciant, nisi cubiculi janua sit patefacta, ut conspici tam confitentes, quam Confessarius possint; alioqui si in aliquo eorum peccaverint, sciant, suspensionis pœnam sibi propositam esse.*

Quam etiam prudentem circumspectionem Confessariis mandat Cardinalis Gaspar Borgia in Synodo Albanensi (*anno* 1642. *de Pœnit.*) his verbis: *Mulierum ægrotantium confessiones, cujuscumque illæ fuerint ætatis, non audiant ostio cubiculi, ubi decumbunt, pœnitus clauso.* Vide super hoc Instructionem pro Confessariis Monialium in fine Tomi.

Id expresse jubet, sub gravi pœna, Episcopus Aversanus, Innicus Caracciolus, his verbis (*Syn. Aversana an.* 1701. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 2.); *Mulierum ægrotantium, sub suspensionis pœna, confessiones in domo nemini audire liceat, præterquam aperto cubiculi ostio, ita ut tam mulier ipsa, quam Confessarius, ab omnibus prospici queant, non autem audiri.*

Et Cardinalis Stephanus Duratius, in Synodo Genuensi (*an.* 1643. *c.* 20.) statuit, ut *quando ex causa morbi, vel alias*

alias de Ordinarii licentia, in privatis ædibus, seu domesticis Oratoriis, mulierum confessiones audiuntur, apertæ sint januæ, ita ut videri, sed non audiri possint.

Demum Eminentissimus Jacobus Antonius Cardinalis Morrigia, in Synodo Florentina (*an.* 1691. *tit.* 1. *c.* 8. *n.* 3.) statuit, ut *qui Confessionem graviter decumbentis audierit, statim Parochum moneat, ut ejus saluti ex debito consulat.*

Cæterum, ut præclare observat celeberrimus Episcopus Amerinus (*Syn. Amerina, an.* 1596. *c.* 157.), „ Parochi „ charitas vel maxime in ægrotorum cura elucet; quæ „ quidem eo intensior esse debet, quo & præsentius pe„ riculum, & in eo corporis pariter & animæ salus & in„ columitas agitur; cum ergo incidisse in morbum e suis „ aliquem Parochus acceperit, non expectet, ut accersa„ tur, sed ultro jacentem adeat. Ac si, quod plerumque „ accidit, tantum de valetudine solicitum, eorum, qui„ bus animæ periculosa peccatorum suæ affectæ medea„ tur, prorsus incuriosum invenerit; tum illum callidi „ dæmonis insidiis obsessum cum intelligat, veras Pasto„ ris partes amplectatur, animamque sævissimi lupi frau„ dibus interceptam, strenue ereptum eat; & tempore „ ac sermone apto aggressus, ad cogitationem veræ salu„ tis revocare eum conetur, sive blanda & amica cohor„ tatione, sive, si res ita poscere videatur, etiam periculi „ denunciatione. Quod si ne hoc quidem commoveri eum „ senserit, tum apertius damnationis admoneat, quæ illi „ ad Dei tribunal mox audituro impendet, & quæ damnatum supplicia apud inferos manent, si vitam in ipsis „ peccatis reliquerit. Sed hæc ita cum eo aget, ut nihil „ unquam ab ira, aut indignatione, sed omnia a charitate & studio salutis illius proficisci intelligat; quæ eo „ præsertim tempore aptior, certiorque persuadendi, & „ a terrenis rebus ad cælestium amorem meditationem„ que traducendi animum ratio esse videtur. Denique „ nunc rogando, nunc reprehendendo, nunc spe, nunc „ metu tractando, tamdiu instet, donec pervicerit, ut „ animæ suam medicinam adhiberi patiatur.

Huic loco adjiciendum id quoque duximus ut in visendis fœminis morbo laborantibus, eam Parochus modestiam religionemque adhibeat, ut haud minus ab se verecundiam pudoremque coli, quam ab ipsis colatur fœminis appareat. Quin eas peccata confitentes, ita remotis arbitris assidens lecto audiat, ut conspici tamen a domesticis, si loci ratio tulerit, possit.

Demum Eminentissimus Card. Franciscus Nerlius, Apostolica probitate & singulari eruditione celeberrimus, qui, dum hæc scriberentur, Archipresbyter Basilicæ Vaticanæ & S. Congregationis ejusdem Fabricæ Præfectus, summo bonorum applausu, renunciatus, eidem augustissimo Capitulo recte præesse videtur, in quod plura dona, dum Canonicatum obtineret, liberali manu cumulaverat, &

Offi-

Officium Divinum seu Breviarium huic Ecclesiæ proprium, propriis impensis, magnificis typis Parisiis edendum curaverat, cum apud Christianissimum Regem Nuncii Apostolici partes egregie sustineret: Hic: inquam, Eminentissimus duodecim Tomis Historiæ Ecclesiasticæ usque ad nostra tempora, vulgari lingua, sed eruditione non vulgari, propediem edendis, orbi Christiano egregie profuturus, in præclara accurataque Synodo, quam Archipræsul tunc Florentinus in eadem Civitate celebravit (*anno* 1686. *tit.* 1. §. 11.), Parochos graviter monet his verbis: „ Ingravescente morbo, Parochos quoscumque hortamur, ac monemus in Domino, ut gravissimæ obligationis suæ memores, in extremis constitutum non deserant: sed tum maxime diu noctuque, piis ad Deum precibus, & opportunis erga ægrum monitis, eumdem adjuvent ac confirment, ut actus fidei, spei, & charitatis, aliarumque virtutum eliciat: nec eum deserant, usquequo intra salutis portum ægrotantem deduxerunt, viam illius Domino commendantes, juxta ritus, & formas ab Ecclesia receptas & præscriptas; quia omnia rite perficient Parochi ex Ritualis Pauli V. frequenti studio. Quod si absolutio & inevitabili impedimento Parochus nequeat, ut debet, per se ipsum usque ad extremum assistere, tunc alteri saltem Sacerdoti, ac Religiosis & probis viris, id officii committat.

Et idem celeberimus Cardinalis in Synodo, quam, relicto, ob morbum ex aere contractum, Archiepiscopatu Florentino, Episcopus Assisiensis celebravit in ea Ecclesia (*an.* 1689. *tit.* 15.), quam splendidis muneribus liberaliter decoravit, sic sapientissime decrevit: „ Numquam consanguinei, affines, sive alii quicumque, Parochum ad ægrotos accedere, aut aperte vetent, aut callide impediant, sub pœna excommunicationis; imo hujusmodi transgressores ad Nos, vel ad nostrum generalem Vicarium quam diligentissime deferantur, ne tantæ impietatis rei impuniti remaneant.

Hanc infirmorum libertatem illibatam servare satagens Cardinalis Bonvisius, in eleganti Synodo Lucana (*an.* 1688. *c.* 6. *n.* 1.), sic statuit „ Libertatem humanæ mentis usque ad exitum vitæ, post exactam quoque moriendi naturam legem, omnia jura protrahere tuerique satagunt, dolos hominum avaritia, quid humanum & quid honestum postulet, non cognoscens, liberam disponendi de propriis rebus facultatem impedire audet, nihilque habet antiquius, quam testatoris voluntatem non exequi: sunt enim nonnulli, qui tanta cupiditate efferuntur, ut sui ipsius commodum, non autem ægrotorum salutem spectantes, aut aperta vi, aut fabricis eos circumvenientes, quominus testamentum condant, impedire non verentur; ex quo sæpe sæpius tanta ægrotos desperatione afficiunt, ut illi animæ salutem pariter cum ipsa vita profundant. Nos igitur tanto scelleri obviam ire cupientes,

„ Mandamus omnibus sine ulla exceptione personis, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne adumbrata probitatis specie, aut aliquo quæsito colore, directe vel indirecte ægrotos impediant, quominus a Religiosis cæterisque præditis pietate viris invisantur; neque sint in causa, cur infirmi sacrosancta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & extremæ Unctionis sacramenta minime percipiant; aut si pietatis studio ad pias causas testari velint, ultimam suam voluntatem non declarent, aut conscriptum testamentum aliqua ex parte mutent, sive totum irritum faciant, aut legata, in quos usus velint, non relinquant.

Et piissimus Episcopus Veronensis, Joannes Matthæus Gibertus, in Synodo (*anno* 1542. *tit.* 4. *c.* 13.) decrevit his verbis: „ Statuimus, ut nullus de cætero publice vel occulte impediat, quominus Sacerdotes parochiales vel Notarii cum testibus ad infirmos intrare possint, quoties fuerit opportunum, & libere, prout voluerint infirmi; & quominus infirmi dispositionem ultimæ voluntatis exprimant per testamentum vel aliam quamcumque voluntatem; & si quis directe, vel indirecte, per se vel alium, contrafecerit, ex nunc prout ex tunc, & e converso, excommunicationis sententiam in eum promulgamus; hancque constitutionem sæpissime publicari in Ecclesiis mandamus, ne quis ignorantiam prætendere valeat. Et admoneant, quod ultra pœnam in præsenti nostra constitutione contentam, tenentur læsis pro commodo seu lucro, quod ex testamento, seu alia dispositione reportassent, satisfacere.

CAPUT X.

De Scientia Confessorum.

Quæst. 1. SCientia est-ne absolute Confessario necessaria?

Resp. Omnino est necessaria ad ejus propriam & pœnitentis salutem. Quod quidem facile colligitur ex duabus qualitatibus, quas Concilia Confessariis attribuere solent, cum eos & medicos, & judices vocent. Qualitas enim judicis, ut ait S. Augustinus relatus in Can. (*Can. Quis vult dist. 6. de Pœnit.*) in Confessario scientiam desiderat: inquit enim: *Caveat spiritualis Judex, ut sicut non commisit crimen nequitiæ, ita ne careat munere scientiæ. Oportet enim, ut sciat cognoscere, quidquid debet judicare. Judiciaria enim potestas hoc expostulat, ut quod debet judicare, discernat.*

Patet etiam, quod officium spiritualis Medici, quod exercet Confessarius, scientiæ dona requirit: ut enim ait celebre Concilium Lateranense generale (*Can. Omnis utriu-*

utriusque sexus, de Pœnit. & remiss.); *Sacerdos more periti Medici, superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium, & cujusmodi remedium adhibere diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum.*

Christus Dominus id paucis expressit cum dicit (*Matt. c. 13.*): *Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt*, ideſt, in æternam damnationem. Hinc S. Augustinus ait (*tom. 9. lib. de Pastorib. cap. 10.*): *Terret non solum cæcum ducentem, sed & cæcum sequentem: neque enim ait, cadit in foveam ducens, & non cadit sequens: sed cæcus cæcum ducens, ambo in foveam cadunt*, hoc est, tam Confessarius ignarus, quam pœnitens qui ab eo dirigitur.

Et Catechismus Concilii Tridentini ait (*p. 2. de Pœnit. Sacr. n. 75.*): *Ac quod ad Judicis Officium attinet, satis constat, non vulgarem scientiam necessariam esse, qua & peccata investigare, & ex variis peccatorum generibus, quæ gravia, & quæ levia sint pro cujusque hominis ordine & genere, judicare possit. Ut autem Medicus est, summa quoque prudentia indiget; etenim diligenter providendum est, ut ea remedia ægroto adhibeantur, quæ ad illius animam sanandam & imposterum contra morbi vim muniendam optima esse videantur.*

Hanc medici spiritualis scientiam egregie describit celeberrimus Cardinalis Augustinus Valerius, Episcopus Veronensis, S. Caroli olim amicissimus, in eo opere, quod *Episcopus* nominavit, & S. Carolo urgente, cum eloquentia vere Apostolica conscripsit, & eidem dicavit. *Et autem*, inquit, *ars medica potissimum consistit in addendo quod deest, & in detrahendo quod abundat: ita medicina spiritualis in hoc maxime est posita. Quare bonus medicus animarum, hortationibus, regulis variis, Christianos mores & pias consuetudines semper conatur inducere; peccata, omnesque peccandi occasiones studet evellere. E similibus fere instrumentis utitur animæ medicus, ut medicus corporis; nam interdum quibusdam regulis, jejuniis & abstinentiis animam sanat, variis pœnitentiis purgat, ferro etiam interdum utitur ad excindenda ilia membra, quibus populus possit contaminari.*

Hinc est, quod in Synodo Arminensi (*an. 1696. tit. 5. de Pœnit. §. 3.*) Dominicus Maria Card. Cursius monet, ut *Parochi, cæteræque omnes, qui hoc Sacramentum administraturi erunt, petant sæpius enixis precibus Sapientiam a Deo, magno studio eam inquirant & prosequantur, adeundo viros doctos, legendove libros idoneos, quorum sufficientem copiam domi retinebunt. Nec contenti sint tantum pœnitentes audire, ipsosque absolvere; sed eos insuper diligenter instruant de modo recte confitendi, de dolore, ac proposito requisito, de numero & circumstantiis peccatorum, de obligatione restituendi ablata & famam, nec non de præcidendo occasiones proximas peccati, ne vitiis imputrescant.*

Quæst. 2. Interest-ne ad pœnitentium salutem, ut doctos eligant Confessores?

Resp. Idem Catechismus Concilii Tridentini loco mox citato asserit: *Ex quo poterunt Fideles intelligere, maximo studio curandum esse, ut eum sibi Sacerdotem deligant, quem vitæ integritas, doctrina, prudens judicium commendet, quique quantum in eo officio cui præest ponderis ac momenti sit, & quæ cuique sceleri pœna conveniat, & qui vel solvendi, vel ligandi sint, optime noverit.*

Sancta Teresia veritatem hanc perfecte cognovit, cum ait, cap. 5. in libro de via perfectionis; Magni prorsus interesse, ut Confessarius vere doctus sit; esse omnino periculosum ab ignaro regi, licet multum sit spiritualis, aut esse possit.

Et in cap. 5. vitæ suæ, quam ipsa scripsit, ait; „ Experientia mihi compertum est, melius esse, ut Confessarii penitus ignari sint, modo sint probi, quam semidocti: quia qui ignari sunt, sibi non confidunt, nihilque concludunt inconsultis viris doctis; neque ego eam in ipsis habuissem fiduciam: verum a viro docto numquam decepta sum: ii certe decipere me non volebant, verum tamen amplius non sciebant: contrarium tamen ego putabam, & me teneri tantum illis credere, quamquam mihi magnam concederent libertatem, & latam mihi doctrina sua aperuissent viam: ita enim prava eram, ut si per angustiores regulas me regere voluissent, alios quæsivissem Confessores. Quod peccatum erat veniale, iis nullum videbatur; & mortale peccatum, veniale tantum esse dicebant: quod quidem tantum mihi peperit damnum, ut non absque re fore putaverim, hic illud asserere, ut alii tantum malum caveant, quoniam coram Deo non ideo sum excusata, quia plane mihi sufficiebat, quod illæ res per se bonæ non essent, ut eas caverem. Credo enim permisisse Deum, ut ipsi decepti fuerint, & ego ab iis decepta, propter peccata mea. Quin etiam alias quoque decepi, illis dicendo, quæ ab iis semidoctis didiceram. In hac cæcitate per septem-decim annos, ut puto, perseveravi, donec tandem ab eruditissimo Patre Dominicano in aliquibus fuissem instructa, & penitus tandem edocta a Patribus Societatis Jesu, qui mihi timorem grandem incusserunt, talia initio exaggerando, ut inferius dicam." Si quantam pro corporis salute, & vitæ mortalis curam, tantam haberent pœnitentes pro salvanda anima, & vita æterna, minime necessarium foret, eos monere, ut doctum & expertum in primis Confessarium habe-

rent, qui eos per salutis semitam ducere valeret, quæ tam angusta est, ut ait ipse Dominus noster Jesus Christus, qui est summa veritas, cujusque verba in æternum manebunt.

Quando detinentur aliquo gravi morbo, non quemlibet eligunt Medicum, & multo minus eligunt minus doctos, minusque peritos: non dicunt, ille mihi sufficit, Medicus habetur, artem suam callere debet; si nesciat, sua, non mea culpa est, coram Deo ipse circa dubium respondebit: qui ita ageret, manifesta dementia convinceretur. Hoc tamen sæpissime fit a pœnitentibus cum agitur de delectu Confessoris, qui animarum Medicus est, ut eas ab extrema morte liberet, & ad æternam vitam ducat: qui primo fit obvius, sufficiens censetur, & ajunt, Confessores omnes doctos esse; si enim non essent, non committeretur illis munus audiendi Confessiones.

Valde expediret, ut hi qui ita sentiunt in praxi, serio perpenderent, quod a sancto Basilio dicitur de attenta solicitudine, cum qua quæri debet Confessarius & animæ nostræ dux & director (*Tract. de abdicatione rerum*): „ Summa Vigilantia, *inquit*, acerrimaque in „ omnes partes animi circumspectione operam dato, ut „ aliquem tibi virum invenias, quem in omnibus deinceps delectæ tibi vitæ studiis certissimum ducem sequare, & ejusmodi, qui rectum iter pergentibus ad „ Deum indigitare valeat: qui virtutibus fulgeat; cujus „ opera domestica & quotidiana sinceram ejus flagrantemque in Deum charitatem testatam faciat, qui divinas litteras pulchre calleat, qui nulli distractioni indulgeat, ab avaritia penitus abhorreat; nec se ingerat pertractandis negotiis: quieti studeat, Dei amore ardeat, studeat sublevandæ pauperum inopiæ, sit expers iracundiæ, injuriarum immemor; qui libenti animo ventitantes ad se doceat; qui non turgeat inani gloria; quem superbia non extollat, adulatio non frangat; qui præbeat se constantem, qui denique divinæ gloriæ nihil antiquius & commendatius habeat. Contendit adversarius noster, ut nobis persuadeat, ut alicui nos credamus & gloriæ nimio plus avido, & propria vitia, assimulata quadam lenitatis specie, commendanti, ut hoc modo innumerabilibus nos denuo pravis animi libidinibus, contra primum animi nostri propositum voluti vinculis irretiat. Si ergo quod cum corpore tuo agere mitius volueris, magistrum tibi aliquem quæsieris tecum se ad vitia tua demittentem, vel, ut verius dicam, tecum una in eamdem perniciem corruentem; fruſtra mundanis rebus nuncium remittendi laborem susceperis, qui cæcum ducem tibi asciveris, cujus ductum secuto in foveam tibi sit procedendum.

Hinc est, quod Beatus Gregorius Papa VII. in Concilio Romano (7. c. 5.) ita disserit: *Inter omnia vos hortamur atque monemus, ut in accipiendis pœnitentiis non ad illos curratis, in quibus nec religiosa vita, nec est consulendi scientia; qui animas hominum magis ad interitum, quam ad salutem ducunt, teste Veritate quæ ait*: Si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt; *sed ad eos qui religione & Scripturarum doctrina instructi, viam Veritatis & salutis vobis ostendere valeant.*

Idem monitum luculenter inculcat, pietate singulari & eruditione clarissimus Cardinalis Silvius Antonianus, in aureo opere, quod S. Carolo tunc viventi dicavit, seu potius, eodem Sancto promovente, conscripsit, super christiana filiorum educatione: „ Non si può considerare, nè riferir senza dolore, che gli uomini comunemente nelle cose della carne sono prudentissimi, ed in quelle dello spirito, e della salute loro poco avveduti e negligentissimi. Di qui è, che per la sanità corporale si procura un medico eccellente, non perdonando a spese, e si cerca, che abbia perfetta cognizione della nostra complessione, e si discorre seco molto a minuto, eziandio nel tempo della sanità, acciò quando siamo ammalati, sappia meglio medicar il male dalla radice. E poi che il medico è ben instrutto ed abbiamo una certa fede in lui, non ci rechiamo leggiermente a mutarlo; anzi si vede, che lo aspetto solo del proprio medico, è una maniera di medicina all'infermo.

Ora saria molto giusto, che questa istessa prudenza si osservasse nella cura dell'anima, e non andassero i penitenti ogni giorno variando medico spirituale; sopra di che si potrebbono dir molte cose, le quali tralascio per non esser troppo lungo. Dirò solo, che tutti i Padri e maestri dello spirito hanno riputato cosa importantissima, e quasi la somma della vita cristiana, lo aver un direttore fermo ed ordinario, ed un Padre spirituale esperto nel governo dell'anime, e pieno di carità, e che sappia compatire agli infermi, ed abbia, come si suol dire, scienza e coscienza, sotto la cui mano ed obbedienza, altrui si governi in tutte le sue azioni, procedendo con grandissima verità, con sincerissimo aprimento di tutto l'intimo del cuore; le quali azioni nostre allora anderanno sicure, quando saranno approvate da questo auriga e rettore della vita nostra: il che dobbiamo tener per fermo, non solo per la particolar cognizione che gli averà della complessione, per così chiamarla, della nostra anima; ma per il lume speciale, che Dio gli concederà, conforme al luogo che tiene, per benefizio e salute nostra.

E contrario, ut monet Jonas Aurelianensis *Episcop.* (l. 1. *de Inst. Laic. c.* 10. *in biblioth. Patrum.*) „ Quidam „ peccatorum suorum consci imperitos animarum suarum „ medicos expetunt, ut sibi ad votum suum pœnitentiæ „ tempora imponant; & peritos idcirco declinant, ne

„ austerius pœnitentiæ eos addicant. Si enim peritus medi-
„ cus ad morbos corporis pellendos quæritur, quanto ma-
„ gis medicus animæ peritissimus quærendus est? Ut artis
„ medicinæ nescius dum curare nescit vulnus corporis, non
„ illud minuit, sed magis plerumque incrementum ei ad-
„ dit, ita & imperitus medicus animarum, dum earum
„ languoribus mederi videri vult, quia his congrua medi-
„ camenta nescit adhibere, eosdem languores creditur in-
„ crementare. De talibus inquit Dominus per Prophetam: "
Vivificabant animas quæ non vivebant, & mortificabant animas quæ non moriebantur. Vide supra, c. 6. q. 10.

Quæst. 3. Quænam scientia necessaria est Confessariis?

Resp. Confessor triplici indiget scientia: Prima est illa, quam Salomon vocat scientiam Sanctorum: *Dedit illis scientiam Sanctorum*; hæc scientia nos efficit Jesu-Christi discipulos, nosque docet diversas vias, quibus se animabus communicat: hæc scientia per orationem comparatur, & accurata observantia omnium motuum, & impulsuum divini Spiritus, quæ Confessarius sæpe debet consulere, priusquam pœnitenti suo tradat consilium. De hac scientia loquitur Sanctus Gregorius, dum ait (*in Pastor. p. 2. c. 2.*): „ Nulla ars doceri præsumitur, nisi intenta
„ prius meditatione discatur: ab imperitis ergo Pastori-
„ bus magisterium Pastorale suscipitur in magna temeri-
„ tate: quoniam ars est artium regimen animarum. Quis
„ autem cogitationum vulnera occultiora esse nesciat vul-
„ neribus viscerum? & tamen sæpe qui nequaquam spi-
„ ritualia præcepta cognoverunt, cordis se Medicos pro-
„ fiteri non metuunt: dum qui pigmentorum vim ne-
„ sciunt, videri Medici carnis erubescunt. "

Altera scientia, quæ Confessoribus necessaria est, doctrina est Sacramenti Pœnitentiæ, qui sint ejus effectus, partes, & modus illud administrandi? Tenentur scire, quæ peccata sint venialia, quæ mortalia, & circumstantias peccatorum, eas præcipue quæ obligant ad restitutionem; ut enim ait Sanctus Carolus (*Act. p. 4. Instruct. Confess.*): (*) Qui conscientiæ casus probe non noverit, qui hanc scientiam Canonum studio non comparaverit, piorumque librorum, qui de hac materia tractant, facile non debet omnium hominum Confessionibus suscipiendis se exponere; sed prius scientiam suam & experientiam explorare debet.

Et ut ait Concilium Toletanum relatum in Canone (*Can. Ignorantia, dist.* 38.); ubi postquam dixit, Presbyteros, qui cæteros docere tenentur, quales sint Con-

(*) Non avendo più che gran pratica de' casi di coscienza fatta col studio dei sacri Canoni e somme, non si ingerisca a confessar ogni sorta di persone: ma abbi occhio a misurare le forze della sua scienza e pratica.

Confessarii, minime ignaros esse debere, rationem reddit his verbis; „ Ignorantia mater cunctorum errorum,
„ maxime in Sacerdotibus Dei vitanda est. Sciant igitur
„ Sacerdotes Scripturas Sanctas, & Canones, ut omne o-
„ pus eorum in prædicatione & doctrina consistat: atque
„ ædificent cunctos tam fidei scientia, quam operum di-
„ sciplina. "

Ut facilius securiusque hujusmodi scientiam assequantur Confessarii, utilissimum est, ut omnino teneant Catechismi Romani, ex Decreto Concilii Tridentini compositi, doctrinam; „ Eos monitos in primis volumus, *inquit cele-*
„ *berrimus Episcopus Amerinus, Antonius Maria Gratianus*
„ (Syn. Amerina, c. 24. & 259. an. 1695. cap. 601.),
„ ut præter cæteros authores, maxime Romanum Cate-
„ chismum in manibus habeant, assidueque terant; eo
„ enim Libro, summa gravitate, pari doctrina, admira-
„ bili eloquentia, quæ scire Sacerdotem, atque Ecclesia-
„ sticum hominem decent, omnia copiose, plene, absolu-
„ teque tradita ac disputata sunt. Nobis certe satis ab
„ eo fiet, quem & lectitasse eum librum, & ejus senten-
„ tias, doctrinamque tenere, ex interrogationibus, res-
„ ponsionibusque intellexerint. „ Et alibi: „ Parochis o-
„ nibus mandamus, ut illud Romani Catechismi volumen
„ singuli penes se habeant, de manibus nunquam deponant,
„ assidueque ita legant, ut de eo reposcentibus nobis ra-
„ tionem quotannis reddere, & ad ea, de quibus interro-
„ gati fuerint, prompte, ac scienter respondere possint.

Cœlestinus quoque Papa, relatus etiam in Canone (*Can. Nulli dist.* 38.), ait: *Nulli Sacerdotum liceat Canones ignorare, nec quidquam facere, quod Patrum possit regulis obviare.* Si scientia Scripturæ Sacræ, & Sacrorum Canonum fuit omni tempore necessaria Confessoribus, ut per viam salutis pœnitentes sibi commissos conducerent; hoc præsertim tempore maxime necessaria est, quo, ut ait Alexander Papa VII. tam frequentes conspiciuntur errores per totam Ecclesiam dispersi, quia nova difficultatibus respondendi forma, quæ in morum disciplina reperiuntur, introducta est, simplicitati Evangelii, & sanctorum Patrum doctrinæ prorsus opposita. Ita loquitur summus ille Pontifex (*Decret. adversus laxas Casuistarum opiniones*, 24. *Sep.* 1665.) „ Sanctissimus
„ Dominus noster audivit, non sine magno animi sui
„ mœrore, complures opiniones Christianæ disciplinæ re-
„ laxativas, & animarum perniciem inferentes, partim
„ antiquatas iterum suscitari, partim noviter prodire,
„ & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam
„ in dies magis excrescere, per quam in rebus ad con-
„ scientiam pertinentibus modus opinandi irrepsit alienus
„ omnino ab Evangelica simplicitate, sanctorumque Pa-
„ trum doctrina, & quem si pro recta regula fideles in
„ praxi sequerentur, ingens eruptura esset Christianæ vi-

„ tæ corruptela. Quare ne ullo unquam tempore viam „ salutis, quam suprema veritas Deus, cujus verba in æ„ ternum permanent, arctam esse definivit, in anima„ rum perniciem dilatari, seu verius perverti continge„ ret; idem sanctissimus Dominus noster, ut oves sibi „ creditas ab ejusmodi spatiose lataque, per quam itur „ ad perditionem, via pro Pastorali solicitudine in re„ ctam semitam evocaret, &c. "

Tertia demum scientia Confessariis necessaria ea est, quæ illis competit, in quantum Medici sunt; ut enim ait S. Augustinus relatus in Canone (*Can. Qui vult, de pœnit. dist. 6.*): „ Sacerdos diligens sit inquisitor, & „ subtilis investigator: sapienter interroget a peccatore, „ quod forsitan ignoret, vel verecundia velit occulta„ re. „ Quapropter oportet, ut Confessores plenam habeant notitiam peccatorum, quæ committi solent in quocumque statu, censurarum, irregularitatum, & casuum reservatorum. Scire etiam debent diversa remedia, quibus uti possunt ad curandos pœnitentes, illis semper imponentes pœnitentiam gravitati criminum convenientem; hoc autem præstare debent, qua maxima fieri potest lenitate, applicantes verbi gratia remedium non simul, & semel, sed variis, & intermissis vicibus, quando vident ægrotum prima fronte vim remedii ferre non posse, quod ejus plagam curare possit; semper tamen illud adhibere debent remedium, quod ad ejus sanitatem procurandam plane necessarium est, licet possint illud diversis, variisque temporibus adhibere: juxta Canonem *Omnis utriusque sexus*, in quo sic legitur (*Can. Omnis, de pœnit. & remiss.*) *Sacerdos, more periti Medici, superinfundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum.*

Atque ut in pœnitentis imponendis non errent, habeat, oportet, perfectam notitiam Canonum pœnitentialium.

„ Patres docuerunt, *ait Sanctus Carolus* (Act. p. 4. „ pag. 525.), quam necessaria admodum sit Sacerdotibus, „ qui in audiendis pœnitentium Confessionibus versantur, „ Canonum pœnitentialium scientia; etenim si omnia, quæ „ ad pœnitendi modum pertinent, non prudentia solum, ac „ pietate, sed justitia etiam metienda sunt, certe norma „ hæc e Canonibus pœnitentialibus sumatur oportet: sunt „ namque ii quasi regulæ quædam, quibus cum ad culpæ „ commissæ gravitatem recte dignoscendam, tum ad im„ ponendam pro illius ratione veram Pœnitentiam Sacer„ dotes Confessarii ita diriguntur, ut ubi singula quæ ad „ peccati magnitudinem, & quæ ad pœnitentis statum, „ conditionem, ætatem, intimumque cordis dolorem per„ tinent, accurate perpenderint, tum demum pœniten„ tiam judicio, & prudentia sua moderentur.

Quæst. 4. Est-ne necesse, ut Confessores, & Episcopi perfecte sciant, quidquid continetur in Scriptura Sacra, sacrisque Canonibus, & quidquid ad proprium pertinet ministerium?

Resp. Innocentius Papa III. relatus in Canone (*Cap. Cum nobis, de elect. & electi potestate.*) ait: *Illius quoque litteraturæ, licet non eminentis, tamen convenientis electus existat, ut pro defectu scientiæ ab electione non debeat excludi.* Glossa ibidem verbo, *Eminentis*, ait: *Eminens scientia bene est desideranda in Prælato, competens toleranda.*

„ Scientiam autem reputamus eminentem, *inquit Inno„ centius Papa IV.* (In c. Cum in cunctis, de elect. & „ electi potestate.) quæ subtiles quæstiones discutere, & „ definire novit, & in promptu responsiones habet: ille „ habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare ne„ gotia, quamvis ad omnia nesciat respondere, & qui in „ libris veritatem eorum, quæ scire tenetur, scit quærere, „ etsi im ptomptu omnia non habeat. "

Hinc inferre licet cum sancto Antonino (*3. p. tit. 17. c. 7. §. 1.*): quod „ Scientia Confessoris, etsi non sit ma„ jor, tamen tanta debet esse, ut sciat discernere inter „ peccatum & peccatum, & inter veniale & mortale. Et „ si in aliquo esset dubitatio, sciat dubitare, ut possit re„ currere ad peritiores. "

Sanctus autem Bonav. hæc dicit (*in 4. sent. dist. 17. n. 981. in expos. textus, dub. 3.*) „ Necessaria est Sacerdotis tan„ ta scientia, quod sciat discernere in peccatis communibus, „ & quod sit veniale & quod mortale; & quod sciat sem„ per, ad quæ peccata potestas sua potest se extendere; & „ hoc, quia alia pœnitentia danda est pro veniali, alia pro „ mortali; & si ad aliquod genus peccati potest extende„ re manum, illud necessarium est ei agnoscere; alio„ quin in periculum animæ suæ, & confitentium audit „ Confessiones. Alia est discretio, qua sciat per habitum „ acquisitum discernere inter perplexitates peccatorum: & „ hæc est de bene esse; in talibus autem debet securiorem „ viam semper eligere, & sapienter consulere.

Quæst. 5. Confessarius potest-ne in Tribunali Confessionis se conformare sententiæ sui pœnitentis, contra propriam, quando pœnitens asserit, opinionem suam esse probabilem, se suum ea de opinione consilium habere, & plures affert authores ad illius confirmationem?

Resp. Ut clare huic quæstioni satisfiat, & evidenter appareat falsitas hujus principii, quod Confessario licet pœnitentis opinionem, sua contrariam, sequi, sufficit, vel leviter attendere, qui sit Confessarius, & quid pœnitens. Confessarius gerit vices Jesu-Christi Domini nostri, quoniam, ut ait ipse Christus Dominus (*Matth. c. 23. Magister vester unus est Christus*, & talem se præbere debet, ut de illo vere dici possit, quod adversarii de ipso Christo Domino dicere coacti fuerunt (*Mat. c. 22.*): *Magister, scimus, quia verax es, & viam*

Dei in veritate doces: & non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum.

Pœnitens vero est Christianus, & de Christianis sic loquitur Apostolus (2. *ad Cor.* 5.): *Qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.* Et in alio loco (*ad Galat.* 5.) *Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis*: Qui per angustam portam, & arctam viam, quæ ducit ad vitam, incedere cupit, ut Deus ipse declaravit (*Matt. c.* 7.): *Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam!*

Hic pœnitens consilium petit a suo Confessario, utrum aliquid sibi licitum sit, an prohibitum? Qui oculos habent, facile percipiunt, & vident, consultationes omnes, quæ pro temporalibus rebus fiunt, in quibus homines adeo solertes, & providi sunt ne decipiantur, nihil prorsus esse, si cum his rebus comparentur, in quibus agitur de æterna consulentis salute, qui ex pravo consilio præceps agitur ad inferos: at non modo agitur de salute pœnitentis, verum etiam Confessoris, qui malo suo consilio pœnitentem in foveam projicere non potest, quin in eamdem cum illo ipsemet cadat: quoniam Christus Dominus, qui mentiri non potest, dixit (*Matth. c.* 15.): *Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt.*

Quis igitur non horreat agendi modum Sacerdotis, qui inspirat pœnitenti, id quod credit potius falsum, quam verum, potius prohibitum, quam licitum, quod potius eum ad inferos, quam ad cælos conducere credit, ne ipsi displiceat; & non dubitat ipsum præcipitem agere ad æternam damnationem, quia noluit ipsum obligare, ut aliquam sibi vim inferret in hac temporali vita?

Itaque vere, rectèque exclamat contra hanc Doctrinam Divus Bonaventura: *O inauditum philosophandi genus! Judex sententiam ferre debet ad arbitrium rei, & rens Judicis judicio obtemperare non tenetur.*

Præterea, ut jam diximus, Confessarius semper tenetur sequi opinionem tutiorem, quoties opposita non est notorie probabilior; quod quidem ad ejus prudentiam pertinet, de qua sequenti capite dicemus.

CAPUT XI.

De qualitatibus necessariis Confessoribus.

Quæst. 1. QUænam sunt dotes, seu qualitates Confessoris?

Resp. Egregiè illas explicat S. Carolus, dum ait (*in Conc. Provinc. tit. Quæ pertinent ad Sacram. Pœnitent. administr.*): *In probandis Confessoribus hanc rationem habeant Episcopi, ut pii, bene moratos, doctos, prudentes, de animarum salute solicitos, & fideles custodes sint eorum, quæ in Confessione dicuntur.*

Qu. 2. In quo consistit pietas, quæ requiritur in Confessore?

Resp. Pietas, quæ requiritur in Confessore, ea est, de qua loquitur Apostolus, dum ait (1. *ad Tim. c.* 4.), *Exerce te ipsum ad pietatem, pietas ad omnia utilis est.* D. Thomas explicans hunc locum Apostoli, ait (*in ep. ad Tim. c.* 4. *lect.* 2.), *Pietas accipitur hic utroque modo, scilicet pro cultu Dei, & misericordia.*

Pietas his duobus modis accepta, necessaria admodum est Confessori. Prima comparatur frequenti orationis mentalis usu, piorum librorum lectione, cordis, mentisque repetita sæpius in Deum conversione, ut in nobis ejus amorem, cultumque excitemus: quia Sacerdos spiritu pietatis animatus, dignum est omnipotentis manus Dei instrumentum, quo utitur ad infundendum omnem spiritum in corda eorum, qui ad ipsum accedunt, piis Sacerdotis officiis, & præsertim Sacramenti Pœnitentiæ administratione.

Pietas etiam, quatenus respicit proximum, est Confessori necessaria; ut enim ait Sanctus Augustinus relatus in Canone (*Qui vult, de pœnit. dist.* 6.): „ Confessor habeat pietatem in alterius crimine: adjuvet confitentem orando, eleemosynam dando, & cætera bona pro eo faciendo, semper cum juvet leniendo, consolando, spem promittendo, & cum opus fuerit, etiam increpando; doceat loquendo, instruat operando, sit particeps laboris, qui particeps vult fieri gaudii; doceat perseverantiam, caveat ne corruat, ne juste perdat potestatem judiciariam.

Hanc pietatem, seu potius charitatem erga proximum, egregie describit Cardinalis Denhoff (*Instruct. Confess. pag.* 19.), his verbis. (*)

„ Si confessarii hac virtute vere præditi, plenique essent, quot illius fructus ad fidelem populum derivarent! Sed vera charitas ita hodie rara est inter Sacramenti Pœnitentiæ Ministros, ut vix illius umbra in bene multis appareat. Quidam charitatem se putant exercere, dum cuicumque petenti absolutionem concedunt, non pensantes utrum talis absolutio conferat vitam vel mortem, juxta varias contrariasque Pœnitentium dispositiones. Alii charitatem æstimant, imponere leves pœnitentias, quæ nullo modo con-

„ Se i Confessori fossero ripieni di questa virtù, o quanti frutti nè riceverebbero i popoli! Ma è cosa così rara in oggi la vera verità fra i Ministri del Sagramento della Penitenza, che appena se ne scorge la ombra nella più parte. Alcuni di essi stimano carità dare la assolutione a chiunque la domanda, senza riflettere punto, se questa sia per dare vita, o morte, secondo la diversità delle disposizioni dei penitenti. Altri credono esercizio di carità, lo imporre penitenze leggiere, sproporzionate affat-

„ veniunt peccatis, aut di-
„ spositionibus peccatorum.
„ Alii charitate se moveri
„ putant, cum non aperiunt,
„ & indicant peccatoribus
„ periculosum statum, in quo
„ degunt, sub inani prætexu illos non constituendi
„ in mala fide, etiam in casibus, in quibus ignorantia non excusat, aut præsumi non debet. Tales charitatum species similes sunt
„ charitati, quam prætendere
„ posset Medicus, dans Medicinam, cæteroqui optimam,
„ ad petitionem infirmi, non
„ considerans, utrum in talibus circumstantiis possit
„ esse causa mortis, vel sanitatis: aut qui præscriberet
„ unctiones, aut potiones dulces, dum æger indiget potionibus amaris, & sectionibus, aut denique qui nollet gravitatem, periculumque morbi aperire ægroto,
„ ut sibi, & suis providere
„ posset, ne scilicet eum aliquo modo conturbaret.

„ Vera Christiana charitas
„ inquirit omnes modos, omniaque remedia suavia &
„ fortia, dulcia & amara,
„ quibus possit peccatorem e
„ misero statu peccati eripere; & quia juxta Apostolum, *patiens est, & benigna, magnam patientiam*
„ *benignitatemque erga pœnitentes in animum Confessarii infundit.*

„ to, ed a i peccati commessi, ed a i bisogni presenti del peccato. Altri a
„ non scoprire a i peccatori
„ il loro cattivo stato, sotto
„ vani pretesti di non metterli in mala fede, anche
„ ove la ignoranza è colpevole, o non si deve presumere. Simili carità rassomigliano a quella di un
„ Medico, il quale o dasse la
„ medicina, per altro ottima,
„ alla requisizione dello infermo, senza considerare,
„ se in quelle circostanze lo
„ possa sanare, o fare morire: o che egli prescrivesse
„ unzioni, o pozioni dolci,
„ quando egli ha bisogno di
„ tagli, e delle bevande amare: o per fine, non gli
„ volesse scoprire il suo gra-
„ ve pericolo per dare festo
„ a i suoi affari, col motivo
„ di non conturbarlo.

„ 1. La vera carità Cri-
„ stiana cerca tutti i mezzi
„ soavi, e forti, dolci ed
„ amari, con i quali possa
„ ajutare i peccatori ad u-
„ scire dal miserabile stato
„ del peccato. E come che
„ la carità, secondo l'Apo-
„ stolo, è paziente, e be-
„ nigna, ella inclina i Con-
„ fessori ad una gran pa-
„ zienza, e benignità ver-
„ so i penitenti.

Quæst. 3. In quo consistunt boni mores Confessoris?

Resp. Per bonos mores intelligitur vitæ sanctitas; ut enim inquit S. Augustinus relatus in Canone (*Can. Qui vult, de pœnit. dist. 6.*): *Sacerdos itaque, cui omnis offertur peccator, ante quem statuitur omnis languor, in nullo eorum sit judicandus, quæ in alio judicare est promptus:* Quod saltem intelligi debet de peccatis mortalibus.

Debet etiam Sacerdos vitam ducere adeo exemplarem, ut possit cum Christo Domino inimicis, & adversantibus dicere (*Joan. c. 8.*): *Quis ex vobis arguet me de peccato?*

Quæst.

Quæst. 4. In quo consistit prudentia necessaria Confessoribus?

Resp. S. Franciscus Salesius, in suis ad Confessarios admonitionibus, capite primo, ait, Confessarium habere debere prudentiam Medici, quoniam peccata animæ morbi sunt, & spiritualia vulnera; quare debet attente perpendere pœnitentis dispositionem, ut eum possit curare.

Hæc autem prudentia in cognoscenda pœnitentis dispositione, & adhibendis remediis congruis, ut eum a peccato liberet, & ad eum perfectionis gradum perducat, cujus ipse pœnitens est capax, stat in tribus præcipue.

Primo in modo, quo inducit pœnitentiam, ut sincere conscientiam suam aperiat; ideoque, ut ait S. Carolus in Instructionibus Confessariis datis (*Instruct. Confess.* *), agere debet prudenter, & interrogare diligenter pœnitentem, præsertim de iis peccatis, quæ ordinaria sunt personis illius sortis, & conditionis; & secundum hanc prudentiam caute debet in primis agere, quoties interrogat de peccatis carnis, de quibus nihil aliud scire debet, quam peccati species, & circumstantias notabiliter aggravantes.

Sanctus Franciscus Salesius in suis admonitionibus ad Confessores, capite primo egregie prorsus explicat, qua ratione sit interrogandus pœnitens de peccatis carnalibus: „ Si videas, *inquit*, pœnitentem difficultate quadam „ laborare in detegendis turpibus his peccatis; Primum „ leviora quæres, verbi gratia, si voluptatem perceperit „ aliquam in audiendis aliquibus de iis rebus loquenti„ bus; si turpes aliquas rerum habuerit cogitationes, &c „ ita paulatim ab uno gradu ad alium procedendo, mi„ rum ab auditu ad cogitationes, a cogitationibus ad „ desideria, & a desideriis ad actiones; & qua propor„ tione se detexerit, eum excitabit, ut ulterius pergat, „ his aut similibus verbis: Itane vero pudet te be„ ne confiteri? Crede mihi, non leve tibi benefici„ um a Deo conferri: agnosco pulsantem ad cor tu„ um Spiritum sanctum, teque excitantem, ut bonam „ facias Confessionem. Macte animo, fili, audacter „ confitere peccata tua, ne sis anxius, aut solicitus, „ brevi non mediocrem suscipiens bona Confessione vo„ luptatem; neque enim velles pro rebus omnibus con„ scientiam tuam ab hoc onere non liberasse, magnam „ in hora mortis ex hac humili Confessione percipies con-

(*) Deve essere il Confessore prudente, usando particolar diligenza in domandare di que' peccati ne i quali gli uomini dello stato, nel quale è il penitente, sogliono per lo più incorrere: e nelli peccati carnali, insieme con la prudenza, deve usare molta cautela in non cercar altro, quando averà inteso la specie del peccato, e le circostanze grandemente aggravanti.

„ consolationem : Deus benedicat, juvetque cor tuum „ tam bene dispositum ad se ipsum accusandum : & ita „ suaviter urgebit pœnitentem, ut perfectam faciat Con„ fessionem.

Hæc prudentia secundo consistit in discernendo, an pœnitentes verum peccatorum suorum dolorem habeant, differendo absolutionem iis, qui nullum dant veri, sincerique doloris supernaturalis signum. Ut enim ait Sanctus Franciscus Salesius in suis Synodalibus constitutionibus : Cum rectus clavium usus pœnitentiæ disciplinam conservet, peccatorem a servitute eripiat, & ædificet Ecclesiam, quæ fidelis est clavium cæli depositaria ; nihil magis enervat Ecclesiasticam disciplinam, fovetque blandius peccatores in iniquitatibus suis, quam abusus hujusmodi clavium, cum Sacerdotes, servorum potius, quam judicum more, scelerata prorsus indulgentia, & imprudentia, pœnitentes prius absolvunt, quam explorarint, an absolutionis sint capaces.

Unde etiam Dominicus Maria Cardinalis Cursius, in Synodo Ariminensi (*anno 1690. tit. 5. de pœnit.*) : *Diligentes sint*, inquit, *in examinandis, curandisque animorum ægritudinibus, memores maximam malorum partem, quæ inter Christianos quotidie occurrunt, ex culpa, & negligentia, aut malitia Confessariorum provenire*. Vide supra c. 2. q. 4.

De his adulatoribus, & imprudentibus loquens Divus Cyprianus, ait (*serm. de lapsis*), eos in Ecclesiam inducere suavem quamdam crudelitatem sub misericordiæ, & pietatis nomine : & illa absolutio est, quæ ab eodem sancto Patre dicitur : *Irrita & falsa pax, periculosa dantibus, & accipientibus nihil profutura : operiuntur nocentium vulnera, & plaga lethalis contegitur*.

In sequentibus examinabimus, quibus casibus differenda, aut neganda sit absolutio : *Hæc prudentia utatur oportet, pro habenda resolutione multarum difficultatum, quarum decisiones non ita passim obvias reperiuntur. Item pro eligenda meliori, ac tutiori sententia, quando adversantes sibi invicem opiniones occurrunt*. Ait Gaspar Loartus, bonus ille Jesuita, quem jam laudavimus, in suis instructionibus Confessariis datis capite primo.

Hæc etiam prudentia desideratur in Confessario, ut congrua pœnitentibus det consilia, pœnitentiasque imponat salutares pro gravitate, numero, & duratione peccatorum ; quod quidem explicatur in Canone, *Omnis utriusque sexus* (*Can. Omnis, de pœnit. & remiss.*), in quo Concilium generale Lateranense celebratum sub Innocentio III. præscribit omnibus Confessariis modum quem servare debent in administrando Pœnitentiæ Sacramento : „ Sacerdos autem, *inquit*, sit discretus, & cautus, ut „ more periti Medici, superinfundat vinum, & oleum „ vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris „ circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelli„ gat,

„ gat, quale debeat ei consilium, & cujusmodi reme„ dium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanan„ dum ægrotum.

Prudentia Confessoris adhuc multum necessaria est in evitando ea, quæ suæ famæ nocere possunt, aut minuere confidentiam, quam pœnitentes Confessoribus habent, vel etiam eos exponere periculo peccandi.

S. Possidius Episcopus, in vita S. Augustini, capite vigesimo septimo, ait : „ Feminarum Monasteria, non „ nisi urgentibus necessitatibus, visitabat. Servandum „ quoque in vita, & moribus hominis Dei referebat, „ quod in institutis sanctæ memoriæ Ambrosii compere„ rat : ut uxorem cuiquam numquam posceret, neque „ militare volentem ad hoc commendaret, neque in sua „ Patria petitus, iret ad convivium : de singulis præstans „ causas ; scilicet, ne dum inter se conjugati casu jurga„ rent, ei maledicerent, per quem conjuncti essent : & „ ne militiæ commendatus, suam culpam, male agens, „ suffragatori tribueret : & ne per frequentiam in Patriæ „ conviviis constitutus, temperantiæ amitteretur modus.

Ideoque necesse est, ut Confessores singulari prudentia vitent se negotiis sæcularibus suorum pœnitentium implicare, & advertant ad id, quod dicit sanctus Hieronymus (*in Epistol. ad Nepotian.*) *Facile contemnitur Clericus, qui sæpe vocatus ad prandium, non recusat*.

Tandem prudentia Confessoris debet manifestari in modo tractandi cum mulieribus : „ Sermo brevis, *ait S.* „ *Augustinus*, & rigidus cum mulieribus habendus est : „ nec tamen, quia sanctiores fuerint, ideo minus cavendæ ; „ quo enim sanctiores fuerint, eo magis allicimur, & sub „ prætextu blandi sermonis immiscet se viscus impiissimæ „ libidinis. Crede mihi, Episcopus sum, Episcopo loquor, „ non mentior. Cedros Libani, id est, contemplationis al„ tissimæ homines, & gregum arietes, id est, magnos „ Prælatos Ecclesiæ, sub hac specie corruisse reperi, de „ quorum casu non magis præsumebam, quam Hieronymi, „ & Ambrosii. " Tandem Concilium Toletanum primum, anno 450. Canone sexto, ait, *Puellæ familiaritatem non habeat cum Confessore*.

Utilia etiam prudentiæ monita pro Confessariis reperiuntur in ampliori Rituali Romano olim a Julio Cardinali Sanctorio in lucem edito, his verbis (*l. 2. de Sacr. Pœnit.*) : „ Caveat diligenter, ne propter quodcumque „ peccati genus, pœnitentem minus hilariter accipiat, „ neve ullum signum det, ob eam causam, aversionis. „ Quod si omnino neganda, vel differenda est absolutio „ ob aliquam causam, aut alioqui pœnitens exhortatione „ dus ; id benigne fiat, adhibita etiam exhortatione ; „ ita præterea caute, ut ne quis ex circumstantibus id „ possit advertere.

„ Omnes ad se venientes amanter suscipiat : nec vero „ sine causa præferat divites pauperibus, notos, ignotis ;

„ do-

„ doctos, indoctis. Quod si omnes non possit, eos prius „ audiat, qui plus indigere videbuntur, ut qui rarius con- „ fiteri solent, & qui si tunc non confiteantur, non sint „ amplius fortasse redituri, ut servi, famuli, rustici, & „ similes, qui facile venire non possunt ad Ecclesiam „ confitendi gratia. Quotquot autem eo die audiri non „ possunt, ii benigne monendi, seu rogandi, ut commo- „ diori tempore revertantur.

„ Prudenter etiam se gerat in interrogationibus faciendis, „ nempe caute, honeste, non prolixe, aut superflue.

„ Non facile ante restitutionem eos absolvat, qui cum „ possint, quod debent, non restituunt. " Vide quoad restitutionem To. 7. Tr. 8. c. 3. q. 3.

Denique sanctus Franciscus Xaverius prudentiam Confessarii requirit in discernendo intentionem variam pœnitentium (*epist. l. 6. Ep.* 10.): „ In Confessione, *inquit*, „ introspice solerter, quo quisque animo ad te veniat; „ nam sunt, qui quæstum fuco religionis exerceant sub „ obtentu quærendi animorum remedia, corporum ali- „ menta nundinantes: fere comperi hoc genus hominum „ hebetissimum ad sensum spiritualium malorum, effun- „ das in ventos, qua de animi cultu, & spe vitæ sem- „ piternæ talibus dixeris, obnixi hærent terræ, quam so- „ lam sapiunt. Tu hos cito dimitte, nec te angat, quod „ de te queritentur, aut speres occurrere vos invicem pos- „ se, cum altrin secus in diversa nitamini: de mundo illi, „ tu de Christi regno es; pudeat Christi militum vereri fu- „ furros vulgi profani, & ullo respectu tangi judicii eorum, „ qui terrena cælestibus præbent." Et prudentes Confessarii temporalia per semetipsos numquam præbeant illis, quibus spiritualia ministrant; ne hypocrisis, & variis, nimiumque frequentibus abusibus ansam præbeant.

Unde etiam in alia epistola sic loquitur idem Sanctus Indiarum Apostolus (*ep. l. 6. Ep.* 9.): „ Ab hoc quæstuo- „ so genere pœnitentium, cibum corporis, non animæ „ remedium e Confessionis Sacramento captantium, plu- „ rimum tibi caveas, & paucis, ac præcisis te quam pri- „ mum verbis expedias, suadeo: acrior istis multo for- „ tunæ, quam conscientiæ vulnerum sensus est; nil nisi „ terrena sapiunt: toti sunt in spe stipis eblandiendæ: quid- „ quid illis ad animæ profectum disseruerís, surdis eeci- „ neris; te ipsum, nisi excutis, implicent & avocent a „ potioribus.

Quæst. 5. In quo consistit patientia necessaria Confessoribus?

Resp. Consistit primo in modo facili, & blando, quo Confessarii recipere debent pœnitentes, ut ait sanctus Carolus in Instructione Confessorum (*): Prompti, fa-

(*) Siano pronti a udir le Confessioni, e si guardino

facilesque esse debent erga pœnitentes, qui confiteri volunt; ac cavere debent, ne eos repellant, aut laborem fugere videantur, & occasionem dent pœnitentibus, suis vel dictis vel factis, suspicandi, se non libenter eos audire: sed contra eniti debent, ut pœnitentes intelligant, se sensibilem consolationem, & singularem animi voluptatem tunc percipere, cum eos juvare, & animabus ipsorum opem afferre possit.

Secundo, consistit in sufferendo patienter eorum rusticos, & agrestes modos, ignorantiam, & imbecillitatem: Mementote, inquit sanctus Franciscus Salesius loco supra citato, miseros pœnitentes in initio Confessionis suæ, vos statim Patres vocare; proindeque vos habere debere paternum erga illos affectum, eos summo cum amore amplectendo, rudem illorum indolem, ignorantiam, imbecillitatem, tarditatem, aliasque imperfectiones patienti animo ita tolerando, ut numquam fatigari videamini in iis adjuvandis, quandiu aliqua in iis supereſt spes emendationis: secundum illud Divi Bernardi dictum: Pastoris non fortes, sed infirmos curare debent. Fortes enim ex se ipsis satisfaciunt, infirmi vero, debilesque ferendi sunt. Quocirca sicut filius prodigus, licet redierit omnino nudus, sordidus, & putridus a porcis; bonus tamen Pater eum amplectitur suaviter, osculatur, & præ gaudio lacrymatur, quia Pater ejus erat, & Patres erga suos liberos teneri esse solent.

Unde in Synodo Ravennatensi Cardinalis Aloysius Capponus (*an.* 1607. *&* 1640. *de Pœn. n.* 2.) sic statuit: In re- „ prehendendis peccatoribus Confessarii prudenter, & gra- „ viter se gerent, neque ita remissi sint, ut facilitas in „ absolvendo nutriat peccandi licentiam: neque in sin- „ gula peccata ita invehantur, ut erubescentia unius in- „ ducat silentium cæterorum, & fortasse graviorum; sed „ amabili sermone pœnitentibus animos addant ad omnia „ peccata integre aperienda, & obstetricante manu, edu- „ cant e latebris colubrum tortuosum. Explicatis vero „ peccatis omnibus, tum demum Confessario tuto licebit „ perditum eorum animarum statum illis demonstrare, & „ perpendere peccati deformitatem.

In egregia quoque Synodo Civitatis Castellanæ, ab Illustrissimo quondam Angelo Gozadino Episcopo edita (*an.* 1650. *de Pœnit. c.* 4.), sic statuitur: „ Confessarii at- „ tente, ac patienter, omni personarum exceptione re- „ mota, pœnitentes audiant, dum peccata recensent; „ stu-

non solamente di mandar in dietro, per fuggire la fatica, quelli che vengono per confessarsi, ma nè pur mostrino con cenni, e parole di ascoltarli mal volontieri: anzi facciano sì, che i loro penitenti sappino, che essi sentono consolazione e piacere di simili fatiche per beneficio loro.

„ ſtudeantque confirmare vacillantes, rudes inſtruere, torpentes excitare, timidoſque ad ſpem ſalutis erigere. Advertant, ne importunis, impertinentibus, ſcrupuloſis, otioſiſque interrogationibus pœnitentes deterreant, & ſimplices, præſertim pueros, puellaſque ac cæteros rudes, in eo, quod ignorant, interrogando inſtruant.

„ In reprehendendis peccatis prudenter, graviterque ſe gerant: non ita remiſſi ſint, ut in abſolvendo facilitas peccandi nutriat licentiam: nec ita ſeveri, atque exaſperantes, ut erubeſcentia unius peccati in pœnitentibus, cæterorum ſilentium periculoſe inducat; ſed amabili ſermone animum confitentibus addant ad aperiendas mortales integre culpas; providam tamen ſeveritatem, atque in differenda, vel neganda indignis abſolutione conſtantiam caute adhibeant.

„ Dum graviora audiunt peccata, nulla indiſcretæ admirationis ſigna oſtendant, ne in circumſtantium animas ſuſpicionis, ac ſcandali occaſionem inducant, videlicet ſuſpirando, ſignando ſe cruce, caput agitando, vel diſtorquendo; ſed ſuo loco, & tempore completa Confeſſione, oleum & vinum in chriſtiana correctione diſcrete adhibeant.

Similia inſinuat Eminentiſſimus Cardinalis Urbanus Sacchetus, in Synodo Viterbienſi (*an.* 1693. *c.* 11.): Ante omnia, *inquit*, id obſervabit, ne ulla iræ, aut averſionis indicia commonſtret, nec ullos geſtus faciat, quibus adſtantes conjicere quipiam de confitentium peccatis poſſint, & objurgationes, vel reprehenſiones, quas neceſſarias judicaverit, ad finem Confeſſionis differant, ne intempeſtivo rigore deterriti pœnitentes, quæ ſuperſunt peccata aperire vereantur; quinimo humaniter, quæ videbuntur, ſuggerendo, fiduciam addat, ut remota omni verecundia, omnes animi ſinus libere, & conſitenter patefaciant.

Et celeberrimus Cardinalis Coſmus de Torres, in Synodo Montis regalis (*an.* 1638. *de Pœn. c.* 1.) ſic decernit: „ Qui a nobis approbati Confeſſarii munus obeundum ſuſcipient, pietatis & charitatis zelo prudentiam & dexteritatem adjungant: pœnitentes nec initio confeſſionis nimium increpando deterreant, nec in fine ſine gravi objurgatione abire ſinant: prius patientia, & manſuetudine eos ad omnia evomenda peccata alliciant, deinde illorum gravitatem demonſtrent & patefaciant, & quaſi obſtricanti manu, ex illorum conſcientia colubrum eruant tortuoſum, ut extractum poſtea increpationis malleo concent, & extinguant.

Queſt. 6. In quo poſitus eſſe debet zelus, quem pro pœnitentium ſalute habere debent Confeſſarii?

Reſp. Tribus potiſſimum zelum ſuum demonſtrare debent. Primo, in ardenti deſiderio propriæ perfectionis, ut efficacius ad aliorum ſalutem procurandam incumbere poſſint.

* Con-

* Confeſſarius, inquit ſanctus Carolus in Inſtructionibus ad Confeſſores, qui vero animarum zelo ardet, eaſque ad Chriſtianas virtutes promovere ſtudet, & iis ſalutaria tradere remedia, quibus ſe a peccatis liberare valeant, eaſque docere modum detegendi artes, & aſtutias noſtræ ſalutis inimici; qui tandem pœnitentem eo vult inducere, ut veterem hominem exuat, & novum induat, in eoque perfecte Chriſtum formare: non modo hoc Sacramentum adminiſtrare debebit, ab omni peccato mortali prorſus immunis: verum cum ſciat magni prorſus intereſſe ad producendos prædictos effectus, quod primo in ſeipſo exerceat, quod in aliis ſtudet promovere, quia exempla fortius animum movent, quam verba, & vix quemquam eas poteſt docere virtutes, quas non habet: ideoque ſummo propriæ perfectionis deſiderio teneri debet, eaſque exercere virtutes, quibus illa comparatur.

Secundo, debent oſtendere zelum in magno veri, rectique amore, quia ut ait ſanctus Leo Papa (*Ep.* 90. *ad Ravenium Arelat. Ep.*). *Verus recti amor in ſemetipſo habet & Apoſtolicas authoritates, & Canonicas ſanctiones.*

Hic veritatis amor debet ipſos impellere, ut conentur fidelium vitam præceptis Chriſti conformem efficere ſine ulla adulatione, memores illius dicti ſancti Auguſtini (*lib. De Paſtor. tom.* 9.). *Quod ſi fecerimus, non verba Dei, non verba Chriſti dicentes, ſed noſtra, erimus Paſtores noſmetipſos paſcentes, non oves.*

Zelus Confeſſarium movet ad eradicandos abuſus alicubi vigentes, qui multos ad animæ ruinam incautos perducunt, cujuſmodi erat in Provincia Eccleſiaſtica Tranenſi, & Salpenſi: de quo abuſu ſic habetur in Concilio Provinciali (*an.* 1589. *de Feſtis, c.* 7.): „ Quia maximus in hujus „ Provinciæ partibus inolevit abuſus; non ſolum homines ſolutos, ſed etiam maritali choro junctos, propias domos, & uxores derelinquentes, feſtivis diebus „ cauponas, & tabernas frequentare, gulæ & ventri indulgendo, uxores & filios fame perire permittere; unde „ cau-

* Anzi il zelante Confeſſore e deſideroſo di ajutar le anime, ed indirizzarle nelle virtù Criſtiane, e dargli rimedj ſpirituali per uſcir dal peccato, o inſegnarli a conoſcere le aſtuzie del nemico della noſtra ſalute, e finalmente di ſpogliare il penitente dello uomo vecchio, e veſtirlo del nuovo, e formare in eſſo un Criſtiano perfetto: non ſi deve contentare di andar ad amminiſtrare queſto Sacramento ſenza peccato mortale; ma conoſcendo, che per i ſopraddetti effetti importa molto praticar prima in ſe ſteſſo quel che deſidera in altri, perchè più muovono gli eſempj, che le parole, nè ſi può bene inſegnar ad altri la virtù che non ſi ha: per tanto deve aver grandiſſimo deſiderio di perfezione propria.

„ causas iisdem thorum violandi tribuunt, & divinis non „ interſunt. Ideo Sacra Synodus animarum ſa„ luti proſpiciens, mandat & præcipit, ſub pœna excom„ municationis, & alia ſalutari, Epiſcopi arbitrio im„ ponenda, ut nullus civium in tabernis comedere præ„ ſumat prædictis feſtivis diebus: venditoribuſque, ſub ea„ dem pœna, præcipit, ne id ullo modo permittant. Or„ dinarii locorum procurent, ut modis omnibus hujuſmodi „ abuſus extirpetur" Quod ſine dubio valde optandum eſſet.

Conſiſtit etiam hic zelus in Chriſtiana ſpiritus libertate, quæ Confeſſores elevans ſuper omnes mundi promiſſiones, & minas, ipſos movet ad unice quærendum gloriam Dei & ſalutem animarum, & ita ad agendum fortiter. Si, ut ait S. Cyprianus (*S. Cypr. ſerm. de lapſis.*), *Aperiendum vulnus eſt, & ſecandum; vociferetur, clamet licet, & conqueratur æger impatiens per dolorem; gratias aget poſtmodum, cum ſenſerit ſanitatem.* Et ut ait Divus Auguſtinus (*in expoſit. 2. in Pſ. 21.*): *Non audit Medicus ad voluntatem: ſed audit ad ſanitatem.* Et ſanctus Hieronymus (*ep. 47. ad Amandum Presb. in fin.*), *Cum clementi crudelitate non parcit Medicus; ut parcat: ſævit, ut miſereatur.*

Sacerdos Dei, inquit ſanctus Cyprianus (*Lib. 1. ep. 3. ad Cornel.*), *Evangelium tenens, & Chriſti præcepta cuſtodiens, occidi poteſt, vinci non poteſt.* Cujus quidem rationem affert Divus Auguſtinus his verbis (*l. 4. de ſerm. Dom. in mont. c. 6.*): „ Non itaque calcatur ab homini„ bus, qui patitur perſecutionem, ſed qui perſecutionem „ timendo infatuatur. Calcari enim non poteſt, niſi in„ ferior, ſed inferior non eſt, qui quamvis corpore mul„ ta in terra ſuſtineat, corde tamen fixus in cælo eſt:" Et qui veritatem Evangelii minime deſerit, ut depravatis hominum moribus faveat.

Hæc certe Chriſtiana conſtantia, & animi imperterriti fortitudo vere Apoſtolica, conſiderari poteſt tanquam una ex dotibus qualitatibuſque Confeſſario magis neceſſariis; cum ſine illa periculum ſit, ne in Pœnitentiæ Tribunali plura fiant, pœnitentibus non minus quam Confeſſario nociva; eo magis, quod humilis animi demiſſio, quam ut plurimum præferunt pœnitentes, dum etiam ſe in Confeſſarii probitate, charitateque confidere teſtantur, & affectuoſæ ſupplicationes, quibus uti ſolent, multum movent, & a juſta ſententia ſenſim decedere, eiſque non ingrata dicere ſuadent; & quaſi cogunt Confeſſarium, quem ſola juſtitiæ, & obligationis Miniſterii ſui ratio poteſt ſtabilem, conſtantemque reddere, contra ſecretam & intimam propenſionem, quæ nos in talibus circumſtantiis ad non ut plicendum impellit.

Sanctus Joannes Chryſoſtomus (*hom. 7. in c. 3. Ep. ad Coloſſ.*) iis qui illum in ſimilibus ad condeſcendendum impellere ſatagebant, conſtanter reſpondebat: *Cum ad Chriſti tribunal judicandus aſſitero, non eſtis mihi præſto futuri; nec mihi quidquam profuturus eſt veſter in me amor, in ratione quam tam formidoloſo judici ſum redditurus.*

Hanc animi conſtantiam, ſeu fortitudinem, in praxim deduci optat Cardinalis Denhoff. (*) (*Inſtr. Paſt. p. 22.*), in admonitionibus neceſſariis pœnitentibus ſine humano reſpectu faciendis; ut etiam in eligendis ſalutaribus animæ remediis, etiamſi amara quandoque videantur, dum præterea neceſſe eſt obligare pœnitentes ad reſtitutionem bonorum, vel etiam famæ, ad damnorum compenſationem, ad renunciandum his rebus, vel perſonis, quæ occaſionem peccati proximam conſtituunt, etiamſi ita ſint utiles, vel neceſſariæ peccatori, ut oculus, manus, & pes, juxta Salvatoris doctrinam: dum etiam imponendæ ſunt pœnitentiæ convenientes juxta Eccleſiæ mentem.

Dum autem Confeſſarii in hac animi conſtantia deficiunt, id oritur ex deſiderio, quod habent, hominibus placendi: quod deſiderium ſi evelli poſſet, & eradicari a corde Miniſtrorum Eccleſiæ, mundus, juxta ſanctum Chryſoſtomum, a vitiis purgaretur. *Tolle*, inquit, *hoc vitium a Clero, ne velint hominibus placere, & omnia vitia veſecantur.*

Si vitent Confeſſarii nimium hoc placendi deſiderium quod in noxiam adulationem vergit, Decreta, monitaque Concilii Neapolitani (*Conc. Prov. Neap. ann. 1699. art. 3. c. 5.*) utiliter audient his verbis exarata; *Cuſtodes ſuper muros Jeruſalem Epiſcopus conſtituit Dominus ut ſtent ſuper vias, & interrogent* de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona: *Propterea cum a Chriſtiana pœnitentiæ diſciplina, perniciosa quorumdam indulgentia deſciverit, Sancta Synodus obſecrat Paſtores animarum*, per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, *qui animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis, ut eas ad paſcua ſalutis, atque arctam viam, quæ ducit ad vitam, non in latam inducant,*

(*) Queſta fortezza conſiſte principalmente nell' ammonire, ove è il biſogno, ſenza alcun riſpetto; nello adoperare rimedj ſalutevoli al penitente ancorchè amari: nello obbligare alle reſtituzioni della roba, e della fama; alla compenſazione de' danni fatti; alla remozione delle coſe, che lo coſtituiſcono nella occaſione, ancor chè al peccatore foſſero utili, o neceſſarie, quanto ſono all'uomo l' occhio, la mano, ed il piede, ſecondo la dottrina di Geſucriſto; e nello imporre Penitenze convenienti, conformi alla mente della Chieſa. Il difetto di tale vigoroſa condotta de' Confeſſori procede dal deſiderio che hanno di piacere a gli uomini; il quale ſe ſi poteſſe ſradicare da i cuori de' Miniſtri della Chieſa, il mondo, ſecondo S. Griſoſtomo, ſarebbe purgato da' vizj.

cant, quæ videtur homini recta, & novissima ejus ducunt ad mortem: *Multi enim Prophetæ insipientes*, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident, *sanam doctrinam non sustinentes*, *sed* prurientes auribus, *relictis patriis disciplinæ fontibus*, ad excusandas excusationes in peccatis, foderunt sibi cisternas dissipatas; *nec populo aperiunt iniquitatem ejus, ut eum ad pœnitentiam provocent*.

Universi igitur hujus Provinciæ Confessarii ne in tantam labantur laxitatis pernitiem, ab Instructione S. Caroli in calce hujus Synodi adscribenda, in qua specimen antiquæ disciplinæ affulget, quoad ejus fieri potest, minime recedant. Vide sup. c. 2. q. 4. & c. 11. q. 4.

Ejusmodi Confessarios adulatores acriter perstringit omni mea laude major Cardinalis Bellarminus, his verbis (*Concione* S. §. 2.:) „ Illi se ministros, & dispensatores „ non agnoscunt, qui quasi non essent Domino rationem „ reddituri, summa facilitate omnibus manus imponunt, „ & tam contritos, quam non contritos, quasi propria „ potestate, & authoritate absolvunt; isti sua imperitia, „ & superbia corrumpunt populos, & ei veræ pœnitentiæ „ viam præcludunt; nec enim esset hodie tanta facilitas „ peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi. Sed „ væ nobis; cum Dominus rationem ponet cum servis „ suis. Illi, ambitione, vel pecuniarum cupiditate, vel „ utraque stimulante, viris divitibus, & nobilibus, non „ solum viris, sed etiam fœminis (quod nefas est, & „ horrendum) turpiter adulantur.... Pudet profecto hæc „ referre: sed quid agemus, cum multos non pudeat ista „ facere, & se ipsos, & eos, quibus serviunt in gehennam perducere?

Quæst. 7. Licet-ne Confessario aliquibus in casibus confessionem revelare ad salutem pœnitentis procurandam?

Resp. Huic difficultati respondet Div. Thomas, cum alii (*quodlib.* 12. *art.* 16.): „ Respondeo dicendum, quod „ nullo casu licet revelare Confessionem, nec verbo, nec „ facto, nec nutu, nec aliquo signo licet facere; quia „ est sacrilegium. Nam ita est in Sacramentis novæ „ Legis, quod efficiunt quod figurant: effectus autem „ pœnitentiæ est occultatio peccatorum ab oculis Dei „ viventis; & hæc occultatio significatur per secretum „ Confessionis; & ideo sicut prophanaret Sacramentum, „ qui confiteret Corpus, & Sanguinem Christi de Sa„ cerdotio, quam de pane, & vino; ita esset revelans secretum".

Et Canone *Omnis utriusque sexus* (*Can. Omnis de pœnit. & remiss.*), Concilii generalis Lateranensis, dicitur: *Quoniam, qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a Sacerdotali Officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendum perpetuam pœnitentiam in arctum Monasterium detrudendum*. Idem decreverat sanctus Gregorius, ut

ut habetur in Canone *Sacerdos*, de pœnitentia, dist. 6.

Unde Eminentiss. Card. Cibo statuit in Synodo (*Syn. Velit.* 1698. *tit.* 13.), ut Confessarii „ secretum, & sigillum confessionis ita servent, & custodiant, ut neque „ directe, neque indirecte, sub quovis etiam gravissimæ „ necessitatis prætextu, voce vel signo aliquo revelent „ illa peccata, quæ ipsi a pœnitentibus audiverunt. Et „ si quando ab alio Sacerdote consilium petendum esset, „ aut Superior consulendus, ita casum studeant explicare, ut non solum ex ipsius generalitate, verum etiam „ omni alio meliori modo personæ confitentes non deprehendantur. Nullus igitur Confessarius sigillum hujusmodi violare præsumat; quod si temerario, sacrilegoque ausu secus fuerit, pœnas in sacris Canonibus, & „ Apostolicis Constitutionibus contentas, aliasque etiam „ corporales, arbitrio nostro infligendas, nullatenus effugiet.

Et in Theologicis Institutionibus, ab erudito Cardinali Clemente Moniliano compositis, & a Cardinali Michaele Ghislerio, tunc supremo Inquisitore, postea Summo Pontifice Beato Pio V. approbatis expresse statuitur (*Institut. Theolog. de Sacr. c.* 19.), quod „ tenetur „ Confessor triplici jure ad celandum sibi in Confessione detecta; videlicet divino, naturali, & positivo. 1. „ Jure Divino, & ratio est, quia quilibet Christianus lege Divina tenetur alteri non præbere occasionem, qua „ revocetur ab observantia dictæ legis; præceptum autem de Confessione facienda, est de jure divino; revelans vero eamdem, dat occasionem, quantum in se „ est, proximo non confitendi, 2. de jure naturali; lex „ enim naturæ de fraterna charitate exprimit, ut quis „ faciat aliis, quæcumque secundum rectam rationem „ vult sibi fieri. *Matth. 7. & Lucæ 6.* Alioquin quomodo diligeret proximum? Quilibet vero secundum rectam rationem debet propriam diligere famam, & ex „ consequenti celationem sui secreti: ergo Confessor debet diligere famam confitentis, & sic celare peccatum „ sibi in Confessione detectum, per quod confitens diffamaretur.

„ Per hanc etiam naturæ legem, quilibet tenetur servare fidelitatem proximo, quam vellet, aut velle deberet sibi servari, & per consequens confitenti peccata. „ De hac fidelitate habet *Proverbior.* 10. *Qui fidelis est, „ servat amici commissum*. Nullus profecto confiteretur „ peccatum alteri, nisi certo certius crederet, quod sua „ confessio esset secretissima, forum enim illud est causarum quæ vertuntur inter Deum, & confitentem, ubi „ nullus alius admittitur: Dei enim solius est cognoscere „ secreta cordium; ergo Sacerdos cui tamquam Vicario „ Dei peccata revelantur, tenetur illi tamquam secreta „ celare.

„ Postremo est de jure positivo, sive Ecclesiæ, unde, „ se-

„ secundum jura antiqua, ut habetur in Can. *Sacerdos De Pœnit. dist. 6.* pœna revelantis confessionem, est depositio & per totam vitam ignominiosa peregrinatio; sed „ secundum Decretalem: *Omnis utriusque sexus*, §. *caveat*, *De pœnitentiis & remissiones* est depositio & detrusio in monasterium ad perpetuam agendam pœnitentiam.

Quæst. 8. Potest-ne Confessarius, cum licentia pœnitentis ea declarare, quæ in Confessione percepit?

Resp. Certum est, eum posse; cujus rationem affert Divus Thomas, dum ait (*in 4. sent. dist. 2. q. 3. art. 2. in corp.*), „ Respondeo dicendum, quod duo sunt, propter quæ Sacerdos tenetur peccatum occultare. Primo „ & principaliter, quia ipsa occultatio est de essentia Sacramenti, in quantum scit illud ut Deus, cujus vicem gerit ad Confessionem. Alio modo propter scandalum „ vitandum. Potest autem pœnitens facere, ut illud quod „ Sacerdos sciebat ut Deus, sciat etiam ut homo: quod „ facit, dum licentiat eum ad dicendum; & ideo si dicat, non frangit sigillum Confessionis. Tamen debet „ cavere scandalum dicendo, ne fractor sigilli prædicti „ reputetur.

Quæst. 9. Violaret-ne Confessarius secretum Confessionis, qui adduceret eam, quæ ad venerem incitata fuit in Confessione, ad detegendum Episcopo abominabilem illum Confessorem, aut saltem ad permittendum, ut Episcopus aut Inquisitoribus detegatur a Confessore, si pœnitens vel non posset, vel præ pudore non vellet?

Resp. Certum est, quod non violaret secretum, quoniam Confessarius potest, ut præcedenti quæstione diximus, cum licentia pœnitentis, ea declarare, quæ in Confessione dicta sunt, & in præsenti casu, ac quæstione. Confessarius omnino strictèque tenetur eam monere, quæ in Confessione solicitata fuit, eam teneri Episcopo vel Inquisitoribus denuntiare Confessorem, a quo fuit solicitata. Quod verbis expressis declaratum est in Bulla trigesima quarta Gregorii decimi quinti (*Videatur Bulla integra in fine hujus Tomi 4.*)

„ Contra illos, qui personas, quæcumque illæ sint, „ ad inhonesta sive inter se, sive cum aliis quomodolibet „ perpetranda, in actu Sacramentalis Confessionis, sive „ ante, vel post immediate, seu occasione, vel prætextu Confessionis hujusmodi, etiam ipsa Confessione non „ secuta, sive extra occasionem Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque, ubi Confessiones Sacramentales audiantur, seu ad Confessiones audiendas electo, simulantes ibidem Confessiones audire, solicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et „ inhonestos sermones, sive tractatus habuerint: mandantes omnibus Confessariis, ut suos pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis ut supra solicitatos, moneant „ de obligatione denunciandi solicitantes, seu ut præ-

„ fertur tractantes, Inquisitoribus seu locorum Ordina-„ riis prædictis. Quod si hoc officium prætermiserint, „ vel pœnitentes docuerint non teneri ad denunciandum „ Confessarios solicitantes, seu tractantes ut supra: iidem „ locorum Ordinarii & Inquisitores illos pro modo cul-„ pæ punire non negligant.

Quæst. 10. Inventum-ne est & excogitatum aliquod effugium ad declinandum Pontificiæ authoritatis pondus?

Resp. Laxiores Casuistæ nonnulli docuerunt, quod *Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur solicitasse in Confessione, ac proinde non est denunciandus*. Et hæc propositio damnata fuit ab Alexandro Papa VII. Alia vero propositio huic similis, quæ damnata etiam fuit ab Alexandro VII. est (*Decretum Alex. VII. adversus laxas Casuistarum opiniones 24. Sept. 1665.*): *Modus evadendi obligationem denunciandæ solicitationis est, si solicitatus confiteatur cum solicitante: hic potest ipsum absolvere absque onere denunciandi*. Quæ propositiones non solum damnatæ sunt, sed præterea prohibitum fuit sub pœna Casus reservati solo summo Pontifici, ne quis eas doceat, vel sustineat. Videatur Tomo 7. Tract. 7. cap. 1. q. 13. & 14.

Quæst. 11. Est-ne necesse, ut Confessarius fugiat avaritiæ notam?

Resp. Omnino necesse est, ut ostendit pluribus in locis S. Carolus (*In Instruct. Confess.*), & præsertim Actorum par. 4. in Institutionibus ad Confessarios, his verbis: * Confessarium, ut liber sit, suoque erga pœnitentem munere fungatur, & majorem habeat authoritatem præcipiendi ea, quæ saluti sunt necessaria, ab omni non

* Perchè sia più libero il Confessore a fare gli uffizj che deve col penitente, ed abbia con esso più autorità in tutte le cose che gli ordinerà per la salute di esso, fugga non solo ogni avarizia, ma anco ogni sospizione di essa. Particolarmente non domandi, nè pur consegni denari o altre cose nelle confessioni, nè per occasioni d'esse, anzi non solo con le parole, ma più ancora con gli fatti, dia ogni testimonio d'abborrire simili cose. Ingiongendo penitenza al penitente di far dir Messe, non le applichi diretta, nè indirettamente, nè a se, nè alla sua Chiesa, o Monasterio. Il medesimo osservi nelle satisfazioni che gli occorrerà far fare per occasioni di debiti incerti, per commutatione di voti, o simili altre cose. Nè meno pigli denaro, o altre cose da restituire, eccetto se la necessità, per non discoprire il penitente, lo ricercasse: e in tal caso procuri una poliza di ricevuta da colui a chi averà fatta la restituzione, e la consegnerà al penitente; e in tutto proceda di maniera, che fugga ogni ombra e apparenza di avarizia.

modo avaritia immunem esse debere, verum etiam cavere vel minimam ejus suspicionem, & inprimis ne per signum quidem pecuniam desiderare, aut quamcumque aliam rem in Confessione quærere, aut ejus occasione, verum etiam declarare debet, quantum potest, verbis non modo, sed & gestis, se a talibus rebus abhorrere.

Quare vult idem sanctus Carolus, quod si Confessarius decernat loco Pœnitentiæ Missas celebrandas, Confessarius non debet tales Missas sibi, vel Ecclesiæ suæ, vel Monasterio directe, vel indirecte dicendas tribuere.

Eodem modo, addit, se gerere debet, ubi præcipiendæ sunt satisfactiones pro debitis incertis, pro votis mutandis, & similibus, neque pecunias, aut alias res restituendas accipere debet, nisi necessarium plane fuerit id agere, ne pœnitens detegatur; & in tali casu schedulam receptionis ab eo petat, cui res eas restituerit, ut eam schedulam pœnitenti possit reddere. Denique ita se gerere debet, ut ab omni specie, & avaritiæ umbra, videatur alienus.

Eodem plane animo Eminentissimus Cardinalis Denhoff (*Syn. Cæsenat. an.* 1593. *l.* 2. *c.* 6.): Nec vero satis superque, *inquit*, commendari potest Ministris Christi, ut se alienos quam maxime ostendant a quovis turpis lucri & sordidæ avaritiæ studio, cum cælestes vitæ æternæ dispensant thesauros; ne alioquin videantur cælestibus terrena mercari, mundique hujus opes & caduca bona verbis dumtaxat contemnere, operibus quærere & decipere, ac ita veluti in scena ludere; proindeque in administrando hoc Sacramento nihil dicant, nihil agant, quo in suspicionem veniant pœnitentium, eos propria commoda sectari: sed potius omni industria privatæ utilitatis neglectum luculenter ostendant; quod præstabunt, si nullas eleemosynas, nulla dona, nulla munuscula, occasione Confessionum recipiant. Caveant autem potissimum pœnitentibus suggerere, ut restitutiones incertas sibi, Ecclesiæ, vel Conventui suo tribuant; neque Missas pro pœnitentia forsan impositas, celebrandas suscipiant.

Hunc lucri cujuscumque, terrenarumque rerum contemptum, in praxim egregie deducunt Clerici sæculares Congregationis Apostolicarum Missionum, sub patrocinio S. Mariæ Reginæ Apostolorum, in Ecclesia Cathedrali Neapolitana erectæ; cum in Regulis propriis, authoritate Antonii Cardinalis Pignatelli, tunc Archiepiscopi Neapolitani, postmodum Summi Pontificis Innocentii XII. confirmatis authoritate Apostolica, sic expresse habeatur (*Regulæ prædictæ p.* 2. *c.* 7. *n.* 5.): „ Singulis nostrorum indicimus, tamquam indispensabiliter custodiendum, quod in quovis Missionum tempore ac loco, ne quid vel minimum audeant ab ipsis Communitatibus, seu peculiaribus personis, tamquam pro expensis ac

„ victu, vel alio sub quovis prætextu accipere; sicuti „ nec ipsas pro Missis celebrandis eleemosynas; admittentes tantumodo domum, lectos, ac utensilia necessaria; dummodo ea pro ipsa Missione, ejusque solo intuitu, per eosdem locata non fuerint. Hæc autem inhibemus, non solum sub pœna transgressoribus restitutionis „ acceptorum; verum etiam ii se noscant fore de Fratrum „ numero, ipso facto absque alia consultatione, delendos. „ Id autem fiet, quatenus omnibus nostræ Missioni accedentibus, mensæ cælestis vitæque sempiternæ pocula „ propinantes, vocibus illis intonemus: " *Omnes sitientes venite ad aquas: Venite, emite absque argento & absque ulla commutatione, vinum & lac.*

Hic heroicus temporalium rerum contemptus eminere conspicitur Romæ in Patribus Oratorii S. Philippi Nerii, qui *in omni opere bono fructificantes*, non solum terrena non quærunt, sed ea etiam sæpius ultro oblata legataque repudiant; ut scilicet verspellem cupiditatem omnium malorum radicem funditus evellant, & in procuranda Dei gloria, & pœnitentium ad illos confluentium utilitate, vere dicere possint, nullo modo quærere se quæ sua sint, sed quæ Jesu Christi.

Cæterum sordidam periculosamque Confessariorum avaritiam compescere desiderans Eminentissimus Cardinalis Ludovicus Emmanuel Portocarrero, in egregia Synodo Toletana (*anno* 1682. *lib.* 5. *Constitut.* 17.) sic decernit:

„ *Cum legibus tam canonicis, quam civilibus* „ *prohibitum sit Judicibus,* „ *ne dona, aut munera recipiant, ut liberius justitiam administrare valeant, jusque Juum cuique tribuere; potiori cervatione id observandum* „ *est in judicio & foro confessionis, in quo de animarum salute agitur.* „ *Idcirco, Sancta Synodo* „ *approbante, statuimus,* „ *& mandamus, ut nullus* „ *sacerdos secularis, aut* „ *regularis, Sacramentum* „ *Pœnitentiæ administrandi* „ *causa, pecuniam recipiat,* „ *vel quamlibet rem pretio* „ *æstimabilem; qui autem* „ *receperit, suspensus sit ab* „ *administratione Sacra-* „ *mentorum, Judicum no-* „ *strorum arbitrio; prohi-* „ *bemusque fidelibus nostræ*

Como quiera quel por las leyes eclesiasticas y civiles, estè prohibido a todos los Juezes recibir dones, y dadivas, para che mas libramente puedan administrar Justicia, y dara cada uno lo que as suyo; co a mayor razon se debe guardar lo susodico en al juizio, y fuero della Confession, donde se trata de la salud de las almas; por tanto, S. Syn. Apost. e statuimos, y mandamos, que nigun Sacerdote Secular o Regular, porrazon de administrar el Sacramento de la Penitencia, reciba dinero, o cosa que se estime, o pueda estimar a dinero; y si lo recibiere, sea suspendido de la administracion de los Sacramentos, arbitrio de nuestros Juezes; y a los fideles nuestros subdi-

„ rem, quamvis atrocia horrendaque fatentem, non so-
„ lum æquo animo audiat Confessor, sed veniæ spe susten-
„ tet, quo ille audacius omnia scelera, quibus opertus
„ est, omnia animæ suæ vulnera aperiat nudetque. Pec-
„ cata inde ipsa Confessor execretur, eorum turpitudinem
„ retegat, atque ante oculos ponat, & quam iis Deus of-
„ fendatur, quæque mala perseverantes in illis maneant,
„ ostendere conetur. Pœnitentem hinc metu pœnarum,
„ ad dolorem incitet, hinc magnitudine Divinæ clemen-
„ tiæ soletur erigatque, & ad mutationem morum, &
„ melioris vitæ amorem accendat.

Debet etiam sapienter cum summa suavitate temperare remedia pœnitenti applicanda, & necessarias correptiones, laudibus intermissis, ut facilius se in ejus animum insinuet: imitari debet *Sapientes Medicos, qui*, ut ait Sanctus Augustinus (*in Prolog. in Psalmos.*), *si quando usus poposcerit, austeriora medicamenta ægris offerri mortalibus, ne æger utilitatem præ austeritate refugiat, ora ac summitates poculi, quo remedium porrigunt, melle circumliniunt.*

„ Plerumque, *inquit S. Gregorius* (*Past. p. 3. c. 18.*),
„ utilius corripimus, si correptionibus quædam laudum
„ fomenta misceamus. Inserenda namque sunt illis, aut
„ alia bona quæ in ipsis sunt aut dicendum certe quæ pote-
„ rant esse, si non sunt: & tunc demum resecanda sunt
„ mala quæ nobis displicent, cum prius ad audiendum
„ rerum placabilem mentem fecerint præmissa bona
„ quæ placent. Amaro pigmentorum poculo mellis dul-
„ cedo adjungitur, ne ea quæ saluti profutura est, in
„ ipso gustu aspera amaritudo sentiatur: & dum gustus
„ per dulcedinem fallitur, humor mortiferus per amari-
„ tudinem vacuetur. Ipsa ergo invectionis exordia per-
„ mista sunt laude temperanda, ut, dum admittunt fa-
„ vores quos diligunt, etiam correctiones recipiant quas
„ oderunt. “

Sub specie tamen benignitatis, cavere debet Confessarius, ne cum pœnitentibus eo crudelius agat, quo videtur blandius ipsos excipere; nec imitari debet eos, *Qui pulvillos*, ut loquitur Propheta, *sub omni cubito manus ponunt.*

Nam, ut ait S. Gregorius (*Pastor. lib. 2. c. 8.*),
„ Pulvillos quippe sub omni cubito manus ponere, est
„ cadentes a sua rectitudine animas, atque in hujus mun-
„ di se dilectione reclinantes, blanda adulatione refove-
„ re; quasi enim pulvillo cubitum, vel cervicalibus ca-
„ put jacentis excipitur, cum correptionis duritia pec-
„ canti subtrahitur, eique mollities favoris adhibetur,
„ ut in errore molliter jaceat, quem nulla asperitas con-
„ tradictionis pulsat. „ Enimvero tunc in ea profunda
sed falsa pace perseverant, de qua loquens Jeremias ait
(*cap. 7.*) *Pax, Pax, & non erat Pax.*

„ An vero aliud est, *inquit S. Bernardus* (*serm.* „ *de*

„ *de Assumpt. n. 5.*), quam fictio execranda, si pecca-
„ tum superficie tenus radas, non intrinsecus eradices?
„ certus esto, quoniam pullulabit uberius; nam & in-
„ venta occasione ebullire saniem, quæ latebat in ulcere,
„ excisam non extirpatam arborem, in silvam pullulare
„ videat densiorem. “

Itaque Confessarius, ut vera cum benignitate pœnitentes suos excipiat, his Divi Prosperi verbis debet attendere (*de vita Act. Sacerdot. lib. 2. c. 7.*): „ Cum vero
„ nobis, Fratres, quilibet peccata sua tamquam medicis
„ vulnera, quibus urgentur, aperiunt, operam dare de-
„ bemus, ut quantocius ad sanitatem Deo authore perve-
„ niant, ne in pejus dissimulata curatione proficiant.

Quæ est ista, inquit Hormisdas Papa (*In Ep. per univ. Prov. refertur in Can. Si quis, dist. 50.*), *inimica benignitas, palpare crimina, & vulnera eorum usque ad diem judicii incurata servare?*

Qui vitiis nutriendis parcit, inquit Sanctus Augustinus relatus in Canone (*ad Loth. refertur in Can. qui vitiis, 23. q. 5.*), *ne contristet peccantium voluntatem, tam non est misericors, quam qui non vult culturum rapere puero, ne audiat plorantem, & non timet, ne vulneratum doleat vel extinctum.*

Lethargici, inquit idem D. Augustinus (*in Ps. 24. p. 2.*), *excitantur, phrenetici ligantur, & tamen utrique amantur.*

Hæc falsa suavitas ita pernicioſa visa est sancto Thomæ de Villanova, ut dixerit (*In ser. Fer. 6. post Domin. 4. Quadrag.*) *Quid enim Ecclesiam Domini hodie perdit, nisi Confessorum & Pastorum blandiens adulatio, deliniens demulcensque assentatio?*

Unde ut hæc pernicioſa adulatio vitari possit, monita salutaria subministrat Constantius, Archiepiscopus Cosentinus, his verbis: (*) *Quantunque* il Confessor abbia da proccurare d'esser molto piacevole con i penitenti, non perciò ha da lasciar di far l' uffizio suo, scoprendo il bisogno dello stato loro, ancorchè dispiaccia. Perchè si trovano alcuni Confessori molto pieni di rispetti umani, alli quali parendo o molto rigore, o poco rispetto, il negar l'assoluzione, massime a certe persone principali, che si trovano in dignità ed uffizj, guastano i negozj di Dio con danno dell' anime proprie, e d' altri. Onde di loro par che possa dirsi quello del Profeta: *Curant contritionem populi mei cum ignominia, dicentes: pax, & non est pax.* Si ricordino dunque, che essendo uno de' loro uffizj il giudicare, devono in quel Santo Tribunale lasciar da canto ogni rispetto umano; perchè questo gli vien protestato per bocca del Savio:

(*) Avvertimenti per lo uffizio del Curato stampati in Roma 1625. p. 4. tit. 5. c. 15.

Noli fieri Judex, nisi valeat irrumpere iniquitatem; nel negare, o differire l' assoluzione. Conviene però, che tal sentenza sia accompagnata da parole piene di carità, le quali siano bastanti a persuadere al penitente, tuttociò farsi per salute dell' anima sua, e che molto meglio per quella sia, l' andarsene per quella volta disgustato, che ingannato.

Eamdem benignitatis, prudentisque discretionis speciem commendat in Synodo Ferrariensi Cardinalis Joannes Baptista Lenius (*anno* 1611. *de Pœn. n.* 10.), his verbis: „ Confessarii, quibus absolutionis beneficium impendere „ non possunt, eos a se cum humaniter dimittant, tum „ caveant, ne circumstans populus eos ulla ratione intel„ ligat sine absolutione discedere; quod certe valde in„ congruum esset, & obligationem sigilli graviter la„ deret, si per Confessarii imprudentiam accideret.

Et Eminentissimus Cardinalis Jacobus Antonius Morigia, in Synodo Florentina (*anno* 1693. *tit.* 1. *c.* 8. *n.* 2.) „ Parentis, *inquit*, Judicis ac Medici partes obitu„ rum Confessarius se sciat; amanter ergo peccatores ex„ cipiat, pro meritis solvere sciat & ligare, adhibitisque „ remediis congruis, vulnera sanare studeat.

Quæst. 13. Quid agere convenit Confessario, dum ad illum deferuntur peccata, seu casus pertinentes ad Sacram Romanam Pœnitentiariam?

Resp. Confessarius debet tunc suadere Pœnitenti, ut recursum habeat aut per se, aut per alios, ad Tribunal Eminentiss. Card. majoris Pœnitentiarii, pro foro conscientiæ, & dum agitur de casu secreto, nec deducto ad forum contentiosum. Potest etiam recurrere ad Prolegatum Avenionensem, si sit de illis Provinciis, quas in suis facultatibus inclusit Sum. Pontifex. Quantum ad modum, videndus est tom. 5. hujusce Theologiæ Moralis, in actionibus, versus finem. Et Confessarius charitate motus potest ipsemet procurare facultatem necessariam, ut securius servetur secretum; observans, sedulo notandas esse circumstantias, & veritatem sicut coram Deo aperiendam suppressis semper nominibus.

Quæst. 14. Quo pacto debet Confessarius exequi dictas sacræ Pœnitentiariæ litteras, & qua arte illarum characteres Gothicos legere poterit?

Resp. Abbreviationes seu abbreviaturæ quæ in his literis fieri solent, negotium ut plurimum multum facessunt, & non exiguam difficultatem causant Confessariis, hujusmodi litteris parum assuetis; ideo explicationem talium abbreviationum apposui in dicto Tomo V. ubi supra; quibus intellectis, cætera cum aliqua applicatione secure legi poterunt.

Quantum autem ad modum exequendi dictas Sacræ Pœnitentiariæ litteras, observanda sunt adamussim & fideliter ea omnia, quæ in dictis litteris expressa reperientur, juxta varios casus & dispensationes, quæ in illis

lis contineri possunt; & si occurrat aliquod dubium, pars securior omnino est sequenda, juxta Sacros Canones, & Sacræ Pœnitentiariæ perpetuam praxim; ut habetur in Libro recenter Romæ edito sub hoc titulo: *Dilucidatio facultatum minorum Pœnitentiariorum* &c. auctore *P. Syro Placentino, Ord. Minorum, Lateranensis Basilicæ Pœnitentiario* 1699. Hic Reverendus admodum Author firmat in Quæstionibus quas Præambulares vocat, Quæstione 8. *An in casibus dubiis teneatur Pœnitentiarius sequi sententias probabiliores & certiores, relictis probabilibus, tam in absolvendo, quam in dispensando?* Firmat, inquam, quod *Pœnitentiarius Apostolicus in casibus dubiis tenetur semper sequi sententias probabiliores, relictis probabilibus tantum*. Probationes ejusdem Authoris compendiose referre decreveram, sed ne aliquid forte immutatum suspicarentur malignantes, easdem probationes hic fideliter & integre exscribendas putavi.

Probatur; Officialis alicujus Tribunalis Curiæ Romanæ, tenetur ad stylum & praxim proprii Tribunalis, tamquam ad legem, cum stilus & praxis Curiæ Romanæ faciat legem, & declaret mentem Pontificis, qui caput est sui Tribunalis, ut præmissum est in præcedenti quæstione. Ergo & Pœnitentiarius tenetur ad idem, hoc est, ad stylum & praxim sui Tribunalis, cum sit de præcipuis ejus officialibus; semper autem Sacra Pœnitentiaria in actibus suis consuevit sequi probabiliores & certiores sententias, cum agitur de casibus dubiis. Ergo hunc stylum Tribunalis tenetur sequi etiam Pœnitentiarius. Quod talis semper fuerit stylus Tribunalis, probatur; sicut enim Tribunal hoc est de primariis Tribunalibus Pontificis & Sedis Apostolicæ, ita semper omnis ratio eidem suasit, observare praxim ejusdem Sedis Apostolicæ in actibus suis, quæ est, ut in dubiis semper amplectatur quod tutius est saluti animarum, nempe probabiliorem sententiam, ut habetur in Cap. *Ad audientiam, de Homicid.* ibi: *In dubiis semitam debemus eligere tutiorem*. Et in Cap. *Invenis, De Sponsalibus*: ibi: *In his quæ dubia sunt, quod certius existimamus, tenere debemus*. Et in cap. *Illud, De Clerico excomm. ministrante*, ibi; *Quia tamen in dubiis via est tutior eligenda*. Et alibi sæpe. Igitur si ipsum Tribunal conformiter ad praxim Pontificis semper processit, multo magis Officialis Tribunalis, qualis est Pœnitentiarius, procedere debet juxta praxim & Tribunalis & Pontificis, sequendo in dubiis opiniones probabiliores & certiores.

Nec dicatur, ut aliqui putant, eligere partem tutiorem in re dubia, non fuisse de præcepto, sed de consilio: nam Canones allegati oppositum demonstrant, dum utuntur verbis obbligationem importantibus, non consilium indicantibus; inquiunt enim: *In dubio pars*

securior est tenenda: Semitam debemus eligere tutiorem: Quod certius existimamus, tenere debemus, & similia; qui modus loquendi, non consilium, sed præceptum potius se ferre apparet. Et certe si electio partis tutioris in re dubia esset tantum de consilio, Pontifex in citato Cap. *De Sponsalibus*, non jussisset, talem juvenem separari a consobrina puellæ, cum qua, post matrimonium contractum cum puella nondum septenni, secundum matrimonium contraxerat, nec in cap. *Illud*, resolvisset, episcopum de rigore esse deponendum, quia in dubio solemniter celebraverat; cum pro transgressione consilii nec Episcopus deponi possit, ut in Can. *quisquis præceptis*, 14. q. 1. nec matrimonium possit irritari, ut Doctores communiter.

Firmatur conclusio, quia minores Pœnitentiarii, ante S. Pium quintum, inter alia, hoc capitulum jurabant: *Nec quemquam scienter absolvant a peccato, vel peccatis, in aliquo casu ambiguo*; ut disposuerat Benedictus XII. & Eugenius quartus, in suis litteris reformativis Sacræ Pœnitentiariæ. Igitur intentio Sedis Apostolicæ fuit semper, ut, quod ipsa servat in casibus dubiis & ambiguis, servetur etiam a suis Ministris in Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ: quod extenditur etiam ad modernos Pœnitentiarios, ut subrogatos antiquis a Pio quinto; cum pro omnibus militet eadem ratio & qualitas; scilicet quod sint Pœnitentiarii Domini Papæ; sicut militat pro ipso tribunali, quod etiam post Pium V. sit idem Tribunal Pontificium & eadem Pœnitentiaria Apostolica quoad forum conscientiæ. Tenentur ergo minores Pœnitentiarii ad stylum & praxim Tribunalis, sequendo in casibus dubiis sententias probabiliores & certiores.

Magis firmatur, quia casus dubii, qui occurrere possunt Pœnitentiario, omnes respiciunt forum conscientiæ, & tendunt ad salutem animarum, siva sint de absolvendo, sive de commutando, sive de aliquo alio casu judicando, aut remedium necessarium procurando; ad hunc enim finem institutum est hoc Tribunal, ut inquit S. Pius quintus, in sua Constitutione; *Ut bonus Pater*, ut omnes qui indigent auctoritate Pontificia pro sua necessitate spirituali, ab hoc Tribunali in foro conscientiæ adjuventur, & de remedio provideantur. Ergo absolute tenetur Pœnitentiarius sequi opinionem tutiorem & certiorem; nam apud Sacros Canones est veluti quoddam Axioma, quod dubius in materia morali, in qua vertitur salutis periculum, teneatur judex animarum sequi partem tutiorem; prout habetur distertis verbis in Textibus supra citatis, qui non solum respiciunt pœnitentes in ordine ad propriam directionem, sed etiam Ministros & Officiales fori pœnitentialis, vel quasi pœnitentialis, in ordine ad eorum resolutiones, maxime cum pars tutior quæ eligitur, sit etiam

etiam favorabilior ipsis pœnitentibus: dum necessario concedi debet, utilius & favorabilius esse incedere per viam tutam, quam per viam periculosam, unde Glossa, in Cap. unico, in verbo, *æstimare*, *De scrutinio*; postquam dixit generale esse, ut ubi vertitur periculum animæ, præsumatur in deteriorem partem, statim subdit: *Sed licet videatur deterior, tamen melior & tutior est*, quod etiam eo magis observandum venit in hoc Tribunali Pontificio, a quo discedunt pœnitentes putantes se renatos, & ab omnibus dubiis, quibus in propriis Diœcesibus angebantur, liberatos.

Nec obstat jam dictis regula juris in 6. quod in pari causa melior sit conditio possidentis; ex qua posset quis inferre, neminem in dubio debere se judicare culpabilem, & spoliare se possessione sua. Nam regula dicta procedit in materia justitiæ, & in foro judiciali dumtaxat, non in materia aliarum virtutum, & in foro conscientiæ, secundum veriorem sententiam, ut tenent communiter Canonistæ in Cap. *Ad audientiam*, *De homicidio*, ac probant textus supradicti de illo Episcopo, & de illo juvene, quorum unus dicitur deponendus, & alter fuit separatus a secunda uxore, licet de casibus dubiis ageretur; & hoc, nullo respectu habito, quod essent in possessione, seu quod melior esset conditio possidentis; aliter numquam daretur casus, ut quis teneretur tutiorem partem eligere; quod tamen præceptum tam crebro a Sacris Canonibus inculcatur.

Resolvendum igitur, Pœnitentiarium teneri conformare se stylo, & praxi sui Tribunalis, etiam eligendo in dubiis partem tutiorem, sicut & Tribunal semper processit, & procedit in hac parte, conformiter praxi ejusdem Pontificis, cujus est tribunal: agitur de materia in qua vertitur salutis periculum, pro qua non est contendendum cum Deo de anterioritate & potioritate possessionis. Igitur &c.

Igitur non solum Pœnitentiarii ordinarii, sed etiam delegati, seu ad quos litteræ Sacræ Pœnitentiariæ dirigun-tur, cum sit eadem de omnibus ratio, opiniones probabiliores & tutiores sequi tenentur, ut se conforment stylo & praxi Sanctæ Sedis Apostolicæ: quod etiam recte extendi potest ad illos quoscumque Confessarios, & alios casus, ex paritate rationis. Sed de hac materia & quæstione satis fuse egimus Tom. 1. dum de probabilitate tractatum habuimus: & incidenter etiam Tom. 5. Tr. 9. c. 10. q. 27.

Observandum autem est, litteras Sacræ Pœnitentiariæ ut plurimum pro executione dirigi ad Magistros in S. Theologia, aut in Jure Canonico, seu Decretorum Doctoribus; aliquando tamen diriguntur ad Parochos, seu etiam Confessarios Monialium, aut quandoque ad Confessarium quemcumque ex approbatis: & in his omnibus fideliter observandum est id omne, quod dictæ lit-

teræ continent, seu foris, seu intus; sive agatur de impedimentis matrimonialibus secretis, sive de dispensationibus votorum, aut commutationibus, aut absolutionibus a censuris & irregularitatibus, aut rehabilitationibus in beneficiis, aut executione Ordinum. Quantum ad dispensationes Sacræ Pœnitentiariæ in matrimonialibus, videri possunt, quæ diximus Tom. 5. Tr. 9. c. 7. q. 8.

CAPUT XII.

De dilatione, aut negatione absolutionis.

Quæst. 1. QUibus præsertim in casibus Confessarius absolutionem vel omnino denegare debet, vel ad tempus differre?

Resp. Optime quidem & solidissime explicantur ab Eminentissimo Cardinali Grimaldi Aquensium Archiepiscopo; in suo Mandato Synodico, quod tamquam regulam Confessariis suæ Diœcesis proposuit.

Casus Ordinarii, in quibus Confessarii absolutionem differre vel negare debent, Sacræ Scripturæ, Conciliorum, Summorum Pontificum, sanctorum Patrum, & aliorum sanctorum Doctorum testimoniis confirmati

Per Eminentissimum Cardinalem Grimaldi, Aquensem Archiepiscopum.

Ut Confessarii moneantur, ne absolutionis gratiam vere indignis conferant, quod sæpe facere solent aut per inadvertentiam, aut per negligentiam, aut propter aliam causam; unde fit, ut multi diu multumque durent in iisdem peccatis cum deplorabili animarum suarum ruina, ut ait sanctus Carolus in Instructionibus Confessariis Latinæ versionis Antuerpiæ anno 1586.

Primo, cum nullum veri & supernaturalis doloris indicium conspicitur, & vitam in melius emendare nolunt, vitæque rationem mutare, absolutionis sunt incapaces.

Secundo, absolvi minime debent, qui odia & inimicitias ex corde non deposuerunt, & quantum in se est, cum suis inimicis pacem & reconciliationem inire nolunt.

Tertio, cum pœnitens injuste detinet bona aliena, aut cum fortunæ bonis, famæque proximi damnum aliquod intulerit, id reparare non curat, nec vult restituere, aut satisfacere, sive penitus, sive partim secundum facultatem suam, ei deneganda est absolutio.

Quarto, si pœnitens sit in aliqua proxima mortaliter peccandi occasione, & possit eam deserere, absolvi non debet, donec eam deseruerit: & si non possit eam deserere, est differenda absolutio, donec aliqua dederit emendationis indicia, & legitimum sit aliquod credendi fundamentum fore ut deinceps a peccato caveat.

Quin-

Quinto, iis quoque deneganda est absolutio, qui proximam peccandi occasionem dant aliis, nisi velint eam auferre, & mederi quantum possunt malo, cujus occasionem præbuerunt: tales sunt

1. Qui conventus lusorios, congressusque fovent, impietatibus, blasphemiis, compotationibus, lasciviis, aliisque peccatis obnoxios.

2. Qui componunt, imprimunt, aut vendunt malos libros, scriptaque quæ continent res Fidei, Pudicitiæ, bonisque moribus contraria.

3. Qui lascivas habent tabellas & imagines, quæ peccandi occasionem insipicientibus præbere possunt, quique eas aut faciunt, aut vendunt.

4. Fœminæ puellæque, quæ nudo incedunt pectore, & sinu, postquam satis superque fuerint admonitæ, quanta mala ex hoc immodesto vestiendi modo prodire solent.

5. Iis quoque deneganda est Eucharistia, quoties ad Sacram Mensam eo modo accedunt.

6. Iis etiam deneganda est absolutio, qui artem aliquam, aut vivendi rationem exercent, quam probe norunt sibi ita noxiam esse, ut eam sine peccato prosequi moraliter non possint; nisi polliceantur eam deserere.

7. Differenda est absolutio iis qui mortaliter peccandi habitum contraxerunt, donec emendationis signa compareant. Hanc praxim in Pœnitentiæ Tribunali plane necessariam, authoritate sua confirmavit Innocentius Papa undecimus, cum sequentem propositionem damnavit (*Decreto contra 65. Propos. 2. Martii 1679.*)

60. Propositio damnata.

Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem.

8. Deneganda est etiam absolutio peccatoribus publicis, & iis qui publice scandalum dederunt, donec publice satisfecerint, & scandalum sustulerint, quantum possunt.

9. Confessarii audire non debent, aut absolvere eos, quorum peccatorum participes & complices fuerunt.

Confessario, inquit S. Carolus (*in Synod. XI. p. 409.*) *qui cujuscumque criminis, etiam minimi, socius participepsve ullo modo fuit, munere interdictum sit confessionis eorum audiendæ, quos illius socios habuerit. Idem de illis item absolvendis sancitum sit. Si quam vero authoritatem jurisdictionemque habeat, ea ne abutatur, illum privamus quoad hanc causam culpamque attinet; nec vero absolutio, si quam impertierit, ullius roboris sit, sed irrita plane ac vesticssa, nullaque omnino, tamquam ab eo impertita, qui jurisdictionis & facultatis expers est.*

Unde

Unde etiam in præclara Synodo Æsina (*an. 1683. t. 18.*) sic statuitur, „ Quicumque facultatem absolvendi habuerint a casibus etiam reservatis, noverint, nequaquam „ Confessario cuilibet licere, etiam Parocho, seu Regulari, in nostra Civitate vel Diœcesi, qui in crimine „ carnalis peccati etiam non consummati socius, participeve fuerit, complicem audire in Confessione, & absolvere. Quam quidem prohibitionem non esse peccati „ reservationem, declaramus, sed in hujusmodi casu omnino esse positivam reprobationem Confessarii ab ejus „ confessione audienda, qui fuerit socius, aut peccati „ particeps; quam si Confessarius in confessione audire & „ absolvere audeat, præter pœnas a jure statutas, statim „ ipso jure & ipso facto censetur privatus jurisdictione & „ authoritate audiendi confessiones, & absolvendi quem„ quam in tota nostra Diœceси, prout ex nunc pro tunc „ privamus, & pro privato omnino haberi volumus & „ mandamus omni meliori modo; & hujusmodi confessio, habens annexam talem culpam, socio facta, „ sit irrita & nulla, ex defectu jurisdictionis. Quæ tamen jurisdictio penes quemcumque alium ordinarium „ Confessarium resideat, qui culpæ socius non est; ita ut „ peccati complex non teneatur se præsentare Confessario „ facultatem habenti pro reservatis, sed tantum Confessario ordinario approbato. Quod si Confessarius sit Parochus, declaramus, pro ipso reservatum esse quodcumque peccatum carnale, cujus ipse fuerit complex. „ *Et in Synodo Veliterna* (*an. 1698. tit. 13.*) *sic habetur*. Confessario absolvendi eum, cujus ipse criminis „ socius, aut quocumque modo particeps fuerit, omnis „ jurisdictio, & facultas sublata sit. “

Præterea in Concilio Mediolanensi VII. quod a Federico Cardinali Borromæo, S. Caroli consanguineo, & successore, congregatum est (*an. 1609. de Sacr. Pœn.*), sic statuitur; „ Qui criminis alicujus culpæve mortalis socius; „ aut quoquo modo particeps fuerit; sciat sibi interdictum „ munere audiendi confessiones illorum, quos socios ejus „ criminis culpæve habuerit. Quod Decretum ad quoscumque Confessarios, etiam Regulares, volumus pertinere.

Et in Synodo Lyciensi (*an. 1663. tit. 13. §. 6.*) sic statuitur; „ Quæcumque peccata inhonesta, quæ inter „ Confessarios, & suas, vel suos pœnitentes, verbis aut „ factis quomodocumque commissa fuerint, quod Deus „ avertat; etiam extra casum Constitutionis Gregorianæ, „ ab iisdem Confessariis deliquentibus; quibus forsan, & „ non alteri Confessario, ob ruborem, verecundiam, „ aut ob aliam causam, ea ipsæ, vel ipsi pœnitentes „ confiteri voluerint, nullatenus absolvi posse decernimus. “

Cardinalis Carolus Rossettus, in Synodo Faventina, (*anno 1684. part. 3. c. 7. n. 36.*), sic statuit: „ Confessariis quibuscumque, etiam Regularibus, si quando „ quod avertat Deus, carnalis seu venereæ noxæ, furti, „ homicidii, libelli famosi, aut gravis noxæ participes „ fuerint, interdictam volumus facultatem audiendi Confessionem illorum, quos socios, seu complices ejusdem „ criminis culpæve habuerint; ita ut nec licite, nec „ valide absolvant ab eo mortali peccato, in quo cum „ pœnitente participarunt.

Demum Cardinalis Franciscus Barberinus, Sacri Collegii Decanus, statuit in Synodo Veliterna (*ann. 1673. c. 24. di Pœnit.*), ut „ Confessario absolvendi eum, cujus ipse criminis socius, aut quocumque modo particeps fuerit, omnis jurisdictio, & facultas sublata sit. „ *Et Cardinalis Gaspar Borgia, in Synodo Albanensi „ anno 1641. statuit*, ut socius criminis, in eodem crimine sibi socium ne absolvat.

In recenti Synodo Aversana Illustrissimi Episcopi Innici Caraccioli (*anno 1702. p. 2. c. 3. n. 6.*), id severe prohibetur his verbis: „ Perdit erubescentiæ virtutem „ sacramentalis Confessio, quoties apud criminis socium, „ seu complicem, pœnitens peccata deponit: tantoque in „ hujus sola consideratione facinoris horrore concutimur, „ ut eo patientiam nostram prorsus comminutam fateri „ cogamur. Facultatem idcirco Confessariis omnibus tam „ sæcularibus, quam regularibus adimimus, & ademptam „ esse præsente Constitutione sancimus, eas personas pro „ illa vice in Confessione audiendi, & sacramentaliter „ absolvendi, cum quibus utrumque & quomodolibet ipsi „ impudice versati, aut commaculati fuerint. Ac iidem „ Confessarii irregulares si in hoc contravenerint, ipso „ facto ab audiendis Confessionibus se suspensos agnoscant. „ Quod si Parochi in tam acre facinus (quod nefas est „ cogitare) inciderint, latæ sententiæ excommunicationem nobis reservatam incurrant. Cui etiam reservatæ „ excommunicationi Confessarios sæculares volumus subjacere. “

Demum Eminentissimus Cardinalis Franciscus Nerlius, in Synodo Assisiensi (*anno 1689. tit. 12.*) sic statuit: *In quolibet lethali crimine, maximeque venereo, aut rapaci, nemo Confessario sibi socio confiteatur: sed pœnitens alteri Confessario se præsentet.*

Et ih egregia Synodo Lucana Cardinalis Julii Spinula (*anno 1653. c. 4. n. 12.*) sic statuitur: *Privamus Confessarios quoscumque facultate absolvendi eos, cum quibus in peccato participaverint quoad idem peccatum.*

Id antea decretum fuerat a Cardinali Bonvisio in alia Synodo Lucana (*anno 1661. c. 4. n. 6.*) his verbis: „ Perdit erubescentiæ virtutem sacramentalis Confessio, „ quoties apud criminis socium pœnitens peccata depo„ nit: ideo Confessarios omnes privatos volumus facul„ tate absolvendi eas, vel eos, cum quibus aliquo pec„ cato luxuriæ, etiam attentato, commaculati fuerint.

Et in accurata Synodo Maceratensi Eminentissimi Fabritii postea Cardinalis Paulutii, nunc primi Ministri Pontificis, omni virtutum genere cumulatissimi (*anno 1678. tit. 2. c. 6.*), sic habetur: *Absolutionem complicis in eodem gravi delicto, prohibemus, nullamque declaramus.*

Cardinalis Antonius Barberinus in Synodo Nonantulæ (*an. 1658. p. 2. tit. 6. n. 15.*) severius decreverat, ut *Confessario omnino sit interdicta facultas, & jurisdictio absolvendi eum, qui criminis socius, aut quocumque modo particeps cum Confessario fuerit, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, carceris, & aliis arbitrio nostro declarandis.*

10. Nullus Confessarius potest, aut debet absolvere a casibus reservatis, nisi specialem habuerit licentiam, & facultatem, nisi in articulo mortis, quando non adest copia Confessoris.

11. Iis quoque, qui præcipua Fidei Mysteria ignorant, Orationem Dominicam, Dei & Ecclesiæ mandata; quoties compertum est, hanc ignorantiam e salutis negligentia nasci, aut quoties ita rudes sunt, ut statim instrui nequeant, differenda eis est absolutio. Contrariam Casuistarum aliquorum praxim damnavit Innocentius Papa XI. dum sequentem propositionem censura affecit.

64. Propositio damnata.

Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis D. N. Jesu Christi.

12. Iis deneganda est absolutio, qui ea nesciunt, quæ ad proprium statum eorum pertinent, quique a suo officio insigniter deficiunt. Quocirca Confessarii pœnitentes interrogare tenentur de his, quæ ad eorum statum, & conditionem pertinent.

13. Ecclesiastici, qui sacros Ordines susceperint, vel Beneficium possidentes talarem vestem, & tonsuram ferre nolunt, seu qui sua Beneficia male consecuti sunt, aut incompatibilia possident, aut non residents, cum residere tenentur, sine legitima causa: non debent absolvi.

14. Iis quoque denegabitur absolutio, qui deserere nolunt usum mutuandi pecunias, ut aliquid præter sortem accipiant, sive per simplicem schedulam, sive per contractum, sive alio quovis modo; aut qui nolunt ab omni penitus usura recedere, quæcumque tandem illa sit.

15. Chirurgis & Tonsoribus, qui capillos, barbamque abradunt Dominis, festisque diebus, sive in officina, sive alio quovis loco, absolutio denegabitur, nisi pollicean-

tur se non amplius id facturos, eodemque modo tractabuntur omnes, qui ex habitu, & sine ulla justa necessitate, servilibus operibus vacant diebus Dominicis, & Festis ab Ecclesia præcertis.

Præterea Eminentissimus Cardinalis Stephanus Le Camus,

mus, Episcopus Gratianopolitanus, sequentes regulas pro Confessariis statuit (*in Ordin. Synod. tit. 4. art. 6. sect. 3.*).

1. Cum quorumdam Confessariorum, in danda præcipitantius absolutione, non expensa serio dispositione pœnitentium, nimia facilitas, præcipua causa sit, quod in impœnitentia hæreant peccatores, & in pristina vitia frequenter relabantur: injungimus ipsis, ut studiose, & fideliter executioni mandent Decretum Eminentissimi Cardinalis Grimaldi, Archiepiscopi Aquensis, pro Diœcesi nostra receptum, & probatum in Synodo celebrata Gratianopoli 17. Maji 1674. Item ut servent præscripta, quæ sequuntur, circa casus, in quibus differenda, vel neganda absolutio est, quibus conscientiam illorum oneramus, ut in tremendo Dei judicio illorum rationem reddant.

2. Confessarii, vi potestatis, quam habent tam retinendi, quam remittendi peccata, absolutionem dare, differre, vel negare, nisi juxta regulas, & spiritum Ecclesiæ, non debent: neque suscipientes leviter eos absolvendos, quibus absolutio negata, vel dilata fuerit ab alio; verum ad primum suum Confessarium eos remittent, nisi appareat evidenter, male eum officio suo functum fuisse. Non etiam, absque magnis rationibus, mutabunt pœnitentias a primis Confessariis impositas, & a pœnitentibus acceptatas, cum destruere non debeant, quod alii ædificarunt. Quare hortamur Confessarios omnes, ut in ejusmodi concorditer agant, & unanimiter.

3. Confessarii absolvere non debent eos, qui sunt in consuetudine peccati, præcipue concubinarios, usurarios, blasphemos, ebriosos, nisi rationem habeant credendi, quod se ab occasionibus proximis peccati mortalis separaverint, & remediis, quæ præscripta fuerant, adhibitis, conatus notabiles fecerint, ut e prava sua consuetudine emergerent. Nec eos absolvent, qui præcipua fidei mysteria, & quorum cognitio ad salutem necessaria est, ignorant; nec viros, qui sine Judicis Ecclesiastici, vel sæcularis authoritate, a suis uxoribus separati sunt; nec eos, qui bona aliena detinent, nec pro sua facultate volunt integre, aut partim restituere; nec eos, qui satisfactiones sibi impositas implere renuunt; qui legata pia, quibus onerati sunt, solvere detrectant; qui in detrimentum proximi falsum coram Judice dederunt testimonium, nec damnum, cum possent, resarcierunt; qui inimicitias retinent, & ne quidem in mortis articulo reconciliari volunt; qui non cessant dies Dominicos, & festivos labore vetito profanare, qui postquam moniti fuerint, negligunt curare, ut filii, & domestici ad catechismos veniant, ubi de rebus ad salutem necessariis instruantur: nec mulieres absolvent, quæ ad pompam, & magnificentiam, & supra conditionem suam se ornant, quæque viris suis expensas faciunt excedentes mo-

modum, & facultatibus illorum non proportionatas; quæ consuetudinem habent fucandi faciem, aut sinum nudant, vel humeros, ea immodestia, ac impudentia, quam honestæ Gentiles erubuissent. sine absolutione etiam dimittent omnes illos, in quibus non vident signa veri, & supernaturalis doloris, item sinceri, & fortis propositi abstinendi a peccatis, & veram pœnitentiam faciendi.

4. Quod attinet ad peccatores publicos, & eos, qui frequenter in eadem peccata mortalia relabuntur, non eos absolvent extra mortis periculum, nisi eorum emendationem, & pœnitentiam medicinalem, quæ illis imposita fuerat, impletam viderint. Quod si tales pœnitentes non redeant, non est, quod Confessarii se turbent, quippe qui fecerint, quod potuerunt, ut eos ad redeundum disponerent; Deum igitur solummodo pro ipsis orent, ut adjuvante cælesti gratia in se reversi, vere convertantur.

5. Si quem viderint in occasione proxima Deum offendendi, injungent, ut eam deserat; quod si, absque sui, aut alieni honoris detrimento, facere non possit, prudenter dispicient, qua ratione in hoc discrimine agendum sit, tum ne exterius manifestetur pœnitentis peccatum, tum ne profanetur Sacramentum, administrando illud indigno.

6. Si pœnitentes confiteantur, damnum aliquod se intulisse Confessario, ob quod ad restitutionem teneantur; cum æquum non sit, judicem eum esse in propria causa, ad alium eos Confessarium remittet: si vero id fieri non possit, tunc ita se geret, ut nulla sit occasio suspicandi, eum nimis quærere, quæ sua sunt.

7. Cum status Ecclesiasticorum sit status perfectionis, illi absolvi non debent, quorum vita tota sæcularis est, qui dissolutius, & liberius vivunt, quam laici, qui vestem talarem non gerunt, nisi raro, & cum beneficium possideant officium non recitant; qui bona Ecclesiæ, quæ pauperum sunt, criminose consumunt.

Quæst. 2. Quare Confessarii tenentur, aut omnino denegare; aut saltem ad tempus absolutionem differre, in casibus prænotatis.

Resp. Primo, quia tenentur, ut sæpius dictum fuit, Sacerdotes illis solum absolutionem impendere, quos rationabiliter credunt vere esse conversos, nec in pristina flagitia relapsuros; atqui exploratio per aliquod temporis spatium sæpe necessaria est ad dignoscendum sincerum futuræ emendationis desiderium, præsertim cum frequenter relabi solent, ut enim ait Apostolus (1. *ad Cor. c. 7.*) *Quæ secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur*; hoc est, vera cordis contritio; nec alio modo ut plurimum, quam per hanc mutationem, quæ aliquo tempore duraverit, vera contritio cognosci potest, & a falsa distingui, quæ speciem tantum habet contritionis.

Ex-

Experientia enim satis constat, quod defectu illius dilationis absolutionis, multi Christiani magnam vitæ suæ partem ducunt in continuis peccatis, & quasi circulum faciunt criminum, & Confessionum.

„ Multi, *inquit S. Augustin.* (*Ser. 7. de Tem.*), assidue „ se dicunt esse peccatores, & tamen adhuc illos delectat „ peccare. Professio est, non emendatio, accusatur anima, non sanatur: pronunciatur offensa, non tollitur. „ Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & „ amor Dei. Quando sic pœnitet, ut tibi amarum sapiat „ in animo, quod ante dulce fuit in vita, & quod te „ prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciat in mente: „ jam bene ingemiscis ad Deum.

Ideoque Concilium generale Lateranense (*Cap. Omnes de pœnit. & remiss.*) tribuit potestatem Confessariis, etiam in ipso Paschatis Festo, pœnitentium Communionem ad aliud tempus differendi, quoties credunt, eos non sufficienter esse dispositos. Sic enim ait: *Suscipiens reverenter ad minus in Paschæ Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

Unde etiam Eminentiss. quondam Alderanus Card. Cibo, sacri Cardinalium Collegii Decanus, & Episcopus Ostiensis, & Veliternus, in recentiori Synodo, & in Instruzione vulgari lingua Confessariis data, jubet, ut (*Syn. Velit. anno 1678. Istruzione per i Confessori p. 84.*).

„ Confessarius absolutio- „ Sia intrepido in nega-
„ nem intrepide neget ei, „ re la assoluzione a chi
„ qui illius non est capax, „ non è capace o perchè
„ aut ob aliquam excommu- „ abbi qualche scomunica,
„ nicationem, aut casum re- „ o caso rifervato, o per-
„ servatum, aut quia non „ chè non voglia lasciare
„ vult occasionem proxi- „ la occasione prossima del
„ mam peccati mortalis re- „ peccato mortale, quella
„ linquere, seu illam, quæ „ cioè la quale per ordina-
„ ordinarie loquendo, & „ rio ed il più delle vol-
„ ut plurimum, peccatum „ te cagiona la colpa mor-
„ mortale inducit; prout „ tale: come è il tene-
„ cum quis habet in domo „ re in casa donna, con
„ fœminam, cum qua mortali- „ la quale suol peccare
„ ter peccare solet, aut cum „ mortalmente; o giuoca-
„ ludum frequentat, cujus oc- „ re a giuoco, nel qual
„ casione blasphemare solet. „ è solito bestemmiare.
„ Quod si alias promisit pœ- „ e se altre volte avesse
„ nitens aliis Confessariis, „ promesso ad altri Confes-
„ se talem occasionem am- „ sori di levare simile occa-
„ putaturum & promissum „ sione, e non lo avesse fat-
„ non implevit, super quo „ to, di che dovrà interro-
„ debet interrogari; in hoc „ garsi il penitente, in questo
„ casu differatur ei absolu- „ caso si differisca la assolu-
„ zio-

„ tio, donec revera occasionem peccati abstulerit.

„ Illis negabitur absolutio, qui ad restitutionem „ tenentur, nisi illam se „ facturos promittant; quod „ si alias restituere promiserint sine effectu secuto, „ differatur eis absolutio, „ donec integre satisfecerint.

„ Nec absolvi debent illi, qui cum ad annos discretionis pervenerint, nesciunt, saltem quoad substantiam, articulos fidei, „ præcepta Dei & Ecclesiæ, „ orationem Dominicam, „ salutationem Angelicam, „ nisi hæc quamprimum addiscere parati sint: quod „ si alias ab eodem Confessario, aut aliis, fuerint „ admoniti, nec debitam „ diligentiam adhibuerint, „ tunc differantur eis absolutio, donec aliquo modo, „ juxta posse, tali obligationi satisfecerint. Negabitur etiam absolutio patribus, matribusque familias, qui negligentes sunt „ etiam post admonitionem, „ in procurando, ut filii „ talia addiscant.

„ zione, fin che averà levato „ la occasione del peccato.

„ Si negherà anche la assoluzione a quelli, che „ hanno a fare la restituzione, se non promettono di farla, fia di robba, o di „ fama: e se avendo promesso altre volte di farla, non lo hanno osservato, si „ differisca la assoluzione fino alla intiera soddisfazione.

„ Nè dovranno assolversi quelli, che essendo pervenuti a gli anni della discrezione, non sanno, almeno „ quanto alla sostanza, gli „ articoli della fede, i comandamenti di Dio, e della Chiesa, la Orazione Dominicale, la salutazione „ Angelica, se però non saranno disposti ad imparargli quanto prima: avvertendo, che se altre volte „ furono ammoniti da se, o „ da altri Confessori, e non „ hanno fatta la debita diligenza per impararli, si „ differisca la assoluzione, „ fin a tanto che in qualche „ modo, conforme alla loro „ capacità, abbiano soddisfatto a questo obbligo: parimente si negherà la assoluzione a quelli Padri, e „ Madri di famiglia, che sono negligenti in fare imparare le suddette cose a' „ suoi figliuoli, dopo di esser „ stati altre volte ammoniti.

Idem iisdem plane verbis decernitur in Synodo Tiburtina ann. 1658. Cardinalis Marcelli Sanctacrucii, in Instructione p. 107. n. 18.

Et in præclara Synodo Derthonensi (*an.* 1687. *de Sacram. Pœnit.*) statuitur, quod „ circa eos, qui pravis „ consuetudinibus obdormiunt, aut criminibus notoriis, „ & scandalosis implicantur, sive odia & inimicitia fovent: Pastores animarum maxima sollicitudine se gerere debent, ut deperditas oves ad Pastorem Christum „ reducant. Illud advertentes, quod publica scandala publi-

„ publice removenda sunt: restitutiones pro viribus præ„ mittendæ, vel saltem debitis promittendæ cautionibus: „ occasiones procul ejiciendæ, odiaque deponenda, ut tan„ ti Sacramenti capaces habeantur.

Præterea Eminentissimus Jacobus Cardinalis Boncompagnus, in præclara Synodo Bononiensi (*an.* 1698. *lib.* 1. *c.* 5.) statuit, ut Confessarius „ consuetudinarios, & in occasio„ ne proxima perseverantes, donec emendationis experi„ mentum obtinuerit, dimittat, fures, fœneratores ad „ restitutionem teneri doceat, ubi suppetant vires restituen„ di: & non tolli, verum suspendi obligationem reddendi unicuique quod suum est, si gravi exponeretur incom„ modo, confestim restituendo; ubi de reparando non „ promittant, non absolvantur.

„ Conjuges insimul non cohabitantes ex nulla legitima „ causa inimicitias non condonantes; falsum in ju„ dicio deponentes, vel iniquo testimonio firmantes, quod „ gravius juramento interposito; jura retinentes; non „ parentes monitoriis Ecclesiasticis, & excommunicatio„ nibus latis contra occupantes bona, scripturas, docu„ menta, &c. moneantur non posse frui beneficio absolutionis.

Quantum ad Patres, quorum negligentia filii necessaria ad salutem non addiscunt, timere eos convenit Decretum Apostolicum in Epistola, jussu Summi Pontificis ad Episcopos missa, & in fine Tomi 7. hujus Moralis appositæ, contentum his verbis (*Epistola S. Congr. ad Episcopos, anno* 1703. *n.* 4.): „ Patres, aliosque, quorum cura pueri „ crediti sunt, serio moneat, teneri illos in hanc curam „ incumbere, ut res ad salutem necessarias addiscant: „ Confessariis etiam præscribendo, ut illos non absolvant, „ qui hac in re graviter delinquentes, & contumaces fue„ rint.

Et vicissim (ut fusius diximus To. 6. & statuitur in Synodo Spoletana (*an.* 1659. *n.* 30.) Cardinalis Cæsaris Facchinetti) „ soduli sint omnes parochi in tradendo pueris doctrinæ „ christianæ rudimenta, & hoc lacte pietatis eos alant, „ quemadmodum solido cibo verbi Dei nutrire debent a„ dultos, qui sæpius hunc panem petunt, & non est, „ qui frangat eis.

Secunda ratio, quæ etiam demonstrat differendæ absolutionis utilitatem, & quia dilatio absolutionis pœnitenti ponit ob oculos æternam pœnam, quam ejus peccata merentur, & quia videt se adstrictum ad permanendum per aliquod temporis spatium in pœnitentia, & privatione Sacramentorum, melius concipit suorum criminum horrorem, & cautior evadit ad conservandam Dei gratiam, & considerando deplorabilem statum, in quem peccando reductus est, constanter statuit, ea omnia facere & pati, & cuncta potius deserere, quam relabi in miserabilem illum statum, ex quo conatur emergere: Nam ut ait D. Augustinus (*Ser.* 34. *de div.*), *Si eitu*

rediro

vederet homo ad priſtinam beatitudinem, ludus illi eſſet peccando cadere in mortem.

Hac de cauſa cum ſerio incumbit peccator, ut ad Deum convertatur, ſupremus animarum Medicus videtur differre ſæpe illi gratiam, qua ſeſe a prava peccandi conſuetudine eripiat. Ita ſentire videtur Divus Auguſtinus, explicans hæc verba Pſalmi ſexti, *Et tu Domine uſquequo?* ſic enim ait: *Quis non intelligat ſignificari animam luctantem cum moribus ſuis, diu autem dilatam a Medico, ut ei perſuaderetur, in quæ mala ſe peccando præcipitaverit? quod enim facile ſanatur, non multum cavetur: ex difficultate autem ſanationis, erit diligentior cuſtodia receptæ ſanitatis: non ergo tamquam crudelis Deus æſtimandus eſt, cui dicitur:* Et tu Domine uſquequo? *Sed tamquam bonus perſuaſor animæ, quid mali ſibi ipſi pepererit*, ut ſcilicet deinceps cum majori cura in integritate ſe conſervet. Quoniam ut ait S. Gregorius (*in expoſit. 1. Pſ. Pœnit. Card. Bellarm. ſerm. 8. de advent.*): *Omnis curatio, quanto difficilius acquiritur, tanto acquiſita cautius cuſtoditur.* Et ut optime ait Cardinalis Bellarminus: *Non eſſet tanta facilitas peccandi, ſi non eſſet tanta facilitas abſolvendi.* Vide quæ diximus Tom. I. Tract. 1. c. 15.

Tertia, quia, ut notavit S. Ambroſius (*in Pſ. 118.*): *Non coercere delinquentes, majoris auſteritatis eſt, quam ſi uleiſcuris: traduntur enim in paſſiones ignominiæ, qui cum aliquid inhoneſtum commiſerint, nullum culpæ pretium ferunt.*

Præterea abſolutionis dilatio tempus præbet pœnitenti, ut auferat impedimenta ad gratiam recipiendam, ſalutari purgatione, & bonorum operum exercitatione; ut poſſet majori cum ſecuritate ſuperare proclivem illum, quem naſcendo contraximus, peccandi impetum, quemque mala ſua vita peccator auxit.

Si autem aliqua reſtitutio facienda eſt, utile videtur in praxi, ut, ſi fieri poſſit, ante abſolutionem fiat: alioqui ut plurimum non fiet. Unde in Concilio Provinciali Neapolitano (*ann. 1576. c. 2.*) ſic habetur: *Ne quis cito manus imponens, alienis peccatis communicare convincatur, caveant Sacerdotes, ne ante debitam, vel famæ, vel pecuniæ ſatisfactionem, ubi reſtituendi facultas fuerit, aliquem abſolvant; præcipue ubi pœnitens datum in ſuperiori confeſſione de ſatisfactione præceptum neglexerit.* In Synodo Sublacenſi Eminentiſſimi Cardinalis Barberini (*an. 1674. nella aggiunte p. 21.*) ſic habetur: Ordiniamo, e comandiamo a' Confeſſori tanto ſecolari, come regolari, che in niun modo aſſolvino gli uſurarj, ſe prima non ſarà preceduta la reſtituzione.

Et in Synodo Cremenſi (*an. 1638. c. 10.*) ſtatuitur, quod „ quia nonnumquam ad pedes Confeſſarii abjiciun„ tur, qui reſtituendæ vel rei, vel famæ onere detinen„ tur: Confeſſarii partes erunt, de ſua obligatione pœ„ nitentes hujuſmodi admonere, quorum pollicitationibus, „ vel ſibi ipſi, vel aliis pluries factis, & ſemper affectu „ carentibus, haud facile credat, & niſi tunc ex circum„ ſtantiis certa ſpes faciendæ ab eis reſtitutionis effulſe„ rit, abſolutionem tamdiu differat, quamdiu reſtitutio„ ne reipſa peracta, illata damna compenſaverint; modo „ dum pœnitens confitetur, ſit par ſolvendo, aut reſti„ tuendo.

„ Cum vero aliquando reſtitutiones incertorum, pœni„ tentibus faciendæ incumbunt, eas nequaquam ſibi, nec „ ejus Eccleſiæ, ullatenus faciendas Confeſſarius injungat; „ ſed pœnitentium arbitrio omnino relinquat.

Pœnitentem prudenter rejectum ab alio, & præſertim „ a proprio Parocho, caute admodum audiat confeſſarius, „ eaque utatur diligentia, ut ſi poſſit ad Parochum re„ mittat, ſin minus, non abſolvat.“

Per hanc enim frequentem Confeſſariorum mutationem ſæpius confitentes reſtitutionem procraſtinantes, vix unquam re ipſa reſtituunt, magno certe ſalutis æternæ periculo. *Caveant* igitur Confeſſarii, ut habetur in Concilio Provinciali Tranenſi (*an. 1589. de pœn. c. 5.*), *circa uſurarios, & concubinarios, ne per plures annos fallaci ſponſione de reſtituendo, & dimittendo, facta & numquam obſervata, decipiantur.*

Unde in præclara Synodo Viterbienſi, Cardinalis Tiberius Mutus (*an. 1614. c. 14.*) ſic prudenter ſtatuit „ Ad „ eorum malitiæ occurrendum, qui variis artibus, ac fal„ laciis, in perniciem animarum ſuarum Confeſſarios pu„ tantes decipere, quam a primo non potuerint, a ſecun„ do, & tertio Confeſſario, circumeuntes & variis colo„ ribus crimina circumveſtientes, extorquere nituntur ab„ ſolutionem: Sint cauti Sacerdotes, & ſæpe ſæpius per„ contentur, an alium pœnitens pleniorem conſcientiæ ſuæ „ notitiam habentem pulſaverit Sacerdotem, qui vel ad „ faciendam experientiam de confitentis conſtantia, vel „ ad expectandam ſatisfactionem, vel occaſionis remotio„ nem, abſolutionem diſtulerit. Et ſi tale quid compe„ rerint, ipſum ad primum Confeſſarium omnino remit„ tant.

In alia quoque Synodo, idem eruditus Cardinalis (*Syn. Viterbien. an. 1624. c. 6.*) „ Valde expedit, *inquit*, ani„ marum ſaluti, ut Confeſſarii in Sacramento Pœnitentiæ „ ſemper ſtudeant ſervare uniformitatem, & quod unus „ pro ſalute pœnitentis conſtruxit, ab altero non deſtrua„ tur; propterea, inter cætera, animadvertant ſciſcitari „ a pœnitente, an pro peccatis enunciatis, vel enuncian„ dis, ab alio fuerit eidem abſolutio denegata: quam ſi „ aliqua juſta cauſa non obtinuerit, nec de facili eam „ impertiantur, itidem nec pœnitentiam ab uno injun„ ctam, ſine juſta cauſa commutent. Et ſic in reliquis, „ ut inter ſe conformes ſint hortamur.“

Hinc eſt, quod in Inſtructione vulgari lingua exarata

in

in Synodo Ravennatensi an. 1607. (*& an. 1640. n. 29.*) & confirmata, replicataque a Cardinali Aloysio Cappono in alia recentiori Synodo, sic habetur: *Si negherà l' assoluzione* a quelli, che hanno a far la restituzione, se non promettono di farla, o sia di robba, o di fama; e se, avendola promessa altre volte, non l' hanno osservata, si ammonischino, che tanti peccati mortali hanno fatti, quante volte hanno avuto comodità di restituire, o tutto, o parte, e non hanno restituito; e si differirà l' assoluzione infino all' intiera soddisfazione. Il simile doverà farsi di quelli, che non pagano i loro debiti, quando abbiano facoltà di farlo.

Talibus non restituentibus dici posset, juxta præclara S. Augustini verba: quod numquam veram reconciliationem cum Deo, numquam veram pacem obtinebunt, si prius justitiam proximo non fecerint; *Fac justitiam, & habebis pacem*, inquit Sanctus Doctor (*in Ps. 84. n. 12.*), *ut osculentur se justitia, & pax.* „ Si enim non amaveris justi„ tiam, pacem non habebis. Amant enim se duo ista, „ justitia, & pax, & osculantur se, ut qui fecerit justi„ tiam, inveniat pacem osculantem justitiam. Duæ ami„ cæ sunt, tu forte unam vis, & alteram non facis. Nemo „ enim est, qui non velit pacem, sed non omnes volunt o„ perari justitiam. Interroga omnes homines, vis pacem? „ uno ore tibi respondet totum genus humanum, opto, cu„ pio, volo, amo. Ama & justitiam, quia duæ amicæ sunt, „ justitia & pax ipsæ se osculantur: si amicam pacis non a„ maveris, non te amabit ipsa pax, nec veniet ad te. Quid „ enim magnum est desiderare pacem? quivis malus desi„ rat pacem; bona enim res est pax: sed fac justitiam, quia „ justitia & pax se osculantur, non litigant: tu quare liti„ gas cum justitia? Ecce justitia dicit tibi, ne fureris, & „ non audis: ne adulteres, non vis audire: non facias alte„ ri, quod tu pati non vis: inimicus es amicæ meæ, dicit „ tibi pax, quid me quæris? Amica sum justitiæ, quemcum„ invenero inimicum amicæ meæ, non ad illum accedo. „ Vis ergo venire ad pacem? fac justitiam.

Et Card. Antonius Barberinus, tituli S. Onufrii, in Syn. Senogal. (*an. 1627. c. 6. de Pœn. §. 14.*) prudenter monet quod „ quandoque licet Confessarii pœnitentes absolvere pos„ sint, expedit tamen, ut vel absolutio differatur, vel „ negetur; de infrascriptis puta absolutio non est facie„ impendenda; iis videlicet, qui aliena bona retinent, „ & restituendi facultatem habent, donec satisfaciant; „ qui litteris monitorialibus pro deperditis rebus, & fu„ rem revelandi, a Sede Apostolica, vel a nobis, aut „ Vicario nostro concessis, non paruerint, vel eas quovis mo„ do publicari, exequi, aut recipi impedierint; fœneratori„ bus, & contractus iniquos exercentibus, nisi post debi„ tam satisfactionem, qui in judicio falsum testimonium „ in alterius detrimentum dixerit, damno prius non emen„ dato: Qui alterius famam, aut vitam dicto vel facto læse-

„ rit, donec resarciat damnum in eo quod potest: Qui „ injurias, inimicitias, aut vindictam condonare renuit: „ Concubinariis, nisi prius mulierum secum mœchantium „ dimissa consuetudine, & præsertim ubi pluries id præsta„ re promiserint, nec servaverint: Uxoribus a propriis vi„ ris, item viris a suis uxoribus sua culpa seorsum habi„ tantibus: Proximo injurias remisisse asserentibus, illum „ tamen alloqui recusantibus, unde scandalum evenire solet.

Quantum ad conjuges non cohabitantes, grave reperitur Decretum in eleganti, accurataque Synodo Assisiensi Emin. Card. Merli (*an. 1681. tit. 15.*), his verbis „ exaratum, „ Parochis & Confessariis præcipimus, con„ jugatos simul non cohabitantes arguere, unde præviis „ hortationibus, ad Sacramentorum participationem non „ admittere, cum vero non obtemperaverint, ad nos de„ ferre sub quovis prætextu non negligant, ut opportunis „ remediis eorum damnabilem contumaciam compescamus.

Deinde humiliatio, quam ex illa dilatione Confessarii concipit, eum serio inducit ad seipsum considerandum, & vera cordis contritione purgandum; tum etiam continuo pœnitentiæ operum exercitio, contractos malos habitus imminuere, aut penitus exuere conatur, qui sunt veluti superflui quidam, malignive humores, qui expellendi penitus sunt, ut sanitatis remedia recipere valeat; cum enim Confessarius absolutionem differt, peritum imitatur Medicum; qui proprium sanandi tempus expectat, ut ait S. Ambrosius (*in ps. 87.*): *Medicus medendi tempus expectat, ut digestis ægritudinibus, medicinæ subsidia deferat, ne acerba adhuc, & immatura, ut asserunt, ægritudo, curationis remediis reluctetur, & beneficium sentire non possit.*

Hoc principaliter evenit, dum peccatores frequenter relabuntur in eadem peccata, ex quibus anima ita debilitatur, ut difficillimum fit, ut statim ab illo statu ad perfectam pœnitentiam reducatur: Quoniam, ut ait S. Augustinus (*ser. 68. de Temp.*), „ Ipsis vulneribus, vel „ fracturis corporum, infirmitates cognoscere possumus a„ nimarum. Si enim alicui pes frangatur, aut manus, „ cum labore solet ad pristinum officium revocare. Si vero „ secundo, tertio, & adhuc frequentius in eodem loco mem„ bra ipsa frangantur: potest intelligere charitas vestra, „ cum quantis doloribus vulnera curanda sunt; & tamen „ post longas, & multas tribulationes, vixerit, antequam „ ad pristinum statum membra ipsa valeant revocari. Si„ milis ratio in animarum fracturis, seu vulneribus esse „ credenda est. „ Id est, ut fusius explicat idem Doctor, quod non possunt, nisi longo tempore, & cum difficultate sanari, quando vulnera sæpius iterata fuerunt; ideoque conveniens est in similibus casibus negare, vel differre absolutionem.

Unde etiam Dominicus Maria Card. Curtius in Syn. Ariminensi (*an. 1696. tit. 5. de Pœnit. §. 5.*) sic statuit: „ Con-

„ Confessarius, quem ad restitutionem rerum, seu famæ „ obligatum in Confessione repererit, & alias monitum „ propriam obligationem non compleviſſe, non absolvat, „ quousque restitutio facta sit, & allata damna sint reparata; „ atque ita discrete attemperet cum misericordia justitiam, „ ne laqueum damnationis pœnitentibus injiciat.

„ Concubinariis, meretricibus, usurariis, inter luden- „ dum blasphemare solitis, & tamen a ludo non absti- „ nentibus, inimicitias exercentibus, aliisque hujusmodi, „ nisi per aliquod temporis spatium a similibus absti- „ nuerint, absolutio suspendatur, quousque Confessario pro- „ babilis spes emendationis eorum enascatur.

Et Illustr. Franciscus Antonius Gallus de Austrimont, Episcopus Bituntinus, expresse decernit in Synodo (*an.* 1683. *tit.* 1. §. 4.), ut „ Confessarii neminem absolvant; „ nisi prævia satisfactione, præcipue si bona Ecclesiastica „ pœnitentes occupata retineant, proximi famæ detraxe- „ rint; sicut etiam caveant dare Sanctum canibus; sci- „ licet absolutionem non impertiantur publicis peccatori- „ bus, recidivis, in proxima peccandi occasione voluntа- „ rie viventibus, & illis, qui ad restitutionem tenentur, „ si restituendi commoditatem, aut facultatem habent, „ & tamen restituere non curant.

Cardinalis Bonifacius Cajetanus, in Synodo Tarentina (*an.* 1614. *de pœn. c.* 2.) statuit, ut Confessarii „ non „ faciles in absolvendo se præbeant, peccatores illos, qui „ consuetudine in aliquo peccato jam fere in naturam „ versa, sunt incorrigibiles; veluti concubinarios, usura- „ rios, & alios hujusmodi, qui proximam peccandi oc- „ casionem deserere recusant; etiam si se satisfacturos, „ & in posterum ab iisdem abstinentes fore promiserint, „ Nec præterea illos, qui aliorum bona detinent, aut „ alicujus, vel plurium personarum famæ detraxerunt, „ sine restitutione, meliori quam fieri potest modo fa- „ cienda, absolvant.

„ Neque a pœnitentibus aliquid exigant, vel accipiant, „ nec eleemosynas imponant pro pœnitentia, aut sibi i- „ psis, aut Ecclesiis, vel Monasteriis propriis applicandas; sed „ aliis sacerdotibus, & locis piis (quando eleemosyna „ pro pœnitentia injungenda foret) applicari mandent.

Et Cardinalis Hieronymus Simoncellus, in Synodo Urbevetana (*an.* 1592. *de Pœnit.*) decernit, ut „ cum „ Confessarius aliquos in graviora crimina frequenter in- „ cidisse ex prava consuetudine animadverterit, eousque „ absolutionem differat, quousque se illum sanare, non „ in desperationem adducere posse, prudenter judicave- „ rit.

„ Concubinarii, atque hi, qui pessimum blasphemandi „ usum plures annos retinuerunt, atque emendare se se, „ & ad bonam frugem se ipsos recipere non studuerunt, „ ne absolvantur per aliquot dies & menses, prout mor- „ bi gravitas exigere visa fuerint.

In

In eodem plane sensu loqui videtur Cardinalis Ptolomæus Gallius, in Synodo Sabinensi (*an.* 1550. *ad Conf.*): Confessarii, „ si aliquos repererint, *inquit*, qui in judi- „ cio falsum juraverunt, vel falsum testimonium dixerint, „ vel rem alienam furto, vel usura surripuerint, aut no- „ men, existimationem, & famam alicujus per menda- „ cia abstulerint, eos absolvere nullo modo præsumant; „ nisi prius, quoad fieri potest, damno illato, & famæ „ oblatæ digne satisfecerint, aut de satisfaciendo sufficien- „ tem cautionem, saltem juratoriam, præstiterint. Hunc „ eundem modum teneant cum illis, qui directe, vel „ indirecte, libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam „ violare, & opprimere ausi fuerint, & cum illis etiam „ qui transacto jam anno, legatis ad pias causas non sa- „ tisfecerint, & cum Notariis, qui illa quovis prætextu „ indicare contempserint.

Et Sanctus Franciscus Xaverius in Epistola a Patre Posino in linguam latinam versa eamdem methodum di- lationis præscribit in pluribus casibus (*Ep. l.* 5. *ep.* 9.): „ Peccata confessis, *inquit*, cum significatione pœniten- „ tiæ, & absolvi poscentibus, ne annuant, antequam sa- „ tisfactionem repræsentaverint, in triplici præsertim ge- „ nere, odiorum, amorum, & injustæ detentionis re- „ rum alieni juris. Jube prius reconcilient palam cum „ inimicis gratiam: procul amoveant offendicula pudici- „ ciæ, inique occupata dominis reponant, expleant de- „ nique si quid aliud præverti ad securitatem expediat, „ nec sola promissione defungantur; nam cum homini- „ bus horum tractuum, tam promptis, & liberalibus ad „ obligandam fidem, quam ad exsolvendam tardis, ac „ segnibus, cum arrha in manu transigendum est.

Et in Synodo Montis regalis in Sicilia, Francisci Peretti Card. Montaltis (*an.* 1652. de Pœn. c. 5.), pru- „ denter statuitur, ut Confessarius „ statum pœnitentis a- „ gnoscat, quæ ad ipsius salutem conducunt non omit- „ tat; & quem proxima occasione peccandi irretitum of- „ fenderit, nisi prius resipiscat, & spem certæ emenda- „ tionis præseferat, non absolvat.

„ Card. Tiberius Mutus, in Syn. Viterbiensi (*an.* 1614. *cap.* 14.) sic decernit: „ Restitutioni, solutioni, revela- „ tioni, & proximæ peccandi occasioni obnoxii, ne facile „ absolutionem obtineant; sed satisfactio, revelatio, & „ prædictæ occasionis sublatio ab ipsis exigenda prius erit, „ aut alia ratione ipsorum saluti consulendum, præcipue „ si alias id præstare Confessario promiserint, & postmo- „ dum nullo interveniente impedimento, defecerint.

Et in Syn. Bituntina, congregata ab eruditissimo Episcopo Cornelio Musso, qui magnam in Conc. Trid. operam naravit, & in ejusdem historia a Card. Pallavicino conscripta valde celebratur (*an.* 1719. *in Canonib. de Pœnit.*), sic statuitur. Confessarii „ quotquot repere- „ rint: coram Tribunalibus juratos scientes & prudentes,

„ falsum testimonium vel semel dixisse, rem alienam, vel „ furto, vel fœnore surripuisse, existimationem, famam- „ que & nomen bonorum virorum, maxime vero Ecclesia- „ sticorum, & per mendacia præsertim sustulisse, eorum „ nulli, præterquam in mortis articulo, magnum illud be- „ neficium absolutionis impendant: nisi prius, quoad fieri „ potest damno quod intulerunt, & famæ quam læserunt, „ digne satisfecerint, aut sufficientem cautionem de satis- „ faciendo præstiterint. "

Quinimo Emin. Card. de Aguirre: in quo Apostolicam probitatem cum insigni eruditione conjunctam mirati sunt in Urbe omnes boni (*Dissertatione 8. de Conciliis Hispaniæ, Excursus, n. 148. & 129. in Canones 11. & 12. Concilii Toletani,*): „ Inhærentes, *inquit*, non modo „ Conciliis, Canonibus & Patribus supra laudatis, nec „ non Cardinalibus, Episcopis, & Theologis horum tem- „ porum, sed etiam rationi manifestæ, fundatæ in doctri- „ na Fidei, & experimento frequenti, dicimus, maxime „ oportere, ut graviorum peccatorum rei, præsertim re- „ lapsi, antequam confiteantur, præmittant aliquanto tem- „ pore juxta numerum, & qualitatem scelerum, fructus „ dignos pœnitentiæ interioris, exteriorisque .... Aliquan- „ to, inquam, tempore, veluti (si quid amplius obti- „ neri non potest) quarumdam hebdomadarum, aut saltem „ dierum, in assidua contritione, oratione, jejunio, flet- „ tu, planctu, eleemosynis, aliisque exercitationibus piis.

Rationem autem hujusce dilationis affert idem eruditis- simus Cardinalis, quia scilicet: „ Licet Deum potestate „ absoluta, aut providentia, vel miseratione singulari, „ possit hominem gravium scelerum reum, subito ad in- „ gentem contritionem movere efficaciter, & perfecte ad „ se convertere: nihilominus juxta cursum ordinarium ea „ insignia, & præstantissima dona non largitur subito, „ sed gradatim, ac media impetratione facta per opera „ penalia, in oratione, eleemosyna, jejunio, fletu, & „ planctu, aliisque mortificationibus corporis & animæ. „ Per eos autem actus divino auxilio exhibitos, paulatim „ impetrat peccator majora, & ulteriora auxilia ad dile- „ ctionem Dei, & contritionem. "

Unde etiam in præclara Synodo Farsensi (*an. 1685. c. 1. n. 15. pag.* 114.) sic statuitur: „ Cum iis, qui nec pec- „ cata, nec proximas peccandi occasiones relinquere vo- „ lunt, absolutio tanquam indignis deneganda sit: prohi- „ bemus, ne Confessarius hoc beneficium impertiatur con- „ cubinariis, meretricibus, usurariis, blasphemare inter „ ludendum solitis, & tamen ludere pergentibus, odia, & „ inimicitias exercentibus, nec tamen deponentibus, aut „ ignoscere recusantibus, aliisque hujusmodi, nisi per tan- „ tum temporis spatium ab his sceleribus se abstinuerint, „ ut Confessarius spem moraliter certam habeat, eosdem „ in posterum vitam emendandi firmum propositum ani- „ mo concepisse: " Videatur Instructio in eadem Syno-

do

do pag. 597. quæ habetur integra in fine Tomi hujus IV.

Et Emin. Marc. Antonius Card. Barbadicus, in Syn. Montis falisci (*an. 1692. c. 9. n. 5.*), decernit, ut Con- fessarii „ peccatores quoscumque indifferenter minime ab- „ solvant; nam aliquando, veluti recidivis, absolutionem „ differre; aliquando, veluti indignis, denegare neces- „ est. Indigni vero, præter excommunicatos, interdictos, „ suspensos, aut reservatis criminibus alligatos sunt etiam, „ qui peccatum, vel proximam occasionem peccandi relin- „ quere nolunt, qui cum possint restituere, tamen negli- „ genter, vel dedita opera procrastinant: & qui dolore „ ad tantum Sacramentum suscipiendum necessario carent. Vide quoad restitutionem Tomi 7. c. 3. tract. 8. q. 3.

Præterea Eminent. Card. de Angelis, in Synodo No- nantulæ (*an. 1688. c. 14.*) statuit, ut „ restituere famam, „ seu rem obligatum, si restituere potest, & non resti- „ tuit, Confessarii non absolvant, exceptis periculose æ- „ grotantibus; quos tamen moneant, ut idonea sponsione „ adhibita, id quod alienum est, restituant. Et circa eos, „ qui in pravis consuetudinibus obdormiunt, aut in cri- „ minibus notoriis, & scandalosis implicantur, sive odia, „ & inimicitias fovent, animarum rectores maxima dex- „ teritate, ac solicitudine se gerere debent, nempe sæ vi- „ bus, & severioribus verbis arguendo, obsecrando, incre- „ pando, nihilque intentatum relinquant, ut pœnitentes „ resipiscant: & nolentes occasiones rejicere, odiaque de- „ ponere, ad hujusmodi Sacramentum non admittant, ni- „ si spem moraliter certam habeant, eosdem in posterum „ vitam in melius esse commutaturos. "

Quæ etiam doctrina jam tradita fuerat in Synodo Su- blacensi Eminentissimi Caroli Card. Barberini (*an. 1615. c. 11. n. 47.*), his verbis: „ Cum iis, qui nec peccata, nec „ proximas peccandi occasiones relinquere volunt, abso- „ lutio tamquam indignis deneganda sit: prohibemus, ne „ Confessarius hoc beneficium impertiatur concubinariis, „ meretricibus, usurariis, blasphemare inter ludendum so- „ litis, & tamen ludere pergentibus, odia & inimicitias „ exercentibus, nec tamen deponentibus, aut ignoscere re- „ cusantibus, aliisque hujusmodi, nisi per tantum tempo- „ ris spatium ab his sceleribus se abstinuerint, ut Confes- „ sarius spem moraliter certam habeat, eosdem in posterum „ vitam emendandi firmum propositum animo concepisse.

Et in Synodo Ariminensi Dominicus Maria Card. Cursius (*an. 1656. tit. 5. de Pœn. §. 2.*) sic statuit: „ Absolutionem denegent detractoribus, nisi promittant „ famam restituere: item usurariis, qui injunctam re- „ stitutionem non impleverint; uxores, seu maritos, „ qui propria culpa, & sine judicio Ecclesiæ, disjun- „ ctim inhabitant; Patres, aut Matres familias, qui in „ causa fuerunt, ne filii, servi, & ancillæ ea, quæ ad „ salutem sunt necessaria, ediscerent. Gravi pœniten- „ tia adstringant Sacerdotes, vel Clericos, in materiis

„ lubricis, & sensualibus delinquentes, quoties absque eo, „ quod resipiscant, damnosa recidivatione plagam suam „ fovere videantur; imo aliquando absolutio sacramenta„ lis suspendatur, ut ad veram pœnitentiam rigor pro„ vocet; quos lethalis culpæ sopor diu detinuit,

Demum Eminentissimus Cardinalis Nigronus, in accurata Syn. quam, dum Ecclesiæ Faventinæ præerat, Faventiæ celebravit, & approbantibus Eminentissimis Cardinalibus Carpineo, Casanata, & Marescotto, imo plaudente sacri Concilii Congregatione, in lucem Romæ edidit anno 1695. „ Quia, *inquit*, non sine lacrymis „ intelligimus, Sacramenti Pœnitentiæ antidotum sæpe „ converti in animarum venenum, summopere commen„ damus omnibus Confessariis, ut curandis recidivis se„ dulo incumbant; illis, etiamsi sint Sacerdotes, oppor„ tune in aliud tempus absolutionem differendo, ut hac „ ratione pravos habitus exuere, rebellesque animi affe„ ctus compescere doceantur.

Quæst. 3. Exemplum Christi Domini, qui introduxit in gloriam bonum latronem uno eodemque die simul confessum latrocinia sua, qui peccatrici in Evangelio pepercit, dicens: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum*; qui dixit mulieri adulteræ: *Vade & noli amplius peccare*, nulla prorsus imposita Pœnitentia; nonne videtur damnare duritiem Confessariorum, qui peccatoribus absolutionem denegant, aut differunt, & opera Pœnitentiæ prius exigunt, quam eos absolvant.

Resp. Huic difficultati facile respondere possumus cum Yvone Carnotensi Episcopo (*ep.* 1.). „ Quæstio, *inquit*, „ facile solvitur, si interni judicis animadversio, & hu„ manæ fragilitatis consideratio diligentius attendatur. „ Per internum gemitum satisfit interno Judici: & idcir„ co indilata datur ab eo peccati remissio, cui manifeste „ est interna conversio; Ecclesia vero, quæ occulta cor„ dis ignorat, non solvit ligatum, licet suscitatum, nisi „ de monumento elatum, id est, publica satisfactione „ purgatum. "

His quoque exemplis omnibus a nobis relatis cum Divo Bernardo respondere possumus, ubi de bono latrone loquitur, & de aliquibus aliis peccatoribus in momento conversis (*S. Bern. ep.* 8. *ad Brun.*): *Non tam exemplum quam miraculum.*

S. August. etiam respondet difficultati propositæ his verbis (*de Fide, Spe, & Charitat. c.* 65.): *Quia plerumque dolor interior cordis occultus est alteri, neque in aliorum notitiam per verba, vel quæcumque alia signa procedit, cum sit coram illo cui dicitur:* Gemitus meus a te non est absconditus: *recte constituuntur ab iis, qui Ecclesiæ præsunt, tempora Pœnitentiæ, ut fiat etiam satis Ecclesiæ, in qua remittuntur peccata, extra eam quippe non remittuntur.*

Unde etiam Eminentissimus Cardinalis Denoff (*Syn. Cæ-*

Cæsenat. anno 1691. *in* 2. *c.* 6.), vulgari hac frivolaque objectione posthabita, varios casus enumerat, Rituale Romanum exponens, in quibus differenda vel neganda est absolutio, his verbis: *Admonet* & Rituale Romanum, ut *videat diligenter Sacerdos, quando & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio; ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces:* *Quales sunt* 1. *Qui nulla dant signa doloris.* Unde recte docet S. Bonaventura: *Primus casus, in quo Sacerdos non potest confitentes absolvere, est, cum quis non est vere contritus; talis enim nec a Summo Pontifice potest absolvi a peccatis.*

2. *Qui odia & inimicitias deponere nolunt*; eorum enim falsas esse pœnitentias declarat Concilium Lateranense secundum, Can. 22.

3. *Qui aliena, si possunt, restituere nolunt.* Tenetur autem aliquis ad restitutionem famæ, sicut ad restitutionem cujuslibet rei subtractæ, neque illi absolvendi sunt, antequam cum effectu restituerint, si in alia Confessione moniti restituere neglexerunt.

4. *Qui proximam peccandi occasionem deserere nolunt; qui enim amat periculum, in illo peribit.* Removenda porro est occasio illa, quæ propinque ad peccatum incitat, aut inducit, quovis temporali incommodo & damno posthabito: *Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* Ejusmodi autem occasio quandoque non ex natura sua, sed per accidens esse potest: ut evenit in iis, qui aliquod vitæ genus profitentur, quod impossibilitate quadam morali, ex prava eorum animi dispositione, absque Dei offensa, prosequi nequeunt. Tales occasiones, ob mundi corruptelam, plurimæ esse solent, in castris esse, mercaturam sequi, magistratus obire, Advocati & Procuratoris officia exercere, &c. Nisi ergo hujusmodi homines, ex sententia pii & probati Confessarii, vere existiment, se in posterum abstinere posse a peccatis, in quæ occasione talium officiorum labuntur, illis se abdicare tenentur; *Falsa etenim*, ut inquit Innocentius Papa II. *sit pœnitentia, cum pœnitens ab officio curiali vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævalet.*

5. Qui aliis præbent occasionem peccandi, nec eam removere curant; quique malo, cujus causa fuerunt, remedium efficax, quod ab eis pendeat, afferre renuunt: inter quos merito numerantur 1. mulieres inverecundæ, quæ pectore & scapulis nudatis provocant viros ad libidinem. 2. Tabernarii, qui advertentes, ex ludo publico foliorum luforiorum gravia nasci peccata, veluti blasphemias, injustitias, rixas &c. illa nihilominus in tabernis suis ministrant. 3. Qui componunt, typis imprimunt, aut vendunt libros fidei vel bonis moribus adversantes. 4. Qui lascivas tabellas coloribus expressas ad peccatum incitantes depingunt & distribuunt; quas, sub excom-

municationis pœna, pingi vetaverat sexta Synodus generalis.

6. Qui habitum peccandi mortaliter non exuunt, donec facto, non verbis, sese emendaverint: *Ad emendanda enim crimina*, ut inquit Sanctus Augustinus, *vox peccatoris sola non sufficit; nam in satisfactionem ingentium peccatorum, non verba tantum, sed opera quærunt.*

7. *Qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, & scandalum tollant.*

8. Qui moniti, præcipua Religionis christianæ mysteria, Orationem Dominicam, salutationem Angelicam, Symbolum Apostolorum, & decem Dei præcepta, quæ in Decalogo continentur, addiscere neglexerunt.

9. Qui ignorant ea, quæ necessario scire tenentur pro statu & conditione sua: vel qui notabiliter officium suum implere negligunt; *Manifestum est enim*, ait D. Thomas, quod *quitumque negligit habere vel facere id quod tenetur habere vel facere, peccat peccato commissionis: unde propter negligentiam, ignorantia eorum, quæ aliquis scire tenetur, est peccatum. Et quilibet peccator*, subdit idem Angelicus Doctor, *interrogetur de peccatis, quæ consueverunt in hominibus illius conditionis abundare.*

10. Qui mutuum dant, & ex eo lucrum quodcumque percipiunt, absque alio legitimo titulo; *Usura* etenim, juxta Canones, *est, ubi amplius requiritur, quam datur; V. G. si dederis solidos decem, & amplius quæsieris: vel dederis frumenti modium unum, & super aliquid exegeris.* Eadem servari debet disciplinæ ratio cum iis, qui alios quoscumque contractus iniquos & injustos ineunt; nisi debita restitutio, aut satisfactio, ex Canonum præcepto, prius intercedat.

11. Qui popinas, omnium vitiorum sentinas, frequentant, atque in his vino se ingurgitant; ebrietas enim flagitiorum est fomes, & Apostolus ebriosos, cum cæteris grandium criminum reis, a Regno Dei excludit, dicens; *Neque fures, neque avari, neque ebriosi &c. Regnum Dei possidebunt.*

Et hi fere sunt casus magis obvii, in quibus absolutio aut differri, aut prorsus negari debet.

Cardinalis Julius Spinola statuit in Synodo Sutrina (*an.* 1671. *c.* 18.), „ ut advertant diligenter Confessarii, ne aliquem a peccatis absolvant, qui odium, aut „ inimicitias deponere nolit, aut alienum restituere re„ nuat, seu in statu peccati mortalis constitutus, paratus „ non sit ipsum peccatum, vel occasionem ejus proximam „ derelinquere; sed dimissa hac occasione, & experientia „ facta suæ constantiæ, tunc absolvatur.

Cardinalis Franciscus Barberinus, Sacri Collegii Decanus (*Syn. Velit. anno* 1673. *c.* 16. *de Pœnit.*): *Advertant Confessarii diligenter*, inquit, *ut confessiones defectu*

fectu dispositionis, hoc est, doloris, aut propositi, nullæ fiant: curentque, ut pœnitentes non solum a peccatis, sed etiam ab occasione peccandi abstinere proponant.

Differant absolutionem eorum, qui in gravia & enormia scelera, ex prava consuetudine incurrunt, quousque in eis propositum resipiscentiæ, & revocandæ consuetudinis spem aliquo experimento perceperint.

Cardinalis Hieronymus Columna in Synodo Bononiensi (*anno* 1634. *p.* 1. *c.* 11. *de Pœnit.*) sic decernit: „ Quandoque expediet absolutionem aliquibus non im„ pendere, videlicet in occasione proxima peccandi „ commorantibus, si absque scandalo possint emergere, „ vel nisi exploratam resipiscendi spem dederint, adhi„ bitis salutaribus remediis antea præstitis; publicis „ peccatoribus, donec per publicam pœnitentiam amc„ tum fuerit scandalum: disjunctis ex levi causa conju„ gibus, donec convivant: inimicitias, injurias non „ condonantibus: consuetaque christiani viri signa de„ negantibus: mendax testimonium in judicio proferen„ tibus, nisi damnis prius compensatis; rerum aut fa„ mæ restitutionem, cum tamen licuerit, piorumque „ legatorum solutionem differentibus; fœneratoribus, & „ illicitas pactiones, aut iniquos contractus exercenti„ bus, donec injustum a se lucrum rejecerint, diremp„ tis etiam iniquis hujuscemodi conventionibus: litte„ ris monitorialibus, pro rebus deperditis, aut illatis „ detrimentis, non obtemperantibus: priusquam tamen „ effecerint, quantum consequi viribus numquam pos„ sint.“

Cardinalis Carolus Rossetus in Synodo Faventina (*anno* 1647. *tit.* 10. *c.* 6. *n.* 14.) monet, ut Confessarii *magnam adhibeant curam, ne margaritas projiciant ante porcos, indignos absolvendo; quales sunt, qui nullum præbent doloris signum; inimicitias deponere, alienа restituere, proximas peccandi occasiones relinquere, cum possint, nolunt.*

Demum eruditus Præsul, Andreas Perbenedictus, in præclara Synodo Venusina (*an.* 1694. *pag.* 200.) sic prudenter statuit: Non si ammettino quelli che da altri Confessori sono stati mandati via, e non sono stati assoluti, ma rejetti: acciocchè non si distrugga quello che l' altro ha edificato, ovvero ha procurato di edificare. Non si assolvino quei che non restituiscono, nè quei che sono abituati nel peccato, nè vogliono levar l' occasione, prima che non costi alli detti Confessori di sufficiente prova. Procurino li Confessori di levar con ogni diligenza alcuni peccati permanenti, o occasioni di peccati, come inimicizie, litigj, cavillazioni d' avvocati, e procuratori, e di levare il lavorare li giorni di festa.

Id omnino conforme est praxi S. Francisci Xaverii, Indiarum Apostoli; nam de illo refert Tursellinus Jesuita (*l.* 6. *c.* 17.), quod „ si quando locupletes, atque

„ opulenti negotiatores, magistratus, aut Præsides vitæ „ solutioris ad Confessionem accederent: ante omnia cen„ sebat, eos esse sedulo admonendos, ut sumpto spatio „ bidui, triduive, intentius anteactam vitam suam in„ quirentes, delicta omnia, si diffiderent memoriæ, man„ darent litteris, doloriſque sensum, contritionemque a „ Deo suppliciter peterent. Neque tamen a confessario „ absolvendos illico, sed posteaquam ea quæ deberent per„ solverint. Itaque Pater Gasparri de talibus hominibus „ præcipit in hunc modum: Confessionem non continuo „ sequetur absolutio; sed biduum triduumve dabitur eorum „ pectoribus certarum rerum meditatione præparandis; ut „ interim primo animarum maculas voluntariis eluant pœ„ nis; 2. si quid debent, restituant: 3. simultates, si quas „ habent, deponant: 4. redeant cum inimicis in gratiam: „ 5. a libidinis consuetudine: 6. & a cæteris flagitiis, quibus „ impliciti sunt, expediantur. Hæc omnia absolutionem „ præcurrant rectius quam sequantur; namque istiusmodi „ homines in ipsa Confessione promittunt se cuncta factu„ ros: post absolutionem, fidei datæ immemores, promissa „ irrita cadere patiuntur. Proinde elaborandum est, ut ab„ solvendis repræsentent, quod præstare debent absoluti.

Hinc est, quod Episcopus Juvenacensis, Carolus Maranta, in tersa eruditaque admodum Synodo (*Juvenac. an.* 1639. *c.* 18. *n.* 10.), Parochos monens: „ Caveant, *inquit*, ne iis qui restitutioni obnoxii sunt, ipsi tempus „ dilatent. Est restitutio statim facienda ab eo qui potest; „ sin minus, cum primum opportunitas fuerit; neque in „ peccato morandum, quia tamquam a facie colubri fu„ giendum peccatum est. Suadeant igitur eis, ut statim re„ stituant, neque eis absolutionis beneficium interim im„ pertiantur, nisi causa subsit, ob quam restituere tunc non „ debeant; alioquin alienis peccatis communicabunt. „ Quemadmodum & eos quoque qui census detinent Eccle„ siarum aliorumque piorum locorum, & qui legatis pio te„ stamento relictis non faciunt satis: cum possint & debeant. „ Perquirant ergo diligenter omnia solertique judicio tru„ tinent, ut justam exhibeant stateram accedentibus. Non „ enim ad solvendum solummodo potestatem nobis tribuit „ Christus, sed ad solvendum & ligandum pariter. Pœni„ tentes haud porro dici possunt, qui a finibus egredi pecca„ torum, ab occasionibus videlicet, & causis eorum, detre„ ctant; quin peccata peccatis addere potius videntur.

Et in alio capite ejusdem Synodi (*Syn. Juv. anno* 1639. *c.* 26. *n.* 2.) sic habetur: „ Peccatores, quos fini„ bus consistentes agnoverint, nisi ex illis egrediantur „ (occasiones videlicet proximas eradicando, ne in idi„ psum statim revertantur) minime solvant, ni dixeri„ mus, in pejus religent. Aliorum bona retinent, & non „ restituentes, cum possint, non audiant dilationem pe„ tentes, non etenim Confessarius dilationem, ne restitu„ tio fiat, dare potest, cum ad restituendum dominus non „ ipse

„ ipse sit. Statim restitutio facienda est, cum possit, ut „ peccatum minime dimittatur, nisi restituatur ablatum.

Eminentissimus Jacobus Antonius Cardinalis Morrigia statuit (*Syn. Floventina, anno* 1641. *tit.* 1. *c.* 8. *n.* 6.), ut „ Confessarii absolvere non possint illos, quos in pro„ xima voluntaria agnoverint occasione peccandi, sub „ pœna suspensionis ab audiendis confessionibus ipso facto „ incurrenda; suspensionem autem a Divinis incurrant „ absolventes proprium complicem in re venerea; a ca„ suum denique in documentis pro Confessariis editis „ contentorum absolutione, Confessarii omnino caveant.

Quæst. 4. Quomodo se gerere debet Confessarius erga illos, qui, ut absolutionem post peccatorum Confessionem consequantur, dicunt, quod periclitaretur æterna eorum salus, si repentina morte interim opprimerentur, antequam accepissent absolutionem?

Resp. Confessarius exponere debet pœnitenti, primo, infelicem hunc casum posse difficile contingere, quoniam præter specialem curam, quam Confessarius suscipere debet, pœnitentis, cui differt absolutionem, nullus est omnino Sacerdos, qui non possit eum absolvere in articulo mortis, ubi aliqua dederit doloris indicia, licet subitus morbi casus eum impediret a repetenda Confessione. Fiducia præterea, quam peccator de Deo debet concipere, ejus timorem in spem bonam commutare debet, considerando animam suam divinæ bonitati esse concreditam; vitam mortemque suam, non a casu, nec a fortuna dependere, sed a sola voluntate supremi moderatoris, & ab æternis ejus providentiæ Decretis. Si autem divina bonitas eum in hoc mundo toleravit, dum concessa vita ad peccandum abutebatur, credere profecto & sperare debet, Deum nolle illum tunc perimere, cum divina gratia commotus, & impulsus firmiter statuit Deo totus servire, & tempus deinceps impendere ad deflenda peccata, & præteritos errores corrigendos; si enim Deus per patientiam suam, & longanimitatem eum toleravit, ut ad Pœnitentiam reduceret, ut ait D. Paulus, non facile credendum est, eum a Deo tunc deserendum, cum impositam exercet Pœnitentiam, ad quam divinitus vocari videtur: & quoniam eum tam misericorditer tractavit, cum in Deum peccare tantum cogitaret, vix credi potest, eundem Deum eum irato vultu conspicere velle, cum, omni conatu suo, Deo satisfacere per Pœnitentiam studet. Ita respondet S. Cyprianus in simili casu (*Ep.* 13. *ad Clerum l.* 3. *ep.* 17. *incipit*: *Miror vos Fratres.*): „ Neque enim, *inquit*, deseren„ tur ab ope & auxilio Domini, qui mites, & humiles, „ & Pœnitentiam vere agentes, in bonis operibus perse„ veraverint, quominus illis quoque divino remedio „ consulatur.“

Dicere secundo potest Confessarius, quod si moriendum sit, eos meliori longe in statu fore, si peccatorum dolore compuncti, Pœnitentiam agere niterentur, secundum

Sacerdotis Dei & Ecclesiæ præceptum, sine absolutione, quam, cum absolutionem acceperint, sine necessariis dispositionibus: quoniam Ecclesia per sanctos Patres sæpe declaravit, præcipites illas absolutiones, recipientibus nihil prodesse, & dantibus esse periculosas. De his enim loquitur S. Cyprianus, dum ait (*ser. 5. de lapsis.*): *Falsa pax, periculosa dantibus, nihil recipientibus profutura.*

„ Nonnulli, *inquit S. Ambrosius* (*de Pœn. lib. 1. c. 9.*), „ ideo poscunt Pœnitentiam, ut statim sibi reddi Communionem velint: ii non tam se solvere cupiunt, quam Sacerdotem ligare; suam enim conscientiam non exuunt, „ Sacerdotis induunt. "

Ideo idem sanctus Doctor loquens de S. Petri Pœnitentia; ait (*in Comm. in Lucam, lib. 10*): *Inveni, cur tacuit Petrus; ne tam cito veniæ petitio plus offenderet: lacrymæ veniam non postulant, sed merentur.*

In omni culpa prius flendum est, ait Sanctus Eligius Episcopus (*Homil. 11.*), *& sic deinceps precandum; lacrymæ enim tacitæ quodammodo preces sunt; veniam non loquendo postulant, & merentur.*

E contra vero Ecclesia semper bene judicavit de salute hominis, qui vera peccatorum suorum contritione compunctus, totisque animi viribus, præteritos errores vitæ reparare studens veris Pœnitentiæ fructibus, subita prius morte corriperetur, quam Sacerdotalem absolutionem sciperet. Legimus in secundo Concilio Vasensi, celebrato an. 442. (2. *Canon.* 2.) in nostra civitate Episcopali; „ Pro his qui Pœnitentia accepta in bonæ vitæ cursu „ satisfactoria compunctione viventes, sine Communione inopinato nonnumquam transitu, in agris aut in itineribus „ præveniuntur, oblationem recipiendam, & eorum funera, ac deinceps memoriam Ecclesiastico affectu prosequendam; quid nefas est, eorum commemorationem excludi „ a salutaribus sacris, qui ad eadem sacra fideli affectu „ contendentes, dum se diutius reos statuunt, indignos salutiferis Mysteriis judicant; ac dum purgatiores restitui „ desiderant; absque Sacramentorum Viatico intercipiuntur; quibus fortasse nec absolutissimam reconciliationem „ Sacerdos negandam putasset? "

In Concilio Carthaginensi IV. (*Canon.* 9.) legitur, „ Pœnitentes, qui attente leges Pœnitentiæ exequuntur, si „ casu in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur. "

Eadem præcipit Concilium Arelatense II. (*Canon.* 13.) his verbis; „ De his qui in Pœnitentia positi, vita excesserunt, placuit, nullum Communione vacuum debere „ dimitti; sed pro eo quod honoraverit Pœnitentiam, „ oblatio illius recipiatur. "

Quocirca videmus, Ecclesiam, eos qui in hoc statu moriebantur, semper considerasse tamquam mortuos in pace,

pace, & gratia Domini; quoniam quidem Presbyteri Oblationes, quæ pro iis fiebant, aut eorum nomine, accipiebant, offerentes Sacrosanctum Sacrificium, & Ecclesiæ preces pro illarum animarum salute.

Omnia, quæ modo diximus, clare satis ostendunt, eos qui mori in peccato timent, nec recurrere debere ad Sacerdotalem absolutionem nimis præcipitem, tamquam ad securius salutis remedium; sed potius ad pœnitentiam, vel absolutionis dilationem, ut hoc modo contra frequentes relapsus, securos, tutosque se possint servare.

Quapropter Card. Cibo, olim Sacri Collegii Decanus, in recentiori Synodo Veliterna (*an. 1693. tit. 13.*) sic statuit: „ Faciles in absolvendo se præstare prohibemus illos peccatores, qui consuetudine in aliquo peccato fere in „ naturam verso, sunt incorrigibiles; veluti usurarios, furta committentes, & alios hujusmodi qui proximam peccandi occasionem cum effectu deserere recusant; etiam si „ se satisfacturos, & imposterum ab iisdem abstinentes „ fore promiserint; sub pœna suspensionis ab audiendis „ confessionibus, nisi ab his sceleribus per tantum tempus „ abstinuerint, ut Confessarius probabilem spem resipiscentiæ & revocandæ consuetudinis habeat; exceptis in extremo vitæ discrimine constitutis, quibus tamen ita demum „ beneficium absolutionis impendant, si sponsione idonea „ facta caverint, se esse satisfacturos & occasionem peccandi penitus derelicturos. Publice autem peccantes, cum „ palam, ut ait Apostolus, corripiendi sint, publica similiter „ pœnitentia afficiant, nec præterea illos qui aliorum bona „ detinent, aut alicujus vel plurium personarum famæ „ detraxerunt, sine restitutione, meliori quam fieri potest „ modo facienda, absolvant. Vide quoad restitutionem, Tom. 7. Tr. 8. c. 3. q. 3.

Quæst. 5. Potest-ne impendi Sacramentalis absolutio moribundo, cui vis morbi facultatem adimit confitendi peccata sua, imo & præbendi aliquod doloris signum, & desiderium percipiendi peccatorum suorum absolutionem?

Resp. Certum est primo absolvendum esse in extremo mortis articulo pœnitentem, qui antequam morbi violentia opprimeretur, aut in phreneſim incideret, Confessorem petiit, a quo absolveretur; ut dicitur in Concilio Carthag. relato in Canone (*Is qui 26. q. 6.*), ubi sic legitur: *Is qui Pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus advenit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit: dent testimonium, qui eum audierunt, & accipiat Pœnitentiam: si supervixerit, admoneatur petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis Pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos qui Pœnitentiam dedit, probaverit.*

Si vero pœnitens nulla præ morbo potuit edere signa, nec significaverit, priusquam in eum casum inciderit, velle se confiteri, distinguendum videtur: vel enim agitur de homine pio, qui Sacramenta frequentare solebat,

bat, cum sanus erat, & communi hominum existimatione bono; & in hoc casu absolvi potest, etiamsi nulla animi pœnitentis indicia, vel verbo, vel nutu ediderit, nam toto vitæ Christianæ quam egit curriculo, idonea sabuit, atque adeo se præstitit dignum, cui in ultima vitæ linea constituto, Ecclesiæ Sacramenta absque ulla suæ voluntatis significatione porrigerentur.

Et ratio est, quia, ex communi Theologorum consensu, post Concilium Carthaginense IV. mox citatum, ei danda est absolutio. quem præsentes testati sunt velle confiteri, licet aliunde male viveret, quia ex hoc testimonio Confessarius sufficiens habet fundamentum credendi, ægrum peccatorum suorum Pœnitentiam agere, verumque emendationis propositum habere, & ita sufficientem materiam comperit Confessarius, ut tali moribundo possit absolutionem concedere. A fortiori ei danda est absolutio, qui vitam egit homine Christiano dignam, licet morbo subito correptus, nullum possit indicium præbere, quoniam ejus bona peracta vita, juxta Patrum unanimem consensum, securius longe præbet fundamentum credendi, eum tali casu correptum, a peccatis absolvi velle, quam ea signa, quæ ab improbo tradi potuerunt, velle se converti in articulo mortis; cum sancti Patres eas conversiones semper suspectas habuerint, quæ in tali casu fiebant, quando ægroti non solum confiteri vellent se significabant, verum etiam cum lacrimis confessi erant peccata sua; de quibus ait sanctus Augustinus: *Absolutionem damus, securitatem non damus*. Vide c. 5. q. 21.

Id etiam probari potest ex Sacerdotali Romano his verbis (*Sacerdotale juxta usum Eccl. Rom. Ven. apud Jo. Variscum & Socios excusum an.* 1560. *fol.* 62.): „ Talis infirmus aut jam amisit loquelam, vel usum rationis, puta, quia phreneticus, aut non: in primo casu, „ si bene vivebat ut bonus fidelis, & frequentabat Confessionem & Communionem, & hujusmodi, quamvis „ non petierit Sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt; vel etiam si malus, & obstinatus diu perseverans in peccatis est, & diu non confessus; si petiit Sacerdotem, ut confiteretur, ostendit se facere velle omnia quæ debet; & interea factus est mutus, vel phreneticus, & periculum est in mora, debet præsupponi „ contritus, & faciente aliquo Confessionem generalem „ pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia & peccato; & potest injungere „ circumstantibus aliquid pro eo faciendum, vel hæredibus, aut consanguineis pro ejus anima, si volunt acceptare. Deinde debet dari ei Eucharistia, quamvis „ non sit confessus.

Statuta quoque Synodalia Ecclesiæ Lemovicensis idem asserunt his verbis (*an.* 1610. *c.* 10.): „ Poterit quo-

„ que

„ que idem applicari remedium ei, qui judicio, omnium„ que sensuum usu statim captus est, non petita Pœni„ tentia, nulloque signo contritionis edito, cum violen„ tia morbi judicatur derepente & ex improviso prævenitus, & oppressus, & Christiane vixit, ferrique potest „ judicium ex actionibus vitæ & moribus eum libenter „ pœnitentiæ Sacramentum petiturum fore, si tempus & „ morbi violentia permisissent; licet hoc in casu nihil de „ absolutionis effectu promittere possimus; sed animarum „ salvandarum causa nullum remedium omittere debemus, „ quod Deus potestati nostræ commisit, Deum orantes, „ ut immensa bonitate, & misericordia, quod deest ægrorum dispositioni suppleat; cætera inscrutabilibus Dei „ judiciis commendantes.

Sin autem æger, qui nullum contritionis signum dare potest, luxuriose nimiaque cum licentia vixerit, quæ a nobis dicta sunt, ostendere plane videtur, ei non dandam esse absolutionem, quoniam Confessarius nullum habet legitimum fundamentum credendi, materiam proximam Sacramenti (scilicet pœnitentis actus) esse præsentem.

Nec colligi potest, ei dandam esse absolutionem, ex verbis Divi Augustini in fine libri primi de Adulterinis Conjugiis, ubi loquens de Catechumenis, hoc est, de iis qui se disponebant ad recipiendum Baptismum, ait: *Ego non solum alios Catechumenos, verum etiam ipsos qui viventium conjugiis copulati retinent adultera consortia, cum salvos corpore in his permanentes non admittamus ad Baptismum, tamen si desperati, & intra se pœnitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto, ut jam hoc peccatum cum cæteris lavacro regenerationis abluatur, si autem ab illa desperatione fuerint recreati, potuerint vivere, aut facient quod statuerunt . . . . Quæ autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa: si forte Pœnitentiam finiendæ vitæ periculum præoccupaverit.*

Ex his, inquam, sancti Doctoris verbis non licet concludere, in casu, de quo modo locuti sumus, concedendam esse absolutionem: quia Divus Augustinus hoc loco loquitur de iis, qui se disponebant ad recipiendum Baptismum, licet essent adhuc adulterii peccato impliciti; ac proinde sermo est de iis qui significaverant, se velle Baptismum recipere. Unde idem Sanctus ait in eodem loco: *Si autem ab illa desperatione fuerint recreati, potuerint vivere, aut facient quod statuerunt*. Quæ verba satis declarant, eum solum loqui voluisse de iis, qui Baptismum petebant, seque ad eum recipiendum parabant, qui Catechumeni statum erant amplexi.

Quæst. 4. Posset-ne dari absolutio moribundo, saltem sub conditione, qui nimia semper cum licentia vixit, cum morbus eum impedit, quominus aliquod doloris indicium possit proferre?

Resp.

Resp. Mos ille dandi absolutionem sub **conditione**, in Ecclesia numquam viguit per sexdecim sæcula, & asserere possumus, non sine magna temeritate rem tanti momenti in Ecclesiam introduci posse, sine aliqua legitima authoritate, & contra universalem Ecclesiarum omnium traditionem; quoniam nullum vestigium ejus reperire licet in aliquo Concilio, in aliquo sancto Patre, aut aliqua Rituali Ecclesiæ Latinæ, vel Græcæ: Nusquam, inquam, comperitur, absolutionem dari posse sub conditione in Sacramento Pœnitentiæ, quocumque tandem casu. Ritualia namque, & præsertim Romanum, minimas quasque Sacramentorum cæremonias præscribunt, & singulari cum cura ea notant, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinent, quod frequentius cæteris Sacramentis administrari solet. Si absolutio sub conditione dari posset, de illis procul dubio determinatum fuisset, quoniam determinarunt casus, quibus administrari posset Baptismus, & Extrema-Unctio sub conditione: & quoniam S. Augustinus, & Concilium Carthaginense quartum, multaque Ritualia singulariter tractant de modo, quo administrari debet Sacramentum Pœnitentiæ moribundis, certum est eos non omissuros hunc modum ita commodum dandæ absolutionis sub conditione, si credidissent, illum in aliquo casu fuisse licitum. Videmus etiam apud S. Carolum in Instructione Confessorum, expressum fuisse modum, quo suscipiendi sunt infantes, seu pueri, puellæque teneriores ad Confessionem. Si autem casus esset aliquis, in quo dari posset absolutio sub conditione, eo profecto maxime contingeret, cum vix detegi possit, si sint capaces absolutionis. Nihilominus tamen S. hic Archiepiscopus, qui diligentissime res quasque minimas ad Sacramentum Pœnitentiæ pertinentes denotat, solummodo dixit, Actorum parte quarta Instructionum Confessorum, Presbyteros animadvertere debere, absolutionem Sacramentalem iis non esse dandam, qui non afferunt materiam necessariam huic Sacramento, & qui nondum per rationis usum capaces ejus sunt. Quoniam ergo ab universali Ecclesiæ traditione recedere non possumus, nec authoritate privata novos excogitare modos administrandi formam Sacramentorum, nullo prorsus casu absolutionem Sacramentalem sub conditione dare possumus; & eo quidem magis, quo a Concilio Tridentino, prohibetur, ne vel excogitetur, vel mutetur ritus aliquis a receptis Ecclesiæ ritibus in administratione Sacramentorum.

Si quis, inquit Concilium Tridentinum (*sess. 7. De Sacram. in genere, Can.* 13.), *dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit.*

Optandum

Optandum esset, ut qui desiderant callere modum administrandi cum fructu Sacramentum pœnitentiæ, serio legerent Tomum secundum libri cui titulus: *Amor Pœnitens*, editionis secundæ; qui liber authorem habet Episcopum Castoriensem, Vicarium olim Apostolicum in Provinciis fœderis Belgii. Illic videre possent eamdem doctrinam, quam in hocce Tractatu pro viribus explicuimus, nitide assertam, & solidis admodum argumentis probatam.

Non abs re fore duxi hic attexere, quod in hac materia editum fuit a Reverendo quondam Patre Emerico de Bonis, Jesuita, qui tempore sancti Ignatii Romæ floruit, quique varios abusus notavit, qui a Confessariis sæpius committuntur, dum absolutionem Sacramentalem facilius pœnitentibus concedunt. Hac de re locutus est in libro cui titulus: *Confessionum speculum* (*Specchio di Confessioni composto dal P. Emerico de Bonis Gesuita. In Roma, appresso Domenico Baba* 1595. *Avvertimenti per li Confessori.*), quod quidem Romæ vulgari Italico idiomate a Reverendissimo Patre editum fuit, & sæpius prælo Romæ & alibi commissum, & in alias subinde linguas translatum.

Advertenda pro Confessariis.

„ Primo, advertant Confessarii, ut non concedant absolutionem, quibus non debet dari, id est, iis qui illius capaces non sunt; ut sunt qui vere de omnibus & quibuscumque peccatis a se commissis non dolent, aut firmiter non proponunt ab illis in posterum abstinere, aut nolunt satisfacere, etiam si possint, illis quibus tenentur, sive de bonis, sive de fama, sive de injuriis illatis agatur, &c. aut occasionem mortaliter peccandi deserere nolunt, &c. Ratio est, quia tunc non habent debitam contritionem & dolorem, qui absolutionem præcedere debet.

„ Primo, avvertiscano i Confessori, di non dar la assoluzione a chi non debbono, cioè a chi non è capace di essa: tale è colui che non è veramente pentito di tutti i peccati mortali che ha commessi, o non ha fermo proposito di astenersene per l'avvenire, e non vuol sodisfar (potendo) a chi è obbligato nella roba, fama, ingiuria, ec. o non vuole lasciar la occasione di peccare mortalmente, ec. La ragione è, perchè non ha la debita contrizione, e dolore che si ricerca per l'assoluzione.

„ Secundo: Confessarius debet imponere pœnitentias, quæ peccata præterita puniant, & a futuris peccatis præservare pos-

„ Secondo, deve il Confessore dar penitenze, che siano castighi delli peccati passati, e medicine preservative dalli peccati fu-

„ sunt, tamquam medicinæ „ salutares. Id autem non „ fit, dum illi, qui multis „ jejuniis, disciplinis, ci„ liciis, eleemosynis, pe„ regrinationibus, &c. cu„ randus esset, imponitur „ recitatio coronæ, aut se„ ptem Psalmorum Pœni„ tentialium, aut etiam a„ liquid minus. Et ideo pe„ nitentes brevi ad vomi„ tum redeunt. Si autem „ Confessarius apud se per„ penderet, Deo de hac a„ nima rationem illi red„ dendam esse, non ita fa„ cile laberetur. Audiat, „ quod hac de re dicitur „ in sacro Concilio Triden„ tino, sess. 14. c. 8. *De„ bent ergo Sacerdotes Do„ mini, quantum Spiritus „ & prudentia suggesserint, „ pro qualitate criminum, „ & pœnitentium facultate, „ salutares & convenientes „ satisfactiones injungere, „ ne si forte peccatis conni„ veant, & indulgentius „ cum pœnitentibus agant, „ levissima quædam opera „ pro gravissimis delictis „ injungendo, alienorum „ peccatorum participes effi„ ciantur.*

„ futuri, il che non fa, „ quando uno merita mol„ ti digiuni, discipline, „ cilicj, limosine, peregri„ nazioni ec. e li dà una „ corona, o li sette Salmi, „ o meno ancora. Perciò „ i penitenti subito ritor„ nano al vomito: che fa „ il Confessore pensasse che „ ha da render conto a Dio „ di quella anima, stari„ un poco più sopra di se„ Ascolti quel che dice il „ santo Concilio Triden„ no, sess. 14. c. 8. Debbo„ no, dice, i Sacerdoti de„ Signore, per quanto lo„ Spirito, e la prudenza„ lor detta, secondo la qua„ lità delle colpe, e pote„ dei penitenti, impor lo„ ro salutifere, e conveni„ voli soddisfazioni: acciò „ che se per sorte chiudono „ gli occhi a i peccati, e „ più indulgentemente trat„ tano il lor penitenti, im„ ponendo loro per gravis„ simi delitti leggerissime „ cose da fare, non siano fat„ partecipi delli peccati de„ gli altri.

„ Hæc sunt sacri Concilii „ verba. Et ita Confessarius, „ qui sine justa & legitima „ causa, pro multiplicibus „ & gravissimis peccatis, „ leves pœnitentias injun„ git, suæ obligationi non „ facit satis. Antiqui Ca„ nones pro aliquibus pec„ catis pœnitentias per se„ ptennium dureturas impo„ nebaat; & quamquam so„ lus Deus, cui dolor inter„ nus notus est, noverit et„ iam, quæ sit justa & pro„ portionata Pœnitentia cui„

„ Sin quì sono parole del „ Santo Concilio. Sì che „ Confessore, il quale sente „ giuste, e legittime cagio„ ni per moltissimi, e gra„ vissimi peccati dà piccio„ penitenze, non soddisfa „ all'obbligo suo. Li Cano„ ni antichi imponevano „ per certi peccati sette an„ ni di penitenza: e bene„ chè solo Iddio, che vede „ il dolore, e pentimento „ interiore, sappia, qual sia „ la giusta penitenza che si „ dovrebbe imponere a cia„ scu-

„ que peccatori imponenda: „ attamen debet Confessa„ rius prudenter conveniens„ tem Pœnitentiam injun„ gere, habito respectu ad „ qualitatem & quantitatem „ peccatorum, ad facilitatem, „ cum qua committi solent, „ ad dolorem qui in illorum „ confessione apparet, ad „ emendationis spem, & ad „ facultates pœnitentis; quia „ prudenter non ageret, qui „ amplas eleemosynas pau„ peri imponeret, aut mul„ ta jejunia rustico labora„ tori, aut disciplinas seu „ cilicia infirmo & debili „ injungeret.

„ Tertio advertant, rem „ utilissimam esse & a mul„ tis Confessariis in praxi „ observatam, absolutionem „ aliquoties suspendere seu „ differre, & injungere pœ„ nitenti, qui sæpius in ea„ dem peccata relabitur, „ ut ad Confessarium redeat, „ & interim aliqua opera „ satisfactoria exerceat, quæ „ illum cautiorem reddant „ ad cavenda peccata, quæ „ sæpius committere solitus „ est, & præsertim si car„ nal a sint. Quia autem id „ sæpius non fit, multi „ numquam emendantur, „ imo statim post absolutio„ nem (si tamen illam con„ sequantur) ad vomitum „ redeunt, etiam hac ipsa „ die, aut saltem intra bre„ ve tempus; unde valde „ dubitari potest, quod in„ ternæ propriæ dispositio„ nis culpa, gratiam non „ receperint, quæ vires sub„ ministrat ad resistendum, „ saltem per notabile tem„ pus, peccatis. Sed hi sta„ tim in peccata recidunt, „ & sæpius sine ulla gravi

„ Terzo, avvertiscano, che „ è cosa utilissima, e isperi„ mentata da molti Confes„ sori, il sospendere alle „ volte la assoluzione, e far „ ritornare il penitente, che „ tante volte ricasca nelli „ medesimi peccati, e far„ li fare fra tanto alcu„ ne penitenze, che lo „ ajutino ad emendarsi da „ quei peccati, nei quali „ casca tanto spesso, e mas„ simamente essendo carna„ li. E perchè questo non „ si fa, molti non si emen„ dano mai, anzi subito che „ sono assoluti (se pur ri„ cevono la assoluzione) „ ritornano al vomito ancor „ lo istesso giorno, ovvero „ poco dopo; dal che si può „ dubitare, che non abbia„ no ricevuta, per lor mala „ disposizione, la grazia, „ che dà forza per resistere „ (almeno per qualche tem„ po notabile) alli peccati. „ Ma questi ritornano subi„ to alli peccati, e molte „ volte senza grave tenta„ zione, anzi da se stessi la „ procurano. Però è bene

„ farli

„ tentatione, imo eam ex
„ propria sponte perquirunt
„ & procurant. Ideo conve-
„ nit talibus imponere, ut
„ redeant, quo cautiores red-
„ dantur.

„ Objicietis forte, illos ad
„ Tribunal Confessionis non
„ redituros? Sibi imputent;
„ signum est, illos non
„ fuisse contritos, aut re-
„ cte dispositos. Objicie-
„ tis, illos facile alios Con-
„ fessarios, qui eos statim
„ absolvant, inventuros?
„ Nihil id vestra interest,
„ hi Confessarii rationem
„ coram Deo reddunt de
„ peccatis, quæ ob ipsorum
„ laxitatem, & indulgen-
„ tiam, pœnitentes com-
„ mittere solent. Crudeli-
„ tatis merito arguitur Me-
„ dicus, qui ne infirmum
„ contristet, forti remedio,
„ & ferro, quando opus
„ est, non utitur; &
„ multo etiam in pari
„ casu crudelior est Confes-
„ sarius.

„ Quarto, attente admo-
„ dum perpendant, cui Sa-
„ cram Communionem con-
„ cedant; quia certe gra-
„ vissimum malum est, &
„ abusus vere intolerabilis,
„ illis Communionem per-
„ mittere, aut Missæ cele-
„ brationem, qui continuo,
„ & sine emendatione, in
„ fœtidæ libidinis luto in-
„ voluti remanent: attamen
„ multi sunt, quibus con-
„ suetum est, ut pluries in
„ qualibet hebdomada in
„ peccata carnalia prolaban-
„ tur; & tamen volunt qua-
„ libet hebdomada, aut sal-
„ tem intra quindecim dies,
„ Communionem percipe-
„ re, quia scilicet ita sunt
„ assueti. Et hi ita insensi-
„ biles & stupidi fiunt, ut

„ farli tornare, acciocchè
„ stiano più sopra di se.

„ Direte forsi, che non
„ torneranno alla Confessio-
„ ne? Lor danno: è segno
„ che non erano contriti, o
„ disposti. Direte che tor-
„ neranno altri Confessori,
„ che subito senza altro li
„ assolvino? Lasciateli fare,
„ essi renderanno conto de
„ i mali, che li penitenti,
„ per esser essi tanto larghi,
„ commettono. E' crudele
„ il Medico, che per non
„ contristar lo infermo, non
„ adopera l' unguento forte,
„ ed il ferro, quando biso-
„ gna, così molto più il
„ Confessore.

„ Quarto, avvertiscano
„ ancora molto bene, a chi
„ concedono la Comunione;
„ perchè il lasciar comuni-
„ care, o dir Messa a Per-
„ sone, che di continuo
„ stanno involte nel fango
„ della puzzolente libidine
„ senza emendazione, è
„ una pessima cosa, ed abu-
„ so intollerabile. E pure
„ sono molti, che non la-
„ sceranno passare settima-
„ na senza incorrervi più
„ volte, e pur si vorranno
„ comunicare ogni otto, o
„ quindici giorni; per aver
„ presa questa usanza. Li
„ quali si riducono ad una
„ insensibilità, e stupidezza
„ di mente, tal che non
„ conoscono il misero stato,
„ in

„ penitus non agnoscant,
„ aut percipiant miserandum
„ plane statum, in quo
„ versantur; & licet prius
„ ad sanctissimam Euchari-
„ stiam in timore & tremo-
„ re reverenter accederent,
„ procedente tempore, sine
„ timore, sine reverentia,
„ & sine ulla devotione ac-
„ cedunt; id autem facile
„ conjici potest ex eo, quod
„ aliquando hac eadem die,
„ aut saltem intra breve
„ tempus, redeunt ad vo-
„ mitum, & peccata carna-
„ lia denuo committunt;
„ quod valde horrendum &
„ formidabile est.

„ in che si trovano, e come
„ prima andavano al SS.
„ Sacramento tremando di
„ paura, e riverenza, poi
„ vi vanno senza timore,
„ senza rispetto, e senza
„ divozione alcuna. Il che
„ si può vedere da questo,
„ che alle volte ancora lo
„ istesso giorno, o poco do-
„ po, ritornano al vomito
„ del peccato carnale; co-
„ sa veramente orrenda, e
„ spaventevole.

„ *Patris Emerici de Bonis*
„ *Societatis Jesu, præ-*
„ *clarissima profertur sen-*
„ *tentia, de abusibus qui*
„ *in usu sacræ Commu-*
„ *nionis admittuntur.*

„ Trattato del SS. Sacra-
„ mento dello Altare, e
„ del modo di riceverlo
„ fruttuosamente. Compo-
„ sto dal P. Emerico de Bo-
„ nis della Compagnia di
„ Gesù. In Roma, appres-
„ so il Baba 1595.

„ DUos magnos abusus,
„ inquit, in frequenti
„ sumptione Sacrosanctæ Eu-
„ charistiæ invenio, & fa-
„ xit Deus, ut cito tollan-
„ tur.

„ Primus est quorumdam
„ hominum, quibus nulla
„ Hebdomada præterit, quin
„ semel aut sæpius luxuriæ
„ spurcitiis se contaminent;
„ qui tamen octonis quibus-
„ que diebus sanctissimo
„ Christi corpore pasci po-
„ stulant. Sunt & alii, qui
„ etsi rarius peccent, iis
„ tamen diebus quibus con-
„ suevere, ad Sacram Eu-
„ charistiam, quamvis re-

„ Abusi di alcuni intorno
„ al comunicarsi spesso c.
„ 19.

„ Io ritrovo due abusi
„ grandi intorno alla fre-
„ quenza del SS. Sacramen-
„ to, i quali piacesse a Dio
„ che fossero una volta le-
„ vati in tutto, e per tutto.

„ Il primo è di alcuni,
„ che mai non lasciano pas-
„ sar settimana, che non
„ pecchino una, e più volte
„ carnalmente, con tutto ciò
„ si vogliono comunicare
„ ogni otto giorni. Altri
„ sono che peccano più di
„ rado, ma si vogliono co-
„ municare ne i loro gior-
„ ni deputati, e benchè ab-
„ biano peccato di fresco.

„ con-

„ center in peccatum lapsi,
„ accedere velint.

„ Primorum abusus error-
„ que maximus est, quod
„ non satis cogitent, quam
„ infame & turpe vitium,
„ carnis illius virgineæ, hu-
„ manitatis sanctissimæ, &
„ Divinitatis augustissimæ,
„ quam hoc sacramento su-
„ scipimus, munditiei atque
„ puritati adversatur: cujus
„ si vere dignitatem, & ex-
„ cellentiam pernoscerent,
„ aut in viam redirent, &
„ mutarent mores: aut non
„ tam sæpe, imo numquam
„ tremendum Sacramentum
„ sumere auderent, nisi
„ forte aliqua Ecclesiæ lege
„ obstricti, quæ tamen ne-
„ minem Sacro-sancta illa
„ Mysteria, nisi in Paschate,
„ percipere adigit, quæque
„ semper rite paratos poscit.

„ Et tamen reperiuntur
„ homines adeo audaces, seu
„ potius tam perfrictæ fron-
„ tis, ut sæpe sine ulla vitæ
„ emendatione, carne Chri-
„ sti vesci non abhorreant;
„ quod si Confessarius a
„ Communione, ut decet,
„ removere velit, irascun-
„ tur, & scrupulosum vo-
„ cant; nec verentur cum
„ illo contendere, causati,
„ alios esse Confessarios con-
„ tra sentientes, & ad san-
„ ctam Synaxim accedere
„ permittentes: & si quo
„ sunt animi statu ad Cæ-
„ lestem mensam accedere
„ piaculum esset, futurum
„ esse, ut non afficerentur
„ illa suavitate, illaque læ-
„ titia, quam sentiunt. De-
„ nique nisi cælesti illo pa-
„ ne alerentur, fore ut cre-
„ brius in peccata laban-
„ tur; & si fides illis sit
„ adhibenda, id saltem e-

„ Lo error dei primi è
„ grandissimo, poichè non
„ considerano, quanto sia
„ contrario questo vizio
„ infame e disordinato alla
„ purità, nettezza, e candi-
„ dezza di quella carne vir-
„ ginale, di quella anima
„ santissima, e di questa Di-
„ vinità eminentissima, che
„ si riceve nel SS. Sacra-
„ mento: perchè se da do-
„ vero penetrassero la sua
„ grandezza, ed eccellenza,
„ si emenderebbono, e mu-
„ terebbono vita, ovvero
„ non avrebbon ardire di
„ riceverlo così spesso: anzi
„ nè pur mai se non fossero
„ astretti dal precetto della
„ Chiesa, la quale non ob-
„ bliga nessuno a comuni-
„ carsi fra l'anno.

„ Nondimeno si trovano
„ alcuni tanto arditi, anzi
„ per dir meglio tanto sfac-
„ ciati, che non si vergo-
„ gnano di comunicarsi spes-
„ so senza emendazione al-
„ cuna e se il Confessore
„ non vorrà loro conceder
„ la Comunione, come ve-
„ ramente non debbe, si
„ adireranno, e diranno,
„ che egli è uno scrupoloso,
„ e vorranno disputar con
„ esso lui con dire, che al-
„ tri Confessori danno licen-
„ za: che se facessero male
„ a comunicarsi, Iddio non
„ gli darebbe consolazioni
„ e gusti spirituali come
„ fa, e che se non si co-
„ municassero, cascherebbo-
„ no molto più spesso nel
„ peccare: si che, come
„ essi dicono, almen cava-
„ no questo frutto di pec-
„ car manco.

„ mo-

„ molumenti a Communio-
„ ne percipiunt, quod ra-
„ rius peccant.

„ Ego vero, etsi nemini
„ legem præfinire velim,
„ non mihi videor prave
„ sentire, qui tales homi-
„ nes ad sacram Synaxim
„ male præparatos putem,
„ cum ipsi tam cito, tam-
„ que frequenter ad suas
„ impuras libidines redeant:
„ timendumque valde esse,
„ ne indignæ Communio-
„ nis, & infandi sacri-
„ legii periculo se expo-
„ nant: quia crebri in
„ easdem culpas relapsus,
„ debitam præparationem
„ defecisse testantur. Nam
„ si nullum adversus vim &
„ efficaciam Sacramenti obi-
„ cem ponerent, effectus
„ ejus proculdubio conse-
„ querentur; quorum unus
„ est, ut eos qui digne su-
„ munt, castos faciat, quo-
„ niam multum cupiditatem
„ minuit, quæ sit fracta &
„ coercita, facile vinci su-
„ perarique potest quod
„ nunc in multis cernitur,
„ qui cum ante luxuriæ vi-
„ tio deditissimi essent, po-
„ stea cælesti cibo sæpe re-
„ fecti, castitatem coluere;
„ qui si pravam in melio-
„ rem vitam mutavere,
„ quidni illi quoque idem
„ possint? Sed vultis scire,
„ quid sit, quamobrem non
„ faciant? quia nolunt.
„ Quapropter a Communio-
„ ne arcendi sunt; unde
„ qui secus facit, panem
„ filiorum dat canibus, &
„ margaritas projicit ante
„ porcos; quod a Jesu
„ Christo Domino nostro
„ expresse prohibetur.

„ Io senza dar sentenza
„ definitiva, dirò quel che
„ sento, e non penso di
„ sentir male: cioè, che
„ questi tali mi pajono
„ molto mal-disposti per
„ comunicarsi: poichè ri-
„ tornano tanto presto, e
„ tanto spesso, al vomito
„ del peccato della puzzo-
„ lente, e carognosa car-
„ ne, e mi dubito, che
„ non si mettano a peri-
„ colo assai probabile di ri-
„ cever indegnamente la
„ Comunione, e di far un
„ sacrilegio: perchè quel con-
„ tinuo recidivo mostra, che
„ non erano disposti, con ciò
„ sia che se il Sacramento
„ non trovasse impedimento
„ essendo di tanta virtù, ed
„ efficacia, causerebbe i suoi
„ effetti, l'uno dei quali è
„ render casti quelli, che
„ degnamente lo frequenta-
„ no, perciocchè sminuisce
„ la concupiscenza, la quale
„ sminuita, facilmente si
„ può superare, come si vede
„ chiaramente in tanti altri,
„ che vivono castamente,
„ benchè prima di frequen-
„ tarlo fossero carnalissimi.
„ Ora come questi si sono
„ ajutati, e mutati, perchè
„ non potrebbono far ancora
„ essi il medesimo? Volete,
„ che io vi dica la causa,
„ perchè non lo fanno? La
„ causa è perchè non voglio-
„ no. Or se così è, non si
„ deve conceder loro permo-
„ do alcuno la Comunione:
„ poichè questo sarebbe un
„ dar il pane de' figliuoli a ca-
„ ni, e gittar le margarite a-
„ vanti a porci, il che è proi-
„ bito da Cristo nostro Sign.

„ Quam-

„ Quamobrem Confessarii „ & directores diligentius „ attendere sibi debent, ut „ ne judiciorum Dei experiantur acerbitatem, qui „ dispensari tam pretiosi „ thesauri accuratam ab iis „ rationem reposcet: ipsi „ secum reputent, indulgentia illa, & nimia facilitate „ indignos ad Communionem „ admittendi, multos ea „ duritie eoque animo stupore erga res divinas obviguisse, ut ne quidem „ status illius miserrimi, in quo torpent, sensum habeant salutarem. Quo fit, ut cum prius timentes & „ venerabundi ad augustissimum Sacramentum accederent: jam id absque „ timore, veneratione, & „ pietate suscipiant. Quod „ inde manifestissime patet; „ quod nonnumquam eodem die ad suas sordes „ revertantur; quod horrendum dictu & Angelis „ ipsis detestabile, quodve „ valeat Soli tenebras offundere, terram tremefacere, elementa permiscere.

„ De his quoque idem „ sentio, qui postero, tertio, aut quarto die, „ quam Eucharistiam sumpserunt, idem quod antea „ peccant; aut qui pridie, „ nudiustertius, aut quartus ante peccaverant, ita „ ut vix a peccato uno „ die, biduo, vel triduo „ per hebdomadam se abstineant; qui tamen die „ Dominico ad sacram Synaxim admitti flagitent.

„ Quantum ad id quod „ dicunt, alios Confessarios esse, qui eos sic affectos a Communione non

„ Però il Confessore dee „ avvertire molto bene quel „ lo che fa, acciocchè non „ ne abbia da render conto „ a Dio, per aver dispen„ sato malamente un teso„ ro così prezioso, e così „ divino, e sappi, che que„ sta indulgenza ha ridotto „ molti ad una certa insen„ sibilità delle cose di Dio, „ ad una stupidezza di men„ te, che essi non si ac„ corgono del miserabile sta„ to, ne quale si trovano, „ e così come prima and„ vano al SS. Sacramento „ tremando di paura e ri„ verenza, ora vi vann„ senza timore, senza ri„ spetto, e senza divozione „ alcuna. Il che si può „ veder da questo, che al„ le volte ancor l' istesso „ giorno della Communio„ ne ritornano al vomito „ del peccato, cosa vera„ mente da far stupire gli „ Angeli, oscurare il sole, „ tremar la terra, e con„ fondere tutti gli elemen„ ti.

„ Il medesimo dico „ quelli, che peccano „ giorno seguente, il ter„ ed il quarto, e di quel„ che hanno peccato il gio„ no precedente, e l' altro „ sì che a pena lascierà„ no di peccar un giorno „ o due, o al più tre la „ settimana, e pur si ar„ ranno communicar la do„ menica.

„ E questo basti per ri„ sposta di quello che dico„ no, che altri Confessori „ li lasciano comunicare „ ar-

„ arceant, sat erit respon„ dere, nolle mihi Deo talium Confessariorum agendi rationem esse præ„ standam.

„ Non quidem ignoro, „ fuisse præteritis sæculis, „ & etiam nunc esse viros, „ & piissimos & doctissimos, qui utile sæpe esse, „ & aliquando necessarium „ censeant talibus absolutionem denegare, hoc freti, quod veræ contritionis, ne quidem attritionis „ signa ulla ostendant, sine „ qua nemo absolvi potest, „ & absolvi sacrilegium est: „ qui etiam sanctæ Resurrectionis tempore, eos „ qui ante paucos dies crimen aliquod admiserint, a „ Communione suspendunt; „ continentiam aliquandiu „ ante servare jubentes, „ quam tremenda adire Mysteria sinantur; tam crebris, tam facilibus in „ peccata lapsibus, merito „ suspicionem ingerentibus „ Confessario, deesse illis „ veram attritionem, sine „ qua non solum possunt, „ sed etiam debent illos fine absolutione remittere.

„ Utilissimum ergo contra relapsum remedium „ est, & frequenti experientia confirmatum, ut per „ aliquod tempus iis hominibus absolutio differatur, „ quo victu, cultuque aspe„ riori, antequam ad Communionem accedant, se „ præparent. Sunt enim, „ qui postquam innumera „ crimina, & horrenda scelera Sacerdoti patefecerint, sequenti, aut tertio „ die carne, & sanguine „ Christi Domini non timeant refici. Quod sane

„ ed io dico, che non vorrei aver a render conto „ di tali Confessori.

„ So bene che sono state, e sono oggi di molte persone letterate, e „ religiose le quali tengono, che a questi tali sia „ bene molte volte il negar loro la assoluzione: „ e che sia alle volte ancora necessario, per non „ mostrar essi alcun segno „ di vera contrizione, nè „ di attrizione, senza la „ quale non si può dare la „ assoluzione, e riceverla „ sarebbe sacrilegio.

„ Nè manco la danno la „ Pasqua, se hanno peccato di fresco, ma lasciano passar alcuni giorni di „ continenza; perchè questo tanto frequente recidivo, senza alcuna mutazione, ed emenda, è „ bastante a far dubitare il „ Confessore, che non abbia manco vera attrizione; ed in tal caso può, „ anzi dee negar la assoluzione.

„ Ed è poi utilissimo, „ ed esperimentato rimedio „ contra il recidivo, il sospendere, e differire la „ assoluzione a questi tali, „ acciò che faccian qualche poco di penitenza „ prima di andare a ricevere il Santissimo Sacramento: perchè uno si „ confesserà di moltissimi, „ e gravissimi peccati, e „ con tutto ciò si vorrà comunicare il giorno seguente, ovvero l' altro. „ Il che ordinariamente „ non si dee permettere,

„ non est permittendum ; „ quoniam qui habitum peccati contraxit ; non sine „ magna violentia resipiscere, magnaque animi contentione excitare in se „ salutiferum peccatorum „ suorum dolorem valet.

„ Quemadmodum arbor „ annosa non unico ictu „ dejicitur, nec vas aliquo „ tetro liquore imbutum, „ si semel frigida aqua abluitur, odorem amittit, „ sed opus est, ut diu in „ cinere, & lixivio fervescat ; eadem quoque agendi ratione erga illos „ omnes utendum est, qui „ tam sæpe ad sua peccata „ recurrunt : subeant post „ expositа, expansaque flagitia, pœnarum, & laborum genera, quibus „ sentiant, doleant, & detestentur præteritas culpas : quod quia ab illis „ non exigitur, cito suum „ vomitum resorbent.

„ Multi Confessarii pii, „ prudentesque testantur, „ innumeros homines, qui „ peccatis prius obstricti erant, quod eam rationem „ tenuissent, dilataque absolutione sepius ad Tribunal, ut animi statum „ identidem aperirent, illis „ redire jussissent, imposita „ interim delictorum pœna, pristinos mores in „ melius mutavisse, & magno gaudio, magnoque „ deinceps in virtute progressu, infandam peccati „ consuetudinem abjecisse.

„ Durum equidem, & grave primo lapsis videbatur, „ toties sine absolutione, & „ piacularibus pœnis onerates remitti ; verum multi „ postea severitatis illius fru-

„ perchè l' uomo mal avvezzo, e mal abituato „ non può, senza grande „ sforzo, ridursi alla divozione, nè a sentir vera „ compunzione, dispiacer, „ e dolore de i peccati „ commessi.

„ Come un albero grosso non si taglia in un „ colpo, nè un vaso puzzolente perde la puzza „ con una risciacquata di „ acqua fredda : ma bisogna farlo bollir molto „ bene nella cenere, e liscia, o ranno ben forte. „ Così bisogna far con questi tali, cioè disporli per „ mezzo di penitenze alla „ cognizione, dolor, e detestazione de i peccati „ passati. E perchè questo „ non si fa, ritornano subito al vomito.

„ E molti Confessori religiosi, e prudenti testificano, che con questo „ mezzo di differir la assoluzione, e farli ritornar „ più volte, e farli far prima qualche penitenza, „ molti si sono emendati, „ e diventati continenti, „ lasciando in tutto, e per „ tutto quella maledetta „ consuetudine di peccare „ con loro grandissima consolazione, e frutto spirituale.

„ E sebbene quando erano mandati via senza as„ soluzione, e gli era ordinato, che facessero quelle penitenze, pareva loro duro : pur dipoi si

„ ctum

„ ctum, & utilitatem experti, gaudentes, & ut de „ se optime meritis gratulantes rediere, futurumque fatentes fuisse, ut nisi „ ejusmodi austeritate essent „ cohibiti, laudabiliorem „ vitam nunquam instituerent. Magno procul dubio dolore, dum Chirurgus humorem pungit, ægrotus afficitur sed sanatus gratias agit, mercedemque pro beneficio rependit largius.

„ Si Confessarii majorem „ severitatem adhiberent, „ multo major, frequentiorque pravorum hominum emendatio consequeretur, non iisdem semper „ criminibus obnoxios homines cerneremus, neque „ subinde, ut faciunt, Confessarios mutarent, ut aliquem tandem inveniant „ mollem, facilemque, „ qui leves imponat pœnitentias, & sinat eos, quoties libuerit, etiam moribus immutatis, ad Eucharisticam mensam accedere ; quem deinde inventum, tamquam periculosissimum prædicant ; cæterosque, qui perversorum morum, institutorumque mutationem exigunt, tamquam incommodos, scrupulosos, humanaque fragilitate nimium duros, reprobant, „ non sicut illi, qui faciles „ sunt, molles, & infirmitati eorum condescendentes.

„ Sed miseri illi animarum rectores non cernunt, pravos homines in „ vitiis suis propterea sua „ indulgentia detineri, atque in pristina peccata

„ rallegravano, e ringraziavano il Confessore di „ quanto aveva fatto con „ essi loro, confessando, „ che mai si sarebbono emendati, se non avesse „ fatto così. E non è dubbio alcuno, che dispiace „ allo infermo, quando il „ Chirurgo taglia la postema ; ma vedendosi poi „ guarito, lo ringrazia, e „ lo paga molto bene.

„ Sì che se tutti i Confessori stringessero la ma„ no, si vedrebbe più e„ mendazione ne' penitenti, „ e non resterebbono sem„ pre carichi de i medesi„ mi peccati, nè mutereb„ bono tanti Confessori, „ quanti fanno, cercando „ un Confessore largo, che „ non li riprenda, che li „ dia piccole penitenze, li „ lasci comunicar ogni vol„ ta che vogliono, benchè „ non si emendino, e quello „ tengono per il miglior „ Confessor del Mondo, e „ dicono degli altri, i qua„ li ricercano la mutazione „ della vita, che sono fa„ stidiosi, e scrupolosi, e „ che non hanno compas„ sione alla fragilità uma„ na, come hanno li tali, „ e tali, che sono facili, „ piacevoli, e buoni com„ pagni.

„ Ma non si accorgono i „ meschini, che questa lar„ ghezza li fa perseverar „ ne' peccati, e ritornar „ subito al vomito. Non è „ compassione, ma crudel-

„ relabi. Medicus, qui, „ ne moleſtus ſit ægroto, „ vulnus gangræna vitiari „ ſinit, quod, ſi validum „ unguentum, ignem et„ iam, aut ſcalpellum ma„ ture adhibuiſſet, ſanari „ potuerat, non miſeri„ cors, ſed crudelis habe„ ri debet. Idipſum tam „ multis peccatorum reis „ ob nimiam Confeſſario„ rum lenitatem, & indul„ gentiam accidit.

„ Offeret ſe aliquis, cu„ jus ad expianda peccata, „ multis diebus jejunia, & „ cilicia eſſent imponenda, „ huic ſemel Roſarii pre„ ces, aut ſeptem Pœni„ tentiæ Pſalmi recitandi „ imponentur, aut aliquid „ minus: & quoniam illæ „ pœnæ non ſunt moleſtæ, „ ſit, ut illi cito ſuis ſe „ rurſus criminibus inqui„ nent. Quod ſi illi Con„ feſſarii ſerio perpende„ rent: rationem Deo de „ illis hominibus ſibi red„ dendam eſſe, multo im„ penſius ſibi cauturos eſſe „ exiſtimo.

„ tà, quella del Medico, „ che per non diſpiacer al„ lo infermo, laſcia marcir „ la piaga, che ſarebbe „ guarita, ſe aveſſe adope„ rato unguento forte, ov„ vero il ferro, ed il fuo„ co. Così avviene a molti „ penitenti per la troppa fa„ cilità de' Confeſſori.

„ Sarà uno che meriterà, „ molti digiuni, e diſci„ pline, e li daranno una „ volta la corona, ovvero „ i ſette Salmi: e manco „ ancora; e perchè queſti „ non cuociono, però ri„ tornano ſubito al vomi„ to: i quali Confeſſori, „ ſe penſaſſero, che hanno „ da render conto a Dio di „ queſte anime, ſtarebbo„ no più ſopra di ſe. Pe„ rò aſcoltino quello, che „ dice il Conc. Trid. ſeſſ. „ 14. c. 8. Debbono dun„ que i Sacerdoti del Si„ gnore, per quanto lo ſpi„ rito, e la prudenza loro „ detterà, ſecondo la qua„ lità delle colpe, e po„ ter de i penitenti, im„ por loro ſalutifere, e „ convenevoli ſoddisfazio„ ni, acciocchè ſe a for„ te chiudono gli occhi a „ i peccati, o più indul„ gentemente trattano i lo„ ro penitenti, imponen„ doli per graviſſimi delit„ ti leggieriſſime coſe da „ fare, non ſiano fatti „ partecipi de i peccati de„ gli altri. Sin qui ſon pa„ role del Santo Conc. S. „ Gregorio chiama falſa pe„ nitenza la minore di „ quella che conviene.

„ In

„ In c. Falſas, de Pœn. „ diſt. 5. Non perchè fac„ cia la Confeſſione nul„ la, ma perchè può in„ gannar il penitente, „ penſando per quella di a„ ver ſoddisfatto a pieno. „ Lo Abulenſe qu. 49. ſu„ per cap. 18. Matth. di„ ce, che il Confeſſore pec„ ca, ſe impone penitenza ſenza debita conſide„ razione delli peccati. „ Ed Adriano 4. dice, che „ il Sacerdote non ha da „ condonare le offeſe fatte „ contra Dio, ſenza gran „ prudenza, e penitenza. „ E Maggiore in 4. diſt. „ 20. dice, che non è co„ ſa da vero amico, dar „ piccole penitenze; ſic„ chè il Confeſſore, il „ quale, ſenza giuſte, e „ legitime cauſe, per mol„ tiſſimi e graviſſimi pec„ cati da piccole penitenze, non ſoddisfa allo ob„ bligo ſuo.

„ Li Canoni antichi im„ ponevano per certi pec„ cati gravi: ſette anni di „ penitenza. E benchè ſo„ lo Iddio, che vede, il „ dolor, e pentimento in„ teriore, ſappia, quale ſia „ la giuſta penitenza, che „ ſi dovrebbe imporre a „ no; nondimeno il Con„ feſſore dee con prudenza „ vedere di darli penitenza che convenga; aven„ do riſguardo alla qualità, „ e quantità dei peccati, „ alla facilità con che ſi „ commettono; al penti„ mento con che ſi con„ feſſano, ed alla ſperanza „ della emendazione, ed a „ quello, che può fare il „ penitente; perchè dar „ groſſe limoſine al pove-

„ Quod isti dicunt, se gaudia, suavitatemque, cum „ Eucharistiam sumunt, experiri, ausim affirmare, „ id valde suspectum, & erori esse obnoxium, illosque animi motus ab „ alia causa, quam a sumpto Corpore Christi, „ proficisci posse, aut aliquam dæmonis fraudem „ subesse, non autem a vera pietate provenire. „ Turcæ namque, cum suum Mahometem colunt, „ aut de eo sermonem audiunt, tam magno, tamque suavi animi affectu „ commoventur, ut etiam „ erumpant in lacrymas; „ quod tamen vel divinitus „ immissum gaudium, aut „ veræ pietatis affectum nemo dixerit.

„ Sancti Patres Eremitæ, „ eum qui per somnum, malì dæmonis fraude, quamvis non sua culpa, quid „ impuræ libidinis passus „ fuisset, ad sacram Synaxim accedere non sinebant: „ quomodo putatis arcituros „ fuisse eos, qui tam libenter, ac tam sæpe in peccatum relabuntur? Non „ est dubitandum, quin a sancta Communione eos penitus fuissent excluduri.

„ Id modo expendendum „ restat, quod dicunt, nisi „ cælesti carne crebro reficerentur, se frequentius „ in peccata lapsuros. Quibus respondendum est, ad „ id Eucharistiæ Sacramentum non fuisse institutum, ne tam sæpe horro, molti digiuni al lavoratore, e discipline e cilicj allo infermo, e debole, non sarebbe prudenza.

„ A quello poi, che dicono della consolazione „ spirituale, che Dio dà „ loro, rispondo, che „ ancora in questo ci può „ essere inganno grande; „ e può essere, che non „ venga dalla Comunione, „ ma da altra causa, ovvero che sia illusione del „ demonio, e non vera „ divozione; imperocchè „ ancora i Turchi pensando a Maometto, o sentendone ragionare, piangono per tenerezza di „ cuore, e pur niuno dirà, „ che quella sia vera divozione, o consolazione „ spirituale.

„ I Santi Padri dell' Eremo non permettevano, „ che colui che aveva patito polluzione dormendo, „ si comunicasse il giorno „ seguente, benchè fosse stato senza sua colpa: che „ vi pensate, che avrebbono fatto con questi tali, „ che peccano così alla libera, e tanto spesso? certo è, che gli avrebbono „ esclusi in tutto, e per tutto dalla santa Comunione.

„ Resta ora da vedere „ quello che dicono, che „ peccherebbono più che „ non fanno, se non si „ comunicassero spesso. Al „ che rispondo, che il Sacramento non fu isti-

„ mines peccata committerent; quamvis id quoque, vel etiam quid præstantius digne sumentibus „ præstet; sed ut sit illis „ esca cœlestis, qua ad virtutis culmen promoveantur. „ Illi autem divino cibo „ non aluntur; quandoquidem vita cœlesti nihil cum „ carne commune est, cui „ ita serviunt, ut aliter vitam se instituere non posse, ipsimet affirment.

„ Venio jam ad eorum „ errorem, qui non hebdomadibus singulis quidem, „ sed semel, aut bis quibusque mensibus, ad Sacram Communionem accedunt, eo quod sodalitio, aut societati alicui „ nomen dederunt, quæ „ diebus quibusdam Sacrosanctam Eucharistiam percipere statuit; qui licet „ non ita frequenter in „ peccata libidinis incidant, „ si tamen pridie, aut nudiustertius eo se turpi crimine polluerint, abstinere a sacra mensa nolunt. Ne, inquiunt, si „ non faciamus, aliis malo exemplo simus, & offensioni. Quod est humanis rationibus potius, „ quam veræ pietatis affectu Communionem sumere.

„ Idem quoque aulicis „ nonnullis familiare est, „ qui diebus quibusdam festivis, cum alioquin non „ sumerent Panem Eucharisticum, cum tota familia illum accipere solent:

tuito, perchè lo uomo peccasse manco (benchè faccia ancor questo „ effetto e maggiore ancora in quelli, che degnamente lo frequentano) „ ma per nutrirlo spiritualmente, e condurlo alla perfezione. Or questi tali „ non ricevono questi effetti, „ poichè sono tanto lontani dalla perfezione, nè „ si nutriscono spiritualmente, perchè la vita „ spirituale non ha che far „ con la carne, della quale eglino sono schiavi talmente, che dicono di non „ poter fare altro.

„ Vengo ora allo abuso „ di quelli, che non si „ comunicano ogni settimana, ma una, o due „ volte il mese, per essere „ di qualche compagnia, „ congregazione, o confraternità, che ha questo „ istituto: i quali ancora „ non peccano così spesso „ in questo peccato della „ carne; ma se per sorte „ saranno caduti il giorno „ precedente, o l'altro, si „ vorranno comunicare, „ con dire, che darebbono „ scandalo, non lo facendo. Sì che è più presto „ rispetto umano, che vera divozione.

„ Il medesimo suole avvenire a certi cortigiani „ in certi tempi, che i Padroni vogliono veder comunicare, tutta la famiglia, che altrimente non „ si comunicherebbono; ma

„ quod ideo faciunt, ut „ spectentur, & ne ab he„ ris suis ejiciantur, mini„ tantibus eos, quos vident „ ad sacram Synaxim raro „ accedere, domo sua eje„ cturos.

„ Quid de illis dicemus? „ Istis nonne permittenda „ Communio est?

„ Re, sicut diximus, po„ sita, multis diebus post „ patrata scelera, ob reve„ rentiam Sacrosancto My„ sterio debitam, cen„ seo, illos esse a Commu„ nione removendos, præ„ sertim cum nullo ad id „ faciendum præcepto ad„ stringantur.

„ Sed quid dicemus de „ offensione, & prætenso „ scandalo? Dico, quod ei „ possunt ipsi aliqua veri„ simili excusatione mede„ ri. Cæterum prudenti ali„ cui Confessario se com„ mittant, qui, quod facto „ opus sit, solerter digno„ scat, utrum satius fuerit „ cum ad Eucharistiam ad„ mittere, an offensioni „ locum dare, quæ num„ quam pœnitentem culpæ „ reum faciet.

„ Quoniam autem soda„ litii præfectus inquirere „ solet a sodalibus, cur ad „ Sacram Eucharistiam non „ accesserint, dicet, aliqua „ animi anxietate impara„ tum abstinuisse, aut non „ ita visum esse Confessa„ rio.

„ At si id causæ afferam, „ inquies, malam de me „ ingeram suspicionem. Re„ spondeo, quod si quid „ mali suspicetur, id im„ merito faciet, & teme„ rarii judicii culpa se ad„ per esser visti, lo fanno, „ acciocchè i Padroni non „ li tenghino per mali Cri„ stiani, o perchè non li„ caccino di casa, come „ hanno minacciato di far „ con quelli, che non si „ comunicheranno.

„ Che diremo di questi „ tali? deve si loro conce„ dere la Communione nel „ caso proposto, o no? Dico, „ che si hanno da far aspet„ tare molti giorni dopo il „ peccato per riverenza; „ poichè non vi è il pre„ cetto della Chiesa, che „ gli obblighi.

„ Ma che diremo dello „ scandalo? Dico, che a „ questo possono rimediar „ lor stessi con qualche ap„ parente scusa; per cui „ non si comunicano, e del „ tutto rimettersi nelle ma„ ni di un prudente Con„ fessore, il quale sappia giu„ dicare, che cosa sia me„ glio da farsi: o che si co„ munichi, ovvero che per„ metta questo scandalo, „ qual non è forsi, se non „ passivo.

„ E perchè il Prefetto „ della Congregazione suo„ le domandar la causa, „ perchè non si è comuni„ cato, potrà dire, che non „ era preparato bene per „ certi fastidj, che ha a„ vuto, ovvero che il Con„ fessore non gli ha volu„ dar la licenza.

„ Dirai, se io dico que„ sto, subito penserà male. „ Rispondo, che non ha „ ragione, nè causa di pen„ sarlo, e che farà un giu„ dizio temerario: perchè „ il Confessore può negar „ strin-

„ stringit. Potest enim Con„ fessarius cuilibet suorum „ pœnitentium, non modo „ ob lethalem culpam, sed „ nonnumquam ob levem, „ aut ut eum durius, exer„ cendæ patientiæ causa, „ habeat, aut ut leve ali„ quod vitium corrigat, „ aut ut eorum, quæ ad „ Dei cultum pertinent, „ magis solicitum faciat, „ aut quibusdam aliis de „ causis Communionem de„ negare: at in rebus du„ biis, debemus sentire de „ proximo in bonitate.

„ Si roges me, quamdiu „ ille homo removendus sit, „ & Communione privan„ dus? Respondeo, cum „ varia sint hominum ge„ nera, variæ occasiones, „ varia ad peccandum pro„ clivitas, atque facilitas, „ varius admissorum pecca„ torum dolor, diversa præ„ teritæ vitæ emendatio, „ cæteraque id genus, nul„ lam certam, & accura„ tam ea de re statui regu„ lam posse. Nam, exem„ pli gratia, non est tam„ diu removendus, qui ra„ ro peccat, quam qui fre„ quenter, quando æquales „ apparent dispositiones, & „ æquale emendationis pro„ positum.

„ Dico tamen, in univer„ sum multo satius esse fræ„ na cohibere, quam laxa„ re; quoniam semper cau„ sa, nimia illa facilitas „ fuit, & etiam nunc est, „ cur multi libentius in „ peccata cadant, & corri„ gere se negligant.

„ la Comunione ad uno, „ non solo per cose gravi, „ ma per leggiere ancora, „ o per mortificarlo, o per„ chè si emendi di qualche „ mancamento picciolo, o „ per farlo più sollecito al„ le cose del divin servi„ zio, o per altri simili ri„ spetti; e ognuno ha da „ pensare sempre il meglio, „ non il peggio.

„ E se dirai, quanto tem„ po si ha da far aspettare „ dopo il peccato? Rispon„ do, che non si può dar „ regola certa per la varie„ tà de i casi, delle perso„ ne, delle occasioni, del„ la inclinazione al pecca„ re, della facilità, con „ che si pecca, del penti„ mento, con che viene, „ della emendazione che „ suol fare, e altre cose „ simili: perchè uno che „ pecca rare volte, non si „ si ha da far aspettare „ quanto uno che pecca „ più spesso, se però nel „ resto sono pari, cioè nel „ pentimento, proposito, „ ec.

„ Dirò bene, che è me„ glio stringer la mano, „ che allargarla, perchè que„ sta facilità è stata, ed è „ causa, che molti caschi„ no più liberamente, e „ che non si emendino.

TRACTATUS SEPTIMUS.

DE

SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

CAPUT PRIMUM.

De nomine, definitione, institutione, materia, & forma hujus Sacramenti.

Quæst. 1. CUR hoc Sacramentum vocatur Extrema-Unctio?

Resp. Hoc Sacramentum, ait Catechismus Concilii Tridentini (*p.* 2.), „ idcirco Extremam Unctionem appellatum esse, quod hæc omnium Sacrarum Unctionum, „ quas Dominus Salvator noster Ecclesiæ suæ commendavit, ultima administranda sit. Quare hæc ipsa Unctio „ a Majoribus nostris Sacramentum etiam Unctionis infirmorum, & Sacramentum exeuntium dicta est: quibus vocabulis fideles in memoriam novissimi illius temporis facile redire possunt.“

Quæst. 2. Quid est Extrema-Unctio?

Resp. Est Sacramentum, quo fideles cum infirmi sunt, recipiunt remissionem reliquiarum peccatorum suorum; gratiam qua possint patienter ferre labores, & incommoda morbi, virtutem, seu vim, qua se disponant ad bene moriendum, aut sanitatis restitutionem, si ea sanitati animæ utilis sit. Hanc definitionem sequentibus quæstionibus plenius explicabimus.

Quæst. 3. Quisnam instituit hoc Sacramentum?

Resp. Christus Dominus noster, qui & cætera Sacramenta instituit; ut enim ait Concilium Tridentinum (*sess.* 14. *de Sacram. Unct. c.* 1.): „ Instituta est autem Sacra hæc Unctio infirmorum, tamquam vere, & propria „ Sacramentum novi Testamenti, a Christo Domino nostro, apud Marcum quidem insinuatum, per Jacobum „ autem Apostolum, ac Domini fratrem, fidelibus commendatum, ac promulgatum. „ Infirmatur, inquit, quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini; & Oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei.

Quæst. 4. Quænam est materia hujus Sacramenti?

Resp. Eam his verbis definit Concilium Tridentinum (*ibid.*): *Intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab*

ab Episcopo benedictum; Nam Unctio aptissime Spiritus sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat.

Quæst. 5. Specialis benedictio, qua utitur Ecclesia in hoc oleo infirmorum, est-ne de necessitate hujus Sacramenti?

Resp. Videtur esse de necessitate, ita ut si Presbyter infirmum periculose decumbentem ungeret oleo, vel non consecrato, vel per alium, quam per Episcopum, nullum penitus esset Sacramentum: & ratio est, quia quando Concilium Tridentinum definivit, oleum ab Episcopo benedictum, esse materiam Sacramenti Extremæ Unctionis, videtur tantum voluisse loqui de oleo benedicto in usum hujus Sacramenti, & non aliorum.

Quæst. 6. Quid agendum esset a Presbytero, qui per errorem usus fuisset in administrando hoc Sacramento, oleo Catechumenorum, aut Chrismatis?

Resp. Ex sancto Carolo (*Act. p.* 4. *Instruct. Extrem. Unct.*): „ Si per errorem Sacerdos aliud oleum, quam „ quod infirmorum est, ad ægrotum ungendum unquam „ adhibuerit, etiamsi Chrismatis, aut Catechumenorum „ sit; ut erratum emendet, olei sacri quod proprium infirmorum est, unctionem etiam adhibeat, tumque Sacramenti formam iteret.

Quæst. 7. Quid agere debet Sacerdos, cum non sufficit oleum consecratum ad unctiones perficiendas?

Resp. Ex Rituali Romano de Sacramento Extremæ-Unctionis: „ Si forte intra annum aliquo modo ita deficiat, ut sufficere non posse videatur; neque aliud benedictum haberi queat, modico oleo non benedicto in „ minori quantitate superinfuso reparari potest.“

Quæst. 8. Quare oleum Extremæ-Unctionis oportet esse benedictum?

Resp. Sanctus Thomas huic quæstioni respondet his verbis (*in suppl.* 3. *p. q.* 29. *art.* 1. *in corp.*): „ Potest „ autem triplex ratio assignari, quare exigitur materiæ „ sanctificatio in hoc Sacramento. Prima est, quia omnis efficacia Sacramentorum a Christo descendit; & „ ideo Sacramenta illa quibus ipse est usus, habent efficaciam ex ipso usu suo; sicut tactu suæ carnis vim regenerativam contulit aquis. Sed hoc Sacramento non „ est usus, nec aliqua corporali unctione; & ideo in omnibus unctionibus requiritur sanctificatio materiæ. „ Secunda causa est, propter plenitudinem gratiæ, „ quæ confertur, non solum ut tollat culpam, sed etiam „ reliquias culpæ, & infirmitatem corporis. Tertia est „ ex eo, quod effectus ejus corporalis, scilicet sanatio „ corporalis, non causatur ex materiæ naturali proprietate, & ideo oportet, quod hæc efficacia ei per sanctificationem detur.

Quæst. 9. Quænam est materia proxima hujus Sacramenti?

Resp. Ipsamet unctio, ut patet ex his Divi Jacobi verbis: *Ungentes eum oleo*. Et ut ait Concilium Tridentinum (*sess.* 14. *de Sacram. Extrem. Unct. c.* 1.): *Intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum; nam unctio aptissime Spiritus sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat.*

Quæst. 10. Quænam est forma hujus Sacramenti?

Resp. Idem Concilium ibidem affert: *Formam deinde esse illa verba: Per istam sanctam Unctionem, &c.* quibus utitur Presbyter in administratione hujus Sacramenti.

Quæst. 11. In quibusnam corporis partibus fieri debent unctiones?

Resp. Ut dicitur in Rituali Romano (*de Sacram. Extrem. Unction.*), „ Quinque vero corporis partes præ„ cipue ungi debent, quas veluti sensuum instrumenta „ homini natura tribuit; nempe oculi, aures, nares, „ os, & manus; attamen pedes etiam, & renes ungen„ di sunt; sed renum unctio in mulieribus, honestatis „ gratia, semper omittitur; atque etiam in viris, quan„ do infirmus commode moveri non potest. Sed sive in „ mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro re„ nibus ungi non debet. "

Quæst. 12. Quando unguntur oculi, aut aliæ partes geminatæ, sunt ne proferenda verba formæ super quamlibet figillatim?

Resp. „ Dum oculos, *inquit Rituale Romanum*, aures, „ & aliqua corporis membra, quæ paria sunt, Sacerdos „ ungit, caveat, ut alterum ipsorum inungendo, Sacra„ menti formam prius absolvat, quam ambo hujusmodi „ paria membra perunxerit. " Debet autem semper incipere unctiones per oculum dextrum, & per alia membra dextra, quando duplicia sunt.

Quæst. 13. Quid agendum est, cum ægrotus caret aliquo ex membris, in quibus unctio fieri debet?

Resp. In hoc casu, unctio fieri debet in parte corporis ei membro proximiori, eadem verba formæ proferendo. Verbi gratia, si ægrotus manum unam tantum habeat: unctio fieri debet in pugno vicino, *Mutilati*, inquit sanctus Thomas (*in 4. sent. dist.* 23. *q.* 2. *art.* 3. *quæst.* 3. *in corp.*), *inungi debent, quanto propinquius esse potest ad partes illas, in quibus unctio fieri debuerat: quia quamvis non habeant membra, habent tamen potentias animæ, quæ illis membris debentur; saltim in radice, & interius peccare possunt per ea, quæ ad partes illas pertinent, quamvis non exterius.* Verbi gratia, qui sine manibus natus foret, velle potest; & sic de aliis.

Quæst. 14. Manus debent-ne exterius, an interius inungi?

Resp. Manus vero, aut Rituale Romanum, *quæ vel in quibusdam infirmis interius ungi debent, Presbyteris exterius unguntur*. Et ratio est, quia scilicet in Ordinatione manus interior Presbyteri fuit uncta, & consecrata.

Quæst. 15. Unctio pedum debet-ne fieri in planta, aut superius?

Resp. Videtur, quod hæc unctio fieri debeat in planta pedum, quia hac præcipue parte utimur ad ambulandum?

Quæst. 16. Quid agendum est, si forte ægrotus decedat omnibus unctionibus non perfectis?

Resp. Ex eodem Rituali Romano: Si vero, dum inungitur infirmus, decedat; Presbyter ultra non procedat, & prædictas orationes omittat: quod si dubitet, an vivat adhuc, unctionem prosequatur sub conditione, pronunciando formam, dicens: *Si vivis, per istam sanctam Unctionem, &c.*

CAPUT II.

De Ministro hujus Sacramenti, & de iis quibus conferri debet.

Quæst. 1. Quisnam est Minister hujus Sacramenti?

Resp. Solus Sacerdos, juxta hæc Divi Jacobi verba, *Inducat Presbyteros Ecclesiæ*; nec alteri a Sacerdote, etiam in articulo necessitatis, competit hoc Sacramentum ministrare, ut definitum est in Concilio Tridentino (*sess.* 14. *de Ext. Unct. Can.* 4.) his verbis: *Si quis dixerit, proprium Extremæ-Unctionis Ministrum non esse solum Sacerdotem, Anathema sit.*

Quæst. 2. Potest-ne omnis Sacerdos licite ministrare hoc Sacramentum?

Resp. Solus proprius Sacerdos est verus & ordinarius Minister hujus Sacramenti, ut ait sanctus Carolus (*Act. p.* 4. *Instruct. Extrem. Unct.*). *Nec vero*, inquit, *tamen cuivis id ex sacris Decretis administrare licet; sed proprio Parocho, qui jurisdictionem habeat, aut alteri, cui ille superiorve ministrandi Sacramenti facultatem ex causa dederit.*

Et Concilium Mediolanense quintum (*Tit.* 1. *lib. Quæ pertinent ad Sacr. Extrem. Unct.*) ait: *Si porro impeditus, aut alias in mora est, mortisque periculum instat, tunc Sacerdos alius ministrat licite.*

Et in Clementinis, *de privilegiis, & excessibus privilegiatorum*. Capite *Religiosi*, sic habetur; *Religiosi qui Clericis, aut Laicis Sacramentum Unctionis Extremæ ministrare, non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, præsumpserint, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto per Sedem Apostolicam dumtaxat absolvendi.*

Quæst. 3. Quodnam est officium Parochi circa hoc Sacramentum?

Resp. Ut ait sanctus Carolus in Concilio Mediolanensi pri-

si primo: *Extremæ-Unctionis Sacramentum curet Parochus ut ægroto, dum integris est sensibus, adhibeatur.*

Et in Concilio Mediolanensi quinto dicitur: „ Parochus ad omnem hujus Sacramenti in tempore administrandi diligentiam, præterquam quod præcipue curæ „ suæ, quæ sanctæ solicitudinis plena est, officio valde „ admodum perpetuo excitetur, proposito etiam sibi „ exemplo sanctissimi Episcopi Malachiæ accendatur, „ qui tam vehementi animi dolore ex eo affectus est, „ quod culpa sua mulier quædam Sacramenti hujus gratia fraudata decesserit, ut totam noctem orando, gemendo, lacrymando consumpserit, lacrymarumque „ vi, quasi maximo imbre, pro oleo sancto quod non „ ministravit, mortuam persuaderi. Mane autem exaudivit Dominus sanctum suum, ita ut illa e morte tamquam e somno excitata, e lecto sese erigens, Sacramentum hoc ab eo acceperit, ac deinceps a morbo „ convaluerit.

Parochus, ut ait sanctus Carolus in Concilio Mediolanensi tertio, *Sacramento Extremæ-Unctionis ministrando, ægroto, cæterisque præsentibus explicet vim illius & utilitates, tum ad animæ salutem, tum etiam ad corporis valetudinem, si hæc ad æternam gloriam profutura sit.*

Deinde, ut dicitur in Concilio Mediolanensi primo; *Idem cum ad ungendum infirmum accesserit, diligenter eum consoletur, & hortetur, ut bono animo sit, & a cutionem ita se erigat, ut abjecto mortis metu, se a Deo in æternam requiem vocari gaudeat.*

Eminentissimus Cardinalis Denhoff monitum etiam salutare Parochis in Synodo præbet, his verbis (*Syn. Cæsenat. anno 1693. lib. 2. c. 7.*): „ Admonemus Parochos, ne Sacramentum hoc ministrare cunctentur „ ægris subita morbi vi adeo oppressis, ut nec peccata „ confiteri, nec Communionem sumere possint: ea tamen ratione, ut si illi aliquod contritionis signum dederunt, prius eis absolutionem impertiant; quod si „ vero non constet de aliquo contritionis signo, saltem „ testimonio aliorum, ministrent nihilominus Extremam-Unctionem, si æger pie, & Christiane vixerit, neque gravis subsit suspicio, eum esse in peccato „ mortali.

Monet præterea Illustrissimus Episcopus Aversanus, Innicus Caracciolus (*Syn. Aversana, anno 1701. p. 2. c. 7. n. 14.*, ut „ Sacramento hoc jam adhibito, sui muneris partes in eo desiderare nullatenus Parochi existiment: ideoque ne prætermittant infirmum sæpius invisere, eumque in extremis laborantes, ad bene in „ Domino moriendum disponere, sumptis ad hoc argumentis e Rituali, vel aliunde opportunioribus pro illius captu, ne imparatus, & sine ulla mortis cogitatione decedat. Et cum extremum agere spiritum, jamque „ agonizare cognoverint, eum in illo præsertim momento, „ unde pendet æternitas, ne deserant: sed in tanti plena „ periculi arena luctantem, in christiana fortitudine, & „ virtute confirment, perque reiteratas voces, & pias preces, ac orationes, quas jaculatorias vocant, ad vivaciores fidei, amoris Dei, doloris, contritionis, sanctæque spei affectus excitantes, assidue & tempestive adjuvent. Utque hoc gravissimæ consequentiæ munus, quo „ tempore major est auxilii necessitas, summa, qua par est, „ diligentia expleant, Sacerdotes alios in partem ad tanti „ operis meritum advocent.

Quæst. 4. Quibusnam administrari debet hoc Sacramentum?

Resp. Ex sancto Carolo in Concilio Mediolanensi quarto; „ Parochus Extremæ-Unctionis Sacramentum, sicut his „ ministrare debet, adultis scilicet periculose ægrotantibus, „ propeque moribundis: senio confectis etiam non ægrotis in diem morituris: Ita istis ne ministret, nempe „ pueris rationis usu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, ad bellum proficiscentibus, navigantibus, „ peregrinantibus, & iis, qui mox ultimo supplicio mulctandi sunt.

Quamquam enim hæ personæ magno sint in mortis periculo, id tamen non ex morbo contingit: sanctus autem Jacobus expresse dicit: *Infirmatur quis in vobis?*

Unde etiam in Synodo Veliterna Eminentissi. Cardinalis Cibo (*an. 1698. tit. 15.*), statuitur, ut Extrema Unctio *denegetur impœnitentibus, ut illis, qui in manifesto mortali moriuntur, excommunicatis, & interdictis: pueris rationis usu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, non constito de vitæ periculo; & ultimo supplicio damnatis.*

Et in Concilio Provinciali Florentino (*an. 1573. de Extrem. Unct. c. 2.*) sic statuitur: *Impœnitentibus, & his, qui notorii peccatores essent, vel ab Ecclesia alieni nullum pœnitentiæ signum emiserint, sacram hanc unctionem, ex Sacrorum Canonum dispositione, negandam esse non ambigitur.*

Decernitur autem in recentiori Concilio Neapolitano, a Jacobo Cardinali Cantelmo congregato (*an. 1699. t. 7. cap. 6.*), ut *caveat Parochus, ne iterati laboris vitandi studio, non in ea morbi gravitate Sacram Unctionem perficiat, in qua ejus Sacramenti subsidium conferendum est. Tunc enim usui erit, cum prudenti judicio ægrotantis timetur interitus*, ut oratio fidei alleviet infirmum. *Illud etiam sedulo curabit Parochus, ne adeo Sacra Extremæ-Unctionis medicina, non solum animæ, sed corpori etiam salutaris, differatur, ut ægrum sensibus omnino destitutum inveniat.*

Quæst. 5. Potest-ne hoc Sacramentum ministrari iis, quibus nulla supereſt amplius cognitio, & nullus rationis usus?

Resp.

Resp. Ex eodem sanctissimo Archipræsule in Concilio Mediolanensi tertio ; „ Quod Concilio primo decretum est, ut „ dum æger integris est sensibus , Extremæ-Unctionis Sa„ cramentum ei ministretur : si tamen vel curantium ne„ gligentia, vel morbi vi, vel repentino aliquo casu sen„ sum omnem amiserit, ut nihil plane intelligat , illius „ Decreti sententia vetitum non esse declaramus , quin „ hoc Extremæ-Unctionis Sacramentum ei ministrari li„ ceat , si modo adhuc vivus, & dum usum rationis ha„ beret, pii animi significationem dederit, ut inde ju„ dicari possit, eum hoc Sacramentum petiturum , si in„ tegra mente esset.

Quæst. 6. Potest-ne hoc Sacramentum bis eidem ægroto ministrari?

Resp. Hanc quæstiunculam egregie dissolvit Concilium Tridentinum (*sess.* 14. *de Extr. Unct. c.* 3.) „ Declaratur, „ *inquit* , etiam esse hanc Unctionem infirmis adhiben„ dam , illis vero præsertim , qui tam periculose decum„ bunt , ut in exitu vitæ constituti videantur , unde & „ Sacramentum exeuntium nuncupatur . Quod si infirmi „ post susceptam hanc Unctionem convaluerint , iterum „ hujus Sacramenti subsidio juvari poterunt , cum in aliud „ simile vitæ discrimen inciderint .

Observat autem sanctus Thomas (*in suppl.* 3. *q.* 31. *art.* 2. *in corp.*) . Esse quasdam diuturnas ægritudines , „ qualis est ethica , & hydropisis , & hujusmodi ; & in „ talibus non debet fieri Unctio , nisi quando videntur „ perducere ad periculum mortis ; & si homo illum arti„ culum evadat , eadem infirmitate durante , & iterum „ ad similem statum per illam ægritudinem reducatur , „ iterum potest inungi , quia jam quasi est alius infir„ mitatis status , quamvis non sit alia infirmitas simpli„ citer .

Quæst. 7. Potest-ne phreneticis , & furiosis hoc Sacramentum administrari?

Resp. Non potest , si semper tales sint , aut fuerint, quia, ut ait Divus Thomas (*in* 2. *dist.* 23. *q.* 2. *art.* 2. *in resp. ad* 3. *q.*) ; *Illis qui non possunt recognoscere , & cum devotione suscipere hoc Sacramentum , dari non debet , & præsertim furiosis , & amentibus .*

Quoniam quidem in iis nullæ sunt peccatorum reliquiæ , sicut & in infantibus , a quibus indigeant purgari .

Infirmis autem , ut habetur in Rituali Romano , qui dum sana mente , & integris sensibus essent , illud petierunt , seu verisimiliter petiissent , seu dederunt signa contritionis ; etiamsi deinde loquelam amiserint , vel amentes effecti sint , vel delirent , aut non sentiant , nihilominus præbeatur . Sed si infirmus , dum phreneси , aut amentia laborat , verosimiliter posset quidquam facere contra reverentiam Sacramenti non inungatur , nisi periculum tollatur omnino .

C A-

CAPUT III.

De necessitate , & effectibus Sacramenti Extremæ-Unctionis .

Quæst. 1. PERCEPTIO hujus Sacramenti est-ne de necessitate præcepti?

Resp. Perceptio hujus Sacramenti videtur esse præcepta periculose laborantibus , ut probatur ex his Divi Jacobi verbis (*c.* 5.) : *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ* . Et , ut ait Concilium Tridentinum (*sess.* 14. *c.* 3.) : *Nec vero tanti Sacramenti contemptus , absque ingenti scelere , & ipsius Spiritus-sancti injuria , esse potest* .

Necessitas hujus Sacramenti probatur ex fine , propter quem institutum est .

Nam ut ait idem Concilium Tridentinum (*sess.* 15. *de Sacram. Extrem. Unct. in principio*) : „ Clementissimus „ Redemptor noster Extremæ-Unctionis Sacramento fi„ nem vitæ tamquam firmissimo quodam præsidio mu„ nivit ; nam etsi adversarius noster occasiones per o„ mnem vitam quærat , & captet , ut devorare animas „ nostras quoquo modo possit , nullum tamen tempus „ est , quo vehementius illæ omnes suæ versutiæ nervos „ intendat ad perdendos nos penitus , & a fiducia et„ iam , si possit , divinæ misericordiæ deturbandos , „ quam cum impendere nobis exitum vitæ perspicit. “ Quæ quidem verba hujus Sacramenti necessitatem satis declarant .

Quæst. 2. Quinam sunt effectus Sacramenti Extremæ-Unctionis?

Resp. Explicantur , ut ait Concilium Tridentinum , per hæc beati Jacobi verba ; *Oratio fidei salvabit infirmum , & alleviabit eum Dominus , & si in peccatis sit , dimittentur ei* . Hinc constat , duos esse principales hujus Sacramenti effectus , alterum ad corpus , alterum ad animam pertinentes .

Quæst. 3. Quinam sunt effectus pertinentes ad corpus?

Resp. Sanitatem corporis interdum , ubi saluti animæ expedierit , consequitur ægrotus , ut ait Concilium Tridentinum (*sess.* 14. *c.* 1.) . Et Divus Tom. ait (*in* 4. *sent. dist.* 23. *q.* 1. *art.* 2. *in resp. ad* 2. *qu.*) : „ Sicut ablutio „ Baptismi habet effectum corporalis ablutionis , quia „ etiam corporalem mundationem facit : Ita etiam Ex„ trema Unctio habet effectum corporalis medicationis , „ scilicet corporalem sanationem . Sed hæc est differen„ tia , quia corporalis ablutio ex ipsa naturali proprie„ tate elementi facit corporalem mundationem , & ideo „ semper eam facit : Sed Extrema-Unctio non faciat „ corporalem sanationem ex proprietate naturali mate„ riæ ,

„ riæ, ſed ex virtute divina, quæ operantur rationabiliter.
„ Et quia ratio operans numquam inducit ſecundarium effe-
„ ctum, niſi ſecundum quod expedit ad principalem; ideo
„ ex hoc Sacramento non ſequitur corporalis ſanatio ſem-
„ per, ſed quando expedit ad ſpiritualem ſanationem: &
„ tunc ſemper eam inducit, dummodo non ſit impedi-
„ mentum ex parte recipientis.

Quæſt. 4. Quinam ſunt effectus hujus Sacramenti reſpectu animæ?

Reſp. Quatuor ſunt. Primum locum videtur obtinere gratia ſanctificans, quod ei cum reliquis Sacramentis commune eſt; quod definitum fuit a Concilio Tridentino (*Seſſ.* 14. *Can.* 2.), his verbis: *Si quis dixerit, ſacram infirmorum Unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos, Anathema ſit.*

Secundus ejus effectus eſt arma, vireſque dare, quibus fortiter reſiſtere poſſimus inſultibus, quos dæmon commanis generis noſtri inimicus inferre ſolet in extremis laborantibus; quamquam enim per totum vitæ tempus omnia quæ poſſit, ad nos perdendos adhibere ſoleat media, tum potiſſimum artes omnes ſuas, & aſtutias hic ſerpens exercet, ut nos in peccata præcipites agat, in hoc ultimo vitæ diſcrimine: conatur enim nos in deſperationem impellere, & fiduciam illam nobis eripere, quam in paterna Dei miſericordia collocare debemus. Quocirca idem Concilium Tridentinum (*Seſſ.* 15. *Can.* 2.) ait: *Ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo divinæ miſericordiæ fiduciam excitando, quæ infirmus ſuſlevatus, & morbi incommoda, ac labores levius ferat, & tentationibus dæmonis calcaneo inſidiantis facilius reſiſtit.*

Qui ſunt, inquit S. Gregorius Papa (*hom.* 39. *in Evang.*), „ humanæ animæ majores inimici, quam maligni
„ ſpiritus, qui animam e corpore exeuntem obſident, quam
„ in carnis amore poſitam, deceptoris adulationibus fo-
„ vent, quam vallo circumdant; qui ante mentis ejus
„ oculos reductis iniquitatibus, quas perpetravit, hanc ab
„ ſocietatem ſuæ damnationis trahentes coarctant, ut in
„ ipſa extremitate vitæ deprehenſa, & a quibus hoſtibus
„ circumcluſa ſit, videat, & tamen evadendi exitum in-
„ venire non poſſit.

Unde in hujuſcemodi periculis deeſſe non debent Parochi, ut oves ſibi commiſſas a luporum rabie in hac decretoria æternitatis circumſtantia liberare poſſint; id graviter ſtatuit Cardinalis Carolus Cicerus in Synodo Comenſi (*ann.* 1696. *c.* 6. *n.* 5.), his verbis: „ Durus eſt ſermo, quod
„ qui infirmitatibus languent, & hominem præſtolantur,
„ per quem in piſcinam mittantur, Levitam non habe-
„ ant, qui oleum & vinum in lenitatis ſpiritu plagis in-
„ fundat, infirmum conſolidet, ſanet, aut ſoletur ægro-
„ tum; & a Curatis ipſis, medicis nempe eorum curatio-
„ ni addictis, debita illis cura non impendatur; cum vix
„ ma-

„ manibus impoſitis per ſacramentorum miniſtrationem,
„ ægrotantium infirmitatibus per paternas viſitationes non-
„ nullis condolere & compati dedignentur, prout ſuper
„ inde frequentes querimoniæ delatæ ſunt.

„ Durius tamen eſt, quod infirmos in ſingulari confli-
„ ctu certantes cum inferis poteſtatibus, hoc eſt, ſagitta-
„ riis & fundibulariis, univerſo tentationum genere agonem
„ gravantibus, Parochi gladio ſpiritus galeaque ſalutis ne-
„ gligant præmunire. Quamobrem, ad eorum ſocordiam
„ excitandam, ſicut per Vicarios foraneos a populis fre-
„ quenter inquiri mandamus, an animarum Rectores, in
„ infirmorum viſitatione, viſcera miſericordiæ gerant; ita
„ iis injungimus ſub arbitraria pœna, ut agonizantibus
„ opem, per animæ commendationem, aliaque ſalutaria
„ ſubſidia, charitate magiſtra ubi moniti fuerint, diſcre-
„ te impendere non omittant.

Et in Synodo Viterbienſi Cardinalis Tiberii Muti (*an.* 1614. *c.* 15.) obſervatur, quod „ licet omni tempore Paro-
„ chis curandum ſit, ut oves paſtorali curæ ſuæ commiſ-
„ ſæ nihil eorum deſiderent, quæ ad ſalutem faciunt ani-
„ marum; tunc præſertim id ſumma diligentia præſtan-
„ dum erit, quando infirmus in ultimo vitæ ſuæ agone con-
„ ſtitutus, acriora cum Diabolo cogitur inire certamina, &
„ tum animi, tum corporis viribus deficientibus, ne ſuc-
„ cumbat valde timendum eſt. Idcirco mandamus, ut
„ Parochianis ſuis in tanto periculo conſtitutis indefeciente
„ aſſiſtant, illos conſolentur, & hortentur, ut a curis,
„ periculis, atque amore momentaneæ hujus vitæ, ad
„ ſpem & deſiderium mentem erigant ſalutis æternæ, a
„ dæmone incuſſum timorem contemnant, a divina mi-
„ ſericordia peccatorum ſuorum non deſperent condona-
„ tionem; ſi in aliquo conſcientiam ſuam gravari ſen-
„ tiant, onus deponant: ac ne conſanguineorum, amico-
„ rum, & familiarium mœrore, & ploratibus, a cæleſtis
„ illius patriæ, propter peccata noſtra a Jeſu-Chriſto Domi-
„ no noſtro effuſi ſanguinis, & mox futuri de ſe judicii con-
„ ſideratione diſtrahantur, in quantum corporis cura, quæ
„ prætermittenda nulla ratione eſt, concedit, e loco,
„ ubi jacet infirmus, hujuſmodi alienandæ mentis occa-
„ ſiones removeantur.

Tertius effectus Sacramenti Extremæ-Unctionis eſt, delere peccata venialia, & etiam mortalia, quando ægrotus veram eorum concipit contritionem, & facultatem non habuit ea confitendi. Idcirco B. Jacobus Apoſtolus ait: *Et ſi in peccatis ſit*, ſcilicet infirmus, *remittentur ei*. Et ut ait Concilium Tridentinum ibidem: *Delicta ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit.* Quod quidem, ſecundum Divum Thomam, intelligi debet tam de mortali, quam de veniali peccato; ſic enim ait: *Si invenit peccatum aliquod vel mortale vel veniale, quoad culpam, tollit ipſum, dummodo non ponatur obex ex parte recipientis.*

Quæ-

Quartus denique & ultimus hujus Sacramenti effectus, qui ei maxime proprius est, est animam a reliquiis peccati liberare; datur enim, ut ait Divus Thomas loco mox citato (*in suppl. 3. p. q. 30. art. 1. in corp.*) „ Contra „ illos defectus, quibus homo spiritualiter infirmatur, ut „ non habeat perfectum vigorem ad actus vitæ gratiæ, „ vel gloriæ: & hic defectus nihil aliud est, quam quæ„ dam debilitas & ineptitudo, quæ in nobis relinquitur „ ex peccato actuali vel originali: & contra hanc debili„ tatem homo roboratur per hoc Sacramentum.

Omnes autem hi effectus tam insignes producti a Sacramento Extremæ Unctionis, excitare debent Pastores, ne quidquam prætermittant, vel negligant, ut tale auxilium præbeant infirmis, quando eis magis prodesse potest ob bonas dispositiones ægroti, neve expectent extremum vitæ discrimen, in quo vi morbi solent ita premi, ut non possint bene se præparare ad recipiendas gratias, quæ in extremo illo conflictu adeo sunt necessariæ. His quoque uti possunt rationibus Parochi, ut sibi commissos populos adhortentur ad hoc divinum remedium obtinendum, quod adeo illis utile futurum est, ut implacabilem suum hostem superent, & æternæ vitæ aditum sibi parent, quæ eorum victoriæ futura est merces magna nimis.

Quæst. 5. Quid est Oratio fidei, de qua S. Jacobus loquitur?

Resp. Per orationem fidei potest, Primo intelligi oratio communis, qua Sacerdos Sacramentum administrans, & adstantes invocant Deum, ut infirmo periclitanti salutem animæ, & corporis, si ad ejus salutem sit profutura, impertiatur.

Secundo, Oratio fidei proprie loquendo, est forma Sacramenti Extremæ-Unctionis, quæ quidem forma, cum sit deprecatoria, seu per modum Orationis, necessario adjunctam habet fidem, cui, veluti radici, Oratio, tamquam ejus primus fructus, adscribitur.

Tertio, dicitur Oratio fidei, quia fides complectitur & significat omnes virtutes, quæ ex ipsa prosiliunt.

Quarto, dicitur Oratio fidei, quia pro solis fidelibus est instituta, & proficiscitur ex fide Ecclesiæ, cujus Sacerdos hujus Sacramenti minister personam sustinet.

Denique, quia Oratio quæ sacræ Unctionis formam constituit, totque præstantes effectus, si modo fides commendet & hos qui precantur, & illum pro quo deprecantur, in suscipientium animis ingenerat, sola fide intelligitur, utpote quæ magnum Mysterium fidei contineat.

CAPUT IV.

Quænam dispositiones ad legitimam hujus Sacramenti perceptionem exigantur.

Quæst. 1. Quænam dispositiones exiguntur ad hoc Sacramentum rite suscipiendum?

Resp. Præsuppositis dispositionibus remotis, ut, qui ungendus est oleo sacro, sit Baptismi Sacramento initiatus, ut periculose decumbat, ut sit adultus, id est, ad rationis usum pertigerit, ut nulla excommunicationis nota sit innodatus: his, inquam, præsuppositis, inter dispositiones proximas & internas primum locum obtinet, ut ægrotus sit in statu gratiæ, *Quoniam*, ut ait Sanctus Carolus (*Act. p. 5. Instruct. Extr. Unct.*), *nihil Sacramenti gratiam magis impedit, quam mortiferi alicujus peccati conscientia, idcirco in eo ministrando usum consuetudinemque hanc tenebit, ut, si fieri potest, infirmum non ante ungat, quam peccata confessus sit.* Et ut habet Rituale Romanum: *In quo illud in primis ex generali Ecclesiæ consuetudine observandum est, ut, si tempus & infirmi conditio permittat, ante Extremam-Unctionem, Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta infirmis præbeantur.* Sin autem morbi vis ita impediat ægrotum, ut confiteri non possit; eum presbyter excitare debet, ut verum sui peccati dolorem concipiat, ejusque remissionem ita mereatur. Si vero nulla possit indicia Pœnitentiæ præbere, sive quia in phrenesim incidit, aut alio quovis modo vi morbi oppressus est; eo tamen Sacramento Parochus eum privare non debet, si probabiliter judicat, sive ex bona ægroti vita, sive ex præcedenti desiderio recipiendi Sacramenta, ægrotum hoc Sacramentum petiturum, si posset: Quoniam, ut ait Divus Augustinus (*lib. de Adul. conjug. c. ult.*): *Multo satius est nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit an nolit, non apparet: attamen credibilius est, eum, si posset, velle se potius dicturum fuisse.*

Et ut ait S. Antoninus (*3. p. tit. 14. c. 8. §. 3.*), *Sacramentum Extremæ-Unctionis dari potest, duntaxat appareant signa Pœnitentiæ in eo, nec in aliquo alio notorie mortali inveniatur.*

Et ut habetur in Canone (*Illud dist. 95.*), *Non pœnitentibus illud infundi non debet.* Et ut legitur in Rituali Romano: *Impœnitentibus vero, & qui in manifesto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis, & nondum baptizatis penitus denegetur.*

Licet autem infirmus confessus fuerit, eum tamen Parochus excitare debet ad magnum de peccatis suis concipiendum dolorem, præsertim vero de iis, quæ malo sensuum usu commisit, quibus applicari debent Unctiones.

Secunda dispositio ad hoc Sacramentum cum fructu susci-

suscipiendum, est magna gratiæ & virtutis hujus Sacramenti fides, & fiducia comparanda cum illa, qua se sistebant Christo & Apostolis, quotquot ab iis animæ, corporisque sanitatem impetrare gestiebant, ut ait Sanctus Carolus (*Actor. p. 4. Quæ Præp. ad Extrem. Unct. adhibenda*), *Ut ea fide*, inquit, *se ungendum præbeat, qua olim qui a Sanctis Apostolis sanandi erant*: Quoniam viva in primis fide, cum frequenti Oratione conjuncta, hujus Sacramenti effectus percipitur: *Oratio enim Fidei*, ut ait S. Jacobus, *salvabit infirmum*. Quocirca Sacerdos hoc Sacramentum administraturus, debet hortari, & excitare præsentes ad orandum pro infirmo, ut a Deo consequatur per hujus Sacramenti applicationem, gratiam quam conferre debet, quæ tantopere necessaria est in hoc ultimo vitæ discrimine, in quo de æternitate agitur.

Quæst. 2. Quænam sunt dispositiones extremæ, & cæremoniæ observandæ in administratione Sacramenti Extremæ-Unctionis?

Resp. Sic præscribuntur in Rituali Romano de Sacramento Extremæ-Unctionis: *Sacerdos hoc Sacramentum ministraturus*, quatenus fieri poterit, parari curet apud infirmum mensam mappa candida coopertam, itemque vas in quo sit bombacium, seu quid simile in septem globulos distinctum, ad abstergendas partes inunctas; medullam panis ad detergendos digitos, & aquam ad abluendas Sacerdotis manus, ceream item candelam, quæ deinde accensa ipsi ungenti lumen præbeat. Denique operam dabit, ut quanta poterit mundicia ac nitore hoc Sacramentum ministretur. Deinde convocatis Clericis, seu Ministris, vel saltem uno Clerico, qui crucem sine hasta, aquam benedictam cum aspersorio & librum Ritualem defert, ipse Parochus decenter accipit vas sacri olei infirmorum, sacculo serico violacei coloris inclusum; illud caute deferat, ne effundi possit. Quod si longius iter peragendum, aut etiam equitandum sit, vel alias adsit periculum effusionis, vas olei sacculo, aut bursa inclusum, ut dictum est, ad collum appendat, ut commodius, & securius perferat; procedat autem sine sonitu campanulæ, & ut plenius in Rituali Romano habetur.

DECRETA SS. D. N.
ALEXANDRI PAPÆ VII.

Adversus laxas Casuistarum opiniones.

Feria V. die 24. Septembris 1665.

In Congregatione generali sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram Sanctissimo D. N. D. Alexandro Divina Providentia Papa VII. ac Eminentissimis, & Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana adversus hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus, a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

SAnctissimus D. N. audivit, non sine magno animi sui mœrore, complures opiniones Christianæ disciplinæ relaxativas, & animarum perniciem inferentes, partim antiquas iterum suscitari, partim noviter prodire: & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrescere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus, modus opinandi irrepsit alienus omnino ab Evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum doctrina, & quem si pro recta regula fideles in praxi sequerentur, ingens eruptura esset Christianæ vitæ corruptela. Quare, ne ullo umquam tempore viam salutis, quam suprema veritas Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam esse definivit, in animarum perniciem dilatari, seu verius perverti contingeret, idem Sanctissimus D. N. ut oves sibi creditas ab ejusmodi spatiosa, lataque, per quam itur ad perditionem, via, pro Pastorali solicitudine in rectam semitam evocaret, earumdem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus, serio commisit: Qui tantum negotium strenue aggressi, eique sedulo incumbentes, & mature discussis usque ad hanc diem infrascriptis propositionibus, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati suæ singillatim exposuerunt.

1. Homo nullo umquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum *fidei*, *spei*, & *charitatis*, ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentia.

2. Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt: & id non derogare facultati Tridentini,

in

in qua de occultis criminibus sermo est ; an. 1629. 18. Julii in Consistorio sacræ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa & tolerata est.

4. Prælati Regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscumque sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursa.

5. Quamvis evidenter tibi constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.

6. Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit Pœnitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur solicitasse in Confessione, ac proinde non est denunciandus.

7. Modus evadendi obligationem denunciandæ solicitationis est : Si solicitatus confiteatur cum solicitante, hic potest ipsum absolvere absque onere denunciandi.

8. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus, ipsimet celebranti correspondentem ; idque post Decretum Urbani VIII.

9. Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

10. Non est contra justitiam, pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre : neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione etiam juramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in Confessione omissa, seu oblita, ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti Confessione exprimere.

12. Mendicantes possunt absolvere a casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

13. Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato.

14. Qui facit Confessionem voluntarie nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

15. Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius Pœnitentiam adimpleat.

16. Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem, non approbatum ab Ordinario.

17. Est licitum Religioso, vel Clerico, calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem, occidere, quando alius modus defendendi non suppetit ; uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus, vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publice, & coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.

18. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam judicem, a quo iniqua certo imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.

19. Non

19. Non peccat Maritus occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.

20. Restitutio a Pio V. imposita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam judicis, eo quod sit pœna.

21. Habens Cappellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si Officium per alium recitet.

22. Non est contra justitiam, Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa Beneficia Ecclesiastica pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

23. Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult se subjicere præcepto.

24. Mollities, sodomia, & bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ : ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem.

25. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit Confessionis præcepto, dicens : Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

26. Quando litigantes habent pro se opiniones æque probabiles, potest judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.

27. Si liber sit alicujus junioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet, rejectam esse a Sede Apostolica tamquam improbabilem.

28. Populus non peccat, etiamsi absque ulla causa non recipiat legem a Principe promulgatam.

Quibus peractis, dum similium propositionum examini cura, & studium impenditur, interea idem Sanctissimus re mature considerata statuit, & decrevit, prædictas propositiones, & unamquamque ipsarum ut minimum tamquam scandalosas, esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat, ac prohibet : ita ut quicumque illas, aut conjunctim, aut divisim, docuerit & defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputative, publice, aut privatim, tractaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper districte in virtute sanctæ obedientiæ, & ab interminatione divini judicii prohibet omnibus Christi fidelibus, cujuscumque conditionis, dignitatis, ac status, & etiam speciali & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Joannes Lupus Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis Not. &c.
Loco ✠ Sigilli.

Anno a Nativitate Domini noſtri Jeſu-Chriſti, milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo quinto, Indictione quinta, die vero 2. menſis Octobris, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, D. N. D. Alexandri, Divina Providentia Papæ VII. anno undecimo ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis, per me Carolum Melanum, ejuſdem Sanctiſſimi D. N. Papæ, & Sanctiſſimæ Inquiſitionis Curſorem.

Faria V. die 18. Martii 1666.

In Congregatione generali Sanctæ Romanæ & univerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram Sanctiſſimo D. N. D. Alexandro Divina Providentia Papa VII. ac Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana adverſus hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus a ſancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

SAnctiſſimus D. N. poſt latum Decretum die 24. Septembris proxime elapſi, quo viginti octo propoſitiones damnatæ fuerunt, examinatis ſedulo & accurate uſque ad hanc diem infraſcriptis aliis quadrageſimum quintum numerum implentibus per plures in ſacra Theologia Magiſtros, ac per Eminentiſſimos, & Reverendiſſimos DD. Cardinales adverſus hæreticam pravitatem Generales Inquiſitores, eorum ſuffragia ſigillatim ſuper unaquaque ipſarum audivit.

Propoſitio 29. In die jejunii qui ſæpius modicum quid comedit, etſi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

30. Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione jejunii; nec debent ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum jejunio.

31. Excuſantur abſolute a præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant; etiamſi iter neceſſarium non ſit, & etiamſi iter unius diei conficiant.

32. Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadrageſima, obliget.

33. Reſtitutio fructuum ob omiſſionem Horarum ſupplere poteſt per quaſcumque eleemoſynas, quas antea Beneficiarius de fructibus ſui Beneficii fecerit.

34. In die Palmarum recitans Officium Paſchale ſatisfacit præcepto.

35. Unico Officio poteſt quis ſatifacere duplici præcepto pro die præſenti, & craſtino.

36. Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti privilegiis ſuis, quæ ſunt expreſſe revocata per Concilium Tridentinum.

37.

37. Indulgentiæ conceſſæ Regularibus, & revocatæ a Paulo V. hodie ſunt revalidatæ.

38. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, eſt conſilium, non præceptum.

39. Illa particula *quamprimum* intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.

40. Eſt probabilis opinio, quæ dicit, eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem, & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris, & pollutionis.

41. Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ab oblectamentum concubinarii, vulgo *regalo*, dum deficiente illo, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent; & alia famula nimis difficile inveniretur.

42. Licitum eſt mutuanti aliquid ultra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus.

43. Annuum legatum pro anima relictum non durat pluſquam per decem annos.

44. Quoad forum conſcientiæ, Reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante, ceſſant cenſuræ.

45. Libri prohibiti, donec expurgentur, poſſunt retineri, uſque dum adhibita diligentia corrigantur.

Quibus mature penſatis, idem Sanctiſſimus ſtatuit, ac decrevit, prædictas propoſitiones, & unamquamque ipſarum, ut minimum tamquam ſcandaloſas eſſe damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, ac prohibet; ita ut quicumque illas, aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam diſputative, publice, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice, abſolvi.

Inſuper diſtricte in virtute ſanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione divini judicii prohibet omnibus Chriſti fidelibus, cujuſcumque conditionis, dignitatis ac ſtatus, etiam ſpeciali, & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxim deducant.

Joannes Lupus ſanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis Notarius.

Loco ✠ Sigilli.

Anno a Nativitate Domini noſtri Jeſu-Chriſti, milleſimo ſexenteſimo ſexageſimo ſexto, Indictione quarta, die vero 13. menſis Martii, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris D. N. D. Alexandri, Divina Providentia Papæ VII. anno undecimo, ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis, per me Carolum Melanum, ejuſdem Sanctiſſimi D. N. Papæ, & Sanctiſſimæ Inquiſitionis Curſorem.

Feria V. die 2. Martii 1679.

In Congregatione generali Sanctæ Romanæ & univerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico Vaticano coram Sanctiſſimo D. N. D. Innocentio Divina Providentia Papa XI. ac Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus a ſancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

SAnctiſſimus D. N. Innocentius Papa XI. prædictus, ovium ſibi a Deo creditarum ſaluti ſedulo incumbens, & ſalubre opus in ſegregandis noxiis doctrinarum paſcuis ab innoxiis a fel. rec. Alexandro VII. Prædeceſſore ſuo inchoatum proſequi volens, plurimas propoſitiones partim ex diverſis, vel libris, vel theſibus, ſeu ſcriptis excerptas, & partim noviter adinventas Theologorum primum examini, & deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus ſubjecit. Quibus propoſitionibus ſedulo, & accurate ſæpius diſcuſſis eorumdem Eminentiſſimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem ſuam auditis; idem Sanctiſſimus D. N. re poſtea mature conſiderata, ſtatuit, & decrevit, pro nunc ſequentes propoſitiones, & unamquamque ipſarum, ſicut jacent, ut minimum tamquam ſcandaloſas & in praxi pernicioſas, eſſe damnandas, & prohibendas, ſicut eas damnat, & prohibet. Non intendens tamen Sanctitas ſua per hoc Decretum alias propoſitiones in ipſo non expreſſas, & Sanctitati ſuæ quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas, ullatenus approbare.

1. Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.

2. Probabiliter exiſtimo, judicem poſſe judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

3. Ge-

3. Generatim dum probabilitate, ſive intrinſeca, ſive extrinſeca, quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeatur, confiſi aliquid agimus, ſemper prudenter agimus.

4. Ab infidelitate excuſabitur infidelis non credens, ductus opinione minus probabili.

5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non auderem.

6. Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis per ſe obligare præceptum charitatis erga Deum.

7. Tunc ſolum obligat, quando tenemur juſtificari, & non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſumus.

8. Comedere, & bibere, uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem, non eſt peccatum, modo non obſit valetudini, quia licite poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

9. Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum, omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.

11. Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.

12. Vix in ſæcularibus invenies, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui: & ita vix aliquis tenetur ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hæreditas.

15. Licitum eſt filio gaudere de parricidio Parentis a ſe in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hæreditate conſecutas.

16. Fides non cenſetur cadere ſub præceptum ſpeciale, & ſecundum ſe.

17. Satis eſt, actum fidei ſemel in vita elicere.

18. Si a poteſtate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, ut Deo & fidei glorioſum conſulo, tacere, ut peccaminoſum per ſe non damno.

19. Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.

20. Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat, ſupernaturalem.

21. Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem, ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis: imo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.

22. Non niſi fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides late dicta ex testimonio Creaturarum, similive motivo, ad justificationem sufficit.

24. Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.

25. Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis.

26. Si quis, vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocumque alio fine juret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit: intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum; revera non mentitur, nec est perjurus.

27. Causa justa utendi his amphibologiis est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens & studiosa.

28. Qui media commendatione, vel munere, ad Magistratum, vel Officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis a similibus solet exigi; non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

29. Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

30. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit: idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

31. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

32. Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus, sed etiam ea, ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus.

33. Licitum est tam hæredi, quam legatario, contra injuste impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus habenti in Cathedram, vel Præbendam, contra eorum possessionem injuste impedientem.

34. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.

35. Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, cum patitur, ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

36. Permissum est furari non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

37. Famuli, & famulæ domesticæ possunt occulte heris

ris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.

38. Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcumque sit magna summa totalis.

39. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

40. Contractus Mohatra licitus est etiam respectu ejusdem personæ, & cum contractu retroventionis prævie inito, cum intentione lucri.

41. Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem a mutuatario exigere, & eo titulo ab usura excusari.

42. Usura non est dum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum; sed solum si exigatur tamquam ex justitia debitum.

43. Quidni non nisi veniale sit, detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?

44. Probabile est, non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam, & honorem defendat. Et si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

45. Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut e contra.

46. Et id quoque locum habet, etiam si temporale sit principalem motivum dandi spirituale; imo etiam si sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris æstimetur, quam res spiritualis.

47. Cum dixit Concilium Tridentinum eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles, ipsi judicaverint, ad Ecclesias promovent; Concilium, vel primo videtur per hoc digniores non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo; vel secundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos; vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus.

48. Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

49. Mollities jure naturæ prohibita non est. Unde si Deus eam non interdixisset, sæpe esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.

50. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium; adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

51. Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat he-

herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, & multoties eidem subservit, deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando; non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne a domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

52. Præceptum servandi Festa non obligat sub mortali, sepositio scandalo, si absit contemptus.

53. Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor simul a diversis celebrantibus audit.

54. Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.

55. Præcepto Communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem.

56. Frequens Confessio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

57. Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam.

58. Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.

59. Licet Sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos ratione magni concursus Pœnitentium; qualis, v. gr. potest contingere in die magnæ alicujus Festivitatis, aut indulgentiæ.

60. Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem.

61. Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere; quinimmo directe, & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

62. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.

63. Licitum est quærere directe occasionem proximam peccandi, pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.

64. Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Nostri Jesu Christi.

65. Sufficit illa Mysteria semel credidisse.

Quicumque autem, cujusvis conditionis, status, & dignitatis, illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim defenderit, vel ediderit, vel de eis disputative, publice, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem

tionem latæ sententiæ, a qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper districte in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione divini Judicii prohibet omnibus Christi fidelibus, cujuscumque conditionis, dignitatis, & status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Tandem, ut ab injuriosis contentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alii quicumque imposterum se abstineant, & ut paci, & charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute sanctæ Obedientiæ eis præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in Thesibus, Disputationibus, ac Prædicationibus caveant ab omni censura, & nota, necnon a quibuscumque conviciis contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec a S. Sede recognitæ, super iisdem propositionibus judicium proferatur.

Franciscus Riccardus sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis Notar.

Loco ✠ Sigilli.

Anno a Nativitate Domini nostri Jesu-Christi millesimo sexcentesimo septuagesimo nono, Indictione secunda, die vero 4. mensis Martii, Pontificatus autem sanctissimi in Christo Patris, & Domini N. D. Innocentii Divina Providentia Papæ XI. anno tertio supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Franciscum Perinum, ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Papæ, & Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem.

Feria V. die 23. Novembris 1679.

In Generali Congregatione sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram Sanctissimo D. N. D. Innocentio Divina Providentia Papa XI. ac Eminentissimis, & Reverendissimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

CUM supradictis Eminentissimis, & Reverendissimis DD. delatæ fuerint hæ duæ propositiones, *Deus dinat nobis omnipotentiam suam, ut ea utamur, sicut a-*

quis donat alteri villam, vel librum; &, Deus subjicit nobis suam omnipotentiam; eorumdem jussu per Theologos ad id specialiter SS. D. N. relatæ, & coram sua sanctitate propositæ una cum votis ipsorum Eminentissimorum, RR. DD. S. R. E. Cardinalium, Sanctitas sua decrevit, & mandavit, ut ambæ propositiones omnino prohiberentur, sicut eas præsenti Decreto damnat, & prohibet, uti temerarias ad minimum, & novas; mandatque, ne quisquam deinceps, cujuscumque sit gradus, ordinis, aut conditionis, illas, vel illarum alterutram audeat imprimere, vel imprimi facere, sive scriptis, aut etiam ore tenus docere, vel asserere sub pœnis, & censuris in Indice librorum prohibitorum contentis, aliisque Sanctitati suæ bene visis.

Franciscus Ricardus S. Romanæ Ecclesiæ, & universalis Inquisit. Secret.

Loco ✠ Sigilli.

Die 2. Decembris 1679. Supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Franciscum Perinum ejusdem Sanctissimi D. N. Papæ, & Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem.

Feria V. die 24. Augusti 1690.

In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram Sanctissimo D. N. Alexandro Divina Providentia Papa VIII. ac Eminentissimis, & Reverendissimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

SAnctissimus D. N. Alexander Papa VIII. non sine magno animi sui mœrore audivit, duas theses, seu propositiones, unam denuo, & in majorem fidelium perniciem suscitari, alteram de novo erumpere. Et cum sui Pastoralis Officii munus sit, oves sibi creditas a noxiis pascuis avertere, & ad salutaria semper dirigere; dictarum thesium, sive propositionum examen pluribus in sacra Theologia Magistris, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus sedulo commisit: qui pluries re mature discussa, infrascriptis thesibus, seu propositionibus, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati suæ sigillatim exposuerunt.

1. *Benitas objectiva consistit in convenientia objecti cum*

cum natura rationali: Formalis vero in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus mortalis tendat in finem ultimum interpretative: hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vitæ suæ mortalis.

II. *Peccatum philosophicum, seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi; Theologicum vero, & mortale est transgressio liberæ divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum; sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei; neque æternæ pœna dignum.*

Quibus peractis, Sanctissimus, omnibus plene, & mature consideratis, primam thesim, seu propositionem declaravit hæreticam, & uti talem damnandam, & prohibendam esse, sicut damnat, & prohibet sub censuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores in jure expressis: secundam thesim, seu propositionem declaravit scandalosam, temerariam, piarum aurium offensivam, & erroneam, & uti talem damnandam, & prohibendam esse, sicuti damnat, & prohibet, ita ut quicumque illam docuerit, defenderit, ediderit, aut de ea etiam disputative, publice, seu privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a quo non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi. Insuper districte in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione divini Judicii prohibet omnibus Christi fidelibus cujuscumque conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictam thesim, seu propositionem, ad praxim deducant.

Alexander Speronus Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis Notarius.

Loco ✠ Sigilli.

Die 24. Augusti 1690. Supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, Palatii Sancti Officii in acie Campi Floræ, ac aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Franciscum Perinum SS. D. N. Papæ, & Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem.

SANCTISS. D. N. D.

INNOCENTII

DIVINA PROVIDENTIA

PAPÆ XII.

Damnatio, & prohibitio libri Parisiis anno MDCXCVII. impressi, cui titulus:

Explication des Maximes des Saints sur la Vie interieure, &c.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

CUM alias ad Apostolatus Nostri notitiam pervenerit, in lucem prodiisse librum quemdam Gallico idiomate editum, cui titulus: *Explication des Maximes des Saints sur la Vie interieure, par Messire Fraaçois de Salignac Fenelon, Archeveque Duc de Cambray, Precepteur des Messeigneurs les Ducs de Bourgogne, d'Anjou, & de Berry. A Paris chez Pierre Aubouin, Pierre Emery, & Charles Clousier* 1697. Ingens vero subinde de non sana libri hujusmodi doctrina excitatus in Gallis rumor adeo percrebuerit, ut opportunam Pastoralis vigilantiæ nostræ opem efflagitaverit, Nos eumdem librum nonnullis ex Venerabilibus Fratribus Nostris S. R. E. Cardinalibus aliisque in sacra Theologia Magistris, mature, ut rei gravitas postulare videbatur, examinandum commisimus. Porro his mandatis nostris obsequentes, postquam in quamplurimis Congregationibus varias propositiones ex eodem libro excerptas diuturno, accuratoque examine discusserunt, quid super earum singulis sibi videretur, tam voce, quam scripto, nobis expofuerunt. Auditis igitur in pluribus itidem coram nobis desuper actis Congregationibus memoratorum Cardinalium in sacra Theologia Magistrorum sententiis, Dominici Gregis Nobis ab Æterno Pastore crediti periculis, quantum nobis ex alto conceditur, occurrere cupientes, motu proprio, ac ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, librum prædictum ubicumque, & quocumque alio idiomate, seu quavis editione, aut versione hucusque impressum, aut imposterum imprimendum, quippe ex cujus lectione, & usu fideles sensim in errores ab Ecclesia Catholica jam damnatos induci possent, ac insuper tamquam continentem propositiones, sive in obvio earum verborum

borum sensu, sive attenta sententiarum connexione, temerarias, scandalosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, in praxi pernicioſas, ac etiam erroneas respective, tenore præsentium damnamus, & reprobamus, ipsiusque libri impressionem, descriptionem, lectionem, retentionem, & usum, omnibus & singulis Christi fidelibus, etiam specifica, & individua mentione, & expressione dignis, sub pœna excommunicationis, per contrafacientes ipso facto absque alia declaratione incurrenda, interdicimus, & prohibemus. Volentes, & Apostolica authoritate mandantes, ut quicumque supradictum librum penes se habuerint, illud statim, atque præsentes litteræ eis innotuerint, locorum Ordinariis, vel hæreticæ pravitatis Inquisitoribus tradere, ac consignare omnino teneantur, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Cæterum propositiones in dicto libro contentæ, quas Apostolici censura judicii, sicut præmittitur, configendas duximus, ex Gallico idiomate in latinum versæ, sunt tenoris, qui sequitur, videlicet: „ I. Datur habitualis status amoris Dei, qui est charitas pura, & sine ulla mixtione motivi proprii interesse. Neque timor pœnarum, neque desiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam. II. In statu vitæ contemplativæ seu unitivæ, amittitur omne motivum interessatum timoris, & spei. III. Id quod est essentiale in directione animæ, est non aliud facere, quam sequi pedetentim gratiam cum infinita patientia, præcautione, & subtilitate. Oportet se intra hos limites continere, ut sinatur Deus agere, & numquam ad purum amorem ducere, nisi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo durum est animabus adhuc sibimet affixis, & ideo potest illas scandalizare, aut in perturbationem conjicere. IV. In statu sanctæ indifferentiæ anima non habet amplius desideria voluntaria, & deliberata propter suum interesse, exceptis iis occasionibus, in quibus toti suæ gratiæ fideliter non cooperatur. V. In eodem statu sanctæ indifferentiæ nihil nobis, omnia Deo volumus. Nihil volumus, ut simus perfecti, & beati propter interesse proprium, sed omnem perfectionem, ac beatitudinem volumus, in quantum Deo placet efficere, ut velimus res istas impressione suæ gratiæ. VI. in hoc sanctæ indifferentiæ statu nolumus amplius salutem, ut salutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem nostrorum meritorum, ut nostrum interesse omnium maximum; sed eam volumus voluntate plena, ut gloriam, & beneplacitum Dei, ut rem, quam ipse vult, quam nos vult velle propter ipsum. VII. Derelictio non est, nisi abnegatio, seu sui ipsius renunciatio, quam Jesus Christus a nobis in Evangelio requirit, postquam externa omnia reliquerimus.

„ mus. Ista nostri ipsorum abnegatio non est, nisi quoad „ interesse proprium. Extremæ probationes, in quibus hæc „ abnegatio, seu sui ipsius derelictio exerceri debet, sunt „ tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, „ nullum ei ostendendo perfugium, neque ullam spem quo- „ mnia Sacrificia, quæ fieri solent ab animabus quam ma- „ xime disinteressatis circa earum æternam beatitudinem „ sunt conditionalia. Sed hoc Sacrificium non potest esse „ absolutum in statu ordinario. In uno extremarum proba- „ tionum casu hoc Sacrificium fit aliquo modo absolutum. „ IX. In extremis probationibus potest animæ invincibili- „ ter persuasum esse persuasione reflexa, quæ non est inti- „ mus conscientiæ fundus, se juste reprobatam esse a Deo. „ X. Tunc anima divisa a semetipsa expirat cum Christo „ in Cruce dicens: Deus, Deus meus, ut quid dereliqui- „ sti me? In hac involuntaria impressione desperationis con- „ ficit Sacrificium absolutum sui interesse proprii quoad „ æternitatem. XI. In hoc statu anima amittit omnem spem „ sui proprii interesse, sed numquam amittit in parte su- „ periori, id est, in suis actibus directis, & intimis, spem „ perfectam, quæ est desiderium disinteressatum promissio- „ num. XII. Director tuno potest huic animæ permittere, „ ut simpliciter acquiescat jacturæ sui proprii interesse, „ & justæ condemnationi, quam sibi a Deo indictam cre- „ dit. XIII. Inferior Christi pars in Cruce non communi- „ cavit superiori suas involuntarias perturbationes. XIV. „ In extremis probationibus pro purificatione amoris sit que- „ dam separatio partis superioris animæ ab inferiori. In ista „ separatione actus partis inferioris manant ex omnino cæ „ ca, & involuntaria perturbatione; nam totum, quod est „ voluntarium, & intellectuale est partis superioris. XV. „ Meditatio constat discursivis actibus, qui a se invicem „ facile distinguuntur. Ista compositio actuum discursivo- „ rum, & reflexorum est propria exercitatio amoris intere s- „ sati. XVI. Datur status contemplationis, adeo sublimis, „ adeoque perfectæ, ut fiat habitualis, ita ut quoties ani- „ ma actu orat, sua oratio sit contemplativa. non discur- „ siva. Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, „ ejusque actus methodicos. XVII. Animæ contemplativæ „ privantur intuitu destincto, sensibili, & reflexo Jesu „ Christi duobus temporibus diversis. Primo, in fervore na- „ scente earum contemplationis. Secundo, anima amittit „ intuitum Jesu Christi in extremis probationibus. XVIII. „ In statu passivo exercentur omnes virtutes distinctæ, non „ cogitando, quod sint virtutes. In quolibet momento a- „ liud non cogitatur, quam facere id, quod Deus vult: „ & amor Zelotypus simul efficit, ne quis amplius sibi „ virtutem velit, nec unquam sit adeo virtute præditus, „ quam cum virtuti amplius affixus non est. XIX. Potest „ dici in hoc sensu, quod anima passiva, & disintereſſa- „ ta, nec ipsum amerem vel amplius, quatenus est sua per-

„ fectio, & sua felicitas; sed solum quatenus est id, quod „ Deus a nobis vult. XX. In confitendo debent animæ trans- „ formatæ sua peccata detestari, & condemnare se, & de- „ siderare remissionem suorum peccatorum, non ut pro- „ priam purificationem, & liberationem, sed ut rem quam „ Deus vult, & vult nos velle propter suam gloriam. XXI. „ Sancti Mystici excluserunt a statu animarum transforma- „ tarum exercitationes virtutum. XXII. Quamvis hæc „ doctrina (*de puro amore*) esset pura, & simplex perfe- „ ctio Evangelica in universa traditione designata, anti- „ qui Pastores non proponebant passim multitudini justo- „ rum, nisi exercitia amoris interessati eorum gratiæ pro- „ portionata. XXIII. Purus amor ipse solus constituit to- „ tam vitam interiorem, & tunc evadit unicum princi- „ pium, & unicum motivum omnium actuum, qui deli- „ berati, & meritorii sunt. “ Non intendimus tamen per expressam propositionum hujusmodi reprobationem a- lia in eodem libro contenta ullatenus approbare. Ut au- tem eædem præsentes litteræ omnibus facilius innotescant, nec quisquam illarum ignorantiam valeat allegare, volu- mus pariter, & auctoritate præfata decernimus, ut illæ ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, ac Cancella- riæ Apostolicæ, nec non curiæ generalis in Monte Cito- rio, & in acie Campi Floræ de Urbe, per aliquem ex Cursoribus nostris, ut moris est, publicentur, illarumque exempla ibidem affixa relinquantur; ita ut sic publicatæ, omnes, & singulos, quos concernunt, perinde afficiant, ac si unicuique illorum personaliter notificatæ, & intima- tæ fuissent: Utque ipsarum præsentium litterarum tran- sumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides tam in judicio, quam extra illud, ubique locorum habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent ex- hibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, die 12. Martii MDCXCIX. Pontificatus Nostri anno octavo.

J. F. Card. Albanus.

Anno a Nativitate Domini Nostri Jesu-Christi mille- simo sexcentesimo nonagesimo nono, Indictione septima, die vero 13. mensis Martii, Pontificatus autem sanctis- simi in Christo Patris, & D. D. N. Innocentii Divina Providentia Papæ XII. anno ejus octavo, supradictum Breve affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, Magnæ Curiæ Innocentianæ, in acie Campi Floræ, ac aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Franciscum Perinum ejusdem Sanctissimi D. N. Papæ Cursorem.

Sebastianus Vasellus Mag. Curs.

CON-

CONSTITUTIO GREGORII PAPÆ XV.

Contra Solicitantes in Confessionibus.

GREGORIUS PAPA XV.

Ad perpetuam rei memoriam.

UNiversi Dominici gregis curam, quamquam immeriti, cælesti dispositione gerentes, sedulo invigilare tenemur, ut ab omnibus pravis contagiis conservetur immunis; multoque majori studio providere, ut omnis pestis ab iis avertatur, quibus alios sanandi officium est commissum, ne quod Evangelica scripta nos admonent, sale infatuato non sit, in quo salietur, & ad nihilum pro sit ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Quoniam autem a Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris quibusdam in locis provisum fuit, ut impium, ac nefandum scelus, quod non solum inter Christi fideles non esse, sed nec etiam nominari debet, procul ab iis arceatur, videlicet ut aliquis Sacerdos ad sacras audiendas Confessiones deputatus, sacrosancto Pœnitentiæ Sacramento, sollicitando pœnitentes ad turpia, abutatur, ac pro medicina venenum, pro pane aspidem porrigat, & ex cælesti Medico infernalis veneficus, ex Patre spirituali proditor execrabilis animarum reddatur; idcirco nos ea, quæ his perniciosissimis diaboli insidiis arcendis, certis locis salubriter constituta sunt, ut nullibi desiderentur, quantum ex alto conceditur, providendum duximus. Alias siquidem a fel. record. Pio Papa IV. Prædecessore nostro emanarunt litteræ tenoris subsequentis, videlicet: Pius Papa IV. Venerabili Fratri Archiepiscopo Hispalensi in Regnis Hispaniarum hæreticæ pravitatis Inquisitori Generali. Cum, sicut nuper, non sine animi nostri modestia, accepimus, diversi Sacerdotes in Regnis Hispaniarum, atque etiam in eorum Civitatibus, & Diœcesibus curam animarum habentes, sive eam pro aliis exercentes, aut alias audiendis Confessionibus pœnitentium deputati, in tantam prorupexint iniquitatem, ut Sacramento Pœnitentiæ in actu audiendi Confessionem abutantur, nec illi, qui id instituit, Domino Deo, & Salvatori nostro Jesu Christo, injuriam facere vereantur, mulieres videlicet pœnitentes ad actus inhonestos, dum earum audiunt Confessiones, alliciendo, & provocando, seu allicere, & provocare genendo, & procurando, ac loco earum per Sacramentum hujusmodi Creatori nostro reconciliationis gravi-

viori peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli tradendo, in divinæ Majestatis offensam, & animarum perniciem, Christi fidelium scandalum non modicum, Nos in animum inducere nequeuntes, quod, qui de fide Catholica recte sentiunt, Sacramentis in Ecclesia Dei institutis abutantur, aut illis injurias faciant; Fraternitati tuæ, de cujus eximia pietate, virtute, atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per præsentes committimus, & mandamus, quatenus per te, vel per alium, seu alios a te deputandum, seu deputandos, contra omnes, & singulos Sacerdotes dictorum Regnorum, ac illarum Civitatum, & Diœcesum, de præmissis quomodolibet diffamatos, tam sæculares, quam quorumvis etiam exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectorum Ordinum Regulares, cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existant, tam super præmissis, quam super Fide Catholica, & quid de ea sentiant, diligenter inquiras, & juxta facultatem tibi contra hæreticos, aut de hæresi quovis modo suspectos, & Sedæ Apostolicæ concessam, continentiam, & tenorem procedas, ac culpabiles repertos, juxta excessuum suorum qualitates, prout juris fuerit, punias, eos etiam, si, & prout de jure fuerit faciendum, debita præcedente degradatione, sæcularis judicis arbitrio puniendos tradendo. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum, & Monasteriorum, nec non Ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quamvis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis, etiam motu proprio, aut alias quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, eorum tenores præsentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die 16. Aprilis MDLXI. Pontificatus nostri anno secundo. Igitur, ut litteræ prædictæ perpetuis futuris temporibus, ubique locorum inviolabiliter observentur, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, ac de consilio venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium contra hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum, præinsertas litteras, hujusmodi, ac omnia, & singula in eis contenta Apostolica auctoritate, tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque omnibus, & singulis, inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, illasque non solum in prædictis Regnis Hispaniarum, sed in quibusvis Christiani Orbis partibus, firmiter, & inviolabiliter observari præcipimus, & mandamus, ac præ-

præterea, ne in futurum de pœna his delinquentibus imponenda, & de modo contra eosdem procedendi, aliquid dubitari possit, statuimus, decernimus, & declaramus, quod omnes, singuli Sacerdotes, tam sæculares, quam quorumvis, & quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectorum Ordinum, institutorum, Societatum, & Congregationum Regulares, cujuscumque dignitatis, & præeminentiæ, aut quovis privilegio muniti existant, qui personas, quæcumque illæ sint, ad inhonesta, sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu Sacramentalis Confessionis, sive ante, vel post immediate, seu occasione, vel prætextu Confessionis hujusmodi, etiam ipsa Confessione non secuta, sive extra occasionem Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque, ubi Confessiones Sacramentales audiantur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, sollicitare, vel provocare tentaverit, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, sive tractatus habuerint, in Officio sanctæ Inquisitionis severissime, ut infra, puniantur: Et præterea omnes hæreticæ pravitatis Inquisitores, & locorum Ordinarios omnium Regnorum, Provinciarum, Civitatum, Dominiorum, & locorum universi Orbis Christiani, in suis quemque Diœcesibus, & Territoriis, per has nostras litteras, etiam privative quoad omnes alios, specialiter, ac perpetuo judices delegamus, ut super his contra prædictos simul, vel separatim, in omnibus, prout in causis fidei, juxta sacrorum Canonum formam, necnon Officii Inquisitionis hujusmodi constitutiones, privilegia, consuetudines, & decreta diligenter inquirant, & procedant, & quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumstantiis, suspensione ab executione Ordinis, privationis Beneficiorum, Dignitatum, & Officiorum quorumcumque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis activæ, & passivæ, si Regulares fuerint, ex illis damnationis ad triremes, & carceres, etiam in perpetuum absque ulla spe gratiæ, aliasque pœnas decernant; eos quoque si pro delicti enormitate graviores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione, Curiæ sæculari puniendos tradant. Dantes etiam facultatem Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus Inquisitoribus, ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei tam perniciosum remaneat ob probationum defectum impunitum, cum difficilis sit probationis, testibus, etiam singularibus, concurrentibus præsumptionibus, indiciis, & aliis adminiculis delictum probatum esse, arbitrio suo judicandi, & Curiæ sæculari, ut præfertur, reum tradendum esse pronunciandi. Non obstantibus omnibus, quæ dictus prædecessor in suis litteris prædictis voluit non obstare cæterisque contrariis quibuscumque: mandantes omnibus Con-

Confessariis, ut suos pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis, ut supra, solicitatos, moneant de obligatione denunciandi solicitantes, seu, ut præfertur, tractantes, Inquisitoribus, seu locorum Ordinariis prædictis; quod si officium prætermiserint, vel pœnitentes docuerint non teneri ad denunciandum Confessarios solicitantes, seu tractantes, ut supra, iidem locorum Ordinarii, & Inquisitores illos pro modo culpæ punire non negligant. Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra ubique habeatur, quæ præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ; quodque eædem præsentes litteræ, seu illarum exempla, ad valvas Basilicarum Sancti Joannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Urbe, & in acie Campi Floræ affixæ, omnes ita arctent, & afficiant, ac si unicuique personaliter intimatæ fuissent. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, die 30. Augusti 1622. Pontificatus nostri an. secundo.

S. Card. S. Susannæ.

Anno a Nativitate Domini nostri Jesu-Christi millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, Indictione quinta, die prima mensis Septembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris D. N. Gregorii divina Providentia Papæ XV. anno ejus secundo, retroscripta Constitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Basilicarum S. Joannis Lateranensis, Principis Apostolorum de Urbe, & in acie Campi Floræ, ut moris est, per me Brandimantem Latinum Apostolicum Cursorem.

Octavius Spada Mag. Curs.

Lettera della Sacra Congregazione del Santo Uffizio sopra la Bolla di Gregorio XV. contra i sollecitanti.

REv. P. Dopo essersi avuta lunga, e matura considerazione sopra il dubbio significato da diverse bande, se i penitenti siano obbligati a denonziare i Confessori, da' quali sono stati sollecitati nel luogo, ed atto della Confessione, quando hanno acconsentito alla sollecitazione: Nostro Signore, e questi miei Signori Eminentissimi, in Congregazione tenuta avanti Sua Santità 25. Luglio passato, dopo aver anche inteso il parere d' una particolar Congregazione deputata a quest' effetto, hanno risoluto, che qualsivoglia penitente è tenuto a denunziare il Confessore, dal quale sarà stato sollecitato nel luogo, ed atto della Confessione, ancorchè gli abbia consentito; e non è tenuto a propalare il proprio consenso, nè sopra ciò s' interroghi dal Vescovo, o dall' Inquisi-

quisitore, o da' loro Vicarj, avanti i quali deporrà: nemmeno il Confessore denonziato, procedendosi poi contro di lui, ne' costituti che se gli faranno, s' interroghi sopra detto consenso: ed in caso, ch' egli volesse dirlo da se, non si scriva il suo detto, come cosa in ordine alla persona sollecitata non spettante al Sant' Uffizio della Santa Inquisizione. Le parti dunque di V. R. sono di significar a' Confessori detta risoluzione, e d' incaricargliene strettamente l' osservanza, acciò ne' casi, che occorrono alla giornata, conforme al tenore della Costituzione pubblicata da Gregorio XV. di san. mem. contro i Confessori sollecitanti, significhino a' penitenti l' obbligo, che hanno, di denonziar i Confessori, da' quali saranno stati sollecitati: ed avendoli consentito, e facendo difficoltà di scoprire il proprio consenso, conforme alla risoluzione, che si è fatta, gli dichino apertamente, che non sono tenuti a propalare il detto consenso, e che tanto i penitenti, quanto i Confessori sollecitanti, procedendosi contro di loro, non saranno di ciò interrogati, e dicendolo da se, non si scriverà, nè riceverà il detto loro. E quando il penitente persistesse tuttavia nella medesima renitenza, Nostro Signore si contenta, che dal Vescovo, o dall' Inquisitore si dia autorità al Confessore di ricevere per scrittura, e con guramento, la denonzia, per portarla a chi gli avrà data autorità di pigliarla. E se oltre le cose suddette occorrerà altro caso grave, per il quale il penitente non si possa indurre, Sua Santità vuole, che se ne scriva quà, e si aspetti la risposta, ed in tanto non si proceda all' assoluzione. E tanto V. R. si contenterà di far osservare nella sua giurisdizione, facendo registrare la presente negli atti di cotesto S. Uffizio per informazione sua, e de' suoi Successori, quali averanno mira, che la presente risoluzione risguarda solo a quei penitenti, che per aver consentito, sanno difficoltà in denonziare: ma a quei, che non hanno consentito, o avendo consentito, non son in ciò renitenti, il Confessore non deve porre difficoltà alcuna; ma lasciare, che indifferentemente, e liberamente soddisfaccino all' obbligo, che hanno di denonziare, conforme alla Costituzione. Ed il Signor Iddio la conservi.

Di Roma li 27. Settembre 1624.

Di V. R.

Come Fratello
Il Card. Mellino.

In Synodo Lycensi anno 1663. ab Illustrissimo D. Aloysio Pappacado congregata, post prædictam Epistolam S. Congregationis Sancti Officii, inserta fuit Instructio distincta super eadem solicitationis materia, quam hic adjungere congruum duxi.

Istru-

Istruzione per prendersi la denonzia della Donna sollecitata in Confessione, che non può comparire in persona.

Si fa un memoriale dalla denonziante, per il quale narra aver da esporre cose pertinenti al Tribunal del S. Uffizio, che però prega sua Signoria Illustrissima, commettere a persona religiosa, che con ogni secreto vada a ricevere detta denonzia nel tal luogo, a fine di liberare da ogni scrupolo la coscienza di essa supplicante; sottoscrivendo a piedi del memoriale il nome, e cognome di essa esponente, potendo mandarsi detto memoriale per il Confessore al Prelato, il quale udendo dire, che se l' ha da proporre negozio spettante alla Santa Inquisizione, deve riceverlo con grandissimo secreto, assumendo almeno due persone gravi, religiose, e zelanti, delle quali una se ne servirà per scrivere gli atti, che occorrono, come sarebbe.

Die ..... mense ..... anni ..... in Palatio Episcopali N. in aula interiori ejusdem solitæ habitationis Illustrissimi, & Reverendissimi D. Episcopi N. coram eodem prædicto D. Illustrissimo, assistente R. D. N. Canonico Cathedralis N. & in præsentia mei D. N. Sacerdotis Ecclesiæ N. actuarii assumpti ad hunc actum, comparet R. P. Fr. N. N. professus sacerdos Theologus Ordinis N. exponens, videlicet.

Vengo avanti V. S. Illustrissima a portarle questo memoriale continente negozio del S. Uffizio, consegnatomi da N. N. il quale con occasione, che io sono andato a confessare alla Chiesa N. mi è stato dato da lei, a fine, ch' io con ogni secreto lo presenti a V. S. Illustrissima, acciò deputi una persona, che riceva la denonzia di questa supplicante, la quale mi ha detto, che se venisse in persona, darebbe da sospettare altri negozj a suoi parenti, che le potrebbe cagionare danno grave.

Ovvero, se la supplicante non saprà scrivere, potrà inviare detto Religioso a dire a bocca tutto ciò, che chi sa scrivere direbbe per memoriale; e si procederà nel modo, come di sopra, dal Prelato, mutatis mutandis.

L' Attuario noterà ogni cosa per extensum.

Tunc Illustrissimus D. prædictus commisit eidem P. Fr. N. N. professo Religionis, &c. ut accedat ad locum N. ad finem accipiendi denunciationem faciendam a N. N. juxta Instructionem Tribunalis S. Officii, quam præcepit sibi dari a me Notario assumpto, exacto prius juramento, tam a prædicto R. P. N. N. tangendo, prout tetigit, Sacra Evangelia, & pro veritate omnium supradictorum, & pro bene, & fideliter recipienda denunciatione sibi danda, ac sub silentio omnia retinendi, quam a vobis assistentibus, & a me, de non præsentia propalando, nec in totum, nec in partem, prout

prout juravimus tactis sacris prædictis Evangeliis, imponendo dicto Patri, & nobis de toto præsenti negotio silentium, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ statim incurrendæ in casu contraventionis, reservatæ eidem Illustrissimo D. Papæ, respectu assistentis, & mei ipsius, & Sanctissimo D. Papæ, respectu prædicti Rev. Patris. Et fuit dimissus præsens tutus, cum mandato, ut omnes subscribamus. Ego P. Fr. N. N. professus Ordinis N. N. S. Theol. P. prædicta omnia exposui. Ego N. N. Canonicus Ecclesiæ N. assistens deputatus interfui. Ita est. N. N. Sacerdos Ecclesiæ N. Actuarius assumptus ad hunc actum ab Illustrissimo D. N. Episcopo N.

Il Delegato dal Vescovo andrà con carta, e calamajo, se non potrà accompagnarsi con il Notaro predetto, o Assistente, almeno esso solo, nel luogo, tempo, e giorno più opportuno per osservanza del segreto; e venendo la denonziante, ha da scrivere nel seguente modo.

Die .... mense .... anni, &c. in tali loco (s' avverta, che sia fuori del Confessionario, e non potendosi, si noti il luogo, ubi solent sacramentales Confessiones excipi, sed hæc omnia extra Sacramentum Pœnitentiæ) comparet coram me N. N. professo talis Religionis, qui de mandato Illustrissimi & Reverendissimi D. Episcopi N. accessi ad finem &c. talis de tali, ætatis suæ annorum .... ut dixit, & ex aspectu apparet, sæcularis, vel Monialis, professa, vel bizzocca, vidua qu. N. N. vel uxorata &c. filia (e ponendo il nome del padre, madre, luogo dove abita, professione che esercita, confini della Parochia, paese, o tempo che ne manca, statura, pelo, segnali, ed altre circostanze, che possono descrivere la persona, quando non fosse ben nota alla Corte Vescovale) sponte, non citata, neque vocata, quæ medio ejus juramento sibi per me dato, tactis sanctis Evangeliis mei Breviarii, prout tetigit, de veritate dicenda, prius monita de gravitate ejusdem fuit interrogata, ad quid venerit, quæ respondit.

Sono venuta, come diffi a V. R. la settimana passata, che mi volevo sgravare la conscienza, già che mi avete detto, che sono obbligata denonziare il Confessore, che mi ha parlato di cose brutte, quando mi confessavo, desidero saper, se avete parlato a Monsignor Illustrissimo, e che vi ha detto.

Cui a me fuit dictum, habere in commissis recipiendi formiter suam denunciationem, & proinde, pro exoneratione suæ conscientiæ, explicite fuit interrogata, ut dicat quidquid sibi occurrerit circa prædicta a se superius nominata. Respondit; e si pongono le sue proprie parole volgari che dice, ben vero siano chiare ed esplicative, il Confessore sollecitante per nome, cognome, Religione, o dignità, giorno, mese, anno, volte che sollecitò, segni, contrasegni, abitazione, luogo dove abita,

abita, o abitava il sollecitante, parole dette, espresse, segni, seu atti fatti, e tutte le circostanze, che conducono alla replicata chiarezza del sollecitante, o sollecitazione.

Avvertendo, che se la persona non si sapesse esplicare, il Deputato con gli interrogatorj che anderà facendo, farà esplicare le cose predette necessariamente,

L' Interrogatorj, benchè si diano in volgare, si scrivano in latino. V. G.

Interrogata, quænam verba specialia, vel quosnam actus inhonestos fecerit prædictus N. Confessarius ipsi testi exponenti, & dicat explicite & clare omnia.

Respondit: mi disse &c.

Se la sollecitazione è di qualche tempo passato, se le dice.

Interrogata, quare prius non exoneravit suam conscientiam, denunciando prædictum? &c.

Respondit &c.

Interrogata de contestibus.

Respondit: questo fatto è passato da solo a solo, fra me e il detto N. N. mentre mi confessava nel confessonario, come ho detto di sopra, e perciò non v è persona che lo possa deporre.

Interrogata, an exerceat aliquam inimicitiam, vel aliquam exercuerit cum dicto N. N. Confessario, vel cum suis consanguineis, aut amicis, vel e contra?

Respondit &c.

Interrogata, cujus famæ sit prædictus N. N. Confessarius, & an audierit aliquando ab aliis, similia prædictum N. N. patrasse?

Respondit &c.

S'avverta, che le rispose (non mi ricordo) non s' ammettono, ma si dimanda dopo quelle, & fuit dictum a me, ut bene recordetur &c.

Se parlasse con ira, e passione grande, che dasse sospetto d' inimicizia, dal Notaro, o dal Deputato si noti: videlicet, locuta est nimis iracunde &c. vel animose, aut temere.

Interrogata, an viderit ipsa comparens prædictum N. N. Confessarium feciisse aliqua opera spiritualia, videlicet, orare, eleemosynas elargiri, Missas auscultare, & similia.

Respondit &c.

Quibus habitis, ego ipse mandavi, ut se subscribat, imponendo silentium, ut nullatenus alicui dicat, se revelasse & denunciasse prædicta in totum, vel in partem, contra prædictum N. N. Confessarium, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, reservatæ ipsi Domino Illustrissimo Episcopo (e se sarà necessario, SS. D. Papæ) & fuit dimissum examen, præstito denuo juramento, tactis; &c. prout tetigit, de silentio observando super prædictis.

Io N. N. ho deposto, come di sopra. Ovvero ✠ Et quia scribere nescit, fecit signum crucis cum calamo a me dato.

Ita est, Ego N. N. professus Ordinis N. de mandato Illustrissimi &c. accessi, & interrogavi.

Ricevuta la scritta rivelazione, il Prelato avverta conservarla con estremo segreto. Se il caso sarà grave, ovvero fossero più revelazioni contro uno stesso Confessore, potrà detto Vescovo farne copia (avvertendo dare il giuramento, quando assume persona molto grave per far detta copia) ed includer gli atti in una sua, che potrà scrivere alla S. Congregazione del S. Uffizio di Roma: a fine che l'ordini, come s'ha a portare in tal caso, e chiegga l'Istruzione per non errare: avvertendo di più, non fare veruno motivo contra il denonziato, acciò non penetri esser reo nel Tribunale, nè comunichi tal segreto al suo Superiore, o altro che sia nel mondo, perchè sarebbe errore grave in materia di S. Uffizio.

Le scritture sopra questa matteria non si confidano a' Ministri, ma o si consegnano al Tribunale supremo, ovvero si suggellano scrivendovi sopra: *Scritture che appartengono al Tribunale del Santo Uffizio*; quali nessuno può aprire, lacerare, bruciare, o occupare, sotto le pene apposte nella Bolla di Papa Pio V. che comincia: *Si de protegendis*, cautelandosi a fine, che in vita detti negozj passino come quelli del suggello Sacramentale, e provedere in caso di morte, non vadano in potere de' Commissarj delli spoglj, ministri della Sedia vacante, o Cortegiani de' Prelati defonti, quali per lo più, non avendo molta conscienza, o pubblicano li negozj, o li consegnano in mano della parte per mercede. E questo basti per una breve e facile Istruzione.

A præcipuis Sancti officii Administratoribus, id non itapridem Romæ accepi, quod scilicet Confessarius ab Episcopo, aut Inquisitore deputatus ad recipiendam denunciationem, juxta approbatum & recentiorem stylum, id ordinarie peragit una cum Notario, ut omnis fraudis suspicio vitetur; nisi adsit expressa & individualis Sacræ Congregationis facultas.

CASUS

Summo Pontifici intra Italiam reservati.

1. Violatio clausuræ Monialium ad malum finem.
2. Injicientium violentas manus in Clericos.
3. Simonia realis scienter contracta.
4. Confidentia Beneficialis.
5. Provocantium & pugnantium in duello, juxta Concilium Tridentinum, ex Constitutione Gregorii. XIII.
6. Violatio immunitatis Ecclesiasticæ circa confugientes ad Ecclesias.

DE

DE IMMUNITATE

Circa confugientes ad Ecclesias.

1. Gregorius XIV. in quadam Constitutione, quæ incipit, *Cum alias nonnulli, &c.* statuit, ut omnes delinquentes, qui confugiunt ad Ecclesias, gaudeant immunitate, exceptis casibus expressis §. 3. cujus tenor est hujusmodi.
2. Ut Laicis ad Ecclesias, locaque sacra & religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur.
3. Aut depopulatores agrorum.
4. Quive homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earumque Cœmeteriis, committere non verentur.
5. Aut qui proditorie proximum suum occiderint.
6. Aut Assassini.
7. Vel hæresis rei.
8. Aut læsæ Majestatis in personam ipsiusmet Principis, eis immunitas Ecclesiastica non suffragatur.
9. In aliis casibus delinquentes, confugientes ad Ecclesias, gaudent immunitate: si qui vero contra hanc Constitutionem læserint immunitatem Ecclesiasticam, erit Casus reservatus Papæ.

SANCTISS. D. N.

CLEMENTIS

DIVINA PROVIDENTIA

PAPÆ X.

Constitutio, in qua Regularium privilegia, quoad prædicationem Verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ administrationem, declarantur.

Superna, &c. Regulares, qui in Ecclesiis sui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Episcopo Diœcesano benedictionem petere; prædicare tamen posse, quamvis illam non obtinuerint. Quod si Episcopus benedictionem nedum non concesserit, sed etiam contradixerit, nec in prædictis quidem Ecclesiis licere Regularibus prædicare, eosque contravenientes, ab illo tamquam Sedis Apostolicæ Delegato censuris, aliisque pœnis Ecclesiasticis, in vim Constitutionis fel. rec. Gregorii XV. Prædecessoris nostri, incipientis, *Inscrutabili Dei pro-*

videntia, coerceri, & puniri posse. Episcopum tamen absque justa, atque rationabili causa contradicere non debere; & hujusmodi benedictionem teneri etiam Regulares petere, si in quibuscumque Oratoriis sui Ordinis sermonem coram populo, vel in Ecclesiis, vel ad crates Monasteriorum Sanctimonialium eorum Jurisdictioni subjectarum, licet clausis januis, & nullus sæcularis ibi interfit, habere voluerint. Posse autem Episcopum licentiam concessurum Regularibus in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, prædicare volentibus, illos, quamvis ab Universitatibus, aut a Magistratibus Laicis nominatos, etiam si Episcopi Antecessores per tempus immemorabile hanc licentiam, absque examine concedere consueverint, quoad doctrinam examinare, si ita ipsius arbitrio, quod moderatum, & discretum esse debet, visum fuerit, & licentiam prædicandi semel iisdem concessam, ob rationabiles causas, licet occultas, prædicationem tamen concernentes, suspendere: non posse tamen Episcopum generatim prohibere Regularibus, quin in Ecclesiis suorum Ordinum prædicent.

Ad hæc Regulares, ab Episcopo ad Confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi Religiosi jam fuerint approbati: & generaliter ab Episcopo ad personarum sæcularium Confessiones audiendas, nequaquam censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subjectarum; sed egere, quoad hoc, speciali Episcopi approbatione; atque approbatos pro audiendis Confessionibus Monialium unius Monasterii, minime posse audire Confessiones Monialium alterius Monasterii. Itidem Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro una vice audiendas, haud posse expleta deputatione, in vim approbationis hujusmodi, illarum Confessiones audire, sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit. Cæterum in Monasteriis, ac etiam Collegiis, ubi juxta Regularia instituta vivitur, posse tam Prælatos Regulares, quam Confessores Regularium eorumdem Monasteriorum, seu Collegiorum, audire Confessiones illorum sæcularium, qui inibi sunt vere de familia, & continui commensales; non autem illorum, qui tantum ipsis deserviunt. Illos autem Religiosos, qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis quoque, & indistincte absque aliqua limitatione temporum, certorumque locorum, aut generis personarum, in Diœcesi propria admittendos. Quoad cæteros vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis

magis expedire videbitur, probare, & admittere. Semel autem simpliciter approbatos, posse in Diœcesi Episcopi approbantis, quovis anni tempore, etiam Paschalis, & quorumcumque, etiam infirmorum Confessiones audire, absque ulla Parochorum vel ipsius Episcopi licentia. De qua tamen Confessione teneri dictos Religiosos eorumdem infirmorum Parochum illico certiorem reddere, & hoc posse illis ab Episcopo sub pœna suspensionis a facultate audiendi Confessiones præcipi; sufficere tamen, ut certioratio hujusmodi fiat saltem per scripturam apud ipsum infirmum relinquendam.

Et eos, qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni, quæ incipit: *Omnis utriusque sexus*, quoad Confessionem dumtaxat satisfeciisse censendos. Regulares vero ad ejusmodi Confessiones audiendas prævio examine simpliciter, & absque ulla temporis præfinitione ab ipsomet Episcopo, sexus autem si ab ejus Vicario, aut ab Antecessoribus Episcopis, approbatos, non posse ab eodem, qui sic approbavit, iterum examinari, aut ab eisdem Confessionibus audiendis suspendi, seu licentias ipsis concessas revocari, nisi nova superveniente causa, quæ ipsas Confessiones concernat, de qua tamen hac necessarium esse, ut in actis constet, nec eam teneri Episcopum ipsis Regularibus significare, sed Sedi Apostolicæ dumtaxat, ubi eam aperiri, postulaverit. Porro si Regulares cum scandalo, aut alias inhoneste vivant, vel aliquod delictum committant, per quod rationabili Episcopi judicio videantur a Confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam oneratam esse volumus, cum præcipua Ministri Sacramenti Pœnitentiæ qualis sit vitæ integritas, ac morum honestas, utique eam causam ad Confessionis Ministerium pertinere, ac proinde nihil obstare, quominus ob eam possit Episcopus Regulares a semetipso approbatos suspendere, aut repellere a Confessionibus audiendis. Attamen Confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessoribus adimi ab Episcopo, inconsulta Sede Apostolica, nullatenus posse. Ex facultatibus per Mare magnum, aliave privilegia Regularibus cujuscumque Ordinis, Instituti, aut Societatis, etiam Jesu, concessis, factam eis non esse potestatem absolvendi in casibus ab Episcopis sibi reservatis. Et per confirmationes dictorum privilegiorum, quas Regulares a Sede Apostolica post Sacrum Tridentinum obtinuerunt, nequaquam revixisse privilegia prius ab eodem Concilio, aut deinde Apostolicis etiam Decretis sublata, atque extincta, si quæ habebant, absolvendi a casibus Episcopo reservatis.

Et habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo a casibus Episcopo reservatis posse absolvere; posse autem Regularem Confessorem in ea Diœcesi, in qua est approbatus, confluen-

tes ex alia Diœcesi, a peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessor est approbatus, absolvere, nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse. Vigore supradictorum privilegiorum nequaquam licere Regularibus, etiam satisfacta parte, absolvere pœnitentes a Censuris quo ad externum, & judiciale forum, & absolutos ab eis in foro pœnitentiali utique non censeri absolutos in exteriori judicio, & contentioso. Quinimo Censuris Ecclesiasticis irretitos, & denunciatos, ab Episcopis cogi posse gerere se pro talibus, etiam si a Regularibus fuerint absoluti. Quoties exhibitis aliquibus Regularium Apostolicis Privilegiis coram Episcopo, ab eo judicetur, ipsa non suffragari casui, de quo agitur, si dictorum privilegiorum verba obscura sint, & ambigua, non esse ad Metropolitanum provocandum; sed cum ejus sit interpretari, cujus est condere, dictorum privilegiorum interpretationem Sedis Apostolicæ judicio, prout alias Constitutiones prædecessoris nostri, &c. fel. rec. Clementis IV. statutum fuit, esse exequendum.

Non obstantibus quibuscumque, &c. etiam insolitis casibus.

Datum Romæ anno 1670. undecimo Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno primo.

Nota: In propositionibus damnatis ab Alexandro VII. propositio duodecima videbatur limitata ad solos Mendicantes. Ita enim habet propositio; Mendicantes possunt absolvere a casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id ab Episcopo facultate. At Clemens X. magis ample loquitur, dum absolute sic pronunciat: Ex facultatibus per Mare magnum, aliave privilegia cujuscumque Ordinis, Instituti, aut Societatis etiam Jesu, concessis, facta eis non est potestas absolvendi in casibus ab Episcopis sibi reservatis.

DECLARATIO

Sacræ Congregationis Concilii Tridentini a SS. D. N. Clemente Papa IX. approbata, super accessu Regularium ad Monasteria Monialium,

Die 11. Maji 1669. S. Congregat. Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, habita notitia, quod nonnulli Regulares absque licentia crate Monasteriorum Monialium adire, & frequentare non dubitent, prætendentes, non esse interdictum per breve tempus, etiam usque ad quadrantem horæ cum dimidio, quod horologio arenario aliquando metiuntur, Moniales, aliasque personas intra Clausuram existentes, alloqui; & hanc opinionem tamquam tutam affirment, disseminent, & etiam forsan in scriptis evulgent,

gent, proprias graviter illaqueantes conscientias, & scandala confoventes, ad hujusmodi perniciosos errores eliminandos opinionem prædictam improbans, rejiciens, & damnans, declaravit, Regulares cujuscumque Ordinis, Militiæ, Societatis, Congregationis, & Instituti, etiam de quibus specialis mentio foret habenda, qui ad Monasteria Monialium, quamvis ab Ordinarii Jurisdictione quomodolibet exempta, & etiam ipsis Regularibus subjecta, vel alias speciali mentione digna, absque legitima facultate accedunt, colloquendo, etiam per quodcumque modicum tempus, cum Monialibus, aut aliis intra Clausuram degentibus, peccare mortaliter, eosque sub excommunicationis & privationis vocis activæ, & passivæ, aliisque contra Regulares accedentes sine licentia ad Monasteria Monialium statutis pœnis, posse ab Ordinario, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, carcerari.

Et die 7. Junii ejusdem anni, facta relatione SS. D. N. Sanctitas sua præsentem Declarationem approbavit, ac typis dari, servarique jussit.

A. Card. Celsus Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

S. Brancatius Archiep. Adrianop. Secretarius.

DUBIA

Super Collocutione Regularium cum Monialibus.

Edita lege, statim illam eludere malitia excogitat. Non ita pridem emanavit generale Decretum, arctissime prohibens colloquia Regularium cum Monialibus; quando jam super eo variæ interpretationes confingi cœperunt, aliæque nunc Bergomi suboriuntur; pro quarum resolutione supplicant Confessarii Monialium, quærendo,

1. An Regularibus missis ad crates Monialium pro munere prædicationis obeundo, prohibitum sit sub peccato mortali, Cesuris, & pœnis, &c. immediate post cum ipsis Monialibus, absque expressa licentia ad colloquendum, immiscere sermones cum quæstionibus, vel dubiis spiritualibus, aut materiis ipsius Concionis.

2. An talis prohibitio intelligatur tam de collocutione cum aliquibus Monialibus, quam cum una tantum (omnibus tamen aliis audientibus) immediate post Concionem.

Die 21. Maji 1678.

Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, ad utrumque respondit affirmative.

DECRETUM

Super actu Attritionis, quæ concipitur ex metu gehennæ, excludens voluntatem peccandi cum spe veniæ, ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ.

SAnctissimus D. N. Alexander Papa VII. cum accepe-rit, non sine gravi animi mœrore, Scholasticos quosdam acrius, nec absque fidelium scandalo inter se contendere, an illa Attristio, quæ concipitur ex metu gehennæ, excludens voluntatem peccandi cum spe veniæ ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ, requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei, asserentibus quibusdam, negantibus aliis, & invicem adversam sententiam censurantibus: Sanctitas sua enixe cupiens pacis vinculum inter fideles servari, omnemque sciissuræ fomitem extingui, auditis votis Eminentissimorum, & Reverendissimorum DD. Cardinalium adversus hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum, nec non DD. Consultorum, & Qualificatorum Sacræ Congregationis ejusdem Generalis Inquisitionis, hoc præsenti Decreto, in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ huic sanctæ Sedi reservatæ, aliisque pœnis ejusdem sanctæ Sedis arbitrio taxandis, præcipit cunctis, & singulis fidelibus, quocumque gradu, ac dignitate, etiam Episcopali, & majori, imo & Cardinalitia fulgentibus, ut si deinceps de materia Attritionis præfatæ scribent, vel libros, aut scripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo pœnitentes, aut scholares, cæterosve erudient, non audent alicujus Theologicæ Censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessitatem donec ab hac sententia fuerit aliquid hac in re definitum. Statuitque præterea, Decretum hoc, seu illius exemplum ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, & in acie Campi Floræ affixum, omnes ubique existentes arctare, & afficere, ac si unicuique personaliter fuisset intimatum.

Franciscus Riccardus sanctæ Romanæ & Universalis Inquisitionis Notarius.

Loco ✠ Sigilli.

Anno a Nativitate Domini nostri Jesu-Christi, 1667. Indictione quinta, die vero 7. Maji, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Alexandri, Divina Providentia Papæ VII. anno decimotertio, sub dicto Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, & in acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Carolum Melanum, ejusdem Sanctissimi D. N. Papæ, & Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem.

INSTRUCTIO
DE
SACRAMENTO
PŒNITENTIÆ.

Ex Rituali Romano.

SAnctum Pœnitentiæ Sacramentum, ad eos, qui post Baptismum lapsi sunt, in gratiam Dei restituendos, a Christo Domino institutum, eo diligentius administrandum est, quo frequentior est ejus usus, quo plura requiruntur ad illud recte, digneque tractandum, ac suscipiendum. Cum autem ad illud constituendum tria concurrant, Materia, Forma, & Minister; illius quidem remota materia sunt peccata; proxima vero sunt actus pœnitentis, nempe Contritio, Confessio, & Satisfactio: Forma autem illa absolutionis verba: *Ego te absolvo, &c.* Minister denique est Sacerdos, habens potestatem absolvendi, vel ordinariam, vel delegatam. Sed si periculum mortis immineat, approbatusque desit Confessarius, quilibet Sacerdos potest a quibuscumque Censuris, & peccatis absolvere. In ejus Ministro requiritur etiam bonitas, scientia, atque prudentia, cum sigillo secretæ Confessionis, sub exacto, perpetuoque silentio. Quibus, & aliis ad id opportunis, ut optime sint instructi, omni studio curare debent Confessarii.

In primis meminerit Confessarius, se judicis pariter & medici personam sustinere, ac Divinæ justitiæ simul & misericordiæ ministrum a Deo constitutum esse; ut tamquam arbiter inter Deum, & homines, honori Divino, & animarum saluti consulat.

Ut ergo recte judicare queat, discernens inter lepram, & lepram, & tamquam peritus medicus animarum morbos prudenter curare, & apta cuique remedia applicare sciat: quantum potest, maximam ad id scientiam, atque prudentiam, tum assiduis ad Deum precibus, tum ex probatis auctoribus, præsertim e Catechismo Romano, & prudenti consilio peritorum, studeat sibi comparare.

Sciat casus, & censuras Sedi Apostolicæ, & Ordinario

suo reservatos, & suæ cujusque Ecclesiæ constitutiones, easque diligenter observet.

Denique hujus Sacramenti doctrinam omnem recte nosse studebit, & alia ad ejus rectam administrationem necessaria. Atque in hoc ministerio ita procedat, ut infra præscribitur.

ORDO MINISTRANDI
SACRAMENTUM
PŒNITENTIÆ.

SAcerdos ad audiendam Confessionem vocatus, promptum, facilemque se præbeat: ac priusquam ad audiendum accedat, si tempus suppetat, ad hoc Ministerium recte, sancteque obeundum, Divinum auxilium piis precibus implorabit.

In Ecclesia, non autem in privatis ædibus, Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili: quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti, ac patenti loco præstare.

Habeat in Ecclesia sedem Confessionalem, in qua sacras Confessiones excipiat; quæ sedes patenti, conspicuo, & apto Ecclesiæ loco posita, crate perforata inter Pœnitentem, & Sacerdotem sit instructa.

Superpelliceo, & stola violacei coloris utatur, prout tempus, vel locorum feret consuetudo.

Pœnitens, si opus fuerit, admoneatur, ut qua decet humilitate mentis, & habitus accedat, & flexis genibus signo Crucis se muniat.

Mox Confessarius inquirat de illius statu (nisi aliter notus fuerit) & quam pridem sit confessus, & an impositam Pœnitentiam adimpleverit; num rite, atque integre alias confessus fuerit, num conscientiam suam, ut debet, prius diligenter discusserit.

Quod si pœnitens aliqua censura, vel casu reservato sit ligatus, a quo ipse non possit absolvere, non absolvat, nisi prius obtenta facultate a Superiore.

Si vero Confessarius, pro personarum qualitate, cognoverit pœnitentem ignorare Christianæ Fidei rudimenta; si tempus suppetat, eum breviter instruat de articulis Fidei, & aliis ad salutem cognitu necessariis, & ignorantiam ejus corripiat, illumque admoneat, ut ea postmodum diligentius addiscat.

Tum pœnitens Confessionem generalem latina, vel vulgari lingua dicat, scilicet, *Confiteor, &c.* vel saltem utatur his verbis, *Confiteor Deo Omnipotenti, & tibi Pater.* Peccata sua exinde confiteatur, adjuvante, quotiescumque opus fuerit, Sacerdote; qui confitentem non reprehendet, nisi finita, ut dicetur, Confessione, neque interpellabit, nisi opus fuerit aliquid melius intelligere; proinde fiduciam ei præbeat, & humaniter suggerat, ut omnia peccata illa rite, & integre confiteatur; remota

mota stulta illa quorumdam verecundia, qua præpediti, suadente diabolo, peccata confiteri non audent.

Si pœnitens numerum, & species, & circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum Sacerdos prudenter interroget.

Sed caveat, ne curiosis, aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, præsertim juniores utriusque sexus; vel illos de eo, quod ignorant, imprudenter interroget, ne scandalum patiantur, indeque peccare discant.

Demum, audita Confessione, perpendens peccatorum, quæ ille admisit, magnitudinem, ac multitudinem, pro eorum gravitate ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibebit, & dolorem, & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam, ac melius instituendam inducet, remediaque peccatorum tradet.

Postremo salutarem, & convenientem satisfactionem, quantum Spiritus, & prudentia suggesserit, injungat, habita ratione status, conditionis, sexus, & ætatis, & item dispositionis pœnitentium. Videatque, ne pro peccatis gravibus levissimas Pœnitentias imponat, ne si forte peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id vero ante oculos habeat, ut satisfactio non sit tantum ad novæ vitæ remedium, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum castigationem.

Quare curet, quantum fieri potest, ut contrarias peccatis pœnitentias injungat: veluti avaris eleemosynas, libidinosis jejunia, vel alias carnis afflictationes, superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia. Rarius autem, vel serius confitentibus, vel in peccata facile recidentibus, utilissimum fuerit consulere, ut sæpe, puta semel in mense, vel certis diebus solemnibus confiteantur, & si expediat, communicent.

Pœnitentias pecuniarias sibi ipsi Confessarii non applicent: neque a pœnitentibus quidquam tamquam Ministerii sui præmium petant, vel accipiant.

Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam Pœnitentiam non imponant.

Videat autem diligenter Sacerdos, quando & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio: absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces, quales sunt, qui nulla dant signa doloris; qui odia, & inimicitias deponere, aut aliena, si possint, restituere, aut peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt: aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, & scandalum tollant: neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt Superioribus reservata.

Si vero quis confiteatur in periculo mortis constitutus,

absolvendus est ab omnibus peccatis, & censuris, quantumvis reservatis: (cessat enim tunc omnis reservatio) sed prius, si potest, cui debet, satisfaciat; ac si periculum evaserit, & aliqua ratione superiori, a quo alios esset absolvendus, se sistere teneatur, cum primum poterit, coram eo se sistat, quidquid debet, præstiturus.

Quod si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægrum deficiat, nutibus, & signis conetur, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere; quibus utcumque, vel in genere, vel in specie, cognitis, vel etiam si confitendi desiderium, sive per se, sive per alios, ostenderit, absolvendus est.

Meminerit porro Sacerdos, ægris non esse injungendam gravem, aut laboriosam pœnitentiam: sed indicendam tantum illam, quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim juxta gravitatem morbi aliqua oratione, aut levi satisfactione interposita, & acceptata, absolvantur, prout opus fuerit.

DECRETUM

Sacræ Congregationis Cardinalium sacri Concilii Tridentini Interpretum

Circa Communionem Quotidianam.

CUM ad aures SS. D. N. fide dignorum testimonium pervenerit, in quibusdam Diœcesibus vigere usum quotidianæ Communionis, etiam in Feria sexta Parasceve, & simul affirmari, eamdem quotidianam Communionem præceptam esse a jure Divino; quin etiam in illius administratione aliquos abusus inolevisse, videlicet, quod aliqui non in Ecclesia, sed in privatis Oratoriis, & domi, imo cubantes in lecto, & non laborantes ulla gravis infirmitatis nota, sumant Sacro-sanctam Eucharistiam, quam, argentea theca inclusam in crumena, aut secreto illis deferunt Sacerdotes Sæculares, aut Regulares; aliique in Communione accipiant plures formas, ac particulas, vel grandiores solito; ac tandem quis confiteatur peccata venialia simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario: Cum autem hæc Sanctissimus consideranda commiserit Sacræ Congregationi Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, eadem sacra Congregatio, prævia matura discussione super prædictis, unanimi sententia ita censuit: Etsi frequens, quotidianusque Sacrosanctæ Eucharistiæ usus a sanctis Patribus fuerit semper in Ecclesia probatus, nunquam tamen, aut sæpius illam percipiendi, aut ab ea abstinendi, certos singulis mensibus, aut hebdomadis dies statuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præ-

præscripsit; sed quasi humanam infirmitatem secum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet, tantum indicavit, cum inquit: Optaret quidem Sacro-Sancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes Sacramentali Eucharistiæ perceptione communicarent; idque non immerito; multiplices enim sunt conscientiarum recessus, variæ ob negotia spiritus alienationes, multæ e contra gratiæ, & Dei dona parvulis concessa, quæ cum humanis oculis scrutari non possimus, nihil certi de cujusque dignitate, atque integritate, & consequenter de frequentiori, aut quotidiano vitalis panis esu potest constitui: & propterea, quod negotiatores ipsos attinet, frequens ad sacram alimoniam percipiendam accessus, Confessariorum secreta cordis explorantium judicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem processu, Laicis negotiatoribus, & Conjugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis præscribere debebunt. In Conjugatis autem hoc amplius animadvertant, cum beatus Apostolus nolit eos invicem fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi; eos serio admoneant, tanto magis ob Sacratissimæ Eucharistiæ reverentiam continentiæ vacandum, puriorique mente ad cælestium epularum Communionem esse conveniendum. In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana sacræ Communionis sumptione unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur; sed magis quid singulis permittendum, per se, aut Parochos, seu Confessarios sibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo a Sacro Convivio, seu frequenter, seu quotidie accesserit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unusquisque digne pro devotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius Dominici Corporis suavitatem degustet. Itidem Moniales quotidie Sacram Communionem petentes, admonendæ erunt, ut in diebus ex earum Ordinis instituto præstitutis communicent; si quæ vero puritate mentis eniteant, & fervore spiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis a Superioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum, & Confessariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut cum fideles ad sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accesserint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, sive Laici negotiatores sint, sive Conjugati, sive quicumque alii suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac

divini judicii formidine discant Cælestem Mensam, in qua Christus est revereri, & si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad majorem præparationem accingere. Episcopi autem, in quorum Diœcesibus viget hujusmodi devotio erga Sanctissimum Sacramentum, pro illa gratias Deo agant, eamque ipso adhibito prudentiæ, & judicii temperamento alere debebunt, & ab eorum officio postulari sibi maxime persuadebunt, nulli labori, aut diligentiæ parcendum, ut omnis irreverentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque, ac dona in sumentibus, augeantur; quod abunde continget, si ii, qui devoto hujusmodi studio, Divina præstante gratia, tenentur, seque Sacratissimo Pane frequentius reficere cupiunt, suas vires expendere, seque probare cum timore, & charitate assueverint: Quibus Christum Dominum, qui se Fidelibus manducandum, & se pretium in morte tradidit, atque in cælesti Regno se præmium est daturus, precatur Sacra Congregatio, ut suam opem ad dignam præparationem, & sumptionem largiatur. Porro Episcopi, & Parochi, seu Confessarii redarguant asserentes, Communionem quotidianam esse de jure divino, doceant in Ecclesiis, seu Oratoriis privatis ex dispensatione, seu privilegio Pontificis, de manu Sacerdotis sumendam Sanctissimam Eucharistiam, nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut secreto ad existentes domi, vel cubantes in lecto præterquam ad infirmos, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad eos, si ab Ecclesia deferatur, publice, & cum pompa juxta formam Ritualis Romani; si vero ab Oratorio privilegiato, cum forma decenti. Curent etiam, ut circa Communionem in feria sexta Parasceve Missalis Rubricæ, & Ecclesiæ Romanæ usus serventur. Insuper admoneant, nulli tradendas plures Eucharistiæ formas, seu particulas, neque grandiores, sed consuetas. Non permittant, ut venialium Confessio fiat simplici Sacerdoti, non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Si Parochi, & Confessarii, etiam Regulares, aut quicumque alii Sacerdotes secus egerint, sciant Deo Optimo Maximo rationem reddituros esse, neque defuturam Episcoporum, & Ordinariorum justam, ac rigorosam animadversionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jesu, facultate ipsis Episcopis & Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributa.

Et facta de præmissis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas Sua approbavit, ac præsens Decretum typis dari, ac publicari voluit. In quorum, &c.

Datum Romæ 12. Februarii 1679.
F. Card. Columna Præf.

S. Archiepiscopus Brancatius Episc. Viterbien. Secretarius.

ISTRU-

ISTRUZIONE

Per li Confessori.

Pubblicata nel Sinodo di Farfa. 1685.

E' Tanto importante nella Chiesa di Dio la retta amministrazione del Santo Sacramento della Penitenza, che per il molto se ne dica, o se ne scriva, o per qualsivoglia mezzo, che si tenti a questo fine dalla vigilanza di chi presiede al governo delle anime, non può mai alcuna diligenza, che in ciò s' adopri, riprendersi come superflua, o tacciarsi come infruttuosa. Quindi sebbene nel Sinodo sotto il capitolo *de Sacramento Pœnitentiæ*, si è procurato con opportuni, e salutevoli decreti di prescrivere diffusamente l'esercizio di questo Sacramento conforme alle sante ordinazioni Canoniche, nondimeno per agevolarne la pratica, e per imprimere più altamente nell' animo de' Confessori l' importanza de' medesimi Decreti, si è stimato bene d' aggiungere la presente istruzione, che da essi dovrà frequentemente leggersi, ed attentamente ponderarsi.

1. Primieramente dunque nessun Sacerdote dimandi la licenza, o approbazione per sentire le Confessioni, se non è d' età matura, e di scienza sufficiente, ed a quest' effetto se gli farà un diligente esame prima di concedergli detta licenza, o approbazione; la quale ottenuta, il Confessore considerando l' altezza del proprio ministerio, dovrà in tal maniera riformare i propri costumi, e con tale santità misurare le proprie operazioni che il solo esempio della sua vita, e il solo riflesso della sua virtù sia una tacita riprensione de' peccatori, a' quali in tal forma si renderanno più fruttuose le ammonizioni, che da lui si faranno.

2. Avanti che si ponga a confessare, con alcuna breve Orazione domandi lume, e grazia a Dio di non commettere alcun' errore nella cognizion de' peccati, e delle specie loro, come anco nel concedere, o negare l' assoluzione: e sopra tutto se conosce egli medesimo di trovarsi in qualche peccato mortale, si ricordi di purgar l' anima sua con la Confessione; e non potendo ciò eseguire per mancanza di Confessore, faccia almeno un atto efficace di Contrizione.

3. Se sarà Parroco, o Sacerdote secolare, si esporrà sempre nel Confessionario con la cotta, e stola, particolarmente ne' giorni festivi, quando dovrà ascoltare le confessioni di più persone: e se sarà Regolare, adoprerà l' abito, ch' è solito portare in Coro.

4. Converrà anche, che nel confessare, fuori di casi di necessità, osservi il tempo, e luogo stabilito nel Si-

no-

nodo, non ascoltando alcun penitente prima del nascere, nè dopo il tramontare del Sole, e nell' istessa maniera non confessando alcuno, e massime donne, fuori di Confessionario, quale dovrà esser posto in luogo patente della Chiesa con lamine ben ferme, e di forami stretti, e di dentro una tavoletta mobile per coprire la faccia del Confessore, mentre sta attualmente ascoltando le confessioni. Nel medesimo Confessionario dalla parte del penitente dovrà esser affissa un' Immagine divota, e dalla parte del Confessore la Bolla in Cœna Domini, con la nota de' casi riservati all' Eminentissimo Abate.

5. Quando poi gli fosse necessario per causa d' infermità, o d'altri simili accidenti confessar donne in casa, terrà la porta della camera talmente aperta, che possa esser veduto, ma non ascoltato, da quelli, che stanno nella stanza più vicina. Dovrà però ricordarsi ogni Confessore tanto secolare, quanto Regolare, che quando sarà chiamato a confessare alcun infermo, egli è tenuto, sotto pena di sospensione, ad attestare nell' istesso giorno al Parroco dell' infermo, d' averlo confessato, ed assoluto, o almeno a lasciare intorno a ciò in casa dell' istesso infermo una fede sottoscritta di propria mano per notizia del medesimo Parroco, acciò che egli, col fondamento di tale attestazione, possa secondo il bisogno amministrargli susseguentemente gli altri Sacramenti.

6. Ricevasi il penitente dal Confessore con volto allegro, e cortese, acciò che in tal guisa prenda maggior fiducia di svelargli liberamente le proprie colpe; per dar buon principio alla confessione, sarà bene, che il penitente presentandosi con la dovuta divozione, e compositione di corpo anco esteriore, dopo fatto il Segno della S. Croce, reciti inginocchiato il Confiteor da sestesso, o insieme col Confessore, quando la moltitudine de' Penitenti non ricercasse il contrario.

7. Dovrà il Confessore da principio interrogarlo, da quanto tempo si sia ultimamente confessato, non tanto per misura del tempo, che gli conviene spendere per ascoltarlo, quanto per potere con tale notizia meglio regolare il giudizio, che egli deve formare in quel Tribunale. Non è però sano consiglio il rigettare alcun Penitente, e benchè fosse passato molto tempo dall' ultima sua Confessione, se non in caso, che molti altri aspettassero per confessarsi, il tempo fosse angusto, e il penitente di buona voglia si contentasse di differire la Confessione a tempo più opportuno, e di più, che tutto ciò possa farsi senza scandalo.

8. Cercherà in oltre, s' egli ha fatto la penitenza impostagli nella Confessione passata; e se non l' avrà fatta, l' esorterà caldamente a non più differirne l' adempimento; quando poi il penitente affermasse rendersegli molto difficile di poterla adempire, potrà il Confessore commutargliela in altra opera pia, secondo la sua prudenza, considerato lo stato, e condizione del penitente, e di più ponderata la qualità della penitenza, se è medicinale, o puramente soddisfattoria; e a tal effetto dovrà il Penitente reiterargli intieramente la passata Confessione, o almeno narrare la cagione, per la quale probabilmente gli fu imposta tale penitenza. Quando però il penitente potesse comodamente tornare dal Confessore, che glie l' impose, sarebbe meglio a consigliarlo a domandare la comutazione a quell' istesso.

9. Principalmente dovrà insistere il Confessore, che il penitente si accosti a questo sacramento con quella disposizione, che è necessaria per la validità di esso: e perciò l' interrogherà, se ha fatto il dovuto esame della coscienza; ed in caso che non l' abbia fatto, non per questo lo licenzierà, ma con carità egli medesimo l' aiuterà a farlo, interrogandolo, conforme giudicherà convenirsi allo stato, età, esercizio, e professione del penitente. Similmente l' istruirà, quando ne conosca il bisogno, con ogni possibile accuratezza sopra le altre parti essenziali di questo sacramento; e se con tale occasione, o anco nel progresso d' ascoltare la confessione, venisse in cognizione, che le confessioni passate non fossero state valide, o perchè non siano state intiere, o perchè fossero fatte senza proposito fermo di confessare tutti i peccati commessi, e di soddisfare, o perchè fossero fatte ad un Confessore non approvato, in tal caso si ricordi il Confessore di fargli ripetere le confessioni mal fatte.

10. Venendo alla Confessione de' peccati, esorterà il penitente a dir tutti quelle, de' quali si ricorda: ed avendo bisogno d' essere interrogato, l' interrogherà, come si è detto di sopra, secondo la qualità del suo stato, scorrendo intorno a i precetti del Decalogo, e della Chiesa, sopra i sette peccati capitali, o altro, conforme stimerà necessario; ed il tutto faccia con tale prudenza, che nell' interrogarlo, non gl' insegni quel che non sa, particolarmente se sarà donna, o altra persona semplice: e si sforzerà usar parole, che non offendano l' orecchie del penitente.

11. Non lascierà mai di domandare il numero de' peccati mortali, e se il penitente non saprà dirlo precisamente, gli comanderà, che dica quel numero, che pensa essere più vicino al vero: Ed essendo vissuto per molto tempo in stato continuo di peccato mortale, dichiari almeno, per quanto tempo.

12. Domanderà ancora le circostanze, che di veniale fanno mortale, e quelle, che mutano le specie, o accrescono gravemente la malizia del peccato, contenute in questo verso:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

13. Se troverà nel principio della Confessione, o nel pro-

progresso di essa, che il penitente sia incorso in qualche scomunica, o in alcuno de' casi riservati alla Sede Apostolica, o all'Eminentissimo Abate, da' quali non abbia egli facoltà d'assolverlo, senza passar più oltre nella confessione, lo rimetterà a chi ne tiene l'autorità, o pure l'istesso Confessore si assumerà il peso di procurargliela, differendogli intanto l'assoluzione, purchè non sia il penitente in pericolo di morte, nel qual caso potrà sempre assolverlo. Fuori di questo caso, si ricordi ogni Confessore tanto secolare, quanto Regolare, che non ostante qualsivoglia privilegio non può assolvere da' casi riservati alla Sede Apostolica, o all'Ordinario, sotto pena di scomunica di lata sentenza, ed altre gravissime pene contenute ne' Decreti allegati nel Sinodo; anzi benchè alcun Confessore avesse facoltà di assolvere da i casi riservati alla Sede Apostolica, non perciò può assolvere da i riservati all'Ordinario.

14. Avverta parimente, che secondo la disposizione dell'istesso Sinodo, egli non può assolvere da quei peccati enonziati nel detto Sinodo al cap. 11. num. 8. de' quali egli medesimo sia stato complice col penitente: e perciò in tal caso dovrà rimetterlo ad altro Confessore.

15. Si guarderà, mentre confessa, dal fare atto, o gesto alcuno, per il quale i circostanti possano accorgersi della gravezza del peccato confessato, ed anco per non ispaventare il penitente, acciò che non tacesse altri simili, e maggiori peccati; anzi gli faccia animo, nè lo riprenda, se non dopo finita la Confessione; all'ora gli faccia conoscere la bruttezza de' suoi peccati, e particolarmente de' più gravi, e de' più frequenti, sforzandosi d'indurlo al dolore di essi, ed al fermo proponimento di non mai più commetterli, col mostrargli la gravezza dell'offesa fatta a Dio, la pena preparatagli nell'Inferno, ed il bene del Paradiso, che ha perduto; e dopo avere con questi, e simili motivi eccitata nel penitente la necessaria compunzione, potrà dargli la penitenza, la quale sia non solo soddisfattoria per le colpe passate, ma anche rimedio per le future.

16. Riprenda severamente, ed imponga gravi penitenze a i bestemmiatori; si ricordi però, che la bestemmia contro Dio, o la Beatissima Vergine, è caso riservato. Avverta insieme li penitenti dell'obbligo, che hanno di denonziare quelli, che averanno udito proferire bestemmie ereticali contro Dio, la Beatissima Vergine, e li Santi; e non gli assolva, quando ricusino di denonziarli: l'istesso osservi con quelli, che ricuseranno di denonziare l'altre persone contenute nell'Editto del S. Uffizio impresso fra le promulgazioni, car. 507.

17. Non domanderà per se, per la sua causa, o convento, l'elemosina, principalmente quando l'imporrà per penitenza, nè farà darsi denaro alcuno per dir Messe, principalmente quando l'imporrà per penitenza, e se tal

tal ora non potrà ricusare d'accettarle per l'istanze, che li vengono fatte, avverta di non prender l'elemosina per tali Messe, se non fuori del Confessionario.

18. La restituzione, che si dovrà fare dal penitente a persona certa, se sarà ricercato il Confessore a farla, non ricusi di prendersi tal peso, e la faccia senza nominare il penitente, con procurarne però ricevuta da dare ad esso penitente; ma avendosi a fare la restituzione a persone incerte, e per conseguenza dovendosi distribuire a poveri, o impiegare in usi pii, onninamente il Confessore se ne astenga, e la lasci all'arbitrio dell'istesso penitente.

19. Ammonisca il penitente per maggior profitto dell'anima sua a fare l'elezione d'un buon Confessore, e a non mutarlo senza necessità, ma questo però non si dia per penitenza, mentre di ciò non vi sia grave cagione particolare.

20. Assegnata la penitenza, ed accettata che sarà dal penitente, verrà all'assoluzione; e quando la strettezza di tempo non ricercasse il contrario, userà intieramente la forma comune, cioè *Misereatur &c. Indulgentiam &c. Dominus noster Jesus Christus &c. Passio Domini nostri &c.* Avvertendo, che nell'assolvere i Laici secolari, deve lasciarsi quella parola, *Suspensionis*, posta nel versicolo sopraddetto, *Dominus noster &c.*

21. Non però dovrà darsi l'assoluzione a chi non ne fosse capace, o perchè stia involto in qualche scomunica, o in alcuno de' peccati riservati, de' quali ogni Confessore deve aver pronta, ed esatta notizia, o perchè viva in stato di peccato attuale continuo, e non abbia dato segno di mutazione, e di emenda di vita, con l'astenersene almeno per qualche tempo precedente; o perchè non voglia lasciar l'occasione prossima del peccato mortale, come è il tenere in casa donna, con la quale suole peccare mortalmente, o giuocare a giuoco, nel quale è solito bestemmiare; e se altre volte avesse promesso ad altri Confessori di levar simile occasione, e non l'avesse fatto, di che dovrà interrogarsi il penitente, in questo caso si differisca l'assoluzione, fin che avrà levata affatto l'occasione del peccato.

22. Si negherà parimente l'assoluzione a quelli, che averanno da far qualche restituzione, o sia di roba, o sia di fama, se non prometteranno di farla; e se avendo ciò promesso altre volte, o all'istesso Confessore, o ad altri, del che doveranno interrogarsi, non l'avranno osservato, non fidandosi più di tal promessa, si differisca loro l'assoluzione fino all'istessa soddisfazione.

23. Si ricordino in oltre i Confessori d'interrogare frequentemente i penitenti adulti, e particolarmente quelli, che conoscono esser più rozzi, se sappiamo il Simbolo degli Apostoli, i dieci Comandamenti di Dio, o quelli della Chiesa, l'Orazione Dominicale, e la Salu-

lutazione Angelica ; quali cose tutte devono da ogni Cristiano necessariamente saperfi , almeno quanto alla sostanza. E perciò trovando che essi non le sappiano, gli ammoniranno da principio strettamente ad imparle quanto prima, anzi eglino medesimi pazientemente glie l'insegneranno, e prima d'assolverli, gli istruiranno almeno ne' misterj principali della Fede, e necessarj necessitate medii a saperfi. Quando tali ammonizioni, e diligenze anco replicate non giovino, ed essi trascurino d'istruirsene potranno i Confessori, secondo che prudentemente giudicheranno, imporre anche loro per Penitenza d'imparare alcuna delle predette cose necessarie a saperfi ; anzi tal' ora , quando da questi dopo molte ammonizioni non si sia usata alcuna diligenza per impararle, potranno differir loro l' assoluzione , fin tanto ne abbiano imparata qualche parte dentro il termine da prefiggersi dagl' istessi Confessori , e finalmente quando tutti questi rimedj non giovino , e i penitenti non per difetto di capacità , ma meramente per trascuraggine vogliono ostinatamente perfistere nella propria ignoranza, si potrà in tal caso da' Confessori negar loro intrepidamente l'assoluzione.

24. Dovranno parimente i Confessori riprendere gravemente quei Padri, e Madri di famiglia, e simili persone, che hanno cura d'altri, che sono negligenti in fare imparare i medesimi rudimenti della fede a' loro figliuoli, o in altro modo soggetti, anzi quando ne siano stati ammoniti altre volte, ed essi trascurino l' adempimento di sì grave obbligazione , si potrà anche loro differire, o negare l' assoluzione, secondo il prudente arbitrio de' Confessori.

25. E' di più necessario , che qualsivoglia Confessore sappia il tenore della Bolla della san. mem. di Papa Gregorio XV. contro i Confessori sollecitanti , la quale dispone che tutti i Sacerdoti, tanto secolari, quanto Regolari , e di qualsivoglia dignità, li quali nell' atto della Confessione sacramentale, o vero innanzi, o dopo immediatamente, ovvero per occasione, o pretesto di Confessione , ancorchè la Confessione non seguisse , ovvero fuori dell' occasioni di essa , nel Confessionario, o in qualunque luogo, nel quale si ascoltino le Confessioni sacramentali, simulando in quei luoghi d' udire le Confessioni, solleciteranno, o tenteranno di sollecitare , o provocare penitenti a peccati carnali, ovvero con quelli averanno colloquj, e trattati illeciti, ed inonesti, debbano esser puniti dal sant' Uffizio, come eretici, o sospetti d' eresia, e secondo la qualità de' delitti, e circostanze , debbano esser sospesi dell' Ordine, e privati de' Benefizj, dignità, qualsivoglia uffizio, e resi perpetuamente inabili ad altri, e condannati anche all' esilio, alla galera , e a perpetuo carcere , senza speranza alcuna di grazia . E quando l' enormità del delitto meritasse maggior pena, si debbano degradare, e dare in mano alla Corte secolare . Ed acciò che per difetto di prova un delitto tanto enorme, e pernizioso non rimanga impunito, rimette all' arbitrio de' Signori Cardinali del Sant' Uffizio , che possano giudicare in delitto provato per testimonj singolari, per presunzioni , o indizj. Comanda in oltre a tutti i Confessori, li quali sapranno, che i loro penitenti siano stati da altri sollecitati, che avvertano i medesimi Penitenti dell' obbligazione, che hanno di denonziare i Confessori sollecitanti, o che abbiano trattato di sollecitare, al Sant' Uffizio, ovvero agli Ordinatj de' luoghi ; e se ricuseranno di volerli denonziare, non gli assolvano. In caso poi che detti Confessori tralasciassero di avvertire, ovvero insegnassero a' penitenti, che non sono obbligati a denonziare i Confessori sollecitanti, ovvero trattanti di sollecitare, come di sopra, gli Ordinarj, o gl' Inquisitori li devono severamente castigare.

26. In oltre conviene, che li Confessori ne' casi, ne' quali giudicheranno ciò opportuno, avvisino li penitenti loro, che sotto pena di scomunica, ed altre pene arbitrarie, è proibito dall'editto sinodale stampato fra le promulgazioni alla carta 464. che nessun maschio d' anni 13. finiti, e niuna femmina d'anni 11. parimente finiti giacciano nel letto, nel quale giaccia un lor parente carnale, o spirituale di sesso differente maggiore d' anni dieci, e che li padri, e madri, e quelli ancora, che tengono luogo de' padri, e Madri, soggiacciano a gravi pene temporali arbitrarie, se permettono di dormire insieme li figliuoli di differente sesso sopra sette anni d' età ; e di più, che li padri, e le madri, come ancor tutti gli altri congiunti, sono scomunicati ipso facto, se tengono con loro a giacere nel medesimo letto, dove essi unitamente dormono, li loro figliuoli, figliuole, o qualunque altro putto, o putta maggiore di sette anni.

27. Finalmente, perchè non si può comprendere in pochi fogli tutto ciò ch' è necessario a saperfi da i Confessori, si ricordino questi per bene esercitare il proprio uffizio di servirsi di buoni, ed approvati sommisti, d' aver tutti il Catechismo Romano, di frequentare continuamente le conferenze de' casi di coscienza ; e di spesso rileggere le presenti costituzioni sinodali, nelle quali si trovano sparsi in varj luoghi molto giovevoli decreti, e ricordi concernenti il loro ministerio.

28. *Variæ formulæ actus contritionis, quem ut faciant pœnitentes ante receptionem sacramentalis absolutionis, Confessarii tam saculares, quam Regulares nostrorum Diœcesium curare omnino tenentur.*

Domine Deus meus, spes salutis animæ meæ, intimo cordis dolore pœnitet me peccasse, & cupio emendare quidquid contra te commisi: ideo abominor, & detestor omnia,

omnia, & singula peccata mea propter te Deum meum summum bonum, & immensam clementiam tuam humiliter deprecor, ut des mihi contritionem cordis, & lacrymas oculis meis, quibus defleam negligentias, ac scelera mea, ut, te auxiliante, ad veram pœnitentiam, & dignam satisfactionem omnium delictorum meorum merear pervenire. Amen.

Atto di contrizione da farsi da' penitenti prima di assolverli nel Sacramento della Penitenza.

Mi dolgo, o Dio mio, di cuore, e sopra tutto mi pento sommamente di avere offeso la vostra bontà infinita per se medesima, ed anco per avermi creato, conservato, e redento, e conferitomi tanti beni spirituali, e temporali. Onde per questo detesto tutti, ed ogn' uno de' miei peccati, riconoscendomi indegno del Paradiso celeste, e meritevole dell' Inferno: spero però nella divina vostra misericordia, che per li meriti della vita, e passione di Gesucristo, e con l'interceffione della B. Vergine Maria, mi perdonerete i miei peccati, quali di nuovo confesso, ed abomino: e propongo, mediante la grazia vostra, di non offendere mai più Vostra Divina Maestà: e prometto di fare fedelmente la penitenza, che mi sarà imposta: e vi prego di farmi la grazia di preservarmi da ogni peccato, e da ogni occasione di esso, e di adempire in ogni tempo, e in ogni luogo la vostra santa legge, e divini comandamenti. Così sia.

Altro atto simile.

O Dio mio, io detesto, e abbomino tutti, ed ogn' uno de' peccati miei, perchè sono offese di vostra Divina Maestà, mio sommo Bene. Propongo fermamente di confessarli, ed emendarmene, nè commetterli mai più, e di farne penitenza.

Altro atto simile.

Ho peccato, mio Dio, me ne dolgo perciò sopra tutte le cose col più intimo del mio cuore, e detesto tutti li miei peccati, perchè con quelli ho offeso voi, che siete mio sommo bene, e degno d'infinito amore. Perdonatemi clementissimo Signore, ed abbiate di me pietà, perchè propongo fermamente di confessarmi, di eseguire la penitenza, che mi sarà imposta, e di non offendervi mai più in avvenire, coll' ajuto della vostra divina grazia. Così sia.

Atto

Atto di contrizione utile nelle tentazioni nel confessarsi, nell' andare a letto, e in tutti i tempi.

Misericordia, Signore Dio mio: mi pento con tutto il cuore di avervi offeso, perchè vi amo sopra ogni cosa, e propongo con la grazia vostra di non offendervi mai più.

In præclara Synodo Perusina, congregata an. 1632. ab Eminentissimo quondam Cosmo Cardinali de Torres, inserta fuerint utilissima monita pro Confessariis Monialium, quæ hic attexere operæ pretium putavi, cum in ejusmodi arduo officio bene multa observanda sint in praxi.

Avvertimenti per li Confessori ordinarj delle Monache.

1. IL Confessore di Monache accetti l'uffizio per obbedienza, non per curiosità, o interesse.

2. S'informi della Regola, e Constituzioni del monastero, e provveda buoni libri per insegnare alle Monache la perfetta mortificazione interiore ed esteriore, come la pazienza, il silenzio, il ritiramento, la clausura, e la fatica con le proprie mani, secondo l'istituto, e ordine del Superiore,

3. Attenda esso allo studio della perfezione, e non a' comodi suoi: e fugga ogni vanità nel vestire, o altra polizia.

4. Abbia per bene di praticare con persone gravi, ed esperimentate nel confessar Monache.

5. Pongasi sotto la disciplina di qualche buon Maestro per il governo della propria conscienza.

6. Usi prudenza, e circospezione nelle cose dello spirito, e nell' operar la salute sua, e d'altri sia timoroso, e non si fidi nella sua fragilità.

7. Non tratti mai con le Monache con troppa familiarità, manco sotto pretesto di spirito: ma quante volte anderà al Confessionario, vada come uomo nuovo, e tratti con gravità, avvezzando le Monache, che vadano avanti a lui, come avanti Dio, per confessar puramente i lor peccati.

8. Sia cauto in non affezionarsi ad alcuna in particolare: e tenga per certo, che non può fidarsi d' alcuna, e guardisi a conferire con veruna qualche suo segreto.

9. Stia vigilante, chè alcuna non se li attacchi con affetto particolare; di che avvedendosi, rimedj con parole risolute, e gravi, ficchè la Monaca conosca l'errore, e si ritiri.

10. Per allevare le Monache nella vera umiltà, non mostri aver gran concetto d'alcuna, nè aggradisca le virtù loro come singolari, e notabili.

11. Non

11. Non sentirà le Confessioni altrove, che al fenestrino del confessionario, dove sarà perpetuamente affissa una tela, oltre alla grata di ferro, in modo che non si possa levare, o alzare.

12. Non farà chiamare alcuna Monaca separatamente, se altrimente non costringesse la carità: e ciò non faccia, se non al confessionario, nè parli, se non di cose spettanti alla salute dell' anime, e se ne sbrighi quanto prima; se però non fosse la Superiora, che avesse a conferire negozj del Monastero.

13. Compartirà il tempo delle confessioni a tutte egualmente: e quando una avesse bisogno d'essere ajutata più di un' altra, lo faccia con prudenza, e cautela, che ciò non impedisca il servizio dell' altre, e non dia ombra di male.

14. Non imponga penitenze pubbliche, se non per peccati pubblici. Comanderà alle Monache, che tra loro non trattino di quelle cose, ch' egli averà detto a ciascuna d' esse, e che non parlino fra di loro de' loro peccati.

15. Non trattenga longamente, senza manifesta cagione, e necessità, Monaca alcuna: e non l' induca a far confessioni generali, se non ci è bisogno.

16 Dopo il segno dell' Ave Maria la sera, e la mattina avanti giorno, non ascolti le confessioni, salvo in caso di necessità.

17. Proccuri assuefar le Monache a confessarsi speditamente, e con parole risolute, significanti quello che fa a proposito: e perciò importa molto, che ogni sera facciano l' esame di conscienza circa quello che avranno pensato, detto, fatto, o lasciato di far quel giorno.

18. Nell' ascoltar le confessioni non si mostri impaziente, nè sdegnoso, ma ben grave, e zelante, e non pretenda la contentezza delle penitenti, nè credito con loro.

19. Procederà in maniera con le Monache nelle confessioni, e fuora di esse, che non abbino di lui ombra di diffidenza.

20. Non lauderà molto, e meno biasimerà con l' altre, alcuna Monaca; ma dirà bene di tutte.

21. Se sentirà alcuna dir male dell' altra, o scoprire qualche suo difetto, starà avvertito d' ascoltare, e tacere, non lasciando di riprenderla.

22. Quando si confessano de' peccati veniali con poco sentimento dell' offese di Dio, e forsi senza proposito d' astenersene, come di cose leggiere: le assuefaccia a considerar, qualmente molto nuocono all' anime, raffreddando la carità, ed impediscono l' acquisto de' doni, e grazie; e perciò siamo obbligati a soffrire qualunque pena, e danno temporale, per non consentir loro. Onde si deve concepire gran dispiacere, e dolore d' averli commessi, con determinazione di non tornar più a commettergli.

23. So-

23. Soprà il tutto attenderà all' osservanza de' voti; però non assolverà quelle, che tengono danari, o altre robe, oltre a quelle, che dalla Superiora loro sono state concesse per uso necessario, conforme a gli ordini approvati, e sappia rispondere a i pretesti della povertà de' Monasterj, che non provedono alli bisogni delle Religiose, o della tolleranza, o d' altri abusi.

24. Farà osservare la Bolla di Papa Clemente VIII. de' donativi, e l' abbia appresso di se, nè assolva alcuna, se tiene animo di non obbedire per l' avvenire.

25. Avvertirà, che alcuna, nè anco in tempo di morte, disponga di quelle cose, che gli erano concedute per uso suo, e molto meno delle celle.

26. Procuri di staccarle da un certo affetto disordinato verso i parenti; e non permetta, che alcune ricorrano ad essi, o ad amici, per favore, quando non sono trattate a gusto loro, o per isfuggire le penitenze; molto più studierà di sradicare l' amor sensuale, che una Monaca portasse all' altra.

27. Non permetterà in alcun modo, che le Monache, ancorchè sorelle, dormano in un' istesso letto; nè che stiano due letti in una cella, senza necessità, e per commissione della Prelata.

28. Faccia opera, che non si vada a parlatorj al tempo de' Divini Uffizj, nè della mensa, o ne' giorni delle Comunioni generali; e quando alcuna vi anderà a' tempi debiti, chiamata, e con licenza, non parli senza le ascoltatrici; e si sbrighi quanto prima, e non si trattenga in discorsi, e ragionamenti meno che religiosi.

29. Non permetta, che nel Monasterio si leggano, e recitino Commedie, o rappresentazioni se non sono prima reviste, ed approvate dal Vescovo: non si facciano maschere, nè si vestano di vesti virili, manco a tempo di carnevale; ma le recreazioni siano oneste, e riligiose, e mai si deponghi l' abito.

30. Libri di musica profana, e molto meno lascivi, non permetta, che siano nel Monasterio.

31. Sapendo di musica, non canterà con le Monache, nè in canto fermo, nè figurato.

32. Per esser le Monache sospettose, non è spediente, che il Confessore faccia loro in comune ragionamenti spirituali, discendendo a cose particolari del Monasterio, con biasimare i difetti particolari: acciochè non divenga loro diffidente.

33. Nel ministrare la Santa Comunione, avvertirà, che si pigli con preparazione, e non per usanza; e non si manchi al tempo debito: e a quelle, che fuor di tempo vogliono comunicarsi, se non fanno frutto nella mortificazione, o non castigano li proprj difetti, non li dia licenza, e faccia desiderarla: e non conceda, che altro Sacerdote le comunichi, senza licenza del Vescovo.

34. L'

34. L'orazione mentale doveria essere il pane cotidiano dell'anima, ed a questa le Monache doveriano affezionarsi, e non lasciarla all'ore determinate; ma con quelle, che se ne dilettano, avverta, che non siano ingannate dal Demonio con false illusioni, o rivelazioni, e volendole esse raccontare non si dia l'orecchio.

35. La vera mortificazione consiste non in far molte astinenze, o discipline, o nel gusto dell'orazione; ma nell'interior annegazione della propria volontà, giudizio, passioni, e male inclinazioni: ed in questo dovrà il Confessore esercitar le Monache.

36. Perchè molte Monache, massimamente le Superiore, ed Uffiziali, non vedono ciò che sono obbligate a fare, o non vogliono provvedere a' disordini del Monasterio, scusandosi, che così hanno trovato, quando entrarono in uffizio, le istruisca, che è pena della colpa commessa, il vedere, e conoscere il bene che ciascun deve fare, e per sua debolezza non mettere in opera: e maggior pena è data per più grave colpa, il non conoscere, nè vedere ciò che è obbligato a fare.

37. Proccuri con ogni buon mezzo d'insegnare, e persuadere alle serve di Dio, alla sua cura commesse, la perfezione evangelica, e religiosa, e guardisi di non dare impedimento a tal acquisto, e molto meno di non dar occasione a pericoli di far peccato.

38. Fugga ogni ombra d'affetto particolare ad alcuna.

39. Non lasci frequentare alcuna persona attinente al Monasterio.

40. Non vada a casa de' parenti delle Monache, dove confessa, sotto titolo di visita; nè meno per mangiar, e bevere.

41. Non doni alle Monache cosa alcuna, neppur imagini di divozione; nè da quelle riceva.

42. Non mandi raccomandazioni, non scriva, nè riceva lettere da alcuna Monaca, se non fosse, per mostrarla subito al Vescovo.

43. Non impresti danari al Monasterio, nè pigli in prestito da quello, senza saputa, e licenza del Vescovo.

44. Non compri a particolari Monache cosa alcuna, se ben fossero libri spirituali, senza commissione della Superiora.

45. Non accetterà da particolar Monaca danari per dir Messe o farle dire, se non pregato dalla Superiora.

46. Non darà da far cosa alcuna, che abbia da servire ad uso proprio; nè da lavare alcuna sorta di panni propri, nè da acconciare.

47. Quando occorrerà di celebrare uffizj nella Chiesa esteriore, starà sempre presente con la cotta: nè si parta, fino che tutti i Sacerdoti non siano partiti. Il medesimo osserverà, quando si vestirà alcuna Monaca, assistendo con la cotta fin che siano partiti i parenti, ed altri.

48. Il Chierico non serva per altro, che per servizio della Chiesa, e non s'impedisca in altro servizio delle Monache.

49. Dove i Monasterj non hanno soprastanti deputati al governo delle lor cose temporali, ma solamente fattori dipendenti dal Vescovo, e Superiori; sia per bene, che il Confessore discreto consigli le Prelate, ed abbia l'occhio nel maneggio del fattore, e famiglia di casa, per comunicar l'occorrenze col Vescovo.

50. Si mostrerà rigido nelle cose, che appartengono alle clausure, osservando con diligenza le circostanze, e condizioni delle licenze per entrarvi.

51. Egli, senza particolar licenza del Vescovo, non vi entrerà, se non per amministrare i Santissimi Sacramenti, o per assistere alle agonizzanti; ed in tali casi, si vestirà colla cotta, e stola: anderà per via dritta, accompagnato dalle più vecchie; e non starà solo nella cella dell'inferma, o infermaria, fuorchè nell'atto della Confessione, ed all'ora con porta aperta, a vista delle Deputate a servire.

52. Non toccherà mai l'inferme, neppure per conoscere la qualità del male, se non in pericolo evidente, ed in articolo di morte per ministrar l'estrema Onzione.

53. Nell'elezione delle Superiore, ed Uffiziali, non s'ingerirà mai, se non quanto gli verrà ordinato dal Vescovo; col quale doverà conferire quello che stima espediente, senza mostrare alle Monache inclinazione particolare; ed eletta che sarà la Superiora, non entrerà con essa in cerimonie, ma osserverà la sua gravità.

54. Circa le figliuole secolari, ch'entrano, o sono entrate per educazione nel Monasterio, farà osservare gli ordini prescritti nella licenza di Roma; ed a quest'effetto averà appresso di se una delle facoltà stampate; e non permetterà, che portino nel Monasterio specchi, nè libri curiosi, nè manco che spirituali, o altre vanità; e dentro non vestano, se non modestamente, nè usino vane conciature di testa.

55. Non permetta, che pratichino colle monache professe, eccetto con quelle che saranno loro assegnate per Maestre: e non imparino scrivere, nè sonare da maestri di fuora; e molto più si asteneranno dal ballare, cantare canzoni profane, e da sonare altri stromenti, che organo, gravicembalo, ec.

56. Questa medesima osservanza farà che si pratichi con le novizie più strettamente.

57. Quando alcuna zittella assistente fuor del Monasterio verrà a prender l'abito religioso, faccia avvertiti li parenti, e la medesima zittella, che al Vescovo non piace, che si conduca alla Chiesa con tanta vanità di vestimenti, catene, anelli, e conciature di testa mondane;

dane ; ed in neſſun modo la veſte di ſotto, ſopra la quale deve ricever l' abito religioſo, ſia di ſeta, o d' altro colore, che bianco, negro, o lionato.

58. Non ſi faccia muſica nella Chieſa eſteriore, quando ſtaranno per entrare nel Monaſterio : ed in verun modo l' offerta che ſi fa dalli parenti, ſi faccia, o ſi riceva nella porta della clauſura, e meno a porta aperta : ed a viſta de' ſecolari, non ſi facciano, o recitino rappreſentazioni, quantunque oneſte, dentro dalle Monache.

59. Guardiſi di pigliar preſenti, o donativi, ancorchè ſoliti, e ſpontaneamente fatti dalli parenti, per occaſione di accettazione, o veſtito, o profeſſione delle zittelle, ſenza ſaputa, e conſenſo del Veſcovo ; ed abbia cura, che le Monache, per ſimili cagioni, e riſpetti, non richiedano dalli parenti robe comeſtibili, o arredi, ſopra quello che ſi contiene nella moderazione fatta con participazione delli Deputati della Città.

60. Quando ſi ſaprà, che alcuna delle ſecolari che ſtanno per educazione, ſia maritata, o per maritarſi ; fatte le denonzie, ne ſarà avviſato il Veſcovo, perchè ſi rimandi a caſa delli parenti ; ed in verun modo non permetta, che come ſpoſa ſia viſitata al Monaſtero, e meno preſentata.

Avvertimenti per li Confeſſori ſtraordinarj delle Monache.

1. IL Confeſſore ſtraordinario, che due o tre volte l' anno ſi deve offerire alle Monache, ſuole per lo più eſſere domandato per curioſità, o per avverſione che alcune hanno al Confeſſore ordinario ; e ſe quello che ſi manda, non cammina con ſpirito, e prudenza, guaſterà in pochi giorni quello, che per molto tempo altri averanno acquiſtato : però

2. Prima che ſi accoſti al Monaſterio aſſegnatoli, ſi preſenterà al Veſcovo, per intendere il biſogno del Monaſterio, e ricevere quei ricordi, che li gioveranno per ſradicare gli abuſi, e per muovere l' anime alla perfezione religioſa.

3. Se non ha talento di formar ragionamento a propoſito ſpirituale in comune, ſarà bene, che non ſi laſci vedere dalle Monache, ſe non dopo le confeſſioni di tutte, ed all' ora potra dir loro la Meſſa.

4. Proccurerà dalla Superiora, che tutte le Monache ſi preſentino alla Confeſſione, acciò non ſi ſcuoprano quelle che hanno biſogno di Confeſſore ſtraordinario, ma eſſo non ſarà curioſo di conoſcerle, non terrà la tavoletta, dove ſono deſcritte, nè dimanderà il nome loro.

5. Non ſi moſtrerà curioſo di ſaper da alcuna Monaca l' imperfezioni dell' altre, ma potrà intendere l' inclinazioni della Superiora interno alla diſciplina regolare, per ajutarla nel governo ſpirituale.

6. Non

6. Non ſi ſcoprirà famigliare del Confeſſore ordinario, per non diminuire la confidenza : ma bene ſi guarderà di biaſimare alcun fatto, o detto di lui ; e quando altrimente non poteſſe, lo ſcuſerà con dire, che ſarà ſtato malamente inteſo.

7. Non allargherà quello che l' Ordinario tiene riſtretto ; ma quando ſcopriſſe eſſer biſogno di moderazione, ne darà avviſo al Veſcovo.

8. Quando ſentirà alcuna lamentarſi della Superiora, e dell' ordinazioni, difenderà la buona intenzione, ed eſalterà il voto dell' obbedienza.

9. Mentre attenderà alle Confeſſioni, poco parlerà con la Superiora, e manco con il Confeſſore ordinario.

10. Non interromperà il corſo delle Confeſſioni per aſcoltar quelle che una volta averà ſentite ; e ſe alcune vorranno confeſſarſi generalmente, per confeſſarle potrà differirle dopo finita la liſta.

11. Non moſtrerà impazienza, o tedio in aſcoltare ; ma bene s' ingegnerà d' ajutarle ſpeditamente, non trattenendoſi più del biſogno.

12. Non tratterà, ſe non di coſe importanti alla Confeſſione, e ciò al' confeſſionario. Non s' impegnerà di fare accettar Monache, o di parlare al Superiore in favore d' alcuna mal ſoddisfatta.

13. Eſſendo chieſto dire il ſuo parere intorno ad alcun ordine del Superiore, ſtarà ſopra di ſe, e ſe averà opinione differente, non la moſtrerà, ma la rappreſenterà al Superiore, laſciandone il carico a lui.

14. A i diſordini d' importanza, quali potrà credere non ſiano per venire a notizia del Superiore, porgerà ogni poſſibile rimedio : quelli che potrà, ſenza alcun detrimento, rimettere al Superiore, lo faccia con giudizio.

15. Proccurerà l' intiera oſſervanza de' tre voti, e ſpezialmente della povertà, riducendo tutte le coſe in comune, ſecondo li buoni ordini ſopra di ciò dati, e non allarghi la Bolla de' donativi ; ed eſſo guardiſi di pigliar coſa alcuna, benchè minima, e di devozione, nemmeno la darà.

16. S' ingegnerà di far conoſcere l' obbligo dello ſtato religioſo, e di camminare alla perfezione, alla quale non ſi arriva, ſe non per via di mortificazione, e ſtaccamento da tutte le coſe del mondo ; e porge impedimento la frequenza della porta, e de' parlatorj.

17. Volendo far ragionamenti ſpirituali, li farà rari, e con molta avvertenza.

Avvertimenti per i Confessori, dati dall' Illustrissimo Vescovo d' Alessandria, Pietro Georgio Odescalchi, nella sua Sinodo dell' anno 1606. registrati nell' Addizioni, pag. 97.

1. IL Confessore, che deve esser medico dell'anime per liberarle da' peccati, e ridurle al vivere cristianamente, sii di vita tale, che non se gli abbia a dire, che prima curi se stesso.

2. In particolare, quando si accosta ad amministre il Sacramento della Penitenza, sii libero da peccato mortale: si muova con la sola intenzione della salute dell' anime, non per curiosità, guadagno, o altro fine temporale, e si prepari prima con l' orazione.

3. Si eserciti nello studio de' casi: conoschi i peccati, non solo in universale, ma quelli che sono più ordinarj secondo lo stato di ciascuno, le cause, ed i rimedj, e raccordi, che si possono dare per emendarsi, e far vita Cristiana.

4. Sappia i casi riservati, sì dal Sommo Pontefice, come da Reverendissimo Vescovo, li Canoni penitenziali, le Istruzioni fatte per uso dei Confessori, ed in particolare di questa Provincia.

5. Ministri il Sacramento, vestito con stola, e cotta, e nel Confessionale.

6. Faccia recitare il Simbolo Appostolico alle persone idiote in vulgare, e non sapendolo, li avvisi, che l'imparino, acciò intendino quello che sono obbligati tutti di sapere circa il Mistero della Santissima Trinità, ed Incarnazione del Salvatore; sopra de i quali misterj potrà anco darli una breve istruzione.

7. Se il Penitente non è preparato alla Confessione, lo rimandi, ed avvisi, che si prepari con servirsi di qualche regola, ed istruzione di quelle, che insegnano il modo di confessarsi bene; ed è segno di non esser preparato, che non sappi dire i suoi peccati, e voglia esser interrogato dal Confessore.

8. Dopo che il Penitente abbi detto quello che si raccorda, potrà il Confessore interrogarlo diligentemente, avvertendo oltra l' interrogazioni comuni, di dimandarli quello che tocca allo stato, e professione sua.

9. Riprenda il Penitente che muta Confessore senza causa, mostrando, che non sii meno dannosa all' anime la mutazione de' Medici spirituali, che a' corpi quella de' temporali; ed avverti nella Confessione che esso farà, che non vi sii qualche peccato consuetudinario di carne, o di bestemmia, o altro simile, ovvero qualche obbligo di restituzione, e che però non si sii voluto presentare al Confessor ordinario, informato del suo stato.

10. Se fosse il Penitente stato rejetto da altri Confessori, non sii facile in ammetterlo, per non distruggere quello, che altri cercano di edificare.

11. Proc-

11. Procuri di estirpare i peccati più frequenti, ed ordinarj; come nelle Donne, il non star velate nelle Chiese, e l' ornarsi vanamente, e sappia, a che fine; ne i poveri, ed artigiani, il lavorare le Feste; ne i rustici il far danno alle Campagne; ne i nobili, la irriverenza nelle Chiese, ed il non sentir attentamente la Messa.

12. Sono anco peccati frequenti quelli di carne, di bestemmia, di mormorazione, della violazione de i digiuni; a quali avvertirà il Confessore, e darà rimedj opportuni.

13. Prima che assolvi il Penitente, vegga, e procuri, che abbi contrizione del peccato, insegnandoli, che deve detestarlo, ed abborrirlo sopra ogni cosa, come offesa fatta a Dio; e quanto sii grave l' offender quel sommo Benefattore nostro, dalla quale cognizione nasce il dolore.

14. Avvertirà insieme, che vi sii il proponimento fermo di lasciar il peccato, e l' occasione, senza il quale non dovrà assolvere i penitenti, come ne i casi seguenti.

15. Meretrici pubbliche, se non hanno per qualche tempo, che non sii meno di tre mesi, dato segno di vita continente.

16. Osti, o altre persone, che tengono simili donne in casa, se prima non le mandano via.

17. Concubinarj, se prima non hanno scacciato di casa, o lasciato la concubina.

18. Obbligati a restituzione per legati pii, o per altro; se essendo stati una volta ammoniti dal Confessore, e potendo non hanno soddisfatto.

19. Bestemmiatori, ed altri peccatori consuetudinarj, se non vi si vede per qualche tempo vera emendazione.

20. Marito, e moglie, che stanno separati senza licenza nostra.

21. Quelli che tengono giuoco pubblico in casa per guadagno.

22. Quelli che non vogliono perdonare l' ingiurie, ed altre simili, che sono in stato di peccato, o d' occasione propinqua di peccato.

23. Essendo ricercato dal Penitente, perchè vada da i Superiori Ecclesiastici ad impetrar licenza de i casi riservati, non sii facile a consentirli, ma procuri, che presenti alli Penitenzieri, acciò così conosca più la gravezza del peccato, e gli sii freno dell' avvenire di non ricadere.

24. Ne i peccati pubblici si dia la penitenza pubblica, e se vi fosse causa di non darla, lo faccia saper al Reverendissimo Vescovo, per aver licenza di commutarla.

25. Nel dar le penitenze si avverti bene al numero, e qualità de' peccati, ed al stato del penitente; e secondo l' uno, e l' altro, si dii la penitenza più, o meno grave, e di quelle sorte d' opere, che sono più proprie per soddisfare per i peccati commessi; nel che ci rimettiamo all' Istruzioni generali.

26. Prima che licenzi il Penitente, li dia rimedj, che poſſino giovarli e preſervarle da' peccati, e da quelli in particolare, ne i quali ſuole cadere più frequentemente: ed inſieme l'iſtruiſca con buoni raccordi a far una vita criſtiana, eſortandolo alla frequenza de' Sacramenti, dell' Orazione, e dell' opere della miſericordia, alla viſita de' luoghi pii, ed altri eſercizj ſpirituali.

27. Eſſendo chiamato il Confeſſore per confeſſar infermi, che non ſiano ſotto la ſua cura; prima che li confeſſi, ne dia avviſo al proprio Parroco, acciò ſe eſſo ha notizia d'alcuna coſa, che importi per la ſalute ſpirituale dell' infermo, glielo poſſa avviſare, ed il Confeſſore ſappi come governarſi; e confeſſato che l'abbi, laſci la fede della Confeſſione in ſcritto, acciò ſi poſſi moſtrare al Medico, conforme alla Bolla di Pio V.

28. Si eſortano tutti i Confeſſori a frequentar la Congregazione, che ſi fa de i caſi, per farſi più pratichi di ſimile materia, e quando avranno alcun caſo difficile, proporlo, che, inſieme con le perſone a ciò deputate, ſe gli darà la reſoluzione.

Non incongruum putavi hic ſubjungere, quod dictus venerabilis Epiſcopus Alexandrinus, Petrus Georgius Odeſcalcus, ad Eccleſiæ Viglebanenſis regimen, poſt aliquot annos, reluctans translatus, cum communi ſanctitatis opinione obiit. Cumque non pauca beatificationis præambula peracta jam fuiſſent ſtatim poſt illius tranſitum, occurrente poſtmodum Innocentii XI. exaltatione, univerſa Provincia Mediolanenſis per Deputatos, Pontifici ejuſdem Præſulis ex fratre nepoti, pro beatificatione ſupplicavit. Reſpondit nunquam ſatis laudatus Pontifex, vere optimus, vere maximus, his verbis, quæ certe caro & ſanguis non ſibi revelaverat: Hujuſmodi beatificationem fortaſſis ab alio Pontifice exquiret Deus, a nobis certe decerni non vult. Et ita ſiluit hæc cauſa toto ejuſdem Pontificatus tempore.

EPISTOLA PASTORALIS

Illuſtriſſimi tunc Epiſcopi Dinienſis, deinde Maſſilienſis, nunc Eminentiſſimi Cardinalis de Forbin de Janſon, Epiſcopi & Comitis Bellovacenſis, Paris Franciæ &c.

Complectens prohibitionem libri Gallici ſub hoc titulo: *Apologia Caſuiſtarum adverſus calumnias Janſeniſtarum*: e gallica in latinam linguam translata.

Tuſſanus de Forbin de Janſon, permiſſione Divina, & ſanctæ Sedis gratia, Epiſcopus Dinienſis, omnibus Prioribus, Parochis, Vicariis, & Confeſſariis noſtræ Diœceſeos, ſalutem & benedictionem Apoſtolicam.

QUibus olim laqueis in peccatum prolapſus eſt primus homo, iiſdem homines nunc etiam ruunt in culpam & cum Dæmon, inquit S. Auguſtinus (*Lib. 2. de Geneſi contra Manich. c. 14.*), noſtram rationem in Adamo præſignatam, ad legis divinæ infractionem inducit, ſeducit primum Evam, id eſt carnem, qua deinceps utitur ad effundendas rationi tenebras; adeo ut nullus ſubeat admirationi locus, ſi lapſus hominis numquam fuerint periculoſiores, numquam frequentiores, cum tartareus ille ſerpens majori numquam uſus fuerit aſtu ad carnem variis illecebris alliciendam, neque majori ſimulatione ad impellendam rationem in hoc funeſtum præcipitii barathrum.

Hocce poſtremo ſæculo Eccleſiæ cælo non parva Scriptorum nubes prodiit, haud ſimilis nubibus illis fœcundis, quarum Propheta meminit, quas Deus, humani generis peccata caſtigare cupiens, a facie terræ diſpellit; *Mandabo nubibus meis, ne pluant ſuper eam*; nubes contra teterrima erat, haud impar ei, quam fudit Deus in ira ſua ſuper aciem Iſraelitarum, e qua, cæleſtis loco verbi, ſerpentes promanarunt.

Scriptores illi ſunt Caſuiſtæ, qui rationis humanæ ſplendore micare videntur; ſed divino deſtituti lumine, dum agunt de conſcientiæ caſibus, boni malive notitiam pollicentur, in unum fere omnes offerunt carni votorum ſummam, atque amorem rerum caducarum fovent; & quamvis omnibus divinis legibus vetitus ſit amor ille, falſa tamen impunitate donant homines hoc fructu veſcentes, illoque inebriatus amore; *Nequaquam*, inquiunt, *morte moriemini*.

Angues illi timidi olim, latentes in herba, in ſilentio, ut Sapientis phraſi utar, & in noctis umbra mordentes, numero audaciores facti, luce meridiana procedunt, ſanam hominis rationem, & Jeſu-Chriſti Evangelium oppugnantes.

Cum suæ laxitati posita sunt repagula, tantum abest, ut eam & ipsi damnaverint, quin Apologiis propugnarunt; utque malum a se illatum incurabile facerent, virus quod propinant, remedii loco, remedium veneni vice habuerunt.

Loqui intendimus, Charissimi Fratres, de illa Casuistarum Apologia, quæ jam nunc prodiit, quæque horrorem incutit omnibus vere piis; hujus quippe improbi author voluminis pro virili collegit uno in libro venena omnia in recentibus Casuistis dispersa, quasi timuisset, ne lectores defatigarentur in quæritandis venenis apud infaustos illos Authores, qui ea fidelibus propinarunt, ut illos sub inani sanitatis specie vitiarent.

Cum audivimus, opus adeo periculosum in nostra Diœcesi disseminari, illico, vestrum causa, illo perculsi fumus timore casto, quo permotus olim Apostolus furit Corinthiorum gratia (2. *Cor.* 11.): illiusque instar formido nos cœpit, ne sicut Eva serpentis dolo decepta fuit, falsis etiam vos hujus Scriptoris rationibus deluderemini, ejusque lectione vestri candorem animi fideique simplicitatem non solum deperderetis, sed etiam dogmata ebiberetis, animabus, quæ vestro sunt regimini concreditæ, exitialia, relictis principiis ad perennem salutem conducentibus. Cum in pastoralis nostræ solicitudinis partem ipsomet officio vestro vocati sitis, probe agnovimus, haud satis esse adversus Authorem tam pernicioſum indignari, sed etiam præbendum vobis esse antidotum, veneno præsenti propulsando peropportunum, acceptamque a Deo authoritatem esse adhibendam, ut mala præpedirentur, quæ nostro ex silentio enasci potuissent.

Illustrissimorum Confratrum nostrorum exemplo, qui infaustam illam Apologiam censuris perstrinxerunt suis, plurimum adducti, imbecillam jungimus vocem nostram illorum voci; quæ Vox tonitrui appellari potest, hujus Authoris superbiam & audaciam contundentis. *Vox Domini confringentis cedros.* Tametsi extra omnem scrupuli aleam, nullo prævio alio examine, librum istum ab ipsis prohibitum potuissemus interdicere; voluimus tamen illius examen aggredi, antequam de ejusdem doctrina proferremus sententiam, & descendere in Sodomam *, divinum sequentes exemplum, exploraturi, utrum vox, quæ exurgit, quæque potenter adeo de hujusce libri malignitate conqueritur, nullam forte præberet ansam querimoniæ, quam opponunt, qui se injuste judicatos fuisse lamentantur.

Eam ob rem, Patris luminum opem invocavimus; summa cura librum illum perlegimus; viris ecclesiasticis, qua eruditione, qua pietate conspicuis, legendum com-

* Descendam, & videbo, Gen. 18.

commisimus, & præmissis oratione haud brevi, diligenti examine, consilio maturo, illum censuimus dignissimum fulminibus omnibus, quibus percussus est dexteris illis sacris, quas amavit Deus in exterminum eorum qui veritatem impugnare audent, & pervertere vias fidelibus indicatas, ut perveniant ad gloriam sibi ab eo præparatam, qui se dicit viam & veritatem.

Tartareus coluber ad legis divinæ infractionem pelliciens primum hominem, in causa fuit, ut eodem plane tempore violaret leges omnes, quæ in prima continebantur tamquam rivi in fonte, inquit Tertullianus) *Lib. contra Judæos, c. 2.*); & istæ Apologiæ scriptor nullam gravem legem intactam relinquit, cunctarumque violationi impunitatem temere pollicetur: *Nequaquam morte moriemini* (*Gen.* 3.)

Æterna Dei lex, quæ nihil aliud est, quam illius justitia & veritas, nostrorum est actuum norma illibata, eorumque aut bonitas, aut malitia omnis posita est in conformitate, aut difformitate, quam cum lege illa habent. Author tamen ille, modo dicta lex oppositis falsæ probabilitatis nebulis obscuretur in animo, impunitatem illam violantibus pollicetur (*pag.* 82.): falso scilicet principio nixus, quod *statim ac opinio probabilitate gaudet*, seu vera, seu falsa sit, sive consentanea, sive dissentanea sit legi naturæ, *adeo tuta est ut sequens ipsam, in nullum damnationis sempiternæ discrimen adducatur.*

Divina lex Decalogo contenta primus est divinæ illius scaturiginis rivulus, & quasi fax altera, quam Deus ipse accendit in tenebris hujus vitæ, ad illustrandum quidquid in prima obscurum nobis forte videri poterat; & nonne aquas omnes divini illius fontis inquinat, illustriores hujus immortalis lampadis radios obscurat, ac pollicetur impunitatem iis, qui singula ejus præcepta violant, qui cum Authore illo asserit (*Contra 3. præcept. pag.* 293.), *errare eos, qui dicunt, fideles debere omnia omnia operari ex motivo amoris Dei, nullumque verum esse actum virtutis, qui a charitate non imperetur?*

Quod si peccatores insignes, numerisque omnibus absoluti, nullo vel lumine donantur, vel conscientiæ stimulo agitur, cum blasphemias evomunt, ac perdite vivunt; si tunc nullam mali cognitionem habent, minime peccant hisce actibus, qui plus pecudem quam hominem sapiunt (*Contra præcept. 6. & 9. pag. 66.*).

Quod exterior modestia, pravis licet desideriis comitata, sufficiat, secundum veteres Canonistas, ad faciendum satis præcepto audiendi Sacri; id est, juxta illius phrasim Authoris, quod opinio illa probabilitate fruatur; quodque proinde Escobarius moverit tantum *quæstionem inutilem*, cum docet (*Contra 3. præcept. pag.* 273.), *posse impleri mandatum Sacri audiendi, intelligendo simul quatuor partes Missarum quatuor diversarum, tam*

concinne quadrantes, ut junctæ integram conficerent Missam.

Quod puellæ, invitis parentibus, pudicitiæ suæ ita sint dominæ, ut illis abutentes, contra justitiam minime peccent, si veneri præbeant assensum (*Contra 4. præcept. pag.* 24.)

Quod legibus civilibus & canonicis fas sit occidere aggressorem, cum aliter substantia servari non valet, licet interficiens nullum vitæ periculum subeat (*Contra 5. præcep. pag.* 131.). *Quodque juxta sententiam plurium Theologorum*, qui sufficiunt, juxta authorem illum, ad conciliandam opinioni probabilitatem & securitatem in foro conscientiæ (*pag.* 155.), *licitum sit perimere hominem aufugientem inflicta alapa, vel fustis ictu; quia juxta eorum sententiam, non aliud purgandæ famæ suppetit medium: illaque in opinione nihil deprehendere potest homo prudens quod pugnet cum ratione.*

Quod ex pecunia mutuo data fœnus accipi licite valeat (*Contra 7. præcept pag.* 189.): *& quod regulam moraliter impossibilem, temerariam, offendentem tam Rectores Ecclesiæ, quam Imperii, proponit, qui adstringit divites, sub pœna peccati mortalis aut venialis, ad erogandam e superfluo eleemosynam in communibus pauperum necessitatibus* (*pag.* 199.

Quod opinio Dicastilli (*Contra 8. præcept. pag.* 255. *& seq.*) (*qui asserit, calumniam adversus calumniatorem adhibitam, non esse culpam lethalem contra justitiam, aut charitatem, quamvis mendacium sit*) *sententia probabilis sit, & in praxim deduci possit coram Judicibus, penes quos est jus in calumniatores animadvertendi* (*pag.* 228.).

Quod, citra peccatum, sensuum voluptates extra necessitatem quærantur, quodque ille vel a limine bonas artes non salutaverit, qui damnat opinionem probabilem Casuistarum docentium, licitum esse comedere usque ad satietatem, absque necessitate, soliusque voluptatis causa; modo illud sanitati non officiat. (*Contra ult. præcept. pag.* 239. *&* 240.)

Ecclesiæ leges, seu Sanctorum Patrum Canones, inquit S. Leo Magnus (*Epist.* 4.), *Spiritu Dei conditi sunt, & totius mundi reverentia consecrati*; sæpiusque nihil sunt aliud, quam interpretatio, seu determinatio illius, quod divinis jam legibus præscriptum erat. Et nonne sacrarum ejusmodi legum violatoribus impunitatem pollicetur, qui indistincte asserit, quemadmodum hic author (*pag.* 123.), *consuetudine posse abrogari legem, illiusque obligationem cessare, cum non amplius observatur?*

Conscientia lex interior est, ait Sanctus Basilius; & secreta reliquarum legum applicatio, inquit Sanctus Thomas. Et nonne promittit impunitatem violantibus hanc legem domesticam, & pro virili delentibus sacra illa lumina

mina digito Dei insculpta in animo nostro, qui asserit, ut hic scripto (*pag.* 79.), quod *e duabus opinionibus probabilibus, fas est amplecti minus tutam minusque probabilem sententiam.*

Postremo quemadmodum primus serpens naturam infecit omnem, quasi arborem in radice, inquit Sanctus Augustinus: ita Scriptor ille conatur Ecclesiam quam late patet in fronte pervertere, latissimam lupis aperiendo viam, qua Christi ovile subeant, scandalosa doctrina quæ simoniæ patrocinatur, quæque perridicula *pretii ac motivi* distinctiuncula, Domum Dei in telonium & speluncam latronum commutat (*pag.* 109.).

Effuso in totum Jesu Christi corpus mysticum veneno, inquinatoque laxitatibus suis illo sacro ovili, cujus ipse Christus Jesus pastor est supremus; antidota nititur adulterare, atque invehere in pœnitentiæ Sacramentum opiniones, quæ illius energiam tollunt, conficiuntque ex remedio illo tam necessario, capitale venenum; dum asserit (*pag.* 87. *&* 77.), conceptum metum ex solo intuitu pœnarum temporalium, *sufficientem esse dispositionem ad percipiendam absolutionem: necesse esse, ad illam recipiendam, deserere proximas peccati occasiones*, cum sine prægrandi incommodo omitti non possunt: neque quamlibet inveteratos criminum habitus dereliquisse.

Sunt & alia permulta principia maximi plena periculi in hacce Apologia: at contenti sumus e palmaribus aliquot percensere, quibus probe intelligitis, universas Evangelii regulas concidere, christianæque moralis loco suffici paganam, cujus etiam conpluribus in capitibus antiquiores Philosophos puderet.

Quo præsentius est virus, eo debemus incumbere sedulo adhibendis peropportunis remediis; quo serpens magis conatur malignitatem celare, eo plebi tenentur eam pro viribus propalare: quo fortius oppugnatur mendacio veritas, eo magis nervos intendere debemus, ut veritas de mendacio palmam referat, serpensque Moysis voret serpentes Pharaonis; ut perbelle cogitavit antiquus author.

Hisce causis fuimus permoti, Chariſſimi Fratres, ut nostram hac de Apologia mentem aperiremus, vobisque notum faceremus, quod adhibitis mediis omnibus in Ecclesia frequentatis, ad invocandum super nos cæleste lumen in re tanti ponderis ad salutem animarum nobis concreditarum: censuimus coram Deo, teneri nos illam damnare, prout reipsa damnamus, tamquam continentem plurimas propositiones erroneas, perniciosas, scandalosas, temerarias, contrarias divinæ Legi, veritatibus Evangelii, traditioni Ecclesiæ, sententiis Patrum, praxi Sanctorum, atque etiam recto ordini civilis politiæ.

Prohibemus igitur, sub pœna excommunicationis

fidelibus omnibus nostræ Diœceseos, ne illam legant, retineant, aut doctrinam inibi contentam propugnent: & omnibus Confessariis a nobis admissis, ne illam in animarum directione in Praxim deducant.

Vero cum minime sufficiat nosse mali gravitatem, nisi provideantur remedia opportuna; muneri nostro haud satis consultum putaremus, si reprehensis repressisque illis, qui veritati obsistunt, ut Jannes & Mambres Moysi restiterunt, non conaremur imbuere vos doctrina sana, juxta præceptum Apostoli (2. *ad Tim.* 3. *ad Tit.* 1.); & si prostrato falso serpente virtute apostolicæ illius virgæ, quam a Jesu Christo acceptam tenemus, non eniteremur inspirare vobis prudentiam serpentis Evangelici.

Proinde Dilectissimi Fratres nostri, si populi curæ vestræ commissi colubrei erroris aculeum persenserunt: si Evæ instar seducti, fidei suæ simplicitatem amiserunt; illorum oculis subjicite divinum illum serpentem, quem Moyses in deserto statuit: objicite ipsis exemplum Jesu Christi, cujus erat figura, secundum Patres; nec dubitetis, quin sincera fide illum intuentes, capitalium vulnerum curationem sint consecuturi: *Qui percussus aspexerit eum, vivet* (*Num.* 21.)

Non enim venit in mundum, ut solveret, sed ut adimpleret legem (*Matth.* 5.), eamque in medio cordis sui, juxta Prophetæ regii verbum (*Ps.* 9.), adeo insculptam habuit, ut non fuerit affixus priori cruci suæ in gremio Matris, juxta Sancti Epiphanii mentem (*Orat. de laudib. Deiparæ ad Philip.*): neque exaltatus in ligno crucis tamquam in sinu posterioris genitricis suæ, juxta Ecclesiæ dictum; quam ut fieret obediens mandato Patris, secundum testimonium Sancti Pauli (2. *ad Heb.* 10.).

Sicut cœpit Jesus facere, & docere, & doctrina sua vivum fuit exemplar divinæ vitæ suæ; Sacram Scripturam consulere debetis, ut addiscatis fidei summam, & agendorum rationem; utque sitis fideles dispensatores mysteriorum, quæ vestris demandavit manibus, & recti germanique duces illorum animas vestro commisit regimini.

In Scriptura habebitis (*Joann.* 8.), quod sola veritas liberet nos, eaque sola sit viam inter ac vitam; via sola ipsa est via, quæ homines ad vitam potest perducere (*Joann.* 14.); subinde, quavis probabilitate fruntur opinio, a peccato non eximit, si non obstante probabilitate illa adversetur veritati, quæ sola nos liberat: quod licet semita multum nobis recta videatur, ducit tamen interdum ad præcipitium & mortem *, quia, ut ad vitam

* Prov. 16. Est via quæ videtur homini recta, & novissima ejus ducunt ad mortem.

tam perveniatur, non satis est, ut via videatur recta, sed oportet, ut reapse rectitudine gaudeat: peccati jugo tenemur, cum illius ergastulo & vinculo capti sumus, falso licet obtentu putemus libertate nos insigniri: peccatur, cum adversus Dei legem agitur, verisimili quamvis ratione ducti arbitremur, contra ipsam minime nos operari, eamque nos haudquaquam violare; illa quippe suprema lex, immutabilis manens tot inter nostras mutationes, atque errores, reipsa damnat quod tantum species tenus cum ea congruit (*Tertull. lib. de Spectacul. c.* 20.) *Quod Deus damnat, numquam & nusquam excusatur: numquam, & nusquam licet, quod semper, & ubique non licet.*

Deprehendetis in Scriptura, quod ut sola veritate ad vitam pertingimus, ita charitate sola liberamur a morte: *Qui non diligit, manet in morte* (1. *Joann.* 3. *S. Th.* 1. 2. *q.* 100. *art.* 10. *ad* 2.): Quod sicut veritate adstringimur agnoscere Deum tamquam primum rerum omnium principium, ita charitate tenemur referre omnia in Deum quasi in finem ultimum; aut motu actuali, aut impressione virtuali, quæ suo ex amore nascatur; illique non possumus deesse officio citra aliquam inordinationem, subindeque aliquod peccati genus: quod sine illo gemino mentis ac cordis holocausto, quod rependit gratia primo principio & ultimo fini, religionis christianæ officiis perfungi non possumus, in qua non adoratur Deus, nisi in spiritu ac veritate, id est, fide pura, erroris experte, & charitate sincera, libidinis immuni: quod si amor in corde nostro principatum non teneat, reapse justi non sumus, ac nihil æqui valemus efficere, nisi Deus aliqua nos dignetur amoris sui scintilla; adeoque vere de charitate affirmari potest aut perfecta, aut imperfecta, aut consummata, aut inchoata, nullum esse fructum, qui ex ea non pullulet: *Non est fructus bonus, qui de charitatis radice non surgit* (*S. Aug. lib. de Spiritu & littera c.* 14.).

In Scriptura quoque comperietis, quod sicut error ad vitam ducere non valet, ita non omne ignorantiæ genus potest nos a morte eximere: quod *ille servus* (*Luc.* 11.) *qui cognovit voluntatem domini sui, & non se præparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis; qui autem non cognovit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis*, ardebit, licet mitius, inquit Sanctus Augustinus (*lib. de gratia & lib. arbitr. c.* 3.). *Fortassis ut mitius ardeat*, quia peccat, ait Sanctus Thomas *lib. de gratia, & lib. arbit. c.* 3. *Quodlib.* 9. *art.* 4.), quamvis peccatum sit minus: Etenim si omne ignorantiæ genus, legitima peccati excusatio foret, multiplicatione peccatorum posset quis velut impeccabilis evadere: excæcatione præmiare videretur Deus crimina, qua tamen illa castigat; & cum sanctissimi viri a Deo postulent, ut delicta juventutis suæ & ignorantias

suas

suas non reminiscatur, homines blasphemiæ atque luxuriæ maxime dediti, a Domino possent deposcere cæcitatem, atque ignorantiam, tamquam indubiam abominationum ac scelerum suorum excusationem. *Ac per hoc inexcusabilis est omnis peccator*, inquit Sanctus Augustinus (*Epist.* 105.), *vel reatu originis, vel additamento propriæ voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat, sive qui judicat, sive qui non judicat.*

In Scriptura reperietis, quod cum Ecclesia sit sponsa, non ancilla, non gignit servos metu, sed ingenuos filios amore: proinde ipsa non imperat, ut exhibeamus Deo cultum mere externum, uti præstabat Synagoga; sed cultum internum, ac spiritualem (*Ad Galat.*): adeoque in præcipuo obsequio suo, scilicet sacrificio, quod suo quisque modo fidelis debet festivis ac Dominicis diebus Domino offerre, non intendit, ut offeratur judaico ritu, sed christiano. Oportet, inquit Sanctus Augustinus (*Lib.* 10. *de Civit. Dei c.* 4. 5. *&* 6.), ut sicut in illo generali sacrificio Jesus Christus se se offert fidelibus omnibus, qui ejus membra sunt: ita fideles omnes se se cum Christo capite suo offerant; & sicut augustum illud caput in ara crucis consumptum est sola amoris flamma, ita illius capitis membra non possunt immolari cum ipso in cruce aræ, sine igne charitatis, ac corde in cælum erecto, juxta publicam contestationem, quam in sacrificii fronte emittunt: *Sursum corda habemus ad Dominum.*

In ea reperietis, quod sicut omnia Deo debentur, quoniam invisibile rerum omnium principium est (*Psal.* 94.), juxta verbum Scripturæ perennisque totius paternitatis origo, juxta Apostolum (*ad Eph.* 3.): liberi nihil non debent parentibus, tamquam visibili sui esse principio, imaginique sensibili potentiæ nec non paternitatis divinæ. Et ita extranei bonorum omnium præstantissimum, atque patri charissimum, videlicet filiæ suæ famam atque existimationem stupro tollere non possunt, sine illata ipsi gravissima injustitia: licet puella furto illi atque injuriæ assensum præbeat.

In Scriptura invenietis, quod amor, quem debemus Deo tamquam fonti totius nostri esse, effundi debet in proximum, qui nobiscum particeps sit ejusdem esse naturalis nativitate temporaria, ejusdemque esse supernaturalis sanguine Jesu-Christi (3. *Joan.* 1.); quodque ille amor falsus est, & fallens, si cum illum pecunia laborantem videmus, nostra claudimus viscera, ut ait Scriptura, cum illa essent aperienda ad suppeditandum ipsi subsidium. Non oportet, inquit Sanctus Maximus, ut terrena bona sint propria illis, quibus gazæ cælestes debent esse communes: *Peccatores peccatoribus fœnerantur* (*Luc.* 6.), ait Christus; quod de crudeli illo intelligitur fœnore, quo ex puro putoque mutuo iniqua merces suscipitur, quam hisce verbis interdicit: *Mutuum date, nihil*

nihil inde sperantes. Sed & aliud usuræ genus est, inquit Sanctus Augustinus, quam non vetat Deus, imo quam nobis imperat; & illa ipsa est, qua Deo fœneramur, pauperibus eleemosynam impertiendo; per magnificum quippe illud mutuum cum Domino vere fœneramur, dum pro tenui bono fluxo & caduco, recipimus ab eo thesauros infinitos, divitiasque immortales. Legibus omnibus usura prior vetatur, posterior & consulitur & imperatur; atque eam ob rem, quasi leges omnes fuissent violatæ in negatione illius usuræ, Jesus Christus peccatores omnes æternis flammis addicens, suam fundat sententiam in solo ejusdem usuræ defectu: *Ite maledicti in ignem æternum: esurivi enim, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi potum* (*Matth.* 25.).

In Scriptura quoque occurret, quod si charitas valde prona est ad dandum, quia nihil habet proprium; omnia etiam ferre debet, quia nihil continens proprium, amittere nihil potest ex eo, quod sibi auferri tentatur. *Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram*, inquit Jesus Christus (*Matth.* 5.): *& ei qui vult tecum judicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium* (*Luc.* 6.). Pro calumniantibus & persequentibus orare debet, & vice ferri, ac veni, ad se confugere, omnique cura adniti, ut retribuendo bonum, insignem referat palmam de malo quod patitur, juxta magni præceptum Apostoli (*Ad Rom.* 12.): *Vince in bono malum.*

Ista quidem præcepta, inquit Sanctus Augustinus (*Ep.* 5.), *magis ad præparationem cordis quæ intus est pertinent, quam ad opus quod in aperto fit*: attamen, ex eodem Doctore, utrumque dirigunt; nosque adstringunt, quod spectat animum, ad servandam incorruptam in anima charitatem, quantumvis Dæmon conetur illam torrente persecutionis, & calumniæ extinguere; atque fixum habere propositum optandi, & faciendi bonum iis qui pertinaciter nobis & male precantur, & male faciunt. Quod autem pertinet ad actum externum, foras prodere se debet charitas, quantum judicamus utile iis quibus bene optare debemus, quo liberemus illos lethargia illa mortifera, juxta dictum Sancti Pauli, & expressionem Sancti Hieronymi (*Lib.* 1. *contra Pelag. c.* 9.): *hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus.* Quapropter Sanctus Augustinus, omnem præceptorum illorum vim illustrans, inibi subjicit: *Ut teneatur in occulto animi patientia cum benevolentia; in manifesto autem id fiat, quod eis prodesse videtur, quibus bene velle debemus.* Porro cum nonnisi per summam insaniam putari possit, esse utile iis, qui bona, aut famam a nobis eripere tentant, in flagranti illo delicto extremum obire diem, flammisque adjudicari sempiternis; non potest citra manifestam patientiæ, atque legum omnium

mnium charitatis violationem, repelli his modis violentis, quibus Scriptor ille conatur conciliare authoritatem.

In Scriptura comperietis calumniam indefinite prohibitam. *Non falsum testimonium dices* (*Matth.* 9.): & maledicos universos Regno cælesti pulsos (1. *Cor.* 6.): *Maledici regnum Dei non possidebunt*. Neve putetis, fas esse calumniam calumnia repellere, in ea etiam deprehendetis, nunquam esse licitum retribuere malum pro malo, neque facere malum, ut veniat bonum; quia sive aggrediendo, sive defendendo, calumnia contorqueatur, calumniator quis efficitur: *Quid refert inter provocantem, & provocatum*, inquit Tertullianus (*Lib. de Patre*): *nisi quod ille prior in maleficio deprehenditur, at iste posterior: tamen uterque læsi hominis reus Domino tenetur, qui omne nequam & prohibet, & damnat: nulla in maleficio ordinis ratio est*.

In Scriptura legetis, quod sicut Deus nihil præter charitatem imperat, ita nil, nisi cupiditatem, interdicit; quia quemadmodum charitas bonorum omnium radix est, ita malorum omnium origo cupiditas (*S. Aug. lib. 2. de doctr. Christ. c.* 20.): quod sicut Deus præcipit, ut solo se fruamur, id est, in ipso unice delectationem nostram, atque quietem ponamus, quia solus ipse bonum est summum, quod beare nos potest (*Ibid. lib. 1. c.* 4.): mandat etiam in utroque testamento, ut nullam rem caducam amemus, nullam per se expetendam putemus, eaque tantum officii, & vitæ necessitatis causa utamur, moderatione utentis, non libidine amantis (*Lib. de Morib. Eccl. c.* 41.). Tandem, quod sicut pietas christiani est posita in observatione primi præcepti, quo jubemur frui Deo solo, & vetamur aliqua propter se creatura potiri; illius tota inordinatio consistit in violatione mandati, quo interdicitur creaturarum fruitio, quarum solus permittitur usus: *Non est alia vita hominum vitiosa, atque culpabilis*, inquit Sanctus Augustinus (*S. Aug. lib.* 10. *de Trinit.*), *quam male utens, & male fruens*. Deus enim optans, ut eum ex toto corde diligamus, prohibet nobis, ne creaturas propter se appetamus, nobisque injungit, ut eas ad ipsum referamus, in quem collimare debet ardor, & impetus omnis amoris nostri, & qui *nullum a se rivulum duci extra patitur, cujus derivatione minuatur* (*S. Aug. lib.* 1. *de doctr. Christi c.* 22.).

In Scriptura invenietis, quod cum leges Ecclesiæ, spiritu Dei ipsam regentis, & vivificantis conditæ sint, spiritu illo immortali, & invisibili numquam non ipsam regente, & amante: oportet, ut quævis tandem in litteris, ac corpore Canonum suorum contingat mutatio, idem semper sentiat, quia eodem donatur spiritu: oportet, ut sicut semper abhorret ab erroribus damnatis, quoniam eodem regitur lumine; ita similiter ardenter defenderet praxim virtutum, quas commendavit, quia jugi-

jugiter eodem vivificatur igne: oportet denique, ut immobilis perstet in principiis Moralem spectantibus, utr mutationis est incapax in dogmatibus ad fidem pertinentibus. Equidem liberorum suorum tenuitati consulens, haud semper exigit in statu eorum infirmitatis easdem agendi formulas, quas ab illis postulabat in statu sanitatis; accommodatque imbecillitati charitatis, externas, quas ei præcipit operationes; uti etiam ingenioli tenuitati, quæ revelat mysteria, prudenter aptat, ut identidem usurpare possit dictum Jesu Christi Apostolos alloquentis (*Joan.* 16.): *Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo*. Verum in sancta illa indulgentia, quæ legum suarum pristinum rigorem minuit, idem manet Ecclesiæ spiritus, optatque semper, ut filii sui ad regularum perfectionem perveniant: interior spiritus nulli subjacet variationi, & onus eo collimandi pro viribus, manet integrum, quia nititur unitate immutabili spiritus, quo vivificatur Ecclesiæ corpus in omnibus temporum differentiis.

Tandem in ea deprehendetis, quod sicut id, quod fidei lumini adversatur, peccatum est, juxta Sanctorum omnium Patrum sententiam, ita quod pugnat cum sensu, ac radio conscientiæ, peccatis etiam accensetur, juxta doctrinam Apostoli (*ad Rom.* 14.), & expositionem Sancti Thomæ: *Quod non est ex fide, peccatum est*. Ac subinde, quemadmodum quidquid fit juxta probabilem opinionem, peccatum esse potest, quia radiis fidei, atque veritatis potest esse contrarium, ita illud omne, quod fit juxta sententiam minus tutam, minusque probabilem, certo peccatum est, quia certo adversatur conscientiæ judicio, improbantis, quod minus probabile, minusque securum judicat. *Ex conscientia*, inquit Sanctus Thomas (*Quodlib. 8. art.* 13.) *obligatur aliquis ad peccatum, sive certam habeat fidem de contrario ejus, quod agit, sive etiam habeat opinionem cum aliqua dubitatione*. Ecce veridica Ethicæ christianæ principia, quibus obligamur, in dubiis Deum consulere: id quod legi magis esse consentaneum, cælesti face novimus, consectari: in timore, ac pace vitam agere, promissa humili illa, diligentique inquisitione. *Hoc quotidie boni Rectores faciunt*, inquit sanctus Gregorius (*in Job.* 12.), *cum se res dubias discernere non posse cognoscunt, ad secretum mentis, quasi ad quoddam tabernaculum revertuntur; divinaque lege perspecta, quasi coram posita arca, Dominum consulunt, & quod prius intus tacentes audiunt, hoc foris postmodum agentes innotescunt*.

Dilectissimi Fratres, illi quibus dabit Deus *aures audiendi*, qui ab eo percipient gratiam obediendi verbo ejus: qui columbæ oculis, ac fidei simplicitate aspicient divinum illum Serpentem in deserto positum, super terram repere desinent, aut terrenis rebus innutriri, fieri-

que

que imagines primi illius anguis, qui eos sibi similes effecit, divinæ similitudinis loco, quam pollicebatur: *Eritis sicut Dei*.

Si qui vero suis in sceleribus obfirmati, minime agnoscentes peccata sua, cum illos Deus ad pœnitentiam vocat, ut primum vocavit hominem, ficus foliis, Adami instar, se tegunt, piaculis excusationes afferunt: in proximis occasionibus, habitibusque peccati mordicus versantur: memores estote, Dilectissimi Fratres mei, quod a nobis geminam accepistis potestatem, quodque sicut, juxta præscriptum Dei, solvere debetis eas, qui, velut Lazarus e tumulo, confessione prodierunt, qui ejus instar proximas peccati occasiones, atque mortuorum societatem deseruere, qui habitus pondus, & lapidis gravitatem, quo claudebatur sepulcrum, quasi Lazarus alter, exonerarunt: debetis contra illigare eos, qui peccati funibus capti, exhorrescunt, quidquid potest sua vincula disrumpere; ne illos solvere peroptando, vosmetipsos ligetis, juxta Sancti Ambrosii mentem (*Hom. 26. in Evang.*), neve, dum ostendere vultis potestatem vestram, aperiatis eorum fœtorem, ut ait Sanctus Gregorius.

Mementote, quod vobis a Jesu Christo vetitum sit, dare Sanctum Sanctorum canibus (*Matt. 7.*) ad vomitum suum continuo revertentibus, atque projicere Evangelii margaritas (*2. Petr. 2.*), & Mysteria maxima, ante porcos illos turpes, qui in obscœnarum voluptatum luto fordescunt. Ne sitis immemores, quod legati Dei, e Paradiso debetis ejicere homines illos impœnitentes, qui oculos eruere suos, aut pedes amputare, juxta præceptum JESU CHRISTI (*Matth. 18.*), nolunt, id est, privare se rebus, quæ ita possunt esse cordi, ac ipsi ocelli, atque similis cum pedibus necessitatis, juxta Patrum expositionem (*S. Chrys. homil. 17. in Matth.*); cum oculi illi quamlibet chari, & pedes illi quamlibet perneccssarii, eis sunt offendiculo.

Tandem memores estote, quod successores cælestis illius Cherubini, quem Deus præ foribus Paradisi posuit, (*Genes. 3.*), debetis illius instar verbi gladio munire vos illasque animas mortuas interdicere ligno vitæ, nimirum Eucharistia, cujus idem lignum figura erat (*Lib. 4. de Genes. ad litter. c. 40.*), Gladius ille, quo vestram instruetis dexteram, igneus gladius esse debet, aut ignis gladii speciem præseferens; ut sciatis expulsionem illam manare debere a charitate pastorali, illoque sacro igne, quem DEUS in terras mittere venit, quemque accendere non cessat Spiritus sui infusione, atque spiraculo.

Cum, Fratres mei amantissimi, totis, quod ajunt, nervis Ecclesiam suis in rivulis purgare adnitemini; conabimur, opitulante Spiritu Sancto, in fonte suo Ecclesiam mundare, neque admittere ad sacerdotium, id est, culturam & custodiam Paradisi (*Genes. 2.*), nisi eos ipsos, quos Deus eum in finem destinare voluerit, qui-

quive merebuntur sublime illud ministerium vita pia, & criminationis experte, juxta Sancti Pauli præceptum (*1. ad Tim. 3.*). Quod si aliquis dispensationem illam obire tentat mercenario animo emendi aut vendendi causa res sanctas, & dona Spiritus-Sanctus præsignata a columba; arripere conabimur flagellum mysticum, quo suam JESUS CHRISTUS armavit dexteram, ad ejiciendos e templo eos, qui negotiatione Majestati suæ injuriosa, in speluncam latronum illud commutabant (*Joan. 2.*).

Verum speramus, fore, ut Deus, qui supremus est animarum Pastor, & qui solus e lupo valet ovem facere, avocaturus sit ab ovili suo lupos illos personatos, & pastores illos mercenarios: ut ipse, qui Paradisum terrestrem sua manu consevit, qui unus gratia sua potest vegetare plantas, quas irrigamus verbo, ex illo sit ejecturus serpentes providentia sua, atque sublaturus sterilitatem rore suo: ut ipse, qui peritus mystici hujus templi architectus, & qui solus valet spiritu suo sibi templa, & adoratores ponere, pulsurus sit ab Ecclesia mercenarios illos: neque passurus, mortuas animas vitalem panem capere, aliisque edendum distribuere.

Interim, Charissimi Fratres mei, cum Deus vocitet vos in Scripturis adjutores suos, & cooperatores, pugnate fortiter illius causa; at cum solius charitatis gratia dimicetis, nolite manus conferere nisi in spiritu charitatis. Zelo quamvis maximo in vitium ferveatis, tenete firmiter dilectionem, ac discretionem personis debitam; & mementote, quod, juxta spiritum Ecclesiæ, & doctrinam Sanctorum Patrum paleam in area, & lolium in agro ferre debetis, si bonum estis granum; atque patienter expectare messis tempus, in quo Pater familias ventilabrum manu tenes, paleamque ac lolium a frumento discernens, alterum in ignem projiciet, alterum in gloriæ suæ horreum admittet (*Luc. 17.*). Datum Diniæ, & publicatum in Synodo, sexta die Maji 1659.

Tussanus, Episcopus Dinienſis.

Jussu prædicti Domini mei.

Achard

Dum

Dum hic Tomus quartus, in quo præcipue de pœnitentia agitur, prælo committeretur, præclaram Homiliam a Summi Pontificis ore, de hoc argumento, summa cum animi exultatione audiens, varia hinc delibata inserere statim decreveram; sed eum deinde omnia eximia, omnia utilia, omnia majestate Pontificia solidata, & spirituali unctione plenissima comperissem, integram hic attexere operæ pretium duxi.

HOMILIA

SS. D. N. CLEMENTIS XI. *Pontificis Maximi, habita in Dominica Resurrectionis Christi Domini, inter Missarum solemnia in Basilica Principis Apostolorum, anno* 1705.

SUrrexit, (a) non est hic; Ecce locus ubi posuerunt eum. Vere CHRISTUS surrexit, quia ibi amplius non est, ubi mortuus jacuerat; Vere surrexit, quia procul a sepulcro recessit; Vere surrexit, quia non amplius moriturus surrexit. Hinc Angelo grande Mysterium Evangelicis Mulieribus annunciante, ad veritatem Dominicæ Resurrectionis comprobandam, non satis fuit dixisse, quod surrexit, nisi etiam addidisset: non est hic: ac locum, ubi eum posuerant, vacuum ostendisset. Surrexit, non est hic: Ecce locus, ubi posuerunt eum: Celebrantes (b) itaque (Venerabiles Fratres, Dilecti Filii) Paschalis festi ineffabile Sacramentum, agnoscamus, docente Spiritu Dei, ad cujus gloriæ participationem vocemur; imitemur quod colimus, ac cum Christo, vere resurgente, tamquam membra cum capite, vere itidem resurgamus. Non vere surrexit, qui inibi adhuc permanet, ubi fuerat mortuus. Non vere surrexit, qui a sepulcro non abest. Non vere surrexit, qui in id amat (c) recidere, unde surrexit. Quomodo ergo Christus (d) surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus: hoc est, quomodo Christus, depositis (e) corruptelæ corporalis exuviis, rediviva carnis assumptione refloruit; ita & nos antiquis peccatorum sordibus abjectis, spiritualiter reformemur, securitatem (f) habentes æternitatis in resurrectione Salvatoris. Exuamus antiquum (g) hominem cum actibus suis,

(a) Marci c. 10. v. 6.
(b) S. Leo serm. 13. de Passione Domini.
(c) Id. ser. 1. de Resurr. Domini circa finem.
(d) Roman. c. 6. v. 4.
(e) S. Ambr. serm. 4. de innovat. fidelium.
(f) Idem in Comment. in ep. ad Rom. c. 6.
(g) Coloss. c. 3. v. 9. & 10.

suis, induentes novum, qui secundum Deum creatus est. Deponamus veterem sarcinam carnalis cœni, ac fœda detersa labe vitiorum, rediviva (a) gratia immortalitatis ornemur. Appareant (b) in Civitate Sancta, in Ecclesia Dei futuræ resurrectionis indicia, quod faciendum est in corporibus, fiat in cordibus. Revolvatur lapis, vincula dissolvantur, & qui terrenarum cupiditatum pondere prægravantur, discussa (c) obstaculorum mole, prosiliant. Hæc est (d) salutis via, & cœptæ in Christo veræ resurrectionis imitatio. Christus scilicet resurgens (e) ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur; quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel. Si igitur & nos (Dilectissimi) mortui (f) sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo? si culpas flevimus, (g) quid causæ est, ut in easdem relabamur? Dicamus cum sponsa: Expoliavi (h) me tunica mea, quomodo inquinabo illos? Pudeat ea iterum sequi, quæ fugienda cognovimus. Pudeat ad mundi illecebras reverti, quibus per pœnitentiam renunciavimus. Pudeat demum, postquam nova (i) suscepimus indumenta sanctitatis, in veterem (k) vilitatem degeneri conversatione redire. Hoc sciamus, (l) quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati; ultra non serviamus peccato. Irriser enim est, (m) non pœnitens, qui ea adhuc agere pergit; quæ deflere non desinit. Melius (n) erat illi non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illi traditum est, sancto mandato. Terra scilicet (o) sæpe venientem super se bibens imbrem, atque adhuc proferens spinas, ac tribulos, reproba est, & maledicto proxima. Qui itaque hac die, quam fecit Dominus, fermento (p) veteris malitiæ abjecto, in azymis sinceritatis, & veritatis Pascha Domini celebratis, cavete, ne (q) cum mortui fueritis semel,

(a) S. Amb. serm. 54. de innovat. fidelium.
(b) S. Leo serm. 13. de Pass. Domini. (c) Id. Ibid
(d) Id. ser. 1. de resurr. circa fin.
(e) Roman. c. 6. v. 9. & 10.
(f) Rom. d. c. 6. v. 2.
(g) S. Bern. ser. in die S. Paschæ.
(h) Cantic. c. 5. v. 3.
(i) S. Ambr. d. serm. 34. de innovat. fidelium.
(k) S. Leo serm. 1. in solemnit. Vig. Nat. D. N. J. C. circa fin.
(l) Roman. c. 6. v. 6.
(m) S. Isidor. lib. 1. sent. c. 16.
(n) 2. Petr. c. 2. v. 21.
(o) Heb. c. 6. v. 7. & 8.
(p) S. Leo serm. 14. de Pass. Domini, in fine.
(q) S. Amb. in Is. 118. ser. 18. c. 7.

mel, iterum moriamini; jam enim non peccato morientini, sed veniæ. Cavete, (a) ne ipsius pœnitentiæ pœnitentiam agentes, exprobrari vobis audiatis propheticum illud; Quam (b) vilis facta es nimis, iterans vias tuas, ac cum filiis (c) desertoribus reputemini, addentes peccatum super peccatum, & thesaurizantes vobis, (d) iram in die iræ. Cavete, ne gravem hanc æterni luminis candori contumeliam faciatis, ut qui antiqui noctis caliginem cognovistis, illam iterum diurnæ lucis præferatis: Comparationem (e) quippe videtur egisse, qui utramque cognoverit, & judicate pronunciasse eam meliorem, cujus se rursus esse maluerit. Nostis profecto deserentibus Ægyptum (f) aperuisse Dominum vias maris, circumfusis deinde aquis illa texisse, ut ad desertum pœnitentiæ properantibus patefaceret iter, clauderet reditum. Nostis, quæ sermo Divinus admonet: Fili (g) peccasti? non adjcias iterum, sed de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur. Unusquisque proinde nostrum iisdem plane verbis, quibus Reparator noster Paralyticum incolumitati restitutum moneri voluit, monitum se similiter arbitretur: Ecce sanus (h) factus es, noli jam amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat: noli (i) peccare post veniam, noli vulnerari post curam, noli sordescere post gratiam. Indulgentiæ siquidem ingratus est, qui post veniam peccat. Sanitate indignus est, qui priori (k) vix curato vulnere, novum amat vulnus, & quærit: nec mundari meretur, qui se post gratiam coinquinat. State igitur (Dilectissimi) & si vere consurrexistis cum Christo, nolite (l) iterum jugo servitutis contineri. Stabiles estote, (m) & immobiles, abundantes in opere Domini; ut cum Beato Job dicere possitis: Justificationem (n) meam, quam cœpi tenere, non deseram. Id porro ut feliciter assequi valeamus, resurgentem Dominum enixe deprecemur, ut qui Paschalia (o) festa peragimus, hæc, eo largiente, moribus, & vita teneamus. Rogemus misericordiarum Patrem, ut nobis potenti suæ dexteræ auxilio dignetur adesse: eique cum duobus discipulis, qui ipsum, postquam resurrexerat a mortuis, in fractione Panis cognoverunt, fidenter dicamus: Mane (a) nobiscum Domine, quoniam advesperascit, & inclinata est jam dies. Ubique tenebræ, ubique luctus, ubique languor, ubique formido. Ingemiscimus, sane inter ærumnarum præteritarum recordationem, præsentium sensum, & metum futurarum. Inclinata est jam dies. Vide Domine (b) afflictionem nostram. Vide sanctissimam Petri Navim tot minarum ventis, tot bellorum fluctibus agitatam. Vide Ecclesiæ tuæ faciem, quam multiplicatis in Religione dissidiis laceram, quam filiorum suorum iniquitatibus sordidatam. Inclinata est jam dies. Ne igitur nos (c) deseras, Domine, in tempore malo, qui nascendo (d) contulisti nobis consortium naturæ, moriendo beneficium gratiæ, resurgendo complementum gloriæ. Custodi (e) vineam tuam electam, quam plantasti. Mane nobiscum Domine: mane nobiscum.

(a) Id. lib. 2. de Pœnit. c. 9.
(b) Jerem. c. 1. v. 6.
(c) Isai. c. 30. v. 1.
(d) Rom. c. 2. v. 5. Hoc est thesaurizare iram Dei, peccata iterare, S. Bon. in c. 5. Joan. collat. 25.
(e) Tertull. lib. de Pœnit. c. 5.
(f) S. Euch. de laude remi.
(g) Eccles. c. 21. v. 1.
(h) Joan. c. 5. v. 54.
(i) S. Joan. Chrysost. serm. de lapsu p. hominis, in fin.
(k) Id. n. 15. ad pop. Antioch.
(l) Gal. c. 5. v. 1.
(m) 1. Cor. c. 15. v. 58.
(n) Job. c. 27. v. 6.
(o) Eccl. in Coleet. Dominicæ in Albis.

(a) Luc. 2. c. 24. v. 29. (b) Jerem. Thren. c. 1. v. 9.
(c) 2. Mach. c. 1. v. 3. (d) S. Bon. serm. 1. de resurrect.
(e) Jerem. c. 1, v. 21.

BENEDICTI XIV.

CONSTITUTIO

Qua FF. Capuccinis conceditur Indultum confitendi extraneis Confessariis deficiente Confessore approbato sui Ordinis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

QUod communi auctoritatis juri innixum in Religiosis Familiis, etiam per peculiares Generalium Comitiorum sanctiones in aliquibus Ordinibus præceptum statumque est, ut nimirum Alumni cujuslibet Instituti peccata sua non nisi ejusdem dumtaxat Religionis Confessariis, quibus, utpote omnium rerum in ipsa Religione servandarum cavendarumve notitia instructis, * faci-

facilius est pro culpis salutare adhibere remedium, confiteri teneantur: illud, etsi aliquo pacto tamquam necessarium, & laudabile, ac propterea ab Apostolica hac Sancta Sede fortasse alias confirmatum, etiamnum servatur; ea tamen secum afferre incommoda, propter quæ non sine aut conscientiæ angore, aut populorum offensione, adimpleri posse, alias nonnulli Fratrum præsertim Ordinum Prædicatorum, Minorum Sancti Francisci, aliorumque Superiores serio cogitantes, super hujusmodi Statutis Ordinum suorum dispensationem ab eadem Apostolica Sede, sibi impertiendam curarunt.

§. 1. Quoniam autem, sicut accepimus, in Ordine Fratrum Minorum Sancti Francisci Capuccinorum nuncupatorum, idem quoque Statutum a Diffinitorio generali jamdudum editum, & in pluribus Capitulis generalibus dicti Ordinis comprobatum ea, qua decet, observantia viget, atque exigitur; ut nemo Frater expresse professus Ordinis præfati, sive Presbyter, sive Laicus fuerit, sive iter agens, sive alicujus quocumque pacto de suorum Superiorum tamen licentia commorans, etiamsi ad prædicandum Verbum Dei, tam Adventus, quam Quadragesimæ temporibus, & ad Sacras Missiones quoque perrexerit, nemini, nisi sui Ordinis Fratri Confessario, per suum Superiorem ad Confessiones audiendas approbato, peccata sua confiteri, ab eoque Sacramentalem Absolutionem obtinere licite, & valide possit.

§. 2. Hinc est, quod Nos, qui licet ejusdem Ordinis Alumnos, propter severioris disciplinæ cultum, summam animi dimissionem, arctissimam paupertatem, & insignem in pietate, doctrinis, disciplinisque laudem, plurimi facere pergimus, & paternæ benignitatis testimoniis complectimur; tamen scientes, de mundano pulvere religiosa etiam corda sordescere, nec ad susceptum religiosæ vitæ institutum proficere, quin imo plurimum obesse, ut iidem Alumni, ac præcipue prædicationi Verbi Dei sacrisque Missionibus addicti, a suis Conventibus, quacumque de legitima causa, & longe, & diu absentes, ob Confessarii defectum, vel a faciendo Sacro, aut Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento percipiendo, non sine populorum, quibuscum interea temporis conversantur, scandalo abstineant, vel ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrandum, aut Angelorum panem sumendum, ne scandalum oboriatur, cum conscientiæ angore accedant; hisce malis opportunum Apostolicæ providentiæ nostræ remedium afferre cupientes; motu proprio, & certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ac prævia cujuscumque Statuti, seu Decreti, ut præmittitur, a generali Diffinitorio editi,

ti, & per generalia dicti Ordinis Capitula approbati, etiam ab Apostolica Sede præfata confirmati, revocatione; tenore præsentium statuimus, decernimus, & mandamus, ut quilibet ex Fratribus dicti Ordinis, sive in Sacro Presbyteratus Ordine constitutus, cujuscumque status, gradus, dignitatis, & conditionis, sive Laicus, seu Conversus fuerit, qui de Superiorum suorum licentia, quacumque de legitima causa, titulo, & occasione, sive prædicandi Verbum Dei quocumque tempore, sive sacras Missiones peragendi, sive iter agendi, & alicubi commorandi, ubi nullus Conventus, seu Hospitium, nullusque Frater dicti Ordinis Confessarius reperitur, libere, & licite possit, ac valeat quemlibet Presbyterum Secularem ab Ordinario Loci, vel Regularem a suo Superiore Regulari ad Sacramentales Confessiones excipiendas approbatum adire, eique peccata sua confiteri, atque ab ipso obtinere sacramentalem absolutionem, etiam quoad casus, per Constitutiones, & Statuta Regularia dicti Ordinis reservatos, incursasque proinde censuras, recepta salutari pœnitentia, præstitaque obligatione se statim, quoad ipsi permissum fuerit, coram suo Regulari Superiore præsentandi, ac de novo super casibus, & censuris hujusmodi absolutionem impetrandi &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris die 30. mensis Martii 1742. Pontificatus Nostri Anno II.

D. Card. Passioneus.

BENEDICTI XIV.

CONSTITUTIO

Circa Confessarios sollicitantes Pœnitentes ad turpia. Item de Facultate adempta Sacerdotibus administrandi Sacramentum Pœnitentiæ Complicibus in peccato contra Castitatem.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

SACRAMENTUM Pœnitentiæ, quam secundam, post naufragium deperditæ gratiæ, tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt, Nos licet immerentes ad universi Dominici Gregis curam superna dispositione vocati, omne studium, & Pastora-

 ralem

ralem sollicitudinem adhibere tenemur, ne quod post amissam Baptismi innocentiam datum est Divina benignitate perfugium, per Dæmonum fraudem, & hominum Dei beneficiis perverse utentium malitiam, naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium; & quod in salutem, & curationem Animarum, a Deo, qui dives est in misericordia, institutum est, execrabili sceleſtorum quorumdam Sacerdotum improbitate, in earum perniciem, atque interitum vertatur.

§. 1. Dudum quidem a fel. record. Gregorio Papa XV. Prædecessore Nostro per suas literas in forma Brevium sub datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 30. Augusti 1622. Pontificatus sui anno secundo, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacerdotes audiendis Confessionibus deputatos, ad turpia, & inhonesta sollicitantes; Et deinceps successivis temporibus, ad earum literarum interpretationem, ac declarationem, plura subinde a Congregatione Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium adversus hæreticam pravitatem generalium Inquisitorum sub die 11. mensis Februarii Anno Domini 1661. prodierunt decreta, & a rec. mem. Alexandro PP. VII. pariter Prædecessore nostro in Congregatione Generali Sanctæ Romanæ Universali Inquisitionis die 26. Septembris 1665. coram est habita, inter alias ab Evangelica veritate, & Sanctorum Patrum doctrina alienas, & dissonas propositiones, sexta videlicet, septima, huc revocandæ, damnatæ, & prohibitæ fuerunt: Nos itaque mature perpendentes quanti momenti sit ad æternam animarum salutem ea ubique exacte observari, & quanti ad infirmas oves curandas, & decorem Sanctæ Ecclesiæ Dei retinendum, interfit, ne aliqui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefarie abutentes, Pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant, sed animo secum recolentes, se a Christo Domino Præsides, & Judices animarum constitutos, ea sanctitate, quæ sublimitati, ac dignitati muneris convenit, tam venerandum Sacramentum administrent: Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostra, præfatas literas hujusmodi, ac omnia, & singula decreta prædicta ad illarum interpretationem, & declarationem emanata, Apostolica Auctoritate tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque omnibus, & singulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus; Atque etiam, quatenus opus sit, denuo committimus, & mandamus omnibus hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, & Locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provinciarum, Civitatum, Dominiorum, & Locorum universi Orbis Christiani, in suis respective Diœcesibus, ut diligenter, omnique humano respectu posposito, inquirant, & procedant contra omnes, & singulos Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares quomodolibet exemptos, ac Sedi Apostolicæ immediate subjectos, quorumque Ordinum, Institutorum, Societatum, & Congregationum, & cujuscumque Dignitatis, & Præeminentiæ, aut quovis Privilegio, & Indulto munitos, qui aliquem Pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in Actu Sacramentalis Confessionis, vel ante, vel immediate post Confessionem, vel occasione, aut prætextu Confessionis, vel etiam extra occasionem Confessionis in Confessionali, sive in alio loco ad Confessiones audiendas destinato, aut electo, cum simulatione audiendi ibidem Confessionem, ad inhonesta, & turpia sollicitare, vel provocare, sive verbis, sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam, aut tunc, aut post legendam, tentaverint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerint; Et quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, & circumstantiis, severe animadvertant, per condignas pœnas, juxta memoratam Gregorii Prædecessoris Nostri Constitutionem, quam hic de verbo ad verbum pro inserta haberi volumus: Dantes etiam, si opus sit, & rursus concedentes facultatem, ne delictum tam enorme, & Ecclesiæ Dei injuriosum, remaneat, ob probationum defectum, impunitum, jam alias in præfata Constitutione tributam, procedendi cum Testibus etiam singularibus, dummodo præsumptiones, indicia, & alia adminicula concurrant.

§. 2. Meminerint præterea omnes, & singuli Sacerdotes ad Confessiones audiendas constituti, teneri se, ac obligari, suos Pœnitentes, quos noverint fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos, sedulo monere, juxta occurrentium casuum circumstantias, de obligatione denunciandi Inquisitoribus, sive Locorum Ordinariis prædictis, Personam, quæ sollicitationem commiserit, etiamsi Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem valide impertiendam careat, aut sollicitatio inter Confessarium, & Pœnitentem mutua fuerit, sive sollicitationi Pœnitens consenserit, sive consensum minime præstiterit, sive longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit, aut sollicitatio a Confessario, non prose ipso, sed pro alia persona peracta fuerit. Caveat insuper diligenter Confessarii, ne Pœnitentibus, quos noverint jam ab alio sollicitatos, sacramentalem absolutionem impertiant, nisi prius denunciationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti Judici, vel saltem se, cum primum poterunt, delaturos spondeant, ac promittant.

§. 3. Et quoniam improbi quidam homines reperiuntur, qui vel odio, vel ira, vel alia indigna causa commoti, vel aliorum impiis suasionibus, aut promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo inci-

* tati, tremendo Dei judicio posthabito, & Ecclesiæ au-
* ctoritate contempta, innoxios Sacerdotes apud Ecclesia-
* sticos Judices falso sollicitationis insimulant: Ut igitur
* tam nefaria audacia, & tam detestabile facinus metu
* magnitudinis pœnæ coerceatur, quæcumque persona,
* quæ execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel
* per se ipsam innocentes Confessarios impie calumnian-
* do, vel fceleste procurando, ut id ab aliis fiat, a quo-
* cumque Sacerdote quovis privilegio, auctoritate, & di-
* gnitate munito, præterquam a Nobis, Nostrisque Suc-
* cessoribus, nisi in fine vitæ, & excepto mortis articulo,
* spe absolutionis obtinendæ, quam Nobis, & Successori-
* bus prædictis reservamus, perpetuo careat.

* §. 4. Demum magnopere cupientes a Sacerdotalis Ju-
* dicii, & Sacri Tribunalis sanctitate omnem turpitudinis
* occasionem, & Sacramentorum contemptum, & Ecclesiæ
* injuriam longe submovere, & tam exitiosa hujusmodi
* mala prorsus eliminare, & quantum in Domino possu-
* mus, animarum periculis occurrere, quas sacrilegi qui-
* dam, Dæmonis potius, quam Dei Ministri, loco eas
* per Sacramentum Creatori suo, ac nostro reconciliandi,
* majori peccatorum mole onerantes, in profundum ini-
* quitatis barathrum nefaria submergunt, nonnullorum
* Venerabilium Fratrum Nostrorum Sanctæ Romanæ Ec-
* clesiæ Cardinalium, & aliquorum in Theologia Magi-
* strorum consilio desuper adhibito, accedentibus quoque
* iteratis plurium Episcoporum supplicationibus, hac No-
* stra in perpetuum valitura sanctione, quemadmodum a
* pluribus Episcopis per Synodales suas Constitutiones jam
* factum esse novimus, omnibus, & singulis Sacerdoti-
* bus, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuscum-
* que Ordinis, ac Dignitatis; tametsi alioquin ad Con-
* fessiones excipiendas approbatis, & quovis Privilegio,
* & Indulto, etiam speciali expressione, & specialissima
* nota, & mentione digno suffultis, Auctoritate Aposto-
* lica, & Nostræ Potestatis plenitudine interdicimus, &
* prohibemus, ne aliquis eorum, extra casum ex-
* tremæ necessitatis, nimirum in ipsius mortis arti-
* culo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote,
* qui Confessarii munus obire possit, Confessionem
* Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi, at-
* que inhonesto, contra sextum Decalogi Præceptum
* commisso, excipere audeat, sublata propterea illi
* ipso jure quacumque auctoritate, & jurisdictione ad
* qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absol-
* vendam; adeo quidem, ut absolutio, siquam im-
* pertierit, nulla, atque irrita omnino sit, tam-
* quam impertita a Sacerdote, qui jurisdictione, ac
* facultate ad valide absolvendum necessaria privatus
* existit, quam ei per præsentes has nostras adimere in-
* tendimus; Et nihilominus, si quis Confessarius
* secus facere ausus fuerit, majoris quoque excom-
* muni-

* municationis pœnam, a qua absolvendi potestatem No-
* bis solis, Nostrisque Successorlbus dumtaxat reservamus,
* ipso facto incurrat.

* §. 5. Declarantes etiam, & decernentes, quod nec
* etiam in vim cujuscumque Jubilæi, aut etiam Bul-
* læ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, aut alterius
* cujuslibet Indulti, Confessionem dicti complicis hu-
* jusmodi quisquam valeat excipere, eique sacramen-
* talem absolutionem elargiri; cum ad hunc effectum,
* & in hoc casu, nullus Confessarius, utpote qui in hu-
* jusmodi peccati, & Pœnitentis genere, jurisdictione,
* ut præfertur, careat, & absolvendi facultate a No-
* bis privatus existat, habendus sit pro Confessario legi-
* timo, & approbato. Non obstantibus Constitutioni-
* bus, & Ordinationibus Apostolicis, præfertim, quæ
* nuncupantur Cruciatæ Sanctæ, vel Jubilæi Universa-
* lis, & plenarii, necnon quibusvis Ecclesiarum, &
* Monasteriorum, & Ordinum quorumlibet, quorum
* ipsi Sacerdotes fuerint, etiam juramento, confirma-
* tione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis,
* Statutis, & Consuetudinibus, Privilegiis quoque, In-
* dultis, & Literis Apostolicis sub quibuscumque tenori-
* bus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decre-
* tis, etiam motu proprio, aut alias quomodolibet conces-
* sis, etiam iteratis vicibus approbatis, & innovatis;
* Quibus omnibus, eorum tenores præsentibus pro expres-
* sis habentes, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse
* derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

* §. 6. Volumus demum, ac præcipimus, ut omnes
* Locorum Ordinarii, tam præsentes, quam futuri pro
* tempore existentes, in approbatione Confessariorum,
* tam prædictam Constitutionem Gregorii Prædeceso-
* ris, quam præsentem hanc Nostram, ab omnibus Sa-
* cerdotibus approbandis attente legi, & accurate observa-
* ri curent, moneantque eos in Domino, atque horten-
* tur, ut Sacrum Ministerium ipsorum fidei commissum
* summa animi innocentia, morum puritate, judicii in-
* tegritate peragant, exhibeantque semetipsos, ut Ministros
* Christi, & Dispensatores Mysteriorum Dei; Memores
* præterea sint, se locum tenere, ac vices obire Summi,
* atque æterni Sacerdotis, qui Sanctus, innocens, impol-
* lutus, per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit imma-
* culatum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab
* operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi: Sedulo
* igitur studeant, diligenterque caveant, ne quærentibus,
* & pulsantibus eorum culpa Cælum claudatur; ne deper-
* ditæ Oves ad Ovile Dominicum redire properantes, eo-
* rum manibus ferarum dentibus dilaniandæ tradantur;
* ne prodigi Filii egentes, & saucii, ad cælestem Pa-
* trem revertentes, nefaria eorum improbitate, gravio-
* ribus peccatorum vulneribus, dum adhuc in via sunt,
* confodiantur.

* §. 7. Ut autem præsentes Literæ ad omnium notitiam facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas, seu earum exempla ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est, affigi, & publicari, sicque publicatas, & affixas, omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctare, & afficere, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent: utque ipsarum præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus Personæ in Ecclesiastica Dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides, tam in judicio, quam extra illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

* §. 8. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Nostræ voluntatis, sanctionis, præcepti, mandati, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

* Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1741. Pontificatus Nostri Anno I.

X. Sub-Datarius.
Pro D. Card. Passionei
Cajetanus Amatus.

VISA DE CURIA.

Loco ✠ Plumbi.

N. Antonellus.
J. B. Eugenius.

NOTA

* *Benedictus ipse anno 1745. Declarationem evulgavit, supradictæ Constitutionis incip.* Apostolici muneris, *in qua, confirmata Constitutione præcedenti, explicat posse Sacerdotem absolvere in articulo mortis, dummodo deficiat copia alterius Sacerdotis, qui munus Confessarii obire valeat: & posse pariter absolvere, si ex inquisitione alterius Confessarii insurgat verum periculum infamiæ, & scandali; quod periculum tamen Sacerdos complex semper antevertere debet in quantum potest, vel removere, opportunis adhibitis remediis, ut locus pateat alteri Sacerdoti dictam Confessionem audiendi.* * *Vide cit. Declarat tom. 1. Bullarii in ordine 120.*

IN-

INDEX

Rerum Præcipuarum in hoc Quarto Tomo contentarum ordine Alphabetico.

A

ABbreviationes litterarum Sacræ Pœnitentiariæ, quomodo legendæ, Tr. 6. c. 11. q. 14. pag. 176
Absolvere non debet, imo nec audire Confessarius eos, quorum peccatorum particeps fuit, Tr. 6. c. 2. q. 1. 181.
Si quis dixerit, absolutionem Sacramentalem Sacerdotis esse nudum ministerium pronunciandi, & declarandi, remissa esse peccata confitentis, Anathema sit. Ex Conc. Tr. 6. c. 3. q. 5. 22
Absolutionis verba ex Rituali fideliter dicenda, & accurate, q. 7. *ibid.*
In absolutione, e S. Thom. alicui plus, & minus de pœna dimittitur vi clavium, secundum quod plus se ad gratiam disponit: & potest esse tanta dispositio, quod ex vi contritionis tota pœna tollatur. Tr. 6. c. 4. q. 2. 24.
Absolutio non concedenda recidivis, nisi remota prius peccandi occasione, Tr. 6. c. 5. q. 14. 42
Absolutio deneganda ex S. Carolo iis, qui nolunt renunciare peccandi occasionibus, q. 15. 46
Tunc vera est absolutio præsidentis, cum æterni arbitrium sequitur Judicis, ut docet S. Greg. Papa. Tr. 6. c. 6. q. 10. 69
Absolutio male collata, non est absolutio. Ex Synod. Spalatensi, Tr. 6. c. 6. q. 14. 75
Absolvendo male alios, videant Confessarii, ne cadant in laqueum Diaboli. *ibid.*
Absolutio, seu indulgentia concessa a B. Greg. VII. Episcopo Lincolniensi, apud Baronium. Tr. 6. c. 7. q. 9. 90
Absolutio non debet dari satisfactionem, seu pœnitentiam convenientem irrationabiliter recusanti, q. 10. 95.
Absolutio difficile admodum datur consuetudinariis, Tr. 6. c. 12. q. 1. 181. & alibi passim in illo capite: ac Tr. 6. c. 7. q. 14. 100
Ante absolutionem, qui publicum scandalum dederunt, debent publice satisfacere, & scandalum tollere. Ex rituali Romano q. 16. 103
Non debet dare absolutionem a venialibus, qui non habet facultatem audiendi confessiones, Tr. 6. c. 8. q. 4. 123.
Absolutio a reservatis Episcopo, sine ejus licentia non

detur, nec ab eo, qui facultatem habet a reservatis Sanctæ Sedi, q. 5. 124
Absolutio differatur mulieribus fucatis, & immodestis, aut etiam negetur, Tr. 6. c. 12. q. 1. & 2. 258. & c. 12. q. 8. q. 5. 133
Absolutio sacramentalis, in variis casibus, pœnitentibus differenda est, vel neganda, juxta Decretum Eminentissimi Cardinalis Grimaldi, Tr. 6. c. 1. 180
Absolutio difficile danda, cui ab alio confessario absolutio dilata est, Tr. 6. c. 12. q. 1. 2. & 3. 185. 188. 191. 201.
Absolutio differatur ignorantibus mysteria fidei, Tr. 6. c. 12. q. 1. & 2. 184. 188. & alibi passim in illis quæst.
Absolutio differri debet conjugibus, sine justa causa non cohabitantibus, Tr. 6. c. 12. q. 1. & 2. 185. 189
Absolutionem sæpius præcedere debet restitutio, T. 6. c. 12. q. 1. 2. & 3. 180. & seq. passim.
Absolutio Ecclesiasticis aliquoties recte negatur, aut differtur, ex Cardinali Lecamus, & Cardinali Cursio, Tr. 6. c. 12. q. 1. & 2. 183. *& seq.*
Absolutionis differendæ rationes, ex multiplicibus authoritatibus habentur. Tr. 6. c. 12. q. 3. 185. & seq. per totam quæstionem.
Absolutio intrepide neganda incapacibus, occasionem non relinquentibus, non restituentibus, ignorantibus articulos fidei. Ex Card. Cibo, & Car. Santacrucio, Tr. 6. c. 12. q. 2. 187
Absolutionem dare parentibus, qui negligunt procurare, ut filii addiscant necessaria ad salutem, vetat Sum. Pontif. Tr. 6. c. 12. q. 2. 189
Quia non sine lacrymis intelligimus, inquit Eminentissimus Card. Nigronus, Sacramenti Pœnitentiæ antidotum sæpe converti in animarum venenum; summopere commendamus omnibus Confessariis, ut curandis recidivis sedulo incumbant, illis, etiam si sint Sacerdotes, opportune in aliud tempus absolutionem differendo; ut hac ratione pravos habitus exuere, rebellesque animi affectus compescere doceantur, *ibid.* 198
Objectioni ex exemplis Christi petitæ, circa dilationem absolutionis, accurate respondent S. Augustinus, & S. Yvo Carnotensis his verbis: Per internum gemitum satisfit interno Judici, & idcirco indilata datur ab eo peccati remissio, cui manifesta est interna conversio. Ecclesia vero, quia occulta cordis ignorat, non solvit ligatum, licet suscitatum, nisi de monumento elatum, id est, publica satisfactione purgatum. Tr. 6. c. 12. q. 3. *ibid.*
Absolutionem non esse dandam indignis, statuit Card. Rossetus, ut sunt illi, qui nullum dant signum doloris, & occasionem proximam non derelinquunt. 201.

Ab-

Absolutionis varias dilationes suadebat, & in praxim deducebat S. Franciscus Xaverius. *ibid.*
Circa absolutionis dilationem, vel negationem in pluribus casibus, & circumstantiis. *Vide* præterea, Tr. 6. c. 5. q. 14. 74. & seq. c. 9. 135. c. 11. q. 1. 2. & 3. 180. & seqq. per totum. Et eod. c. 12. q. 6. 162.
Absolutio debet dari moribundo bene morato, licet nulla signa doloris ostendere possit. Tr. 6. c. 12. q. 5. 206.
Absolutio dari numquam debet sub conditione, q. 6. 208.
Accusatio dicitur confessio, ex Catechis. Conc. Trid. quod peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostentemus, ut ii faciunt, qui lætantur, cum malefecerint: aut omnino enarranda, ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi causa exponamus: verum accusatorio animo ita enumeranda sunt, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus, Tr. 6. c. 6. q. 1. 57
Actus virtutis Pœnitentiæ sunt materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ, Tr. 6. c. 1. q. 15. 16
Actus pœnitentis, ex Conc. Trid. sunt quasi materia hujus Sacramenti, nempe contritio, confessio & satisfactio, Tr. 6. c. 3. q. 2. 20
Actus contritionis, variæ formulæ. Instruct. Confessar. Syn. Farfens. versus finem. 278
Administranda cum prudenti solicitudine Extrema-Unctio. Ex Conc. Neap. Tr. 7. c. 2. q. 4. 284
Administratio recta Sacramenti Pœnitentiæ, maximi momenti est in Ecclesia, Tr. 6. c. 1. q. 4. & in Instruct. Confess. Synod. Farf. 277
Advertentiæ utilissimæ pro Confessariis, ex Card. Cibo, Tr. 6. c. 5. q. 14. 42
Adulatio valde a Confessariis vitanda, & acceptio personarum, Tr. 6. c. 11. q. 2. 159
Tolle hoc vitium a Clero, ne velint hominibus placere, & omnia vitia resecantur, inquit S. Chrysost. q. 6. 165.
Adulationem in Confessariis valde damnat Concil. Neap. & statuit, ut fideliter sequantur in praxi instructiones S. Caroli, quas idcirco integras inserui. 166.
De adulatore Confessario non gaudendum, ex S. Bern. Tr. 6. c. 7. q. 4. 81
Adulatores Confessarii cavendi, ex S. August. q. 6. 84.
Adulatores Confessarii non quærendi, ex S. Basilio, Tr. 6. c. 10. q. 2. 148
Ægroti multi morti proximi, egregia promittunt, sed sæpius non sunt vere conversi, Tr. 6. c. 5. q. 24. 54. *& seq.*
Ægrotorum sedulam curam Parochi, Confessariis, medicis, mandat Card. Denhoff, Tr. 7. c. 9. q. 10. 141.

Ægroti Confessionem excipiens, Parochum moneat. *ib.*
Aggravantes peccatorum circumstantiæ, inquirendæ, Tr. 6. c. 6. q. 3. 58
Card. Joseph Saens de Aguirre observat, quod ingentem dilationem veniæ cum gravissimis pœnitentiis tolerabant olim Christiani; nostro autem tempore statim volunt absolvi, & mitti ad Communionem, alias obmurmurant, & calumniant Confessarios, Tr. 6. c. 7. q. 6. 83.
Graviter ponderat caput Concil. Trident. de pœnitentia assignanda & quod sæpius laicis tribuendo desidiosæ pœnitentia, ad lamentanda rursus facinora relabuntur, Tr. 6. c. 7. q. 5. 81
Alexander Papa VII. audivit non sine magno animi dolore, summam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrescere circa res ad conscientiam pertinentes, cum magna animarum pernicie, Tr. 6. c. 10. q. 3. 151
Verus recti amor in semetipso habet & Apostolicas authoritates, & Canonicas sanctiones, inquit S. Leo, Tr. 6. c. 11. q. 6. 163
Card. Jacobus de Angelis. *Vide* in verbo Synodus Nonantulæ.
Annosa passio medicamento momentaneo non curatur. Ex S. Chrys. Tr. 6. c. 9. q. 7. 137
S. Anselmus consuetudinarios difficile converti monet, Tr. 6. c. 7. q. 15. 102
Antiquæ Sacrorum Canonum Pœnitentiæ, manifestandæ pœnitentibus, Tr. 6. c. 7. q. 20. 117
Cardin. Silvius Antonianus monet, ut bonus Confessarius sedulo quæratur. Tr. 6. c. 10. q. 2. 154
Apologia Casuistarum prohibetur ab Eminent. Card. de Forbin, dum esset Episc. Dinien. 295
Nota, quod dicta Apologia, paulo post damnata, & prohibita fuit ab Alexandro Papa VII. supremo totius Ecclesiæ Judice, die 21. Augusti ejusdem anni 1659.
Card. Paulus de Aretio. *Vide* Syn. Placentina.
Attritio sine amore non videtur sufficere ad remissionem peccatorum in Sacramento Pœnitentiæ: quod multipliciter probatur. T. 6. c. 5. q. 9. 30. *& seq.*
Attritio, ex solo timore Inferni non sufficit in Sacramento, ex Card. Toledo. 30
De Attritione Decretum Alexandri VII. 270
Avaritiæ suspicionem fugiat omnino Confessarius, Tr. 6. c. 11. q. 11. 170
Et ex Instruct. Farfensi, n. 17. 280

B

Baptismus, inquit S. Pacianus, est sacramentum Dominicæ passionis, pœnitentium venia, meritum continentis. Illud omnes adipisci possunt, quia gratiæ Dei donum est; labor vero iste paucorum est, qui post casum resurgunt, qui post vulnera convalescunt, qui lacrimosis vocibus adjuvantur, qui carnis interitu revivisscunt, Tr. 6. c. 2. q. 5. 20

Card. Marcus Antonius Barbadicus. *Vide* Synodus Montisfalisci.
Card. Barberinus tituli S. Onufrii. *Vid.* Syn. Senogalliensis.
Card. Barberinus Antonius. *Vide* Synod. Nonantulæ.
Card. Barberinus Carolus. *Vide* Synod. Farfensis, & Sublacensis.
Card. Barberinus Franciſc. *Vide* Syn. Veliterna.
Carolus Bascapè, Episcopus Novariensis, statuit ut non admittantur ad cammunionem peccatores publici, etiamsi habeant fidem Confessionis factæ: nisi constans appareat emendatio. Tr. 6. c. 7. q. 16. 105
Cardin. Bellarminus Confessarios adulatores exagitat, Tr. 6. c. 11. q. 6. 166
Benignitas vera, & pœnitentibus utilis, a Confessariis adhiberi debet; sed non palpans, adulatoria & nociva, Tr. 6. c. 11. q. 12. 173. *& seq.*
Nam quemadmodum se tibi curandum præbeat, quem fastidiose habeas: qui contemptui se, non compassioni, medico suo putet futurum? ut ait S. Ambrosius. *ibid.*
Benignitas, & mansuetudo necessaria Confessariis, ex Synodo Amerina. *ibid.*
Benignitas, quæ medicis convenit, pœnitentibus est exhibenda; juxta S. Augustinum, & S. Gregorium, *ib.* 174
Quæ est ista inimica benignitas, inquit S. Hormisdas Papa, palpare crimina, & vulnera eorum usque ad diem judicii incurata servare? 175
Qui vitiis nutriendis parcit, ne contristet peccantium voluntatem, tam non est misericors, inquit S. Aug. quam qui non vult cultrum rapere puero, ne audiat plorantem, & non timet me vulneratum doleat, vel extinctum. *ibid.*
Lethargici excitantur, phrenitici ligantur, inquit S. Aug. & tamen utrique amantur. *ibid.*
Quid enim Ecclesiam Domini hodie perdit, nisi Confessorum, & Pastorum blandiens adulatio, deliniens, demulcensque assentatio? inquit S. Thomas de Villanova. 176
S. Bernardus adulantes, aut ignorantes Confessarios, vitandos monet, T. 6. c. 7. q. 4. 83
Deliberantes converti, acrius tentari dicit, q. 14. 169
Si peccatum non omnino eradicetur, pullulare uberius monet, Tr. 6. c. 11. q. 12. 174. *& seq.*
Blesensis, momentaneæ contritioni non fidendum, dicit, Tr. 6. c. 5. q. 21. 51
Card. S. Bonaventura charitatem in sacramento requiri, asserit. Tr. 6. c. 5. q. 11. 37

Card. Boncompagnus Jacobus. *Vid.* Syn. Bonon.
Card. Bonvisius. *Vid.* Syn. Lucensis.
Card. Borgia. *Vid.* Syn. Albanensis.
Card. S. Carolus Borromæus. *Vid.* Concilium Mediolanense.
Card. Federicus Borromæus. *Vid.* Concil. Mediolanense VII.
Cardin. Brancatius Franciscus Maria. *Vid.* Syn. Viterbiensis.
Breve Apostolicum Innocentii XII. contra 23. propositiones Quietismi. 252
Breviaturæ communes in litteris S. Pœnitentiariæ apponi solitæ, quo pacto intelligendæ, Tr. 6. c. 11. q. 14. 176
Bulla Greg. 14. de Immunitate Ecclesiarum. 265
Bulla Clementis X. in qua Regularium privilegia quoad Prædicationem Verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ administrationem, declarantur. *ibid*

C

Card. Bonifacius Cajetanus. *Vid.* Synod. Tarentina.
Calumnia omnis indefinite prohibetur; unde non licet calumnia calumniam repellere. Epist. Past. Card. de Forbin. 304
Card. Stephanus Le Camus. *Vid.* Syn. Gratianopolitana.
Canonum pœnitentialium compendium, ex S. Carolo, Tr. 6. c. 7. q. 19. 110
Canonum pœnitentialium notitia utilis est, licet in praxi multum mitigandi sint, ob debilitatem pœnitentium, sed illos indicare sæpius juvat, ex S. Carolo, Tr. 6. c. 7. q. 20. *& seq.* 117
Card. Jacobus Cantelmus. *Vid.* Conc. Neap.
Card. Aloysius Capponus. *Vid.* Syn. Ravenn.
Casus Summo Pontifici intra Italiam reservati. 264
Charitate tenemur referre omnia in Deum, quasi in finem ultimum, Epist. Past. Card. de Janson. 301
Sine charitate justi esse non possumus, nec æqui aliquid efficere. *ibid.*
Non est fructus bonus, qui de charitatis radice non surgit, ait S. Aug. *ibid.*
De Choreis sic loquitur S. Carolus.
Usu nimis compertum est, depravatis his temporibus, & moribus, ad choreas, tripudia, saltationes, & id genus alia, numquam fere sine multis, & iis quidem gravissimis Dei offensionibus, conveniri, &c. T. 6. c. 9. q. 5. 134
Card. Alderanus Cibo. *Vid.* Syn. Veliterna.
Card. Carolus Cicerus. *Vide* Syn. Comensis.
Circumstantiæ peccatum valde aggravantes, inquirendæ. Ex Conc. Gnesnensi, Tr. 6. c. 6. q. 3. 59
Ex Instruct. Farfensi, in fine Tomi n. 12. 279

Sum-

Summus Pontifex Clemens XI. absolvi prohibet parentes negligentes in procurando, ut filii necessaria ad salutem addiscant, Tr. 6. c. 12. q. 2. 189
Ejusdem Homilia habita in Dominica Resurrectionis an. 1705. 308
Clericus facile contemnitur, inquit S. Hieronymus, qui sæpe vocatus ad prandium non recusat; quod potius dicendum de Confessario, Tr. 6. c. 11. q. 4. 159
Card. Hieronymus Columna. *Vide* Synodus Bononiensis.
Communio non detur mulieribus fucatis, aut valde immodestis, Tr. 6. c. 9. q. 5. 133
Circa Communionem quotidianam Decretum Sacr. Congreg. Conc. Trid. 274
Concilium Beneventanum Cardinalis Jacobi Sabelli, statuit, ut confitentes admoneantur de rigore Canonum pœnitentialium, Tr. 6. c. 7. q. 20. 118
Concilium Florentinum impœnitentibus Extremam Unctionem negandam monet, Tr. 7. c. 2. q. 4. 231
Concilium Gnesnense, interrogari jubet pœnitentes de circumstantiis speciem mutantibus, aut valde gravantibus, Tr. 6. c. 6. q. 3. 60
Concilium Mediolanense septimum Cardinalis Federici Borromæi vult, Parochum moneri de Confessione audita, sub pœna suspensionis a Confessionibus, Tr. 6. c. 8. q. 3. 121
Socium criminis audire in Confessione vetat, sub pœna nullitatis, Tr. 6. c. 12. q. 1. 182
Concilium Neapolitanum statuit, ut caveant Sacerdotes, ne ante debitam vel famæ, vel pecuniæ satisfactionem, ubi restituendi facultas fuerit, aliquem absolvant; præcipue si pœnitens datum in Confessione de satisfactione præceptum neglexerint. Tr. 6. c. 12. q. 2. 190
Concil. Neapol. monet, ut extrema Unctio cum prudenti solicitudine administretur, Tr. 7. c. 2. q. 4. 231
Conc. Neapol. statuit, ut Parochus de audita infirmi Confessione moneatur per schedulam, Tr. 6. c. 8. q. 3. 121.
Adulationem in Confessariis damnat, & statuit, ut non recedant in praxi ab Instructionibus S. Caroli, Tr. 6. c. 11. q. 6. 165
Conc. Tranense tabernas festis diebus incolis prohibet, sub pœna excom. Tr. 6. c. 11. q. 6. 163
Avaritiæ suspicionem in Confessariis tollere satagit, Tr. 6. c. 11. q. 11. 172. *& seq.*
Concionatores quæ potissimum reprehendere debeat. Ex S. Carolo, Tr. 6. c. 9. q. 8. 138
Confessarii unanimitatem servent. Ex Synod. Montisfalisci, Tr. 6. c. 5. q. 14. 42
Confessarius scire debet circumstantias, aut speciem mutantes peccati, aut illud notabiliter aggravantes; quia illæ circumstantiæ necessario in confessione declarari debent, Tr. 6. c. 6. q. 3. 59

Con-

Confessarius vere doctus, & pius, quærendus est, inquit Card. Denhoff, q. 16. 68
Confessarius advertens, priores Confessiones ex defectu doloris, propositi, aut aliter, fuisse invalidas, repetendas moneat, & in hoc sedulo juvet. Ex Instr. Farf. n. 9. 279. & Tr. 6. c. 6. q. 13. 71
Confessarii, seu procuratoris securitas non prodest, si pater familias non acceptet, q. 14. 74
Cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt, Matth. c. 19. *ibid.*
Confessarii videant, ne alios male absolvendo, incidant in laqueum Diaboli. Ex Syn. Spalatensi, *ibid.* 75
Confessarius blasphematores fortiter increpet, obligationem denunciandi aliis aperiat, & pœnitentiam gravem imponat. Ex Instruct. Farf. n. 16. 280
Confessarii christiana prudentia erga pœnitentem non absolutum, q. 15. 102
Confessarius caute agere debet cum peccatoribus publicis, *ib.* q. 16. 103
Confessarii pœnitentes admoneant de rigore pœnarum canonicarum, Tr. 6. c. 2. q. 4. 19. & c. 7. q. 20. 118
Confessarius alia observare debet, ex S. Francisco Salesio, in imponendis pœnitentiis, q. 21. 119
Confessarius delegari, & suspendi potest ab Episcopo pro sua conscientia, ut statuitur in Bulla Clementis X. Tr. 6. c. 8. q. 3. 121
Confessariorum examinis formula. Ex Synod. Lycienſi, *ibid.* 122
A casibus reservatis Episcopo absolvere non possunt sacerdotes sæculares, aut regulares, etiam si habeant facultatem pro reservatis Sanctæ Sedi, sine Episcopi licentia, q. 5. 124
Confessarius generaliter approbatus, non potest excipere Confessiones Monialium, sine expressa Episcopi licentia, q. 7. 135. & seq.
Confessarius, qui male absolvit pœnitentem a casu reservato, tenetur juxta S. Antoninum pœnitentem prudenter monere, q. 12. 128
Diligens inquisitor, & subtilis investigator, inquit S. Aug. sapienter, & quasi astute interroget a peccatore, quod forsitan ignorat, vel verecundia velit occultare; cognito itaque crimine, varietates ejus non dubitet investigare, & locum, & tempus, &c. Tr. 6. c. 9. q. 1. 129.
Sacerdos, inquit S. Thomas, debet perscrutari conscientiam peccatoris in Confessione, quasi medicus vulnus, & Judex causam; quia frequenter, quæ præ confusione confitens taceret, interrogatus revelat. *ibid.*
Confessarius tria debet observare in interrogationibus ex S. Thoma, q. 2. *ibid.*
Confessarius prudenter, & modeste interroget habita ratione status, ætatis, & conditionis pœnitentis; caveat tamen

tamen, ne imprudentibus, & alienis a personarum conditione percunctationibus, pœnitentibus fastidiosus sit, ac præsertim pueris, & fœminis peccandi rationes, & vias antea ipsis fortasse incognitas suggerat, *ib.* & Tr. 6. c. 11. q. 4. 157. *& seq.*
Confessarii peccatoribus fiduciam addant, ut remota omni stulta verecundia, cunctos animi sinus libere, & confidenter patefaciant. Ex Synod. Farfensi, Tr. 6. c. 9. q. 4. 130
Confessarii in Confessionario tabaccum non sumant, *ibid.*
Confessarius sæpius non debet pueros absolvere, q. 3. 131.
Confessarius rudes, & ignaros, patienter monere debet, q. 4. *ibid.*
Confessarius interroget de doctrina Christiana, & ignorantes obliget ad solicite discendum; imo ipsemet, si per tempus liceat, necessaria doceat: obstinate negligentes non absolvat, ex Inst. Farf. n. 23. 281. & Tr. 6. c. 9. q. 4. 131. & c. 12. q. 2. 188
Confessarius patres, & matres serio circa statum monere debet, Tr. 6. c. 9. q. 5. 134
Confessarius quo pacto se gerere debeat cum divitibus? q. 6. 135
Confessarius caute agere debet cum his, qui in occasione proxima sunt, *ib.* q. 7. *ib. & seq.*
Confessarius absolutionem incapacibus non concedat, aut quia sunt excommunicati, aut reservato peccato impediti, aut in statu actualis peccati continuo, sine nota emendationis data, abstinendo ab eodem peccato saltem per aliquod tempus, aut quia nolunt occasionem proximam peccati mortalis relinquere; quod si alias promisisset Pœnitens talem occasionem deserere (de quo debet interrogari) tunc differatur ei absolutio, donec revera occasionem abstulerit. Ex Inst. Far. 21. 281. & Tr. 7. c. 9. q. 7. 136. & c. 12. q. 2. 187
Confessarius Ecclesiasticos sibi ignotos prudenter interroget, Tr. 6. c. 9. q. 8. 138
Confessarius infirmi audita Confessione, Parochum eadem die moneat sub variis pœnis, Tr. 6. c. 9. q. 10. *& seq.* 141.
Confessarius mulieres infirmas audiens, portam cubiculi patentem esse jubeat, ita ut videri possit, non autem audiri. Ex Inst. Farf. n. 5. 278. & Tr. 6. c. 9. q. 10. 142.
Confessariorum scientia, Tr. 6. c. 10. q. 1. 145
Confessarius, ut judex, & ut medicus, debet esse doctus, juxta Catech. Rom. *ib.* 146
Confessarium doctum eligere, multum prodest, q. 2. 147
Confessarius solicite quærendus, ex S. Basil. 148
Confessarii adulatores non quærendi, sed fugiendi. *ib.*
Confessarii meliores quærendi, non adulatores, ex S. Gregorio VII. 149
Confessarii peritissimi quærendi, magis quam peritissimi medici. Ex Jona Aurelian. *ibid.*

Con-

Confessario triplex scientia convenit, scientia sanctorum, scientia Sacramenti pœnitentiæ, & scientia practica medicinæ spiritualis prudenter applicandæ, q. 3. 150
Scientia Confessoris, ex S. Antonino, etsi non sit major, tamen tanta debet esse, ut sciat discernere inter peccatum, & peccatum, & inter veniale, & mortale: & si in aliquo esset dubitatio, sciat dubitare; ut possit recurrere ad peritiores, q. 4. 153
Confessarius non debet opinionem pœnitentis contra propriam sequi, nisi illum multo doctiorem putaret, & illius opinio securior, aut certe probabilior appareret, q. 5. *ibid. & seq.*
Confessarii pii, bene morati, docti, prudentes, de animarum salute soliciti, & fideles custodes sint eorum, quæ in confessione dicuntur, ex S. Carolo, Tr. 6. c. 11. q. 1. 154. *& seq.*
Confessor habeat pietatem in alterius crimine, ut habetur in Canone: adjuvet confitentem orando, eleemosynam dando, & cætera bona pro eo faciendo: semper eum juvet leniendo, consolando, spem promittendo, & cum opus fuerit, increpando, doceat loquendo, instruat operando, sit particeps laboris, qui particeps vult fieri gaudii: doceat perseverantiam; caveat, ne corruat, ne juste perdat potestatem judiciariam, q. 2. 155
Confessarii pietas, seu charitas erga proximum, rite describitur a Card. Denhoff. *ibid.*
Confessarius bonis moribus ornatus esse debet, q. 3. 156
Confessarius vitam ducat ita exemplarem, & illibatam, ut possit aliquo modo dicere calumniatoribus: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* *ibid.*
Confessarii prudentia multiplex, Tr. 6. c. 11. q. 4. *ibid.*
Vide in V. *Prudentia.*
Confessariorum culpa, maxima malorum pars provenit, ut notat Cardinalis Cursius, Tract. 6. cap. 11. q. 4. 158
Confessarii magna debet esse patientia, ex S. Carolo, & S. Francisco Salesio, q. 5. 160 161
Confessarii zelus in tribus potissimum enitere debet, Tr. 6. c. 11. q. 6. 163
Confessario apprime necessaria est in praxi christiana constantia, & animi imperterriti fortitudo vere Apostolica, *ibid.* 164
Tolle hoc vitium a Clero, ne velint hominibus placere, & omnia vitia resecantur, inquit S. Chrysostomus, *ibid.* 165
Confessarius nunquam potest revelare confessionem, Tr. 6. c. 11. q. 7. 166
Confessarius solicitans ad venerem, omnino denunciandus est, q. 9. 168
Confessarii sint alieni ab omni avaritiæ specie, q. 11. 169

Con-

Confessarii benignitas ad pœnitentis sanitatem. Vide in V. *Benignitas*, q. 12. 173
Confessarii vitare sedulo debent adulationem & acceptionem personarum. *ibid.* 174. *& seq.*
Confessarii in casibus Sacræ Pœnitentiariæ procurent facultatem necessariam, q. 13. 176
Confessarii quo pacto exequentur S. Pœnitentiariæ litteras, q. 14. *ibid.*
Confessarii in dubio partem securiorem omnino sequantur. 177
Confessarius sæpius absolutionem differre debet, ex Card. Grimaldo, Tr. 6. c. 11. q. 1. 180
Confessarii non debent audire, nec possunt in Confessione absolvere criminis socium, ex variis Synodis, *ibid.* 181. *& seqq.*
Confessarius ab alio dilatum, seu rejectum, difficile absolvat; sed potius ad alium, præsertim Parochum, remittat, *ib.* q. 1. 2. *&* 3. 185. 187. *& seq.*
Confessarii in propria causa non judicent, sed ad alium remittant, ex Card. de Camus, Tr. 6. c. 12. q. 1. *ibid.*
Confessarius debet esse intrepidus in neganda absolutione incapacibus. Ex Card. Cibo, q. 2. 187
Confessarius absolutionem negabit illis, qui ad restitutionem rei, aut famæ tenentur, nisi promittant se restituturos: quod si alias promiserint (de quo debent interrogari) differatur absolutio usque ad realem restitutionem. Ex Inst. Farf. n. 22. 281. Et Tr. 6. c. 12. q. 2. 205
Confessarius medicum imitari convenit. Vide in V. *Medicus*, *ibid.* 164
Confessarius iis, quibus prudenter absolutionem distulit, varia respondere potest, dum se mortem subitaneam timere dicunt, Tr. 6. c. 12. q. 4. 203
Confessarius, & quilibet sacerdos, absolutionem dare debet homini bene morato, morti proximo, licet nulla doloris signa dare possit, q. 5. 207
Confessarius absolutionem dare nunquam debet sub conditione. 208
Confessariis utilia monita in praxi proponit P. Emericus de Bonis Jesuita, in libro vulgari lingua Romæ edito, cum hoc titulo: *Specchio de' Confessori*; Et in alio Tractatu de SS. Altaris Sacramento; ex quibus multa libenter transcripsimus. 209
Confessarii rectæ vitæ exempla præbere tenentur. Ex Instruct. Syn. Farfensis, n. 1. 277
Confessarius Pœnitentem vultu sereno audiat, & aperto, ut ejus confidentiam augeat. Instruct. Farf. numer. 6. 278
Confessarius a reservatis non absolvat sine speciali facultate. Ex Instr. Farf. n. 13. 279. *& seq.*
Confessarius caveat, ne aliquo gestu, aut actu, pravitatem peccatorum Pœnitentis indicet circumstantibus; & ne

& ne diffidentiam dicendi reliqua ingeneret. Ex Instruct. Farf. n. 15. 280
Confessarii restitutionum pro Pœnitentibus factarum Apocham privatam omnino exhibeant. Ex Inst. Farf. n. 18. 281
Confessarius electionem Confessarii probi, nec facile mutandi, valde suadeat. Ex Instruct. Farf. num. 19. *ibid.*
Confessarii Patres, Matresque familias, & hujusmodi negligentes procurare, ut filii, aut famuli mysteria Fidei addiscant, graviter increpent, & retinentibus absolutionem pro arbitrio prudenter differant, vel etiam negent. Instr. Farf. n. 24. 282
Confessarii Bullam Greg. XV. contra solicitantes probe teneant, & solicitatas ad denunciandum stricte obligent. Ex Instr. Farf. n. 25. *ibid.*
Confessarii insinuent prudenter pœnitentibus, prohibitum esse in Synodo, ne masculus annorum tredecim, aut fœmina annorum duodecim, cubet in eodem lecto cum consanguineo carnali, aut spirituali alterius sexus, majori annorum decem: patresque & matres gravibus pœnis subjacere, si permittant, quod filii diversi sexus simul dormiant transacto septennio; ex Syn. Farf. n. 26. 283
Confessarii advertant, quod in Synodo Farfensi conjuges, qui filios, aut alios septennio majores secum in lecto retinent, excommunicationem ipso facto incurrunt. Instr. Farf. n. eod. *ibid.*
Confessarii habeant omnes Catechismum Romanum. Collationes casuum conscientiæ frequentent, & Constitutiones Synodales sæpius legant. Ex Instr. Farf. n. 27. *ibid.*
Confessario ordinario Monialium monita utilissima. Ex Syn. Perusina Card. de Torres. 285
Confessario extraordinario Monialium monita. 290
Confessariis monita data ab Episcopo Alexandriæ, Petro Georgio Odescalco. 292
Confessio peccatorum necessaria, variis authoritatibus probatur. Tr. 6. c. 2. q. 2. 17
Necessarium est ex S. Basilio, ut iis fiat Confessio, quibus dispensatio Mysteriorum Dei concredita est. *ibid.* 18.
Amissa Confessione non erit locus misericordiæ: tu factus es peccati tui defensor, quomodo erit Deus liberator? ut ergo ille sit liberator, tu esto accusator. *ibid.*
Confessiones aliquoties magis timendas monet, quam peccata, Synodus Spalatensis, quia tunc medicina vertitur in venenum, q. 4. *ibid.*
Confessionis pravus usus damnat majorem partem christianorum. Ex Syn. Spalat. *ibid.*
Confessio est sacramentalis delinquentis accusatio, & erubescen-

bescentia per claves Ecclesiæ satisfactoria, obligans ad peragendam pœnitentiam injunctam; ex S. Thom. Tr. 6. c. 6. q. 1. 57
Recte autem Confessio accusatio dicitur, ex Catechismo Romano, quod peccata ita commemoranda non sunt, quasi scelera nostra ostentemus, ut ii faciunt, qui lætantur cum male fecerint: aut omnino enarranda, ut si rem aliquam gestam otiosis auditoribus delectandi causa exponamus; verum accusatorio animo ita enumeranda sunt, ut ea etiam in nobis vindicare cupiamus. *ibid.*
Deus tegat vulnera tua, noli tu, inquit S. Augustinus: nam si tu tegere volueris erubescens, medicus non curabit, q. 2. 58
Ad Confessionem requiritur, ut explicentur circumstantiæ speciem mutantes, aut augentes numerum peccatorum, aut etiam notabiliter aggravantes, quæst. 3. *ibid.*
In Confessione utiliter dicuntur peccata venialia, sed non necessario, q. 5. 60
Confessionis sexdecim conditiones, ad quinque facile reducuntur, *ib.* q. 10. 67
Confessio simplex est, ex S. Thom. ut non recitent in confessione, nisi quod ad quantitatem peccati pertinet. *ibid.*
Confessio simplex debet superflua vitare, ex S. Antonino. *ibid.*
Confessio debet esse humilis, non excusans, ut fuse S. Ambrosius, 68
Confessio debet esse integra omnium & singulorum peccatorum mortalium. *ibid.*
Confessio debet esse lacrymabilis, idest, cum vero dolore, & proposito. *ibid.*
Confessio debet esse parere parata, ut scilicet juxta S. Augustinum, ponat se peccator omnino in potestate judicis, in judicio sacerdotis, ut omnia, eo jubente, paratus sit facere pro reparanda animæ vita, quæcumque faceret pro vitanda corporis morte: cum gaudio enim debet facere, immortalis futurus, quæ faceret pro differenda morte moriturus, *ibid.*
Confessio iteranda est in variis casibus, quos enumerat Catechismus Concilii Tridentini & Sanctus Carolus. Tr. 6. c. 6. q. 11. & 12. 71
Confessio generalis valde suadetur semel in vita, q. 13. 72.
Confessio generalis quo pacto dirigenda a Confessariis. 73.
Confessio melius fit ante hebdomadam sanctam, q. 15. 77.
Confessiones venialium peccatorum excipere non possunt sacerdotes non approbati ad audiendas confessiones; ut constat ex Decr. S. Cong. Concilii. Tr. 6. c. 8. q. 4. 124

Ad Confessiones audiendas Parochi non possunt vocare alios Parochos, qui pro tota Diœcesi approbati non sunt, q. 11. 128
Confessionis sigillum strictissime servandum. Tr. 6. c. 11. q. 7. 166
Ante peccatorum Confessionem, utiliter transiguntur dies aliquot in assidua contritione, oratione, jejunio, fletu, planctu, eleemosynis, aliisque exercitationibus piis, juxta doctrinam Eminentissimi Card. de Aguirre. Tr. 6. c. 12. q. 2. 196
Confiteri quis tenetur peccatum, de quo dubitat, an sit mortale. Ex S. Th. Tr. 6. c. 6. q. 4 60
Confiteri venialia sine dolore, periculosum esse potest, *ib.* q. 6. *ib.*
Confitens venialia, potest aliquando non recipere gratiam, & tamen non peccare, ex S. Bonaventura, q. 7. 62.
Confitens solum venialia, non videtur, quod ex sola omissione doloris ex quadam negligentia possit incurrere peccatum mortale, 61
Confiteri peccata præterita lethalia, licet aliquando alicui nocere possit, tamen regulariter loquendo laudabile est, q. 8. 63
Ne securus sis, cum confessus fueris peccatum, tamquam semper præparatus ad confitendum, & committendum. Quid prodest, o Pœnitentes, quia humiliamini, si non mutamini? inquit S. Augustinus. Tr. 6. c. 6. q. 14. 74
Conjuges non cohabitantes, sine justa causa, absolvendi non sunt. Ex Syn. Bononiensi Card. Boncompagni. Tr. 6. c. 12. q. 2. 195
Consensus personæ solicitatæ in confessione non est aperiendus, sed tantum Confessarius solicitans denunciandus. Ex Ep. S. Cong. 259
Constitutio Gregorii XV. contra solicitantes in Confessione. 276
Consuetudinariis peccatoribus pœnitentiæ imponendæ. Tr. 9. c. 7. q. 14. 99
Consuetudinariis non facile credendum, ex S. Anselmo, q. 15. 102
Consuetudinarii difficillime mutantur, ex S. Laurentio Justin. *ibid.*
Consuetudinarii difficile admodum absolvendi ex variis Synodis. Tr. 6. c. 7. 100. c. 1. q. 1. 185. q. 2. 189. q. 3. 200. & 201. eodem c. q. 4. 205. & alibi passim in prædictis qu. 1. 12. & in Instr. Farf. n. 21. 281
Circumstantia consuetudinis, seu habitus, aggravat solum notabiliter peccatum intra eamdem speciem; & tamen tenemur juxta Decretum Innoc. XI. illam confiteri Confessario interroganti. Tr. 6. c. 6. q. 3. 59
Peccata, quamvis magna & horrenda, cum in consuetu finem venerint, parva aut nulla esse creduntur: usque

que adeo, inquit S. Augustinus, ut non solum non occultanda, verum etiam jam prædicanda ac diffamanda videantur. Tr. 6. c. 7. q. 14. 100
Omne peccatum consuetudine vilescit, ex S. Augustino; & fit homini quasi nullum sit; obduruit, jam dolorem perdidit. Quod valde putre est, nec dolet: quod non dolet, non pro sano habendum est, sed pro mortuo computandum est. 101
Violentiæ pœnitenti cedat consuetudo peccandi; inquit S. Aug. q. 15. 102
Contritio, quæ primum locum inter pœnitentis actus habet, ex Conc. Trid. animi dolor, & detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero, Tr. 6. c. 5. q. 1. 27
Contritio ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divinæ misericordiæ, & voto præstandi reliqua, conjuncta sit, quæ ad rite suscipiendum Sacramentum requiruntur, ut habetur in Conc. Trid. *ibid.*
Contritio debet esse interior, suprema, universalis, & supernaturalis, q. 2. 27
Dolor in contritione excedit omnes alios dolores, ex S. Thoma, quia quantum aliquid placet, tantum contrarium ejus displicet. Finis autem ultimus super omnia placet, cum omnia propter ipsum desiderentur; & ideo peccatum, quod a fine ultimo avertit, super omnia displicere debet, q. 4. 27
Non est necesse quod contritionis dolor sit sensibilis, licet optandum sit; ut fuse prosequitur S. Bonav. q. 5. 28.
Contritio debet esse supernaturalis, & quare? quæst. 7. 29.
Inter contritionem, & attritionem differentia. *ib.* q. 8. *ibid.*
Contritio vera includens amorem Dei requiritur ad Sacramentum Pœnitentiæ. Tr. 6. c. 5. q. 9. in qua hæc conclusio late ostenditur 30. *& seq.*
Desiderium peccandi non extinguitur, ex S. Augustino, nisi desiderio contrario recte faciendi, ubi fides per dilectionem operatur. 32
Cum peccaveris, ingemisce, non quod pœnas daturus sis, nihil enim hoc est, inquit S. Chrysostomus; sed quod Dominum tuum offenderis, tam benignum, tam te amantem, tam denique tuæ saluti appensum, ut Filium quoque suum tua causa tradiderit. *ibid.*
Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei. *ibid.*
Etsi nostra pœnitentia tanta foret, ut dolor lacrymarum imbrem eliceret, & cor nostrum scinderet, ac divideret: si desit sanctus Dei amor, nihil nobis prodesse potest ad vitam æternam. Ex Sancto Francisco Salesio. 33
Contritio, quæ requiritur in pœnitentibus, ex Emin. Card.

Card. Denhoff, debet esse cum aliquo actu Amoris Dei, quia mature pensatis omnibus rationibus, hæc opinio probabilior est. 35
Charitas inchoata, inchoata justitia est: Charitas provecta, provecta justitia est: Charitas magna, magna justitia est: Charitas perfecta, perfecta justitia est, ex S. Augustin. *ib.* q. 13. 39
Contritionis perfectæ, & imperfectæ differentias explicat Card. Denhoff. 40
Contritio debet esse valde vehemens, ut justificet ante sacramenti susceptionem, 41
Quæ secundum Deum est tristitia, pœnitentiam in salutem stabile operatur, ut ait Apostolus, quæst. 14. *ibid.*
Contritionis actus deberet fieri statim post peccatum commissum. Tr. 6. c. 5. q. 16. 44
Contritionis veræ indicia videnda sunt a Confessario ante absolutionem, q. 18. 46
Contritionis falsæ indicia enumerat Card. Denhoff, *ibid.* 47.
Contritionis veræ notas affert Conc. Tr. q. 19. 48
Signum veræ conversionis, non est in oris confessione, inquit S. Gregorius, sed in afflictione pœnitentiæ &c. 49.
Est veræ compunctionis indicium, opportunitatis fuga, subtractio occasionis, ut docet S. Bernardus. Tr. 6. c. 5. q. 20. 50
Prius ergo vadat, & concubinam a domo pellat, inquit S. Thomas de Villanova; pecuniam alienam restituat, contractus usurarios rumpat &c. & tunc ad Confessarium redeat, & absolvatur. *ibid.*
Contritionis falsæ indicia plura exhibet S. Cyprianus. *ibid.*
Hæc veræ pœnitentiæ sunt indicia, ex S. Basilio Seleuciensi, lugens anima, lacrymantes oculi, discessio a malitia, impietatis fuga, carnis contritio, animi complexio, injustitiæ devitatio. 51
Argumentum falsæ contritionis habet, qui quamvis peccata commissa vehementer defleat, tamen continuo post dolorem eadem vel alia committere non reformidat; ut docet B. Albertus Magnus, q. 21. *ibid.*
Sæpe sibi mens de se ipsa mentitur, inquit S. Gregorius Papa, fitque, ut aliud in imis intentio supprimat, aliud tractantis animo superficies cogitationis ostendat; & fingit se de bono opere amare, quod non amat, de mundi autem gloria non amare, quod amat. 51
Contritio momentanea, non secuta; ex Petro Blesensi. *ib.*
Qui non vult uti mediis ducentibus ad finem, censetur non velle finem. 48
Si pœnitens nullam contritionem ostendit, inquit S. Carolus, cum minime Confessor absolvat; sed tamen eum salutaribus consiliis, & operibus præscribendis juvet: quod

quod idem præstet, si ante confessionem id animadverterit: cavendo, ne quemquam asperius tractans, culpa sua inducat, ut vel desperet, vel a confessione abhorreat, q. 22. 52
Contritionis excitandæ motiva, & modus. Tr. 6. c. 5. q. 23. 53
Pectora vestra tundere, & hæc eadem facere, inquit S. Augustinus, nihil aliud est, quam peccata pavimentare. Quod egregie exponit Card. Denhoff. Tr. 6. c. 6. q. 14. 76
Conversio in extremis, difficilis & periculosa, ex diversis Sanctis Patribus. Tr. 6. c. 5. q. 24. 44. *& seq.*
Conversionis dilatio, valde noxia. Ex Syn. Ariminensi Card. Cursii. 56
Card. Dominicus Maria Cursius. Vide Syn. Ariminensis.

D

Decreta generalia Visitatoris Apostolici in Diœcesibus Prænestina & Albana, statuunt, mulieres immodestas non admittendas ad Sacramenta, Tr. 6. c. 9. q. 9. 140
Decreta Alexandri Papæ VII. adversus laxas Casuistarum opiniones. 239
Decretum Innocentii XI. contra 65. propositiones. 244
Decretum Innocentii XI. contra duas propositiones. 249
Decretum Alexandri VII. contra duas propositiones. 250
Decretum Innocentii XII. contra 23. propositiones circa vitam interiorem. 252
Decretum Alexandri VII. de Attritione. 270
Decretum S. Congr. Conc. Trid. circa Communionem quotidianam. 274
Deliberantes converti, tentantur acrius a concupiscentia carnis: & urgentur gravius in operibus luti & lateris, qui Ægyptum egredi, & Pharaonis imperium fugere moliuntur. Ex S. Bernardo, Tr. 6. c. 7. q. 14. 100
Card. Denhoff. *Vide* Syn. Cæsenatensis.
Denunciandi obligatio non cessat, etiam si solicitata mulier consenserit. Ex Epistola S. Congreg. 259
Denunciationis formula in solicitatione, ex Syn. Lyciensi, in addit. post Bullam Gregorii XV. 261
Desiderium ardens propriæ perfectionis habeat Confessarius, & tunc efficacius aliorum salutem procurabit, ex S. Carolo, Tr. 6. c. 11. q. 6. 163
Deus nunquam spernit pœnitentiam, si ei sincere & simpliciter offeratur, inquit S. Joannes Chrysostomus; etiam si summum quis perveniat malorum, & inde tamen velit reverti ad virtutis viam, suscipit & libenter amplectitur; facit omnia, quatenus ad priorem revocet statum, Tr. 6. c. 4. q. 1. 23
Differentes pœnitentiam usque ad vitæ finem, vix vere convertuntur, Tr. 6. c. 5. q. 24. 54

Di-

Dilatio conversionis usque ad finem vitæ, valde periculosa, ex SS. Patribus. *ibid. & seq.*
Dilatio conversionis valde noxia, ex Synod. Ariminensi Card. Cursi. 56
Dilationis absolutionis rationes in multiplicibus authoritatibus reperiuntur, Tr. 6. c. 12. q. 2. 129. *& seq.*
Dilationem absolutionis summopere commendat Eminentiss. Card. Nigronus, *ib.* 198
Dilationem absolutionis in pluribus casibus commendabat S. Franciscus Xaverius, q. 3. 160
Dilationem absolutionis in variis casibus consulit P. Emericus de Bonis, Jesuita, q. 6. 109
Dilatis circa absolutionem a Confessario varia responderi possunt, dum se mortem subitaneam timere dicunt. Tr. 6. c. 12. q. 4. 203
Divitibus interrogationes in Confessione faciendæ, Tr. 6. c. 9. q. 6. 135
Divitibus hujus sæculi præcipe, inquit Apostolus, non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abunde bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant vitam æternam. *ibid.*
Dives damnatus est, inquit S. Basilius, quia nesciebat se ex præcepto teneri superflua distribuere in pauperes. *ibid.*
Dare eleemosynam de superfluo, est in præcepto, & dare eleemosynam ei qui est in extrema necessitate, inquit S. Thomas; alias autem eleemosynas dare est in consilio. *ibid.*
Dolor in contritione excedit omnes alios dolores, ex S. Thoma; quia quantum aliquid placet, tantum contrarium ejus displicet: finis autem ultimus super omnia placet, cum omnia propter ipsum desiderantur; & ideo peccatum, quod a fine ultimo avertit, super omnia displicere debet, Tr. 6. c. 5. q. 4. 27
Dolor contritionis, non est necesse, quod sit sensibilis; sed peccatum debet tantum displicere rationi, quod nullo pacto, nullo commodo vel incommodo velit in ipsum consentire, vel consensisse; quoniam voluntas, quæ ex aliqua causa consentit in peccatum, justa non est; & in hoc sensu dolor de peccatis in contritione debet esse summus seu supremus; ut fusius prosequitur S. Bonaventura, q. 5. 28
Dolor & propositum debent suggeri pœnitentibus modo efficaci. Ex Syn. Spalatensi, Tract. 6. c. 5. qu. 23. 53
Dubitans de aliquo peccato, an sit mortale, ex S. Thoma tenetur illud confiteri, Tr. 6. c. 6. q. 4. 60
Card. Duratius Stephanus. *Vide* Syn. Januensis.

Ec-

E

Ecclesiastici Confessario ignoti quomodo interrogandi sunt? Tr. 6. c. 9. q. 8. 138
Edictorum Cardinalis Gabrielis Paleoti compendium, varios casus differendæ absolutionis notat, Tr. 6. c. 5. q. 14. 43
Effectus Sacramenti pœnitentiæ est remissio totius culpæ, & totius pœnæ peccatis debitæ, sed sæpius, ob defectum pœnitentium, tota pœna non remittitur, Tr. 6. c. 4. q. 2. 23. *& seq.*
Effectus Pœnitentiæ, quantum ad ejus vim & efficaciam pertinet, ex Conc. Trid. reconciliatio est cum Deo, quam interdum in viris piis, & cum devotione hoc Sacramentum percipientibus, conscientiæ pax & serenitas cum vehementi spiritus consolatione consequi solet, q. 4. 26
Dare eleemosynam de superfluo, est in præcepto, & dare eleemosynam ei qui est in extrema necessitate, inquit S. Thomas; alias autem eleemosynas dare, est in consilio, Tr. 6. c. 9. q. 6. 236
Eleemosyna est quædam usura, qua Deo fœneramur, quam nedum non vetat, quod imo nobis eam præscripsit Deus. Epist. Past. Card. Jansen. 295. *& seq.*
Vide in V. *Dives*.
Emendatio secuta sæpius expectanda ante absolutionem, ex Archiepiscopo Cosentino, q. 7. 136
Et ex Syn. Bononiensi Card. Boncompagni, Tr. 6. c. 12. q. 2. 189
P. Emericus de Bonis, Jesuita, tractatum Romæ edidit lingua Italica, cum titulo; *Specchio de' Confessori*, doctrinam utilem continens de modo administrandi sacramentum pœnitentiæ, q. 6. 209
Idem P. Emericus vulgavit etiam tractatum vulgari lingua de S. Altaris Sacramento, ex quo multa utilia Confessariis retulimus, *ibid.* 213
Episcopus, inquit S. Carolus, a Confessionibus audiendis suspendat, aut omnino amoveat Confessarios etiam regulares jam approbatos, quos pro sua timoratæ conscientiæ religione viderit in eo munere non ita sincere, integreque, & cum ædificatione se gerere, quemadmodum & tanti ministerii illis commissi sanctitas postulat, & animarum salus deposcit, quæ suæ fidei concreditæ sunt, Tr. 6. c. 8. q. 3. 120
Episcopi circa Confessarios plena authoritas, asseritur in Bulla Clementis X. *ibid.* 121
Eradicandum est intrinsecus peccatum, ex S. Bernard. Tr. 6. c. 11. q. 12. 174. *& seq.*
Eucharistia sumenda de manu Sacerdotis. Decretum circa commun. quotidianam. 274
Eucharistia non deferenda in crumena, aut secreto ad existentes domi, vel cubantes in lecto, &c. *ibid.*

Eucharistia non debet sumi feria sexta Parasceves, nisi a Sacerdote celebrante. 276
Eucharistiæ particulæ, seu formæ, plures non debeat dari, neque grandiores solitis: videatur Declaratio S. Congr. Conc. Trid. 274
Examinis Confessariorum Formalæ, ex Synodo Lyciensi, Tr. 6. c. 8. q. 3. 122
Excitandæ pœnitentibus contritionis modus, ex Syn. Alexandrina, Tr. 6. c. 5. q. 23. 53
Excusantes se pœnitentes arguuntur a S. Augustino his verbis: Sentiat culpam, nec velit excusare, ne augeat crimen: ut Adam, cui non sufficiebat peccasse; sed ampliavit crimen culpando uxorem, & culpam transferens in authorem, Tract. 6. cap. 6. quæst. 1. 57
Extrema Unctio. *Vide* in V. Unctio.
In extremis variæ angustiæ ex malignitate Diaboli, inquit S. Greg. Tr. 7. c. 3. q. 4. 234

F

CArd. Fachinettus Cæsar. *Vide* Syn. Spolet.
Ficti pœnitentes cavendi, Tr. 6. c. 11. q. 4. 157
Tam majores quam minores, tenentur habere fidem explicitam de Mysteriis Christi, ex S. Thoma, Tr. 6. c. 9. q. 4. 131
Card. de Forbin edidit Epist. Pastoralem, qua prohibet in sua tunc Dinien si diœcesi librum cui titulus: *Apologia Casuistarum adversus calumnias Jansenistarum.* 295.
Sigillatim notat, & refellit propositiones periculosas contentas in illo libro. 297. *& seq.*
Forma Sacr. Pœnitentiæ, sunt hæc verba: *Ego te absolvo*, &c. Tr. 6. c. 3. q. 4. 22
Formulæ variæ actus Contritionis. In Synodi Farfensis instructione. 284
Fortitudo animi imperterriti vere Apostolica, apprime necessaria est Confessario in praxi, Tr. 6. c. 11. q. 6. 164. *& seq.*
Cum ad Christi tribunal judicandus astitero, inquiebat S. Chrysost. non estis mihi præsto futuri, nec mihi quidquam profuturus est vester in me amor, in ratione quam formidoloso judici sum redditurus. *ibid.*
Fortitudinem imperterriti animi in praxi ostendi optat a Confessariis, Card. Denhoff. 165
S. Francisci Xaverii modus agendi in confessionibus generalibus, Tr. 6. c. 6. q. 13. 73
Cum fictis pœnitentibus, temporalia principaliter quærentibus, Tr. 6. c. 11. q. 4. 166
Et cum peccatoribus consuetudinariis, aut in occasione proxima versantibus, Tr. 6. c. 12. q. 3. 201. *& seq.*

Car-

G

CArdinalis Ptolomæus Gallius. *Vide* Synod. Sabinensis.
Card. Antonius Maria Gallus, *Vide* Synod. Auximana.
P. Gavardus Augustinianus amorem in sacramento pœnitentiæ necessarium probat, Tr. 6. c. 5. q. 13. 41
Gravia peccata vehementi pœnitentia quasi compensanda. Ex S. Ambrosio, Tr. 6. c. 7. q. 10. 97
B. Gregorius Papa VII. sedulam curam commendat in eligendo Confessario, Tr. 6. c. 10. q. 2. 148. *& seq.*
S. Gregorius magnus varias Diaboli tentationes in fine vitæ notat, Tr. 7. c. 3. q. 4. 234
Card. Grimaldi decretum de differenda absolutione in quibusdam casibus ibi relatis, Tract. 6. cap. 12. qu. 1. 180.

H

EX habitu inveterato peccatoribus pœnitentiæ salutares injungendæ, Tr. 6. c. 7. q. 14. 99
Violentiæ pœnitendi cedat consuetudo peccandi, inquit S. Aug. q. 15. 102
Qui habitum peccati contraxit, non sine magna violentia respiscere, magnaque animi contentione excitare in se saluriferum peccatorum suorum dolorem valet, ex P. Emerico de Bonis Jesuita, Tract. 6. c. 12. q. 6. 209. *& seq.*
Quemadmodum arbor annosa non unico ictu dejicitur, nec vas aliquo tetro liquore imbutum, si semel frigida aqua abluitur, odorem amittit, sed opus est, ut diu in cinere, & lixivio ferveseat, eadem quoque agendi ratione erga illos omnes utendum est, qui tam sæpe ad sua peccata recurrunt: subeant post exposita expansaque flagitia, pœnarum, & laborum genera, quibus sentiant, doleant, & detestentur præteritas culpas; quod quia ab illis non exigitur, cito suum vomitum reforbent. 218.
P. Henricus a S. Ignatio, Carmelita, necessitatem amoris in Sacramento pœnitentiæ fuse probat, Tr. 6. cap. 5. q. 13. 41

I

IGnorantes mysteria fidei, non statim absolvendi, ex Card. Cibo, Tr. 7. c. 12. q. 2. 187
& ex Synodo Albingæ, Tr. 6. c. 9. q. 4. 132
Ignorantes mysteria fidei, ad officium Patrini, aut Matrinæ in Baptismo, aut Confirmatione non admittendi, *ib.* 133
Ignorantia mater cunctorum errorum, maxime in Sacerdoti-

dotibus Dei vitanda est, ut habetur in Canone, Tr. 6. c. 10. q. 3. 151
Nulli Sacerdotum licet Canones ignorare, nec quidquam facere, quod Patrum possit regulis obviare. *ibid.*
Ignorantia quælibet non excusat a peccato: Epist. Past. Card. de Janson. 301
De Immunitate Ecclesiastica, Bulla Gregorii XIV. 265
Impudica non nimis curiose investiganda, ne Confessarius sibi, aut aliis noceat, Tr. 6. c. 9. q. 2. 129
Indicia iræ, aut aversionis, vitanda a Confessariis. *ibid.*
Indicia veræ, & falsæ cotritionis. *Vide* in V. *Contritio.*
Indulgentia, seu absolutio concessa a S. Gregorio VII. Episcopo Lincolnienſi, apud Baronium, Tract. 6. c. 7. q. 9. 91
Omnino sic accipiunt prudentes Christiani Pontificis indulgentias, inquit Cardinalis Bellarminus, ut simul etiam studeant dignos fructus ferre, ac pro suis peccatis Domino satisfacere, *ibid.* 96
Infirmarum mulierum Confessiones audiantur aperto cubiculi ostio, Tr. 6. c. 9. q. 10. 142
Infirmorum sedulam curam, Parochis, Confessariis, medicis, mandat Synodus, Tr. 6. c. 9. q. 10. 141. & Tr. 7. c. 2. q. 3. 231
Facilius inveni, qui innocentiam servaverint, inquit S. Ambrosius, quam qui congruæ pœnitentiam egerint. Tr. 6. c. 2. q. 5. 20
Instructio Sacerdotum Card. Toleti, genuina, & non interpolata, reperitur Romæ & alibi. Tr. 6. c. 5. q. 9. 30.
Instructiones Confessariorum, a S. Carolo vulgari lingua traditæ, typis mandatæ sunt Romæ, jubente Innocentio XII. anno Jubilæi 1700. q. 15. 44
Instructio super solicitationis, & denunciationis materia, ex Synodo Lycienſi. 261
Instructio de Sacramento Pœnitentiæ, ex Rituali Romano. 271
Instructio pro Confessariis vulgari lingua exarata, in Synodo Farfenſi. 277
Instructio pro Confessariis monialium, ex Card. de Torres. 285
Instructio pro Confessariis extraordinariis monialium. 290
Instructio data pro Confessariis ab Episcopo Alexandriæ Petro Georgio Odescalco. 293
Interrogandi Pœnitentes de circumstantiis valde aggravantibus, ex Concil. Gnesnenſi, Tr. 6. c. 6. q. 3. 58. *& seq.*
Interrogans Confessarius caveat, ne imprudentibus, & alienis a personarum conditione interrogationibus, pœnitentibus, præsertim pueris, & fœminis, peccandi ratiotiones, & vias antea ipsis fortasse incognitas suggerat Tr. 6. c. 9. q. 2. 129. *& seq*
Et Tr. 6. c. 11. q. 4. 157
Interrogationes sæpius prudenter faciendæ sunt a Confessariis unde S. Thomas: Sacerdos, inquit, debet perscrutari conscientiam peccatoris in Confessione, quasi medicus vulnus, & Judex causam; quia frequenter quæ præ confusione taceret, interrogatus revelat, Tr. 6. c. 9. q. 1. 129.
In interrogationibus tria observanda, ex S. Thoma, q. 2. *ibid*
Interrogationes faciendæ divitibus, q. 6. 135
In interrogationibus, præsertim circa peccata carnis, necessaria est Confessario vera & christiana prudentia: ex S. Carolo, & S. Francisco Salesio, Tr. 6. c. 11. q. 4. *& seq.* 147
Interrogationes acute, honeste, non prolixe aut superflue faciendæ. *ib.*
Jonas Aurelianenſis monet, peritissimos Confessarios quærendos, magis quam peritissimos medicos, Tr. 6. c. 10. q. 2. 149
Iram, & indignationem vitet Parochus, & Confessarius, Tr. 6. c. 9. q. 2. 130
S. Isidorus de sera pœnitentia valde timet, Tr. 6. c. 5. q. 24. 55
Jubilæi occasione subtrahendæ non sunt pœnitentiæ seu satisfactiones convenientes, Tr. 6. c. 7. q. 9. 90
De Jubilæo dicta S. Caroli, *ib.* *ibid.*
De satisfactionibus, seu penitentiis præscribendis etiam tempore Jubilæi, doctrina Cardinalis Denhoff, *ibid.* 91.
Jurisdictionis potestas requiritur in Ministro Sacramenti pœnitentiæ, nec sufficit sola potestas ordinis, ex Conc. Trid. c. 8. q. 2. 120
Jurisdictionem ordinariam in pœnitentes habent Episcopus, & Parochus, q. 3. *ibid.*
Jurisdictiones delegatam possunt habere ab Episcopo omnes alii Sacerdotes, respective pro sua Diœcesi. *ib.*
Decernit S. Syn. Trid. nullum, etiam Regularem, posse confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium obtineat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem obtineat, privilegiis & consuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obstantibus. 123
Justitia, & pax se invicem quærunt, & sequuntur, ex S. Aug. Tr. 6. c. 12. q. 2. 192

L.

S Anctus Laurentius Juſtinianus conſuetudinarios difficile admodum converti monet, Tr. 6. c. 7. q. 15. 102.
Card. Jo. Baptiſta Lenius. *Vide* Synodus Ferrarienſis.
Licentiam peccandi reprimant Confeſſarii, primævos rigores alioquin piæ matris Eccleſiæ obtrudendo. Ex Card. Boncompagno in Synodo Bononienſi, Tr. 6. c. 7. q. 20. 118
Litteræ ſacræ Pœnitentiariæ quomodo procurandæ, & exequendæ. Tr. 6. c. 11. q. 13. & 14. 176 *& ſeq.*
Litteræ Sacræ Congregationis S. Officii ſuper Bulla contra ſolicitantes. 259.

M.

MAlorum maximam partem ex culpa Confeſſariorum provenire, notat Cardinalis Curſius, Tr. 6. c. 11. q. 4. 158
Manſuetudo, benignitas, neceſſaria Confeſſariis, q. 12. 173
Quaſi materia proxima Sacramenti pœnitentiæ, ſunt actus pœnitentis, nempe contritio, confeſſio, & ſatisfactio, Tr. 6. c. 3. q. 2 20.
Materia remota Sacramenti pœnitentiæ, ſunt omnium peccatorum genera commiſſa poſt baptiſmum, q. 3. 21
Medici prudentiam habeat Confeſſarius, ex S. Franciſco Saleſio. Tr. 6. c. 11. q. 4. 157. *& ſeq.*
Non audit Medicus ad voluntatem, ſed audit ad ſanitatem, inquit S. Aug. *ibid.* q. 6. 164
Cum clementi crudelitate non parcit Medicus, ut parcat: ſævit, ut miſereatur: inquit S. Hieronymus. *ib.*
Medici benignitas, Confeſſariis imitanda, proponitur a S. Aug. & S. Gregor. Tr. 6. c. 11. q. 12. 174
Cum vero nobis, Fratres, quilibet peccata ſua, tamquam medicis vulnera quibus urgentur aperiunt: operam dare debemus, ut quantocius ad ſanitatem Deo authore perveniat, ne in pejus diſſimulata curatione proficiant. Ex S. Proſpero. 175
Medicus medendi tempus expectat, ut digeſtis ægritudinibus, medicinæ ſubſidia deferantur; ne acerba adhuc & immatura, ut aſſerunt, ægritudo, curationis remediis reluctetur, & beneficium ſentire non poſſit: inquit S. Ambroſius, Tr. 6. c. 12. q. 2. 193
Ipſis vulneribus, vel fracturis corporum, infirmitates cognoſcere poſſumus animarum, inquit S. Aug. ſi enim alicui pes perfrangatur, aut manus, cum labore ſolet ad priſtinum officium revocari. Si vero ſecundo, tertio, & adhuc frequentius in eodem loco membra ipſa frangantur, poteſt intelligere charitas veſtra, cum quantis doloribus vulnera curanda ſunt. Similis ratio in animarum fracturis, ſeu vulneribus, eſſe credenda eſt, *ib.*
Medicus, qui ne moleſtus ſit ægroto, vulnus gangræna vitiari ſinit, quod, ſi validum unguentum, ignem etiam aut ſcalpellum mature adhibuiſſet, ſanari potuerat; non miſericors, ſed crudelis haberi debet, inquit P. Emericus de Bonis, q. 6. 209. *& ſeq.*
Memoriam onerare non debet Confeſſarius in imponendis pœnitentiis, Tr. 6. c. 7. q. 21. 118
Miniſter Sacramenti pœnitentiæ eſt Sacerdos habens authoritatem abſolvendi, vel ordinariam, vel ex commiſſione ſuperioris, Tr. 6. c. 8. q. 1. 120
In Miniſtro, Ordinis poteſtas non ſufficit, quam omnes Sacerdotes habent: ſed requiritur etiam poteſtas juriſdictionis, ex Conc. Trid. q. 2. *ibid.*
Sacerdotes ſæculares, aut regulares habentes facultatem abſolvendi a caſibus ſanctæ Sedi reſervatis, non poſſunt abſolvere a reſervatis Epiſcopo, ſine illius licentia, *ibid.* q. 5. 124
Miſſam qui audit ſine interno, & ſpirituali cultu, non ſatisfacit præcepto Eccleſiæ. Epiſt. Paſt. Card. de Janſon. 297
Miſſionarii Neapolitani, terrenarum rerum contemptu inſignes, Tr. 6. c. 11. q. 11. 170
Modus excitandi pœnitentem ad dolorem & propoſitum. Ex Syn. Spalatenſi. Tr. 6. c. 5. q. 23. 33
Modus agendi Confeſſariorum cum pueris, ex S. Carolo. Tr. 6. c. 9. q. 3. 131
Modus agendi circa rudes, & ignorantes. *ib.* q. 4. *ib.*
Modus agendi cum illis, qui in occaſione proxima peccati ſunt, q. 7. 136
Modus agendi cum Eccleſiaſticis, q. 8. 138
Modus opinandi irrepſit juxta Alexandrum VII. alienus omnino ab Evangelica ſimplicitate, & SS. Patrum doctrina: & quem ſi pro recta regula fideles in praxi ſequerentur, ingens eruptura eſſet chriſtianæ vitæ corruptela. Tr. 6. c. 10. q. 3. 151
Modus agendi cum pœnitentibus, debet eſſe blandus, facilis, & apertus, ex S. Carolo, Tr. 6. c. 11. qu. 5. 160.
Momentanea contritio, non ſecura, ex Petro Bleſenſi. Tr. 6. c. 5. q. 21. 51
Monentur graviter Confeſſarii, ne alios male abſolvendo, incidant in laqueum Diaboli. Ex Syn. Spalatenſi, Tr. 6. c. 6. q. 14. 75
Monialium confeſſiones excipere non poſſunt, qui ad hoc non ſunt ſpecialiter approbati. Tract. 6. cap. 8. q. 7. 136. *& ſeq.*
Monialium ſui Ordinis confeſſiones audire non poſſunt Regulares ſine expreſſa facultate, *ib.*
Declaratio ſuper acceſſu Regularium ad Moniales. 268
Declaratio alia de eadem materia. *ibid.*

Card. Clemens de Olera, dictus Monillanus, amorem Dei, & sigillum requiritur in Sacramento Pœnitentiæ. Tr. 6. c. 5. q. 9. 33. & c. 11. q. 7. 167
Monita facienda in confessione Patribus, & Matribus, Tr. 6. c. 9. q. 5. 133
Monita, & interrogationes divitibus, q. 6. 135
Bonis moribus ornatus esse debet Confessarius, Tr. 6. c. 11. q. 3. 156
Sacerdos, cui omnis offertur peccator, ante quem statuitur omnis languor, in nullo sit judicandus, quæ in alio judicare est promptus; ut habetur in Canone. *ibid.*
Card. Jacobus Antonius Morrigia. *Vide* Syn. Florentina.
Motivum solius timoris non producit attritionem sufficientem in Sacramento Pœnitentiæ; ex Card. Toleto. Tr. 6. c. 5. q. 9. 30
Mulieres fucatæ, & vane ornatæ, etiam a Communione repellendæ, ex Card. Gallo, Tr. 6. c. 9. q. 5. 134
Mulieres fucatas, aut immodestas, a Sacramentis repellit Synod. Juvenacensis, Asculana, Amerina, & visitatio Apostolica Prænestina, & Albana; ut ex Syn. Senogalliensi Card. Antonii Barberini, Syn. Faventina Card. Rossetti, Syn. Urbevetana Card. Simoncelli, & Syn. Cremensi. Tr. 6. c. 9. q. 1. 139
Et Card. Le Camus. Tr. 6. c. 12. q. 1. 184
Mulierum ægrotantium confessio audienda aperto cubiculi ostio. Tr. 6. c. 9. q. 10. 142
Cum mulieribus caute, & prudenter tractet Confessarius, ex S. Augustino. Tr. 6. c. 11. q. 4. 159
Mundi pompas sectantibus, pœnitentiæ, seu satisfactiones imponendæ. Tr. 6. c. 7. q. 13. 99
Card. Tiberius Mutus. *Vide* Syn. Viterbiensis.

N

Negligentes superiores sic admonet S. Aug. Nec tamen negligentes sitis in corrigendis, &c. Tr. 6. c. 9. q. 6. 134
Card. Franciscus Nerius. *Vide* Syn. Florentina, & Syn. Assisiensis.

O

Occasio proxima debet omnino removeri, priusquam recidivis absolutio detur, ex Card. Gallo. Tr. 6. c. 5. q. 14. 43
Occasionibus proximis peccandi non renunciantes, absolvi non possunt, ex S. Carolo, q. 5. 44
In occasione proxima versantes, caute tractandi sunt, & fortiter. Tr. 6. c. 9. q. 7. 136
Et si tantum aliquem diligas, ut eo dextri oculi utaris vice,

ce, inquit S. Chrysostomus; aut ita tibi quempiam esse utilem putes, ut eum dexteræ manus habeas loco, & hi tamen animæ tuæ fortassis incommodent, etiam istos a te abscinde, &c. *ibid.*
Occasionum proximarum duo genera, ex Archiepiscopo Cosentino; differenda absolutio, donec tollantur, aut secuta videatur emendatio. *ibid.*
Occasionem non relinquentes, non absolvendi: ex Cardinalibus Barbadico, de Angelis, & de Torres. Tr. 6. c. 9. q. 7. 142. Et c. 12. q. 2. 197
Petrus Georgius Odescalcus, Episcopus Alexandriæ, mox Viglebanensis, egregiam Instructionem pro Confessariis publicavit in Synodo. 292
Opera meritoria, per peccatum mortificata, per pœnitentiam recuperant efficaciam perducendi ad vitam æternam, ex S. Th. Tr. 6. c. 4. q. 5. 26
Opiniones tutiores amplectitur semper Sacra Pœnitentiaria, Tr. 6. c. 11. q. 4. 177
Opinionem tutiorem eligere in dubio, est de præcepto, non de consilio. *ib.*
Opinio, quavis probabilitate fruatur, a peccato non eximit, si adversetur veritati. Ep. Past. Cardin. de Forbin. 301
Vide eandem Epist. 304. *& seq.*
Oratorii Patres, filii S. Philippi Nerii, a rebus temporalibus, & lucro valde alieni. Tr. 6. c. 11. q. 11. 171.
Ordinis potestas non sufficit in Ministro Sacramenti Pœnitentiæ, sed requiritur etiam potestas jurisdictionis. Ex Conc. Tr. 6. c. 8. q. 2. 120

P

Card. Gabriel Paleotus. *Vide* Syn. Bonon.
Parochus de audita infirmi confessione moneatur per schedulam. Tr. 6. c. 8. q. 3. 121
Parochus non potest adhibere alios Parochos ad Confessiones audiendas, qui approbati non sunt generaliter pro tota Diœcesi. Tr. 6. c. 8. q. 11. 128
Parochus iram, & indignationem fugiat. Tr. 6. c. 9. q. 10. 130.
Patres, & Matres serio monendi in Confessione circa statum. Tr. 6. c. 9. q. 15. 133
Card. Fabritius Paulutius. *Vide* Syn. Macerat.
Pax non potest haberi sine justitia; ex S. Augustino. Tr. 6. c. 12. q. 2. 192
Peccator sit oportet severus in se, ut in eum sit misericors Deus. Ex S. Aug. Tr. 6. c. 7. q. 10. 98
Peccatoribus consuetudinariis differenda absolutio, donec præcedat emendatio, q. 14. 100
Peccatoribus publicis publicæ pœnitentiæ injungi deben. Tr. 6. c. 7. q. 16. 103

Peccatorum circumstantiæ speciem mutantes, aut valde gravantes, inquiri debent, Tr. 6. c. 6. q. 3. 58
Peccata venialia non contemnenda, sed timenda. Ex S. Aug. q. 9. 65
Peccata gravia, vehementi pœnitentia quasi compensanda. Ex S. Ambrosio, q. 10. 97
Peccatum, si superficie tenus radatur, non intrinsecus eradicetur, pullulabit uberius: nam & inventa occasione, ebullire saniem, quæ latebat in ulcere, & excisam, non extirpatam arborem, in silvam pullulare videas densiorem. Ex S. Bernardo. Tr. 6. c. 11. q. 12. 174 *& seq.*
Card. Franciscus Perettus Montaltius. *Vid.* Syn. Montisregalis.
Cardin. Petrus Matthæus Petruccius. *Vid.* Syn. Æsina.
Pietas ad omnia utilis est, inquit Apostolus. Tr. 6. c. 11. q. 2. 155
Pietas accipitur utroque modo, ex S. Thoma, scilicet pro cultu Dei, & misericordia. *ibid.*
Pietas in Confessario requisita, ex Canone. *ibid.*
Pietatem, seu charitatem erga proximum, recte describit Card. Denhoff. *ibid.*
Pœnitens peccator, per ea, quæ facit, & dicit, ostendit cor suum a peccato recessisse, ut ait S. Thomas; similiter etiam Sacerdos, per ea quæ agit, & dicit circa pœnitentem, significat opus Dei remittentis peccata; unde manifestum est, quod pœnitentia, quæ in Ecclesia agitur, est Sacramentum. Tr. 6. c. 1. q. 4. 16
Quid prodest, o pœnitentes, qui a humiliamini si non mutamini? inquit S. August. Tract. 6. c. 5. q. 14. 42
De sero pœnitentibus egregie differit Scotus, q. 24. 55
Pœnitentes de veteris Ecclesiæ severitate in pœnitentiis imponendis doceantur. Ex Cardinalibus S. Carolo, Cibo, Boncompagno, de Torres, Sabello, & aliis. Tr. 6. c. 7. q. 20. 117. *& seq.*
Confessarius, qui male absolvit pœnitentem a casu reservato, tenetur, juxta S. Antoninum, pœnitentem monere prudenter. Tr. 6. c. 8. q. 12. 128
Pœnitentes ficti cavendi, ex S. Francisco Xaverio. Tr. 6. c. 11. q. 4. 137. *& seq.*
Pœnitentibus absolutio differenda, vel etiam neganda est, variis in casibus relatis in celebri Decreto Emin. quondam Card. Grimaldi. Tr. 6. c. 12. q. 1. 180
Pœnitentes ab alio rejecti, aut dilati, & præsertim a Parocho, sæpius remittendi sunt ad illum. Tr. 6. c. 12. q. 1. 2. & 3. 186. 187. 201.
Multi, inquit S. Augustinus, assidue se dicunt esse peccatores, & tamen adhuc illos delectat peccare; professio est, non emendatio: accusatur anima, non sanatur; pronunciatur offensa, non tollitur: Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei. Tr. 6. c. 12. q. 2. 187

Si

Si cito rediret homo ad pristinam beatitudinem, ludus illi esset, peccando cadere in mortem, ex S. August. *ibid.* 189 *& seq.*
Non esset tanta facilitas peccandi, inquit Card. Bellarminus, si non esset tanta facilitas absolvendi. 190
Pœnitentibus recidivis absolutionem differri, summopere commendat in Syn. Eminent. Card. Nigronus, *ibid.* 198
Pœnitentibus, quibus prudenter absolutionem differt, Confessarius plura respondere potest, dum se mortem subitaneam timere dicunt, quæst. 4. 203
Neque enim deserentur ab ope, & auxilio Domini, qui mites, & humiles, & pœnitentiam vere agentes, in bonis operibus perseveraverint, quominus illi quoque divino remedio consulatur, inquit S. Cypr. *ibid.*
Pœnitentes, qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, si casu in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum & orationibus, & oblationibus commendetur. Ex Conc. Carthaginensi IV. *ibid.* 204
Pœnitenti morti proximo, qui signa doloris ostendere non potest, danda est absolutio, si vitam christianam ducere putatur: ex antiquo Rituali Rom. Tr. 6. c. 12. q. 5. 205
Pœnitenti absolutionem numquam dandam esse sub conditione, validis argumentis probatur, q. 6. 207
Pœnitentia, ex S. Isidoro, nomen sumpsit a pœna, qua anima cruciatur, & caro mortificatur, Tr. 6. c. 1. q. 1. 15
Pœnitentia, ex Sancto Augustino, est quædam dolentis vindicta, puniens in se, quod dolet commisisse; continue dolendum est de peccato, quod declarat ipsa dictionis virtus, pœnitere enim, est pœnam tenere. *ibid.*
Pœnitentiæ nomen sumi potest duobus modis: aut pro virtute pœnitentiæ, aut pro Sacramento pœnitentiæ, q. 2. *ibid.*
Pœnitentiæ virtus assumit moderatum dolorem de peccatis præteritis, ex S. Th. cum intentione removendi ea, q. 3. *ibid.*
Pœnitentiæ virtute adjuvamur, ut modum in dolore tenere possimus, ut habetur in Catechismo Rom. *ibid.*
Pœnitentia est Sacramentum novæ legis, a Jesu Christo Domino nostro institutum, in quo relapsis post baptismum, illud cum debitis dispositionibus percipientibus remittuntur peccata per sacerdotalem absolutionem, q. 4. 16
Virtutis pœnitentiæ actus sunt materia proxima Sacramenti pœnitentiæ, q. 5. 17
Pœnitentiæ Sacramentum tunc præcipue Dominus instituit, juxta Conc. Trid. cum e mortuis excitatus,

insufflavit in discipulos suo, dicens: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittitur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, Tr. 6. c. 2. q. 1. 18

Pœnitentiæ Sacramentum lapsis post baptismum est ad salutem necessarium, ex Conc. Trid. ut nondum regeneratis ipse baptismus, q. 4. 19

Pœnitentia, ex S. Hieronymo, est secunda post naufragium tabula. *ibid.*

Sicut, inquit Sanct. Thomas, primum remedium mare transeuntibus est, ut conserventur in navi integra; secundum autem remedium est, post navem fractam, ut quis tabulæ adhæreat: ita etiam primum remedium in mari hujus vitæ est quod homo integritatem servet; secundum autem remedium est, si per peccatum integritatem perdiderit, quod per pœnitentiam redeat. *ibid.*

Ne statim nobis pœnitentiæ subsidia blandiantur, quæ sunt infelicium remedia, inquit S. Hieronymus, cavendum est vulnus quod dolore curatur; aliud est, integra navi, & salvis mercibus, portum salutis intrare; aliud, nudum hærere tabulæ, & crebris fluctum recursibus ad asperrima saxa collidi, q. 5. 20

Facilius inveni, inquit S. Ambrosius, qui innocentiam servaverint, quam qui congrue pœnitentiam egerint, *ibid.*

Baptismus est Sacramentum Dominicæ Passionis, ex S. Paciano: Pœnitentium venia, meritum confitentis; illud omnes adipisci possunt, quia gratia Dei donum est, labor vero iste paucorum est, qui post casum resurgunt, qui post vulnera convalescunt, qui lacrymosis vocibus adjuvantur, qui carnis interitu revivisscunt. *ibid.*

Sacramenti Pœnitentiæ quasi materia sunt actus pœnitentis, nempe contritio, confessio, & satisfactio, ex Catechismo Romano. Neque vero hi actus quasi materia a S. Synodo appellantur, quia veræ materiæ rationem non habeant: sed quia ejus generis materia non sint, quæ extrinsecus adhibeatur: ut aqua in Baptismo, & Chrisma in Confirmatione, Tr. 6. c. 3. q. 2. *ibid.*

Sacramenti Pœnitentiæ materia remota sunt omnia commissa peccatorum genera, q. 3. 21

Sacramenti Pœnitentiæ forma sunt hæc verba: *Ego te absolvo, &c.* juxta Conc. q. 4. 22

Pœnitentiam numquam spernit Deus, si 'ei sincere, & simpliciter offeratur, inquit S. Joannes Chrysostomus; etiam si ad summum quis perveniat malorum, & inde tamen velit reverti ad virtutis viam, suscipit, & libenter amplectitur: facit omnia, quatenus ad priorem revocet statum, Tr. 6. c. 4. q. 1. 23

Sa-

Sacramentum Pœnitentiæ ex se operatur remissionem totius pœnæ, & culpæ; sed non semper totius pœnæ, ob defectum pœnitentium, q. 2. 24

Ad novitatem, & integritatem, per Sacramentum Pœnitentiæ, sine magnis nostris fletibus, & laboribus, divina id exigente justitia, pervenire nequaquam possimus; ut merito pœnitentia laboriosus quidam baptismus a Sanctis Patribus dictus fuerit. *ibid.*

In pœnitentia homo consequitur virtutem passionis Christi, secundum modum propriorum actuum, qui sunt materia pœnitentiæ, sicut aqua baptismi, ex S. Thoma: ideo non statim per primum actum pœnitentiæ, quo remittitur culpa, solvitur reatus totius pœnæ; sed completis omnibus pœnitentiæ actibus. *ibid.*

Productior est pœna, quam culpa, inquit S. Augustinus; ne parva putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna. *ibid.*

Effectus pœnitentiæ, quantum ad ejus vim & efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo, quam interdum in viris piis, & cum devotione hoc Sacramentum percipientibus, conscientiæ pax, & serenitas cum vehementi spiritus consolatione consequi solet, *ibid.* q. 4. 26

Opera meritoria, per peccatum mortificata, per pœnitentiam recuperant efficaciam perducendi ad vitam æternam, ex S. Thoma, q. 5. *ibid.*

Pœnitentiæ partes sunt, contritio, confessio, & satisfactio, q. 7. 27

Quæ secundum Deum tristitia est, ex S. Paulo, pœnitentiam in salutem stabilem operatur, Tr. 6. c. 5. q. 14. 41

Pœnitentia est, & mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere. *ibid.*

Ne securus sis, cum confessus fueris peccatum, tamquam semper præparatus ad confitendum, & committendum, inquit S. Augustinus. *ibid.*

Ille pœnitentiam digne agit, ex S. Isidoro, qui sic præterita mala deplorat, ut futura iterum non committat; nam qui plangit peccatum, & iterum admittit, quasi si quis lavet laterem crudum; quia quanto magis laverit, tanto magis lutum facit. 42

Falsa pœnitentia est, inquit Innoc. II. cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævalet, q. 15. 44

Rogare illos non delicti pœnitentia, sed mortis urgentis admonitio compellit. Nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum, inquit S. Cyprianus, q. 24. 81

Pœnitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma est, ex S. Augustino. Pœnitentia, quæ a moriente petitur, timeo, ne & ipsa moriatur . . . . Quicumque vult inve-

invenire misericordiam Dei, sanus agat pœnitentiam in hoc sæculo, ut sanus esse valeat in futuro. *ibid.*
Pœnitentiæ dilationem periculosam notat S. Cæsarius Arelatensis, *ibid.* 55
Pœnitentiæ veræ difficultatem in fine vitæ, probat S. Raymundus. *ibid.*
Pœnitentiam ex solo timore non audit Deus, ex S. Alberto Magno; ideo in extremis est valde periculosa. *ibid.*
Pœnitentiam multi exhibent in periculo mortis: sed pauci vere convertuntur, ut sæpius videtur in praxi, *ibid.* 56. *& seq.*
Si quis positus in ultima necessitate ægritudinis suæ, voluerit accipere pœnitentiam, & accipit, mox reconciliatur, & hinc vadit: fateor vobis, inquit S. August. non illi negamus, quod petit; sed non præsumimus, quia bene hinc exit; non præsumo, non vos fallo, non præsumo. *ibid.*
Sacerdos operatur in usu clavium, sicut instrumentum, & minister Dei, ex S. Th. nullum autem instrumentum habet efficacem actum, nisi secundum quod movetur a principali agente. Unde si quis præter illum motum divinum, uti sua potestate præsumeret, non consequeretur effectum, Tr. 6. c. 6. q. 14. 74
Pœnitentia, laboriosus quidam baptismus a SS. PP. dicta fuit, Tr. 6. c. 7. q. 3. 79
Pœnitentia christiani hominis post lapsum, ex Conc. Trid. continet satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia; non quidem pro pœna æterna, quia vel sacramento, vel sacramenti voto, una cum culpa, remittitur, sed pro pœna temporali. 80
Pœnitentia, seu satisfactiones leves, & remissas expendens Card. de Aguirres, Confessarios graviter monet, q. 5. 81
Pœnitentiæ antiquitus in Canonibus præscriptæ occasionem dant Cardin. Aguirrio deplorandi tepiditatem pœnitentium nostri temporis, & procliveni animum in calumniandis bonis Confessariis, q. 6. 83
Pœnitentiæ, seu satisfactiones variæ, injungendæ, videantur in verbo: *Satisfactio.*
Pœnitentiæ publicæ, quæ injungi aliquoties prudenter possent, Tr. 6. c. 7. q. 18. 108
Publicæ pœnitentiæ exemplum, relatum a S. August. *ibid.* 109
In pœnitentiis imponendis ratio aliqua habenda est Canonum pœnitentialium, licet moderate, & prudenter, ex S. Carolo, q. 19. *ibid. & seq.*
In pœnitentiis imponendis Confessarius pœnitentis memoriam onerare non debet, juxta prudens monitum S. Franc. Salesi. q. 21. 119

Sacra-

Sacramenti pœnitentiæ Minister est Sacerdos habens authoritatem absolvendi, vel ordinariam, vel ex commissione Superioris, Tr. 6. c. 8. q. 1. 120
Pœnitentia ab alio Confessario præscripta difficile mutanda, Tr. 6. c. 12. q. 1. & 2. 185 186
De his, qui in pœnitentia positi, vita excesserunt, placuit nullum communione vacuum debere dimitti: sed pro eo, quod honoraverit pœnitentiam, oblatio illius recipiatur, inquit Conc. Arelatense II. q. 4. 204
Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, ex Concil. Carth. IV. si in casu, dum ad eum Sacerdos invitatus advenit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit: dent testimonium, qui eum audjerunt, & accipiat pœnitentiam. Si supervixerit, admoneatur petitioni suæ satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quamdiu sacerdos, qui pœnitentiam dedit, probaverit, qu. 5. 205
Convenientes pœnitentiæ, pro modo peccatorum, prudenter imponendæ, q. 6. 209
Bulla Clementis X. in qua Regularium privilegia, quoad prædicationem Verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ administrationem, declarantur. 265
Instructio de Sacramento Pœnitentiæ, ex Rituali Romano. 271
Pœnitentialium Canonum compendium, ex S. Carolo, Tr. 6. c. 7. q. 19. 110
Card. Ludovicus Emmanuel Portocarrero. *Vide* Synod. Toletana.
Præceptum Ecclesiæ de Confessione, quonam tempore impleri debet, Tr. 6. c. 6. q. 15. 77
Praxis & stylus sacræ Pœnitentiariæ est sequi semper opiniones tutiores, Tract. 6. cap. 11. quæst. 14. 177
Praxis S. Sedis Apostolicæ est sequi in actibus suis, quod tutius est saluti animarum, & probabiliorem sententiam, *ibid.* 177
Prudenter intelligat Confessarius, quale debeat peccatori consilium, & cujusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad sanandum ægrotum, ut habetur in Canone. Tr. 6. c. 11. q. 4. 158
Prudentiam Confessario apprime necessariam describunt S. Carolus, & S. Franciscus Salesius. Tr. 6. c. 11. q. 4. 157
Prudentia Confessarii discernit, utrum peccatores verum dolorem habeant. *ibid.*
Prudentia utatur pro habenda resolutione multarum difficultatum, quarum decisiones non ita passim obviæ reperiuntur; item pro eligenda meliori, ac tutiori sententia, quando adversantes sibi invicem opiniones occurrunt, inquit Loartes Soc. Jesu. 158
Prudentia vitat ea, quæ famæ nocere possunt, aut minuere confidentiam, aut peccandi periculo exponere. 159

Prudentia S. Augustini in raro visitandis fœminarum Monasteriis, ut uxorem cuiquam numquam posceret, neque in sua patria petitus iret ad convivium. 159
Sermo brevis, & rigidus, prudenter cum mulieribus habendus est, ex S. Augustino. *ibid.*
Prudentiæ monita suggerit Confessariis Cardinalis Capponus, q. 5. 161
Puella familiaritatem non habeat cum Confessore. Ex Concilio Toletano. Tr. 6. c. 11. q. 4. 159
Pueri instruendi patienter sunt in Confessione. Tr. 6. c. 9. q. 3. 131

Q

QUalitates in Confessariis requisitæ, ex Card. Valerio, & S. Carolo. Tr. 6. c. 10. q. 1. 145. & c. 11. q. 1. 154
De quotidiana Communione, videatur Decret. S. Cong. Concilii. 274

R

SAnctus Raymundus de pœnitentia in extremo morbo valde dubitat. Tr. 6. c. 5. q. 24. 55
Recidivi, & restitutioni obnoxii, diligentissime tractandi. Ex Synodo Spalatensi. Tr. 6. c. 6. q. 24. 75
Recidivis, seu peccantibus ex habitu, seu consuetudine, pœnitentiæ imponendæ, Tr. 6. cap. 7. quæst. 14. 100. *& seq.*
Confessarii christiana prudentia erga pœnitentem sæpius recidivum, non absolutum: & revertentem ad tribunal pœnitentiæ, q. 15. 101
Recidivis summopere commendat absolutionem differri Emin. Card. Nigronus. Tr. 6. c. 12. q. 2. 198
Utilissimum est contra recidivos remedium, & frequenti experientia confirmatum, ut per aliquod tempus recidivis absolutio differatur, &c. Emericus de Bonis, q. 8. 209
Regula, quod in pari causa melior est conditio possidentis, militat solum in materia justitiæ. Tr. 6. c. 11. q. 14. 179
Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas confessiones Religiosorum sui Ordinis, ut & continuorum commensalium. Tr. 6. cap. 8. quæst. 8. 126
Regulares indigent approbatione expressa Episcopi ad excipiendas Confessiones Monialium, etiam sui Ordinis, q. 9. *ibid. & seq.*
Regulares ex decreto Sacræ Congregationis Concilii, statim admonere tenentur Parochum de confessione infirmi audita. Tr. 6. c. 9. q. 10. 141
Bulla Clementis X. in qua Regularium privilegia, quoad præ-

ad prædicationem verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ administrationem declarantur. 265
De accessu Regularium ad Moniales. 268. 269
Rehabilitationes in beneficiis, aut executione Ordinum, debent haberi a Sacra Pœnitentiaria, modo delictum sit secretum. Tr. 6. c. 11. q. 14. 185
Remissionem totius culpæ, & totius pœnæ, potest operari Sacramentum pœnitentiæ; sed sæpius, ob defectum pœnitentium, tota pœna non remittitur. Tr. 6. c. 4. q. 2. 24
Resolutio multarum difficultatum, quarum decisiones non ita passim obviæ reperiuntur, prudentiam singularem requirit, ex Loarte Jesuita. Item pro eligenda meliori, ac tutiori sententia, quando adversantes sibi invicem opiniones occurrunt. Tr. 6. cap. 11. q. 4. 158
Restitutiones incertæ non sunt Ecclesiæ, aut Conventui Confessarii applicandæ. Tr. 6. c. 12. q. 2. 191
Restitutio debet præcedere absolutionem. *Vide* Absolutio & Confessarius.
Revelare Confessionem non potest esse licitum. Tr. 6. c. 11. q. 7. 166
In nullo casu licet revelare confessionem, nec verbo, nec facto, nec nutu, nec aliquo signo, quia est sacrilegium, ex S. Th. *ibid.*
Qui peccatum in pœnitentiali judicio sibi detectum præsumpserit revelare, non solum a Sacerdotali officio deponendum decernimus; verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam, in arctum Monasterium detrudendum. Ex Conc. Later. *ibid.*
Qui revelat confessionem cum expressa licentia pœnitentis, non frangit sigillum, ex S. Th. sed tamen debet in hoc prudenter, & caute agere, q. 8. 168
Rituale magnum Romanum Julii Caroli Sanctorii benigne tractandum monet pœnitentem, neque ullum signum aversionis dandum, etiam si neganda, vel differenda sit absolutio. Interrogationes caute, honeste, non prolixe, aut superflue faciendæ. Non facile ante restitutionem absolvendi, qui debent, aut possunt restituere. Tr. 6. c. 11. q. 4. 159
Card. Paulus Æmilius Rondininus. *Vide* Synodus Assisiensis.
Card. Carolus Rossettus. *Vide* Syn. Faventina.
Rudes, & ignari in Confessione patienter monendi. Tr. 6. c. 9. q. 4. 131

S

SAcramenta quædam, ex S. Th., requirunt essentialiter, & per se, actum ejus, qui Sacramentum recipit, ad essentiam Sacramenti: sicut patet in pœnitentia, & in matrimonio. Tr. 6. c. 1. q. 4. 16

Card. Jacobus Sabellus. *Vide* Conc. Benevent.
Card. Urbanus Sacchettus. *Vide* Syn. Viterb.
Sacerdotes fœculares, aut Regulares, habentes facultatem absolvendi a reservatis sanctæ Sedi, non possunt absolvere a reservatis Episcopo, sine illius licentia. Tr. 6. c. 8. q. 5. 124
Sacerdotes, & Clerici, sedulo monendi a Confessario, maxime in sensualibus. Ex Card. Cursio. Tr. 6. c. 12. 197. *& seq.* q. 2.
Card. Julius Sanctorius. *Vide* Rituale Roman.
Card. Marcellus Santacrucius. *Vide* Syn. Tiburt.
Satisfactio in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem, ex Dei institutione, requiritur. Ex Conc. Trid. Tr. 6. c. 6. q. 1. 57
Ne securus sis, cum confessus fueris peccatum, tamquam semper præparatus ad committendum, & confitendum, inquit S. Aug. q. 14. 74
Quid sit satisfactio Sacramentalis, Tr. 6. c. 7. q. 1. 78
Illa tantum satisfactio sacramenti pars censenda est, ex Catechismo Romano, quam diximus; ex præcepto Sacerdotis pro peccatis dependi, hoc adjuncto, ut statutum cum animo, & deliberatum habeamus, peccata in posterum omni studio vitare. *ibid.*
Satisfactio pœnitentiæ, ex S. Augustino, est peccatorum causas excidere, nec earum suggestionibus aditum indulgere. *ibid.*
Tertia pars Pœnitentiæ est satisfactio pro peccatis secundum arbitrium Sacerdotis: quæ quidem præcipue fit per orationem, jejunium, & eleemosynam, ut habetur in Decreto Eugenii IV. in Concilio Florentino, q. 2. *ibid.*
Christiani hominis pœnitentia post lapsum, ex Concilio Tridentino, continet satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vitæ exercitia; non quidem pro pœna æterna, quæ vel sacramento, vel sacramenti voto una cum culpa remittitur, sed pro pœna temporali; q. 4. 80
Pœnitentes debent Confessarios quærere qui convenientes satisfactiones injungant, merito, quia vulnus grande, & vetus est, diu serpens, perfectioris medicinæ remedia deposcit, obsecrat, ut Domini legitima miseratione curetur, inquit S. Ambr. cito enim refricatur vulnus, quod sanatum medicinæ lege non fuerit, q. 4. *ibid.*
Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate salutare, & convenientes satisfactiones injungere, ne si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Ex Conc. Trid. q. 5. 81

Satisfactionis congruæ defectum late persequitur S. Cyprian. *ib.* 42
Satisfactiones convenientes sæpius non imponuntur culpa Pœnitentium, & Confessariorum, q. 6. *ib.*
Non sufficit, mores in melius commutare, & a factis malis recedere, inquit S. Augustinus, nisi etiam de his, quæ facta sunt, satisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis. 85
Pro capitalibus criminibus, ex S. Cæsario, addendæ sunt lacrymæ, & rugitus & gemitus, continuata & longo tempore procrastinata jejunia, largiores eleemosynæ, etiam plusquam nos ipsi valere possimus, erogandæ. *ibid.*
Grandi plagæ alta & prolixa opus est medicina, ait S. Ambr. grande scelus grandem habet necessariam satisfactionem. *ib.*
Non tibi blandiaris, inquit S. Petrus Damianus, si graviter peccanti levior pœnitentia, vel a nesciente, vel a dissimulante dictatur; cum in Purgatoriis ignibus perficiendum sit quidquid hic minus feceris, quia dignos pœnitentiæ fructus quærit Altissimus. Licet autem non evaserit manus Dei viventis, qui tibi plene non consultuit; tibi tamen ratio magistra præsidet, quæ te doceat, tantum a licitis abstinere, quantum te memineris illicita perpetrasse. 86
Satisfactiones variæ injungendæ in praxi, ex S. Carolo. Tr. 6. c. 7. q. 8. *ib.*
Satisfactio est actus justitiæ, ex S. Antonino, & ideo æqualitas quædam requiritur inter offensam, & opus satisfactorium, quia justitia consistit in quadam æqualitate. 88
Satisfactiones convenientes, imponendæ sunt etiam tempore Jubilæi, q. 9. 89
Satisfactionem, seu pœnitentiam convenientem irrationabiliter recusans, non debet absolvi, q. 10. 96
Quid prodest confiteri flagitia, si confessionis vocem non sequitur afflictio Pœnitentiæ, inquit S. Greg. tunc namque bene conversum peccatorem cernimus, cum digna afflictionis austeritate delere nititur, quod loquendo confitetur. *ib.*
Satisfactio, seu pœnitentia ab alio Confessario imposita, non temere relaxanda, *ib.* q. 11. 98
Satisfactiones injungendæ mundi pompas sectantibus, q. 13. 99
Satisfactiones, seu pœnitentiæ salutares pro peccatoribus consuetudinariis, q. 14. *ib. & seq.*
Satisfactiones, seu pœnitentiæ publicæ, quæ publicis, & scandalosis peccatoribus aliquoties imponi possent, q. 18. 108
Satisfactionem, seu pœnitentiam convenientem, pro modo culpæ, a Confessariis imponendam, graviter asse-

asserit P. Emericus de Bonis, Jesuita celebris. Tr. 6. c. 12. q. 6. 209
Scientia a Sacerdotibus exigenda. Tract. 6. cap. 9. q. 8. 74
Scientia in Confessario requiritur. Tr. 6. cap. 10. qu. 1. 145. *& seq.*
Caveat spiritualis Judex, inquit S. Augustinus, ut, sicut non commisit crimen nequitiæ, ita nec careat munere scientiæ. Oportet enim, ut sciat cognoscere quidquid debet judicare. *ib.*
Scientia præditus Confessarius eligi debet. *ibid.* quæst. 2. 147
Scientia triplex in Confessario reperiri debet, q. 3. 150
Sciant igitur Sacerdotes Scripturas sanctas, & Canones, inquit Concilium Toletanum, ut omne opus eorum in prædicatione, & doctrina consistat; atque ædificent cunctos tam fidei scientia, quam operum disciplina. 150. 151
Necessaria est Sacerdoti tanta scientia, quod sciat discernere in peccatis communibus, & quod sit veniale, & quod mortale, inquit S. Bonaventura. Alia est discretio, qua sciat per habitum acquisitum discernere inter perplexitates peccatorum, & hæc est de bene esse; in talibus autem debet securiorem viam semper eligere, & sapientes consulere, *ib.* q. 4. 153
Contra modernos Scriptores Casuistas, qui laxas opiniones vulgant, vide Epistolam Past. Card. de Jansen, in initio. 295. *& seq.*
Scripturam Sacram consulere debemus, ut addiscamus fidei summam, & agendorum rationem, in dicta Epist. 300
Sigillum confessionis numquam, sine gravi scelere, violari potest. Tr. 6. c. 11. q. 7. 166
Card. Hieronymus Simoncellus. *Vide* Synod. Urbevetana.
Socius criminis non debet audiri in Confessione, nec absolvi, sub pœna nullitatis. Tract. 6. cap. 21. q. 1. 181. *& seq.*
Solicitantes Confessarii omnino denunciandi etiam si solicitata consenserit, & quomodo? In Epistola Sacræ Congreg. 259
Solicitationis factæ denunciatio, seu ejus formula. Ex Syn. Lycensi. 261
Spectacula, & comœdiæ, ex Tertulliano, privatum sunt consistorium impudicitiæ, ut videre est c. 17. de Spectaculis. Tr. 6. c. 9. q. 5. 134
Card. Julius Spinula. *Vide* Synodus Sutrina, & Syn. Lucana.
Stuprator virginis, etsi ipsa consensum præbeat, gravissimam injustitiam committit. Ex Epist. Past. Card. de Forbin. 298
Synodus Ætina Card. Petrucii ignorantes mysteria fidei

dei non absolvendos decernit, & prudenter de hoc interrogandos. Tr. 6. c. 9. q. 4. 132
Confessarius socium criminis non audiat in Confessione sub gravibus pœnis, præcipue nullitatis, Tr. 6. c. 12. q. 1. 181. *& seqq.*
Synodus Albana Card. Gasparis Borgia Mulierum ægrotantium confessiones jubet audiri aperta cubiculi porta. Tr. 6. c. 9. q. 10. 142
Socium criminis absolvi vetat. Tr. 6. c. 12. q. 1. 181. *& seq.*
Synodus Albingæ, ignorantes mysteria fidei absolvendos non esse decernit, nec ad officium Patrini aut Matrinæ in baptismo, aut confirmatione, admittendos, Tr. 6. c. 9. q. 4. 132
Syn. Alexandriæ modum excitandi ad contritionem indicat, Tr. 6. c. 5. q. 23. 53
Confessionem dicit non differendam ad finem Quadragesimæ, Tr. 6. c. 6. q. 15. 77
Restitutionem non differendam monet. Tract. 6. c. 9. q. 10. 142
Instructione accurata pro Confessariis proponit. 292
Synod. Amalphitana monet, ut non differatur confessio ad hebdomadam sanctam. Tract. 6. cap. 6. qu. 15. 78
Syn. Amerina indispositos, & mulieres nimis comptas, in Confessione benigne dimittendos monet. Tract. 6. c. 9. q. 9. 141
Confessionem non differendam dicit ad ultimos Quadragesimæ dies. Tr. 6. c. 6. q. 15. 77
Publicas pœnitentias publicis peccatoribus injungendas statuit. Tr. 6. c. 7. q. 16. 105
Charitatem singularem in Parocho & Confessario requirit erga infirmos, & ut iram & indignationem vitent Tr. 6. c. 9. q. 10. 143
Confessarii fœminas, aperto ostio, audiant. *ibid.*
Catechismum Romanum Confessariis valde commendat. Tr. 6. c. 10. q. 3. 151
Mansuetudinem & benignitatem Confessariis commendat. Tr. 6. c. 11. q. 12. 173
Synodus Ariminens. Card. Cursii dilationem conversionis vehementer rejicit, & damnat. Tr. 6. c. 5. qu. 24. 56
Inquirendum statuit super circumstantiis, quæ speciem mutant, vel pravitatem augent. Tract. 6. cap. 6. qu. 3. 58. *& seqq.*
Nota, maximam malorum partem ex culpa Confessariorum provenire. Tr. 6. c. 11. q. 4. 158
Absolutionem denegandam dicit detractoribus, nisi famam restituere satagant; usurariis, qui injunctam restitutionem non impleverunt: conjugibus non cohabitantibus, sine judicio Ecclesiastico: Patribus familias, qui non curant de instructione filiorum, aut domesticorum. Decernit, Sacerdotes & Clericos gravi

vi pœnitentia coercendos in ſenſualibus, & aliquando differendam illis eſſe abſolutionem, ut ad veram pœnitentiam rigor provocet, quos lethalis culpæ ſopor diu detinuit. Tract. 6. cap. 12. quæſt. 2. 193. *& ſeqq.*

Syn. Aſculana mulieres immodeſtas repellit a Sacramentis. Tr. 6. c. 9. q. 9. 139

Syn. Aſſiſienſis Card. Rondinini ſtatuit faciendam fidem confeſſionis infirmi auditæ, ſub pœna ſuſpenſionis. Tr. 6. c. 9. q. 10. 141

Syn. Aſſiſienſis Card. Nerlii Parochos jubet introduci apud ægrotos, ſub gravibus pœnis. Tract. 6. cap. 9. qu. 10. 143

Statuit ut Confeſſarius ſocius criminis vitetur. Tr. 6. c. 12. q. 1. 183

Syn. Averſana mulierum ægrotantium confeſſiones vult audiri aperta porta cubiculi. Tract. 6. cap. 9. quæſt. 10. 142

Avaritiam a Confeſſariis procul amovet. Tract. 6. cap. 11. q. 11. 172

Socium criminis audiri, & abſolvi vetat. Tr. 6. c. 12. q. 1. 183

Syn. Auximana Card. Gallii ſtatuit, ut recidivis abſolutio non concedatur, niſi remota prius peccandi occaſione. Tr. 6. c. 5. q. 14. 43

Mulieres fucatas, & vane ornatas, ad Communionem non admittit. Tr. 6. c. 9. q. 5. 133

Syn. Bituntina Cornelii Muſſi differri vult abſolutionem in pluribus caſibus. Tract. 6. cap. 12. quæſt. 2. 196

Syn. Bituntina variis in caſibus differendam abſolutionem decernit. Tr. 6. c. 12. q. 2. 194

Syn. Bononienſis Card. Columnæ decernit differendam abſolutionem in variis caſibus. Tract. 6. cap. 12. qu. 3. 201

Syn. Bononienſis Card. Jacobi Boncompagni jubet, ut Confeſſarii reprimant peccandi licentiam, primævos rigores alioquin piæ matris Eccleſiæ obtrudendo. Tr. 6. c. 7. q. 20. 118

Conſuetudinarios, & in occaſione proxima perſeverantes, vult differri, donec experimentum emendationis dederint, ſtatuit, conjuges non cohabitantes ſine legitima cauſa, inimicitias non condonantes, falſa deponentes, jura retinentes, monitoriis non parentes, abſolvi non poſſe. Tract. 6. cap. 12. quæſt. 2. 187. *& ſeqq.*

Syn. Cæſenatenſis Card. Denhoff infirmorum ſedulam curam Parochis, Confeſſariis, Medicis mandat. Tr. 6. c. 9. q. 10. 141

Avaritiæ quamlibet ſpeciem a Confeſſariis procul rejicit. Tr. 6. c. 11. q. 11. 170

Varios caſus differendæ abſolutionis recenſet. Tr. 6. c. 12. q. 3. 199

Syn.

Syn. Civitatis Caſtellanæ ſtatuit, ut Confeſſarii fidem faciant de audita infirmi confeſſione, ſub pœna ſuſpenſionis. Tract. 6. capit. 9. quæſt. 10. 142

Prudentiam, patientiamque Confeſſariis commendat. Tr. 6. c. 11. q. 5. 161

Syn. Comenſis Card. Ciceri infirmos aſſidue juvari mandat. Tr. 7. c. 3. q. 4. 234

Syn. Cremenſis ſtatuit, ut Confeſſarius efficaciter moneat mulieres nimis comptas, & nudatas. Tract. 6. c. 9. q. 9. 139

Decernit, ut niſi certa ſpes faciendæ reſtitutionis affulſerit, abſolutio differatur, donec reſtitutio facta fuerit juxta poſſibilitatem. Incertas reſtitutiones prohibet, ne Confeſſarius ſibi, aut Eccleſiæ ſuæ faciendas injungat: Pœnitentem prudenter dilatum ab alio, & præſertim a Parocho, ad eumdem remitti vult, ſin minus, non abſolvi. Tr. 6. c. 12. q. 2. 190

Synod. Derthonenſis, conſuetudinarios, ſcandaloſos, inimicitias exercentes, cum maxima ſolicitudine tractandos monet: Decernit, publica ſcandala publice removenda, reſtitutiones pro viribus præmittendas, occaſiones procul ejiciendas, odia deponenda, ut ſacramenti capaces habeantur. Tract. 6. cap. 12. quæſt. 2. 188

Synod. Eugubina S. Congregationis Concilii decretum refert, quo Regulares, qui in domibus laicorum confeſſiones audierunt, ſtatim Parochum admonere tenentur. Tr. 6. c. 9. q. 10. 141

Synod. Farfenſis Card. Caroli Barberini, ſtatuit, ut pœnitens non interpelletur, niſi cum res ipſa exegerit, ubi ſcilicet inquirendum erit ſuper circumſtantiis peccatorum, quæ ſpeciem mutant, vel pravitatem valde augent. Tract. 6. cap. 6. qu. 3. 59

Publicis Peccatoribus publicas Pœnitentias injungendas ſtatuit, quas peragant ante abſolutionem. Tr. 6. c. 7. q. 16. 105

Modum prudentem, & mitem examinandi pœnitentes, & cum ipſis procedendi, præſcribit. Tract. 6. cap. 9. quæſt. 2. 129. *& ſeq.*

Abſolutionem denegandam dicit iis, qui nec proximas peccandi occaſiones relinquere volunt; pluribus autem differendam, donec per tantum temporis ſpatium a ſceleribus abſtinuerint, ut Confeſſarius ſpem moraliter certam habeat, eoſdem in poſterum vitam emendandi firmum propoſitum animo concepiſſe. Tract. 6. c. 12. q. 2. 196

Inſtructionem vulgari lingua pro Confeſſariis exhibet. 277

Synodus Feventina ann. 1649. Cardinalis Roſſetti, mulieres immodeſtas non admittendas dicit. Tr. 6. c. 9. q. 9. 140

Syn.

Syn. Faventina Card. Nigroni, recidivorum curam maxime commendat, eisque differendam dicit absolutionem, Tract. 6. c. 12. q. 2. 198
Syn. Faventina ann. 1674. Card. Rossetti, socios criminis in Confessione audiri vetat, & restitutionem non differendam monet, Tract. 6. cap. 12. quæst. 1. 182
Syn. Ferrariensis Card. Lenii, vult, ut porta aperta audiantur infirmarum confessiones, Tract. 6. cap. 9. qu. 10. 142
Decernit, ut in pœnitentiis injungendis attendantur Canones pœnitentiales, Tr. 6. c. 7. q. 20. 119
Monet, ut humaniter, & prudenter dimittantur, qui absolvi non possunt, Tract. 6. cap. 11. quæst. 12. 181
Syn. Florentina Card. Franciſci Nerlii, laborantes in extremis, assidue juvari mandat, Tract. 6. cap. 9. q. 19. 141
Syn. Florentina Card. Morrigia, statuit, ut moneatur statim Parochus de confessione infirmi audita, Tr. 6. c. 9. q. 10. 143
Ex illo, parentis, judicis, & medici partes sustinet Confessarius, Tr. 6. c. 11. q. 12. 176
Permanentes in occasione proxima non vult absolvi, nec complicem in re venerea, Tract. 6. cap. 12. qu. 3. 203
Syn. Genuensis Card. Duratii, mulierum ægrotantium confessiones aperta janua excipi jubet, Tract. 6 cap. 9. q. 9. 43
Syn. Gratianopolitana Card. Le Camus, varios casus differendæ, seu negandæ absolutionis, enumerat, Tr. 6. c. 12. q. 1. 185
Syn. Juvenacensis mulieres fucatas, & immodestas, a sacramentis arcet, Tr. 6. c. 9. q. 9. 140
Varios casus refert, in quibus differri, vel negari debet absolutio, Tr. 6. c. 12. q. 3. 202
Syn. Lucana Card. Spinola, avaritiam in Confessariis valde damnat, Tr. 6. c. 11. q. 11. 172
Socios criminis vetat absolvi, Tr. 6. c. 12. q. 1. 183
Syn. Lucana Card. Bonvisii, libertatem infirmorum servare satagit, Tr. 6. c. 9. q. 10. 144
Avaritiam a Confessariis arcet, Tract. 6. cap. 11. quæst. 11. 172
Socium criminis absolvi vetat, Tract. 6. cap. 12. quæst. 1. 183
Syn. Lyciensis examinis Confessariorum formulam tradit, Tr. 6. c. 8. q. 3. 122
Prohibet absolvi socium criminis contra castitatem, Tr. 6. c. 12. q. 1. 182
Instructionem exhibet super solicitationis, & denunciationis materia. 261
Syn. Maceratensis Card. Paulutii absolutionem complicis nullam declarat, Tract. 6. cap. 12. quæst. 1. 184

Syn.

Syn. Mediol. S. Caroli Card. vetat absolvi socium criminis, Tr. 6. c. 12. q. 1. 181
Syn. Montisfalisci an. 1692. Card. Barbadici, statuit, ut, qui peccatum, vel proximam peccandi occasionem relinquere nolunt, qui differunt sine justa causa restitutionem, & qui dolorem necessarium non habent, non absolvantur, Tr. 6. c. 12. q. 2. 197
Syn. Montisfalisci an. 1696. Card. Barbadici, casus differendæ absolutionis notat, & unanimitatem Confessariis inculcat. Tr. 6. c. 5. q. 14. 42
Syn. Montisregalis Card. de Torres monendum jubet Parochum de Confessione infirmi audita, Tr. 6. c. 9. q. 10. 142.
Prudentiam, & dexteritatem Confessariis commendat, Tr. 6. c. 11. q. 5. 162
Avaritiam a Confessariis procul arcet, Tr. 6. c. 11. q. 11. 173.
Syn. Montisregalis Card. Peretti proxima occasione implicatum absolvi vetat, Tr. 6. c. 12. q. 2. 195
Syn. Nonantulæ Card. Antonii Barberini absolutionem complicis sub gravibus pœnis vetat, Tr. 6. c. 12. q. 1. 184.
Syn. Nonantulæ Card. de Angelis statuit, ut restituere famam, vel rem, obligatum, si restituere possit, & non restituit, Confessarii non absolvant, & nolentes occasionem rejicere, aut odia deponere, non admittant, Tr. 6. c. 11. q. 2. 197
Syn. Nucerina statuit, non recedentem ab occasione proxima absolvendum non esse, Tract. 6. cap. 6. q. 14. 43.
Syn. Perusina Card. de Torres decernit, ut consuetudinariis ut plurimum differatur absolutio, Tr. 6. c. 7. q. 14. 100.
Statuit, ut moneantur pœnitentes, quam cuique peccato Canones pœnitentiam statuerint, ut libentius injunctas pœnitentias suscipiant, Tr. 6. c. 7. q. 20. 118
Ut non absolvantur, qui sunt in occasione proxima mortaliter peccandi, Tr. 6. c. 9. q. 7. 137
Syn. Placentina Card. Pauli de Aretio, statuit, ut Confessarii sciant Canones pœnitentiales, & de illis moneant pœnitentes, Tr. 6. c. 7. q. 20. 119
Syn. Ravennat. Card. Capponi prudentiam Confessariis suadet & suggerit, Tr. 6. c. 11. q. 5. 161
Obligatos ad restituendum dicit, ut plurimum, non absolvendos ante restitutionem, Tr. 6. c. 12. q. 2. 192.
Syn. Rossanensis statuit non differendam confessionem ad finem Quadragesimæ, Tract. 6. c. 6. q. 15. 77.
Syn. Sabinensis Card. Gallii monet non differendam confessionem usque ad finem Quadragesimæ, Tr. 6. c. 6. q. 15. *ibid.*

Va-

Varias differendæ absolutionis causas enumerat, Tr. 6. c. 12. q. 2. 195
Syn. Senogallienſis Card. Antonii Barberini, tituli S. Onufrii, mulieres ad ſacramenta modeſte jubet accedere, Tr. 6. c. 9. q. 9. 139
Abſolutionem ſæpius prudenter differendam in variis caſibus notat, Tr. 6. c. 12. q. 2. 192
Syn. Sorana vetat differri confeſſionem uſque ad finem Quadrageſimæ, Tr. 6. c. 6. q. 15. 77
Superſtitiones aboleri mandat, Tr. 6. c. 9. q. 2. 130
Syn. Spalatenſis magis timet populorum confeſſiones, quam peccata: quia medicina vertitur in venenum. Et Sanctos dicit deplorare, quod major chriſtianorum pars damnatur ex pravo Confeſſionis uſu, Tr. 6. c. 2. q. 4. 19
Modum ſuggerit excitandi pœnitentes ad dolorem de peccatis, & propoſitum, Tract. 6. cap. 5. q. 23. 53.
Valde ſuadet Confeſſionem generalem, ſaltem ſemel in vita, Tr. 6. c. 6. q. 13. 72. *& ſeq.*
Maximam diligentiam adhibendam ſtatuit cum recidivis & reſtitutioni obnoxiis: Et abſolutionem male collatam, non eſſe abſolutionem dicit, Tr. 6. c. 6. 14. 75.
Syn. Spolet. Card. Facchinetti jubet Parochis, ut aſſidue doctrinam chriſtianam inſpirent, Tr. 6. c. 12. q. 2. 189
Syn. Sublacenſis Card. Caroli Barberini vult, ut dolorem in pœnitentibus excitare curent Confeſſarii, & impœnitentes numquam abſolvant, ne quidem in articulo mortis, Tract. 6. cap. 14. quæſt. 18. 47. & *ſeq.*
Inquirendum monet ſuper circumſtantiis, quæ ſpeciem mutant, vel pravitatem valde augent, Tr. 6. c. 6. q. 3. 60.
Prohibet abſolvi uſurarios, niſi facta reſtitutione, Tr. 6. c. 12. q. 2. 190
Et eos, qui nec peccata, nec proximas peccandi occaſiones relinquere volunt, *ibid.* 197
Syn. Sutrina Card. Spinola abſolutionis dilationem in pluribus caſibus ſtatuit, Tr. 6. c. 12. q. 3. 200
Syn. Tarentina Card. Cajetani dolorem propter Deum in ſacramento requirit, Tract. 6. c. 5. q. 23. 54.
Notitiam Canonum pœnitentialium præſcribit Confeſſariis, Tr. 6. c. 7. q. 20. 119
Varios caſus, in quibus differri debet abſolutio, enumerat, Tr. 6. c. 12. q. 2. 194
Syn. Tiburtina Card. Santacrucii obſervat quo plurima crimina aluntur in populo, aut non extirpantur, ob Confeſſorum minus diligens miniſterium, Tr. 6. c. 2. q. 4. 19

Sta-

Statuit, ut intrepide negetur abſolutio incapacibus, occaſionem non relinquentibus, non reſtituentibus, & ignorantibus articulos fidei. Tr. 6. c. 12. q. 2. 188
Syn. Toletana Card. Portocarrero, lucrum in Confeſſariis valde damnat, & punit. Tr. 6. c. 11. q. 11. 171
Syn. Veliterna Card. Franciſci Barberini, decernit, ut ſocius criminis non poſſit abſolvi, Tr. 6. c. 12. qu. 1. 182.
Statuit differendam eſſe abſolutionem conſuetudinariis. Tr. 6. c. 12. q. 3. 200
Syn. Veliterna Card. Cibo advertentias utiliſſimas Confeſſariis proponit. Tr. 6. c. 5. q. 14. 42
Monet, ut ſtudeant Confeſſarii ſe Canonibus pœnitentialibus, in injungendis pœnitentiis, quantum licuerit, conformare. Tr. 6. c. 7. q. 22. 118
Monet, ſtrictiſſime ſervandum ſigillum, Tr. 6. c. 11. q. 7. 167.
Socium criminis audire prohibet in Confeſſione. Tr. 6. c. 12. q. 1. 182
Intrepide negandam abſolutionem ſtatuit incapacibus, occaſionem non relinquentibus, non reſtituentibus, & ignorantibus articulos fidei, Tr. 6. c. 12. q. 2. 188.
Statuit, ut Confeſſarii faciles non ſint in abſolvendo conſuetudinarios, Tr. 6. c. 12. q. 4. 205
Publicam pœnitentiam publicis peccatoribus injungi jubet. *ibid.*
Syn. Venuſina difficile admittendos ſtatuit ab alio Confeſſore dimiſſos, occaſionem proximam non tollentes, & alios, Tr. 6. c. 12. q. 3. 201
Syn. Veronenſis Joannis Matthæi Giberti Epiſcopi libertatem infirmis adimi vetat, Tract. 6. cap. 9. q. 19. 147.
Sacerdotibus confeſſionem generalem commendat, Tr. 6. c. 6. q. 13. 72
Syn. Viterbienſis Card. Muti, confeſſionem faciendam monet ante ultimos Quadrageſimæ dies, Tr. 6. c. 6. q. 15. 78
Malitioſas Confeſſarii mutationes tollere ſatagit, Tr. 6. c. 12. q. 2. 191
Morientes aſſidue juvari mandat, Tract. 7. c. 3. qu. 4. 235.
Syn. Viterbienſis Card. Branchatii blaſphemos non ſtatim, nec ſine gravi pœnitentia, abſolvi permittit, Tr. 6. c. 7. q. 10. 98
Confeſſarios lucrum ſectantes arcet, Tr. 6. c. 11. qu. 11. 172.
Syn. Viterbienſis Card. Sacchetti prudentiam Confeſſariis inſpirat, Tr. 6. c. 11. q. 5. 162
Avaritiam a Confeſſariis valde removet, Tr. 6. c. 11. q. 11. 172

Syn.

Syn. Urbevetana Card. Simoncelli mulieres fucatas, & immodeſtas, a communione repelli ſtatuit, Tr. 6. c. 9. q. 9. 141
Conſuetudinariis differendam abſolutionem monet. Tr. 6. c. 12. q. 2. 194

T

CArd. Franciſcus Toletus attritionem ex ſolo timore inferni ſufficientem dicit ad Sacramentum, Tr. 6. c. 5. q. 9. 30
Ejus Summa antiqua, & ſincera reperitur Romæ, & alibi. *ibid.*
Card. Coſmus de Torres, *Vide* Syn. Peruſina & Syn. Montisregalis.

V

CArdinalis Auguſtinus Valerius qualitates notat ſpiritualis medicinæ. Tr. 6. c. 10. q. 1. 146
Venialia peccata, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, ex Conc. Trid. quamquam recte, & utiliter, citraque omnem præſumptionem in confeſſione dicantur; taceri tamen citra culpam, multis aliis remediis expiari poſſunt, Tr. 6. c. 3. q. 3. 21
Venialia ſine dolore confiteri, pericoloſum eſſe poteſt, Tr. 6. c. 6. q. 6. 60
Venialia confitens, poteſt aliquando non recipere gratiam, & non peccare, ex Sancto Bonaventura q. 7. 62.
Venialia valde etiam vitanda ſunt pluribus de cauſis, quas enumerat S. Aug. q. 9. 65
Mirabile quidquam, atque inauditum dicere audeo, inquit S. Chriſoſtomus: ſolet mihi nonnumquam non tanto ſtudio magna videri peccata eſſe vitanda, quam parva, & vilia; illa enim ut adverſemur, ipſa natura efficit: hæc autem hac ipſa re, quia parva ſunt, deſides reddunt, & dum contemnuntur, non poteſt ad expulſionem eorum animus generoſe inſurgere; unde cito ex parvis magna fiunt negligentia noſtra, *ib.* 67
Venialium Confeſſio non debet fieri ſacerdoti non habenti approbationem & facultatem ab Epiſcopo, Tr. 6. c. 8. q. 4. 123
Ex Declarat. Congreg. Concilii circa commun. quot. 274.
Via tuta, utilior, & favorabilior eſt, quam via periculoſa, Tr. 6. c. 11. q. 14. 177
Vita Confeſſarii exemplaris, & illibata eſſe debet, Tr. 6. c. 11. q. 3. 156

Un-

Unctio extrema ideo ſic appellatur, quia hæc omnium ſacrarum unctionum, quas Dominus Salvator noſter Eccleſiæ ſuæ commendavit, ultima eſt adminiſtranda, ex Catech. Rom. Tract. 7. cap. 1. quæſt. 1. 226.
Unctio extrema quid ſit, q. 2. *ib.*
Inſtituta eſt ſacra hæc unctio infirmorum, ex Concil. Trident. tamquam vere, & proprie ſacramentum novi Teſtamenti, a Chriſto Domino noſtro, apud Marcum quidem inſinuatum, per Jacobum autem Apoſtolum, ac Domini fratrem, fidelibus commendatum, ac promulgatum, *ibidem* quæſt. 3. *ibid.*
Intellexit Eccleſia, Extremæ Unctionis materiam eſſe Oleum ab Epiſcopo benedictum, nam unctio aptiſſime Spiritus Sancti gratiam, qua inviſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat, ex Conc. Trid. q. 4. 227.
Specialis benedictio Epiſcopi videtur eſſe neceſſaria huic Sacramento, q. 5. *ibid.*
Si extrema-Unctio facta ſit cum alio quovis oleo, iteranda eſt, ex S. Carolo, q. 6. *ibid.*
Si Oleum intra annum aliquo modo ita deficiat, ut ſufficere non poſſe videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico oleo non benedicto in minori quantitate ſuperinfuſo reparari poteſt, ex Rituali-Rom. q. 7. *ibid.*
Unctio eſt materia proxima hujus Sacramenti, q. 9. *ib. & ſeq.*
Forma reperitur in illis verbis: *Per iſtam ſanctam Unctionem* &c. q. 10. 228
In Unctione extrema quæ partes ungi debeant, qu. 11. *ibid.*
In Unctione extrema, dum Sacerdos ungit membra corporis, quæ paria ſunt, ut dum ungit oculos, debet cavere, ne formam abſolvat, priuſquam ambo hujuſmodi paria membra perunxerit, q. 12. *ibid.*
Mutilati, ex S. Thoma, inungi debent quanto propinquius eſſe poteſt ad partes illas, in quibus unctio fieri debuerat, Tr. 7. c. 1. q. 13. *ibid.*
Manus, quæ reliquis infirmis interius ungi debent, Presbyteris exterius ungantur, ex Rituali Rom. q. 14. *ibid.*
Unctio pedum fit in planta, *ib.* q. 15 229
Si dum inungitur infirmus, decedat, Presbyter ultra non procedat, & prædictas orationes omittat; quod ſi dubitet, an vivat adhuc, unctionem proſequatur, ſub conditione pronuntiando formam, dicens: *Si vivis, per iſtam ſanctam Unctionem* &c. q. 16. 229
Unctionis extremæ Miniſter eſt ſolus Sacerdos, ex Conc. Trid. Tr. 7. c. 2. q. 1. *ibid.*
Parochus ſi ſit impeditus, aut alias in mora, mortiſque pe-

periculum inſtet, tunc Sacerdos alius miniſtrat Unctionem licite, ex S. Carolo, q. 2. *ibid.*
Officium Parochi circa hoc Sacramentum ex S. Carolo, *ib.* q. 3. *ibid.*
Miniſtrari debet adultis periculoſe ægrotantibus; non autem pueris rationis uſu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, ad bellum proficiſcentibus, navigantibus, peregrinationibus, & iis qui mox ultimo ſupplicio mulctandi ſunt, q. 4. 231
Unctio extrema cum prudenti ſolicitudine adminiſtranda, *ibid.* 232
Bis & pluries in variis morbis eiſdem miniſtrari poteſt, q. 6. *ib.*
Phreneticis fere omnibus adminiſtrari poteſt, ſublata irreverentia, q. 7. *ibid.*
Nec vero tanti Sacramenti contemptus, abſque ingenti ſcelere, & ipſius Spiritus S. injuria, eſſe poteſt; ut habetur in Conc. Trid. Tr. 7. c. 3. q. 1. 233
Unctionis extremæ effectus, pertinentes ad corpus, q. 3. *ibid.*
Ejuſdem effectus quatuor, pertinentes ad animam, q. 4. 234.
Oratio fidei, de qua loquitur S. Jacobus, exponitur, q. 5. 235.
Diſpoſitiones remotæ ad illud ſacramentum percipiendum, ſunt, quod ſit baptizatus, ægrotus, adultus nulla excommunicationis cenſura notatus, Tr. 6. c. 4. q. 1. 237.
Diſpoſitiones proximæ & internæ, ſunt ſtatus gratiæ, & ſingularis fides, *ib. & ſeq.*
Extremæ Unctionis ſacramentum dari poteſt, inquit S. Antoninus, dummodo appareant ſigna pœnitentiæ in eo, nec in aliquo notorio mortali inveniatur, *ibid.*
Impœnitentibus, & qui in manifeſto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis, & nondum baptizatis, penitus denegetur; ut habetur in Rituali Rom. *ibid.*
Ad Extremam Unctionem diſpoſitiones externæ, q. 2. 246.
Uniformitas caute ſervanda à Confeſſariis, Tr. 6. c. 12. q. 2. 191
Votorum plurium diſpenſatio, aut commutatio, debet haberi a ſacra Pœnitentiaria, Tr. 6. c. 11. q. 14. 179
Uxorem, ut & maritum, nulli poſcat Confeſſarius, ex S. Aug. Tr. 6. c. 11. q. 4. 159

FINIS.